GEORGII BUCHANANI SCOTI, POETARUM

Sui sæculi facile Principis, Poëmata quæ supersunt omnia, in tres Partes divisa, multo quam ante hac emendatiora

CATALOGUS EORUM

Quæ hac Editione continentur, sequens exhibebit Pagella.

EDINBURGI:

Prostant apud JOANNEM CAIRNS, Bibliopolam;

ANNO CIↃ IↃ C LXXVII.

CATALOGUS EORUM

Quæ hoc Opere continentur.

GEORG. BUCHANANI
Vita ab ipso scripta, biennio ante mortem.

POEMATUM.

Pars prima.

Psalmorum Davidis Paraphrasis Poëtica.
Jephtes, sive votum, Tragœdia.
Baptistes, sive calumnia, Tragœdia.

Pars secunda.

Franciscanus & Fratres.
Elegiarum Liber.
Sylvarum Liber.
Hendecasyllabon Liber.
Jambon Liber.
Epigrammatum Libri III.
Miscellaneorum Liber.
De Sphæra Mundi Libri V.

Pars tertia.

Euripidis Medea. } *Utroque Latino Carmine reddita.*
Ejusdem Alcestis. }

His accedunt nunc primum variæ Lectiones & Conjecturæ in Partem secundam.

GEORGII BUCHANANI Vita ab ipso scripta, biennio ante mortem.

GEORGIUS BUCHANANUS in Levinia Scotiæ Provinciæ natus est, ad Blanum amnem, Anno salutis Christianæ millesimo quingentesimo sexto, circa Kalendas Februarias, in villa rustica, familia magis vetusta quam opulenta. Patre in juventę robore ex dolore calculi extincto, avoque adhuc vivo decoctore, familia antè tenuis pene ad extremam inopiam est redacta. Matris tamen Agnetis Heriotæ diligentia, liberi quinque mares & tres puellæ ad maturam ætatem pervenerunt. Ex iis Georgium avunculus Jacobus Heriotus cum in scholis patriis spem de ingenio ejus concepisset, Lutetiam amandavit. Ibi cum studiis literarum, maxime carminibus scribendis operam dedisset, partim naturæ impulsu, partim necessitate (quod hoc unum studiorum genus adolescentiæ proponebatur) intra biennium avunculo mortuo & ipse gravi morbo correptus, ac undique inopia circumventus, redire ad suos est coactus. Cum in patria valetudini curandæ prope annum dedisset, cum auxiliis Gallorum, qui tum in Scotiam appulerant, studio rei militaris cognoscendæ in castra est profectus. Sed cum ea expeditione prope inutili hyeme asperrima per altissimas nives reduceretur exercitus, rursus invaletudinem adversam incidit, quæ tota illa hyeme lecto affixum tenuit. Primo vere ad fanum Andreæ missus est ad Joannem Majorem audiendum, qui tum ibi Dialecti-

lecticen, aut verius sophisticen, in extrema senectute docebat. Hunc in Galliam æstate proxima sequutus, in flammam Lutheranæ sectæ jam late se spargentem, incidit: ac biennium fere cum iniquitate fortunæ colluctatus tandem in collegium Barbaranum accitus prope triennium classi Grammaticam discentium præfuit. Interea cum Gilbertus Kennedus Cassiliissæ comes a dolescens nobilis in ea vicinia diversaretur, atque ingenio & consuetudine ejus oblectaretur, eum quinquennium secum retinuit, atque in Scotiam una reduxit. Inde cum in Galliam ad pristina studia redire cogitaret; à Rege est retentus, ac Jacobo filio notho erudiendo præpositus. Interea pervenit ad Franciscanos elegidion per otium ab eo fusum, in quo se scribit per somnium à D. Francisco sollicitari, ut ejus ordini se adjungat: in eo cum unum aut alterum verbum liberius in eos emissum esset, tulerunt id homines mansuetudinem professi, aliquanto asperius quam patres tam vulgi opinione pios ob leviculam culpam decere videbatur. Et cum non satis justas iræ suæ immodicæ causas invenirent, ad communem religionis crimen, quod omnibus quibus male propitii erant intentabant, decurrunt. Et dum impotentiæ suæ indulgent, illum sponte sua sacerdotum licentiæ infensum acrius incendunt, & Lutheranæ causæ minus iniquum redduut. Interea Rex è Gallia cum Magdalena uxore venit, nec sine metu sacrificulorum, qui timebant ne puella Regia sub amitæ Reginæ Navarræ disciplina educata nonnihil in religione mutaret. Sed hic timor brevi secuto ejus discessu evanuit. Subsecutæ sunt in aula suspiciones adversus quosdam è nobilitate, qui contra Regem conjurasse dicebantur. in ea causa cum Regi fuisset persuasum non satis syncere versatos Franciscanos, Rex BUCHANANUM forte tum in aula agentem ad se advocat, & ignarus offensionis quæ ei cum Franciscanis esset, jubet adversus eos carmen scribere. Ille utrosque juxta metuens offendere carmen quidem scripsit & breve, & quod ambiguam in-

terpre-

terpretationem ſuſciperet : Sed nec Regi ſatisfecit, qui acre & aculeatum poſcebat, & illis capitale viſum eſt quenquam ipſos niſi honorificum auſum attingere. Igitur acrius in eos juſſus ſcribere, eam ſylvam quæ nunc ſub titulo Franciſcani eſt edita inchoatam Regi tradidit, ac brevi poſt per amicos ex aula certior factus ſe peti, & Cardinalem Betonium à Rege pecunia vitam ejus mercari, eluſis cuſtodibus in Angliam contendit. Sed ibi tum omnia adeo erant incerta, ut eodem die ac eodem igne utriuſque factionis homines cremarentur, Henrico octavo jam ſeniore ſuæ magis ſecuritati quam religionis puritati intento. Hæc rerum Anglicarum incertitudo, & vetus cum Gallis conſuetudo & ſumma gentis humanitas BUCHANANUM ad ſe traxerunt. Ut Lutetiam venit, Cardinalem Betonium peſſime erga ſe animatum ibi legatione fungi comperit. Itaque ejus iræ ſe ſubtraxit, Burdegalem invitante Andrea Goveano profectus. Ibi in ſcholis quæ tum ſumptu publico erigebantur triennium docuit : quo tempore ſcripſit quatuor tragœdias, quæ poſtea per occaſiones fuerunt evulgatæ. Sed quæ prima omnium fuerat conſcripta (cui nomen eſt Baptiſta) ultima fuit edita, ac deinde Medea Euripidis. Eas enim ut conſuetudine ſcholæ ſatisfaceret, quæ per annos ſingulos ſingulas poſcebat fabulas, conſcripſerat : ut earum actione juventutem ab allegoriis, quibus tum Gallia vehementer ſe oblectabat, ad imitationem veterum, qua poſſet, retraheret. Id cum ei prope ultra ſpem ſucceſſiſſet, reliquas Jephthen & Alceſtin paulo diligentius, tanquam lucem & hominum conſpectum laturas, elaboravit, Sed nec id temporis omnino ei fuit expers ſolicitudinis inter Cardinalis & Franciſcanorum minas. Cardinalis etiam de eo comprehendendo ad Archiepiſcopum Burdegalenſem literas miſit : ſed eas forte fortuna BUCHANANI amantiſſimis dederat. Sed hunc metum Regis Scotorum mors & peſtis per Aquitaniam ſæviſſime graſſata ſedavit. Interea literæ à Rege Luſitaniæ

niæ ſupervenerunt. quæ Goveanum juberent ut homines Græcis & Latinis literis eruditos ſecum adduceret, qui in ſcholis quas ille tum magna cura & impenſis moliebatur, literas humaniores & Philoſophiæ Ariſtotelicæ rudimenta interpretarentur. Ea de re conventus BUCHANANUS facile eſt aſſenſus. Nam cum totam jam Europam bellis domeſticis & externis, aut jam flagrantem, aut mox conflagraturam videret, illum unum videbat angulum à tumultibus liberum futurum, & in eo cœtu qui eam profectionem ſuſceperant, non tam peregrinari quàm inter propinquos & familiares agere exiſtimaretur. Erant enim plerique per multos annos ſumma benevolentia conjuncti, ut qui ex ſuis monumentis orbi claruerunt, Nicolaus Gruchius, Gulielmus Garentæus, Jacobus Tevius, & Helias Vinetus. Itaque non ſolum ſe comitem libenter dedit, ſed & Patricio fratri perſuaſit, ut ſe tam præclaro cœtui conjungeret. Et principio quidem res præclare ſucceſſit, donec in medio velut curſu Andreas Goveanus morte, ipſi quidem non matura, comitibus ejus acerba præreptus eſt. Omnes enim inimici & æmuli in eos primum ex inſidiis, deinde palam animo plane gladiatorio incurrerunt: & eum per homines reis inimiciſſimos quæſtionem clam exercuiſſent tres arripuerunt, quos poſt longum carceris ſqualorem in judicium productos multis per eos dies conviciis exagitatos rurſus in cuſtodiam abdiderunt. Accuſatores autem ne adhuc quidem nominarunt. In BUCHANANUM certe acerbiſſime inſultabant, ut qui peregrinus eſſet, & qui minime multos illic haberet, qui incolumitate gauderent, aut dolori ingemiſcerent, aut injuriam ulciſci conarentur. Objiciebatur ei carmen in Franciſcanos ſcriptum, quod ipſe antequam è Gallliis exiiſſet apud Luſitaniæ Regem excuſandum curavit, nec accuſatores quale eſſet ſciebant; unum enim ejus exemplum Regi Scotorum, qui ſcribendi author fuerat, erat datum. Crimini dabatur carnium eſus in quadrageſima,

geſima, *à qua nemo in tota Hiſpania eſt qui abſtineat.* Dicta quædam oblique in monachos objecta, quæ apud neminem niſi monachum criminoſa videri poterant. Item graviſſime acceptum, quod in quodam ſermone familiari inter aliquot adoleſcentes Luſitanos, cum fuiſſet orta mentio de Euchariſtia, dixiſſet ſibi videri Auguſtinum in partem ab Eccleſia Romana damnatam multo eſſe proniorem. Alii duo teſtes Johannes Tolpinus Normanus, & Johannes Ferrerius è Subalpina Liguria (ut poſt aliquot annos comperit) pro teſtimonio dixerunt, ſe ex compluribus hominibus fide dignis audiviſſe, BUCHANANUM de Romana religione perperam ſentire. Ut ad rem redeam, cum quæſtores prope ſeſquiannum & ſe & illum fatigaſſent, tandem ne fruſtra hominem non ignotum vexaſſe crederentur, eum in monaſterium ad aliquot menſes recludunt, ut exactius eruditetur à monachis, hominibus quidem alioqui nec inhumanis, nec malis, ſed omnis religionis ignaris. Hoc maxime tempore Pſalmorum David. complures vario carminum genere in numeros redegit. Tandem libertati redditus, cum à Rege commeatum redeundi in Gallias peteret, ab eo rogatus ut illic maneret, pecuniola interim accepta in ſumptum quotidianum, donec de conditione aliqua honeſta proſpiceretur. Sed cum procraſtinationis, nec in certam ſpem nec certum tempus, tæderet, navem Cretenſem in portu Oliſipponenſi nactus, in ea in Angliam navigavit. Nec hic tamen ſubſtitit, quamvis honeſtis conditionibus invitaretur. Erant enim illic omnia adhuc turbida ſub Rege adoleſcente, proceribus diſcordibus, & populi adhuc animis tumeſcentibus ab recenti motu civili. Igitur in Galliam tranſmiſit iiſdem fere diebus quibus urbis Mediomatricorum obſidio fuit ſoluta. Coactus eſt ibi per amicos ea de obſidione carmen ſcribere, idque eo magis invitus; quod non libenter in contentionem veniret cum aliis pleriſque neceſſariis, & imprimis cum Mellino Sangelaſio, cujus carmen eruditum & elegans ea de re circumfereba-

tur. Inde evocatus in Italiam à Carolo Coſſæo Brixiacenſi, qui tum ſecunda fama res in Liguſtico & Gallico circa Padum agrum gerebat, nunc in Gallia cum filio ejus Timoleonte quinquennium hæſit, uſque ad annum milleſimum quingenteſimum ſexageſimum, quod tempus maxima ex parte dedit ſacrarum literarum ſtudio, ut de controverſiis, quæ tum majorem hominum partem exercebant, exactius dijudicare poſſet, quæ tum domi conquieſcere cœperant, Scotis à tyrannide Guiſiana liberatis: eo reverſus nomen Eccleſiæ Scotorum dedit. E ſuperiorum autem temporum ſcriptis quædam veluti naufragio recollecta edidit. Cætera vero quæ adhuc apud amicos peregrinantur, fortunæ arbitrio committit. In præſentia ſeptuageſimum quartum annum agens, apud Jacobum ſextum Scotorum Regem, cui erudiendo erat præfectus, anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, ſenectutis ſuæ malis fractus portum exoptans agit.

Obiit Edinburgi vigeſimo octavo Septembris, Anno ſalutis 1582.

EPITAPHIUM
GEORGII BUCHANANI SCOTI.

Per Josephum Scaligerum, Jul. Cæs. Filium.

Poſtquam laude tua patriam, meritiſque Beaſti
Buchanane, tui ſolis utrumque latus,
Contemptis opibus, ſprętis popularibus auris,
Ventoſaque fugax ambitionis, obis,
Præmia quina quater Piſæa functus oliva.
Et linquens animi pignora rara tui:
In quibus haud tibi ſe anteferent quos Itala vates
Terra dedit: nec quos Gallia mater alit.
Æquabunt genium felicis carminis, & quæ
Orbis habet famæ conſcia ſigna tuæ.

Namque

Namque ad supremum perducta Poëtica culmen
In te stat, nec quo progrediatur, habet.
Imperii fuerat Romani SCOTIA *limes:*
Romani eloquii SCOTIA *finis erit.*

JUL. CÆS. SCALIGERI, THEOD. BEZÆ, & ANDR. MELVINI Testimonia, vide post Miscellanea.

Aliorum quorundam Vir. doctorum de BUCHANANO Testimonia.

ADRIANI TURNEBI, Græcæ Philos. Professoris Regii.

NEminem esse existimo in Gallia paulo humaniorem cui GEORGIUS BUCHANANUS non sit notus: non solum eximius Poëta, verum etiam Vir omni liberali eruditione non leviter tinctus, sed penitus imbutus.

CAR. UTENHOVII.

TRes Italos Galli sæpe vicere, sed unum
Vincere Scotigenam non potuere virum.

GEORGII FABRICII.

PSalterium verterunt Germani aliquot piè: Itali, ut solent, eleganter: In primis Flaminius. Sed nunc omnium industriam vicit GEORGIUS BUCHANANUS SCOTUS, varietate sententiarum, & puritate sermonis.

HENRICI STEPHANI.

ECce Caledonia Maro, Naso & Flaccus in ora,
Pro Jove nunc dicunt posse sonare Jovem.

EJUSDEM.

DAvidis his corpus, sed tectum veste Latina,
Quæ picta est Flacci, picta Maronis acu.

PAULI MELISSI FRANCI.

DIversos multi variè elicuere sonores,
Aptando latiæ plecta Syrissa lyræ.
Barbiton hic, citharæque fides, chelin increpat alter
Et suus ex merito quemque secutus honos.
Quod, BUCHANANE, *canis, modulamina cætera vincit,*
Ceu reliquas liquidæ Daulia vocis aves.
Et quisquam dubitet plenis edicere buccis,
Hæc superat cunctas buccina clara tubas?

JOH. LUNDORPII.

ΚΑ̃ν Βυκανᾶνε, πατρὶς Σκοτίη σοὶ, κἂν ὀνομάζῃ
Σὺ Σκότος οὐ σκότος εἶ ἀλλὰ φόως Σκοτίης.

Ἄλλο.

Σιγὴ μουσοπόλοισι παλαιοῖς: κρείττονα κρείττων
Νῦν γὰρ ἀοιδιάει μουσοπόλος νεωρὸς
Μουσοπόλος Βυκανᾶνος, ἄεθλον τῷ μὲν Ἀπόλλων
Κρίνει ἐν νεαροῖς ἐν τε παλαιγενέσιν.
Ἢν ταχὰ βασκαίνῃ τις τὶ πλέον, αἰὲν ὀπηδεῖν
Λώστοις εἴωθε πρήγμασι βασκανίη.

PARA-

PARAPHRASIS
PSALMORUM
DAVIDIS
POETICA,

Multo quam antehac castigatior

Auctore

GEORGIO BUCHANANO SCOTO,
Poëtarum nostri sæculi facile Principe.

Ad MARIAM,

Illustrissimam Scotorum Reginam.

GEORGII BUCHANANI Epigramma.

NYmpha, Caledoniæ quæ nunc feliciter oræ
Missa per innumeros Sceptra tueris avos.
Quæ sortem antevenis meritis, virtutibus annos,
Sexum animis, morum nobilitate genus:
Accipe (sed facilis) cultu donata Latino
Carmina, fatidici nobile regis opus,
Illa quidem, Cyrrha procul & Permessidelympha,
Pæne sub Arctoi sidere nata poli:
Non tamen ausus eram male natum exponere sœcum,
Ne mihi displiceant quæ placuere tibi. (tum,
Nam quod ab ingenio Domini sperare nequibant,
Debebunt genio forsitan illa tuo.

GEOR

GEOR. BUCHANANI

PARAPHRASIS

IN PRIMVM LIBRVM

PSALMORUM.

PSALMUS I.

Beatus vir qui non abiit, &c.

1
Elix ille animi, quem non de tramite recto
Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:
Non iter erroris tenuit, sessorve cathedræ
Pestiferæ, facilem dedit irrisoribus aurem:
2 Sed vitæ rimatur iter melioris, & alta
Mente Dei leges nocteſque dieſque revolvit.
3 Ille, velut riguæ quæ margine consita ripæ est
Arbor, erit: quam non violento Sirius æstu
Exurit, non torret hyems, sed prodiga læto
4 Proventu beat agricolam: nec flore caduco
Arridens, blanda dominum spe lactat inanem.
5 Non ita divinigens nescia fœderis, exlex,
Contemtrixque poli: subito sed turbine rapta
Pulveris instar erunt, volucri quem concita gyro
Aura levis torquet vacuo ludibria cœlo.
6 Ergo ubi verus judex in nube serena
Dicere jus veniet, sceleriſque coarguet orbem:
Non coram impietas mœstos attollere vultus,
Nec misera audebit justæ se adjungere turbæ.
7 Nam pater ætherius justorum & fraude carentum
Novit iter, sensumque tenet: curvoſque secuta
Impietas fraudum anfractus scelerata peribit.

PSALM. II.

Quare fremuerunt gentes?

1 QUid trepide gentes vano fremuere tumultu?
Miniſque populi ſæviunt inanibus?
2 Et cum principibus magni coiere tyranni.
Dominumq; Chriſtumq; Domini adverſum truces?
3 Vincula quin horum fortes dirumpimus, ajunt,
Et lora noſtris demimus cervicibus?
4 At pater ætherius, rerum cui ſumma poteſtas,
Ridebit impotentium irritas minas.
5 Tum juſta accenſus miſeros affabitur ira,
Et per furorem cæca conſilia ſuum
6 Turbabit: Cingamque meum diademate regem,
Inquit, Sionis jura ſanctis collibus
Qui dabit, & latè fundet mea juſſa per orbem,
7 Deinde allocutus Dominus eſt me: Filius
8 Tu meus es, genui te hodie: me poſce, daboque
Omnes ut heres gentium fines regas,
Qua circumfuſis tellus ſe porrigit undis,
9 Regaſque ſceptro ſempiternum ferreo;
Cumq; voles, tumidoſq; premas, frangaſq; rebelles,
Ut ficta fragili vaſa franguntur luto.
10 At vos, in populos quibus eſt permiſſa poteſtas,
Et jus ab alta ſede plebi dicitis,
Errorum tenebras depellite, diſcite verum:
11 Servite Domino cum tremore: gaudiis
Et timor & Domini accedat reverentia veſtris,
12 Ut miſſum ab illo filium amplectamini:
In vos ne juſtæ vindictam exerceat iræ,
De calle recti devios. nam cum brevi
Sæviet injuſtos contra juſta ira, ſcietis
Quam ſint beati, ſpes in illo qui locant.

PSALM. III.

Domine quid multipl. &c.

1 HEu quanta numero viriſque factio
Me vexat odiis impiis,

Quam

Quam perditorum firma conspiratio
Conjurat in meum caput!
3 Et asseverant spem salutis in Deo
Superesse jam nullam mihi;
4 Cum tu sub umbra præliantem me tui
Tam sæpe scuti texeris:
5 Cum laudis auctor sis meæ, cum gloria
Meum corones verticem.
6 Cum nocte Dominus invocantem me, suo
De monte sancto exaudiat,
Curis solutus & recumbo & dormio,
Resurgo liber à metu.
7 Domino excubante, nec meum formidine
pectus movebunt agmina
Numerosa, nec si sæva feritas omnium
Conjuret in me gentium.
8 Tu Domine in aciem ductor ut me liberes,
Prodibis: hostium omnium
Malasque franges, impiorum & conteres
Dentes potenti dextera.
9 Arctu, salutis una spes, populum tuum
Bonitate sola amplectere.

1. PSALM. IV.

Cum invocarem, exaudivit, &c.

O Pater, ô hominum, divumque æterna potestas!
Sinceræ mihi conscie mentis,
Qui mihi consiliique inopi, incertoque salutis,
Imploranti rebus in arctis,
Tutum pandis iter, latumque educis in æquor:
Nunc obsesso fraude maligna
Da mihi te facilem, & justis bonus annue votis,
Non dura placabilis aure.
O hominum cæcæ mentes, quo me usque relicto
Intenti mendacibus umbris,

Solli-

Sollicita in vanas torquetis pectora curas?
Tandem credite vera monenti
3 Quem Deus electum miro dignatur honore,
Per discrimina cuncta tuetur!
Me Dominus clamantem ad se, auxiliumque rogantem
Mitis & exorabilis audit.
4 Ergo Dei, miseri, nunc saltem agnoscite numen,
Et vitiis absistite pravis:
Vobiscum in tacito per noctem expendite lecto
Longi dicta ac facta diei.
5 Non pecudum fibris Domino sed mente litatur
Innocua; si admoveris aris
Hanc; tandem poteris sperare securus ab alto
Dextra munera larga benigna.
6 Poscit opes modo degeneres pars maxima vulgi,
Hæc animos vota una fatigant.
7 At tu me placido tantum bonus aspice vultu;
Aura tui jucunda favo is
Me super irradiet, sat amico te mihi felix.
Alter frugibus horrea stiper,
Impleat & multas generoso nectare cellas,
Et congesto gaudeat auro:
8 Ast ego curarum vacuus de nocte recumbam,
Et line sollicitudine somnos
Accipiam; tu securam mihi robore mentem,
Tu certa spe pectora firmas.

PSALM. V.

Verba mea auribus percipe, &c.

1 O Potens rerum Deus, aure leni
Mitis exaudi mea verba, mentis
Mente non dura tetricusque tristes
Percipe questus
2 Adspice attentus mihi quanta tendat
Vox latus: quando mihi rex Deusque

So-

Solus es, solum veneror precorque
Rebus in arctis.
4 Mane clamantem Deus æquus audi.
Nam tuum casta prece, non inanem
Spem fovens, nomen jubar ante Eoum
Mane ciebo.
5 Tu Deus, lætus pietate vera,
Impii ritus scelus exsecratis
Nec frui pravi studiosa mens te
Speret amico.
6 Vis tuos vultus metuit, nefasque:
7 Hostis es fraudum & cupidæ cruoris
Cædis: audacem simula te linguam
Falsa recides.
8 At tua fretus bonitate sacrum
Limen accedam, tua templa inibo:
Rite adorabo tua sancta castis
Numina voris.
9 Tu mihi, ut casses fugiam dolosos
Hostium, lumem Deus æquitatis
Dux tuæ præfer, dubioque cæcos
Dirige gressus.
10 Hostium verum fugit ora, pectus
Incolit fraus spurcitiesque: guttur
Tetrius putri est quod hiat recludens
Funera busto.
Lingua adulatrix tacito veneno
Blandiens, cæcos meditatur ictus,
11 O Deus, rerum ô pater alme, gentem
Perde nefandam.
Redde conatus Pater alme vanos;
Quique te linquunt, scelerum suorum
Sentiant pœnas meritas, ab ima
Stirpe recisi:
12 Sed tua semper bonitate tuti
Gaudeant qui spem posuere in uno

Te

Te ſibi certam impavidi, tuumque
Nomen adorant.
12 Namque tu rectos animique puros
Larga opum dextra recreas benigna,
Et tui (tanquam clypeo) favoris
Protegis umbra.

PSALM. VI.

Domine ne in furore tuo.

1 DUm fervet ira, Domine, dum mens æſtuat
Ne me merentem corripe:
Dum ſævientis flagrat in curſu furor,
Exigere pœnas abſtine.
2 O parce parce: languor ægrum conficit?
Manum ſalutarem admove.
Corpus, ſolutis oſſium compagibus.
Enervæ vires deſerunt.
3 Mentemque graviter mæror angit turbidam.
Quo me uſque miſerum negliges!
4 Quā me uſque linques! jam reverte, ac libera
Ægrum inferum de faucibus
5 Ubi ſæva duram mors manum injecit ſemel,
Quis amplius meminit tui!
Quis mortis alta ſubrutus caligine
Nomen celebrabit tuum;
6 De nocte pectus anxium ſuſpiriis
Pulſans gemenſque, lacrymis
Lavo cubile: ſtrata fletuum madent
Rorata largis imbribus,
7 Caligat acies luminum doloribus
Hebetata longis: hoſtium
Interque riſus & dolos emarcuit
Color vigorque corporis.
8 At tu ſceleribus turba gaudens impiis,
Faceſſe, ſpem pone irritam:
Lamenta Dominus & meorum fletuum

Placatus

Placatus audiit sonum.
9 Dominus benignus supplicem me exaudiit,
Orationique annuit:
10 Subitus ut hostes obruat pudor meos,
Vultusque confundat rubor,
Tristi repente ut palleant infamia.
Fugamque turpem mœreant.

PSALM. VII.

Domine Deus meus, in te, &c.

1 IN te salutis spem posui meæ
Servator orbis: faucibus hostium
Me libera; qui mente sæva
Interitum mihi moliuntur.
2 Si nemo vindex asserat, ut leo
Imbelle crudus dilaniat pecus:
Sic me ferus discerpet hostis.
Innocui sitiens cruoris.
3 Si verus judex me merito arguit.
Nec falsa mendax crimina texuit,
4 Si damna tranquillo creavi,
Promerito male ni peperci;
5 Me persequatur dum capiat sequens,
Captumque sternat, stratum & humi pede
Conculcet, & sceptri superbum
Proterat abjiciatque fastum.
6 Exurge; justas te furor impius
Meorum in iras excitet hostium,
Exurge, promissamque redde
Perfidiæ Deus ultionem.
7 Exurge, terris luceat omnibus
Augusta majestas tua, se suum
Accurrat agnoscatque regem
Concilium populi, patremque.
8 O qui potenti sceptra tenens manu,
Gentes per omnes crimina vindicas,

Mu

Me vindica; si rite pœnas
Ore pio innocuoque posco.
10 O juste judex, cordis in intimo
Quem nil recessu præterit abditum,
Frange impios ausus malorum:
Fulci animos refoveque justos.
11 Secutus hostes nil metuo, Deo
Custode: quem simplex animi juvat
12 Candor, plos servat, malisque
Exitium assidue minatur.
13 Si perstet hostis, jam gladium tenet,
14 Jam tendit arcum promptus, & arripit
Ferale telum, & igne sævo
Lethiferas acuit sagittas.
15 En, qui nefandum parturit scelus,
Concepit ærumnam, pariet velut
Quæ vana per somnum inquietas
Ludificant simulacra mentes.
16 Fodit dolosam, ut me caperet, scrobem:
Incautus in fossam ipse suam ruit.
17 In verticem ipsius recurret
Pernicies, recidentque fraudes.
18 Ergo expeditus fraudibus & metu,
Rerum parentis justitiam canam,
Nomenque sanctum: gratiasque
Lætus agam, repetamque laudes.

8 PSALM VIII.

Domine Dominus noster, &c.

2 GEntis humanæ pater atque custos,
Quam sancta majestas tui
Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit?
Et super cœli radiantis orbes
Tua magnitudo se extulit,
Quam pia mundum tueare cura,

Lacten

Lactentis ævi infantia
Prodit: ut linguas temere obstrepentum
Tibi refutes hostium!
Hostium, quorum vomit os furorem
In te, sititque sanguinem.
4 Luce quum cœlos vitrea serenos
Pollentis opera dexteræ,
Cerno: quum lunam, nitidasque stellas
Per te creatas conspicor;
5 Quantulus (mecum tacitus revolvo)
Homo est, ut ejus sis memor?
Quantula humanæ est sobolis propago,
Dignere ut illam visere?
6 Hunc Deo æqualem prope reddidisti:
Ornasti honore & gloria:
7 Et tuæ dextra super universa
Opera creasti principem:
Cuncta vitalis quibus haustus auræ est,
Illi dedisti sub pedes
8 Huic boves parent & oves, pecusque
Quodcunque campis pascitur:
9 Quique pennarum celeri volatu
Metitur ales aëra:
Quique pinnarum celeri natatu
Piscis pererrat æquora.
10 Gentis humanæ pater atque custos,
Quam sancta majestas tui
Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit?

Confitebor tibi Domine in, &c.

PSALM. IX.

1 RErum certa salus te cano, gratias
Exolvo meritas ex animo tibi:
Et miranda futuris
Pandam facta nepotibus:

2 Tuas

2 Tutus præsidio nil metuam tuo;
Lætus læta canam sed tibi carmina,
Te laudabo supremi
Æternum ætheris arbitrum.
3 Spes hostis temere elatus in improbas,
Conversus trepida terga dedit fuga:
Et virtute potentis
Dextræ pessum abiit tuæ.
4 Tu vindex cupidos exitii mei
Perdis, tu trepido præsidium es reo:
Tu litem mihi judex
Ex alto dirimis throno
5 Tu gentis valido robore barbaræ
Compescis furias: destruis impios,
Ut nec nomina seris
Narret fama nepotibus.
6 En hostis tumidæ quo recidunt minæ:
En qui sternit humi funditus oppida?
Et prostrata perennis
Condit nube silentii.
7 At rerum Dominus perpetuus thronum
Fixit perpetuum justitiæ sibi,
8 Orbem ut legibus æquis,
Ut juste populos regat.
9 Quum vis incubuit facta superbia,
Infræni, miseris præsidium pates,
Tuti pandis asyli
Arcem rebus in asperis.
10 In te uno merito spem solidam locant
Qui novere tuum nomen, & ultimo
Ut discrimine amicos
Nunquam destituas tuos.
11 Ergo arcis meritalaude Sioniæ
Custodem Dominum pangite: consili
Decreta ardua gentes
Late ferte per exteras

Vinde

12 Vindex innocui sanguinis expetit
Pœnas: vi tennes nec sinit opprimi
Impune: applicat aurem
Clamantum quærimoniis:
13 Afflictas bonus ô res propius meas
Contemplare, odiis quem petit improbis
Vis hostilis: & atræ
Mortis faucibus eripe.
14 Ut qua mole Sion crescit in æthera
Late conspicua, laudibus efferam
Te, lætusque salutem
Acceptam referam tibi.
15 Demersit merito fraus sua perfidas
Gentes exitio: queis alios plagis
Irretire parabant,
Hæsere impliciti pedes.
16 O miranda Dei judicis æquitas!
Fraudis fraude sua prenditur artifex,
O res pectoris altis
Condenda in penetra libus!
Sic est: interitu devorat impios
17 Improvisa dies: immemores Dei
Gentes mors inopina
Æternis tenebris premit,
18 At confisa Deo nuda modestia.
Æternus Domini non animo excidet,
Nec læto miserorum
Spes frustrabitur exitu.
19 Rerum surge parens. neu sine ut impotens
Adversus tenues crescat homunculus;
Et juris preme frænis
Gentes arbiter impias,
20 Circumfiste tuæ mole potentiæ,
Terroremque feris mentibus ingere;
Agnoscat male firmam
Sortem gens hominum suam.

PSALMI

PSALM. X.

Vt quid Domine recessisti? &c.

1 QUonam usque custos gentis humanæ tuos
Inrebus arctis negliges ?
2 Quonam aberis usque , dum pios tyrannide
Premit arroganter impius ?
O si scelestum vergat in caput scelus,
Suisque percant artibus.
3 Dum mentis explet per nefas libidinem,
Sic gloriatur impius,
Sic gaudet in se , sempiternum ceu decus
Rectis paratit artibus.
4 Æqui atque iniqui negligit discrimina
Infrænis arrogantia ;
Sùæque plaudit suaviter prudentiæ.
Nullum esse quod putet Deum.
5 Felicitatis somnio indulget suæ,
Quod cuncta cedant prospere :
Nec te futurum cogitat vel judicem ,
Vel perpetrati vindicem.
Hostes minoris æstimat nihilo suos ,
6 Sic ipse secum computans ,
Incommodi expers ad senectam usque ultimam
Securus ævum transigam.
Non cura lætis ulla sese gaudiis,
Non ægritudo interseret.
7 Os exsecranda despuit convicia ,
Spumatque probris & dolis.
Bonis labores continenter pestilens
Lingua & dolores parturit,
8 Circa viarum compita insidias locat,
Ut innocentem clam involet.
Intentus oculis intuetur acribus
In transeuntes pauperes.
9 Qualis cruentus subter alta delitet
Spelæa conditus leo :

Sic e latebris corde trepido palpitans,
Infirmioribus imminet:
Et occupatos multinodis nexibus,
Nassæ involutos attrahit,
10 Malisque subigit: & tenebris occulit
Crudelitatem callidus,
Ah strage quanta transeuntes perculit
Grassatus istis artibus!
11 Sic deinde secum colligit male credulus,
Hæc prorsus ignorat Deus:
Avertit ora rebus humanis sua,
Fandi & nefandi negligens.
12 Exurge Domine, tolle in altum dexteram,
Librata fige vulnera
Ope destitutos ne pios silentio,
Oblivioso desere.
13 Tene impiorum pervicax vesania
Sic audeat contemnere?
Secreta secum corde tacito ut murmuret,
Humana non curat Deus.
14 Cernis profecto cuncta, cernis; & tuam
Sceleste in manum cadet,
Ut te labores & dolores pauperum
Non præterire intelligat.
Tibi relictus est inops atque innocens:
Tu tutor orbos protegis.
15 Tu frange vires impii, violentiam
Tu mentis improbæ doma,
A stirpe cæsa donec impietas simul.
Eliminetur & impius.
16 Tum firma Dominus sæculorum in sæcula
Sceptra obtinebis imperi,
Gentesque terræ finibus procul tuæ
Exterminabis impias.
17 Hæc vota duris obruti laboribus,
Has supplices fundunt preces:

Animosque stimulis incitati talibus,
Te lacrymantes postulant,
18 Pupillum & inopem ut vindices potentium
Ab impotenti audacia.
Homo ut feroces spiritus ponat, suæ
Infirmitatis conscius.

PSALM. XI.

In Domino confido, &c.

1 QUum spe salutis non dubia fruar,
Deoque fidam, vos mihi dicitis,
Facesse rupes in remotas,
Antevolans pavidas volucres.
2 Intendit arcum (en aspicis) impius.
Nervo sagittas admovet, ut petat
Incogitantes è latebris
Innocuos, animique rectos.
3 At tu potenti Rex bone dextera
Domas rebelles, & facis irrita
Decreta vesani furoris
Contra humiles male nil merentes.
4 Æterna cœli templa colens Deus,
Et lucido astrorum in solio sedens,
Humana per terras acutis
Facta oculis speculatur omnes.
5 Non justus illum, non latet impius
Cuncta intuentem, sed studio ad nefas
Pronos maligno justus orbis
Ex animo moderator odit.
6 Super scelestos retia depluet,
Igues remisto sulphure flammeos
Ad impios eliminandos
Fulminea rapient procellæ.
7 Justo sque justus justitiæ parens
Amore sancto amplectitur unice,
Et fraudis ignaram ante vultus
Assidue videt æquitatem.

PSALM. XII.

Salvum me fac Domine, &c.

1 AFfer opem, Servator opem fer, pulsa receſſit
Intemerata fides:
2 Nuda fides hominum fugit commercia: vana
Cum ſocio loquitur
Quiſque ſuo, blanda exercens mendacia lingua,
Corde ſcelus meditans.
3 Ora Deus fraudum dulci medicata veneno
Conterat, & penitus
Grandiloquam ex ima linguam radice revellat:
4 Quique poudre carent,
Dicere nec metuunt, Falſa ad perjuria linguas
Fortiter intrepidi
5 Aſſueſcamus, & os age confirmemus ad omne
Flagitium, neque enim
Oris fiæna mei, linguæve repagula quenquam
Me riſi habere puto.
6 At Dominus planctus miſerorum, & dura ferentū
Aure trahens gemitus,
Surgam, ait, atq; inopem, tuta ut reſpiret in arce,
Inſidiiſque procul,
7 Securū ſtatuam. Hæc Dominus. Quod ab ore fideli
Cunque fluit Domini,
Auro purius eſt, auro quod fuſile fecit
Septima flamma coquens;
Dum fæx in fumos exploratore camino
Craſſa abit & cineres.
8 Polliciti memor ergo, malæ mala toxica linguæ
Sancte parens inhibe;
Peſtifera de gente hominum nos optime cuſtos
Aſſere perpetuo.
Nam late impietas graſſatur libera, paſſim
Omnia plena malis,
Quum penes injuſtos jus eſt, & juſſa malorum
Sunt metuenda bonis.

PSALM. XIII.

Usquequo Domine obli. &c.

1 QUousque rector unice,
Me destitutum negliges?
An sempiterna me obrutum
Oblivione deseres?
Quousque vultum amabilem
Iratus abscondes mihi?
2 Quousque curæ turbidæ
Mentis quietem distrahent?
Quousque cor cruciabitur
Mœroris æstu fluctuans!
Quousque me prostrato aget
Hostis triumphos insolens?
3 Regnator orbis adspice;
Opem fer, & lucem tuam
Infunde, ne mors lumina
Somno perenni sopiat:
4 Ne jactet hostis arrogans
Me viribus fractum suis,
Ne me perosi perfidi
Meo dolore gaudeant.
5 Tu me salutis recreas
Spe, largus auxili; tuum,
Salute parta, laudibus
Rex magne, nomen efferam.

PSALM. XIV.

Dixit insipiens in corde, &c.

1 SEcum insania callide
Indulgens vitiis sic loquitur, Deum
Formido sibi credula
Commenta est hominum, quum temerario
Casu sors ferat omnia.
Ergo flagitiis se penitus dedit

Secura impietas Dei;
2 Nec quisquam ex animo recta sequi studet,
De templo æthereo Deus
Ad curas hominum lumina verterat,
Si quis non stolide improbus
Ad cultum revocet pectora numinis;
3 Omnes in scelera omnia
Conjurasse putes; fœda, nefaria,
Detestandaque perpetrant;
Nec cuiquam est studium recta capessere.
4 Nam quï recta capesserent?
Quem sanis aditum consiliis darent,
Quorum nequitia & scelus
Infecere animos? qui populum meum,
Ceu prædam fera, devorant;
Nec rerum dominum mente colunt Deum,
5 Ast illos gelido metu
Horror concutiet, justitiæ Deus
Quum patronus opem feret
6 Insonti; increpitans talibus impios,
Vobis ludibrio fuit
Insontum pietas; vos inopum piam
Risistis studium, preces,
Spes lentas, trepidas sollicitudines;
At cui fidit inops, Deus
Spes & vota bonos ducet ad exitus,
7 O si mittat opem suis
Speratam Deus è rupe Sionia!
Nam quum vincula ruperit,
Exolvetque suos, pectore libero
Gaudebunt Abrahamidæ,
Et justa Isacidæ lætitia frement.

PSALM. XV.

Domine quis habitabit, &c.

SAnctæ Sionis templa quis incolet
Rex magne tecum? quem statues tum
Sanctum super montem, ut malorum
Liber agat placidam quietem?
2 Quem fraudis expers simplicitas juvat,
Urgetque rectum propositi tenax;
Nec mente sævus grata blandam
Edocuit simulare linguam.
3 Nec oremendax exitiabiles
Concinnat artes; nec mala proximis
Excogitat, nec dulcem amicum
Opprobriis maculat pudendis;
4 Qui fastuosum despicit impium,
Dei timentem suspicit & pium;
Tenaxque promissi, fidemque
Indocilis temerare pactam.
5 Qui non egenos fœnore perdidit,
Non innocentes munere prodidit.
In monte sancto, hæc qui peregit,
Perpetua requie fruetur.

PSAM. XVI.

Conserva me Domine, &c.

1 ORerum sator, & salus
Humani generis certa, periculis
Qui te respicit unum, famulum instantibus
2 Te servus Dominum libens (eripe,
Agnosco, & populis prædico: sed tibi
Omni ex parte beato officiis nil opus est meis,
3 Ergo illuc animum appuli,
Ut gentem studioprosequerer pio
Quamtu ex omnibus unam populis sorte receperas.
Ast illi immemores tui

Defecere ; novos quisque sibi deos
Effinxere, colentes animi ludicra somnia.
Horum sanguineas dapes
Non libabo, epulas respuo. nomina
Testis nunquam adhibebo, aut fidei fœdera sanciens.
5 At sortis populum meæ
Defendet Domini perpetuus favor,
Mercedemq; laborum cumulatam dabit affatim:
6 O Pulchra agricolatio,
O præclara mei sors patrimonii.
Ut florum undique ridens animum pascit amœnitas!
7 Immortalis honor Deo
Æterno, monitu cujus ago dies.
Arcanisque perumbram stimulor pectora motibus,
8 Quicquid molior, aut gero,
Præsentem Dominum conspicor: is mihi
Semper dexter adhærer, stabili ne moveat gradu
9 Pulsat pectora gaudio
Cor læto trepidum; lingua tuas avet
Laudes promere; corpus tacite spes bona recreat.
10 Nam nec degere tartari
Permittes animam sub tenebris meam.
Aut ut putre cadaver resolutum in cineres finat.
11 Tu vitæ reseras viam,
De vultu fluvii lætitiæ tuo
Manant; tu tribuis munifica gaudia dextera.

PSALM. XVII.

Exaudi Domine justitiam, &c.

1 Æquus exaudi bone rector orbis
Æqua poscentem; tibi quas profundit
Lingua non mendax, cape non iniqua
Aure querelas.
2 Ad tuum læsus fugio tribunal,
Et fidem appello; mihi cognitorem
Te peto; oppressos oculis benignis
Adspice justos.

3 Sz

3 Sæpe per ſolas tacitæ tenebras
Noctis arcanos mihi cogitatus
Cautus inſpexti, trepidoque corda
Turbida motu.
Sæpe, ceu flammis, animum probaſti
Caſibus duris, neque comperiſti
Conſcium fraudis ſcelerumque, ſonti
Sæva minantem.
Os fuit concors animo, ſonuſque
4 Sentui: legum monitis tuarum,
Pectus innixum ſcelera impioſque
Horruit auſus.
5 Hac via greſſus rege per tuarum
Orbitam legum dubio vacillent
Ne pedes lapſu, inſtabileſque turbent
Lubrica plantas.
6 Te voco, duris ad opem periclis
Sæpe tentatam fugio; precantis
Admove attentam miſeris benignus
Queſtibus aurem.
7 Tu bonus fulci tibi qui ſalutem
Spemque committunt; tibi contumacis
Spiritus cordis tetricus refræna
Vindice dextra.
8 Me velut pupillam oculi tenellam
Providus muni, procul impiorum
Impetu, alarum trepidum tuarum
Conde ſub umbra.
9 Nam meæ vitæ manus impiorum
10 Imminet; vallant opibus, ſuperbis
Intonant linguis, mala, dira, ſæva
Voce minantur.
11 Obſident cunctos aditus viarum;
Commoda obſervant loca, deſtinantque

Ad meam cædem; facinusque patrant
Mentibus absens;
12 Qualis in prædam leo fertur ira
Fervidus, qualis catulus leonis
Lacte depulsus speculatur alto
Abditus antro.
13 Surge, conatus patet anteverte
Impios, stratoque in humum tyrannō,
Me tuo, quo nunc furit ille sævus,
Eripe ferro.
14 Neu sine, ut me vi premat impotentum
Divitum fastus; quibus una cura est,
Dum licet blandæ illecebras caducas
Carpere vitæ.
His opes terris penitus refossis
De penu fundis locuplete, ventri
Sufficis fruges, hilarasque multa
Prole penates.
15 Puritas vitæ mihi te tueri
Corporis vinclis tribuet soluto.
Illa lux vere faciet me ab omni
Parte beatum:
Lux voluptatum cumulata cunctis
Gaudiis, quum se sine nube menti
Pura majestas dabit intuendam
Lumine puro.

PSALM. XVIII.

Diligam te Domine, &c.

TE Deus alme colam, te toto pectore amabo
Sancte parens, mea vis, mea sola potentia, turris,
Præsidium, spes, & rebus solamen in arctis.
Tu clypeus, tutela mihi, tu certa salutis
Anchora, tu statio tuti placidissima portus,
Nam simul atque tuas in laudes ora resolvo

Ad

Te venerans, pacemq; petens, inimica facessunt
Arma: salus, placidisq; comes pax advolat alis.
Jam me lethiferis mors circum vol Verat atra
Cassibus, obsessum jam me torrentibus orcus
Impediebat aquis, stigia jam compede vinctus
Hærebam, laqueoq; pedem retinente trahebar:
Hic ego deprensus, supplexq; humilisq; vocavi
Voce Deum & dubiis clamavi; ad sidera rebus.
Ille super solio residens flammantis olympi
Audiit orantem, postquam Pervenit in altum
Clamor, & attentas advertit quæstibus aures,
Protinus è vultu Domini contertita tellus
Intremuit, montesque cava compage soluta
Nutarunt, penitusque imis fremuere cavernis,
Fumeus afflatu de naribus æstus anhelo
Undabat: rapidæ contorto vertice flammæ
Ore fluunt, vivaque animant attacta favilla.
Utq; suum Dominum terræ demittat in orbem,
Leniter inclinat jussum fastigia cœlum:
Succedunt pedibus fuscæ caliginis umbræ.
Ille vehens curru volucri, cui flammeus ales
Lora tenens levibus ventorum adremigat alis,
Se circum furvo nebularum involvit amictu,
Prætenditque cavis piceas in nubibus undas,
Acribus ex oculis vibratæ spicula flammæ
Discutiunt tristes claro fulgore tenebras.
Inde ruit crepitans lapidosæ grandinis imber;
Discursantque vagæ sinuosa volumina flammæ.
At vero ut sancto sermone silentia rupit:
Protinus horrifico tonitru cœlũ omne remugit,
Grandinis & crebra tellus crepitante procella
Pulsa sonat, ruptisque micant è nubibus ignes:
Flammiferæque volant magnum per inane sagitt
Fulguraque ingeminant: laticum concussa lacun
Pandit hians tellus, & fontibus ora relaxat:
Succutiturque pavens, & fundamenta revelat,
Et referat chaos. Æterni sic vox tonat oris,

Sic formidandæ gravè spiritus infremit iræ.
17 Ille salutiferam porrexit ab æthere dextram,
Et me/de rapidis pereuntem sustulit undis:
18 Hostibus eripuit validis, & acerba potentum
19 In me odia elusit: quum me studiosa nocendi
Temporibus duris cæca fraus arte petebat.
20 Auxilium tulit, & rebus patefecit in arctis
Latum iter, electumq; à morte reduxit amicum.
21 Scilicet immunem sceleris, mentemq; manumq;
Adspexit Deus, & merito dignatus honore est.
22 Quippe nec impietas, nec pravi credulus error
Avertêre meos recto de tramite gressus.
23 Ante oculos mihi lex Domini; mihi jussa verenda
24 Semper erant animo præsentia: simplice vero
Gaudebam, fraudisque illo sub teste voluntas
Libera, flagitium & scelerum vitaverat artes.
25 Ergo mihi integræ fructum hunc decerpere vitæ
Munificus dedit, & qui conspicit omnia justus
Arbiter innocuam cumulavit munere vitam.
26 Quisque suis sibi te conformat moribus: erga
Innocuum innocuus, te sentit amicus amicum,
27 Inq; bonos bonus es: male cautas cautior artes
28 Artibus eludis: duro in discrimine servas
Res humilis populi afflictas, oculique superbos
29 Dejicis elati fastus. tu plebis ab imæ
Cœtibus ereptum celebri me in luce reponis
Illustrasque meas claro splendore tenebras.
30 Te duce perrumpo florentes ære phalanges,
Altaque turrigeri supero fastigia muri.
31 Scilicet, ut sanctus Deus est, sua signa sequutis
Sancta salutiferæ pandit compendia vitæ.
Illius æterno quicunque efflux it ab ore
Sermo, repurgato flammis sincerior auro est,
Ille suo clypeo fida spe pectora fulta
Protegit, adversisque vetat succumbere rebus.
32 Dicite qui colitis picti ludibria trunci,

Aut ebur, in varias aut saxa excisa figuras,
Ecquis in ætherio rerum moderatur olympo
Frœna alius Dominus? quis terræ temperat orbem
Alter, & invicta quæ vult facit omnia dextra?
33 Ille Deus viva mihi vi corroborat artus,
Ostenditque viam maculosa labe carentem,
34 Me pedibus fecit celeri contendere cervo,
Et procul à sævis subdúxit in alta periclis:
35 Et tractare manu duro in discrimine belli
Arma dedit facili: solidoque ex ære rigentem
Flectere, & inflexum confringere viribus arcum.
36 Ille salutiferi totum munimine scuti
Me tegit, & dextra nutantem fulcit & auget
37 Largus opis: perque insidiis obsessa viarum
Pandit iter tutum, prohibetque per invia plantas
38 Offensó titubare gradu. Te persequor hostes
Auspice, disjectos comprendo, nec ante revertor,
Quam cecidere animi fracta virtute minaces,
39 Affusique cadant pedibus, ne surgere possint
Rursus. & antiquas armis reparare ruinas.
40 Tu mihi diffundis vivum per membra vigorem,
Et validos crudo distendis robore nervos.
41 Tu bellare doces: tu me quicunque lacessit
Sternis humi, trepidosq fuga mihi disjicis hostes.
42 Clamantes nemo exaudit. Domini prece poscunt
Auxilium: aversam negat implorantibus aurem.
43 Hos ego, ceu versat Boreæ violentia nubem
Pulveream, impello, & turbatis fervidus instó:
Et pedibus premo, ceu cœnum deforme lutosis
44 Conteritur triviis. Tu me sine nomine plebis
Contemptu ereptum populos frænare superbos
45 Imperio facis, & famulas mihi tendere dextras
Per longinqua jubes ignotas oppida gentes,
Attonitas famæ novitate, & nomine tantum
46 Audito: & blandis verba assentantia linguis
Fingunt, nec tutis satis audent credere muris.

Lau-

47 Laus, honor, imperium Domino, qui robore cinctum
Me tegit, incolumemque rapit de morte propinqua.
48 Qui mihi perfidiam sceleratam ultricibus armis
Frangere dat, populosq; facit parere volentes:
49 Securumque vetat belli trepidare tumultus,
Qui mihi præsidio est, populi quum sæva rebellis
Ira furit, mentisque malæ scelerata retundit
50 Consilia. Ergo feram late tua facta per urbes
Finitimas semperque meo celebrabere cantu,
51 Sancte parens, regem qui dura per omnia tutum
Esse jubes, cumulasque opibus: plenoque favore
Ipsum, & perpetuum sobolem amplecteris in ævum.

PSALM. XIX.

Cæli enarrant gloriam Dei, &c.

1. INsanientis gens sapientiæ,
Addicta mentem erroribus impiis,
Tot luce flammarum coruscum
Cerne oculis animoque cœlum.
Hinc disce, prudens quam fuit artifex,
Qui templa olympi fornice flammeo
Suspendit, & terræ capacem
Et pelagi sinuavit arcum.
2. Dies tenebras, & tenebræ diem
Semper prementes perpetua vice,
Non fortuito res caducas
Ire monent per inane lapsu;
3. Sed tota concors fabrica personat
Dei tuentis cuncta potentiam,
Non voce quæ paucorum ad aures
Perveniat strepitu maligno.
4. Nam nec remotis barbara finibus
Gens ulla terras incolit ultimas,
Quæ nesciat certa meantis
Lege poli stabilem tenorem,
Quis nocte clara lumina flammeo.

5 Semper micantes non ſtupeat globos?
Aut mane caſtris prodeuntem
Quum rutilo videt axe ſolem?
6 Sive ille eois fluctibus exerit
Vultus decoros, ſponſus uti novus
Aurorefulgens, gemmeaque
Tempora conſpicuus corona:
Seu quum fugacem præcipitans diem
Curru citato tempora dividit,
Artuſque vireſque impetumque
Centimano ſimilis giganti.
7 Abuſque Eoo cardine ad ultimam
Metam occidentis ſidera permeans
Obliqua, vitali calore
Cuncta creatque fovetque alitque.
8 Sed ordo rerum & conſpicuus decor
Non ſic tuentum lumina detinent,
Divina ut arcanis habenis
Lex animos ad honeſta flectit:
9 Promiſſa fraudis neſcia lubricæ
Splendore veri pectora roborant.
Hac plectitur culpa æquitate, ut
Pœna juvet recreetque damnum.
Puro recludunt lumine lumina
10 Præcepta: puro religio nitet
Verenda cultu; quam nec annis
Cuncta domans minuit vetuſtas,
Decreta fas & conſcia veritas
Aſtans tabellis ſervat aheneis,
11 Jucundiora melle, & auro,
Et nitidis potiora gemmis.
12 Signata clauſtris pectoris intimi
Servus tuetur jugiter hæc tuus:
Non inſcius cuſtodientem
Quam maneat numeroſa merces.
13 Errata mentis quis meminit vagæ?

Quæ

Quæ deprehendet vis ſapientiæ?
Ergo repurga quas refudit
Clam maculas ſinuoſus error,
14 Fac regna cordis ne ſibi vendicet
His impotentis dira ſuperbiæ:
Sic me malorum è maximorum
Compedibus facile explicabis.
15 Quæ lingua fundit verba, quod in ſinu
Secum volutat mens tacito, accipe
Placatus, ô noſtræ ſalutis
Arx, Dominus, Deus & Redemptor,

PSALM. XX.

Exaudiat te Dominus in die, &c.

1 CUncta licet ferro late populetur & igni
Inſana gentis barbaræ crudelitas,
Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito,
Moderator orbis audiet preces tuas:
Utque bonus dubiis Jacobum ad ſidera rebus
Cum voce palmas proferentem exaudiit;
2 Annuet oranti, & te majeſtate verendi
Nominis ab hoſte ſoſpitem tuebitur.
Ex Adyto ſacro arcanis tibi viribus artus
Firmabit, animum de Sione fulciet:
3 Vota ſecundabit, memori tua munera mente
Servabit, omnis perlitabit victima.
Protinus in cineres de paſta holocauſta reſolvet
In aſtra volvens flamma lucem ſplendidam.
4 Ille aderit ceptis, caſuſque in proſpera vertet,
Eventa finget omnia ex ſententia.
5 Jam tibi plaudemus reduci, auctoremque ſalutis
Patrium canemus patrio ritu Deum.
Cuncta Deo grates fora, compita, templa ſonabunt:
Nomenque ſanctum proſequentur laudibus.
Annuet ille pio quæcunque rogabitur ore,
Lætumque precibus exitum juſtis dabit:

6 Quin

6 Quin (scio, nec fallax animum mihi decipit omen)
Regem reducet sospitem Dominus suum.
Mittit opem, sancti referans sacraria cœli,
Et præpotenti proteget te dextera.
7 Gloria sit Syriæ turmas numerare curules
Axesque curvis asperare falcibus:
Fidat equis lateque vagis discurset habenis
Sonante Perses arva findens ungula:
Hi currus & equos jactent, nos rebus in arctis
Dei potentis nomen invocabimus.
8 Illis nec currus, nec vis præstabit equorum,
Ne scindat uncis vultur artus unguibus:
Nos humiles favor æthereus penitusque jacentes
Tollet, suoque sustinebit numine.
9 Tu servator opem fer: tu si respicis, arma
Nec socia cupimus, nec timemus hostica:
Respiciet, populique sui Rex optimus omni
Vocatus hora facilis audiet preces.

PSALM. XXI.

Domine in virtute tua, &c.

1 QUod hoste victo Rex triumphat gaudio,
Curis solutus anxiis,
Tibi id fatetur Rex beate cœlitum
Debere; tu laboribus
Vires ferendis, tu dedisti è prælio
Redire duro sospitem.
2 Nullam repulsam, voce quum te supplice
Rogaret, unquam adhuc tulit,
Nil in latebris pectoris reconditis
Spe concupivit irrita.
3 Et vota supra & ante vota hunc omnibus
Vitæ beasti commodis:
Gemmis coronam ferre & auro splendidam
Sacro dedisti vertici.
4 Vitam poposcit: mortis illi est addita

Im-

Immunis imm ortalitas.
5 Tu clariratis auctor illi es, inclyta
Per te refulget gloria.
6 Felicitatis ei favor dedit tuus
Exemplar ut sit posteris;
Mensura voti ut matribus sit, quum bene
Blandis precantur liberis
7 Tu nempe spes & anchora es fiduciæ;
Tu portus in rebus malis.
Te fretus uno firmus omnem perferet
Sortis procellam turbidæ.
8 Tu perduelles comprehendes, tu manu
Pnas reposces vindice.
9 Ceu flamma clausi æstuans fornacibus
Antiqua sylvæ brachia
Vorat; furoris sic tui nefarios
Afflatus hostes hauriet.
10 A stirpe totam demetes propaginem.
Semenque gentis impiæ.
11 Te namque contra moliuntur abditam
Fraudem sceluisque perfidi:
Et mente prava vota versant irrita,
Et spes inanes concoquunt.
12 Te persequente pallidi in fugam tuent,
Inhonesta tergo vulnera
Ferent: in ora, fata dum vitant fuga,
Rursus sagittas diriges.
13 O qui potenti frena rerum dextera
Versas perennis arbiter,
Exurge, vires fac tuas ut hostium
Agnoscat insolentia;
Tum te piorum turba festis cantibus
Orbis parentem concinet.
Votis tuorum supplicum placabilem:
Malisque formidabilem.

PSALM.

PSALM. XXII.

Deus, Deus meus respice in me &c.

1 CUr me relinquis o Deus? Deus meus
Cur me relinquis? irrita
2 Heu verba fundo, luce seu terras dies
Retegit, vocantem me dies
Frustra intuetur; sive nox silentibus
Terram tenebris obruit,
Nox me vocantem nulla non audit, meo
Nox nulla questu non sonat.
3 Tu sanctus ille civitatis incola es
Sanctæ, Isaci nepotibus
4 Tu carmen es: tu fida spes majoribus
Nostris, salutem qui suam
Tibi credidere, à te salutis compotes
5 Abiere, salvi gratias
Egerê duris qui tuam in malis opem
Petiere: qui tuam in fidem
Se dedidere, non tulere dedecus,
Non hostium ludibria.
6 At vermis ego sum, non homo; sum fabula
Vulgi, infimorum opprobrium.
7 Nam turba nostris obvia illudit malis;
Nutatque, nictatque, & caput
8 Motat, labella exporrigit: ludibria
Verbis acerbat asperis,
En ille Domino carus, en fiducia
Securus ille numinis:
Nunc servet illum, nunc periclis eruat,
Quem tanto amore amplectitur.
9 O Domine, tu me protinus susceperas
Alvo parentis editum.
De te pependi spe, parentis pendulus
Infans adhuc ad ubera.
10 Abusque partu tu Deus meus; tuus
Ex matris alvo me favor

11 Eſt proſequutus; ultimo in diſcrimine
Jam ne recede longius.
Diſcrimen inſtat ultimum; mortis metu
Ceſſere amici territi,
12 Tauri efferati tauri obeſi me undique
13 Circumdedere; faucibus
Hiant, leonum more rugientium,
Quos incitat ſpes & fames.
14 Rivi cruoris corpus omne perluunt
Exangue. laxat artuum
Compago nexus; pectus intra liquitur,
Ut ſole cera, cor metu.
15 Exaruere teſtæ adinſtar coctilis
Defecta membra viribus;
Rigens adhæſit lingua ſiccis faucibus.
Jam ſto ſepulchri ad aggerem.
16 Me rabidi ab omni parte latratu canes
Urgent, petuntque dentibus.
Mihi peſſimorum ſæva conſpiratio
Manus pedesque fodit & pedes:
17 Et oſſa numerant, oſſa tralucentia
Per corporis tenſi cutem.
Tormenta poſtquam cuncta conſumpſit furor,
Animus adhuc ira tumens
Se paſcit; oculos ſatiat, & fruitur meis
Læto in malis ſpectaculo.
18 Partiti amictus ſunt meos, tunicæ meæ
Fecere ſortes arbitras.
19 Tu Domine ſaltem ne recede, ne malis
In ultimis me deſere.
Tu robur unus, tu mea es potentia.
02 Accurre, feſtinus meæ
Succurre vitæ, deſtitutum ab omnibus
Defende; ſævorum hoſtium
Ferrum cruentum pelle; vim rabidam canum
21 Inhibe, leonum ſpumeos

Com-

Compesce rictus: cornua unicornium
Confringe, serva supplicem.
22 Tum morte victa sospes auxilio tuo,
Narrabo fratribus tuum
Nomen, piorum prædicabo cœtibus
Robur, fidem, constantiam.
23 O mente pura qui Deum colitis, Deum
Laudate puris cantibus.
Semen Jacobi, magnitudinem Dei
Celebrate festis laudibus:
Erga fideles numinis clementiam
Agnosce proles Isaci.
24 Non sprevit inopis ille solitudinem,
Non pauperum fastidio
Avertit ora. Me vocantem exaudiit,
Vitæque dulci reddidit.
25 Ergo per oras ultimas mundi tuas
Sonabo laudes: gentibus
Te prædicabo, vota te timentium
Præsente solvam Ecclesia.
26 Edet modesta turba fraudis nescia
Vocata sacras ad dapes:
Epulisque functa, ac satura dulci nectare,
Laudabit auctorem Deum:
Deum sonabit, qui vigore flammeo
In corda se quærentium
Se tantus infert, mortis ut procul metu
Perennè viva gaudeant.
27 Ergo excitata tam novo spectaculo
Tellus ab oris ultimis,
Quacunque colitur, colla sub Domini jugum
Submittet: illi servient,
Pronæque Domino supplicabunt omnium
Omnes familiæ gentium.
28 Nam sempiterno jure Domino competit
Regnum triformis machinæ.

I

Ille universis imperabit gentibus.
29 Rerum potentes illius
Mensæ accubabunt, & sacri convivii
Dapibus referti sub jugum
Cedent volentes. flectet illi poplitem
Pauper sepulchri in limine,
Qui membra fessis artubus languentia
Fugiente vita vix trahit.
30 Illumque longa posteri propagine
Colent, suisque posteris
Per longa deinceps nunciabunt sæcula
In me favorem numinis.
31 Hoc semen illi serviet, gens illius
In posterum hæc censebitur.

PSAL. XXIII.

Dominus regit me, & nihil, &c.

1 QUid frustra rabidi me petitis canes?
Livor propositum cur premis improbum?
Sicut pastor ovem, me Dominus regit.
Nil deerit penitus mihi.
2 Per campi viridis mitia pabula,
Quæ veris teneri pingit amœnitas,
Nunc pascor placide, nunc saturum latus
Fessus molliter explico.
Puræ rivus aquæ leniter astrepens
Membris restituit robora languidis,
Et blando recreat fomite spiritus
Solis sub face torrida.
3 Saltus quum peteret mens vaga devios,
Errorum teneras illecebras sequens,
Retraxit miserans denuo me bonus
Pastor justitæ in viam.
4 Nec si per trepidas luctifica manu
Intentet tenebras mors mihi vulnera,
Formidem duce te pergere: me pedo
Securum facies tuo

5 Tu mensas epulis accumulas, merum
Tu plenis pateris sufficis: & caput
Unguento exhilaras, conficit æmulos,
Dum spectant, dolor anxius.
6 Me nunquam bonitas destituet tua,
Profususque bonis perpetuo favor:
Et non sollicitæ longa domi tuæ
Vitæ tempora transigam.

PSALM. XXIV.

Domini est terra & plenitudo ejus, orbis terrarum, &c.

1 TOta quidem Domini terra est, & quicquid ubiq
Vel parca celat, vel benigna sufficit:
Quiq; colunt montesq; feros, camposq; feraces,
Urbesque sanctis temperatas legibus.
2 Ille super pelagus solidum connexuit orbem,
Stabilis ut undas inter instabiles foret,
Et tóties rapidis pulsatus fluctibus, on nes
Compage firma sustineret impetus.
3 Cuncta igitur Domini merito sunt: sed tamen una
Sedem sibi ille dedicavit propriam.
Ecquis eo scandet? cuive hæc permissa potestas?
Loco ut beatum fistat in sancto gradum?
4 Cui manus & mens est insons, nec vana volutat
Animo, nec ulli damna perjurus dedit.
5 Huic Dominus donabit opes: hunc numine dextro
A vi procacique eruet calumnia.
6 Hæc vera est pietas, hac itur ad æthera, veri
Sic intueri numinis vultum licet.
7 Eia aditus reserate, fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ: I
Claustra revellite, limina pandite, magnus ut intr
Rex ille, multa clarus ille gloria.
8 Quis novis hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multa est inclytus rex gloria?
Ille potens late Dominus dextraq; opibusqu

Bel

Belloque multa nobilis victoria.
Eia aditus reserate, fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ.
Claustra revellite, limina pandite, magnus ut intret
Rex ille, multa clarus ille gloria.
Quis novus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multa est inclytus rex gloria?
Ille potens armis numerosoque agmine ductor,
Hic ille multa est inclytus rex gloria.

PSALM. XXV.

Ad te Domine levavi, &c.

HIc fidat armis, plebe se clientium
Defendat alter. militumque copiis:
A te creator orbis uno spes mea
Pendet, malisque in rebus unum respicit.
Tu sancte genitor effice insolentibus
Ne spes inanes risui sint hostibus.
Sic me pudore liberabis: nec rubor
Confundet ora cæteris, in te suæ
Qui collocarunt anchoram fiduciæ.
Frustretur illos spes, & irritæ spei
Pudor dolorque torqueat, qui sordium
Amore sese sordibus contaminant.
Bonosque nulla provocati injuria
Vexare gaudent. Mihi per anfractus vagos
Vitæ, salebras inter & tenebras iter
Ostende rectum; & erutum sequacibus
Erroris undis, prævio lucis tuæ
Splendore deduc veritatis in viam.
Te nempe ab uno pendeo spe, te Deum
Unum & salutis columen agnosco meæ.
Si torta vitiis forte morum regula
Deflexit, error si fefellit lubricus,
Fracta illecebris si voluptatis malis
Incauta vitijsse juventa polluit:

7 Benignitatis tu tuæ memor tamen,
Et lenitatis, (qui parentes mollibus
Frænans habenis, usque ab incunabulis
Orbis paterna es usus indulgentia)
Misereri nostris quod negares moribus,
Tuæ negare non potes clementiæ.
Nec denegabis, nec precantes bona bonus
8 Vacuos repelles: nec viam poscentibus
Rectam aberis unquam recti & æqui regula.
9 Tu mitis animi amplecteris modestiam,
Docesque recti & improbi discrimina.
10 Tu dux comesque tuta per compendia
Ducis carentem fraude mansuetudinem,
Peccata bonus & facilis oblivisceris:
Promissa solvis liberali dextera:
Minuitque pœnas mitis indulgentia:
Fidesque dictis stabilis erga omnes adest
Qui pacta sacri fœderis non negligunt.
11 Hanc ut nepotum secla mansuetudine
Noscant, tuique nominis se gloria
Late per omnes fundat orbis angulos,
Ignosce nostris mitis erratis parens,
Quæ multa inussit ægritudo & impotens
Amor, regique contumax ira & dolor,
Errorque veri non acutus arbiter.
12 O ter beatum, mente qui pura Deum
Veneratur: illi, qualecunque amplectitur
Vitæ institutum, dux adest semper Deus,
Rectorque, & omnes actiones prosperat.
13 Securus animus anxio procul metu
Cunctis fruetur affluenter copiis:
Stirpisque series longa firmabit domum,
Genusque multa floridum propagine
Opes paternas ad nepotes transferet.
14 Quin & piorum mentibus mysteria,
Contempta pravis impie, sapientibus

Occulta, Dominus luce proferet sua,
Et sacro sancti fœderis scientiam
(Quæ sola vitæ dux beatæ & regula est)
15 Docebit. Ergo rex beate cœlitum
Te mente solum quæro, nusquam lumine
Abs te reflecto: tu pedes solus meos
Hostis dolosis erues è retibus.
16 O sancte custos hominum, amico lumine
In me intuere, & destitutum ab omnibus
Inopemque sancta me tuere dextera.
17 Curisque mentem quæ perurunt plurimæ,
Novisque semper differunt doloribus,
18 Exolve: pœnis usque & usque in manibus
Exercitato, & obruto laboribus
Ignosce: culpas mitis obliviscere.
19 Heu quanta vis me factionis impiæ
Persequitur armis! quanta me crudelitas
Inexpiato quærit odio perdere!
20 Tu me periclis libera, tu protege
Ejus salutem ab hostium ludibrio,
Omnem salutis qui locavit spem suæ
21 In te, nec aliis fidit opibus quam suæ
Integritatique, & tuæ clementiæ.
22 Gens quæ tuarum jussa legum amplectitur,
Fac undequaque tuta sit te vindice.

PSALM. XXVI.

Judica me Domine, &c.

1 ME vi tyrannus persequitur palam,
Me clam maligna fraude calumnia.
Te qui latebras pectoris inspicis,
Appello, rerum conditor optime.
Mens fraudis expers, & manus innocens,
A vique pura, & flagitio; in Deo
Spes fixa, sortis qui violentia
Me sævientis non sinet opprimi.

2 Renesque flammis & penetralia
Scrutare cordis, cæcaque sensuum
Arcana, fusum ceu calidis focis
Explorat aurum callidus artifex:
3 Mentem videbis munificentiæ
Quæ dona nunquam non meminit tuæ:
Actæque leges puriter ad tuas
Vitæ carentem flexibus orbitam.
4 Procul facessat, nec socium sibi
Me vana speret lingua, procul domo
Nostra recedat qui didicit suos
Fucare sensus pectore subdolo.
5 Odi scelestum concilia, impios
Cœtus veneno pejus abominor:
Quorum resultant pectora gaudio,
Quum perpetrarunt facta nefaria.
6 Sed mente pravi non sibi conscia,
Lotusque puris fontibus, ad tuas
Aras adibo, lætus & offeram
Lætæ choreæ dux tibi victimas.
7 Te nostra pangent tympana, te lyra,
Te vox canoro consona tympano,
Lyræque; cœtuque in celebri tua
Miranda pandet facta nepotibus.
8 Tectumque, nomen quo canitur tuum,
Ædemque, numen qua colitur tuum,
Mens ardet: absentem retrahunt tuæ
Quæ templa celant pignora gloriæ.
9 Hæc ossa tellus ne sine ut obruat
Inter cruentos barbara barbaros.
10 Qui fraudulenta mente coquunt scelus,
Captant avara munera dextera.
11 Ego institutum carpere tramitem
Pergam innocenter: tu propius meis
Aurem benignus quæstibus admove,
Ac me periclis tristibus asserе.

12 Pes

Per plana firmo quod gradior pede,
Quod recta sector, muneris est tui.
Ergo salutis te columen meæ
Cœtu in celebri laudibus efferam.

PSALM. XXVII.

Dominus illuminatio mea, &c.

1 DEus in tenebris quum mihi præluceat,
Vitamque muniat in eam,
Quæ vis aperta terreat me? quæ mihi
Fraus cæca sit formidini?
2 Adversus unum quum scelesta factio
Cunctas parasset copias,
Dolosa letho quæ tetenderant meo
Ipsi incidere in retia.
3 Si committerentur castra, si minacibus
Infesta telis agmina,
Securus animi specto castra, prælia
Timore liber intuor.
4 Unum expetivi, & usque id expetam,
Curis ut exemptus malis,
Sim sacrosanctæ semper ædis incola:
Augusta mirer atria,
Deoque laudes personem, artus dum regit
Vitalis auræ spiritus.
5 Tum me sub umbra conditum tentorii
Celabit, & periculis
Procul remotum, rupis abruptæ velut
In arce positum, muniet;
6 Ac ne relictum nunc quidem impiæ sinet
Vi factionis opprimi.
Victorque solvam vota, nec victoriæ
Auctor mihi tacebere.
7 Audi invocantem supplicem, & fractū malis
Bonus favensque subleva.
8 Te mens anhelat, vultus ad vultum tuum

Intentus usque respicit:
9 Ne conde vultus lumen à me amabilis,
Neu me in tenebris desere,
Servum per iram ne sine opprimi tuum:
Vitamque quam debet tibi
Tuere ab hoste, & è periclis eripe,
O spes salutis unica.
10 Me cari amici, me propinqui, me pater,
Me blanda mater liquerat:
At non reliquit, qui pios in asperis
Non deserit rebus, Deus.
11 Parens benigne me vias doce tuas,
Rectaque deduc semita:
Ne vis metusque ab hoste me deterritum
De calle recti detrahat.
12 Ne me impiorum obnoxium libidini
Relinque. Testes impii
Fingunt maligne falsa de me crimina,
Armantque se mendaciis.
13 Mens victa tantis jam fatisceret malis,
Ni spes foveret me tuæ
Benignitatis, post labores anxios
Mox affuturum gaudium,
Vivusque vivos inter ipse commoda
Vitæ beatæ præstolor.
14 In rebus ergo turbidis ne concide,
Sed fortis usque sustine.
Te roborabit Dominus, & cor fulciet:
Tu fortis usque sustine.

PSALM. XXVIII.

Ad te Domine clamab. &c.

1 PRinceps stelliferis altior orbibus,
Vitæ præsidium & certa salus meæ,
Aurem suppliciis da facilem meis,
Ne fiam similis busta petentibus,

2 Audi vota parens quæ tibi profero
Supplex cum gemitu, brachia porrigens
Ad cœlum tremulis pervigil ignibus,
Cœlum templa tuæ conscia gloriæ.
3 Ne me connumera cœtibus impiis,
Neu tanquam socium plecte nocentibus:
Quorum blanditiis illita mollibus
Lingua est, mens gelido livida toxico.
4 Illis nequitiæ præmia sint suæ,
Et merces studiis æqua nefariis,
Pro semente legant semina; pessimis
Dignum consiliis supplicium luant.
5 Non his consilii provida vis tui
(Qui me conspicuis tollis honoribus)
Infectasve manus à scelere avocat,
Aut infesta odiis pectora mitigat.
Ergo nec serte longa propaginis
Florebit, patrias nec soboles opes
Longæva accipiet: sed celeri genus
Clades exitio proruet ac domum.
6 Laus rerum Domino, qui precibus meis
7 Se non difficilem præbuit. Hinc meæ
Vires, hic clypeus rebus in asperis:
Hinc spes, auxilium hinc nondubium in malis,
Hinc cor gestit ovans: carminibus tuas
8 Laudes ora sonant: qui populum tuum
In rebus trepidis protegis, & tuum
Regem ex insidiis omnibus eripis.
9 Custodi populum rex hominum tuum.
Hebri fac soboles largiter omnibus
Vitæ continuo fructibus affluat;
Donec perpetuum sol referet diem.

PSALM. XXIX.

Afferte Domino filii Dei, &c.

1 SEu dives auro es, sive opibus potens.
Seu Marte patta clarus adorea,

Agno-

Agnoſce numen gratus, & huc refer
Quæcunque lætum ducis ad exitum.
2 Huic pange laudes, & prece ſupplice
Rerum parentem concilia: & Dei
Nutu regentis ſtelliferam domum
Dignaſe juſtis nomen honoribus.
3 Cujus liquentes vox gravida pluit
De nube rores; terrificos ciet
Cœlo tumultus cum tonitru, matris
Turbata ventis concitat æquora.
4 Vox dignitatis plena, nec irritæ
Unquam ad patrandum juſſa potentiæ.
5 Nudare cedris ſeu Libanum juvat,
Celſaſque ventis ſternere fraxinos.
6 Seu vincta ſaxis ſaxa revellere,
Notiſque montes ſedibus erutos
Verſare, taurum ut verna per avia
Vexat juventæ læta protervitas.
7 Ad vocis ictum nubibus exilit
8 Eliſus ignis, teſqua Arabum tremunt;
9 Feræ pavescunt: ante diem fluunt
Partus acerbi: robora concidunt.
Quæcunque templo cœlum habet aureo;
Quæcunque tellus dædala ſuſtinet,
Quæ celat undis æquor in abditis,
Dei fatentur cuncta potentiam.
10 A voce vindex pontus inhorruit,
Undisque montes obrut, arbiter
Æterne rerum, quum libuit tibi
Delere gentes fluctibus impias.
11 Te dante vires non opibus feros
Horremus hoſtes, non numero graves;
Te dante pacem, progeniem Iſaci
Cornu beabit divite copia.

PSALM. XXX.

Exaltabo te Domine, &c.

1 TE noſtra ſemper carmina te lyra
Sonabit; orbis conditor optime:
De faucibus lethi imminentis
Incolumis tibi vota reddam.
Per te ſuperbus nec lacrymis meis
Inſultat hoſtis: nec fruitur malis:
2 Te rebus, incertus ſalutis,
Auxilium in dubiis popoſci.
Per te receptis viribus haurio
Vitalis auræ lumen amabile.
3 Nec inferùm ſub nocte longa
Et tenebris jacco ſepulcri.
4 O turba puris dedita ritibus
Sacriſque caſtis, tollite laudibus
Placabilem votis parentem,
Et memori celebrate plectro.
5 Vaneſcit iræ vindicis impetus
Bullæ fugacis more: Dei favor
Bonis manu vitam benigna
Triſtitiæ vacuam rependit.
Si forte ſero veſpere fletibus
Vultus rigamur, mox redit aurea
Cum luce riſuſque, & jacentes
Exhilarans animos voluptas.
6 Pacis beatæ cum fruerer bonis,
Mecum loquebar: De ſtabili gradu
Felicitatis nulla ſortis
Me dubiæ quatiet procella.
7 Te dante vires, divitiæ, decus,
Te montis inſtar mœnibus æneis
Firmante regnum, vanum alebat
Credulitas mihi blanda faſtum.
Tu me relicto ſtultitiæ meæ

Dextram retraxti: retro abiit, domum
Repente turbatam relinquens,
Sors levibus male fida pennis.
8 O præses orbis, pectore supplice
Mox te vocavi, te lacrymis madens
9 Opem popoſci. Quid profuſus
Profuerit tibi ſanguis? inquam,
Quis mortis uſus noſtræ erit? an tuas
Laudes ſonabunt, factaque poſteris
Miranda muti prædicabunt
Sub gelido cineres ſepulcro?
10 Placatus aurem da facilem meis
Votis, ſeveros neu querimoniis
Averte vultus: pelle membris
Peſtiferi mala dura morbi.
11 Tu ſupplicanti protinus admoves
Aurem benignus: pro lacrymis mihi
Riſum reducis, pro dolore
Lætitiamque alacremque plauſum.
12 Te ſemper ergo carmina, te lyræ
Noſtræ ſonabunt: vox tibi ſerviet
Dicata, præbebitque noſtris
Materiem tua laus Camœnis.

PSALM. XXXI.

In te Domine ſperavi, non, &c.

1 IN te locavi ſpem meam
Rerum creator optime.
At tu benignus proſpice
Ne ſpei pudeſcat irritæ,
2 O juſte vindex, fraudibus
Ab hoſtium me vindica;
Audi benignus ſupplicem;
Da promptus abjecto manum.
3 Me rupe ſerva ut invia
Clauſum, vel arce ahenea;

Tu

Tu rupis es mihi inviæ
Munimen, arx abenea:
4 Ergo ut timori mentibus
Nomen tuum sit impiis,
Præi viam mihi, abditis
Me libera de cassibus.
5 Tu robur es meum: tuæ
Commendo vitam dexteræ:
Me libera pacti Deus
Tenax, memorque fœderum.
6 Qui vana stulti somnia
Sectantur, odi pessime.
Tu certa spes mihi es, meæ
Tu portus es fiduciæ.
7 Inter labores asperos
Lumen tuæ clementiæ
Fulgens, repente turbidum
Perfudit animum gaudio.
8 Quum me tyrannis impotens
Urgeret hostis impii,
Jam jam imminentis pallidis
Lethi explicasti faucibus.
9 Miserere fracti tot malis,
Tot obruti doloribus.
Caligat oculus, mens stupet:
Mœrore corpus tabuit:
10 Caduca vita elabitur
Mœrore fracta & luctibus.
Interque clades aridis
Fluxere vires ossibus.
11 Me ridet hostis, & meis
Insultat insolens malis:
Horrent propinqui: ceteri
Vitant metu periculi.
12 E proximorum mentibus
Obliteror, ceu mortuus.

Contemptior ſum civibus
Quam lamna teſtæ fictilis.
13 Me multitudo opprobriis
Coram laceſſit aſperis:
Vim machinatur in meam
Jurata mortem factio:
14 Ego interim fiducia
Opis tuæ, dolos, minas,
Injurias, & hoſtium
Contemno contumelias.
15 Tu fila vitæ temperas
Meæ, regiſque tempora:
Tu me impiorum libera
Ab hoſtium tyrannide.
16 Oſtende vultum amabilem
Servo bonus tuo, & favens:
Et me tuere qua ſoles
Semper tuos clementia.
17 Ne ſit pudori quod tuam
Imploro opem: pudor malos
Confundat, & ſilentium
Longum ſepulcris ſapiat.
18 Aſſueta vox mendacio
Sit muta, vox procaciter
Solita bonos laceſſere,
Et arroganter ſpernere.
19 O quanta te colentibus
Et quot redundant commoda!
Quot teſte mundo proſperis
Auges tuos ſucceſſibus!
20 Hos protegis reconditos
Procul a minis potentium,
Tuaque munis in domo
Linguæ veneno ab impiæ.
21 Tibi perennis gratia
Sit, rector orbis, qui velut

Munita in arce me procul
Periculi submoveras.
22 Exspes, inops vitam fuga
Quum vix tuerer anxiam,
Mecum ipse dixi, jam truci
Reliquit hosti me Deus.
Attu nec in periculis
Oblitus extremis mei,
Aures benignam supplici
Ac invocanti admoveras.
23 Ergo Patrem rerum optimum
Amate candidi & pii,
Qui fastuosos deprimit,
Et obsequentes erigit.
24 Qui spem locatis in Deo,
Constanter illi fidite,
Nec robur animi concidat
Sortis procella turbidæ.

PSALM. XXXII.

Beati quorum remissæ sunt, &c.

1 O Ter beatum cui Patris optimi
Noxas remisit lethiferas favor,
Cui fœda morum flagitia obruit
Obliviosa tecta silentio!
2 O ter beatum, cui bonus arbiter
Non imputavit lubrica deviæ
Errata vitæ, nec reperit dolum
Cœco in recessu pectoris abditum?
3 Donec fovebam sub tacito sinu
Morbum, solutis languidus ossibus
Artus trahebam, luctificus dolor
4 Quæstum ciebat non patiens tegi.
Tu me premebas prævalida manu
Infestus, atris seu tenebris diem
Nox condidisset, seu rosea dies

Or-

Orbem recurrens luce retexerat.
Sic decolorem tabificus cutem
Mœror coquebat: sic macie dolor
Siccabat artus, messis ut Africæ
Cancri per æstum mitius areat.
5 Tum mente versa vulnera protuli,
Tibi renudavi vitium meum,
Fraudem retexi; ac tu mihi protinus
Noxâ soluto conciliatus es.
6 Qui mentis ergo pura sacraria
Servare quærit, te prece supplice
Placet, nec orbem pontus ut obruat,
Formidet æstus lethiferi minas.
7 Tu me periclis eripis asperis
Tutela præsens: tu mihi gaudia
Toto refundis corpore, ut hostium
Qui vincla fracto carcere depulit.
8 Nec sat; tenebras pectoris auferam,
Inquis: beatæ quâ ferat orbita
Monstrabo vitæ; nec procul à tuis
Unquam reflectam lumina gressibus.
9 Mulis equisque ne similis modo
Sis, bruta quorum pectora gratiam
Non mutuam novere, sed asperis
Fracti lupatis servitium ferunt.
10 Multa obstant natam nequitiam manent
Tormenta: pura qui Dominum fide
Orabit, huic pacem & veniam dabit,
Non durus unquam parcere supplici.
11 Recti tenaces simplicis, & quibus
Est grata fraudum nescia veritas,
Favente læti numine gestibus,
Et voce vestrum pandite gaudium.

PSALM

PSALM. XXXIII.

Exultate justi in Domino, &c.

1 VOs quibus puræ est amor æquitatis,
Læti pangite carmine
Orbis auctorem Dominum: æquitatis
Hoc carmen decet æmulos,
2 Tinniat blando chelys hunc susurro,
Hunc vocalia nablia.
Docta bis quinis resonare nervis,
Hic artem manus approbet,
3 Huic novos cantus meditemur uni;
Læti clangite buccina.
4 Nam fides dictis rata veritasque est,
Et factis comes æquitas.
5 Quippe qui justi & amator æqui, &c
Veri fallere nescii;
Perque terrarum sola vasta notæ
Cunctis munificentiæ.
6 Is suo verbo sinuavit orbem
Lucentem nitidi ætheris;
Quicquid & puris radiis renidet
Campis ætheris igneis.
7 Litus arctavit maris inquieti,
Compressitque licentiam;
Et penu clausas sinuavit undas,
Unde in tempore promeret.
8 Hunc & occasus metuant & ortus:
Hunc unum Dominum colat
Quisquis extremos ubicunque fines
Terræ, aut æquoris accolit.
9 Cujus à nutu viget, interitque
Quodcumque interit, aut viget;
Cujus immotis tremefacta parent
Cuncta obnoxia legibus.
10 Qui malas artes populi prophani
Ludit callidior suis,

Et ſuo injuſtæ ſcelerata turbæ
Fraudat conſilia exitu.
11 At quod arcana ſibi mente rerum
Auctor propoſuit ſemel,
Dum dies & nox referent ſe in orbem,
Usque immobile permanet
12 O quater, pluſquam quater ô beatos,
Patronus quibus eſt Deus?
Quos ſibi excepit, propriamque ſortem
Quos dici voluit ſuam.
13 Diſpicit mundi pater è beata
Cœli ſtelliferi domo,
14 Eque tranquillis adytis labores
Et curas hominum videt;
15 Quippe qui cæcos animi receſſus
Humani fabricaverit;
Nec quod arcano latet in receſſu
Clauſum pectoris hunc latet.
16 Sperat incaſſum numero tyrannus
Se tutum fore militum:
Sperat incaſſum validis lacertis
Se miles fore ſoſpitem:
17 Sæpe ſpem fallit præeuntis Eurus
Bellatoris equi fuga:
18 At Deus juſtos oculo irretorto
Semper reſpicit & pios:
19 Mortis ut vertat jacula imminentis,
Diram & ſævitiam famis.
20 Una ſpes nobis hinc, ab uno
Certum præſidium in malis.
21 Ille perfundet ſibi dedicata
Dulci pectora gaudio:
22 Ille fidentum ſibi ſpes preceſque
Lætum ducet ad exitum.

PSALM

PSALM. XXXIV.

Benedicam omnium, &c:

1 SEu læta fors me foverit, seu tristior
Vexarit, omni tempore
Laudabo Dominum, semper illius meum
Os personabit laudibus.
2 Mihi hæc voluptas, hoc erit solatium;
Mihi hoc levamen in malis:
Meoque turba tristis exemplo suas
Solabitur molestias.
3 Una agite cuncti prosequamur laudibus
Nomenque numenque illius.
4 Ille in periclis me vocantem exaudiit,
Statimque reppulit metum.
5 Qui cuncta ad illum consilia referunt sua,
Læto his nitentes gaudio
Vultus renident, nec repulsæ infamia
Rubore confundet genas
6 En, pauper iste quum vocaret, omnibus
Hunc eruit periculis.
7 Dominum timentum castra munit Angelus
Demissus ad custodiam;
Et imminentes ardet hostes, & pios
A vi tuetur impia!
8 Facite periclum, jam scietis quam Dei
Immensa sit benignitas:
Quam sint beati, spes in illo qui suas
Omnes opesque collocant.
9 Gens sancta Dominum colite; nil deerit Deo
Fideliter colentibus.
10 Violenta feritas sentiet famem. bonis
Cuncta affluenter suppetent
11 Adeste filii, audite vobis numinis
Verum timorem ut indicem.
12 Quicunque cupis liberam & longam cupis

Vi-

Vitam beatus ducere;
13 Linguæ refræna virus, os nefaria
A fraude purum contine;
14 Capesse recta, curva vita, dilige
Tranquilla pacis otia.
15 Deus innocentes adspicitque, & commodat
Intentus aures ad preces;
16 Torvo scelestos intuetur lumine,
Et nomen etiam obliterat.
17 Justum invocantem Dominus audit, omni-
Eum expedit periculis. (bus
18 Quum spes labores deserit mortalium,
Afflicta quum molestiis
Succumbit oneri mens, Deus præsens adest,
Malasque curas diluit.
19 Justis labores suggerit, semper piis
Iniqua sors conatibus:
Sed qui bonorum semper est custos Deus,
Sortis retundit spicula,
20 Et ossa servat ne terantur, impios
21 Ulciscitur scelus suum.
Et quisquis hostis est piorum, cum domo
A stirpe cæsus interit.
22 Animas tuetur se colentium Deus,
Nec rem domumque deserit.

PSALM XXXV.

Iudica Domine nocentes. &c.

1 RErum sancte opifex ades,
Et patrocinio protege me tuo:
Et retro refer in meos
Hostes perniciem, quam mihi comparant.
2 Scutum cum jaculis cape.
3 Ensem stringe: meis hostibus obviam
Prodi: dic animæ meæ,
Secura auxilio nil metuas meo.
4 In vultus pudor hostium

Et

Et turpis subeat dedecoris rubor:
Fœdam corripiant fugam
Cæcas insidias qui mihi præparant,
5 Ut sævus boreas levem
Raptat præcipiti turbine pulverem:
Sic illos trepida fuga
Vindex præcipites urgeat Angelus:
6 Sit cœno via lubrica,
Et cœlum tenebris lurida nox tegat:
Et formidine pallida,
Vindex præcipites comprimat Angelus:
7 Nam me fraude mala suis
Conati immeritum prendere cassibus,
Et cæcam innocuo scrobem
Effodere, suis cassibus hæreant:
8 Et factam exitium in meum
Cæci & præcipites in foveam ruant.
9 Perfusa interea mihi
Dulci lætitia pectora gestiens,
10 Mens secura periculi
Auctorem Dominum lætitiæ colet:
Et sensus animi indices
Clamabunt, Domino quis similis Deo?
Qui fastus gravis improba
Defendet tenues à violentia:
Vexantemque opis indigos
Frangit sævitiam vindice dextera.
11 Conjurata calumnia
In me criminibus sævit atrocibus:
Ignotum scelus in meam
12 Fingunt perniciem; quæ bene feceram,
Compensant odiis malis,
Et vitæ invigilant exitio meæ.
13 Illos tabificæ luis
Ægris visceribus quum dolor ureret,
Squalens veste ego lugubri,

Jeju-

Jejunaque fame pallidus & siti,
Et prostratus humi, Deum
Lenibam lacrymis & prece supplice,
14 Sic sincerus amici amor
Sub cari interitum luget amiculi;
Sic fratrem gemit unicum
Frater; sic pietas anxia filii
Maternum ad tumulum dolet.
15 Me fortuna gravi si tetigit manu,
Concurrant, mala gaudia
Inter se celebrant; fæx populi coit:
Incauto invidiam creant:
16 Proscinduntque avida me petulantia
Scurræ cum balatronibus.
Dentem dente acuunt, & rabiem vomunt.
17 Quem finem patientiæ
Tam lentæ statues ô Pater optime?
Arce hoc ludibrium, neque
Desertum rabidis trade leonibus,
18 Acceptum ut referam tibi
Quod vivo, & video lumen amabile:
Et cœtu in celebri canam
Te, pronum auxilium ferre vocantibus,
19 Fac ne spes alat improbas
Semper turba meis læta molestiis:
Neu nutu ac oculis notet,
Exultetque meis hostis atrox malis:
20 Qui sermonibus asperis
Insultat, trucibusque insidiis petit
Pacatum male callidus,
Incautum ut tacitis illaqueet dolis.
21 Non diducere desinunt
Ricłum risu: Oculis (euge) oculis diem
Lætum vidimus, inquiunt:
22 O qui luminibus cuncta tuentibus
Terras respicis, hæc vides?

Ergo

Ergo seposita protege memora:
Jam tandem evigila; & manu
Ultrice indomitam trange superbiam:
Justo & supplicio preme
Vindex juste malos; neu fine de meo
Luctu lætitiam ferant:
Neu secum tacito pectore murmurent,
Evax, recte habet; omnia
Supra vota cadunt: vicimus, en jacet.
Fœda ignominia luant
Stultam lætitiam, dedecoris omnes
Infamis pudor eluat
Impottuna meis gaudia de malis.
At cordi quibus æquitas
Est nostra, ac animus nil sibi conscius,
Vitam tristitia procul
Iram semper agant, ac Dominum ferant
Cæli ad sydera laudibus.
Qui curis famulos liberat anxiis.
Semper justitiam mea,
Cultos sancte hominum lingua canet tuam.
Et præconia, dum mihi
Impellet calidus pectora spiritus.

PSALM XXXVI.

Dixit injustus ut delinq. &c.

UT extra flammis mille sacrificis cremes,
Oscula des saxis, ingeminesque preces,
Arasque donis largus accumules tuis,
Non facies tamen ut te rear esse pium;
Scelera reclamant, & negant te credere,
Contilio mundum qui regat, esse Deum.
Utcunque coram blandiare, non tamen
Impietas tacito pectore clausa latet:
Erumpit ignis instar, ac tui trahit
Secum odium, atque odii perniciem comitem.

3. Quod-

3 Quodcunque loqueris fraude tinctum est; respuis
Auribus ingratis qui potiora monent.
4 Scelus nefandum nocte tota cogitas:
Recta fugis; semper deteriora foves.
5 O magne Rector orbis, indulgentiæ
Munera terra, fretum sentit & astra, tuæ.
Quæcunque cœlum amplectitur, parentia
Legibus orta vigent, lapsa caduntque tuis.
6 Modus æquitatis, & tuæ sapientiæ,
Cunctaque quæ fecit, cunctaque facta regit.
Longe nivosis montium fastigiis
Altior est, vasti gurgitibusque freti:
Humana gens hinc haurit auram & spiritum:
Nec pecudes curam præteriere tuam.
7 Hinc cuncta vitæ suppetunt nobis bona,
Dum mens corporeo carcere vincta latet,
Fœtus sub alis volucres ut tegit tuis,
Præsidii fugimus spe mala cuncta tui.
8 At exul animus morte liber patrium
Quum reperet limen, sideremque domum:
Illinc egestas & dolores exulant;
Nemo feret votis non potiora suis.
Passim voluptas, pura passim gaudia;
Delicias largo flumine rivus agit.
9 Illic perenni vita fonte profluit,
Vita gravis fati non resecanda manu.
Illinc fatiscent mentium caligines,
Quæ modo sub tenebris pectora nostra premunt:
Vultuque radius purus effusus tuo,
Lumine nos puræ cognitionis alet,
10 Benignitatis interim tuæ bonis,
Qui te cognoscunt & tua facta, fove:
Qui mente pura veritatem diligunt,
Justitiæ facias commoda ferre tuæ.
11 Me nec feroci calcet arrogans pede,
Exigat aut tectis impia turba meis.

Qui scelere gaudent, scelere sic ruant suo,
Perpetuo ut lapsos justa ruina premat.

PSALM. XXXVII.

Noli æmulari, &c.

1 NE livor urat æmulus
Te, si beatos videris
Pravos, nec Euris iis opes
Fugaciores invide.

2 Nam sic facessit illico
Umbratilis felicitas,
Marcent comis arentibus
Ut falce secta gramina.

3 At tu Dei fiducia
Incumbe rectis artibus:
Diuque terram ut incolas
Donabit, ac te nutriet.

4 In hoc fit oblectatio,
In hoc voluptas unica;
Is te fovebit jugiter,
Votique reddet compotem.

5 Committe vitam, rem, decus
Illius uni arbitrio.
Animi tibi ex sententia
Confecta reddet omnia.

6 Illustris auroræ ut jubar
Tua faciet ut sit æquitas:
Ut luce virtus sit tua
Meridiana clarior.

7 Perfer modeste quod tulit
Fortuna læva; neu tumens
Ira impiorum prosperas
Res cerne torvo lumine.

8 Compesce bilem, noxia
Facessat indignatio;
Ne fors nefarium ad scelus

Impellat

Impellat æmulatio.

9 Eliminantur impii
Fumo levi velocius;
Terram modestus incolet,
Serisque linquet posteris

10 Morare paulum, & impium
Nusquam videbis: aspice
Ædes, superbi vix heri
Agnoveris vestigium;

11 Modesta bonitas otio
Lætam senectam transiget,
Et incolenda hæredibus
Paterna linquet prædia.

12 Clam rete nectit impius,
Bonisque concinnat dolos;
Et dente frendens livido,
Dolore & ira ringitur.

13 Hæc cernit ex alto Deus,
Minasque ridet irritas;
Quippe imminentem vertici
Cladem scelesto prospicit.

14 Ensemque stringet improbus,
Arcumque tendet, pauperes
Ut perdat, ac innoxios
Figat sagittis impios;

15 Districtus ensis in sui
Domini redibit viscera,
Frangetur arcus lethifer,
Et frustra acuta spicula.

16 Præstat supellex sobria,
Rectèque parta recula,
Quam rapta per vim divitum
Fastidiosa copia.

17 Male parta justus arbites
Disperget, & potentiam
Franget scelesti; dextera

Justum

Justum sua tuebitur.
18 Innoxios fovet Deus,
Ac rem tuetur; providet
Longæva ut usque in sæcula
Sit sempiterna hæreditas
19 Seu pestis atra, seu furor
Turbabit orbem bellicus,
Nil deerit usque innoxio.
Famem nec ægram sentiet.
20 Sic hostis impius Dei
Perit repente funditus,
Adeps opimæ ut victimæ
Vanescit in fumos leves.
21 Nil donat, usque & fœnerat
Injustus; at justo sua
De sorte superat paupere
Quod donet indigentibus.
22 Justorum amici prædia
Linquent suæ propagini;
At hostium radicitus
Semen perbit erutum.
23 Amatque justum, & dirigit
Ejus Deus vestigia;
24 Dextra ruentem sustinet,
Lapsumque dextra sublevat.
25 Puer fui, nunc sum senex,
Ope destitutum nec pium
Videre memini, nec stipem
Ejus petentes liberos.
26 Justus misertus pauperum
Dat usque & usque mutuum;
Seræ tamen propagini
Non larga deest opulentia.
27 Vita scelus nefarium;
Sectare recta; dum diem
Sol fundet aureum, tui

Terræ

Terras nepotes incolent,
28 Deus æquitatem diligit,
Bonos nec unquam deserit:
At interibit funditus
A stirpe semen impii.
29 Justus beata jugera
Agri tenebit, & colet
Cum prole, donec ultimus
Instabit orbi terminus.
30 Sermo sapiens & æquitas
In ore semper est bonis,
31 In corde scripta lex Dei,
Ne pes labet gressum regit.
32 Observat impius pium,
33 Ut perdat: ast illum Deus
Custodit, ante judicem
Tuetur à calumnia:
34 Spem colloca in Deo, Dei
Sectare leges: & dabit
Dives potensque ut hostium
Cernas superstes exitum,
35 Vidi potentes impios,
Gravique fastu turgidos
Virescere instar laureæ
Amœna propter flumina.
36 Specto repente: en lubricæ
Imago nusquam gloriæ;
Nusquam manent vestigia
Cunctis gravis potentiæ.
37 Justi intuere & integri
Vitæ statumque & ordinem,
Videbis alto in otio
Lætam senectam degere.
38 At prompta semper lædere
Prorsum interibit factio:
Vitamque claudet terminus

Dignus patratis nequiter.
39 Justus salutis collocat
Omnem in Deo fiduciam
Qui fulsit æquos robore,
Adversa cum sors intonat.
40 Dominus petenti fert opem,
Et in periclis liberat
Ab impiis, qui se & suam
Illi salutem credidit.

PSALM. XXXVIII.

Domine ne in furore, &c.

1 NE me furoris æstuante incendio
Servator orbis argue:
Neu promerentem quamlibet pœnas graves
Pergas per iram plectere.
2 Hærent medullis penitus infixæ meis
Tuæ sagittæ dexteræ.
3 Iræ tuæ hinc me & inde mentis conscia
Sic vis paventem perculit,
Ut nulla plagis saucii pars corporis
Non langueat lethalibus;
Ossa ut solutis artuum compagibus
Sceleris venenum attraxerint;
4 Sceleris, profundo quod meum ceu gurgite
Caput resorbens obruit;
Quod in alta rursus me renitentem, velut
Immane saxum degravat.
5 Veteris cicatrix vulneris recruduit,
Vomitque tabem luridam.
6 Afflictus, humilis ultimis premor malis,
Luctu situque squallidus.
7 Clausum quo cæcis fervet in præcordiis
Vlcus; nec ulla corporis
8 Expers doloris pars vacat. Sic debilis
Et fractus usque & usque sum;

Malis ut impar voce lamentabili
Cor ejuletque & rugiat.
9 Dominator orbis, vora nec animi mei,
Nec te latent suspiria,
10 Pavens tremensque turbidum cor palpitat:
Defecta membra viribus
Torpore macent languido; noctem trahens
Caligat acies luminum.
11 Vicini, amici, & sanguinis communio
Quos propior admôrat mihi,
Procul abstitere, fœditatem vulnerum
Vix sustinentes cernere.
12 At prompta semper in meum exitium manus,
Molita vim nefariam,
Dolosa tendit continenter retia,
Fraudesque versat impias.
13 Ceu mutus ore, surdus aure, ego interim
Obtorpui silentio,
14 Elinguis instar & stupentis, crimina
Qui nesciat refellere.
15 In te reposita est spes mea; ô rerum potens
Rector benignus annue.
16 Ne risus hosti sim superbo, qui meis
Insultat insolens malis;
Qui, si vacillent lubrico lapsu pedes,
Læto triumphat gaudio.
17 Ad perferenda sum paratus verbera;
Vibice semper area
Cruenta turget exarati corporis
Sulcis flagrorum grandibus.
18 Merui scelestus, fateor, heu merui; nocens
Do jure pœnas debitas;
19 Sed invalescit hostis atrox interim,
Vires que sumit factio.
Vivunt vigentque, & immerentem injuria
20 Me prosequuntur; pro bono

Malum

Malum rependunt: jugiter calumnias,
Quia recta sector, ingerunt.
21 Tu ne recede longius, neu deseras
Periculis in ultimis.
22 Accurre, dextram da salutarem, meæ
Salutis auctor unice.

PSALM. XXXIX.

Dixi, custodiam vias. &c.

1 QUum sævus hostis me meo lætus malo
Lacesseret conviciis,
Mecum ipse verbis abstinere ab asperis
Et jurgiis decreveram.
2 Linguæ observavi claustra fræno, pertinax
Obmutui silentio.
Ac temere ne quid os mali profunderet,
Verbis bonis clausi exitum.
3 At ignis instar, veritus egredi dolor,
Exarsit intus acrius.
Tandem obstinatæ fræna pertinaciæ
Perfregit ira, ac talibus
4 Dominum rogavi: Mihi meæ vitæ modum
Qui sit futurus indica;
Quando evolabo liber hoc molestiæ
Fastidioso è carcere.
5 Tu clausa nullo sæcla degis termino,
In te beatus ac potens;
At nos quod ævi vivimus pæne est nihil,
Ac pæne brevius quam nihil
6 Umbræ fugacis instar, atque imaginis
Quam reddit æquor vitreum;
Idque ipsum inani in vanitate atque anxiis
Ægrescit in laboribus.
Animum libido torquet, inflat gaudium,
Spes tollit, ac timor premit.
Tumultuamur temere; congerimus bona

Incognitis hæredibus.
7 Quo me ergo vertam? quis laboranti fer
Opem? quis eximet malis?
8 Spes omnis in te: miseriæ fontem mez
Peccata tolle noxia.
Neve esse stultis me sinas & improbis
Despectui & ludibrio.
9 Hostis protervi lingua me quum turpibu
Proscinderet conviciis;
Obmutui, iræ vindices pœnas tuæ
Has esse gnarus scilicet.
10 Rector parensque gentis humanæ tua
Paulisper aufer verbera.
Vires que linquunt, vita nec semper no
Plagis ferendis sufficit.
11 Te persequente scelera pœnis, illico
vigor decorque desinit,
Tineis peresæ more vestis. O homo
Caduca res & futilis!
12 Parens benigne precibus aurem da mei:
Neu verba sperne supplicis:
Neu lacrymanti averte vultus hospiti:
Namque hospes hanc terram colo:
Nec ego, parentes nec mei certum loc
Habemus hic: sed in diem
Solliciti & horas, turbidas transegimu
Vitæ brevis molestias.
13 Igitur severam paululum abstine manu
Fessum ut resumam spiritum:
Morti prinsquam (reditus unde non pa
Transmiserit me janua.

PSALM. XL.

Expectans expectavi Dominum.

QUum circum fremerent me timor & min
Intentansque avidam mors fera dexteram,

Spes cœleſtis opis, ſera licet, tamen
Lenibat trepidam ſollicitudinem.
2 Advertit Dominus, meque voragine
Cœnoſi implicitum gurgitis extulit:
Ac ſaxi ſolidis impoſito jugis
Monſtravit facilem qua graderer viam.
3 Afflavitque novo pectora ſpiritu,
Suffecitque ſuæ materiam novam
Laudis, quam canerem dulce loquacibus
Nervis, ac numeris lene ſonantibus.
Hæc cernant rapidæ qui violentiæ
Fati, vel dubiis caſibus imputant
Eventa, ac trepidi ſe Domini in fidem
Dent qui ſtellifero regnat in æthere.
4 Felix qui ſtabili ſpe Dominum ac fide
Spectat, quem tumidæ pompa ſuperbiæ
Non ad ſe illecebris ducit inanibus,
Fallacique boni ludit imagine.
5 In nos ſancte parens quot vigilantiæ
Et quam mira tuæ pignora ſuppetunt,
Quæ nec mens acie cernere langnida
Poſſit, nec numero lingua retexere!
6 Aurem mi tacitè vellis, & admones
Quod labem ſceleris nec pretium levet,
Nec ſanguis pecudis nil meritæ eluat,
Nec conſumpta focis expiet hoſtia.
7 Tum dixi, Venio; quod libet impera.
Adſum ſancte parens juſſa capeſſere
Promptus; ceu tabulis ſcripta fidelibus
Edunt perpetui fata voluminis.
8 Huc mens, huc ſtudium tendit, uti tuis
Conformem monitis, quæ gero, quæ loquor,
Quæ mecum tacitus cogito; nam tua
Inciſa eſt animo lex penitus meo.
9 Famam juſtitiæ per populos tuæ
Late præco fero: nec labiis meis

Nec linguæ requies, omnibus ut tua
Terris (ipse vides) nota sit æquitas.
10 Nec justum tacui te mala plectere,
Promissique tenacem, & miseris opis
Largum: me bonitas Indice gentibus
Cunctis facta palam est, & tua veritas.
11 Defendant igitur me bonitas tua,
Promissique fides fallere nescia:
Obsessumque malis innumeris tua
Me rerum genitor protege dextera.
12 Me pœnæ, capitis quæ superent pilos
Omni ex parte premunt, quas neque lumin
In promptu est acie nosse: animus stupet,
Curarum innumeris obrutus æstibus:
13 At tu mundi opifex sancte, salutifer,
Adsis: auxilium fer cito, & ultimis
Oppressum penitus subtrahe me malis,
Ut pravi pudeat consilii improbos.
14 Turpem ignominiæ tristitiam ferant,
Tendunt exitio qui laqueos meo:
Infamen referant consilii exitum,
Nostris qui capiunt lætitiam è malis.
15 Hunc fructum sceleris percipiant sui,
In fraudem ut recidant quam mihi struxer
Frustratus, doleatque & rubeat meas
Qui ridet lacrymas, & fruitur malis.
16 Qui credunt fidei se penitus tuæ,
Illos auxilii spes recreet tui:
Ac semper Domini nomen amabile
Certent tergeminis tollere honoribus.
17 Expes, pauper, inops sim licet, a
Custos rerum opifex pervigil excubat.
Vitæ ô præsidium & certa salus meæ
Adsis, neu trepida me crucia mora.

PSALM. XLI.

Beatus vir qui intelligit. &c.

1 BEatus ille qui misertus pauperis,
Fert rebus in duris opem:
Nec arroganti despicit fastidio
Prostratum & oppressum malis.
2 Quem rere fractum & penitus abjectum, Deus
Attollet & solabitur.
Cura fideli Dominus illum muniet
Et è periclis eruet,
Interque vivos sospiti dabit frui
Vitæ beatæ commodis.
3 Artus cubili quum dolor prostraverit,
Opem feretque, & lectulum
Versabit; omnem prorsus ægritudinem
In dulce vertet gaudium.
4 Quum me doloris vis acerbi affligeret,
Opem poposci te Deus.
Animæ medere saucia (dixi) tui
Sceleris pudendo vulnere.
5 Dira imprecatur hostis, ac me devovet
Lætus meis incommodis.
Quando interibit (inquit) & cum corpore
Nox una nomen obruet?
6 Si forte quis me visit horum, corporis
Animique morbis anxium,
Vultu dolorem fingit, ac suspiria
Læto trahit de pectore:
Foras profectus conditum in præcordiis
Repente virus evomit.
7 In me susurrat clanculum atque obmurmurat
Scelesta conspiratio.
Clam machinantur sæva, in exitium meum
Consilia cuncta conferunt:
8 Secumque jactant, Missa certe cœlitus

Nunc

Nunc dira vis mali hunc ligat:
Prostratus hæret; lectulo affixus jacet,
Noctem trahens novissimam.
9 Quin & sodalis, & mihi mensa & domo
Conjunctus, & cui maxime
Fidebam, ad hostes conferens sese meos;
In me ferox recalcitrat.
10 At tu salutis auctor & custos meæ,
Benignus in me respice.
Manum jacenti da salutarem, hostibus
Parem ut rependam gratiam.
11 Tui favoris pignus id certissimum
Erit mihi, & constantiæ
In me tuendo, quod malis lætus meis
Hostis ferox non gestiat.
12 Vires recepit corpus, innocentiam
Servavit animus, dexteram
Te porrigente, qui receperas tuam
Semper tuendum me in fidem.
13 Agnoscat orbis unicum & colat Deum,
Quem gens honorat Isaci;
Vnumque laudet, temporum donec vices
Luces & umbræ dividant.

GEORG.

GEORG. BUCHANANI

PARAPHRASIS

IN SECVNDVM LIBRVM

PSALMORUM.

PSALMUS XLII.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, &c.

1 NOn cervus fluvios sic avet algidos,
(Cervus turba canum quem premit) ut tui
Cor desiderio carpitur anxio,
Rerum conditor optime.
2 Huc me raptat amor dulcis, & impotens
Ardor ferre moras. O niveum diem
Qui templo reducem me statuet tuo!
O lucis jubar aureum!
3 Jejunus lacrymis pro dape se dolor
Pascit, turba meis obvia dum malis
Illudens rogat, Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exulem?
4 At rursus bonitas quum subiit tua;
Et menti auxilii certa fides tui
Illuxit trepidæ, temporis illius
Me consolor imagine;
Festis quum populus me reducem choris,
Faustisque excipiet vocibus, & Dei,
Pompa cum celebri, me comitabitur
Augusta ad penetralia.
5. Cur me sollicitis, teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates sospes adhuc agam.
6 Hæc mentem recreat spes, licet aviis
Jordanis lateam saltibus, Hermoni

Exul dura licet saxa perambulem,
Solis hospita belluis.
7 Quamvis agminibus me mala densius
Omni ex parte premant, quam super horridos
Montes grando sonat, quam mare verberat
Raucis littora fluctibus;
8 Tu si me placido lumine videris,
Cedent tristitiæ nubila: tetricas
Mœroris tenebras discutiet mihi
Lucis dulce jubar tuæ.
9 Laudesinterea non mihi nox tuas,
Non curæ impedient. ô columen meum,
(Dicam) & certa salus, ludibrium feris
Cur me deseris hostibus?
10 Dirumpor, tacitis æstuat ignibus
Pectus, turbâ meis impia dum malis
Insultans rogat: Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exulem?
11 Cur me sollicitis teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus
Grates lætus adhuc agam.

PSALM. XLIII.

Iudica me Deus, & discerne causam meam, &c.

1 VIndex esto mihi Deus,
Et patrocinio protege me tuo,
Oppressum scelere impio:
Et fraudum laqueos frange nefarios;
2 Vitæ ô præsidium meæ,
Cur me præsidio destituis tuo?
Cur luctu vagor obsitus,
Dum sævæ furias vito tyrannidis?
3 Profer lumen opis tuæ:
Montem pande viam quæ ferat ad tuũ:
Montem, quam proprie domum

Majo-

Majestate tui numinis incolis.
4 Atque aram adveniam ad tuam,
Ac te, lætitiæ materiam meæ,
Et grata cithara tibi
Grates lætus agam conditor optime.
5 Cur mœres anime anxie,
Ac me sollicito pectore maceras?
Omnem pone metum, ac Deo
Curam crede tui, quem super æthera
Cantu sospes adhuc feram.
Quum salvus patriæ reddar amabili.

PSALM. XLIV.

Deus auribus nostris audivimus, &c.

1 VEtusta ad aures fama nostras attulit,
Seriisque patres posteris
Stupenda facta tradidere à te Deus
Patrata priscis sæculis:
2 Eliminatis quum prophanis gentibus,
Et incolis prioribus,
Eorum labore fructibusque perfrui
Nostris dedisti patribus:
3 Certe nec armis lucidis, nec viribus
Debemus has victorias;
Sed nos favoris aura mollis & tua
Protexit indulgentia.
4 Ergo salutis auctor unice o Deus,
Ades piis salutifer.
5 Te dante vires, hostium ferociam
Tam facile profligabimus,
Taurus minaci quam jacit cornu pilas,
Stipulæve fasces aridæ.
Superba regum colla crasso in pulvere
Prostrata conculcabimus.
6 Non arcus istam lethifer fiduciam,
Non mucro sævus ingerit:

7 Tu

7 Tu nos ab hoste subtrahes, sternes solo
Infensa nobis agmina.
8 Non ergo semper jure te cantabimus
Nostræ salutis vindicem?
Ac donec orbis astra volvet ignea,
Te prosequemur laudibus?
9 At nunc relictos objicis ferocium
Injuriæ nos hostium,
Nec prodis ante nostra ductor agmina
Qualis solebas antea.
10 Hosti imminenti terga cogis vertere,
Prædæque das prementibus.
11 Pecus ut macello destinata exponimur
Cædentium libidini,
Omnesque terras barbararum gentium
Errore complemus vago.
12 Vænum dedisti nos palam, nec auctio
Te ditiorem reddidit.
13 Vicina nostris oppida insultant malis,
14 Cladesque rident. Fabula
Sumus profanis nationibus: caput
Movent, labella exporrigunt.
15 Oculis oberrat usque contumelia,
Pudorque vultus inficit:
16 Dum voce acerba injurias exasperat,
Minasque torvas adjicit
17 Hostis protervus. Obruti tot cladibus,
Tot undequaque instantibus;
Tamen nec unquam est animus oblitus tui,
Tecumque pacti fœderis.
18 Sese nec ullis territus periculis
Avertit aut flexit via
19 Recta pes; etsi penitus abjecti interim
Abs te: licet draconibus
Immitioris gentis addicti jugo,
Feramus umbram ergastuli;

Et ſervitutem lugeamus, & necem
Vitæ precemur tædio.
Iniqua meritis ſi tuis oblivia
Offuderint ſe mentibus
Noſtris, manuſve ſupplices protendimus
Diis impiarum gentium,
Id te lateret, abditas qui pectoris
Prorſus latebras inſpicis?
Te propter, odio cæteris populis ſumus,
Et inſtar ovium cædimur:
In te favoris pendimus pœnas; tui
Amoris odia nos premunt.
Exurge ſimilem ſomnolentiæ moram
Salutis auctor corripe.
Cur ora condis, immemorque negligis
Tuos malis in ultimis?
Afflictus animus, & malis præſentibus
Laſſus, futuris anxius,
Succumbit oneri; ſtrata tabeſcunt humi
Defecta membra viribus.
Exurge genitor, & vigore corporis
Animique caſſos ſubleva;
Clemens bonuſque nos ab hoſtis impii
Immanitate libera.

PSALM. XLV.

Eructavit cor meum verbum, &c.

COr micat, exultant trepidis præcordia fibris,
Eructantque novum gravido de pectore carmen;
Certat lingua animum fando, manus æmula linguam
Scribendo exæquare, meo nova carmina regi
Dum cano: regi, hominum cui nemo è ſemine cretus
Audeat eximiæ contendere munere formæ;
Quem decorat lepor, & roſeis affuſa labellis
Gratia: cui rerum cœli indulgentia ſpondet
Hunc fore perpetuum longæva in ſæcla tenorem.

3 Ergo armis invicte hērosage, fortibus apta
4 Enſem humeris: enſem, per quem te gloria cer
Æquat: & adverſum fidens fer pectus in hoſtem.
Fræna tibi currus verum moderetur & æquum,
Et quæ præcipitem clementia temperat iram.
His ducibus tibi ſurget honos, tua dextera factis
Clara per ignotas fundet miracula terras:
5 Cordaque vulnificis figens inimica ſagittis,
Sponte tibi coges validas procumbere gentes,
6 Nec maris aut terræ ſpatium, nec terminus ævi
Finiet imperium, ſceptri moderamine juſti
Quod regis, & leges mollis clementer acerba.
7 Te ſuper æquævos omnes regnator olympi
Diligit, & læto vultum exhilaravit olivo:
Unde tui mulcent populi nova gaudia mentes,
8 Pallia quum loculis tibi depromuntur eburnis,
Et myrrhæ paſſim lacrymæ, ſtactæque ſuavis
Halitus, & molles caſiæ funduntur odores.
9 Ancillæ apparent genus alto è ſanguine regum
Inter honoratas promptæ ad tua juſſa miniſtras.
At regina thori conſors tibi dextera adhæret,
Auro picta ſinus; auro radiata capillos,
Miſit ab Eois Ophyre quod flava caminis.
10 Tuq; adeo regina audi, & rem pectore conde;
Nec mea dicta nega placidas demittere in aures:
Jam nunc & patriam & patrem obliviſcere, jam
Ex animo caros penitus depone propinquos.
Unum oculis ſpecta, unum animo complectere re
Regem, oculis animoque tuo qui pendet ab ore,
Unius & pulchris defixus vultibus hæret.
11 Hunc dominum agnoſce, & ſupplex venerare: nec
12 Officio, ſtudioque tibi concedet, & illa
Undarum regina Tyrus te murice & auro
Accumulans colet: & vicina per oppida late
Procumbent tibi ſuppliciter gaziſque potentes,
Aut opibus clari: meritumque feretis honorem

13 H

3 Hunc pŏpŭli. Pharii proles generoſa tyranni
Tota decens, tota eſt gemmiſque inſignis & auro.
Et facies cultum illuſtrat, facieque decora
4 Pulchrior eſt animus. Tibi rex en ducitur uxor
Dives opum, dives pictæ veſtis & auri,
Virginibus comitata ſuis: de ſtirpe propinqua
Virginibus, quas pompa frequens clamore ſecundo
5 Inſequitur, plauſuque fremens lætæque choreæ
Cantibus auguſtam lætas deducet ad aulam.
6 Neu deſiderio nimium tangare tuorum
Virgo, tibi dulcem patriſque & matris amorem
Leniet adnaſcens ſobolis generoſa propago:
Quas regere imperio terras, totumque per orbem
Adſpicies populos ſceptris frænare ſuperbos.
7 Nec tu carminibus regina tacebere noſtris:
Quaque patet tellus liquido circumſona ponto,
Poſteritas te fera canet: dumque aurea volvet
Aſtra polus, memori ſemper celebrabere fama.

PSALM. XLVI.

Deus noſter, refugium, &c.

1 QUum muniat nos præſidio ſuo,
Virtute firmet, quum gravis intonat
Procella, fortunæ periclis
Eripiat dominator orbis,
2 Nullam expavemus vim: quatiat licet
Orbem tumultus, terraque ſedibus
Convulſa, montium ruinis
Arctet aquas pelagi frementis;
3 Inſana quamvis æquora ſæviant,
Et vorticoſo gurgite torqueant
Spumamque limumque, & procellis
Terrificis ſcopulos flagellent,
4 Nam civitatem cui Deus unicè
Indulget, aris & propriam ſuis
Dicavit, algenti pererrans

Lym-

Lymphafugax hilarat liquore.
5 Occulta ne vis aut timor hosticus
Vrbis quietem sollicitet, Deus
Gentis suæ intentus saluti
Prævenit auxiliis pericla.
6 Gentes tumultus concitet impias,
Et regna belli concutiat furor,
Flammis fremat cœlum coruscis,
Terrificet labefacta tellus;
7 Hac & duelli, pacis & arbiter
Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.
8 Venite, adeste, & cernite non prius
Audita, mira incognita, quæ Deus
Patravit in terris ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
9 Funesta belli incendia sustulit:
Fregit cruentæ spicula lanceæ,
Contrivit arcus, & volucres
In cinerem minuit quadrigas,
10 Sedate motus mentis, ait Deus,
Measque vires noscite, quem colet
Quocunque sub cœlo repostas
Gens hominum colit orbis oras.
11 Hac & duelli pacis & arbiter
Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen, & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.

PSALM. XLVII.

Omnes gentes plaudite, &c.

1 TElluris omnes incolæ
Deo canoros edite
Plausus, canoris pangite
Læti Deum præconiis.

2 Deum verendum & arduum,
Malisque formidabilem,
Qui regna fastu turgida
Frænat potenti dextera:
3 Qui bellicosa compulit
Parere nobis oppida;
Nostrumque gentes inclytas
Armis coëgit sub jugum.
4 Hæreditatem qui suam
Nobis colendam credidit;
Vnde Isaci nepotibus
Æterna fulget gloria.
5 En templa scandit prævio
Lætum canente classico;
En scandit auctor omnium
Vulgi secundis plausibus.
6 Cantate læta carmina
Deo, canora carmina
Cantate; regi psallite
Jucunda vestro carmina;
7 Qui sceptra rerum temperat,
Ac regna terræ dividit;
Docti modorum dulcibus
Hunc ferte in astra cantibus;
8 Qui dirigit mortalium
Res, & salubri vinculo
Legum coërcet, lucido
E siderum prætorio.
9 Ad hunc potentes gentium
Se contulere principes;
Vltroque colla sub jugum
Rerum dedere præsides.
Nostrum Deum diis cæteris
Sublimiorem agnoscite.
Cœlum, solumque, & sidera
Suo regentem numine.

PSALM. XLVIII.

Magnus Dominus & laud. &c.

1 REctor beate cælitum, cui nil viget
Simile aut secundum, cœlitum
Beate rector, sancta jure te Sion
In astra tollit laudibus:
2 Sion opacam versa ad Arcton, regia
Formosa regis optimi
Sion voluptas gentium, uberis soli
Arvis beatis accubans.
3 Sensere Domini vindicis potentiam
Solymæ superba mœnia:
4 Sensere numen, quum feroces viribus
Coiere reges, copiis
Castrisque junctis, servitutem civibus
Tuis minati & vincula.
5 Perstrinxit oculos intuentium stupor,
Et Horror artus perculit.
6 Quales tremores querulus excitat dolor
Vexante partu fœminas:
7 Pavorque trepida sparsit attonitos fuga,
Euri procella ut æquora
Excita ab imis penitus evertens vadis,
Trepidas carinas dissipat.
8 Hæc facta priscis retulere sæculis
Parvis parentes liberis:
Hæc nos in urbe vidimus Dei, ratis
Qui frenat orbem legibus.
Hæc urbe in illa vidimus cui pervigil
Deus ipse custos excubat,
9 O sancte rerum genitor in rebus malis
Tuam advocamus dexteram;
Tuas ad aras supplices advolvimur,
10 O rector orbis optime,
Tua laus per oras ultimas mundi, & tuæ

Ima

Imago fulget gloriæ
11 Et æquitatis. Te sceleſtos verbere
Plectente juſto, geſtient
Colles Sionis; nec feret tacitum ſuum
Judæ propago gaudium.
12 Ite, & Sionem obambulate, mœnia
Spectate, turres arduas
13 Numerate, foſſam & aggerem intuemini,
Moleſque celſas ædium,
Narrate natis, poſterorum ut audiant
Et obſtupeſcant ſæcula;
14 Solumque noſcant & colant noſtrum Deum:
Ortuſque finiſque inſcium;
Qui ſempiternus ſempiterna nos ope
A fraude vique proteget.

PSALM. XLIX.

Audite hæc omnes, &c.

1 AUdite gentes, ortus & occidens
Advertite aures, & medio dies
Quos torret axe, & qui vitreum ſolum
Ponti nivali finditis orbita.
2 Audite, five ignotus, & infima
De plebe pauper, five opibus potens,
Multaque fulges plebe clientium,
Aurique gazis ditibus incubas.
3 Fontes recludam jam ſapientiæ,
Plenoque promam pectoris è penu
4 Prudentiam; jam lingua recondita
Oracla geſtit carmine pandere.
5 Cur congerendis me cruciem bonis,
Famenque & acrem pauperiem timens,
Ut vita curis anxia triſtibus
Me triſtiorem trudat ad exitum?
6 Gemmis & auro & murice divites
Superbientes aſpice, qui ſibi

Gau-

Gaudent beato plaudere somnio,
Tutoſque fluxis credere ſe bonis.
7 Germanus auro non redimet ſuum
8 De morte fratrem: nec pretio Deum
Doniſve flectet fata retexere,
Vt membra liquit frigida ſpiritus.
9 Sed nec perennes interitus moras
Dives paciſci, nec potis eſt patres
Ne ſolvat artus tempus edax; vetat
Id lege dura fixa neceſſitas.
10 Mors æqua ſtultis & ſapientibus
Intentat arcum: par manet exitus
Vitæ hos & illos, occupat improbis
Ignotus hæres parta laboribus.
11 Villæ ſuperbæ delicias breves,
Luxuque ſtructas regifico domos
Linquunt: ſepulcrique irremeabilis
Tenebriculis ſub latebris jacent.
Quid fama duris parta laboribus
Prodeſt? inanis quid ſiculi decus?
Quid aura blandæ laudis, & ambitus
Nomen futuris prodere ſæculis?
12 Quum vani honoris ver breve floruit,
Lethale ſpirans mortis hyems, viros
Et bruta raptans interitu pari,
Oblivionis nube pari premit.
13 Hæc ſtulti ierunt: hanc male providos
Ducet nepotes error in orbitam:
14 Quos mors ſepulchri ſub ſcrobe conditos
Depaſcet, imbelles ut oves lupus.
Æterna cœli temperies pios
Manes fovebit lucis in aureæ
Splendore: qualis mane fluit nitor
Per prata vernis picta coloribus.
Stultis ſenectus robora deteret,
Pro ſumptuoſis buſtum erit ædibus;

15 At

15 At me benignus de barathri cavo
Specu remissum suscipiet Deus.
16 Nec te cupido sauciet æmula,
Stuporve, si quem videris impia
De plebe fluxis conspicuum bonis,
Clarumque multis fulgere gloria,
17 Quum dexteram mors illacrymabilis
Injecit, ex tam divite copia
Secum sub umbras nil feret; & comes
Infida bustum gloria deseret.
18 Dum commeantis pectora spiritus
Haustu calescunt, perfruitur bonis,
Seseque curat molliter, & monet
Omnes eundem pergere tramitem:
19 At quum parentes cesserit ad suos,
Longum dolebit stultitiam brevem,
Ad regna tractus lucis egentia,
Quæ semper horror nubilus obsidet.
20 Rectrix honoris ni sapientia
Accesserit, brutis homo bestiis
Nil interest; quos vita facit pares,
Expectat æque inglorius exitus.

PSALM. L.

Deus Deorum Dominus locutus, &c.

1 QVi frænat æquis legibus arbiter
Superba regum colla minacium,
Vocabit in jus orbem ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
2 Vultu verendo tum sacer ardua
Pulchræ Sionis de specula loquens,
Ad gentis humanæ coactum
Consilium Deus ora solvet.
3 Non facta semper non sinet impia
Impune grassari; veniet Deus:
Flammæ vorax illum antecedet

Testes

Visrapidis agitata ventis.
Testes vocabit, cum populo suo
Acturus, ignes, lumine conscio
Qui cuncta despectant ab alto, &
Omniparæ sola vasta teræ,
Adeste primum gens mihi propria:
Gens sancta, (dicet) cui super hostiis
Legem dedi rite offerendis,
Perpetuum pepigique fœdus.
Hic æquitatem judicis igneus
Miratus æther, justitiam Dei
Annunciabit: nam sedebit
(Ne dubita) Deus ipse judex.
Audi Abrahami progenies boni,
Peculiaris gens mihi; te voco
Testem benignitatis in te
Perpetuæ, & solidi favoris.
Non arguam te quod mihi victimæ
Cruore raro altaria sparseris,
Aut parcus armenti cremaris
Rara sacris holocausta flammis.
Non taurum egens te de stabulis peto,
Hircumve caulis; omne pecus meum est
Quod montium anfractus pererrat,
Quod nemorum tegitur latebris.
Nec me volucris rupis in edito
Usquam recessu nidificans latet;
Non ulla picturato amictu
Ruris avis genialis hospes.
Quod si esurirem, scilicet ut petam
A te necesse est, arbiter ætheris,
Terræ, fretique, & quicquid ingens
Orbis habet gremio capaci.
Taurine vescor carnibus, aut bibo
Hirci cruorem? pectore candido
Grates age, & quovis litabis

Rite

Rite Deo ſine cæde voto.
15 Tum deprehenſus rebus in aſperis
Securus implora; auxilium feram,
Grates ut accepta ſalute
Lætus agas, Dominumque laudes.
16 At impium ſic alloquitur Deus,
Qua fronte leges tu recitas meas?
Et ore ſanctum impurus audes
Sacrilego memorare fœdus?
17 Tu legum habenis impatiens regi,
Et inſtitutis moribus & bonis
Juratus hoſtis, voce laudas,
Tecum animo mea verba rides.
18 Cum fure furti conſilium cois,
Mœchis adulter te ſocium applicas;
19 Ad probra projectus, doloſa
Perniciem meditare lingua
20 Cum fratre juncti vincula ſanguinis
Oris procacis non rabiem premunt;
Infamia germanum eodem
Dedecoras utero creatum:
21 Et arbitraris me ſimilem tui,
Quod perpetrata hæc diſſimulaverim?
Ne crede; tecum expoſtulabo,
Ante oculos tuos tua facta ponam;
22 Conſiderate hæc vos quibus excidit
De mente cæca mentio numinis;
Ne, quum prehendam, nemo ſit qui
De manibus mihi prenſa tollat.
23 Si victimam vis magnificam mihi
Mactare, laudes canta, age gratias;
Hac itur ad certam ſalutem,
Hæc ſuperos via pandit axes.

PSALM

PSALM. LI.

Miserere mei Deus secundum magnam, &c.

1 O Salutarum, lacrymis precantum
Mollibus flecti facilis, rogantem
Lenis exaudi, scelerumque tetras
Ablue sordes.

2 Usque peccati lava & usque labem,
Dum repurgatum maculis pudendis
Purius corpus niteat recocto
Ignibus auro:

3 Nam meam agnosco (pudet heu pigetque)
Ah miser labem: vitiique fœda
Mentis obversans oculis imago
Semper oberrat.

4 Unus arcani es mihi testis: unus
Arbiter verax, temerario ausu
Improbas linguas tua judicantum
Facta refutas.

5 Quippe jam primo scelus usque ab ortu
Hæret, infectas vitians medullas:
Deque conceptu genetricis hausi
Semina labis.

6 At tibi cordi est sine fraude veri
Simplicis candor fideique certæ
Puritas, nullo labefacta duri
Turbinis ictu.
Hanc facis tanti, vitiis ut atris
Oblito, legum sapientiæque
Tu mihi arcanæ facilis beatum in-
Dulseris haustum.

7 Ergo me hyssopi, lator alme, lustra
Frondis adspersu; maculæque cedent,
Membra candorem tibi lota vincent
Pura nivalem.

8 Si bonus lætum placidumque mittas

Nuntium, triſtem mihi recreabis
Gaudio mentem: ſtupidos recurret
Robur in artus,
9 Ne meos lapſus oculis acutis
Semper obſerva, numerave labes:
Sed malæ culpæ nimium tenaces
Ablue ſordes.
10 Cor mihi rectum, ſceleriſque purum,
O potens rerum genitor refinge:
Spiritum firmum renova novata
Cordis in aula.
11 Neu mihi avertas faciem, tuoque
Arceas vultu procul, auferaſque
Spiritum ſanctum, calida incitatus
Rurſus ab ira.
12 Redde, ſperatæ ſolido ut ſalutis
Gaudio per te fruar, inquieti
Spiritu motus animi rebelles
Principe firma.
13 Tum meo exemplo moniti ſcelefti,
Quos via flexit male ſuadus error,
Denuo legum duce me tuarum
Juſſa capeſſent.
14 Expia noxa mihi ſoſpitator
Cædis infandæ caput obligatum, ut
Te canam juſtum, pariterque lapſis
Parcere largum.
15 Tu viam vocis mihi pande; mutum
Tu Deus linguæ moderare plectrum:
Tum feram late tua magna gentes
Facta per omnes.
16 Victimæ ſi te caperent, dediſſem
Victimam: ſed te neque ſanguis hirci
Fuſus, aut ſacris holocauſta placant
Addita flammis.
17 Pœnitens fraudum ſcelerumque pectus,

Spiritus fracti, mala cor perosum,
Hæc Deum placant: adhibe hæc, & absque
Thure litabis.
18 Gentis humanæ bone dux Sionem
Quo soles vultu facilis tuere:
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.
19 Tum tibi votis bona mens pudicis
Sacra persolvet: sacer hircus ignes
Pascet, & sanguis vituli calentem
Imbuet aram.

PSALM. LII.

Quid gloriaris in malitia, &c.

1 QUid gloriaris impie
Tyranne pravis artibus?
Innoxiis clementia
Divina semper excubat.
2 Tua lingua semper fraudibus
Intenta comminiscitur
Nefas, nitente cotibus
Acutior novacula.
3 Te prava rectis plus juvant,
Plus falsa veris recreant:
4 Dolisque pestilentibus
Libenter aurem commodas.
5 Ergo Deus te conteret,
Hominumque contubernio
Eliminabit, ac domum
Evertet omnem funditus.
6 Justus videbit, & gravem
Dei pavebit dexteram.
Vanaque dignos exitus
Ridebit impotentia.
7 En ille gazis (inquiet)
Malisque fidens artibus,

Securus ille nummis,
Divinæ opis nil indigens.
8 Ego, ceu virens olivula
Domini in agello consita,
Florebo; spe fretus bona
Cœlestis indulgentiæ.
9 Te semper in cœtu pio
Frandis scelestæ vindicem
Canam, & tuæ clementiæ
Spe dura cuncta perferam.

PSALM. LIII.

Dixit insipiens in corde, &c.

1 OPinionum fœda mentem toxico,
Corpusque scelerum sordibus
Contaminata turba, vela dum cupit
Suo furori obtendere,
Ferri ac referri sortis arbitrio omnia
Humana comminiscitur.
Ergo exoluta numinis formidine,
Dat frena turpitudini:
Sceleста, fœda, abominanda excogitat;
Excogitata perpetrat.
2 Ex arce celsa siderum deflexerat
Dominus in orbem lumina,
Si quem videret forte non penitus malis
Corruptum opinionibus,
Qui mentis oculis omnium fideliter
Rerum parentem quæreret.
3 Erroris omnes nubili fallacibus
Fraus illigarat cassibus:
Se cuncti eisdem polluêre sordibus,
Nec recta cuiquam curæ erant.
4 Ergo ille mitis, ille munificus parens,
Ira incitatus aspera,
Gens (inquit) ista plena scelerum ac sordium,

Crudelis animo, & impia.
Quæ panis instar devorat plebem meam,
Ecquando cognoscet Deum?
Ecquando mentis lumine in periculis
Agnoscet orbis arbitrum?
5 Certe timebit non timenda, & conscius
Vexabit horror pectora.
Nam Dominus ossa conteretque, & hostium
Ausus retundet impios,
Vultum pudoris turpibus sparget notis:
Turbabit animum infamia,
6 En unquam Eoo lucifer salutifer
Ab axe promet hunc diem?
Ab arce Dominus quum Sionis ardua
Speratam opem feret suis,
Patriæque vinclis liberos hostilibus
Reddet nepotes Isaci;
Electa laudes illius gens ut canat
Perfusa vero gaudio.

PSALM. LIV.

Deus in nomine tuo salvum, &c.

1 RErum parens me protege,
Et sævo ab hoste libera,
Nomen boni ut colant tuum,
Et vim paveſcant impii.
2 Audi benignus supplicem,
Nec durus aurem quæstibus
3 Occlude: vitæ nam meæ
Crudelis hostis imminet.
Infestus hostis imminet
Vitæ meæ: nec vindicem
Dei potentis dextram
Sibi imminentem respicit.
4 Rerum sed æquus arbiter
Opem feret: periculis

Me

Me liberatum fulciet:
Et ſoſpitem tuebitur.
5 Suis peribit artibus
Sceleſta fraus, & incident
In ipſa cœli retia
Quæ clam mihi tetenderant.
6 Liber periclo, victimis
Te munerabor: te canam
Patrem, bonis placabilem,
Maliſque formidabilem.
7 Qui libero moleſtiis
Mihi dediſti gaudia
Haurire læto lumine
De clade gentis perfidæ.

PSALM. LV.

Exaudi Deus orationem meam, &c.

1 Cœlitum rector bone, mitis aurem
Admove in rebus trepidis vocanti,
Neu meos vultu terrico ſeverus
Deſpice queſtus.
2 Adſpice attentus mihi quo tumultu
Æſtuet pectus: gemitu dolores
Quo fremant, dum vis mihi frauſque ſævi
Imminet hoſtis.
3 Imminet ſævus capiti tyrannus,
Et meæ famæ meditatur atrox
Crimen, & ſecum furit impotenti
Turbidus ira.
4 Cor micat, nervis trepidant ſolutis
Oſſium nexus, animus labaſcit,
Semper & pallens oculis oberrat
Mortis imago.
5 Ergo ſic mecum loquor: O quis altos
Nubium in tractus celeri columbæ
Me levet penna, nemorum & remotis
Siſtat in antris?

6 Ut procul cura trepida metuque
Montium ſolos habitem receſſus,
7 Ocyor ventis ferar & coruſci
Fulminis alis.
8 O Deus linguas male perde pravas,
Illitas linguas gelido veneno:
Quæ dolis, probris, rabidiſque vexant
Litibus urbem,
9 Sive lux fundat radios micantes,
Sive nox fundat tenebras opacas.
Excubant muris maledicta, vicis
Omnibus errant.
10 Vis, furor, fraudes, ſcelerum libido
Obſidet cunctos aditus viarum:
Et fames auri miſeram trucidans
Fœnore plebem.
11 Si palam ſævos inimicus enſes
Stringeret, ſi clam laqueos pararet,
Dente ſi famam peteret maligno,
Æquior eſſem:
12 Tu mihi inſultas comes & ſodalis,
13 Teſtis arcani taciturni, & auctor
Conſilii, ſacræ totieſque junctus
Fœdere menſæ.
14 Gentis humanæ moderator, orbem
Qui ſalutari regis æquitate,
Fraudis auctores ſcelerumque vivos
Obrue terra.
15 At mihi attentam dabis æquus aurem,
16 Sive lux promat radios ab undis:
Sive lux condat radios ſub undis
Veſpere fero.
17 Inter hoſtiles dabis ut tumultus
Totus evadam, mihi nam ſuperbis
Viribus fretus numeroque ſævus
Imminet hoſtis,
18 O potens rerum, ſine fine pœnis Tu

Tu premes justis scelus impiorum,
Arrogans pectus quibus obstinata
Inumet ira.
19 Pace qui ficta simulant amicæ
Mentis affectus, animoque virus
Occultant, prisco neque facta curant
Fœdera ritu.
20 Lacteus blando fluit ore rivus:
Bella cor spirat fera, suaviorque
Balsamo fermo secat instar ensis
Vulnere cœco.
21 Tu tui curam Domino relinque,
Is tuos gressus reget, is dolores
Leniet, justumque ope sublevabit
Rebus in arctis.
22 Impio, fallaci, avidoque cædis
Fila mors rumpet viridi in juventa;
Me tui, rector bone, spes favoris
Certa fovebit.

PSALM. LVI.

Miserere mei Deus, quoniam, &c.

1 ORbis creator me bonus adspice,
Injurioso quem pede prorutum
Hostisque conculcat, premitque
Assiduis agitans periclis.
2 Conculcat hostis me numero ferox,
Et insolenti sævitia premit.
Nec liberas luces laborum,
Nec vacuas finis ire noctes,
3 Seu luce terror sollicitus mihi,
Seu nocte circumstat, pater optime,
Spes rebus in duris mihi una
Et columen superas salutis.
4 Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unis nec metuam dolos
Mortalium cæcos, minasque Ter-

Terrificas & aperta bella.
5 Calumniantur quæ loquor omnia,
Pravaque carpunt facta libidine,
Huc conferunt omnem laborem, ut
Exitium mihi moliantur.
6 Cœtusque cogunt, & capiti meo
Qua fraude, qua vi jugiter imminent;
Vestigia observant, nec horam
Insidiis vacuam relinquunt.
7 Impune tantam nequitiam ferent?
Pravique fructum consilii legent?
O arbiter mundi, nec illos
Præcipites agis in ruinam?
8 Meæ labores tu numeras fugæ:
Urna repostas tu lacrymas meas
Servas: apud te certa constat
Usque mei ratio doloris.
9 Aurem vocanti tu facilem mihi
Das, atque inanes spes facis hostibus:
Et signa non obscura amici
Das animi, & stabilis favoris.
10 Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unus, nil metuam dolos
Mortalium cæcos: minasque
Terrificas & aperta bella.
11 Te semper ergo carmine patrio
Laudabo, vitæ præsidium meæ:
12 Ex hostium ferro dolisque
Incolumis tibi vota reddam.
13 Te liberatus vindice, te meum
Firmante gressum, ne titubent pedes,
Dum spiritus fovebit artus,
Jussa sequar tua, rector orbis.

PSALM.

PSALM. LVII.

Miserere mei Deus, miserere, &c

1 SAncte parens miserere animæ pereuntis, & omnem
In te salutis quæ locavit spem suæ:
Meque tuis alis tectum defende, procellæ
Dum sævientis impetus deferveat.
2 Te voco, te (solum in rebus quod restat egenis)
Appello, supplex & tuam imploro fidem.
Te voco, qui cumulata mihi promissa refundes,
Et cœpta duces prosperos ad exitus:
3 Qui mihi subsidium è cœlo præbebis, & hostis
Jam jam imminentis liberabis faucibus,
Qui dabis auxilium ex adyto sublimis olympi,
Memorque fidei & pristinæ clementiæ.
4 Inter enim sævos habito feritate leones:
Flammam vomentes versor inter belluas,
Lingua quibus sævo proscindit acutius ense,
Dentes sagittis lanceæque cuspide,
5 O Deus augustum celso caput exere cœlo:
Ostende terris gloriæ jubar tuæ.
6 Explicuere meis pedibus sua retia: terræ
Me sævus hostis penitus afflictum premit.
Et scrobibus fossis iter obsedere: sed ipsi
Mihi paratas in scrobes cæci ruent.
7 Mens invicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce rector, te celebrabit lyra.
Eia age depositis mens expergiscere curis,
Et tu canora barbitos cum nablïs,
8 Ocyus auroræ quam lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quam volucrum exsuscitet;
9 Te pater alme canam: populos tua facta per omnes
Quacunque tellus panditur, vates feram.
10 Nam tua siderei bonitas fastigia cœli,
Fidesque tractus nubium supervolat.
11 O Deus augustum nitido caput exere cælo,
Ostende terris gloriæ jubar tuæ.

Psalm. LVIII.

Si vere utique justitiam, &c.

1 QUi jura celso de solio datis?
Qui frena legum flectitis, en erit
De plebis ut causis egenæ
Judicio statuatis æquo?
2 Quin mente prava nequitiam & dolos
Versant, sub umbra justitiæ tegunt
Injuriam: factis honesti
Objiciunt speciem pudendis:
3 Materna ab alvo flagitii viam
Sensim sequuntur, perque suos gradus
Obliqua sectandi libido
Cum teneris adolescit annis.
4 Lingua venenum pestifera gerunt:
5 Auresque claudunt consiliis, velut
Obturat aures callida aspis,
Quæ magicos metuit susurros.
6 Confringe malas, o Deus, impudens
Os comminutis contere dentibus,
Et rictibus sævis hiantes
Hos inhibe catulos leonum.
7 Emissa fracta cuspide spicula
Intercidant, nec vulnera perferant:
Ipsique vanescant repente,
Per bibulas velut unda arenas:
8 Sensim liquescant, tardigradus velut
Limax acerbo funere deserant
Vitale lumen, more fœtus
Ante suum pereuntis ortum.
9 Florentis ævi in limine, turbinis
Vis atra tollat progeniem, prius
Quam surculus spinas tenellus
Exerat, & stimulis acutis
10 Fœcunda late brachia potrigat,

Justi-

Justique pœnæ vindicis exitum,
Læti videbunt, impiique
Sub pedibus fluvium cruoris,
11 Vitæ bene actæ gens hominum sciet
Manere justos præmia;
Manere pœnas, arbitrumque
Esse Deum sciet orbis æquum.

PSALM. LIX.

Eripe me de inimicis meis, &c.

1 Ab hostis inclementia
Me rector orbis asserе;
Defende vi crudeliter
Me semper oppugnantium.
2 Ab improbis me protege
Lætis cruore innoxio,
3 Meæ saluti per dolum
Qui cæca tendunt retia.
4 Ultro immerentis in caput
Consilia cuncta conferunt;
5 Exurge, teque pessimis
Fer obviam conatibus.
O arbiter mortalium
Et agminum cœlestium,
Favore semper qui pios
Peculiari amplecteris,
Exurge, pœnis impias
Compesce gentes: perfidis
Neu parce, qui sibi favent,
Nefanda quum patraverint.
6 A sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum feroces obstrepent
7 Nihil nisi merum crepant,
Ferrum, cruorem, vulnera;

Et quæ loquuntur propalam,
Clam posse rentur obrui;
8 Meæ salutis tu Deus
Tutela præsens, irritas
Ridebis iras, & tua
Me dextera tueberis.
9 Tu robur es meum, mea
Vires, & arx fiduciæ.
Ergo quieto pectore
Exspecto spe tui auxilî.
10 Discrimina imminentia
Ope antevertes, & malis
Fracta hostium superbia,
Læto fruar spectaculo.
11 Ne prorsus impios tamen
Una ruina elimina,
Obliviosо ne pii
Torpore recta negligant;
Sed error illos dissipet
Vagos per orbis ultimas
Oras; tuaque dextera
Semen piorum protege.
12 Ob oris arrogantiam,
Virusque linguæ noxium,
Mendacia & perjuria,
Consume semen impium;
13 Evelle stirpe ab ultima
Justi furoris impetu,
Ut norit orbis ultimus
Deum bonorum vindicem.
14 A sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum procaces obstrepent.
15 Passim vagati pauperem
Victum ut parent, sub vesperum

Serum petant cubilia,
Victus egentes pauperis.
16 Ego interim Deum canam
Fortem, bonumque in aſperis
Rebus ſuorum vindicem,
Fidumque propugnaculum.
17 Deum canam, qui robore
Me fulcit. auget viribus,
Benignitate ſublevat,
Tuetur arx ut ænea.

PSALM. LX.

Deus repuliſti nos, &c.

1 SAncte parens, noſtris vitiis offenſus, abactos
Preſſoſque duris diſſipaſti nos malis:
Placatus mitiſque veni, jamque immemor iræ
Salutis auctor ad tuos revertere.
2 Omnis ager rimis te concutiente dehiſcit;
Committe rimas, refice quaſſatum ſolum.
3 Dura tuæ genti ſpectacula ferre dediſti
Inebriatæ poculo formidinis;
4 At trepidos tandemque animi miſeratus egenos,
Signum ſalutis efferes; qui te colunt,
Veridicis freti oraclis formidine merſum
Erigere rurſus audeant ut verticem;
5 Eripiaſque tuos gelidi formidine lethi
Præſens, & opifer invocantes audias.
6 Audiit ex adytoque Deus flammantis olympi,
Vocem rependit gaudii prænuntiam,
En tibi frugiferos Sichimæ diſpertiar agros;
Vallem Suchoti metiar decempeda.
7 Nonne mihi parent Jacobi pignora, quiſquis
Velpecore tondet arva, vel vomere ſecat?
8 Oppida ſub pedibus Syriæ calcabo ſuperbæ,
Moabum, Idumen, & Palæſtinas domos.
9 Quis mihi pandet iter munitas ductor ad arces?

Muros Idumes divitis quis diruet?
10 Quis? nisi tu nostræ gentis Deus unice tutor
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis pravis: nec in arma ruentes
Nostros præibas dux ut ante exercitus.
11 Nunc pater auxiliū rebus bonus adfer in arctis,
Humana fallax credulos spes decipit;
12 Te duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSALM. LXI.

Exaudi Deus deprecationem meam, &c.

1 AUdi vocantem me bonus, & meis
Intentus aurem da precibus, Deus.
2 Projectus oris orbis in ultimis,
Ad te recurram rebus in asperis.
Me siste rupis culmine in arduo
3 Procul periclis: semper enim tui
Spe fretus, hostis tutus ab impetu,
Munitæ ut arcis præsidio fui.
4 Tentorio fac semper ut in tuo
Degam, sub alis protegar & tuis;
5 Qui lenis aurem das precibus meis,
Qui vota lætum ducis ad exitum.
Frænare sceptris te metuentium
6 Hæreditatem das mihi; regiæ
Tu longa vitæ tempora porrigens,
Nectes peractis sæcula sæculis.
7 Securus ut te perpetuo colat
Rex, liberalem porrige dexteram
Fortuna in omni; quaque soles fide
Fac ut fruatur pollicitis tuis.
8 Ac tum periclis liber ab asperis,
Te voce, dulci te cithara canam
Pacti tenacem, & munificum tuis,
Et vota ad aras perpetuo feram.

PSALM.

PSALM. LXII.

Nonne Deo subjecta erit, &c.

1 MEns acquiescit unice mea in Deo:
Hinc spes salutis, arduis
2 In rebus arx hæc: tutus hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum.
3 Quousque tectis fraudibus subvertere
Innoxium tentabitis?
Pœnas daturi mox & ipsi, improvidi
Jam jam imminentis exitus,
Proni in ruinam incumbitis, ceu mœnia
Saxis solutis putria.
4 Et interim omnes corporisque & ingeni
Vires eo contenditis.
Vobis placetis fabulis vanis, gradu
Turbetis impii ut pium.
Clam devovetis corde tacito, propalam
Laudatis ore subdolo.
5 At tu acquiesce mens mea in Deo tamen:
Hinc spes salutis, arduis
6 In rebus arx hæc: tutus hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum:
7 Spes inde vitæ & gloriæ pendet meæ
Et roboris fiducia.
8 Quocunque cœli gens colis sub fidere,
Huic crede rem, sobolem, domum.
Omnes ad illum mentis ægritudines,
Et læta defer & refer:
Semperque præsens numen ejus omnibus
Adesse cœptis senties.
9 Ventosa regum & principum potentia
Est vanitate vanior,
Adeoque fumo levior, ut si principum
Hac lance vires omnium,
Inanitatem hac colloces, cunctis simul

Ina-

Inanitas præponderet.
10 Ne firma spera parta per vim; ne nimis
Confide stultis viribus.
Opes abundant affluenter, ne bonis
Da rebus animum credulum.
11 Semel est professus, nec semel tantum Deum
Id profitentem audivimus,
Se posse solum cuncta, se solum bonum,
Et arbitrum rerum unicum;
12 Bonis benignum semper & placabilem,
Malisque formidabilem.

PSALM. LXIII.

Deus Deus meus, at te, &c.

1 DEus, salutis auctor & custos meæ,
Te veneror roseus quum fugat astra dies.
Te mens anhelat, membra sitiunt languida,
Terra velut pluvias arida quærit aquas.
Quamvis arenas aridas æstu colam, (um;
2 Præsentem Dominum mens videt usque me.
Non aliter, adyta arcana quam si conspicer,
Numinis adservant quæ monumenta tui.
3 Nec dulcis æque est vita quam benignitas,
Qua vitam munis prosequerisque meam.
4 Ergo remotis dissitus quamvis locis,
Præsidio tutus te celebrabo tuo;
Tui sonabunt nominis præconia
Quæ dederis vitæ tempora cunque meæ,
5 Nec victus æque recreat corpus, tua
Excitat ut mentem laus celebrata meam.
6 Tu nocte carmen, mane tu carmen mihi es;
7 Tu trepido præsens fers mihi semper opem.
Securus alis conquiesco sub tuis;
Teque procul curis & tua facta canam.
Te quærit animus, te colit, te deperit;
Tu valida fulcis me, pater alme, manu.

8 At qui laborant per nefas me perdere,
Consiliis pravis digna ruina premet.
9 Ferro profundent spiritum nefarium:
Membra dabunt avidis dilanianda lupis.
10 Rex lætus autem vindicem agnoscet Deum,
Et quicunque Dei numina rite colunt.
Metu stupentes conticescent impii,
Spe stolida fluxis qui tumuere bonis.

PSALM. LXIV.

Exaudi Deus orationem, &c.

1 AUdi sancte parens non tetricus preces
Te poscentis opem rebus in asperis;
Et fallacis ab hostis
Vitam fraudibus eripe.
Pravorum tacitis factio medolis
Oppugnat, trucibus consiliis fremunt,
Conspirantque scelesti;
Tu me dux bonus eripe.
3 Linguas ceu gladios exacuunt suas;
Oris pestiferi verba nefaria
Intentant, medicata
Tanquam spicula toxico,
4 Ut recto animi ex insidiis petant.
Et securi avida mente coquunt nefas;
Nec quenquam malefacti
Formidant fore vindicem.
5 Designant animis horrificum scelus,
Et sævo laqueos consilio parant;
Inter seque loquuntur,
Nemo conscius hæc sciet.
6 Cor, mens, ingenium, consilium, labor,
Huc tendunt, facies ut scelerum novas
Et fraudum meditentur;
Hoc unum studium fuit;
7 At illos subiti cuspide spiculi

Incantos feriet magna Dei manus,
Et lethalia certa
Figet vulnera dextera.
8 Spectantes gelidus corripiet timor,
Auctori exitium quum videant suæ
Dirum immittere linguæ
Virosæ mala toxica.
Sens humana tua robora dexteræ
Agnoscet, meritis laudibus efferet;
Et mirabitur altæ
Lumen perspicientiæ.
10 Justi spes animus eriget, & Dei
Tutus præsidio, lætitia fremet;
Et gaudentia corda
Vero simplice gestient.

PSALM. LXV.

Te decet hymnus Deus in Sion, &c.

1 TE manent laudes Deus in Sione;
Hic tibi castis operata sacris
Vota gens solvet tua, victimisque
Imbuet aras.
2 Quique tam præsens tibi supplicantum
Exitus votis tribuas secundos,
Te petent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.
3 Nostra nunc justis scelerata facta
Nos premunt pœnis; facilis querelis
Tu tamen flecti, mala servitutis
Vincula franges.
4 O quater plusquam quater o beatos
Quos leges, lectos facies amicos;
Ut colant puri tiba dedicati
Atria templi.
Illa lux felix, cumulata cunctis
Lux bonis, pectus satiabit ægrum

Gau-

Gaudio, quæ nos reduces ſacrata
Siſtet in æde.
5 Annues noſtris facilis querelis,
Finium terræ Deus ultimorum
Spes, & extremas maris ambientis
Gurgite terras.
Tum ſtupor mentes quatiet tuentum,
O Deus noſtræ columen ſalutis,
Te malis durum, miſeris benignum,
Omnibus æquum.
6 Tu potens rerum validiſque pollens
Viribus, firmas ſtabili catena
Montium tractus, jugaque inquietis
Tunſa procellis.
7 Tu maris nigris agitata ventis
Terga componis; cohibes rebelles
Gentium motus, placidaque mutas
Pace tumultus.
8 Ultimi rerum tua ſigna norunt
Et pavent fines, quoties coruſcis
Turgidum flammis fremuit ſonoro
Murmure cœlum.
Quique Phœbæos habitant ad ortus,
Et quibus ſera face Phœbus undas
Tingit, auctorem te hilares fatentur
Lucis & umbræ.
9 Tu ſolum terræ ſitientis imbrem
Lætus inviſis, gravidæque nubis
De ſinu fundis genitale pigros
Semen in agros.
Alveus pleno tibi ſemper amne
Turgidus læta nova; arva fruge,
Floribus campos, nemorum virentes
Fronde receſſus.
10 Rore tu leni ſola contumacis
Maceras terræ, ſubigiſque glebas;

Ebri-

Ebrios ſulcos viridante amictu
Meſſis inumbras.
11 Qua feres greſſus, renovabis annum
Fertilem frugum; vegetanſque fœtu
Per cavas valles riguosque ſaltus
Impluet humor.
12 Geſtiet pauper tuguri colonus,
Lacte diſtentas comitans capellas;
13 Mugient colles, & amica feſſis
Sylva juvencis.
Spes aratoris cupidas fovebit
Fluctuans latis ſeges alma campis;
Ut canat feſta tibi feriatus
Carmen in umbra.

PSALM. LXVI.

Jubilate Deo omnis terra, &c.

1 INcolæ terrarum ab ortu
Solis ultimum ad cubile
Eia Domino pſallite.
2 Eia Domino jubilate:
Nomen ejus, numen ejus
Ferte in aſtra laudibus.
3 Dicite illi; Rector orbis
Sancte quam ſtupenda rerum
Eſt tuarum gloria!
Quanta virtus! qua protervos;
Mente fracta, cogis hoſtes
Supplices procumbere.
4 Te parentem læta honoret,
Te potentem prona adoret
Tota rerum machina.
Voce blanda te canamus,
Barbito dulci ſonemus,
Carminumque cantibus.
5 Eia adeſte, facta cunctis

Cernite admiranda sæclis;
Acriterque expendite
Facta providi parentis,
Facta Domini consulentis
Arte mira servulis.
6 Vertit æquor æstuosum
Aridæ in campos arenæ.
Fluminis per alveum
Agmen ire gratulantum,
Ceu per arva sicca, fecit,
Stante fluctu languido.
7 Frænat unus orbem habenis
Sempiternis: intuetur
Et pios & impios.
Nec sinit sibi rebelles
Viribus fretos superbis,
Improbis votis frui.
8 Laus Deo nostro per omnes
Orbis oras: omnis unum
Laudet illum natio.
9 Morte liberavit unus
Nos propinqua: falcit unus
Liberos firmo gradu.
10 Igne ut aurum, examinasti
11 Nos periclis; illigasti
Hostium nos cassibus.
12 Vincla lumbis, fræna malis
Sub tyrannis induisti
Impotentis imperi;
Sed per ignes, sed per undas,
Divitis tamen dedisti
Uber agri exercitis.
13 Ergo supplex introibo
Templa, victimasque cædam;
14 Vota supplex offeram,
Vota duris in periclis

15 Nuncupata, pinguis agnus,
Cornigerque agni parens,
Bos & hircus sanguine aras
Imbuent: nec thura deerunt
De Sabæo stipite.
16 Dum Dei benignitatem
Explico in me, cuncti adeste
Qui Deum veremini.
17 Audiit statim vocantem:
Nos vocantes audientem
Prosequamur laudibus,
18 Conscios sceleris nefandi
Supplicantes rector orbis
Aure surda respuit;
19 At mihi lenis, bonusque
Supplicanti semper aurem
Non severam commodat.
20 Gratias ago parenti
Optimo, qui se roganti
Asperum non præbuit;
Qui sua benignitate
Destitutum non reliquit
Rebus unquam in asperis.

PSALM. LXVII.

Deus misereatur nostri, &c.

1 ARbiter mundi, placidus bonusque
Parce delictis, solito & favore
Terra fac lætis segetem, pecusque
Nutriat arvis;
2 Nota per terras bonitas ut omnes
Sit tua, & nostræ studium salutis,
Mente quos curas patria, tegisque
Rebus in arctis.
3 Ut tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad

Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
4 Omnis exultet locus, omnis ætas;
Gestiat plausu & fremitu secundo,
Res quod humanas modereris æqui
Juris habenis.
5 Ut tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
6 Si tuæ genti faveas benignus;
Conditor mundi bone, messis agros
Vestiet, vites oleæque colles,
Gramina campos.
7 Si tuæ genti faveas benignus;
Conditor mundi bone, te pavebunt
Et colent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.

PSALM. LXVIII.

Exurgat Deus, & dissip. &c.

1 O Qui perpetuis orbem moderaris habenis,
Placidos bonus exere vultus;
Impietasque exosa tuas, pater optime, leges,
Tremefacta repente faceſſet,
2 Vt levis in tenues fumi vapor effugit auras,
Vt cera liqueſcit ab igni,
3 At lætis pia turba animis sua gaudia plausu
Testabitur, & tibi, rerum
4 Sancte parens, pæana canet, qui lucida cœli
Veheris super astra, nec ævi
Inclusus spatiis, æternis legibus orbem
Æternus & ipse gubernas.
3 Te canimus læti, & lætos renovamus hono-
Qui celsi è vertice mundi (res,
Respicis humanas curas: & patribus orbos

Pue-

Pueros, viduasque maritis
6 Prosequeris patrio affectu, qui prole beata
Sterilés solare hymenæos.
Compedibus vinctos solvis: populi arva rebel-
Bibulis obducis arenis. (lis
7 Isacidæ Nilo quum te ductore relicto,
Arabum per inhospita saxa
8 Errarent, tremuere soli penetralia: cœlum
Maduit sudoris anheli
Imbribus: à vultu Domini conterrita duræ
Tremuere cacumina Sinæ.
9 Arva sibi selecta bonus rigat imbre benigno:
Et quum labefacta fatiscunt,
10 Confirmat, recreatque afflicta, suoq; fruenda
Dat habere gregi: nec egenam
11 Temporibus duris virtutem deserit. Arma
Trepida formidine belli
Quum quatient animos, lætum celebrare tri-
Teneris dabit ille puellis; (umphum
12 Sufficietque suas in laudes carmina. Reges
Numeroso milite freti
Terga dabunt, latebrasque petent: spoliisque
Imbellis turba relictis. (fruetur
13 Vestra licet somno sternantur corpora nigræ
Inter fuliginis ollas,
Illa tamen vincent nitidam candore columbã
Rutilæ cervicis honore,
Quæ nunc argentum nitidum, nunc lumina
Radiantis provocat auri. (blandum
14 Quum Deus omnipotens traduceret agmina
Longo spectanda triumpho. (regum
Squalida quæ luctu & tenebris Solyma ante
Nivea tum luce refulsit; (jacebat,
Ceu nive vicinos inter candentia colles
Salmonis culmina fulgent.
15 Vsque sibi Basan placeat, jactetque superbus
Fastigia

Fastigia proxima cœlo:
Ne tamen herbiferos saltus, ne pascua sacro
Ausis conferre Sioni,
Quã propriam pater omnipotens in sæcula sedem
Legit, lectamque tuetur.
Ille pater quem cœlitum tot millia currũm,
Equitum tot millia stipant:
Sive ille excelsæ vehitur per culmina Sinæ,
Sua seu sacraria visit,
Seu scelerum vindex celebri petit astra triumpho,
Captivaque colla catenis
Vincta trahit: victæ passim donaria gentes
Cumulant: paulo ante rebelles,
Poplite nunc flexo venerantur templa Sionis.
Igitur celebramus honores
Jure tuos, nullam nobis qui munere lucem
Vacuam finis ire: salutis
Unica spes nostræ: nempe unus fræna gubernas
Vitæ, irremeabilis Orci
Unus claustra tenes, & nutum fata sequuntur.
Inimicos vulnere certo
Tu figis, longa scelerum tu sorde sepultis
Lethali tempora plaga
Dividis: At caros sic consolaris amicos,
Extremo à littore ponti
Vos ego crudeli incolumes ex hoste reducam,
Rubri ceu trans freta ductos
Equoris à sævo incolumes servavimus Ogo,
Cæsorum in sanguine regum
Tingent crura; canes hostilia vulnera lambent,
Lætæ spectacula pompæ
Adspicient pater alme; tuo, paper alme, triumpho
Plaudent tua templa petentes.
Anteibunt qui voce canant, qui cymbala pulsent,
Citharæ tuba juncta, tubæque
Tibia, quæque tuas celebrent fortissime laudes

Doctæ pulsare puellæ
26 Tympana: te populi cœtu, fremitusque
Et plausu ad sidera tollent;
Isacidæque tuas in laudes ora resolvent;
27 Juvenis de stirpe creatus
Benjamini, Judæque aderit generosa propag
Neque clarus Zabulo deerit,
28 Nephthalidæque duces. Nam tu tua jussa
Vires que animosque ministras;
Claraque victrici das tempora cingere lauro.
29 Solymæ victoria præpes
Ex adytis volat. Ergo ferent tibi munera reg
Atque ad tua templa ferentes
30 Munera, te super astra ferent, tu freta sagitti
Lethalibus agmina fundis:
Tu forteque domas dextras, animosque rel
Humiles tibi pendere cogis
Vectigal fractosque duces; avidique cruoris
Vindex populi agmina perdis.
31 Quiq; bibunt Nilum, qua mergitur æquoris
Quique ipso fontis in ortu,
Accurrent, pacemque petent opulenta fer
Tibi munera supplice dextra.
32 Regna hominum celebrate Deum: date ca
Qui templa gubernat olympi
33 Æterna æternus, cujus mortalia cuncta
Vocem tremefacta pavescunt.
34 Hunc fortem celebrate, unique acceptar
Bene gesti prospera belli.
Cujus in Isacidis resplendet gloria, cujus
Testantur robora nubes;
35 Cujus ab arcano templo venerabilis horr
Stupefacta in pectora manat.
Isacidum Deus ille, Deus qui robore nervo
Animosque vigore suorum
Implet, ei laudes Jacobi dicite proles:
Etenim Deus ille deorum est.

PSALM. LXIX.

Salvum me fac Deus &c.

1 SAncte parens fer opem lasso: torrentibus undis
Pene obruerunt me malorum flumina.
2 Pes nequit in molli vestigia figere limo:
Pronumque inundans vertici fluctus rapit.
3 Dum clamo, arentes urit sitis arida fauces;
Spectando lassa torpuere lumina.
4 Me vexant odiisque premunt immanibus hostes
Plures, inumbrant quam capilli tempora.
Inque dies crescunt numero: & ceu rapta rependã,
Bene parta per vim cogor illis reddere.
5 Simplicitas tibi nota mea est, bone conditor orbis,
Meæque testis semper innocentiæ es.
6 Fac pater alme bonis ne sint mea damna pudori,
Dum te colentes clade cernunt opprimi.
7 Te propter maledicta tuli & ludibria vulgi:
Te propter ora turpis infecit pudor:
8 Me vitant fratres & eadem è matre creati
Me ceu scelestum abominantur filii.
9 Uror, & ira coquit penitus præcordia, leges
Tuosque ritus impii quum negligunt.
In tua quæ jactant probra & convicia sacra,
In me recurrunt, corque vulnerant meum.
10 Si fleo jejunus, si macero pectora curis,
Rident, probrisque prosequuntur lacrymas.
11 Si tegor incultos saccis squalentibus artus,
Fio repente fabula & ludibrium;
12 Me salibus petit è portæ statione senectus;
Et ebriosæ sum tabernæ cantio.
13 Interea curis genitor contectus acerbis
Ad te recurro; tu benignus respice.
O genitor, sine fine bonus, sine fraude fidelis,
In rebus arctis da salutarem manum.
14 Eripe pene luto absorptum; da figere gressum;

Crudelis hostis me eripe impotentiæ.
15 Neu rapiat torrentis aquæ violentia, neu me
Mergatve gurges, aut vorago absorbeat.
16 Sancte parens, nullos cujus clementia fines
Novit, vocantem & destitutum respice.
17 Ne faciem servo avertas, qui rebus egenis
Supplex opem orat; subito miserum subleva
18 Mitis ades; serva hanc animam, ut pudor ob
Qui ceu relictum me enecant conviciis.
19 Tu testis mihi probri ignominiæque superbæ
Tu testis hostes quam proterve illuserint,
20 Cor dolor urebat; socius mihi nemo doloris
Nemo dolorem qui levaret anxium.
21 Dulcia felle mihi tingebant fercula amaro:
Pro vino aceti porrigebant pocula.
22 Ergo victum illis vitient aconita vicissim;
Mœrorque læta obnubilet convivia.
Unde sibi placidæ promittunt otia pacis,
Hinc semen illis pullulet discordiæ.
23 Caligent oculi, & nutent vestigia; vires
24 Elumbe corpus deserant. Iram tuam
Sic meritos effunde super: tuus hauriat illos
25 Furor; colonis tecta vidua mœreant:
Qui deserta habitet tentoria nemo supersit,
26 Quia persequuntur dextera afflictos tua.
Afflictos miserosque procaciter insultantes,
Verbis acerbant vulnera atque injuriis.
27 Tu sine peccatis cumulent peccata, nec unq
Dulcem æquitatis sentiant fructum tuæ;
28 Impia de tabulis viventum nomina dele;
Tuos nec inter hos recense filios.
29 Me tenuem afflictumq; tua, pater optime, dex
Erige, locoque siste tutum in arduo.
30 Hic ego carminibus rerum super astra pater
Tollam, & celebri gratias in cœtu agam.
31 Gratius hoc illi est, quam si cadat hostia ad ar

Vitulus tenellus jam coniscans cornibus.
32 Adspicient mites, & pectore gaudia volvent,
Deum colentum læta corda gestient.
33 Audit enim Dominus tenues, nec despicit ægros
Ob nomen ejus vinculis coërcitos.
34 Vnum igitur tellus colat hunc & pontus, & æther
Quicquid æther, terra, pontus continet,
35 Qui facit incolumen pulchram florere Sionem,
Vrbesque Judæ mœnibus cingit novis;
36 Metiturque suis rura ante inculta colonis,
Tenenda blandis quæ relinquant liberis.
Quæ placida teneat series in pace nepotum,
Quicunq; Dominini nomen & numen colunt.

PSALM. LXX.

Deus in adjutorium meum, &c.

1 O Deus, præsens ades & periclis
Me præsentibus eripe;
O Deus duros propera labores
Confestim auxilio ut leves.
2 Qui meam quærunt animam, erubescant,
Fœdam ignominiam ferant,
Et fuga turpi doleant, malignis
Qui me consiliis petunt.
3 Terga dent, fusos pudor ut perurat,
Qui rident gemitus meos.
4 Teque clementi & placido fruantur
Qui gaudent placitis tuis.
Qui salutis spem posuere in uno
Te certam penitus Deo,
Gaudeant, semperq; canant, perennis
Majestas, & honor Deo.
5 Sunt meæ vires & opes pusillæ:
Sed tu me Deus adjuva;
Tu meæ vires, mea spes, opesque;
Festinus fer opem mihi.

PSALM. LXXI.

In te Domine speravi, non, &c.

1 IN te salutis spem posui meæ,
Fac me perennis ne pudor obruat.
2 Audi vocantem lenis, & eripe
Hostis cruenti me violentiæ.
3 Vitæque custos & columen meæ,
Turrisque rebus semper in asperis,
4 Nunc turris esto & perfugium mihi,
Et sævientum subtrahe dexteræ,
5 A vi sceleste subtrahe dexteræ
Pendentem ab uno subsidio tuo:
Et qui juventæ tutor eras meæ,
Orbam senectam viribus assere.
6 Tu me tuendum matris ab ubere
Duxti: pependit matris ab ubere
Spes nostra de te, materies meis
Una est perennis laus tua cantibus.
7 Ceu continenter prodigium malis
Natum ferendis, rideor impiis.
Sed me malorum fluctibus obrutum
Spes una fulcit præsidii tui.
8 Me lux videbit, me tenebræ tuas
9 Laudes canentem: jam senio gravem,
Fractisque lasso corpore viribus,
Ne me impiorum trade libidini.
10 Et clam susurrant, & caput in meum
Occulta tendunt retia per scelus.
11 Et dum sceleste propositum premunt
Ajunt, Ope illum destituit Deus:
Instate fracto, prendite, perdite
12 Nudum salutis vindice. Tu Deus
Ne linque fretum præsidio tuo:
Præsensque sævis hostibus eripe.
13 Pudore vultus inficiat rubor

Hosti doloso, fraude nefaria
Qui me aucupatur: incœreat irrita
Conata, vanum lugeat exitum.
14 Liber periclis, carmine te novo
15 Pangam tenacem polliciti, & tuis
Promptum juvandis: & numeris meis
Aptabo laudes innumeras tuas.
16 Canam potentem te dare prospera
Eventa, belli quum fremuit timor:
Canam fidelem reddere fœderum
Promissa, largo non sine fœnore.
17 Abusque primo flore pueritiæ
Laudum tuarum tu mihi carmina
18 Semper præisti: ne senio gravem
Canumque nunc me spes mea desere,
Donec nepotum sæcula noverint
Me vate, quanto robore, qua fide
19 Me liberaris, justitiæ tuæ
Convexa mundi gloria transvolat.
Rerum creator, quis similis tui?
20 Qui me malorum gurgite merseras,
Mitisque vita rursus amabili,
Tracto è profundo gurgite, das frui.
21 Opesq; honoresq; accumulas bonus,
Ira remissa: & pectora turbida
22 Solaris; ergo te cithara canam
Nabloque, certa conspicuum fide.
O sancte, nostræ gentis ab ultimo
Protector ortu, vox mea te canet:
23 Te spiritus, te vita laboribus
Exempta duris, laudibus efferet.
24 Lux nulla solem proferet aureum,
Quæ prædicantem justitiam tuam
Non audiet me, rex bone, qui meis
Rubore vultum offuderis hostibus.

PSALM. LXXII.

Deus judicium tuum, &c.

1 DA tuæ regi Deus æquitatis
Jus ad exemplum dare, filioque
Regis, ut legum patriæ ad salutem
Flectat habenas.

2 Ut regat justis populum institutis,
Pauperum questus facili tuorum
Aure cognoscat, dirimatque lites
Legibus æquis.

3 Pace lætentur juga montiumque
Horridi saltus: genitrix quietis
Æquitas colles amet, asperosque
Ruris alumnos.

4 Jus suum det pauperibus, potentum
Curet ne vi tenues premantur,
Destruat quisquis miserosdolosis
Litibus urget.

5 Ut reformidet venientis ævi
Gens tuum nomen, sua sol diei
Donec effundet, sua luna donec
Lumina nocti.

6 Æquitas & jus veniens olympo
Recreet terras, veluti sub æstu
Imber, & rores pluvii beatos
Ruris honores.

7 Floreat, rerum hoc moderante habenas,
Jus, bonæ paces vigeant perenni
Luna dum cursu rediens novabit
Menstrua vultus.

8 Imperi fines maris unda fluctu
Hinc & hinc claudat: spatiumque latis
Quod modum regnis faciat, sit idem
Terminus orbis.

9 Ad pedes illi cadat advolutus

Æthiops

Æthiops; hostes veniant precati
Supplices, vultus humiles comamque in
Pulvere verrant.
10 Qui tenent pontum refluique ponti
Insulas, regesque Arabum beati,
Thuris & dites venient Sabæi,
Dona ferentes
11 Illum adorabunt, mare qua remotis
Obstrepit terris, metu entque reges,
Servient gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.
12 Ille desertos ope sublevabit;
13 Eximet curis querulos; egeno &
14 Pauperi dextram dabit; obrutosque
Fœnore solvet.
Nec velut vilem tenuis cruorem
15 Plebis effundi sinet. Ergo vivat,
Deque thesauris Arabum beatis
Munera sumat.
Ac suo regi bene comprecatus,
Illius laudes canat, illum honoret;
Largam opum dextram celebret, patremque
Vulgus adoret.
16 Per feros montes segetem refundat
Terra, tam densis crepitans aristis,
Quam gravi cedros Libani flagellant
Murmure venti.
Angeat prolem numero carentem
Per vias urbis bona pax beatæ;
Læta ceu campis riguis per imbrem
Gramina surgunt.
17 Nomen æterno juvenescat ævo,
Filii nomen, jubar usque solis
Dum vagæ fundet radiata terris
Lumina flammæ.
Ille rex gentes faciet beatas

Quas

Quas sinu claudit refugo Amphitrite,
Omnis hunc tellus canet Amphitrite
Cincta beatum.

18 Isaci gentis Domino Deoque
Laus, honor, virtus; opis haud egenus,
Illa quæ cuncti attoniti intuentur
Perficit unus

19 Nomen augustum canat omnis ætas,
Illa quod nunquam taceat vetustas;
Nominis sancti penetret per omnes
Gloria terras.

GEORG. BUCHANANI
PARAPHRASIS
IN TERTIVM LIBRVM
PSALMORUM

PSALMUS LXXIII.

Quam bonus Israël Deus his qui recto sunt corde, &c.

1 TEllus ut undis hospicium neget,
Undæq; terras fluctibus obruant,
Aër coruscis fulminet ignibus,
Ruina mundi sidera misceat;
Dei potentis non bonitas tamen
In rebus arctis destituet pios,
Purasve mentes nequitia sinet
Mœroris æstu funditus opprimi.

2 Quam pene lapsu pes mihi lubrico
Gressum fefellit, dum pede metior
Immensa parvo, dum trutina mea
Expendo stultus judicium Dei!

3 Fervebat ira pectus, & æmulo
Livoris æstu, quum scelerum omnium

Contaminatos sordibus impios,
Florere cunctis conspicerem bonis.
Sors illa cunctis invida, mobilis,
Infida, servat perpetua fide
Istis tenorem, & robore vivido
4 Firmos senectam ducit ad ultimam.
5 Exempta duris vita molestiis
Curisque, pectus quæ reliquis coquunt
Mortalibus, per lætitiam fluit
Luxumque, & ægris pura laboribus.
6 Ergo insolenti fœta superbia
Corda intumescunt: pectora spiritus
Ventosa tendunt; cœcus amor sui
Fræna impotenti dat violentiæ.
7 Tecta invidendas non capiunt opes,
Felicitatem non animus suam:
Et vota vincens; spemque superfluus
Luxus fatigat, nec satiat tamen.
8 Verbis minores terrificant feris,
Et fastuosæ mole potentiæ:
Vultu procaci & vocibus improbis
Adblandiuntur nequitiæ suæ.
9 Nec impudentis garrula vanitas
Contenta linguæ fundere toxica
Terras per omnes astra lacessere
Audet, Deumque insana superbia.
10 Hæc mente spectant attonita pii,
Et æstuanti pectore fluctuant:
11 Secumque mussant, Scilicet hæc Deus
Quum cernat, atris abstinet ignibus?
12 Opes abunde suppeditant malis,
Crescitque nullo fine pecunia:
Secura pacis molliter otia
Quassante nullo turbine transigunt.
13 Frustra ergo puro pectore vivitur:
Frustra innocentem continco manum:

14 Fru-

14 Frustra labores perfero, torqueor
Dolore, nullis noncrucior malis.
15 Rursus verebar re temerario
Ausu improbarem consilium Dei,
Ac arbitrater forte misertimos
Selecta quos is pignora nuncupat.
16 Causas latentes dum sequor anxius
Et pertinacis viribus ingeni
Pugno, profundum se chaos ingerit,
Et nocte mentis lumen adobruit.
17 Labore tandem fessus inutili
Ad te recurro, rex bone cœlitum;
Quietus expecto ex adytis tuis
Quis hos & illos separet exitus.
18 Vidi repente quam pede lubrico
Starent superbi: quam stabiles parum
Opes tenerent, quam fragili loco
Fultos ruina præcipite trahas.
19 Procella vindex ut sonuit tuæ
Iræ, fugaces cum domino suo
Evanuerunt divitiæ; manet
Umbra invidendæ nulla potentiæ.
20 Sic nocte mentes ludificans fugit
Imago somni; & quæ modo pectora
Sopita vano terruerat metu,
Risus per urbem mox ciet omnibus.
21 Donec viderem hæc, mœror & anxiæ
Mentem obruebant sollicitudines;
22 Aut hæsitantem, ceu stupidum pecus,
Torpor ligabat pectore marcido.
23 Arcana sed vis interea tui
Me fulciebat numinis, ac manum
24 Dextram regebas; auspicio tuo
Ductuque clarus fulgeo gloria.
25 Quid terra præter te, mihi quid polus
26 Offert colendum? cor mihi tabuit.

In

Infracta mens desiderio tui
Languebat, ægrum corpus inarsit:
Tu rursus artus robore vivido
Firmasti: opimas suppeditasti opes.
27 Qui te relicto, spe stolida deos
Vanos adorant, cladibus obruis.
28 Te sector unum, tu superas meis
Spes una rebus: præsidio tuo
Liber periclis, auctus honoribus,
Te sempiternis laudibus efferam.

PSALM. LXXIV.

Ut quid Deus repulisti, &c.

1 CUr nos relinquis penitus, ô rerum parens,
Hostique dedis impio?
Lupis vorandum cur gregem pastor tuum
Ira obstinata deseris?
2 Memento cœtus servitute ab aspera
Quem vendicasti: quem tibi
Peculiari sorte, patrimonium
Ceu proprium, receperas.
Colles Sionis numinis sedem tui,
Bonus favensque respice:
3 Tandem resurge, & hostium superbiam
Compesce, perde funditus
Hostes protervos, qui tuum sacrarium
Manu nefanda polluunt.
4 Clangunt sonora buccina, non quæ tuas
Laudes cnat, ludibrio
Sed festa acerbo quæ profanet, in tuis
Vexilla figunt turribus.
5 Bacchatur audax ira frænis libera;
Ædis ruentis it fragor,
6 Quales sub altis murmurant quercus jugis,
Cæsæ bipenni quum ruunt.
7 Demoliuntur malleis & vectibus

Cælata templi limina.
Populatur ignis adyta: nominis tui
Contaminant sacrarium.
8 Secumque tacito comminantur pectore
Sedituros omnia.
Nec temere, flammis strata fumant omnia
Tuo dicata cultui
9 Loca, signa nusquam, nulla jam miracula:
Propheta nullus perditos
Solatur, & spe quamlibet lenta, tamen
Spondet malorum terminum.
10 Quousque tandem nomini fines tuo
Hostem protervum illudere?
Quousque acerbis facta dira & impia
Exasperabit jurgiis?
11 Cur otiosus retrahis manum? exere
Tandem potentem dexteram.
12 Tu noster olim rector & custos Deus
Priscis ab usque sæculis.
Te vidit orbis vindicantem ab omnibus
Semper tuos periculis.
13 Secessit unda te jubente, & vitreo
Muro liquor coërcuit
Cursum: feroces viribus suis duces
Ponti recursus obruit.
14 Ipsum marinis vastiorem belluis
Hausit tyrannum, asperis
Afflicta saxis, fluctibus cadavera
Ejecta vultur Æthiops
15 Voravit: inter æstu arenas torridas,
De cote dura limpidi
Fluxere rivi, te imperante substitit
Arente flumen alveo.
16 Tuus dies est, nox tua est: solis jubar
Radiis adornas aureis.
17 Æquorque claudis littorum repagulis,

Terraſque cingis fluctibus:
Æſtate lenis frigus acre, frigoris
Æſtum rigore temperas.
18 Domine intuere probra, contumelias,
Et hoſtium ludibria,
Qui te laceſſunt impiis conviciis,
Moleſtiis nos opprimunt.
19 Ne trade vitam turturis tuæ feris.
Turbam tuorum pauperum
Ne ſempiterna oblivione defere.
20 Memor tui ſis fœderis.
Nam nec tenebræ nos tegunt, nec pellimus
Obſcuritate injurias.
21 Ope deſtituti & omnibus fracti malis
Populi pudori conſule:
Ut te merentem proſequantur laudibus
Miſeri levati luctibus.
22 Exurge rector orbis optime, & tuam
Cauſam tuere; ſis memor
Quæ probra paſſim nomini ſemper tuo
Stulta ingerat procacitas.
23 Voces ſuperbas & tumultus improbos
Silentio ne ſupprime;
Curamque rerum gerere te mortalium,
Qui negligunt te, ſentiant.

PSALM. LXXV.

Confitebimur tibi Deus, &c.

1 TE nos carminibus, rex bone, patriis
Dicemus merito: te celebrabimus
Præſentem miſeris: & memorabimus
Facta illuſtria poſteris.
2 Quum plenis venient tempora ſæculis,
Cogam, inquit Dominus, concilium meum:
Juſtis ſuppliciis proſequar impios,
Juſtis muneribus pios.

Fun-

3 Fundamenta soli dissiliant licet,
Turbetur trepidis gens hominum minis,
Fundamenta soli fluxa adamantinis
Nectam rursum ego vinculis;
4 O stultos quoties admonui, modum
Vesanæ ut facerent nequitiæ suæ!
In cœlum quoties admonui impios
Ne stulte arma capesserent!
5 Quid cœlum stolida voce lacessitis?
Qua spe sic furitis? spiritus arrogans
Cujus præsidio fretus in æthera
Cristas erigit impias?
6 Eois coëat viribus occidens,
Conjurent calidæ cum Borea plagæ,
Frustra divitias, sceptra, potentiam
Cuiquam conciliaverint.
7 Vnus rex hominum res hominum suo
Versans arbitrio, præcipitem trahit
Illum de solio, plebis ab infimæ
Hunc fæce ad solium erigit,
8 Nam cratera meri purpurei, Deus
Jam dextra tenet, & vindice pharmaco
Vndantem pateram temperat, & malis
Justum supplicium parat.
Illinc impietas undique ab ultimis
Terrarum spatiis hauriet, & mero
Consumpto, cupido gutture turbida
De fæce exitium bibet.
9 At me vate, Dei, quem genus Isaci
Et thure & precibus placat & hostiis,
Omnis posteritas munificentiam
Et vim numinis audiet.
10 Confringam tumidæ tela superbiæ
Formidata bonis; cladibus obruta
Emerget pietas, & super æthera
Tollet conspicuum caput,

PSALM.

PSALM. LXXVI.

Notus in Iudæa Deus, &c.

GEntes profanæ numinis loco colunt
Sibi quisque quem finxit Deum:
Judæa verum novit & colit Deum,
Laudatque festis cantibus;
2 Deum Sionis incolam, Solymæ sacris
Cui templa fumant ignibus.
3 Illic minaces fregit arcus, lucida
Fregit sagittæ spicula.
Clypea siniſtris rapuit, enses dexteris;
Funesta bella sustulit.
4 Tu præpotentes fortior tyrannidas
Virtute frangis; tu feram
Compescuisti fortium superbiam
Regum, potenti dextera
5 Fracta minacis spiritus ferocia,
Prædæ fuere; aut ferreo
Somno gravati condidere lumina.
6 Obtorpuere dexteræ
Fortes virorum, vis equorum, & currunm
Elanguerunt impetus,
7 Tuum verendum nomen & numen, tuæ
Quando æstus iræ incanduit,
Quis obviam ausit ire? Quis miserum caput
Tuo furori objecerit?
Quum templa mundi fulminum quateret fragor,
8 Ut impia tyrannide
9 Pœnis repressa supplicem modestiam
Et servitute abduceres.
Attonita tellus siluit, imbellis pavor
Mentes superbas perculit.
10 Vltricis iræ scelera pœnis obruta
Humana gens quum cerneret,
Boni efferebant laudibus te, conscius

Pre-

Premebat horror impios.
11 Vota ergo Domino nuncupate & reddite;
Domino verendo munera
Ferte universi civitatis incolæ
Sanctæ, Deumque agnoscite,
12 Reges superbi quem pavent, qui spiritus
Feros retundit impiis.

PSALM. LXXVII.

Voce mea ad Dominum, &c.

1 TE voce semper, te prece supplice
Rerum invocabo conditor optime.
Nam lenis ac placatus autem
Das facilem miseris querelis,
2 Ad te refugi quum premerer malis,
Ad te tetendi sollicitus manus
Sub nocte sola, donec atras
Lux tenebras rediens fugaret.
3 Mens inquietis fracta doloribus,
Surda abnuebat aure fidelium
Voces amicorum, medelæ
Impatiens; animusque solum
Intentus in te, cum lacrymis preces
Miscens fremebat; pectora flebili
Concussa singultu sonabant,
Cura animi cruciabat artus;
4 Æstus vetabat sollicitudinum
Dulcem soporem carpere lumina;
Segnis ligabat membra torpor,
Voris iter dolor obstruebat;
5 Tum mente versa volvere sæcula
Cœpi anteacti temporis, ac Dei
Numen bonis præsens, nec unquam
Auxilii miseris avarum.
6 Laudum subibat quas tibi carmine
Lyræ canebam suaviloquæ ad modos:

Se-

Secumque vestigabat ægra
Mens vario labefacta motu,
7 Num me relicto in perpetuum Deus
Opis benignam jam retrahit manum?
8 Nec amplius suum tenebit
Larga Dei bonitas tenorem?
Nec ore vatum leniet anxias
9 Curas suorum? nec miseris erit
Placabilis? nec sistet iræ
Præcipitem bonitate cursum?
10 Tandem remisso pectore, Quo dolor
Impellis? inquam; stant adamantinis
Decreta cœli fixa vinclis,
Nec dubio labefacta casu,
Nec fracta vi, nec temporis invidis
Oblivioni obnoxia dentibus.
11 Rursus tuæ mentem subibant,
Sancte parens, monimenta dextræ,
Qui templa picti sideribus poli,
Frugumque campos germine fertiles,
Et sæcla tot nostros ad usus
Condideris pecudum & ferarum.
12 Quam sæpe, pœnis dum premis improbos,
Tutoque fulcis præsidio probos,
Mortalibus clementiæque &
Justitiæ specimen dedisti,
13 Æterne rerum conditor! omnia
Consulta cujus factaque sanctitas
Illustrat; haud quidquam tibi ingens
Orbis habet simile aut secundum,
14 Mirante mundo tu Deus unice
Miræ dedisti signa potentiæ,
15 Ergastulis quum liberasti
Abramidas Pharii tyranni.
16 Videre fluctus te tumidi Deus,
Videre fluctus, & trepido gradu

Fu-

Fugêre: turbavit profundas
Horror aquæ vitreæ lacunas.
17 Fudêre aquosas imperio tuo
Nubes procellas de gravido sinu,
Sonore rauco; grandinisque
Infremuit lapidosus imber,
18 Cœli tonantis vastificus fragor
Implebat aures: lumina fulgurum
Terrebat ardor, & pavore
Attonitæ tremuere terræ.
19 Sali rubentis pervia vastitas
Ductore te tot millibus obruit
Vestigia, & fluctu refuso
Clausit iter Phariis quadrigis.
20 Moses & Aron (ceu pecudum greges
Pastor reducit) præsidio tuo
Duxere tranquillas per undas,
Incolumes populi catervas.

PSALM. LXXVIII.

Attendite populo meus, &c.

1 AUdite Isacidæ, & rerum pietate parentem
Qui colitis pura huc animos advertite vestros;
2 Mira canam, sed vera canam; quæ longa vetustas
Occulit arcanis oracula mersa tenebris
3 Evolvam; priscis accepta parentibus olim
4 Veriloquis dictis, in secula sera nepotum
Transmittam; laudesque Dei, mirandaque facta
Cognita de proavis discent me vate minores.
5 Namque parens mundi sancto quà fœdere gentem
Jungeret Isacidum sibi, patres prodere natis
6 Per seriem, & seris venientia sæcula sæclis,
Et legum monitus & facta ingentia jussit.
7 Scilicet ut memori benefacta priora tenentes
Pectore, consilium vitæ auxiliumque regendæ
A Domino expectent, trepido turbante tumultu.

Ne

Ne tam cæca animos condant oblivia, legum
Irrita ventosis ut dent præscripta procellis.
8 Neu similes patrum male grata mente rebelles,
Deficiant animi instabiles, dubioque labantes
9 Pectore. Cur soboles Efræmi docta sagittis
Figere vel jaculo quamvis distantia certo,
Terga dedit pene ante tubas? latebrisque salutem
(O pudor!) abjectis quæsivit turpiter armis:
10 Nempe quod aversos flexere per avia gressus,
11 Obliti legum & monitorum & fœderis icti,
12 Obliti tantorum operum, quæ testibus olim
Patribus, in Phariis Dominus patraverat oris,
13 Quum mare divisit sese cumulante profundo,
Inter & aggestos undæ stagnantis acervos
14 Incolumen eduxit populum, duce nube, serena
Luce per obscuras flamma præcunte tenebras.
15 Flumina de solidi patefecit vulnere saxi,
16 Damnatisque siti rivos donavit arenis:
17 Nec satiati undis linguas tenuere procaces.
18 Ausi immane scelus, deserta per avia rursus
Tentavere Deum: & ventris stimulante voracis
19 Ingluvie petiere cibos: ac talibus ora
Solverunt, Silicis duræ qui flumina venis
Elicuit, subitoque sitim torrente levavit,
20 Non potis est panem, non lautæ fercula mensæ
Addere? non epulis convivia larga profusis?
21 Audiit omnipotens, calida que accensus ab ira est,
In Judamque hausit flammato corde furorem,
22 Et populo tamen ingrato, totiesque salutis
Immemori acceptæ, victum dedit esse petitum.
23 Craftra super late ætherei patefecit olympi
24 Horrea: dein gravidas cœlesti semine nubes
Ambrosiæ largos super agmina solvit in imbres:
24 Cœlestisque cibi indulsit mortalibus usum.
26 Cedere tum jussu campis ex aëris Euro,
Mox tepidis volucrum pluvias Notus attulit alis,

27 Non secus ac siccæ cumulos quum vertit arenæ,
Pulvereamque trahit deserta per arida pallam.
28 Castra super tensisque super tentoria velis
Alituum tremulis resonabant agmina pennis,
Et circum affutis cumulabant stragibus agros.
29 Jamque epulis exempta fames; sed prava libido
30 Non exempta tamen; sed adhuc sine fine petitæ
31 Faucibus hærebant epulæ: Deus ecce repente
Ultor adest; late subito grassante ruina,
Robora selectæ passim cecidere juventæ,
32 Sed neque tot pœnæ, neque tot benefacta rebelles
Continuere animos, nec tot miracula, rerum
33 Natura monstrante Deum. Pater ergo procaces
Casibus assiduis fregitque, & robore fracto,
Ante diem tremulæ succidit fila senectæ.
34 Vix tandem morbis vexati, erroribus acti,
Omnibus exhausti prope cladibus, omnium egeni
35 Agnovere Deum; per tot discrimina tecti
Ereptique malis, sævoque ex hoste recepti,
36 Verba tamen blandis fundebant subdola linguis
37 Ore pii, mendace animo; neque fœderis icti
38 Servavere fidem. Verum clementior ille
Sontibus ignovit; patria pietate remisit
Offensas, meritamque ultro compescuit iram;
39 Quippe homines memor esse animi modo flabra fugi
Quæ fragiles agitent morituri corporis artus,
40 O quoties inter viduas cultoris arenas,
41 Inter saxa siti scalentia, numinis iram
Languentem insanis irritavere querelis;
Et sua divinas dimensi ad robora vires,
Virtutem brevibus voluere includere metis,
Quæ mare, quæ terras, quæ cœli continet orbes.
42 Scilicet obliti benefacta priora, salutem
Acceptam, & duri nuper juga dempta tyranni,
Et quæ per Pharias miracula plurima gentes
Edidit, in vitreos suffuso sanguine rivos,

Dum

Damnatisque siti laticum sine munere mensis.
44 Et modo pestiferæ per celsa palatia muscæ
Spicula figebant liventi tincta veneno;
45 Et modo flumineis squalebant atria ranis.
46 Et nunc bruchus edax hominumque bournque la-
Agmine nunc denso diræ exedêre locustæ. (bores,
47 Grandinis imbre hortos, lapidosa grandine vites,
Grandine silvarum Dominus decussit honorem;
48 Grandine prostrati fortes jacuere juvenci;
Et segetum gravidos ruit igneus imber in agros.
49 Ira Dei, laxisque furor bacchatus habenis,
Eumenidumque faces, & conscius horror oberrans
Pectora, turbabat sti mulis præcordia cæcis.
50 Tum letho patefacta via est: mors sæva per omne
Passim hominum pecudumque caput nulli æqua cu-
51 Primitias sobolis carissima pignora, florem (currit;
Roboris, & seræ spem præsidiumque senectæ
Prostravit, qua Nilus aqua se divite volvit,
Et septem geminis refluum mare submovet undis;
52 Interea, ceu pastor oves in pascua ducit,
53 Ipse suum Dominus populum deduxit, ab omni
Vi procul, & trepida formidine; fluctibus æquor
Obruit infestos in se redeuntibus hostes.
54 At sancti tenuere patres loca sancta, Deique
55 Parta manu, exclusit gentes prius unde profanas,
Aut prostravit humi victas, & jugera mensus
56 Abramidis habitare dedit. Nec segnius illi
Irritare Deum, & rerum tentare parentem,
57 Fœdera negligere; & patrum de more rebelles,
Avertêre suos recto de tramite gressus.
Non secus ac arcus curvat se in cornua nervo
Adducto, dextraque iterum nervoque remisso
In faciem subito flectit se sponte priorem;
58 Libera sic iterum gens impia vindice pœna
Ad sese rediit: cunctisque in collibus aras
Erexit, finxitque sibi simulacra deorum,

59 Ac

59 Ac dominum rerum meritas accendit in iras,
60 Audiit omnipotens pater impia vota precesque,
Et sibi dilectam gentem contempsit: & aras
Ipse suas, ac Silonis tentoria liquit,
Sola sibi è cunctis electa habitacula terris:
61 Deseruitque sui monumentum roboris Arcam
Hostibus in prædam; monumentum roboris, unde
Clara Dei in cunctas splendebat gloria terras.
62 Hos ferro, terræ iratus sibi nuper amatæ,
63 Objecit, flammis alios cecidere cruento
64 Ense sacerdotes; non connubialia festis
Carmina sunt cantata toris, carique mariti
Indeploratis viduæ jacuere sepulcris.
65 Ast ubi jam pœnis meritam satiaverat iram,
Ceu crapula excussa miles, lentoque sopore
Excitus, arma iterum fugientes vertit in hostes:
66 Tergaque vulneribus figens imbellia cæcis,
Perpetuam adsperxit ventura in sæcula labem.
67 Non tameu Efræmum præstantem fortibus armis
Elegit, cui sceptra daret; non ille Manassæ
Pignora; sed Judam, sed celsæ tecta Sionis,
69 Templa sibi & solido fundata sacraria saxo,
Cumque polo & stellis mansuram in sæcula sedem.
70 Quique sequebatur pecudes in pascua David,
72 Sustulit è caulis, caram & sibi pascere gentem,
Impositum solio, & sanctæ jus dicere terræ
72 Jussit: & ille gregem studio curaque fideli
Rexit, & infestis defendit ab hostibus armis.

PSALM. LXXIX.

Deus, venerunt gentes in, &c.

1 HÆreditatem rector orbis cur tuam
Invadit hostis impius?
Ritu profano polluit sacraria
Tuo dicata nomini,
Soloque stratam funditus Solymam suæ

Tegi

Tegit ruinæ molibus.
2 Truncata ferro membra te colentium
Passim per agros objacent,
Lanianda rostris vulturum, crudelibus
Aut belluarum dentibus.
3 Rivi cruoris perluunt vias, velut
Torrens adauctus imbribus.
Nec usquam amicus ossa sparsa qui legat,
Aut lecta tumulis obruat.
4 Functique fato pariter & superstites
Ludibrio accolis sumus
5 Parens benigne, quem modum tandem tuæ
Si eremus iracundiæ?
An continenter instar ignis omnia
Vorantis in nos sævies?
6 Tui furoris verte potius impetum
In impiarum gentium
Tot regna: nomen quæ tuum vel nesciunt,
Vel si sciant, non invocant.
7 Semen piorum quæ laborant perdere
Armis, & urbes ignibus.
8 Revocando vetera, parce genitor, crimina,
Faces furori subdere.
Sed pæne cunctis obrutos malis, tua
Nos præveni clementia.
9 Offensionum mitis oblivisce re,
Nostræ salutis anchora.
Placatus adsis, splendor ut cunctis tuæ
Claresçat oris gloriæ:
10 Os obstruatur impiis, quærentibus
Num noster hic esset Deus.
O juste vindex, impios exercitos
Pœnis vicissim cernere
Fac nos, cruore qui piorum sordidi
Nunc insolenter gestiunt.
11 Audi gementes carcerem qui vinculis

Marcent: potente dextera
De fauce mortis libera quos cædibus
Jam jam tyranni destinant.
12 Et quam intulerunt contumeliam tibi,
Et quam tuis injuriam,
Multiplicatam redde nostris accolis,
Rerum perennis arbiter.
13 Et nos, ovilis grex tui, quem pabulo
Alis, tueris numine:
Et posterorum posteri laudes tuas
Cunctis canemus sæculis.

PSALM. LXXX.

Qui regis Israel, intende, &c.

1 HEbræi generis pastor, uti gregem,
Blande progeniem qui regis Isaci,
Inter qui geminos aligeros tuo
Præscribis populo jura salubria:
2 Selectæ soboli da bonus ac favens
Lumen posse tuæ cernere gloriæ.
Da vim posse tuæ nosse potentiæ;
Ac fessis propere porrige dexteram,
3 Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuo cætera prospere,
4 O rex armipotens, quem statues modum
Iræ? quando humiles suscipies preces?
5 Irroras lacrymis fercula, lacrymis
6 Misces continuis pocula; jurgia
Nostris finitimi de spoliis serunt,
Et nostra exagitant ludibrio mala.
7 O rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cætera prospere.
8 Traduxti Pharia de scrobe vineam;
Pravarum expuleras semina gentium,

9 U

9 Ut puro fereres purius hanc solo.
Jam radix teneras fuderat undique
10 Fibras: jam tremulo frigore texerat
Montes; æqua cedris brachia sparserat;
11 Tangebant teretes æquora palmites,
Euphraten teneri germina surculi.
12 Nudatam solitis cur modo sepibus
In prædam hospitibus deseris hanc vagis?
13 Cur hanc sævus aper protrit? alites
Carpunt? omnigenæ depopulant feræ?
14 O rex omnipotens, obsecro jam redi
Tandem, & fidereo prospice de throno;
Placatusque tuam respice vineam,
Plantaras propria quam tibi dextera.
15 Hunc saltem placidus respice ramulum;
Cui cultu assiduo conciliaveras
Robur, clara tui gloria nominis
Terrarum ut populis nota sit omnium,
16 Illic flamma vorat brachia vitium:
Hic convulsa gemunt; cæsa bipennibus
Hic duris resonant: omnia pessum eunt.
Iræ justa tuæ nos premit ultio.
17 Indulgens genitor, nunc ope subleva;
Firma præsidio nunc propius tuo
Hunc, vires & opes & decus antea
Affectu patrio cui cumulaveras.
18 Vitam redde tuis, sancte parens, quibus
Semper mors avidis faucibus imminet.
At nos usque ducem te comitabimur,
Præsentem miseris te celebrabimus.
19 O rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuo cætera prospere.

PSALM. LXXXI.

Exultate Deo adjutori, &c.

1 EXultate Deo noſtro; bona dicite verba
Noſtræ ſalutis vindici;
Iſacidûm laudate Deum pæana canentes
Ad tympani dulces modos.
2 Nec lyra, nec ceſſent genialia nablia; feſtis
Tuba calendis clangite,
3 Hunc læti celebrate diem, ſtata ſacra ferentes,
Nam ſic ſtatutum eſt patribus:
4 Sic lex ſancta jubet, ſic ſacri fœdera pacti
Percuſſa cum majoribus.
Hæc eſt illa dies ventura in ſæcula teſtis
Memphyticæ tyrannidis:
Quum Peluſiacis Hebri gens hoſpes in oris
Erraret, & linguæ ſonum
Attonita ignotum audiret, nec nota viciſſim
In verba fruſtra os ſolveret:
5 Quumque humeros curvaret onus ſervile, manuſque
Laſſaret olla fictilis:
6 Excuſſi manibuſque ollas, humerosque levavi
Luto, inquit optimus parens:
Auxiliumque tuli poſcenti in rebus egenis;
Et nube denſa conditus
Intonui: Meribam propter, tua jurgia paſſus
Feci tui periculum.
Nunc etiam ſelecta mihi gens auribus hauri,
Et quæ paciſcor accipe:
7 Si mea dicta vagis non tradas irrita ventis,
Nec alterum colas Deum,
Nec proſtratus humi ſupplex nova numina adores;
8 Sed unicum tibi me Deum
Eſſe velis, Domini qui rupta compede Nili,
Juris tui te reddidi;
Poſce modo; ſpe plura feres, potiora petetis,

Majo

Majora votis auferes.
11 Hæc neque dicta suas populus demisit in aures,
Bene nec monenti paruit.
12 Ergo ipsos sibi permisi; frænoque remisso
Solvi vagam libidinem.
13 O potius monita audissent mea! me duce rectum
Utinam institissent tramitem!
14 Namque humiles illi subito fractosque dedissem
Hostes, meamque dexteram
15 Vertissem in gentes, quæ recta odere, profanas;
Et supplices mendacibus
Vultibus Isacidûm ambissent, verbisque favorem;
Felicium omne in sæculum
Isacidûm, quibus almus ager fudisset abunde
Frugum benignam copiam,
Mellâque de duri fluxissent viscere saxi
Per arva cultus inscia.

PSALM. LXXXII.

Deus stetit in synagoga, &c.

1 REgum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovæ,
Qui judicantum examinabit
Nequitiam trutina severa.
2 Num fraudulentos semper & impios
(Inquit) dolosa lance fovebitis?
3. Pauperque pupillusque vestrum
Ceu scopulum metuet tribunal?
4 Quin orbitatem cernitis anxiam?
Aurem querelis quin inopum datis?
Cur pauperes non à superbo
Ludibrio asseritis potentum?
5 Frustra monemus; lumina cæcitas,
Errorque mentes obsidet; ut neque
Compaginem rerum solutam
Justitia pereunte cernant.

6 Deos vocavi vos, dominos necis
Vitæque feci; sceptrifera manu
Pacem dedi tueri, & armis
Lethiferum cohibere bellum.
7 At mors iniquæ justa superbiæ
Ultrix honores detrahet, & pari
Ignobili cum plebe fato
Purpureos rapiet tyrannos.
8 Exurge, legum fræna manu Deus
Capesse, cunctis arbitrio tuo
Qui regna dispensas, ut orbi
Imperio domineris æquo.

PSALM. LXXXIII.

Deus, quis similis erit tibi? &c.

1 NE taceas, ne cuncteris, pater optime, neve
Preces tuorum sperne duris auribus.
2 Ecce fremunt hostes circum, & miscere tumultu
Sævo parati cuncta, cristas erigunt.
3 Concilia occulte coëunt, populoque minantur
Tu quem tuendum proprie susceperas.
4 Eia (ajunt) properate, omnem succidite silvam
A stirpe sobolem deleamus Isaci.
5 En sceleri jurata manus coit omnis in unum,
Tua instituta ut deleant & fœdera.
6 En cum palmifera junctas Nabathæus Idume,
7 Soboles Moabi, & Agareni & Gabala,
Cumque Palæstinis Tiriisque Amalecus & Ammon;
8 Syrusque jungit castra Loti posteris.
9 At tu sterne solo victos, Madiana juventus
Ut cæsa texit semitas te vindice,
Sisara ceu tumidus cecidit, milesque Jabini:
Cisontis undas turbidas quum sanguine
10 Tinxere: infletæ passim jacuere catervæ.
Lætamen agris, nec fuga eripuit duces
11 Orebum & Zebum: nec subtraxere latebræ

A falce

A falce mortis Zebeamque & Salmanam;
Dicere non veritos animo votoque superbo,
Dominos futuros se tui sacrarii.
At tu sancte parens, sic hos vertigine torque:
Ut rotula clivo, stipula vento volvitur;
Flamma velut siccæ populatur brachia silvæ,
Per alta stridens montium cacumina,
Sic urge attonitos consternatosque procella,
Tui furoris dissipa sic turbine,
Sic animos dolor exurat, pudor ora coloret
Suis miseriis numen ut probent tuum;
Sic ignominia fastum preme, damna timorque
Sic continenter territos exerceant,
Te solum ut noscant dominum rerumque potentem,
Quacunque terras ambit axis ignifer.

PSALM. LXXXIV.

Quam dilecta tabernacula, &c.

1 O Rex armipotens: qui creperos tuo
Bellorum arbitrio dividis exitus,
Ergo limina templi
Lætus conspiciam tui.
2 Hic cor lætitia palpitat: hic bonis
Languet mens nimiis ebria, gestiunt
Artus, atria vivi
Visuri propius Dei.
3 Hic passer latebras invenit, hic locat
Nidum veris avis nuntia. O atria
Regis belli potentis
Ut vos adspiciam libens!
4 Felix qui domui perpetuo tuæ
Hærens te celebrat: qui penitus suam
In te spem posuerunt,
Felices ter & amplius.
5 Felices studio qui properant pio
Templo sacra tuo ferre: per aridas

Valles fontis amœni
De rivis liquidis bibent.
Nec deerit pluviæ quæ repleat cavas
7 Fossas agmen aquæ, dum properat premens
Turmam turma, parentum
Ritu cædere victimas.
8 O rex armipotens, da placidum tuo
Te Regi, capitis cui decus inclytum
Indulsti: bonus aurem
Ne duram abnue supplici.
9 Tu noster clypeus, rebus in asperis
10 Spes & prælidium: juxta aditum tuum
Unius mora lucis
Pro mille est mihi sæculis.
Sim custos potius liminis in tuo
Templo, sancte parens, quam Solyma procul
Degam inter sceleratos
Multis clarus honoribus.
11 Tu sol, Tu clypeus, tu Dominus: tuis
Tu das conspicua fulgere gloria:
Nec puro scelerum unquam
Claudis munificam manum.
12 O rex armipotens, quem penes exitus
Bellorum, & positis ensibus otia!
Obs terque beatos
Qui te spe solida colunt!

PSALM. LXXXV.

Benedixisti Domine terram, &c.

1 NOn semper tumidis fervent vexata procellis
Æquora, nec gelida riget horrida terra pruina;
Inque vicem ponunt venti, mare sternitur, aura
Mitior in florem torpentes evocat herbas.
2 Nec semper, Deus, avertis mœrentibus aurem
Durus, & indulgens iræ; quondamque favore
Sponte tuum amplexus populum es; vinclisque solutis
Servitii

Servitii, patrias dnce te remeavit ad aras,
Oblitus scelerum & violati fœderis, iram
Lenisti, & patria texisti crimina cura.
Et nos ergo parens, nostræ & spes una salutis,
Respice placatus facilisque; animumque benignum
Accipe: perpetuæ neve implacabilis iræ
Seviat in seros etiam vindicta nepotes.
Respice nos melior tantum; quodcunque misellæ
Spirat adhuc animæ, te respiciente vigorem
Accipiet; populoque tuo, jam nube repulsa
Tristitiæ, lætos hilarabunt gaudia vultus.
Alme parens, bonitate tua complectere fessos,
Speratæque dm jam fructum ostende salutis.
Jamdudum expecto Dominus dum læta furori
Signa det, arcano pulsans præcordia motu;
Et dabit haud dubie posita placabilis ira
Signa secunda; piis dabit omnia prospera, leges
Qui patrias, & sacra colent errore relicto.
Ecce salus, ecce incultas bona copia terras
Incolet, & læti renovatrix gloria sæcli.
En bonitas, en alma fides feret obvia gressus;
Terra fidem cœlo terras Astræa relicto
Sancta colet; comes Astrææ bona copia cœlo
Appluet, & lætos decorabit frugibus agros.
Et quacunque feret Dominus vestigia, gressus
Ante ferent jus fasque suos; lis, visque dolusque
Deseret afflictas per tot jam sæcula terras.

PSALM. LXXXVI.

Inclina Domine aurem tuam, &c.

DA mitis aurem supplici
Deus; saluti consule
Ope destituti & pauperis,
Nec semper iræ vindicis.
Servum tuum serva Deus,
Cui spes salutis unica es;

3 Serva invocantem jugiter
A solis ortu ad vesperum.
4 Depelle mentis nubila
Pendentis à te servuli,
5 Blandæ parens clementiæ
Promptus vocanti parcere:
6 Intentus audi supplicem,
7 Nam te vocamus arduis
In rebus, invocantibus
Opem benignus quod feras.
8 Nullus deorum par tibi:
Nullus secundus, exerit
Nullus suam potentiam
Tam splendidis miraculis.
9 Rerum creator, ultimis
Ab orbis oris affluent,
Flexoque gentes poplite
Te prosequentur laudibus,
10 Solus nec ævi termino
Inclusus aut potentiæ,
Deus deorum, gentibus
Miranda cunctis perpetras.
11 Legum tuarum semitam
Fac ingredi me: pectoris
Compone fluctus turbidos,
Tranquilla mens ut te colat.
12 Ut spiritus contagio
Emancipatus corporis,
Tuam celebret gloriam,
Dum vita voxque suppetet.
13 Vivo tua clementia
De fauce mortis erutus,
14 Quum virium fiducia
Sæviret hostis insolens:
15 Secura quum vis numinis
Mihi immineret, tu Deus
Et lenis & placabilis,

Et pacta fidus reddere.
16 Mitis bonusque respice
Qui pendet ex te servulum:
Opem fer & vernaculum
Tuum periclis exime.
17 In me favorem sentiant
Hostes tuum: ora decolor
Mutet pudor, quum viderint
Mihi te salutis vindicem.

PSALM. LXXXVII

Fundamenta ejus in, &c.

1 ABramidarum cæteras urbes supra
Dominus Sionis diligit
Portas, Sionis, imminet quæ montium
Fundata sanctis collibus,
2 O prædicanda posteris sæclis Sion,
Beata mater urbium:
3 Tecumne Babylon se audeat componere?
Tecumne Memphis insolens?
Ventura Babylon subjugum Dei, Deo
Flexura Memphis poplitem.
Præclara quamvis & Palæstina & Tyros
Jactet virorum robora;
4 Nihil ad Sionem fortibus fœtam viris,
Favore tutam numinis:
Censore Domino humana gens quum nomina
Ad profitenda confluet,
Quis non Sionis se feret civem? inseri
Quis non colonus ambiet?
5 Tum vox Sionem carminum, tum vox lyræ
Canent Sionem & tibiæ;
Et nostra si quid audiendum vox sonet,
Laudem Sionis vox canet;
Et si quid animus voce dignum excogitet,
Animus Sioni serviet.

PSALM. LXXXVIII.

Domine Deus salutis meæ, &c.

1 LUce voco te, nocte voco te, sola salutis
Spes, columen, vitæ præsidiumque meæ.
2 Alme parens, facilem ne vultum averte precanti,
Neve humilés dura respue mente preces.
3 Mens hebetata malis torpet; confecta dolore
Funereas spectat languida vita faces.
7 Membra vigor liquit; mors unguibus imminet atris,
De tumulo tantum jam mihi cura meo est.
5 Corpora non aliter pallent sub mole sepulcri,
Vulnere quæ subito mors inopina tulit;
Perpetuis quæ sub tenebris oblivia condunt
Alta, salutiferam te retrahente manum.
6 Carcere ceu clausum, & cæca sub nocte sepultum
Me prope lethææ gurgite mergis aquæ.
7 Usque premis, stratumque urges, suprasque jacentes
Accumulas iræ flumina cuncta tuæ.
8 Me veluti scopolum fugiunt horrentque sodales,
Quos portum afflictæ spes erat esse rati.
Affixusque toro jaceo, ceu compede vinctus;
9 Languida cesserunt lumina victa malis.
Interea lassas tendens ad sidera palmas,
Te, veniente die, te, fugiente voco.
10 Scilicet expectas ut acerba morte perempto
Ostentes vires me revocando tuas.
An rediviva tuas in laudes ora resolvent,
Quas gelido tellus claudit avara sinu?
11 An tua sub tumuli bonitas cantabitur antro;
Vulgabuntve tuam muta sepulcra fidem?
12 Justitiamne tuam taciturna silentia pandent?
An referent vires nox tenebræque tuas?
13 Ast ego, sancte parens, supplex tua numina clamo;
Nec precibus vacua est hora locusve meis.
14 Sancte parens, animæ auxilium cur subtrahis ægræ?
Cur

Cur surda miseras respuis aure preces?
5 Me dolor & primis labor anxius urit ab annis;
Me trepidi exanimant corde micante metus
6 Me furor exagitat tuus, opprimit undique terror;
7 Agmen ut hibernæ, quod fata mergit, aquæ.
8 Æger, inops, caris jaceo desertus amicis;
Nec noti ærumnis ingemuere meis

PSALM. LXXXIX.

Misericordias Domini in, &c.

1 TU mihi carmen eris, rerum pater optime, semper:
Notaque erit populis bonitas me vate futuris,
Pollicitique immota fides, dum sidera mundo
2 Volventur tacito: citius quoque sidera credam
Inchaos antiquum lapso se condere mundo,
Irrita quam sacri credam fore fœdera pacti,
3 His concepta tuo quondam cum Davide verbis:
4 Dum mare, dum tellus staret, dum sidera cœli,
Davidici generis mansuram in sæcula prolem,
Et stabilem regni ventura in tempora sedem.
5 Te pater, ætherei cœtus, te jure piorum
Sæcla hominum celebrant, patrantem ingentia mundo
6 Mirante; & stabilis jus inviolabile pacti
Servantem. Quem terra tibi, quem conferet æther
7 Magne parens? quem sidereis tremit omnis olympi
Cœtus, & attoniti submissa mente tyranni.
8 Armorum belliique potens, quocunque moveris,
Alma fides clara circum te luce refulget.
9 Tu miris irati furias compescis, & undæ
Dejicis insanæ tumidos ad sidera fluctus.
10 Tu Pharon elatam lethali vulnere sternis,
Et quicunque tuis miserum caput objicit armis.
11 Tu terræ cœlique opifex: quæcunque capaci
Complexu facies mundi revolubilis ambit,
12 Auctorem agnoscunt; Aquilo tibi servit & Auster:
Thabor & occiduum qui condit vertice solem,

Quiquē rubet radiis Hermon tepefactus Eois,
13 Lætitia exultant; validæ tu robore dextræ
Clara per immensum spargis miracula mundum.
14 Ante tuum solium tibi justum apparet & æquum;
Ante oculos adstat bonitas, & nescia flecti
15 Promissi sincera fides. O terque quaterque
Felices quos festarum clangore tubarum
Ad tua sacra vocas; quos sacri lumine vultus
16 Illustras, hilaresque tui sub nominis umbra
17 Custodis; bonitate tua super æthera vectis
18 Das vires, decus, imperium; das impia contra
Agmina, ceu clypeum, per dura pericula regem.
19 Tu tibi dilectum secreto numine vatem
Implesti, ut sæclis daret hæc responsa futuris:
20 Ipse mihi legi media de plebe, meoque
Imposui regem solio, qui protegat armis
Isacidas, populoque meo qui jura ministret:
Davidis & sacro perfudi tempora olivo.
21 Huic animum viresque dabo, præsensque tuebor
22 Perpetuo, ne fraude scelus, ne robur aperte
23 Exitium ferat: ipse hostes, ipse impia sternet
24 Agmina: nulla meam vertet sententia mentem:
Auxiliumque feram bonus, & super ætheris axem
Nominis auspicio nostri se gloria tollet.
25 Jura dabit terris rapido quas gurgite claudit
Hinc mare Sidonio fœcundum murice, & illinc
26 Palmifer Euphrates, supplex me in vota vocabit
Ille patrem. Deus ille meus tu, (dicet) & unum
Præsidium, tuta meæ custodia certa salutis.
Hunc ego præcipuo contra dignabor honore,
Supra aliosque dabo rerum moderamina reges,
Quicumque immensum populis dant jura per orbem.
27 Nec meus absistet favor illi in sæcla, nec illi
Jurata æterni solventur fœdera pacti.
28 Quin sobolem, & sobolis seros in cuncta nepotes
Sæcla dabo, & stabilis sceptrum immutabile regni,

Dono

Donec ab obscuris lucem sol dividet umbris.
39 Quod si posteritas mea fœdera sancta profanet
40 Immemor, & legem spernat, jussamque recusét
41 Ire viam, domitos pœnis duroque labore
Compescam, & plagis usque exercebo rebelles.
42 At neque destitutam regem bonitate perenni,
43 Fœdera nec solvam, nec quod semel ore profudi,
Ulla immutabit venturi temporis ætas,
44 Quippe semel sancto firmavi fœdere, jurans
Per me, Nulla dies iniit cum Davide pacti
45 Immemorem arguerit, soboles, dum sæcula mundus
Volvet, ei patrii sceptri moderamen habebit.
46 Esto mihi sol testis ad hæc, & conscia luna,
Cum quibus æquævum sceptrum Judæa tenebit.
47 At nunc sancte parens, tumida inflammatus ab ira,
48 Projicis electum regem: rata fœdera pacti
Negligis & capiti sacrum diadema revulsum
Sternis humi, & populis præbes calcare profanis.
49 Nuda patent hosti disjectis oppida muris:
Siqua manet, gelida formidine concutis arcem,
50 Cunctis præda sumus populis; rapiuntque feruntque
Vicini, insultantque malis, miserosque protervis
51 Vocibus illudunt; hostis tu robore dextram
Interea firmas, perfundis pectora dulci
52 Lætitia, ac gladios hebetas in vulnera nostros;
Nec recreas fractos duro in discrimine belli,
53 Jam decus & regni splendor, jam proxima cœlo
Majestas versa in tenebras, soliique superbi
54 Gloria strata jacet, brevis immatura juventæ
Stamina præcidis! miseræ pars ultima vitæ
In luctu, in squalore ignominiaque senescit.
55 Quem finem dabis ærumnis? numquamne tuorum
Respicies clades vultu placatus amico?
An ceu flamma furens semper tua sæviet ira?
56 Ipse memor tecum reputa quam concita nostræ
Tempora prætereant vitæ; frustra ergo crearis

57 Hu-

47 Humani gentis sobolem: ut brevis exigat ævi
Tempora, perpetuo curarum exercita fluctu?
Dum fractam luctu & morbis, senioue, sepulcri
Clauseris obscuro mors illacrymabilis antro,
48 Heu bonitas ubi prisca? fides ubi pristina? ubi illa
Fœdera conceptis quondam cum Davide verbis
49 Facta tibi? cerne opprobriis quibus impia serves
Turba tuos premat insultans; quam multa silenti
Clausa sinu maledicta feram, dum turba prophani
Dum circum innumeræ gentes convicia fundunt,
50 Nosque tui Christi verbis petulanter amaris
51 Adventum sperare jubent. At tu bone rerum
Conditor, æterno verax celebraberis ævo.

GEORG. BUCHANANI
PARAPHRASIS
IN QUARTUM LIBRUM
PSALMORUM.

PSALM. XC.

Domine refugium factus es nobis in generatione, &c.

1 Ælitum rector bone, ab usque primi
Seculis mundi rudis & juventa,
Qui laborantes ope sublevasti
Semper amicos:
2 Antequam tellus nova parturiret
Montium saltus, tegeretque moles
Lucidus cœli decor, ante metas
Lucis & umbræ,
Tu manes idem pater orbis, unus
Nec vices rerum patiens, nec ævi
Termnio clausus brevis: unus expers
Finis & ortus.

3 At

5 At brevis nobis miseræque vitæ
Fila paulatim tenuas, senecta
Donec in putrem cinerem caducos
Solverit artus.
4 Tempus annorum tibi mille, lucis
Instar hesternæ, stuidique puncti,
Nulla decursus quod ubi receſſit
Signa relinquit.
5 Nostra vanescit tenues in auras
Vita, per siccas velut unda arenas,
Aut velut sensus per opaca ludens
Noctis imago.
6 Herba ceu verno saturata rore
Mane, mox languet medio sub æstu,
Mox humi, comis jacet arefactis
Vespere sero.
7 Præter & vitæ mala tot fugacis,
Quæ voluptates vitiant amaro,
Ira turbatis tua semper instans
Pectora vexat.
8 Quicquid erramus temere aut maligne,
Quæ timor celat tenebris pudorve,
Tu vides, nec te latet inquieti
Pectoris æstus.
9 Dum tui pœnas meritas furoris
Mens reformidat, propecogitatu
Ocyus vitæ spatium citatis
Aufugit alis.
10 Septies denos spatiosa in annos
Vita procurrit: quibus est senecta
Firmior, ferme in decimum supersunt
Amplius annum.
Quid senectutis memorem labores?
Transvolat blandæ breve ver juventæ,
Inquies curis miserisque morbis,
Ocyus Euro.

11 Deinde

11 Deinde quis justæ tolerabit iræ
Impetum, si jam jubes nocentes
Pro modo offensæ numeroque justas
Penderę pœnas?
12 Sic pater, fiō, numerare fluxæ
Nos doce vitæ spatium, caducis
Mens ut à curis revocata, veri
Lumen honesti
13 Cernat. O tandem placidus favensque
Dēfine irarum, propiusque fervis
semper assueta tibi lenitate
Consule fessis.
14 Fac tuæ fructu bonitatis aucti,
Gaudio tandem satiemur: ægris
Liberi ut curis reliquos agamus
Suaviter annos.
15 Cedat & lætis fugiens vicissim
Luctus, exacto modus & labori
Par voluptatis subiens amarum
Mitiget ævum.
16 Facta, majestas, opera, amplitudo
Nota sint servis tua, posterisque
Nota servorum, tua qui libenter
Jussa capessunt.
17 Fac tuæ semper bonitatis ut nos
Splendor illustret, bone rector orbis:
Gratiæ aspirans favor actiones
Prosperet omnes.

PSALM. XCI.

Qui habitat in adjutorio alt, &c.

1 SI protegendam præsidio Dei
Credas, salutem, rem, sobolem, domum,
2 Insana quum sors intonabit,
Si Domini fugias sub umbram,
Securus omnem fer violentiam

Som

Sortisque, mortisque, & tetricas minas
Contemne, securus tumultum
Despicias creperi duelli:
3 E fraude cœca te Deus eximet,
Frangetque casses insidiantium,
Nec sæviens late venenum
Lethiferæ patiere pestis.
4 Expandet alas te super, & suis
Pennis fovebit rebus in asperis:
Certusque promissæ salutis
Sub clypei latitabis umbra.
5 Noctis peratræ cæca silentia
6 Non expaveſces cæca pericula;
Non luce grassantem timebis
Perniciem, nec aperta bella;
7 Interque strages mille cadaverum,
Dextra, sinistra, mille cadaverum,
Periculorum exors propinquans
Incolumis fugies ruinam.
8 Pœnam luentes interea malos
9 Lætus videbis; præsidio Dei
Securus armorum & tumultus,
Ceu validis tegerere muris.
10 Nec te, nec ædes vis propius tuas,
11 Aut damna tangent. Nam Deus Angelos
Custodiæ tuæ salutis
Præficiet, vigilesque ad omnes
Motus, viarum qui referent moras;
12 Qui per salebras te manibus ferant,
Ne saucietur pes recussus
Objicibus scopulorum acutis.
13 Securus atras inter & aspides
Deges, ferarum & pignora tigridum;
Tutusque calcabis dracones,
Et Libycæ catulos leænæ.
14 Observat (inquit) me Deus unice, &

Honore

Honore nomen prosequitur meum:
Laboribus hunc vicissim
Incolumem eripiam periclis.
15 Præsens vocanti subsidium feram,
Et imminenti rebus in asperis
Fato eximam: exemptoque honorum
Eximium decus arrogabo.
16 Faxo virenti robore transigat
Seræ senectæ tempora suaviter;
Meosque monstrabo beare
Qua soleam ratione amicos.

PSALM. XCII.

Bonum est confiteri Domino, &c.

1 TE prædicare, laudibus te prosequi,
Rex alme cœlitum decet,
2 Seu sol Eoa luce terras purpuret,
Seu nox tenebris obruat,
Lux prædicantem me tuam clementiam,
Nox audiet constantiam;
3 Nec voce tantum, sed canora barbito,
Sed cymbalo, sed nablio.
4 Operum tuorum tacita cogitatio
Animum jacentem exsuscitat.
Quum facta reputo, gestiunt præcordia
Perfusa dulci gaudio.
5 O opera! facta ô magna vere! ô sub cava
Consilia nube condita!
Consilia cæcis mentibus mortalium
6 Ignota! qui non cogitant
Florere pravos instar herbæ, quam fovet
Sol lenis, humor educat;
7 Iox instar herbæ frigorum afflatu levi
Marcentis evanescere.
8 Tu semper idem permanes, nec sentiens
Rerum vices nec temporum;

9 Sceleris

9 Sceleris amicos ac tuos hostes premet
Ruina inevitabilis;
10 At me fovebis patria indulgentia,
Crudo vigentem robore;
Et rore mitis balsami vultum imbues,
Roseo juventæ lumine.
11 Oculis malignis qui tuentur me hostium
Pascam ruinis lumina,
Et impiorum qui creant molestiam,
Mihi, lætus excidium audiam.
12 Ceu palma, justus germinabit interim,
Aut cedrus in Libani jugo,
Quam non procellæ, non calor, non frigora
Honore nudant frondium.
13 Quæ planta firmis hæserit radicibus
In æde Domini, aut atriis,
Se flore amœno frondibusque vestiet:
14 Fluxique lapsu temporis
Ægræ senectæ damna nulla sentiet,
Onerata largis fructibus;
15 Ut nota cunctis gentibus sit æquitas
Domini potentis: qui meæ
Arx est salutis una, qui nunquam malæ
Affinis est injuriæ.

PSALM. XCIII.

Dominus regnavit, decorem indutus, &c.

1 JAm Dominus rerum imperium susceptit amictus
Decore multo & dignitate; robore
Jam sese accinxit Dominus, qui mœnia mundi
Firmavit, nullo non movenda seculo.
2 Cujus ab æterno solium est immobile regni,
Ut ipse, nullas temporum metuens vices,
3 Flumina præcipites volvant cum murmure fluctus,
Et æquor undis æstuet minacibus:
4 Compescit Dominus gravidis turgentia nimbis

Flumina

Flumina, minacis sternit undas æquoris,
5 Stat fixum & cunctis manet invariabile seclis
Quodcunque Dominus ore sancto protulit.
Quæque ædem exornant Domini sacramystica,
Oblivionis damna ferax sentient.

PSALM. XCIV.

Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere egit,

1 O Fraudis ultor, sceleris ô vindex Deus,
Ostende numen impios contra tuum,
2 O juste judex orbis expergiscere,
Meritisque pœnis re, rime arrogantiam.
3 Quousque tandem, rector orbis optime,
Sese superbe jactitabunt impii?
4 Devota sceleri factio in scelere suo
Plaudit, sibique fabulis stultis placet:
5 Tnumque populum pedibus interim premunt
Tuam proterve hæreditatem proterunt:
6 Viduam trucidant advenamque, & omnibus
Parente cassos obruunt molestiis:
7 Secumque mussant. Hæc Deus non adspicit
Nec fanda prorsus & nefanda intelligit,
8 Gens ergo bruta penitus ignorantia
Obsessa pectus somnolentum, discute
9 Animi veternum, & cogita tecum, Deus
Qui fecit aurem, surdus est? qui luminum
10 Formavit orbes, ipse nil videt? vagas
Sine lege gentes recta qui sequi docet,
Non is suorum puniet scelera, quibus
Oracla legum sacrosancta credidit?
11 Arcana nostri pectoris novit Deus,
Consilia vana spes inanes, turbidos
12 Æstus. Beatus ille demum quem parens
Erudit amore patrio, legis suæ
13 Cui scita monstrat, rebus in duris aget
Securus ævum, dum paratur impio

Ne

Nassa, in lacunam incogitantem quæ trahat.
14 Hæreditatem nec Dominus unquam suam
Ope destitutam negliget, nec impiis
15 Prædæ relinquet, sed tribunal judicum
Ad æquitatis diriget normam suæ:
Vitamque ad illam dirigent boni suam.
16 Contra scelestos quis mihi auxilium feret?
Mecum impiorum quis premet superbiam?
17 Nam jam sepulcri frigidus sub frigido
18 Cumulo jacerem, nisi Dominus opem mihi
Præsens tulisset, & sua clementia
Firmasset animum, & jam vacillantem gradum
19 Fulsisset: & me pæne submersum malis
Solatus esset, anxiæque nubibus
Curæ remotis reddidisset gaudium.
20 Mecum loquebar, Quid scelestis cum Deo
Commune? scelera legis umbra qui sua
Tegunt, bonorum fraudulenta qui in caput
21 Consilia coëunt: factione innoxium
Premunt, iniquisque obruunt sententiis;
22 At rector orbis me tuebitur, meæ
Custos salutis, arx meæ fiduciæ,
23 Pro scelere pravis digna redde præmia;
Suis & ipsos artibus pessundabit
Rerum creator Dominus, ac noster Deus.

PSALM. XCV.

Venite exultemus Domino, &c.

EJa alacres cuncti Domini celebremus honores!
Salute parta Domino agamus gratias.
2 Eja alacres rapiamus iter, mora segnis abesto;
Dominum canora personemus barbito.
3 Magnus enim Dominus Deus est; Rex magnus, & orbis
Longe universis est deis potentior,
4 Ille manu fulsit vastæ penetralia terræ,
Et nube cincta montium fastigia,

5 Ille

5 Ille vagum fecitque, & factum temperat æquis
Terramque falsis innatantem fluctibus.
6 Eja igitur genibus flexis manibusque sup̃inis,
Dominoque nostro supplicemus & patri.
7 Noster enim Deus est, nos grex illius: ab uno
Pendemus illo, spiritumque ducimus:
Si modo non lentam verbis damus illius aurem,
Nec respnamus monita pertinaciter:
8 Nec velut ad Meribam me rixis, inquit, acri
Et arroganti provocetis murmure:
Aut Arabum veluti quondam per inhospita sæva,
Vires rebelli voce tentetis meas;
9 Quum proavi vestri me exploravere, meamque
Didicere factis plurimis potentiam.
10 Illa quater denis mihi natio restitit annis:
Dixique semper interim, Hæc gens desipit,
Et mea securas transmittit dicta per aures.
11 Ira ergo justa in pertinaces concitus
Juravi, Terræ gens hæc ingrata beatæ,
Promissa amicis commoda haud carpet meis.

PSALM. XCVI.

Cantate Domino canticum, &c.

1 NOn usitato pangite
Orbis parentem carmine
Orbis coloni incognitis
Ab usque terræ finibus.
2 Cantate Dominum, laudibus
Nomen beatum tollite,
Et mente grata agnoscite
Vestræ salutis vindicem.
3 Sol qua recurrit, audiant
Gentes Dei potentiam,
Stuporque dulci gaudio
Perfusa oberret pectora.
4 Namque unus est vere Deus,

Cunc

Cunctisque major laudibus,
Et diis timendus ceteris,
Quos horret error credulus.
5 Vesana gentes ceteræ
Pro diis colunt lubibria:
Dominus potenti dextera
Cœlum solumque condidit.
6 Apparet illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Ejusque templa siderum
Fulgore lucent gloriæ.
7 Tribuite Domino gentium
Terras colentum sæcula,
Tribuite regi cœlitum
Et robur & potentiam.
8 Tribuite magnitudinem
Tanto decoram numini:
Augusta templi ad atria
Adferte prompti munera.
9 Adeste, pompam adducite,
Et supplices procumbite;
Omnesque rerum termini
Deum tremant, & diligant.
10 Narrate cunctis gentibus
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catena immobili,
Æquis gubernat legibus.
11 Lætetur æther, gestiat
Tellus, fretum præ gaudio
Exultet, & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
12 Campi virescant avii,
Se culta fruge vestiant,
Arrideantque floribus
Silvæ, & graventur fructibus,
13 Natura rerum gestiens,

Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam,
Et prompta justis pareat.
Jus namque veniet dicere,
A vi suos ut asserat,
Mundumque justis legibus
Et veritate temperet.

PSALM. XCVII

Dominus regnavit, exult. &c.

1 IPse sui Dominus regni moderatur habenas;
Lætare tellus continens, & insulæ
Quas vagus Oceanus refluis complectitur undis,
Cuicunque cœli subjacetis cardini.
2 Hunc circum umbriferæ nubis prætexit amictus,
Pallensque multa fusca nox caligine.
Apparent famulæ juxta, firmantque tribunal
Severitasque dura, mitisque æquitas.
3 Ante volant sævum rutilantes fulminis ignes,
Hostesque flammis obruunt sequacibus,
4 Fulguribusque micat late flagrantibus æther:
5 Attonita tellus intremiscit; montium
Saxa fluunt, rapido ceu cera liquescit ab igne,
A sempiterni pavida vultu numinis.
Terra sui à vultu Domini tremefacta liquescit;
6 Et æquitatem templa cœli prædicant.
Et quicunque habitant terras ubicunque remo
Novere numen & Dei præsentiam.
7 Illis ora pudor turpis confundat, inanes
Quicunque mentis stipites pró diis colunt;
Dumque sacris placant picti ludibria trunci,
Se gloriantur impio in scelere pios.
Quicquid ubique Dei sub nomine credulus err
Honorat, unum adoret, unum diligat.
8 Læta Sion tenebras errorum cernet abactas;
Judæa dulci delibuta gaudio,

crilega adſpiciet vani ſacraria ritus
Everſa, pœnas luere meritas impios.
Nam procul aſtriferi trans ignea mœnia mundi
Tu fræna rerum juſtus arbiter tenes.
Teque deos infra longe premis altior omnes,
Tuique obumbras numinis faſtigio.
Ergo Deum quicunque pio complectere amore,
A ſcelere mentem contine puram & manum.
Nam Domino cordi eſt pietas, vitamque bonorum
A vi tuetur impiæ tyrannidis.
Et lætum offundit lumen cultoribus æqui,
Et pura ſceleris corda recreat gaudio.
Vos quibus eſt cordi reverentia juris & æqui,
Gaudete, Domini ſpe favoris ac opis
Securi; gratoque Deum ſuper æthera cantu
Sanctumque nomen ejus uſque tollite.

PSALM. XCVIII.

Cantate Domino cant. &c.

1 NOn uſitato carmine
Rerum parentem pangite,
Virtute qui victoriam
Non uſitata rettulit.
Sua ipſe ſolus dextera,
Externæ opis nil indigus,
Nos liberando, poſteris
Miranda geſſit ſæculis.
2 Senſere gentes impiæ
Bello Dei potentiam:
Pœnas luendo, judicem
Senſere juſtum & vindicem.
3 Promiſſa ſolvit optima
Fide Iſaci nepotibus,
Partæ ſalutis teſtibus,
Totius orbis incolis.
4 Huic ergo læti pſallite

Totius orbis incolæ;
Hunc ferte in astra laudibus,
Lætis tubæ & clángoribus.
5 Laudate Dominum barbito,
Nervisque carmen jungite;
6 Lenisque tibiæ modis
Adsit sonora buccina.
7 Testetur æquor gaudium,
Et quicquid æquor occulit;
Orbisque terræ gestiat,
Et quiquid orbis educat.
8 Exultet unda fluminum,
Leni susurrans murmure;
Montesque læti plausibus,
Deum venire gaudeant.
9 En ipse Dominus advenit,
Cunctis ut orbis incolis
Det æqua justis præmia,
Et facta plectat impia.

PSALM. XCIX.

Dominus regnavit, irasc. &c.

1 JAm regnum Dominus, spirituum pijs
Qui dat jura choris, suscipit; impijs
Horror terrificet pectora gentibus;
Tellurem quatiat tremor.
Nec tantum Solymæ vim Dominus sui
2 Fecit conspicuam numinis; & suæ
Majestatis opes cernere finibus
Terrarum dedit ultimis.
3 Ergo te meritis tollat honoribus,
Augustum celebret gens hominum tuum
4 Nomen, qui salubri temperie modum
Sceptris constituas tuis,
Selectæ soboli qui populi tui
Jus nullis dederis mobile sæculis:

Frænas justitiæ qui moderamine
Æquali genus Isaci.
5 Sublimem Dominum laudibus & Deum,
Solus qui liquido regnat in æthere,
Ferte, & scamna pedum (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.
6 Huic Moses & Aron & Samuel bonus
Docti legitimis tingere victimis
Aras, consilium quum peterent, data
Sæpe oracla petentibus.
7 De pila tereti nubis eis dabat
Responsa ambiguis sollicito metu,
Legum quod monitus pactaque fœdera
Servassent stabili fide.
8 Aurem supplicibus te facilem dabas,
O rerum genitor maxime & optime,
Indulgensque bonis, & scelerum simul
Vindex, durus in impios.
Sublimem Dominum tollite laudibus,
Solus qui liquido regnat in æthere; &
Montem quo colitur (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini,

PSALM C.

Jubilate Deo omnis terra, &c.

1 ORbis omnes incolæ
A sole Eoo ad hesperum
2 Jubilate, & optimo
Rerum parenti plaudite
Mente læta, & ritibus
Servite puris numini.
Gestientes gaudio
Adite sancta limina.
3 Ille noster est Deus,
Noster parens & conditor.
Non enim nos finximus

Ipſi, ſed illius ſumus,
Qui levi de pulvere
Alit creatos & regit.
Ad fores ergo illius
Adite læti, gratias
Agite: feſtis laudibus
Benignitatem pangite.
Prædicate ceteris
Nomen beatum gentibus:
Nam benignitas Dei,
Et in ſuos clementia,
Cláuſa nullo eſt termino,
Et firma ſtat pactis fides
Poſterorum poſteris
In ſempiterna ſæcula.

PSALM. CI.

Miſericordiam & judicium, &c.

1 TE ſalus rerum cano, qui precanti
Lenis irarum es, facilisque flecti,
Impiorum idem tetricus rebelles
Frangere faſtus.
2 Huc meæ vires vigilant, labores
Huc ferent omnes, opis in tuæ ſpem
Semper ut caſtis domus inſtitutis
Culta niteſcat.
3 Si ſalutarem mihi tu ſerenus
Porrigis dextram, tibi corde puro
Serviam; fraudum ſcelerisque para
Serviet aula.
Nec mihi exemplum ſtatuam ſequendum,
Litibus ſiquis miſeros iniquis
Vexet, aut cauſam tenuis clientis
Prodidit hoſti.
3 Sponte qui pravis ſtudiis inhæret
Sit procul: ſævi ſceleris miniſter

Candi

Candidos nunquam mihi censeatur
Inter amicos.
5 Quisquis incautum lacerat sodalem,
Clam venenato jaculatus ictu,
Persequar, plectam, penitusque ab ima
Stirpe revellam.
Nec meæ mensæ dapibus fruetur
Mentis elatæ tumor, arroganſque
Vultus, & cunctos veluti minores
Lumine spernens.
6 Veritas simplex quibus est amori,
Hos amo, amplector, video libenter:
His mihi seros sociis senectus
Impleat annos.
Integer vitæ mihi sit minister:
7 Tecta non intret mea fraudulentus:
Nemo mecum intra mea commoretur
Limina mendax.
8 Impios longe (mora nulla) terræ
Finibus pellam: procul omne monstrum
Civitas sancta ut Domini releget
Flagitiorum.

PSALM. CII.

Domine exaudi orationem, &c.

1 EXaudi genitor sancte meas preces,
Clamorisque sonum percipe lugubris;
2 Neu vultum misero subtrahe, cladibus
Omni ex parte prementibus.
Aures suppliciis nunc adhibe, meis:
Da votis facilem te, pater optime,
Et presso celerem porrige dexteram,
Et præsenti ope subleva
3 Ceu fumi nebulæ tempora transvolant
Ut lentis coquitur torris ab ignibus,
Paulatim tacitus sic dolor aridis

Humorem ebibit artubus.
Dum luctu crucio me dapis immemor,
Vt lecta è viridi gramina cespite
Arescunt nimio tortida sole, cor
Exsuccum mihi tabuit.
5 Crebro sic remeans spiritus ilia
Tendit, sic gemitus pectora concutit
Mœstus continuo, tabida uti cutis
Jam vix hæreat ossibus,
6 Vt saltus habitans cuculus avios,
Aut tectis latitans noctua dirutis,
7 Aut turtur viduus, solus, inops, dies
Et noctes vigiles gemo.
8 Dum ceu ludibrium rideor improbis,
Irrisumque petunt fraude nefaria.
9 Nec panis cinere est gratior arido, &
Potum tempero fletibus,
10 Istis ira malis me cumulat tua,
Qui me sustuleras ex humili loco,
Sublimi gravius rursus ut è gradu
Tractum præcipitem dares.
11 Vt fero in tenebras umbra crepusculo
Vanescit, ceu res deproperant dies
In mortem; veluti sub medio die
Fœnum, corpus inaruit.
12 At te perpetuis sæcula sæculis
Nectentem, volucris non fuga temporis
Carpit, nec memorem nominis obruet
Famam posteritas tui.
13 Tandem surge pater, tecta Sionia
Jam lenis placido respice lumine.
Jam pleno redeunt tempora circulo,
Promissumque ferunt diem.
14 Iam servi lapides respiciunt tui
Disjectos faciles, spatsaque rudera,
Incultique soli jam miserabilem

Versi

Versa mente dolent vicem.
15 Vt vertat populos terror in exteros,
Vt nomen Domini sit celebre omnibus
Et numen, trifidum qua colitur solum,
Formidabile regibus.
16 Versam restituet quum Solymam, suæ
Majestatis opes quum dabit adspici:
17 Lugentum miseris quum querimoniis
Flectet se, & prece supplice.
18 Scribentur tabulis ista fidelibus,
Seris ut Domini nota nepotibus
Sit laus, nec senium prodita posteris
Norit gloria sæculis
19 De sanctis adytis æthereæ domus,
Templi sepositis de penetralibus,
Cœlestis Dominum non piguit soli
Curas respicere ad leves.
20 Nexorum ut gemitus audiat, & neci
Addictos tetrica compede liberet:
21 Laudes ut Solymæ templa Deo sonent,
Et nomen recinat Sion
22 In cœtu celebri. Tum procul ultimis
Terrarum populi finibus exciti
Illuc sacra ferent, & Domino dabunt
Reges munera supplices.
23 Quamvis in medio curriculo meum,
Robur comminuit, destituit manum,
Atque ævi spatiis tempora lubrici
Contraxit brevioribus;
24 Clamabo tamen: O mi Deus unice,
In vitæ medio ne stadio brevem
Cursum siste rotæ: quantulum ad ultimam
Jam metam superest mihi?
Te nunquam brevibus clausa recursibus
Astrorum senio conficiet dies;
25 Tu terræ stabilis mole, volucribus

Tu cœli prior ignibus.
26 Illis interitus stant sua tempora:
Tu nullo interitum tempore senties,
Annorum series cætera deterit.
Ut vestis terirur vetus;
Ut detrita novis pallia vestibus
Permutat locuples: sic abit & redit,
Et mutat facies imperio tuo
Mundi dædala machina.
27 At tu, qui fueras, semper es atque eris:
In te ipsoque habitas: nec varias vices
Decursu patiens tempore, permanes
Metæ sæcula nescia.
28 Sed servi soboles & sobolis tui
Servi posteritas per seriem tuis
Tecum perpetuis æmula sæculis,
Ævi tempora transfigent.

PSALM. CIII.

Benedic anima mea Domino, &c.

1 SIt parens rerum mihi carmen: illum
Vox canat, sensus petat, & remotis
Qui squis est fibris vigor, & sacratum
Nomen honoret.
Mens Deo laudes cane, redde grates
Mens Deo: nullis benefacta sæclis
Excidant, & quæ tribuit benigna
Munera dextra.
3 Qui scelus tollit maculosum, ægros
4 Sanat angores, animoque vires
Reddit, & vitæ properante fato
Prorogat annos,
5 Qui manu larga tibi plura donat
Ore quam poscas, animo vel optes;
Servat ac in morem aquilæ, virentem
Flore juventam.

6 Inte-

6 Integer judex, scelerumque vindex
Tradidit sancto sua jura Mosi:
7 Isaci prolem docuit piarum
Dogmata legum.
8 Lenis & blandus, dare dona largus,
9 Tardus irasci: neque sempiternæ
Sævit offensæ memor, aut perennes
Ardet in iras.
10 Nec modus pœnæ numerusve nostris
11 Æquus est culpis: bonitas redundat
Latius, terræ plaga quam remoto
Distat olympo.
12 Tam procul nostri maculas removit
Criminis, quam se procul à cubili
Gaditano sol oriens Eois
Exerit undis.
13 Qualis in natos placidi parentis
Lenitas, talis Domini benigni est,
Quisquis illius pietate vera
Nomen adorat.
14 Tu sinus mentis penitus repostos,
Tu pater nosti penetrale cordis:
Quippe nos terræ memor è rubenti
Pulvere factos.
15 Herba ceu, lactens pueri venustas
Prodit, occultoque adolescit ævo,
Donec ut fœnum cadat arefactum
Falce senectæ.
16 Instar aut floris Tyrio comantis
Murice, ut vultu modice sereno
Risit, afflatu tepidi repente
Concidit austri.
17 Sed Dei æterna bonitate in ævum
Tutus æternum, remanet piorum
Cœtus, & longa serie propago
Sera nepotum:

18 Si nec æternas violabit ictu
Fœderis leges, memorique juſſa
Mente ſervarit, referatque vita
Puriter acta.

19 Ille flammantis ſuper alta cœli
Culmina immotum ſolium locavit,
Et ſuo nutu facile univerſum
Temperat orbem.

20 Angeli juſſis Domini miniſtri,
Sub jugum jus eſt quibus & poteſtas
Cuncta cogendi, Domino Deoque
Pangite laudes.

21 Quique caſtrorum cómites meretis
Sub ducis tanti imperio, audientes
Sedulo dictis, Domino Deoque
Pangite laudes.

22 Quæque per vaſtos ubicunque fines
Imperi pollens opifex creavit,
Plaudite, auctori Domino Deoque
Pangite laudes.

Mens Deo grates cane: redde grates
Mens Deo: hunc ſenſus petat, & remotis
Quiſquis eſt fibris vigor, & beatum
Nomen honorer.

PSALM. CIV.

Benedic anima mea Domino, &c.

1 TE rerũ Deus almeſcanã Dominumque, patremque
Magne parens ſancta quàm majeſtate verendus,
Ætheris æternas rector moliris habenas!
Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfuſum veſtit pro tegmine lumen.

2 Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli,
Et liquidas curvo ſuſpendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frænas ceu celeres volitantia nubila currus.

Apparet

3 Apparent accinctæ auræ flammæque ministræ,
4 Ut jussa accipiant. Stat nullo mobilis ævo
Terra, super solidæ nitens fundamina molis,
5 Pollenti stabilita manu, terra obruta quondam
Fluctibus, ut fuso super ardua culmina velo:
6 Sed simul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
7 Insonuere auræ, paulatim ascendere montes
Cernere erat, sensimque cavas subsidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.
8 Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens transcendere metas.
9 Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos.
10 Unde sitim sedent pecudes, quæ pinguia tondent
Pascua, quique feris onager saxa invia silvis
11 Incolit; hic levibus quæ tranant aëra pennis
Per virides passim ramos sua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca sola querelis.
12 Tu pater aërios montes camposque jacentes
Nectare cœlesti saturas, fœcundaque rerum
Semina vitales in luminis elicis oras:
13 Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:
Unde olus humanos geniale assurgat in usus:
Quæque novent fessas cerealia munera vires:
14 Quæque hilarent mentes jucundi pocula vini,
Quique hilaret vultus succus viridantis olivi.
15 Nec minus arboribus succi genitabilis humor
16 Sufficitur; cedro Libanum frondente coronas,
Alitibus nidos, abies tibi consita surgit,
Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
17 Tu timidis montes damis, cava saxa dedisti,
Tutus ut abstrusis habitaret echinus in antris.
18 Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis: puroque accensum lumine solem
Ducis ad occiduas constanti tramite metas;

19 Inde superfusis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas spargis noctura silentia terras.
20 Tum fera prorepit latebris, silvisque relictis
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cælo mugitu pabula ranco
21 Te patrem exposcit: dein rursus sole renato
Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
22 Inque vicem subeunt hominumque boumque labores,
Donec sera rubens accendat lumina vesper,
23 Sic pater in cunctos didis te commodus usus.
Nec tantum tellus, genitor, tua munera sentit,
24 Tam variis fœcunda bonis; sed & æquora ponti
Fluctibus immensas circumplectentia terras,
Tam saxo spatiosa sinu; tot millia gentis
Squamigeræ tremula per stagna liquentia cauda
25 Exultant; tot monstra ingentia & horrida visu
Veliferas circum nant puppes; grandia cete
Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.
26 Atque adeo quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à tenuo pendent, pater optime, teque
Quæque suo proprium poscunt in tempore victum.
27 Te magnam pandente manum, saturantur abunde
28 Omnia; te rursus vultum condente, fatiscunt.
Te tollente animam subito exanimata recurrunt
29 In cinerem; inspirante animam te denuo, surgit,
Illico fœcunda sobolis generosa propago,
Et desolatas gens incolit aurea terras.
30 Sic eat; ô nullo regnet cum fine per ævum
Majestas divina; suumque in sæcula lætus
31 Servet opus Deus, ille Deus, quo territa tellus
Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
Fumifera trepidum nebula testante pavorem.
32 Hunc ego, dum vivam, dum spiritus hos reget artus,
33 Usque colam; tantum ille meas faciliſque bonusque
Accipiat voces; nempe illo oblector in uno.
34 At vero impietas plane extirpetur ab ima

Radice

Radice, & scelerum stirps nulla repullulet; ac nos
Te rerum Deus alme patrem Dominumque canemus.

PSALM. CV.

Confitemini Domino, & invoc, &c.

1 CAnite Dominum, & invocate nomen ejus; exteris
Facta gentibus per orbem prædicate illustria.
2 Ille sermo, carmen ille, & illius miracula,
3 Nomen ejus, numen ejus una nobis gloria;
Hunc amantum & hunc petentum palpitet cor gaudio.
4 Robur ejus pignus ejus sacrosanctum roboris
Petite; vultum ejus beatum continenter quærite.
5 Subeat animum quanta nostris edidit majoribus
Signa, quæ portenta; legum scita quæ reliquerit.
6 Vos Abrami, vos Jacobi posteri, servi Dei
Separati, sorte lecta natio, vos alloquor.
7 Ille rerum rector unus arbiter,
8 Pacta nostris firma servat facta cum majoribus,
Verba meminit: mille sancta in sæcla nectit fœdera,
9 Icta primitus cum Abramo, deinde jurata Isaco;
10 Isaci sancita nato, lege non mutabili;
Posteri sque sempiterno roborata vinculo;
11 Quum tibi Chananæa (dixit) arva sorte dividam:
12 Turba numero parva quamvis advena illic degeret;
Aucta nondum stirpe longis temporum decursibus;
13 Regna quanquam & nationes exul errans veteret;
14 Hos tamen Dei benigna fovit indulgentia;
Vimque duram præpotenti dextra ab illis arcuit;
Et minis reges potentes tetricis compescuit;
15 Ne mihi (inquit) consecratos, ne mihi unctos tangite;
A meis, moneo, prophetis abstinete injuriam.
16 Quum famem voracem in orbe contumacē induceret,
Gentibusque alimenta late noxiis subduceret,
17 Prævium misit ministrum Nili ad arva fertilis;
Filium pulchræ Rachelis mango turpis vendidit;
18 Carceris latuit tenebris, crura vinctus compede,

19 Somni;

29 Somnil donec ſoluti nota regi veritas,
20 Crura ferro liberavit, ſolvit animum crimine:
21 Et nova ſortis benignæ jam viciſſitudine,
Regiorum ſervulorum ſervus antè ignobilis
22 Fræna rerum tractat unus: nuper è cuſtodia
Miſſus aulæ purpuratos nunc coërcet vinculis:
Et ſenum juvenis ſeveræ præſidet prudentiæ.
23 Iſaci tandem propago cuſta linquens patria,
Pinguis ad fluenta Nili caſtra fixit advena.
24 Ac Deo favente, læta ſtirpe ſic reflorvit,
Viribus brevi ut præiret inquilinus iocolas.
25 Tum Phari rector ſuperbæ mente verſa Abramidas
Fraude molitus nefanda ſtirpitus revellere:
26 Circulo donec voluto deſtinati temporis,
Legifer cum fratre Moſes miſſus eſt divinitus;
27 Ac Pharon Pharique regem terruit miraculis.
28 Ergo natura, imperantis non rebellis juſſibus,
Veſtiit polum tenebris, & ſolum caligine
Condidit, ceu nocte cæca ſole juſſo cedere:
29 Unda decolor cruoris tabe rivos polluit,
Squameæque ſtrage gentis inquinavit littora.
30 Terra felix ante frugum, more nunc præpoſtero,
Turpibus fœcunda ranis ſqualet: ipſa regia
Fœta ranis, ipſa regum fœta ſunt cubilia.
31 Fuſa deinde nube denſa muſca Memphin occulit:
Et pediculorum ubique fœda erant examina.
32 Inſtar imbrium ruebat miſta flamma grandini,
33 Arbores nudans comantes fronde, flore, fructibus
34 Quod reliquit atra grando, mox locuſta perdidit;
35 Bruchus abſtulit, locuſtas quod voraces fugerat.
Tot malis ſubinde ſævis icta Nili regia,
Quum ferox non mitigaret contumaces ſpiritus,
Dira populum mox in ipſum verſa pœna ſæviit.
36 Prima pignorum repente per penates omnium
Occidere; cuncta planctu, cuncta fletu perſonant.
Rege tandem pertinace cladibus perterrito,

Sancti

Sancta Memphin gens reliquit, jam tyranno libera,
Dives auro argenteisque barbarorum poculis.
Nec tot inter millia nullum languor attentaverat.
Ergo Nili jam pavore liberata regia,
Voce, vultu, plausibusque præferebat gaudium.
At patens memor benignus gentis electæ sibi,
Per siticulosæ arenæ vastitatem imperviam
Castra nubis texit umbra, luce; noctem luridam
Ignium late coruſco temperavit lumine.
Arva, victum cum rogarent, texit imber alitum;
Panis impluit per auras more densæ grandinis;
Petra jussa fudit undas; deque rupis viscere
Ante ficca solitudo flumen hausit. Scilicet
Fœderis parens benignus immemor nunquam sui,
Quod sibi caro cum Abramo sempiternum fecerat.
Sic parentum stirps piorum tuta ductu numinis
Atva liquit fraudulenta perfidi Pelusii;
Occupatis efferarum nationum sedibus
Tradidit Deus labores impiorum eis carpere;
Sanctiones ut tenerent sacrosancti fœderis,
Et piarum ad jussa legum facta cuncta fingerent.
Laus, honor decusque regi sempiterno cœlitum.

PSALM. CVI.

Confitemini Domino quoniam, &c.

1 LAudate Regem cœlitum, regem bonum,
Suisque nullo non benignum tempore.
2 Quis facta verbis æquet? eloquentiâ
Quis assequetur illius potentiam?
3 O ter beatos æqui amantes, & tuæ
Præscripta legis qui tuentur jugiter!
4 Memento nostri facilis & favens, tuum
Prospicere populum qua soles clementia;
Et me revise lenis ac salutifer,
5 Ut separati tibi bonis populi fruar,
Carpamque lætus quo fruuntur gaudio,

Hære-

Hæreditatique comes applaudam tuæ.
6 Sceleſta proles cum ſceleſtis patribus
In te rebelles multa iniqua fecimus;
Abominanda, dira perpetravimus.
7 Nam nec tyranni Ægyptii ex ergaſtulo
Noſtri parentes liberi per te, tua
Oſtenta graviter ponderarunt, nec tuæ
Meminere gratis mentibus clementiæ.
Sed propter undas æquoris rubri, duces
Adverſus animis turba contumacibus
8 Obmurmuravit. At parens malis bonus
Pœnas remittis, ut tuam clementiam
Agnoſcat orbis, & tremat potentiam.
9 Nam comminanti ceſſit unda fluctuum:
Suſpenſa moles hinc & inde per ſali
Tranquilli arenas aridam dedit viam,
Ceu ſolida campis figerent veſtigia;
10 Donec tyranno liberati & hoſtium
Crudelitate, tuta tuti littora
11 Tenuere; at hoſtes vorticoſo gurgite
Abſorbſit unda, cladis ut nec nuncius
12 Supereſſet. Illic tum ſalutis compotes
Fidemque verbis præbuere, & cantibus
Cecinere feſtis numinis potentiam.
13 Metu repulſo, protinus laſcivia
Animos rebelles percalit; nec amplius
Meminere ſigna, nec pericla priſtina;
14 Repente prava perciti libidine
Arſere, verbis & Deum procacibus
Iræ impulerunt fræna juſtæ ſolvere;
15 Ac flagitatos impie dedit cibos,
Juſtisque pœnis impios coercuit.
16 Nec pœna mentes nec benignitas feras
Mollire potuit, quin procaciter ducem
Duciſque fratrem peteret æmulatio,
Et freta ſtudiis ſemper ambitio malis.

17 Sed

17 Sed factioſos terra vaſto condidit
18 Sinu dehiſcens, flammeique gurgitis
Torrens vorago devoravit impios.
19 Nec noxiorum monita tot pœnis modum
Gens prava ſceleri fecit. Horebi in jugo
(Proh facinus!) ante imaginem bovis, dei
20 Imago ſeſe ſtravit, & fronde ſaturi
Simulacra tauri coluit inſtar numinis;
21 Partæ ſaluris nuper ingrata, immemor
Miraculorum in urbibus Niloticis;
22 Et fluctu eodem ſoſpites ſe, ſubrutos
Hoſtes ſuperbos vorticoſis æſtibus.
23 Ergo ſceleſtos ira juſta perdere
Ibat, furenti ni Deo carum caput
Pro gente Moſes obtuliſſet, & prece
24 Frænaſſet iras. Nec tamen turbæ furor
Illic quievit, expetitum tam diu
Uber feracis ſprevit agri; nec fidem
Moſi docenti, pollicenti nec Deo
25 Habuit; tumultu caſtra complens reſpuit
26 Imperia; donec ille munificus parens,
Delere promptus inter invia montium
27 Toties rebelles, extulit dextram; & genus
Per nationes impias diſperdere
28 Jam deſtinârat; ante ſculpta numina
Iterum protervi procidêre, & mortuis
Diis thura, lectasque immolarunt hoſtias;
29 Deum ſceleribus provocaverunt novis,
Iramque rurſum exaſperarunt vindicem:
30 Juſta incitatus donec ira Phineas
Ferro ſceleſtam puniit licentiam,
Et ſævientem dexteram compeſcuit
31 Domini, ſibique peperit æternum decus,
Quod nulla fileant poſterorum ſæcula.
32 Nec contumaces ſupplicia tot ſpiritus
Coercuerunt, Meribæ ad undas quin Dei

33 Rurſus

33 Rursus furorem accenderent; nec publico
Moses furore liber etiam incredula
Oratione vertit iram numinis
34 In se. Potiti deinde pactis finibus,
Nec impiarum semen omne gentium
Disperdiderunt funditus, nec jussibus
Recte monentis paruerunt numinis s
35 Sed se profanis miscuere gentibus,
Didicere ritus, serviere ludicris
36 Diis; ac eorum mancipati cultibus,
Tenuere puras à scelere nullo manus.
37 Quippe immolarunt filios ac filias
38 Ad dæmonum aras: & suæ propaginis
Tinxere sculptos sanguine innocuo deos,
Terramque sanctam polluerunt cædibus.
39 In scelera proni abominanda, dum suæ
40 Manus adorant opera, patrium Deum
41 Justas ad iras provocarunt, ut suam
Hæreditatem abominatus impiis
In servitutem mancipāret hostibus;
42 Quorum severo pæne contriti jugo,
Posuere sævam spiritus ferociam.
43 Ac liberati sæpe Domino vindice,
Rursus rebelles spiritus in vindicem
Sumpsere; rursus ob scelera pœnas sua
44 Dedere. Mitis nec Dei bonitas tamen
In rebus arctis innocentium à prece
45 Avertit aurem; fœderis memor sui
Pœnas remisit lenis & placabilis.
46 Quin & superba corda gentis barbaræ,
Cui serviebant diruta jam patria,
Lenivit; animos omnium ut perstringeret
Imago sortis flebilis vel hostibus.
47 Tu nos tuere Domine noster & Deus,
Et è profanis gentibus recollige;
Ut te canamus, nomen ut sanctum tuum

Cele-

48 Celebremus unum; populus omnis ut simul
Dicat, Deo, quem posteri Abrahami colunt,
Sit laus, honorque in sæculorum sæcula.
Amen, amen.

GEORG. BUCHANANI
PARAPHRASIS
IN QUINTVM LIBRVM
PSALMORUM.

PSALM. CVII.
Confitemini Domino quoniam, &c.

1 CAntemus Dominumque bonum facilemque parentem,
Cujus habet nullas larga indulgentia meras.
2 Hunc grato simul ore canant, quos dira tyrannis
Quum premeret, sævo incolumes ex hoste recepit,
Et juga captivo excussit servilia collo.
3 Perque feras gentes sparsos, qua surgit ab undis,
Et qua diversas abiens se condit in undas
Phœbus, ab arctoæ campis glacialibus ursæ
Collegit, tepidoque domum revocavit ab austro,
4 Per steriles saltus, & inhospita saxa vagantes,
Qua nulla ad cultas ducunt vestigia terras,
5 Fracti animos mœrore, inopes undæque cibique
Auxilium miseris imploravere querelis,
6 Audiit orantes, & opis miseratus egenos
Omnibus exolvit mœrentia pectora curis,
7 Monstravitque viam cultas quæ ferret ad urbes.

8 Ergo

8 Ergo canant Dominumq; bonum facilemq; parentem
Et late ignotis pandant facta inclyta terris ;
9 Quippe sitim victumque famem compescuit ægram,
Reddidit & membris vires, animoque vigorem.
10 Quique Dei monitis ingrata mente relictis,
11 Carceris in tenebris & cœca nocte jacebant,
12 Quum tremerent gelidæ exanimes formidine mortis,
13 Afflictique malis humiles fractique jacerent,
Auxilium miseris imploravere querelis;
Audiit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exolvit mœrentia pectora curis.
14 Vincla manu valida rupit, mortisque timorem
Reppulit, & tetris pavidos eduxit ab umbris.
15 Ergo canant Dominumq; bonum, facilemq; parentem,
Et late ignotis pandant facta inclyta terris,
16 Liminaque & portæ qui claustra refregit ahenæ,
17 Deliciis animi vires quum stulta libido
Affligit, corpusque gravi languore solutum
18 Stultitiæ pendit pœnas, & morte propinqua
Rejiciunt omnem fastidia marcida victum,
19 Auxilium miseris qui imploravere querelis,
Aspicit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exolvit mœrentia pectora curis.
20 Ereptisque suo lethi de limine verbo,
Restituit, lætumque novat per membra vigorem.
21 Ergo canant Dominumq; bonum, facilemq; parentem,
Et late ignotis pandant facta inclyta terris ;
22 Et meritis cumulent memores altaria donis,
Et grata acceptam testentur voce salutem.
23 Qui mare fluctisonum sulcat, curvisque carinis
Admovet externas vaga per commercia gentes,
24 Non ignota illi divina potentia, nec quæ
Monstrat in immenso miracula sæpe profundo.
25 Quum jubet, irrumpunt venti stridente procella,
26 Et mare nunc spumis carentibus astra lacessit,
Et nunc tartarei subsidit ad ima barathri ;

27 Pallet

37 Pallent ora, metus trepidantia pectora pulsat,
Et velut oppressis vino vestigia nutant?
Callida nec cani juvat ars aut cura magistri;
38 At Dominum ut mœstis imploravere querelis;
Exaudit trepidos, & opis miseratus egenos.
39 Jam venti ponunt, strataque æqualiter unda,
Arridet taciti tranquilla silentia ponti;
40 Jam posita læti gaudent formidine nautæ,
Cum laceræ optatum portum tetigere carinæ.
41 Ergo canant Dominum q; bonum facilemq; parentem,
Et late ignotis pandant facta inclyta terris.
42 Hunc populi cœtus laudent, sanctique senatus
43 Concilium super astra ferat, qui flumina siccat,
Et riguos passim rivis bullantibus agros,
Fontibus occlusis sitienti damnat arena;
44 Et fœcunda, sui facta ob scelerata coloni,
Arva jubet salsis subito sterilescere glebis.
45 At contra in sterili campo male pinguis arenæ
Stare lacus pingues que facit stagnare paludes:
Et fluviis siccos rivisque fugacibus agros
46 Irrigat, atque inopi transmittit habere colono;
Quique novas sanctis moderetur legibus urbes,
47 Et scrobibus credat vites, & semina sulcis,
Unde legat dulces maturo in tempore fructus,
48 Quos pater omnipotens alit, & proventibus auget
49 Assiduis pecorum fœtus. Ubi nescia rursus
Commoda fortunæ modice mens ferre secundæ,
Fræna dedit vitiis, retrahit sua munera justus
50 Arbiter, indomitos animos & corda superba
Cladibus affligit; sævis punire tyrannis
Tradit, & ignavo petulans sub principe vulgus
Contemptum, populis prædam jubet esse propinquis.
Perque inopes victus terras traducit, ubi antè
Nulla hominum tritum monstrant vestigia callem.
51 Avertit mala pauperibusque animique modestis,
Atque hilares multa fœcundat prole penates.

42 Hæc ſpectant gaudentque boni: malè conſcia muſſa
43 Turba metu. Aſt animi quibus eſt ſolertia, cura
Aſſidua volvunt, memorique hæc mente recondunt,
Luceat ut cunctis Domini clementia terris.

PSALM. CVIII.

Paratum cor meum Deus, &c.

1 MEns invicta malis, animi vigor integer, orbi
Te voce, rector, te celebrabit lyra.
2 Eia age, depoſitis mens expergiſcere curis:
Et tu canora barbitos cum nabliis.
Ocyus auroræ quam lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quam volucrum exuſcitet,
3 Te, pater alme, canam: populos tua facta per omnes,
Quacunque tellus panditur, vates feram,
4 Nam tua ſiderei bonitas faſtigia cœli,
Fideſque tractus nubium ſupervolat.
5 O Deus auguſtum nitido caput exſere cœlo:
Oſtende terris gloriæ jubar tuæ.
6 Eripiaſque tuos gelidi formidine lethi
Præſens, & opifer invocantes audias.
7 Audiit, ex adytoque Deus flammantis olympi
vocem rependit gaudii prænunciam.
En tibi frugiferos Sichimæ diſpertiar agros:
Vallem Suchoti metiar decempeda.
8 Nonne mihi parent Jacobi pignora, quiſquis
Vel pecore tondet arva, vel vomere ſecat?
9 Oppida ſub pedibus Syriæ calcabo ſuperbæ,
Moabum, Idumen, & Palæſtinas domos.
10 Quis mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Mutos Idumes divitis quis diruet?
11 Quis? niſi tu noſtræ gentis Deus unice tutor,
Qui nos premendos hoſtibus reliqueras,
Offenſus vitiis pravis: nec in arma ruentes,
Noſtros præibas dux, ut ante, exercitus.
12 Nunc pater auxilium rebus bonus adfer in arctis,

Humani

Humana fallax credulos ſpes decipit.
Te duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hoſtis arrogantiam.

PSALM. CIX.

Deus laudem meam ne tacueris, &c.

1 NE fileas, ne diſſimula mea gloria, neve
Sine veritatem ſupprimi mendacio.
Me ſcelerati oris fraus, & crudele venenum,
Proterva fictis lingua me premit dolis.
2 In me odia occultis acuunt ſermonibus iras,
Et immerenti fabricant moleſtiam.
3 Qui mihi debebant fidum ſolamen amici,
Probra ingerebant clanculum & convicia,
Aſt ego, ſecretæ tibi qui penetralia mentis
Cernis, dolente corde fundebam preces.
4 Omnibus officiis culti mihi damna rependunt,
Remunerantur odio amorem ſimplicem.
5 Tu pater hunc ſævo vexandum trade tyranno:
Vaſtator illi ad dexteram aſtet Angelus.
6 Judicis aſtiterit cum ſordibus ante tribunal,
Damnatus aſpris exeat ſententiis,
Quum volet iratos animos inflectere fando,
Oratione judices exaſperet.
7 Ante diem fato pereat præreptus acerbo:
Locumque vacuum dominus occuper novus.
8 Orba fleat ſoboles, vidua gemat uxor in aula;
9 Ejecta proles patrio exulet ſolo:
Inſtabilis, mendica, vagis erroribus orbem
Luſtret: quietum reperiat nuſquam locum.
10 Conturbetque domum miſeram, inſcribatque penates,
Scrutatus omnes fœnerator arculas.
Ignotuſque hæres longo congeſta labore
11 Rapiat, opemque nemo poſcenti ferat:
Nullaque progeniem miſeratio ſublevet orbam.
12 Mors falce totam demetat ſemel domum.

Proxima gentem omnem cum nomine deleat ætas.
14 Apudque Dominum, patris erratum, ut recens,
15 Ante oculos interque manus versetur & erret:
Nec vitia matris tollat ulla oblivio.
16 Utque erat oblitus miserandi, oblivio gentem
Ejus perenni supprimat silentio:
Qui dejectum, inopem, & curis mordacibus æg
Pertrahere mortis nixus est in retia:
17 Semper ei veluti fuerat maledictio cordi,
Maledicta in illum & execratio cadent.
18 Ac veluti studio fugit benedicere pravo,
Sic nullus illi cupiat aut dicat bene.
Et velut obtegitur talari corpus amictu,
Totus miseriis ille sordeat obsitus.
Sic in cuncta illi passim se viscera fundant,
Vt oleum in ossa penetrat, unda in viscera.
19 Hoc ergo incedat semper vestitus amictu:
Hæc zona lumbos cingat illi & ilia.
20 Ante Deum tales pendat detractio pœnas,
Et clam salutem quisquis oppugnat meam.
21 Alme pater, pater alme, tua me protege dextra,
Et invidorum libera calumniis:
Vt nomen latus omne tuum telluris honoret,
Et suavitatem sentiat clementiæ.
22 Eripe me invidia: sum pauper, egenus & expe
Animumque curæ turbidum urunt anxiæ,
23 Non aliter pereo, species quam futilis umbræ,
Pallent tenebris sera quum crepuscula;
Aut ubi decussis solerti indagine ramis,
Locusta tectis pulsa frondeis cadit.
24 Genua labant infirma: artus jejunia solvunt;
Exangue siccis corpus aret ossibus.
25 Me tumidi probris hostes petiere superbis;
Me conspicati capita quassarunt sua.
26 Adfer opem, servumque tuum, pater optime, t
Pro lenitate semper assueta tibi;

27 Ag

27 Agnoscantque tuam, rerum pater optime, dextram;
Unaque salvum me sciant clementia:
28 Dum maledicta vomant hostes, dum probra loquentur,
Bonusque placidusque benedices tu mihi,
Dum confusa illis turpis pudor ora notabit,
Lætitia servi pectus hilarabit tui.
29 Hos pudor, ut talos à vertice vestis ad imos
Effusa late corpus omne contegit;
Hos pudor, & mœrens turbato infamia vultu,
Qui me maligno dente rodunt, obruat.
30 At ego tum Domino grates memor ore sonabo,
Cœtuque laudes in celebri concinam;
31 Qui stetit auxilio dexter cum paupere, vitamque
Eripuit ejus hostium ludibrio,

PSALM. CX.

Dixit Dominus Domino meo, &c.

1 SIc alloquutus Dominus est Dominum meum,
Asside dexteram ad meam.
Dum proterendos, ceu scabellum, sub pedes
Hostes tibi provolvero.
2 Ad orbis oras ultimas fasces tuos
Alta ab Sione proferam,
Vt juris æqui vinculis coërceas
Fastus rebelles hostium.
3 Te pompa lætis quum reducet plausibus
Ad templa voti compotem,
Sancto decorus apparatu exercitus
Lætum celebrabit diem.
Non roris imber ante lucem argenteis
Tot vestit arva gemmulis,
Quam multa cunctis gentium de finibus
Ad te propago confluet.
4 Juravit & se adstrinxit immutabili
Dominus sacramento tibi,
Te te futurum Melchisedecis sibi

Ritu sacrorum antistitem,
Sol inquieto lucis orbe dum diem,
Dum luna noctem illuminet.
5 Ad dexteram ille semper assistet tuam:
Ferro tyrannos vindice
6 Compescet: iram commodans suam tibi,
Gentes rebelles comprimet.
7 Ducesque regnis imperantes ditibus
Sternet solo: torrentibus
E fortuitis, dum fugam premet, sitim
Victor levabit igneam.
8 Ergo subactis hostibus, cœlo caput
Tollet decorum gloria.

PSALM. CXI.

Confitebor tibi Domine in, &c.

1 SIve inter fidos tractem secreta sodales,
Seu sancti stipante caterva
Me populi loquar, alme parens, te pectore toto
Usque canam: tua munera grato
2 Ore feram, magna æternæ miracula dextræ:
Magna quidem, sed & inclyta certe,
Et manifesta bonis, studio scrutante fideli.
3 Quicquid enim gerit, omnia splendor,
Omnia divina majestas luce refulgens
Illustret, dum sidera terras
Ignea lustrabunt, hunc justum semper, & æquum
Sera agnoscent sæcla nepotum.
4 Nec quæ primævi quondam stupuere parentes
Attoniti, mirandaque nati
Invida delebunt oblivia; parcere largus
Nempe parens, facilisque querelis
5 Flectere cor miseris: spoliis ex hoste superbo
Direptis decoravit amicos.
Nec cum gente sua percussi fœderis illum
Immemorem ulla redarguet ætas.

6 Ostis

Ostenditque suas per facta illustria vires,
Quum populatus regna superba,
Dimensusque novis hostilia rura colonis,
Dilectæ dedit oppida genti.
Quicquid agit loquiturque, fides immobilis actus
Æqui & regula dirigit omnes.
Quæ jubet: æqua jubet, nulloque interlita fuco,
Aut tacitam celantia fraudem,
Quæque nec æterno volventia sæcula lapsu
Interimant, aut tempore carpant.
Quippe astans fidei firmæ constantia & æquum
Perpetuo rata jussa tuentur.
Quum premeret Pharii imperium crudele tyranni
Selecta de gente nepotes,
Excussitque jugum, & regis fera jussa superbi
Exuit; æternaque beatis
Libertate frui donarat: pignora sera
Si jurata parentibus olim
Intemerata piæ servassent fœdera legis:
Fœdera nullis irrita sæclis.
Quippe Dei sanctum est & formidabile nomen,
Ac sancte sua pacta tuetur;
Exigit & duras violato fœdere pœnas.
Hunc colere ex animoque vereri,
Vivendi recte fons & sapientia prima est.
Hanc cunctos qui dirigit actus
Ad metam, verè sapit; hunc ventura nepotum
Semper dicent sæcla beatum.

PSAM CXII.

Beatus vir qui timet Dominum, &c.

1 BEatus ille qui Deum rerum patrem
Pietate non ficta colit,
Deique gaudet legibus: mores suos
Formare ad illas nititur.
2 Latè per urbes divites potentiam

Ejus propago proferet.
Prolem piorum numinis benignitas
Larga beabit dextera.
3 Res affluenter ſuppetet ſemper domi
Illi: nec ætas longior
Obliterabit æquitatis gloriam
4 Fructumque. Quum premet malos
Fortuna, ſævo geſtiens ludibrio
Mutare ſummis infima,
Benignitatis tum ſuæ juſtis Deus
Lucem in tenebris offeret.
Clemenſque bonuſq; in omnibus periculis
Stirpem piorum muniet.
5 Miſertus inopis vir bonus; larga manu
Succurret indigentiæ:
Sic cuncta juſto temperans exanime,
Nec verba temere ut excidant.
6 Non turbo ſortis cuncta quatientis, loco
Movebit illum, nec dies
Suprema famam condet ejus invido
Oblivii ſilentio.
7 Non livor illum falſa gaudens ſpargere
Terrebit, aut calumnia:
Bellive rumor, aut egeſtas lurida,
Fragorque lethi proximi:
Sed mente firma provocat diſcrimina;
Deoque ſolo nititur.
8 Ceu cana rupes murmurantis æquoris
Spernit minaces impetus:
Sic ille certa interritus fiducia
Sortis procellas ſuſtinet:
Ac ſuſtinebit, dum ruinas hoſtium
Salvus ſuorum adſpexerit.
9 Opes volucris inſtar auræ mobiles
Largitus eſt egentibus;
Sibi æquitatis gloriam ſuperſtitem

10 Ser-

Servavit: orbe gloriam
Vivaciorem, nec senectæ dentibus
Æruginosæ obnoxiam.
Dum laude clarum, reque lautum splendida
Spectabit impius pium,
Curæque mentem vellicabunt anxiæ,
Succumque carpent corporis;
Dentem fatigans dente ringetur, lue
Se macerabit tabida.
Dominus malorum vota ridet irrita,
Spes ut modestas promovet.

PSALM. CXIII.

Laudate pueri Dominum, &c.

1 PSallite Dominum pueri, Domini
Nomen festo tollite cantu.,
2 Nomen Domini sic celebretur
Ut sæculorum in sæcula long
Nulla oblivia sentiat ævi.
3 Primo à carcere solis eoi
Ad purpueros usque occasus,
4 Omnes Domini nomen adorent,
Qui gentes super arduus omnes
Celsas ætheris incolit arces.
Cujus longè gloria mundi
Trans flammantia mœnia vecta est.
5 O pietatis nescia veræ
Pectora! ritu sacra nefando
O qui fingitis, anne deorum
Quenquam Domino similem nostro
6 Nostis? quem super ardua cœli
Culmina positum nil latet imæ
Sub cava clausum viscera terræ,
Nil humano procul adspectu
Trans multiplices ætheris orbes:
Inopem terræ qui prostratum

Suscitat, & de pulvere egenum
7 Tollit, ut alto positus solio
Populi primos carpat honores.
8 Qui maternos sterili fructus
Exoratus donat, & orbos
Læta renovat prole penates.

PSALM. CXIV.

In exitu Israel de Egypto, &c.

1 QUum domus Isacidum patrias remearet ad oras,
Barbaraque invisæ linqueret arva Phari;
2 Ipse Deus Judam cœlesti numine tutum
Fecit; erat populi signifer ipse sui.
3 Vidit & attonitus trepidum mare diffidit undas;
Jordanis refugas in caput egit aquas.
4 Dura per intonsos salierunt culmina montes,
Vt saturas gestit dux gregis inter oves;
Celsaque frondentes movere cacumina colles,
Agnus ut in pratis luxuriare solet.
5 Quid mare vidisti solito cur cesseris alveo?
Cur fugis in fontes fluminis unda tuos?
6 Cur ita concusso saliistis vertice montes,
Vt satur exultat dux gregis inter oves?
Cur ita frondenti saliistis vertice colles,
Agnus ut in pratis luxuriare solet?
7 Nempe Dei trepidum præsentia terruit orbem,
Cui cadit in Solymos victima multa focos,
8 Qui lapidum venas laticum lax vitin usum,
Cui fluxit largo flumine dura silex.

PSALM. CXV.

Non nobis Domine, non nobis, &c.

1 TE magne rector orbis, haud victoriam
Ex hoste sævo poscimus,
Nos ut per omnes fama gentes differat,
Nec apparatu ut splendido

Per

Per ora vulgi nos triumphus aureo
Curru superbus transferat;
Sed impiarum ut sæcla gentium sciant
Te largum opis cultoribus
Tuis, fideque semper immutabili
Promissa promptum solvere.
2 Nec forte rebus insolentes prosperis,
Vbi nunc Deus vester? rogent.
3 Deus astra nostet incolens, mortalium
Nutu suo res temperat.
4 At impiarum finxit error gentium
Manu deos inutiles;
Aurum caminis excoquens, aut malleis
Massa è sequaci bracteas
Ducens, figura multiformi ludicra
Affixit aris numina.
5 Inane vocis os habent; oculos habent,
Orbes inanes luminis.
6 Naribus odores nec trahunt, nec auribus
Surdis sonores hauriunt;
7 Palpare manibus non queunt, torpentibus
Nec ingredi vestigiis,
Nec vox anhelis edita è pulmonibus,
Cavo recurrit gutture.
8 Quicunque tales fingit aut colit deos,
Diis ipse similis fit suis.
9 At tu Jacobi gens, loca fiduciam
Omnem salutis in Deo,
Qui te potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
10 Et vos Aronis posteri, spem ponite
Omnem salutis in Deo,
Qui vos potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
11 Quicunque cultor es Dei, fiduciam
Loca salutis in Deo,

Qui te potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
12 Qui nos favore semper amplexus memor
Fovit fovetque sedulo;
Cunctos Jacobi qui fovebit posteros,
Aronis & sacrum genus
13 Qui se colentes, sive juvenes, seu senes,
Fovebit & custodiet.
14 Qui nosque donis semper augebit novis,
Et liberorum liberos.
15 Nam nos profanis segregavit gentibus
Cœli solique conditor:
16 Cœlum sibi ipse regiam fecit, solum
Sedem dedit mortalibus;
17 Remunerantes muneribus illum ut suis
Rerum parentem agnoscerent,
Neque ora laudes in tuas solvent, pater,
Quos mors teget silentio.
18 Nos te parentem agnoscimus, qui spiritu
Vitalis auræ vescimur.
Te prosequemur laudibus, dum lucido
Sol axe terras ambiet.

PSALM. CXVI.

Dilexi quoniam exaudiet, &c.

1 TOto pectore diligam
Vnice & Dominum colam,
Qui lenis mihi supplici
Non duram appulit aurem.
2 Aurem qui mihi supplici
Non duram dedit; hunc ego,
Donec pectora spiritus
Pulset, semper amabo;
3 Jam mors ante oculos erat,
Jam stabam super aggerem
Busti, jam dolor anxius

Omni

Omni ex parte premebat;
4 Expes tum prece supplice
Oravi Dominum, Pater,
Quæso, inquam, miserabili
Saltem consule vitæ.
5 O justum Dominum & bonum,
6 Et pronum veniæ! auxilî
Is me & consili indigum
Sævo texit ab hoste.
7 Ergo mens tibi reddita
Mœrorem cohibe: & Deus
Quæ larga tribuit manu
Donis læta fruare.
8 Vitam è faucibus eruit
Mortis, & lacrymas genis
Absterfit, stabili & pede
Firmavit tibi gressum.
9 Tutus præsidio Dei
Degam; & polliciti fide
Fretus non dubia, canam
Grato pectore laudes.
10 Lassus, rebus & asperis
Afflictus, trepida fuga
Vitæ prospiciens meæ.
11 Sic mecum ipse loquebar,
Nulli certa homini fides;
At rerum arbiter optimus,
Vnus polliciti tenax,
Vnus fallere nescit.
12 Tot liber toties malis,
Tot auctus toties bonis,
Quo tandem officio tibi
Coner solvere grates?
13 Te festa dape, te prece,
Te libamine prosequar;
Te vitæ columen meæ

Grata voce fatebor:
14 Te vitæ columen meæ
In cœtu populi tui
Grata prosequar hostia,
Damnatus tibi voti.
15 Electos, genitor, tuo
Custos præsidio tegis,
Nec per vim pereuntium
Manes linquis inultos.
16 Tu servum Dominus tuum,
Ancillæ sobolem tuæ
Me, minacibus hostium
Vinclis eripuisti.
17 Te rerum pater optime,
Semper laudibus efferam;
Nomen in dubiis tuum
Usurpabo periclis;
18 Te voti reus, erutus
Morti, prosequar hostia,
19 Sacri limen ad atrii,
Sacræ redditus urbi.

PSALM. CXVII.

Laudate Dominum omnes, &c.

1 OMnes ubique gentium
Quos solis ambit orbita,
Rerum parentis optimi
Laudes libenter pangite.
2 Agnoscite indulgentiam
Benignius nos in dies
Foventis, & constantiam
Promissa certam reddere.

PSALM. CXVIII.

Confitemini Domino, &c.

1 EJa Deum laudate, Deum facilemque bonumque
Lau

Larga benignum semper indulgentia.
3 Eja Dei, soboles Jacobi, dicite laudes,
Larga benigni semper indulgentia,
3 Eja Deum canat Aronis numerosa propago,
Larga benignum semper indulgentia.
4 Eja Dei pura cultor pietate, fatere
Larga benignum semper indulgentia.
5 Audiit orantem Dominus me rebus in arctis;
Ac liberavit illico ex angustiis.
6 Ille mihi assistat solus, non arma, nec ulla
Humana mi vis adferet formidinem.
7 Ille mihi auxiliò sit solus; lumina damnis
Explebo (nec me decipit spes) hostium.
8 Tutius à rerum Domino est sperare salutem;
Confidere armis quam virorum fortium;
9 Tutius à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere opibus quam potentum principum,
10 In me conjurent populi omni ex parte propinqui;
Dei faventis conteram cunctos ope;
11 Circumdent omnique premant ex parte licebit;
Dei faventis conteram cunctos ope;
12 Circumdent omnique premant ex parte licebit,
Quam nube densa vere se fundunt apes,
Non secus ac siccas ignis violentia spinas,
Dei faventis conteram cunctos ope.
13 Improbe quid frustra labefactum evertere tentas?
Dei potentis sustinet me dextera.
14 Ille meæ vires; illum mea carmina pangent
Unum; salutis unus auctor est meæ.
15 Cunctaque justorum pariter tentoria plaudent;
Meæ salutis pariter auctorem Deum
Laudabunt; cantuque ferent ad sidera dextram
Belli potentem, divitem victoriæ;
16 Dextram armis, dextram præstantem robore, dextram
Belli potentem, divitem victoriæ.
17 Sæva quid insultas mihi mors? tua tela reconde;

Frustra minaci territas me spiculo.
Vivo equidem, vivusque feram super æthera cantu
Raram benigni numinis clementiam.
18 Jure parens bonus ærumna me afflixit acerba;
At imminentem reppulit mortem tamen.
19 Pandite pontifices sacri mihi limina templi,
Salute parta ut laude prosequar Deum.
20 Hæc est illa Deo gratissima janua, justis
Voris aperta dehinc futura janna.
21 Te merito, pater alme, canam, tu rebus in arctis
Aurem applicasti supplici placabilem:
Sospes, & infesto duce te sum tutus ab hoste.
22 Et molientum tecta quem rejecerat
Artificum improbitas lapidem, fastigia summi
Late refulgens jam coronat anguli.
23 Scilicet arcano factum est hoc numine, nostra
Attonita factum quod stupescunt lumina.
24 O lux festa, ô lux jucunda ad gaudia nata,
Cœlestis in nos lux favoris conscia!
25 Vsque fave; custosque tui, pater optime, regis
Sis, & secundos cœpta duc ad exitus.
26 O felix, iterum ô felix, quem rector olympi
Populo salutis misit auctorem suo!
Nos, quibus est sacri custodia credita templi,
Vobis precamur cuncta vertant prospere.
27 Vnus enim Dominus rerum moderatur habenas,
Qui gratiæ in nos lumen effundit suæ.
Lætitia celebrate diem, fœnsque bidentis
Tenellus aræ vinctus astet cornibus.
28 Te Dominum, te mente colam, te voce fatebor;
Tuumque semper laude nomen prosequar.
29 Eja, Deum laudate Deum facilemque bonumque,
Larga benignum semper indulgentia.

PSALM. CXIX.

Beati immaculati in via, &c.

ALEPH.

1 O Beatos, qui sequuntur orbitam legis Dei:
2 O beatos qui monenti sponte parent numini,
3 Labe puri nec relinquunt lege jussum tramitem,
4 Quem severitate dura nos tenere præcipis.
5 O gradum regas labantem sic, monenti ut paream,
6 A tuis attenta jussis nusquam ut errent lumina:
7 Tum ducem canam æquitatis candido te pectore.
8 Obsequar tibi: obsequentem tu tibi ne desere.

BETH.

9 Quid juventam, ne labascat, servat æque ac lex tua?
10 Hinc ne aberrem, modo laboro: tu laborantem rege.
11 Ne vacillet pes, meo tua verba condo pectore;
12 Rector orbis, æquitatis regulam tuæ doce
13 Me, tui oris verba semper ore mediter ut meo:
14 Illa longe cariora semper auro ut æstimem:
15 Illa cogitem, illa secter, illa mirer unice:
16 Illa nulla è corde nostro deleant oblivia.

GIMEL.

17 Da tuæ legi obsequenti vivere: ut propius tui
18 Conspicer pacti æquitatem, pande mentis lumina,
19 Inquilinum jussa legis ne tuæ celaveris,
20 Fœderum leges tuorum ægra mens desiderat.
O, tuæ legis superbum qui premis fastidium,
21 Me tuæ legis sequacem vindica: cui divites
Arroganter obloquuntur, jussa quod servem tua,
E tuo sermone vitæ quod capessam formulam.

DALETH.

25 Æger animus languet: ægrum recrea verbo tuo.
Cordis arcanas latebras prodidi tibi: rudem
27 Tu doce, præferque lucem, scita mediter ut tua;
Et cor anxium tui verbi erigas solatio

Absque

Absque fuco fac tuarum scita legum ut diligam.
Recta sector, instituta specto semper ad tua.
Lex tua animo sculpta inhæret; spem meam ne desere.
Pande iter tuæ æquitatis; te comes lætus sequar.

HE.

Legum iter monstra tuarum; fœdus erudi tuum,
Fœdus ut legemque tuis imbibam præcordiis,
Cuncta ut instituta recta secter usque semita.
Sordidis averte curis jussa pectus ad tua;
Flecte lumina, impias ne vanitates hauriant.
Languidum excita; face ut te timeat animus ac ament.
Libera probro a pudendo me benignus arbiter;
Tua statuta diligentem servet æquitas tua.

VAU.

Me bonus respice opiferque fœderis memor tui,
Ora claudam ut exprobranti spem tuæ fiduciæ;
Spes salutis, veritatem ab ore ne tuam eripe;
Semper ut tuis statutis audiens, tuto gradu
Ambulem, tua jussa quæro sola; coram regibus
Differam (nec me pudebit) de tuis sermonibus.
Hos amavi, & hos amabo; & obsequens his, brachia
Tollam; ut usq; & usq; volvam hos ore, mente cogitem.

ZAIN.

Sis memor pacti, columna quæ meæ fiduciæ est,
Quod levat mœrentem, & ægrum è fauce mortis eripit.
Rideant licet superbi, te sequar; legem tuam
Usque repetam, in rebus arctis hoc erit solatium.
Impios quum legis hostes cerno, totus horreo.
Carmen hæc erit mihi, orbē donec hospes hunc colam.
Hanc ut observem, tenebræ me silentes admonent;
Illa mentem cura semper unice exercet meam.

HETH.

Obsequi tibi, mihi una est spes, opes, hæreditas.
Ut bonus promissa præstes, unice unum id ambio.
Actiones vitæ ut omnes ad tuam componerem

Legem;

Legem ; ad hanc custodiendam quâ licet me confero ;
Impeditus impiorum vinculis hanc cogito ;
Hujus ergo nocte surgens prosequor te laudibus.
Qui verentur hanc, amicis utor ; hanc parens bone,
Qui tua benignitate cuncta reples, edoce.

TETH.

Domine ades, pollicita servo fac benigne appareant.
In tua lege acquiescam ; me doce legem tuam.
Vix malo coacta leges mens sequi didicit tuas.
Scita, fons benignitatis, tua benigne me doce.
Me superbi criminantur ; corde toto ego te sequar.
Justa me juvant tua, illis mens hebescit prosperis.
Eruditi me malis, ut legi adhæream tuæ,
Hæream ut legi, auri acervis gratiori ingentibus.

JOD.

Da Manu tua creato nosse vim legis tuæ,
Me pii læti obsequentem legibus spectant tuis,
Justa lex tua est : premis me jure justus arbiter,
At libenter audientem justa me tua recrea.
Tibi libenter obsequentem præveni clementia :
Servulum tuum prementem comprime arrogantiam,
Me tuæ legi obsequentes obsequentem diligant ;
Nec ferat tibi obsecundans pura mens infamiam,

CAPH.

Deficit mens spe salutis, spes nec illam deficit.
Lassa languent lumina : utris corpus instar aridi
Tabuit : solare promissi in malis memorem tui.
Quis ferendi finis ? hostem quando punies meum ?
Mihi tuæ legis superbus hostis effodit scrobem.
Æqua lex, promissa certa sunt tua, hostes confice,
Qui premunt me, quod te in uno collocem fiduciam,
Scita fac ut ad tua omnes actiones dirigam.

LAMED.

Certa eunt promissa, certa stat tuis verbis fides,
Dum polo stellæ micabunt, herba certas vestiet.

Sempiterno

Sempiterno quæ recursu legibus parent tuis.
Obruissent me dolores, ni affuisset lex tua,
Lex salubris; nulla nobis tollet hanc oblivio.
Sum tuus, tua instituta diligentes diligo,
Impii mortem parabant scita meditanti tua.
Cæteris est finis; illa sola semper permanent.

MEM.

O tuam quam legem amavi! semper illam cogito,
Hostibus prudentiorem me meis hæc reddidit,
Factus huic fui obsequendo doctior doctoribus.
Huic quod audiam, senecta astutior sum callida.
Huic ut obsequar, malorum flecto gressū à semitis.
Te docente non recedo paululum à verbis tuis,
Faucibus meis suavi melle suavioribus.
Eruditus his, recedo à semita mendacii.

NVN.

Sancta lex, velut lucerna, dirigit pedes meos.
Obstinavi animum, tuis ut obsequar sermonibus.
Obrutum malis, tuorum fœderum memor, leva.
Edoce me justa, & oris hanc bonus cape victimam.
Justa non rejecta, quamvis undique instarent mala;
Hæc nec abjeci impiorum pene clausus retibus.
Hæc voluptas, hoc mihi unum gaudiū, hæc hæreditas.
Hic scopus mihi manebit, vivusaura dum fruar.

SAMECH.

Diligo legem tuam, sicut malos abominor.
Vnica es spes, una verbis in tuis fiducia.
Vt Dei mandata servem, hinc impii facessite.
Me tuo sermone fulci, ne sequar spes irritas,
Te regente salvus usque justa diligam tua.
Perfugas calcas tuos, qui vana frustra cogitant.
Legem amo tuam, quod omnes impios exterminet,
Corpus horret quum severum cogito te judicem.

AIN.

Æqua ne me diligentem desere opprimentibus.

Justa

Justa fac amem superbo tutus à ludibrio.
Dum salutem spero, secta specto dum tua, lumina
Lassa languent; tu benignus edoce servum tua
Placita; legum fac tuarum intelligat mysteria.
Tempus instat puniendi legis adversarios.
At tuum fœdus mihi auro est carius carissimo;
Hoc amo, huc errore misso dirigo vitæ ordinem.

PE.

Mira rituum tuorum mens colit mysteria.
Verba pectori imperito luminis sunt janua.
Faucibus tua verba apertis duco, vitæ ut spiritum
Ceu soles te diligentes, intuere me bonus.
Dirige ad tua verba gressus; tum scelus non opprimet
Me; tuæ legi, impiorum liberà calumnia,
Obsequar; bonus intuere me, tuam ut legem sequar.
Si quis hanc spernit, fluunt mihi more rivi lacrymæ.

SADE.

Justus es creator orbis; justa justa sunt tua.
Plena lex est æquitatis; certa verbis veritas.
Rumpor ira, quum scelestis impie contemnitur
Sermo purus instar ignis, servus hunc amat tuus.
Impii spernant licebit me, tuam legem sequar.
Justa stant tua sempiterna, mota nullo turbine.
Turbidis mihi illa rebus anxium cor recreant
Scire legem da tuam; vitam mihi donaveris.

COPH.

Corde toto audi vocantem, legi ut obsequar tuæ.
Invoco, adjuva invocantem, fœdus ut colam tuum;
Invoco te mane; verbis in tuis fiducia est.
Nocte vigiles anteverto, verba mediter ut tua.
Me benigne audi, ut soles, & fauce mortis eripe.
Impii me persequuntur, legis expertes tuæ;
Tu propinqua Domine, justa cujus omnia justa sunt.
Justa firma fine nullo, firma nullo exordio.

RES.

Adspice afflictum; leva me, fœderis memorem tui;
Fœderis memor meam vitam patronus assere,
Impii malè interibunt, justa qui tua negligunt.
O bonus sine fine, robora, ut soles, vitam meam.
Me prementum multitudo à lege non flectit tua.
Mœret animus intuendo, pacta qui spernunt tua.
Tu bonus tua justa amantem me vicissim recrea.
Cuncta promissa tua nullum fixa norunt terminum.

SIN.

Me premit tyrannis: at cor verba meditatur tua,
Verba gratiora gazis aureis animo meo.
Diligo legem tuam, ceu vanitatem abominor.
Septies tuam æquitatem me canentem lux videt.
165 Legem amantibus tuam pax multa, nulla offensio.
Spectat à te mens salutem, nixa promissis tuis;
Mens amat promissiones unicè & servat tuas.
Servo tua pacta, ut vicissim tu vitam observas meam.

THAV.

Invocanti da tuarum scire legum abscondita,
170 Invocantem libera me, fœderis memor tui
171 Te docente prædicabit os tuas laudes; tua
172 Justa lingua nuntiabit, justa longè æquissima,
173 Dextera tua obsequentem justibus juva tuis.
174 Abste opem spero; tuarum scita legum diligo.
175 Sospita me, ut prædicem te; lex juvabit me tua.
176 Me vagam ut pecudē, require fœderis memorem tui.

PSALM. CXX

Ad Dominum, cum tribul. &c.

1 HInc me obsidebant bella, & hinc calumniæ
Livor faces admoverat;
Ad te refugi destitutus omnibus,
Rerum creator optime.
Te voce supplex invocavi, tu meas
Non lentus audisti preces.

2 A fraudulentæ toxico linguæ Deus
Me protege & mendaciis.
3 O lingua fraudis machinatrix impiæ,
Qua spe meum oppugnas caput?
4 Scythæ ferocis lingua pestilentior
Tinctis veneno spiculis.
Ignis voracis lingua flammis acrior,
Quum sylva flagrat arida.
5 Heu vita tristis, vita dura & anxia,
Per invios erratica
Montes, latrones inter, atque inhospita
Gentis feræ mapalia.
6 Mens ægra vitæ carpitur fastidio,
Hostes quietis accolens;
7 Hostes quietis, blanda quos oratio
Ferociores efficit;
Quos innocentis mentio concordiæ
Ad bella sæva exasperat.

PSALM. CXXI.

Levavi oculos meos in, &c.

1 DUm ferox armis inimicus instat,
Ad montes vaga lumina
Proximos circumfero, siquid illinc
Forte appareat auxili:
2 At mihi cœli Dominus solique
Certam solus opem feret.
3 Ille (quid vano trepidans tumultu
Cor pulsas mihi pectora?)
Ille sanctorum (mihi crede) custos
Noctes excubat & dies;
4 Victa nec blandi illecebris soporis
Unquam lumina dimovet.
5 Leniter passis tibi semper alis
Umbræ more supervolat,
6 Ne cutem solis violentioris

Vrant

Vrant spicula de die.
Nocte ne lunæ nebulosioris
Artus degravet halitus.
7 Seu domi clausus lateas, latentem
Clausis servat in ædibus;
8 Seu foris pacis obeas amicæ,
Seu belli fera muneta,
Sospitem è cunctis Dominus periclis
Semper te bonus ernet.

PSALM. CXXII.

Lætatus sum in his quæ, &c.

1 O Lux candida, lux mihi
Læti conscia nuncii!
Jam pleno stata tempora
Reddit circulus anno;
Jam festi revocant dies
Augustam Domini ad domum;
2 Jam sacri pedibus premam
Lætus limina templi.
3 Jam visam Solymæ edita
Cœlo culmina, & ædium
Moles nobilium, & suo
Augustam populo urbem;
4 Vrbem, quam procul ultimis
Terræ finibus exciti,
Petunt Isacidæ, ut Deum
Placent more parentum.
5 Justàm cœlitus oppidis
Vrbem jus dare cæteris,
Et sedem fore Davidis
Cuncta in sæcula proli.
6 Mater nobilis urbium,
Semper te bona pax amet;
Et te semper amantibus
Cedant omnia rectè.

7 Sem

7 Semper pax tua mœnia
Colat; semper in ædibus
Tuis copia dexterâ
Larga munera fundat.
8 Dulcis Isacidum domus,
Te pax incola fospiter;
9 Sedes Numinis, omnia
Succedant tibi fauste.

PSALM. CXXIII.

Ad te levavi oculos, &c.

1 AD te levavi, rex, pater & Deus;
Ad te levavi lumina, qui procul
Contagio humano remotus,
Templa habitas radiata cœli.
2 Ut servus observat domini manus,
Gestus & omnes lumine mobili,
Arguta seu nutus acutis
Serva oculis dominæ tuetur;
Te nostra spectant, te Domine & Deus,
Intenta mentis lumina, dum graves
Iras remittas, fervulisque
Des veniam bonus atque pacem,
3 Jam lenis in nos respice: fervulis
Jam parce tandem, parce fidelibus,
Quos hostis insultans superbo
Ludificatque premitque vultu,
4 Contemptus hosti ac opprobrium sumus,
Vitæque tædet, ferre animus nequit
Supercili fastum superbi,
Ludibriumque opibus tumentum.

PSALM. CXXIV.

Nisi quia Dominus, &c.

1 NI faventis affuisset numinis præsentia,
2 (Dicat Isaci propago) Numinis præsentia

Ni

2 Ni faventis affuisset, quum veniret perditum
Nos superba multitudo, freta stultis viribus,
3 Forte vivos devorassent, debilesque & pauculos,
Ira fervidi furoris avida nostri sanguinis,
4 Obruisset instar undæ nos procella cladium;
More torrenti, pivali ab imbre turgidi, impetus
5 Nos repente sustulisset: usque ad animam gurgites,
Vsque ad animam transiissent gurgites impervii.
6 Sempiterna laus Deo sit, qui suos non tradidit
Dentibus prædam cruentis perfidarum gentium.
7 Cassibus fractis dolosis sospites evasimus:
Capta veluti jam volucris rete fugit aucupis.
8 In Deo nostræ salutis spes reposita est unico;
Qui solum cœlumque fecit vi potentis dexteræ.

PSALM. CXXV.

Qui confidunt in Dominо, &c.

1 SIonis arcem non aquilo impotens
Saxo sedentem perpetuo quatit,
Nigrantibus non auster alis
Imbriferas glomerans procellas.
2 Quicunque verè spem locat in Deo,
Non hostis hunc vis, non quatiet dolus,
Si fractus illabatur orbis;
Incolumis fugiet ruinam.
Vt civitatem mœnia montium
Sanctam tuentur, sic Dominus suos
Vi cingit arcana, nec unquam
Præsidii viduos relinquet.
3 Nec impiorum perpetuo jugo
Sinet piorum progeniem premi,
Ne turpibus contaminetur
Flagitiis labefacta mentem.
4 Vt affluenter fac bona sint bonis,
Vt continenter fac male sit malis,
De calle quos recti illecebris

Im-

Impietas male sana flexit,
Fac sancte rerum conditor, ut domum
Beata semper pax colat Isaci;
Tranquillitas secura pulchræ
Exhilaret Solymæ colonos.

PSALM. CXXVI.

In convertendo Dominus, &c.

1 QUum pater omnipotens captam remeare Sionem,
Dulcemque jussit patriam revisere,
Attoniti stupuere animi, nec opinaque secum
Metum librantes inter & spem gaudia,
Vixque sibi credunt; veluti qui noctis opacæ
Sopore pulso mane versat omnia.
2 Pro lacrymis redeunt risus; sua gaudia quisque
Sermone celebrat, patrium laudans Deum.
Nec minus attonito stetit ad miracula vultu,
Sic barbarorum turba secum mussitans,
En pater ille deûm quos signa ostendit amoris!
Hujus saluti gentis usque ut prospicit!
3 Nec falsò, nam signa Deus monstravit amoris
Præclara, nostræ dum saluti prospicit.
Ergo alacres læto testamur gaudia plausu.
4 At tu benigne fac parens ut cæteri
Jam redeant, plenisque viis sic agmen inunder,
Ut æstuosi quum flat austri spiritus,
Indignata suis cohiberi flumina ripis,
Vaga per agros murmurant licentia.
5 Qui male fœcundæ commisit semina terræ,
Et corde tristis multa volvit anxio,
Si venit uberior seges imbribus aucta benignis,
Exultat hilari cor merentis gaudio.
6 Nos quoque longa fugæ post tædia, postque labores,
Læti arva dulcis patriæ revisimus.
Te patrium canimusque Deum, semperque canemus,
Agimusque memores atque agemus gratias,

PSALM. CXXVII.

Nisi Dominus ædificaverit domum, &c.

1 NI cœpta Dominus juverit, frustra struis
Moles superbas ædium.
Ni Dominus urbem servet, incassũ excubat
Muris vigil custodia.
2 Frustra antevertis mane solem, & vespere
Sero domum reverteris:
Victum labore vix parabis anxio,
Ni Dominus admorit manum.
At ille amicis interim suis dabit
Purum soporem somniis:
3 Domumque dulci prole fœtam liberûm
Præbebit. Hæc hæreditas,
Hæc illa merces, qua beat charos sibi
Rerum ille Dominus omnium.
4 Non sic timori est dexteram telis gravis
Bellator hostis hostibus,
Ut quem parentem masculæ propaginis
Favor beavit numinis.
5 O ter beatum & amplius, qui talibus
Pharetram sagittis impleat!
Non ad tribunal erubescet jurgia
Procacis adversarii.

PSALM. CXXVIII.

Beati omnes qui timent Dominum, &c.

1 FElix ô ter & amplius
Quem timor Domini tenet,
Quem non illius à via
Flecti in devios error.
2 Felix, & tibi prospere
Cedent omnia: nam tuo
Carpes dulcia fercula
Comparata labore.

3 Inde

3 Instar palmitis uberi
Proventu gravidi, & coma
Cingentis viridi domum,
Te Conjux hilarabit,
Ceu plantaria fertili
Pubescunt oleæ solo,
Jucundo tibi liberi
Cingent agmine mensam.
4 Quem timor Domini tenet,
Inter talia commoda
Vitæ tempora transiget,
5 At te ex arce Sionis
Ditabit Domini manus
Larga: & conspicies bonis
Florentem Solymam, tibi
Donec vita manebit.
6 Prolis adspicies tuæ
Longa stirpe propaginem:
Festa semper & Isaci
Lætos pace nepotes.

PSALM. CXXIX.

Sæpe expugnaverunt, &c.

1 JUre dicat grex bonorum, Mille me molestiis
2 Factio pressit malorum: prima ab usque origine
Factio pressit malorum mille me molestiis:
Nec tamen subvertere unquam quivit ullis machinis.
3 Terga sævis exaravit verberum vibicibus:
Terga longis secta sulcis, hostis ad fastidium;
4 Sed parens rerum benignus vincla rupit impia,
Meque nervo liberavit servitutis asperæ.
5 Qui Sionis non amico spectat arces lumine,
Vota semper vana volvat, spes inanes nutriat.
6 Marceat, ceu sole marcet herba languens torrido,
Herba summis nata tectis, quæ repente corruit
Ante falcis plagam acutæ, sicca marcidis comis;

7 Unde nec sinum replevit qui manipulos colligit;
Nec manum messor perustus, prata tondens flora
8 Nec viator ominatus prospera est metentibus
Sic precatus, Arva læta, & arva lauta, & roscida
Hunc in annum, & usque in annos hunc sequen
numinis
Vos favor semper benigni servet, ornet, augeat.

PSALM. CXXX.

De profundis clamavi, &c.

1 CUrarum rapidis fluctibus obrutus,
Arcanis animi de penetralibus,
Audi verba precantis,
Clamavi pater optime;
2 Audi verba pater, quæ tibi supplices
Multo cum gemitu fundimus; applica
Intentam bonus aurem
Tristes ad querimonias.
3 Si vindex tetricus facta nefaria
Pœnis cuncta velis plectere, quis sibi
Tam confidit, acerbum
Ut non horreat exitum?
4 At tu non furiis tristis es asperis;
Sed largus veniæ, & munificus parens;
Ut te jure colamus,
Legum & justa salubria.
5 Nam spes polliciti me recreat tui;
Promissique fides fallere nescii,
Et fiducia certa
Mentem sustinet anxiam.
6 Non sic præcipiti nocte vigil diem
Observat roseum, non roseum vigil
Phœbi sic avet ortum,
Ut flagrat mea mens Deum.
7 Securi in Domino figite spem pii
Non duro veniam supplicibus dare;

Et prompto dare pressis
Duro servitio manum.
Electi generis progeniem gravi
Pressam servitio ex hostibus asseret;
Et de morte redemptam,
Noxis eximet omnibus.

PSALM. CXXXI.

Domine, non est exaltatum, &c.

1 SI spiritu impotenti
Si lumine insolenti
Elatus ambulavi;
Si virium mearum
Fiducia superbus
Despexerim minores;
Si mentis arrogantis
Sublime vectus alis,
2 Majora, quam liceret
Sperare, cogitavi;
Ni vota temperavi
Modestia salubri;
Nil deprecor, rogove,
Nullam recuso pœnam.
Qualis puer tenellus
Vix lacte pulsus, unam
Suspirat in parentem;
Hanc spectat; hac ab una
Dependet, ambit unam;
Æterne rector orbis,
Te mens mea intuetur
Unum, uni adhæret, unum
Te vindicem salutis
3 Agnoscit. O piorum
Propago sancta patrum,
Unum Deum parentem
Spectate; spes in uno

Locate, cuncta ab uno
Sperate: spem nec unquam
Fovebitis caducam.

PSALM. CXXXII.

Memento Domine David, &c.

1 DAvidis esto memor genitor, memor esto laborum
Quos tulit, in rebus tua jussa sequutus egenis.
2 Ille tibi, Hebrææ gentis Deus unice, votis
Obstrinxit caput, & promissis ora reclusit:
3 Non ædes prius ingrediar, mollive reponam
4 Membra thoro, aut oculis dulcem indulgebo soporem,
5 Quam fanum inveniam, & sacri fundamina templi
Designem, sanctisque locum dimetiar aris.
6 Fama licet patriæ multum promitteret oræ,
Inter saxa tamen sylvestribus obsita dumis
Monstravit Deus ipse locum, Deus ipse perenne
Hic templum, templique sacris sedem innuit aris.
7 Ergo alacres gratam Domino properemus ad ædem:
8 Scamna pedum pronis veneremur vultibus: & tu
Sancte parens, bonus ac placidus cape vota, tuamque
Lætus adi sedem: nec dedignare penates
Qui memorem æterni servabunt fœderis arcam.
9 Templa sacerdotes casti tueantur, & omnes
Qui tua rite piis venerantur numina sacris,
10 Lætitia exultent. Si David pectore puro
Te coluit, ne Davidiæ nunc respue prolis
Dona, tui populi cui fræna tenenda dedisti.
11 Davidi enim quondam (neque jam sententia vertet
Ulla tuam mentem) jurasti: Estirpe propago
Nata tua solium & sceptrum retinebit avitum.
12 Quod si posteritas servet mea fœdera, pactis
Si steterit, leges si non temerarit avitas;
Nulla dies solio, vis nulla extrudet avito,
Et natos natorum, & qui nascentur ab illis.
13 Ipse mihi sedem elegi sine fine Sionem,

14 quæ

14 Quam coleré; hic mihi certa quies, hic certa voluptas
15 Hæc mihi grata domus, cœli indulgentia fruges
Faxo alat, & duros largè saturabo colonos.
16 Templa tuebuntur casti justique ministri,
Lætitiaque piis perfundam pectora certa:
17 Davidicoque novum producam à femine germen,
Quod late in populos fundet sua brachia: stirpi
Prospiciam seræ solium qui illustret avitum,
Claraque per cunctas diffundat lumina terras.
18 At pudor & turpes maculas infamia spargens,
Hostibus inficiet vultus. Jessæa propago
Florebit cingetque sacrum diademate crinem,
Transmittetque suam longæva in sæcula famam.

PSALM. CXXXIII.

Ecce quam bonum & quam jucundum, &c.

1 NIl cáritate mutua fratrum, nihil
Jucundius concordia;
2 Non aura suavis balsami, quum funditur
Aronis in sacrum caput,
Et imbre læto proluens barbam & sinus
Limbum pererrat aureum:
3 Non ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina,
Aut verna dulci inebrians uligine
Hermonis intonsi juga.
Fraterna quam pax incolit domum, juvat
Dominus benigna dextera:
Et opibus auget: filiorum & filios
Multis propagat sæculis.

PSALM. CXXXIV.

Ecce, nunc benedicite, &c.

1 DOmini ministri, nocte qui custodiæ
Sancti excubatis atrii,
Laudate Dominum, laudibus donec sacro

Nox annuit silentio.

2. Interque laudes mentibus puris manus
Cœlo supinas tollite;
3 Et vos beabit Dominus invicem omnibus
Cœli solique commodis;
Dominus Sionem qui tuetur, unicus
Cœli solique conditor.

PSALM. CXXXV.

Laudate nomen Domini, &c.

1 VOs quibus est sacri custodia credita templi,
2 Eja Deum laudate. Deum celebrate ministri,
Qui sacra assidua vigilatis ad atria cura.
3 Eja Deum laudate bonum, nomenque beatum
Tollite perpetuo vestro super æthera cantu.
4 Quippe Jacobum ultro legit, lectumque dicavit
Hunc sibi, ceu privam patrimoni in sæcula sortem.
5 Nota quidem Domini est immensa potentia, nomen
Numen; quippe deos sub se premit altior omnes,
Quos alii stolida placant ceu numina cura.
6 Versat enim nutu cœlo, terraque, marique,
Aut si quod cœcis clausum est penetrale tenebris
7 Naturæ, quodcunque libet, de viscere terræ
Evocat, & liquido suspendit in aëre nubes;
Fulguribusque vagis venientes prævenit imbres,
Deque suis promit ventorum flamina gazis.
8 Ille hominum primos fœtus pecudumque per arva
9 Divitis Ægypti stravit; regemque superbum,
Et quicunque bibunt septemflua flumina Nili,
10 Terruit ostentis; validis ille oppida muris
Turrita evertit; numeroso milite cinctos
Cum stirpe extinxit violento funere reges;
11 Stravit Amorrhæum valida virtute Seonem,
Quique Basan Ogus magna ditione tenebat.
Regnaque non uni Cananeia subdita sceptro;
12 Arvaque dejectis nuper viduata tyrannis,

Accepem

Accepere novos Jacobi è stirpe colonos.
13 Sancte parens rerum, qui justo examine nosti
14 Parcere subjectis, & debellare superbos.
Posteriras te sera canet; tua splendida facta
Nulla unquam ex animis tollent oblivia nostris.
15 At sibi quæ variis finxit simulacra figuris
Vana superstitio, calidis fornacibus aurum
Argentumve liquans, nil sunt nisi ludicra dextræ
16 Humanæ commenta; illis os vocis inane;
17 Lucis egent oculi; surdas sonus advolat aures;
Et patulas frustra nares jucundus odorum
Halitus incursat; calidus non pectora pulsat.
18 Spiritus. O quisquis ludibria talia fingit,
Aut colit, ipse suis similis diis exigat ævum,
Mentis inops, & lucis egens; non aure nec ore
Accipiat reddatve sonos; nec nare sagaci
Sentiat halantes per prata nitentia flores.
19 Tu vero genus a magno Israële profectum,
20 Et domus Aronis, genitique è sanguine Levi,
Et quicunque pio rerum venerare parentem
21 Obsequio, laudate Deum, qui tecta Sionis
Ardua, qui sacram Solymæ bonus incolit ædem.

PSALM. CXXXVI.

Confitemini Domino, &c.

1 EJa Deum laudate, Deum facilemque bonumque,
Larga Benignum semper indulgentia,
2 Eja Deum laudate; Deus namque ille deorum est,
Larga benignus semper indulgentia.
3 Cui domini rerum submittunt sceptra tyranni,
Larga benignus semper indulgentia.
4 Qui facit attonito solus miracula mundo,
Larga benignus semper indulgentia.
5 Qui nitidos mira arte polum convolvit in orbes,
Larga benignus semper indulgentia.
6 Qui liquidis terras emergere jussit ab undis,

Larga benignus ſemper indulgentia.
7 Qui vitreo accendit flammantia lumina cœlo,
Larga benignus ſemper indulgentia.
8 Qui ſolem auricomum juſſit dare jura diei,
Larga benignus ſemper indulgentia.
9 Qui lunam & ſtellas tenebras diſtinguere noctis
Juſſit benigna ſemper indulgentia.
10 Pignora prima Phari qui fato extinxit acerbo,
Larga benignus ſemper indulgentia.
11 Iſacidas medio incolumes ex hoſte recepit,
12 Larga benignus ſemper indulgentia.
13 Qui rubri Oceani torpentes diffidit undas,
Larga benignus ſemper indulgentia.
14 Perque undas ſiſ..s ſobolem traduxit Abrami,
Larga benignus ſemper indulgentia,
15 Pharonem & Pharios ſubmerſit gurgite currus,
Larga benignus ſemper indulgentia.
16 Deduxitque ſuos deſerta per avia tutos,
Larga benignus ſemper indulgentia.
17 Et validos merita proſtravit clade tyrannos,
18 Larga benignus ſemper indulgentia.
19 Stravit Amorrhæum valida virtute Sionem,
Larga benignus ſemper indulgentia.
20 Stravit & incaſſum contiſum viribus Ogum,
Larga benignus ſemper indulgentia.
21 Metatuſque novis agrum eſt utriusque colonis,
Larga benignus ſemper indulgentia.
22 Iſacidis habitare ſuis dedit hoſtica rura,
Larga benignus ſemper indulgentia.
23 Qui nos in rebus miſeros reſpexit egenis,
Larga benignus ſemper indulgentia.
24 Avertitque ferum noſtris cervicibus hoſtem,
Larga benignus ſemper indulgentia.
25 Qui genti vitam humanæ victumque miniſtrat,
Larga benignus ſemper indulgentia.
26 Aſtrigeros laudate Deum qui temperat orbes,
Larga benignus ſemper indulgentia.

PSAL-

PSALM. CXXXVII.

Super flumina Babyl. &c.

1 DUm procul à patria mœsti Babylonis in oris,
Fluminis ad liquidas forte sedemus aquas;
Illa animum subiit species miseranda Sionis,
Et nunquam patrii tecta videnda soli.
Flevimus, & gemitus luctantia verba repressit;
Inque sinus liquidæ decidit imber aquæ.
2 Muta super virides pendebant nablia ramos,
Et salices tacitas sustinuere lyras,
3 Ecce ferox dominus Solymæ populator opimæ
Exigit in mediis carmina læta malis:
Qui patriam exilio nobis mutavit acerbo,
Nos jubet ad patrios verba referre modos;
Quale canebamus steterat dum celsa Sionis
Regia, finitimis invidiosa locis.
4 Siccine divinos Babylon irrideat hymnos?
Audiat & sanctos terra profana modos?
5 O Solymæ, ò adyta, & sacri penetralia templi,
Vllane vos animo deleat hora meo?
Compræcor, antè meæ capiant me oblivia dextræ,
Nec memor argutæ sit mea dextra lyræ:
6 Os mihi destituat vox, arescente palato,
Hæreat ad fauces aspera lingua meas:
Prima mihi vestræ nisi sint præconia laudis;
Hinc nisi lætitiæ surgat origo meæ.
7 At tu (quæ nostræ insultavit læta rapinæ)
Gentis Idumææ tu memor esto Pater.
Diripite, ex imis evertite fundamentis,
Æquaque (clamabant) reddite tecta solo.
8 Tu quoque crudeles Babylon dabis impia pœnas:
Et rerum instabiles experiere vices.
Felix qui nostris accedet cladibus ultor:
Reddet ad exemplum qui tibi damna tuum.
9 Felix qui tenero conspergit saxa cerebro,
Eripiens gremio pignora cara tuo.

PSAL.

PSALM. CXXXVIII.

Confitebor tibi Domine, &c.

1 PEctore te grato Dominumque Deumque fatebor
Coram superbis regibus,
Et tua facta canam.
2 Ad tua templa oculis, animo ad tua numina spectans,
Nomen celebrabo tuum,
Perpetuamque fidem;
Qui donis promissa novis cumulata rependis;
Audis vocantem, robora
Das animo trepido.
4 Te, quacunque patet tellus circumflua ponto,
Reges fatebuntur Deum,
Quum sine labe fidem
5 Audierint; rituſque tuos super æthera cantu
Ferent, tuæque gloriæ
Ad jubar attoniti.
6 Nam liquidi quamquam trans ignea mœnia mundi
Beatus in te permanes;
Attamen haud humiles
7 Despicis, elatosque premis. Discrimina mille
Passim mihi circumstrepant,
Te duce tutus ero.
Tu valida obsistes dextra furialibus ausis
Qui me lacessunt ostium;
Incolumique dabis
8 Quod supereſt, si quid supereſt, bonitate perenni,
Quod cœperas gradu, tuæ
Facta tuere manus

PSALM. CXXXIX.

Domine probasti me, &c.

1 MOmenta vitæ nulla te latent meæ
Rector benigne cælitum.
2 Seu sedeo, sive surgo, seu quid cogito,

Tu

Tu cuncta præsens adspicis.
3 Lux sive curam, seu quietem nox tulit,
Curam & quietem temperas.
4 Nec te minutæ voculæ fugit sonus,
Quam lingua temere fuderit.
5 Et os & humeros totiusque corporis
Sic arte mira fabricam
6 Finxisti, acumen nullum ut humani ingenii
Ratione possit assequi.
7 Quonam ergo vultum fugero tuum? quibus
Clausus latebris occular?
8 Petamne cœlum? præsto es hic. Ad inferos
Demergar? illinc non abes.
9 Aurora curru me volucri ut deferat
Ad occidentis limitem;
10 Hic deprehendes me, nec hic tutus tuæ
Vitabo fulmen dexteræ.
11 Incauta mens si forte secum cogitet,
Nox me tenebris occulet;
Obscura tenebris nostra nox luce est tibi
Meridiana clarior;
12 Tibi nec tenebræ sunt tenebræ, nec tuæ
Nox ulla providentiæ est,
13 Arcana mentis tu tenes, qui pectoris
Arcana fabricatus es.
Qui me parentis ventre conditum, cutis
Tenello amictu involveras.
14 Compago mira corporis nostri, tuæ
Miraculum est solertiæ.
Stupenda cujus opera nec nostra alloqui,
Sed nec negare mens potest;
15 Nam nulla nostri tam minuta est corporis
Pars, ut tuam scientiam
Fugiat; nec ulla clam stra pectoris latent
Te conditorem pectoris.
16 Massæ recentis rudia adhuc primordia,

Rudisque massæ semina,
Ceu fictipta haberes, corporisque lineas,
Motum statumque noveras.
Et membra nondum quum forent, quid adden-
Dies sciebas singuli.
17 Hæc mente tacita cogitanti mihi, stupor
Torporque sensus alligat.
Animus labascit, quum tuæ miracula
Perpendo mecum dexteræ,
18 Citius inibo numerum, arenæ in littore
Quot volvat æstus corpora;
Quamvis ocellis pervigil nunquam meis
Dulcem soporem indulsero.
19 O quando perdes impios rerum parens?
O quando sanguinarios
20 A me repelles, qui sceleste nomini
Et numini illudunt tuo?
21 Te quisquis odit, non ego odi? non tuos
Hostes habebam pro hostibus?
22 Odi profecto: nec tuis ex hostibus
Amicus est quisquam mihi.
23 Revolve mentis intimos sinus Deus,
Latebrasque nostri pectoris,
Nisi hic amorem videris tui, nisi
Animum obsequi nunquam pigrum,
24 Si par sceleste sceleris sum, vitæ parem
Da cum sceleste exitum.

PSALM. CXL.

Eripe me Domine ab homine malo, &c.

1 ÆTerne rerum conditor, à malæ
Linguæ veneno me bonus asseres,
Meamque perjuri tuere
Hostis ab insidiis salutem,
2 Qui fraude tecta bella nefaria
3 Ciet: nec atris mitior anguibus

Vibræque

Vibratque linguam virulentam, &
Ore vomit rabido venenum.
4 Averte fraudem, & me violentiæ
5 Hostis scelesti subtrahe, qui mea
Vestigia observat, scrobesque
Objiciens, laqueosque tendens;
6 At tu, salutis præsidium meæ
7 Audi precantem: Tu Dominus mihi
Deusque, tu me liberasti
Incolumem crepero è duello.
8 Idem impiorum nunc bonus irrita
Fac vota; sævam frange superbiam;
9 Virusque linguæ pestilentis
In domini exitium refunde,
10 Dejecta cœlo flammea perfidos
Procella fundat præcipiti fuga,
Cœcosque propellat profundas
Perpetui in barathri tenebras.
11 Linguæ loquacis petfida vanitas
Nunquam quieto deget in otio;
Sed impie dignum patratis
Exitium domino parabit.
12 At impiorum à vi Dominus suos
13 Et fraude vindex asseret; ut pii
Numen Dei præsens potensque
Perpetuo celebrent honore.

PSALM. CXLI.

Domine clamavi ad te, &c.

1 AUrem vocanti da parens propere; meas
Audi preces salutifer.
2 Quum verba fundo tristis, & puras manus
Attollo, sic preces meas
Manusque puras respice, ac si thureo
Odore mane te colam;
Ac si colam te victima & libamine

Sero

3 Fræno coërce linguam: ad oris januam
Fac excubet custodia.
4 Fac mens sequatur recta, fac in lubricam
Ne flectat erroris viam,
Fac ne scelesto gaudeat cœtu, neque
Mensa fruatur impia.
5 Me malo justus increpet, me verberet,
Quam palpet impius; comam
6 Quam rore nardi spargat. Impii, precor,
Et impiorum præsides,
De rupis altæ quum ruent specula, sui
Supplicia sceleris ut luant.
Tum subeat animum conscium, salubriter
Quod me monentem spreverint.
7 Sic mortis horror ossium compagines
Mihi laxat, ut cæsæ jacent
Fagi per arva fissa cuneis fragmina.
8 Tu sancte rector cœlitum,
9 Spes una nobis es salutis, unicum
Agnoscimus te vindicem.
Vitam tuere ab impiorum cassibus:
A fraude quam struunt mihi:
10 Compos salutis impios fac in sua
Cernam ruentes retia.

PSALM. CXLII.

Voce mea ad Dominum, &c.

1 INvoco supplex Dominum, manusque
Tendo ad sidera supplices,
3 Mentis huic fando lacrymas; querelis;
Imploro miseris opem.
4 Pectus afflictum dolor obruebat,
Quamvis rex bone cœlitum
Puriter vitæ mihi tuperactæ
Esses arbiter optimus.

Quum

Quum domo gressum tamen efferentem,
Tendebant mihi retia;
5 Nec mihi notus, nec amicus usquam,
Quoquo lumina verteram.
Exitus nusquam, fuga nulla, nemo
Qui me sospite plauderet.
6 Ergo te, rerum pater, invocavi,
Vnum præsidium in malis;
Tu meæ vires, mea spes, opesque
Dum sedes hominum colo.
7 Da meis autem facilem querelis
Fracti cladibus ultimis.
Assere á sævi manibus tyranni,
Qui me fortior opprimit.
8 Carceris vitam rape de tenebris,
Ut te laudibus efferam;
Teque conventus celebret piorum,
Promptum ferre piis opem.

PSALM. CXLIII.

Domine exaudi orationem meam, &c.

1 AUdi vocantem rebus in asperis,
Et lenis autem da precibus meis,
Rerum creator; quaque soles fide
Et æquitate ex hostibus eripe.
2 Juris severi ne trutina meam
Expende vitam; nemo hominum innocens
Sic est, tribunal possit ut ad tuum
Se profiteri crimine liberum.
3 En hostis atrox imminet, & premit
Stratum: tenebris tristibus abditus,
Et lucis exors dego, velut specu
Quos in sepulchri mors fera condidit.
4 Mens pene curis obruta volvere
5 Priora cœpit tempora, quum patres,
Spes quos fovebat præsidii mei,

De fauce lethi sæpe revelleres.

6 Hac recreatus rursus imagine,
Imploro supplex auxilium tuum,
Intenta mens te respicit, arida
Tellus ut imbres sub cane torrido.

7 Non lentus audi; nam mihi spiritus
Vix fessa pulsat pectora; si tui
Avertis oris lumen amabile.
Mors atra siccis faucibus imminet.

8 Spe mens labores auxilii tui
Fert, spectas unum te, pater optime.
Audi precantem lenis, & exitum
Jamjam obruturis pande periculis.

9 Ab hoste salvo protege me; meæ
Custos salutis; prava repellere
Mentem manumque, & recta capessere
Doce, unicum te qui veneror Deum.

10 Arcana fac vis numinis ut tui
Per plana gressum dirigat, ut tua
Mandata fecter; neu malè credulum
Error malorum vertat in orbitam.

11 Ut nulla numen non celebret tuum,
Et æquitatem natio, recrea
Me destitutum præsidio, & malis
Hostis scelesti libera ab artibus.

Favoris umbra me solita tege,
Et qui me acerbis usque doloribus
Affligit, hostem perde nefarium,
Servumque serva perpetuo tuum.

PSALM. CXLIV.

Benedictus Dominus Deus meus, &c.

1 QUo te rex hominum carmine prosequar?
Qui firmas animum robore, qui manum
Et bellare doces, & dubii regis
Per discrimina prælii.

2 Quod

2 Quod vivo & valeo, tutus & hostium
A fraude, eximia fulgeo gloria:
Quod late validis impero gentibus,
Totum muneris id tui est.
3 O rerum genitor, quantulus est homo
Hac quem prosequeris munificentia,
Et curas patria sollicitudine!
4 Figmentum fragilis luti,
Quo nec bulla levis vanior est, neque
Quæ mentes agitant somnia turbidas,
Nec ferum fugiens umbra crepusculum,
Nec fumi volucris vapor.
5 Cœli pande fores rex bone cœlitum,
Ac de sidereis labere sedibus:
6 Montes nube operi: per liquidi aëris
Campos fulgura trajice.
Turbatos trepida sparge fuga impios,
Et sparsos jaculis perde sequacibus:
7 Porrectaque manu me, pater optime,
Sævis eripe fluctibus.
Hostis pelle malam vim bonus impii:
8 Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Affuetæque dolis pestiferis manus]
Vires contere viribus.
9 Ut te nostra novo carmine barbitos
10 Dicat, subsidio qui recreas tuo
Reges: qui gravibus sæpe periculis
Vitam Davidis eripis.
11 Hostis pelle malam vim procul impii:
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Affuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
12 Natorum soboles crescat, ut ubere
Surgit sylva solo laurea: virgines
Cultu sic niteant, ut laqueatis
Templorum tholus auteis:]

Templorum tholus aureis;
13 Stipentur gravidis horrea frugibus;
Pleno cuncta penu copia suggerat;
Fœcundi pecoris non capiant greges
Latis pascua saltibus.
14 Pingues plaustra boves & nitidi trahant;
Nec tristi resonent compita classico,
Nec fletu plateæ; nec furor hosticus
Clausis affremat oppidis.
15 Felicem populum, inter bona talia
Qui vitam in tacito transigit otio.
Felicem populum ter quater, omnium
Cui rerum pater est Deus.

PSALM. CXLV.

Exaltabo te Deus, &c.

1 TE regem Dominumque canam dum lucida volvet
Lucidus astra polus,
Et unicum colam Deum.
2 Luce canam te, nocte canam te, nulla carebit
Laudibus hora tuis,
Rerum creator & salus.
3 Magne parens nullo cui clausa potentia fine est,
4 Sæcula cuncta tuas
5 Laudes sonabunt; & patres
Longævi tua facta canent, seræque nepotum
Per seriem soboli
Prodent; nec ætas gloriam
6 Nescietulla tuam; mirandaque facta decusque
Ille memor referet;
7 Hic magnitudinem caner.
8 Ille bonum feret & justum, & placabilis iræ,
Et veniæ facilem, &
Larga benignum dextera;
9 Totque inter decora & laudum præconia nullo
Limo rituradie,
Nil clarius clementia. 10 Ergo

10 Ergo parens rerum, ſtellantis machina cœli
Cuncta ſuo gremio
Compleza prædicat tuum
11 Robur; & intacti ſcelerum contage nefanda,
Te celebrant alacres,
Tuique vires imperi
12 Per populos late vulgant; ne neſcia ſceptri
Terra ſit ulla tui,
Et gloriæ & potentiæ.
13 Imperium ſine fine tibi; nec legibus ævi
Subdita ſceptra tenes,
Aut clauſa metis temporum.
14 Tu lapſos rurſum attollis, firmaſque labantes;
Incolumeſque foves
Vitæ beatæ commodis.
15 Te volucrum pecudumque genus, te ſæva ferarum
Secula reſpiciunt
Vnum, ſuoque tempore
16 Accipiunt victum: tu dextram pandis, & omne
De locuplete penu
Animal benigne recreas.
17 Quicquid agis, juſteq; & ſancte agis: impiger aurem
18 Supplicibus facilem
19 Præbes: opiſque compotes
Dimittis puro qui pectore cunque precantur:
Auxilioque piis
20 Præſens es, & periculis
Eruis è cunctis qui te venerantur amantque:
Cumque ſuo ſcelere
A ſtirpe vellis impios.
21 Ergo omnes te jure canent, nomenque tacebit
Natio nulla tuum
In ſæculorum ſæcula.

PSALMI

PSALM. CXLVI.

Lauda anima mea Dominum, laudabo, &c.

1 TE magne rerum conditor, & tuas
2 Sonabo laudes, factuque posteris
Miranda prodam, dum recurret
Per calidos mihi sanguis artus,
3 Securitatem ne stabilem tibi
Promitte, regum præsidio; neque
De stirpe mortali & caduca
Pone tibi columen salutis.
4 Ut membra liquit spiritus, in suam
Terrena moles terram abit, & diu
Consulta vanescunt, & auras
Irrita per vacuas feruntur.
5 O ter beatum quem Deus ætheris
Fido tuetur præsidio, suas
Qui spes opesque omnes in uno
Constituit Domino Deoque,
6 Qui terram & æquor condidit & polum,
Et quicquid æquor terraque continet
Polusque: qui promissa præstat
Perpetuo stabilis tenore.
7 Qui nec tyranni vi finit opprimi
Infirmiorem, aut cæsarie premi:
Qui carcerum exemptos tenebris
Compedibus levat innocentes.
8 Qui nocte pulta luminis aurei
Cæcis refundit luminibus jubar:
Gressusque firmat claudicantes,
Justitiamque amat æquus æquam.
9 Cura fideli qui fovet advenam,
Orbæ marito qui viduæ favet,
Orbos puellos qui tuetur,
Et scelerum labefactat artes.
10 Rex ergo habenas imperii tuas

Sion

Sion tenebit, sidera dum polum
Pingent, & obliquum per orbem
Sol rutilos agitabit axes.

PSALM. CXLVII.

Laudate Dominum quoniam bonus est, &c.

EJa Deum laudate: Deo date carmina digna:
Certe erudito dignus ille est carmine;
Qui Solymam instaurat rursus, passimque per orbem
Sparsos reducit exules Abramidas;
Qui fractos animi levat, & corda anxia lenit,
Mulcet dolores, mitigatque vulnera;
Qui numerat tacito labentia sidera mundo;
Suisque quæque nuncupat vocabulis.
Magna Dei virtus, immensa potentia: nulla
Quam lingua fari possit, aut mens cogitet.
Qui mire ingenium fovet, alievat, auget honores,
Humique sternit impiam superbiam.
Eja Deum cantate, Deo persolvite grates.
Grato benignum canite patrem barbito;
Qui cœlum obnubit tenebris, terram rigat imbre;
Montesque læto vestit altos gramine;
Qui pecudum genti larga dat pabula dextra,
Corvoque victum se roganti sufficit.
Quem neque magnanimum delectat robur equorum,
Nec vis ferocis aut lacertus militis;
Sed pietas animi simplex, & in illius una
Quæ spem salutis collocet clementia.
Eja Dei laudes Solymææ pangite turres;
Benignitatem mons Sionis prædica.
Qui portarum aditus claustris firmavit ahenis,
Civesque cunctis commodis auxit tuos.
Qui te pace beat læta, & defendit ab hoste;
Et messe flava tritici campos tegit.
Cujus ad imperium fundit sua munera tellus:
Natura cujus prompta paret jussibus;

16 Qui

16 Qui nivibus celsos operit, ceu vellere, montes:
Densas pruinas cineris instar dejicit.
17 Et glacie lapsus solidarum frœnat aquarum;
Cujus rigorem quis ferat mortalium?
18 Quum libuit, molles glacies tabescit in undas,
Adspirat aura mitior, rivi fluunt.
19 Ostenditque suam per signa illustria mentem,
Legesque Abrami tradidit nepotibus.
20 Non ita se populis aliis monstravit amicum,
Qui scita legum nesciunt cœlestium.

PSALM. CXLVIII.

Laudate Dominum de cœlis, &c.

1 LAudate Dominum cœlitum
Chori beati, qui procul
Contagio mortalium
Templa ætheris tuemini,
2 Laudate Dominum, quos sibi
Adesse jussit Angelos;
Laudate Dominum exercitus
Parêre prompti jussibus.
3 Laudate Dominum, qui diem
Sol, luna noctem illuminas.
Laudate Dominum lucidis
Stellæ decoræ flammulis.
4 Laudate eum rotatiles
Tot orbium compagines,
Et unda longe celsior
Campis nitentis aëris.
5 Huic cuncta laudes dicite,
Numenque cuncta pangite,
Quod cuncta nutu condidit,
Et cuncta nutu sustinet.
6 Fixitque firmo cardine,
Ne vi senectæ corruant;
Certisque vinxit legibus,

Quæ

Quas transgredi non audeant.

7 Laudate Dominum sub specus
Terræ dracones abditi;
Et vasta cete, quæ sinus
Ponti repostos finditis
8 Ignes, nives, & grandines,
Vaporque & auræ spiritus,
Ad jussa Domini mobiles
Circumrotantes turbines.
9 Colles feraces, & feti
Montes; & omnes arbores,
Seu montibus rigescitis,
Seu cultibus mansuescitis,
10 Mites feræque bestiæ,
Humique lente reptiles,
Et quæ liquentes aëris
Campos volando carpitis,
11 Reges & orbis præsides,
Et nationes liberæ,
Et pauperi plebeculæ
Qui jus ab alto dicitis?
12 Et vos juventa florea,
Læti puelli & virgines,
Senesque vitæ in ultimo
Jam jam exituri limine.
13 Laudate Dominum; numini
Sit ejus uni gloria,
Unumque noscat omnium
Cœlum solumque principem.
14 Hunc omne in ævum laudib
Propago tollat Isaci;
Sibi dicatam qui bonis
Gentem beavit omnibus.

PSALM. CXLIX.

Cantate Domino canticum, &c.

1 CAntate Domino canticum
Novum; ſonet laus illius
Cœtus per omnes, qui ſacris
Non ſe profanis polluunt
2 Oblectet Iſaci genus
Auctore ſe ſuo: ſuo
Regi Sionis arduæ
Congratulentur filiæ:
3 Nomen celebrent illius
Lætis choris & tympanis,
Ejuſque laudes accinant
Blande canoro pectine:
4 Gentem bonus parens ſuam
Amore ſancto amplectitur:
Mitemque manſuetudinem
Firmat ſalute immobili:
5 Cœtus piorum ut geſtiant
Foris paratu ſplendido,
Domique ſecum clanculum
Lætentur in cubilibus.
6 In ore rerum præſidis
Laus continenter perſonet:
Utrinque acuti in dexteris
Vibrentur enſes vindices.
7 In ſe ferarum ut gentium
Crudelitatem vindicent:
Et in futurum iras, minas,
Superbiamque comprimant.
8 Reges ſuorum ut hoſtium
Arctis catenis alligent;
Et ferreis coërceant
Vinclis feroces principes.
9 Pœnas ſecundum cœlitus

Præscripta ab iis ut exigant,
Et laus piorum pervolet
Omnes per orbis cardines.

PSALM. CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus, &c.

1 LAudate Dominum, lucidum
Templum colentem siderum,
Qui vi suæ potentiæ
Firmavit orbis cardines.
2 Laudate Dominum fortiter,
Ubique gestis inclytum:
Laudate magnitudinem
Captum supra mortalium.
3 Laudate Dominum bellicæ
Claris tubæ clangoribus;
Laudate Dominum nabliis;
Lyrisque blande garrulis.
4 Laudate Dominum tympanis,
Chorique festi cantibus:
Laudate Dominum fidibus, &
Sonore dulci tibiæ.
5 Laudate eum tinnitibus
Lætis canori cymbali.
6 Hunc cuncta laudent quæ trahunt
Vitalis auræ spiritum.

Ejusdem

GEORGII BUCHANANI
Hymnus matutinus ad Christum.

PRoles parentis optimi,
Et par parenti maximo
Lux lucе vera vera lux
Verusque de Deo Deus:
En nox recessit, jam nitet
Aurora luce prævia,
Cœlum, solumq; purpurans,
Et clausa tenebris detegens.
Sed fuscat ignorantia
Caligo nostra pectora,
Et nubilis erroribus
Mens pene sedit obruta.
Exurge sol purissime,
Diemque da mundo suum,
Nostramq; noctem illumina
Erroris umbram discute.
Dissolve frigus horridum,
Animumque nostris pectoris,
Calore lampadis tuæ,
Humore purga noxio;
Ut irrigetur cœlitus
Foris beata nectare,
Et centuplo cum fœnore
Cœleste semen proferat.

CANTICUM SIMEONIS
AB
ADOLPHO MEKERKO.
Ἀπολυτίκιον, Luc. II.

Nunc dimittis servum tuum Domine.

1 EJA nunc patribus, Deus,
Adjungis placide me famulum tuum,
Ut vox pollicita est tua.
His namque, his oculis ille Salutifer
Humani generis tuus
2 Est visus mihi: quem tu Pater omnibus
Erexti populis, velut
Signum propositum ante ora hominum omnium
In quod lumina dirigant
Quos sol cunque suo lumine viderit:
3 Hæc Lux flammifera face
Dispellet tenebras gentibus exteris:
Hæc Lux semper erit tuis
Regis Isacidis gloria posthuma.

FINIS.

JEPHTHES,

SIVE

VOTUM,

TRAGOEDIA.

Autore

GEORGIO BUCHANANO SCOTO.

Ad illustrissimum Virum

CAROLUM COSSÆUM,

Franciæ Mareschallum,

Ac apud

TAURINOS REGIS FRANCORUM PRÆFECTUM.

IN JEPHTHEN TRAGOEDIAM PRÆFATIO.

ABSURDAM fortasse rem facere quibusdam videbor, qui ad te, hominem ab ineunte ætate militaribus imbutum studiis, & inter arma tubasque semper versatum munusculum hoc literarium mittam: sed ii ferè hoc absurdum existimaturi sunt, qui aut harum rerum inter se consensionem non satis animadverterunt, aut tuum ingenium parum habent perspectum. Neque enim inter rei militaris & literarum studium ea est, quam plerique falso putant, discordia; sed summa potius concordia, & occulta quædam naturæ conspiratio. Quamquam enim superioribus aliquot sæculis, sive hominum inertia, sive falsa quadam persuasione, divisæ fuerunt hæ professiones; nunquam tamen perversa imperitorum opinio tantum potuit, ut ipsæ inter se veterem illam, & naturalem (ut ita loquar) cognationem obliviscerentur. Omnes enim omnium ætatum imperatores, qui res præclaras gesserunt, aut ipsi doctissimi fuerunt, aut viros doctrina illustres summo amore prosequuti sunt. Neque profecto fieri potest ut magnus & excelsus

excelsus animus, qui neglectis rebus caducis, æternitatis memoriam ante oculos habet propositam, non etiam memoriæ & antiquitatis custodes literas amet. Neque alii fere sunt qui literas oderunt & contemnunt, quam qui vita per ignaviam & flagitia turpiter acta, conscientiam posteritatis reformidant; ut non minus vere quam eleganter mihi ceciniſſe videatur Claudianus;

Gaudet enim Virtus teſtes ſibi jungere Muſas.
Carmen amat quiſquis carmine digna gerit.

Contra vero, qui omne ſuum ſtudium in eo poſuerunt, ut perfectæ virtutis imaginem ſibi ad imitationem proponerent.

——— *& quæ natura negavit*
Viſibus humanis oculis ea pectoris hauriunt:

quanta eos lætitia affectum iri putemus, ſi ejus quam tantopere animo perſequuntur, vivum & ſpirans ſimulacrum (ut ita dicam) nacti fuerint; Sed & præter hanc mutuam virtutis admirationem, & naturæ quam dixi conſenſionem, accidit utilitatis etiam mutuæ quædam ſpecies. Nam ut illuſtrium facinorum auctor non immerito eum ſuſcipit, quem virtutis tradendæ magiſtrum & illuſtrandæ artificem eſſe videt, & velut parentem colit, non eum à quo hujus, qua fruimur, lucis brevem uſuram acceperit, ſed alteram illam longe diuturniorem vitam in poſteritatis memoria collocatam ſperet; ita ille alter libenter amplectitur ſegetem & materiam ſuæ gloriæ ſibi oblatam;

——— *qua ſe quoque poſſit*
Tollere humo, victorque virûm volitare per ora.

Uterque enim etſi opinione hominum imparem, pari tamen ſtudio ex eodem fundo gloriæ fructum petit. Sed hæc ad omnes communiter pertinent, qui (ut ait Saluſtius) præclari facinoris aut artis bonæ famam quærunt. Illa vero tua ſunt propria, quod à primis uſque adoleſcentiæ

tiæ ſpaciis ea fuiſti in patriam caritate, in bello fortitudine, in pace temperantia & æquitate, ut omnibus qui literas colunt, tuarum virtutum exemplar edideris, quod poſteritati ad imitationem proponere & poſſint & debeant; quod literas Philippi Coſſæi fratris tui Epiſcopi Conſtantienſis patrocinio orbatas, in diverſo vitæ inſtituto tamen fovendas ac tuendas ſuſceperis; quod doctiſſimos homines ſemper tecum habeas, quibuſcum etiam in medio ſæviſſimi belli ardore, Muſiſque Minervam temperes, & Geticum modereris Apolline Martem; quod filium ita literis inſtituendum in pueritia cures, ut hanc tam amplam laudis & gloriæ hæreditatem à parente acceptam non ſolum tueri, ſed etiam augere poſſet. Me autem abſentem, nec ulla alia re quam literarum commendatione tibi cognitum, ita complexus es omnibus humanitatis & liberalitatis officiis, ut ſi quis ingenii mei ſit fructus, ſi qua vigilarum velut fœtura, ea merito ad te redire debeat. Quod quidem adeo avide facit meus hic Jephthes, ut qui antea publicam lucem, & cœtus hominum reformidabat, te patrono fretus prodeat, & in ſpem nonnullam etiam publici favoris ſeſe erigat. Quid enim non illis ſibi ſperet auſpiciis, quibus diſciplinam militarem ad antiquæ ſeveritatis exemplum videt emendatam, & vetuſtam belli gloriam Galliæ reſtitutam? cum bellica fortitudine, legum & juſtitiæ cultum; cum ſumma omnium rerum licentia ſummam omnium rerum non modo tuam, ſed etiam tuorum omnium continentiam videt conjunctam? His ego cauſis impulſus, hanc meam lucubratiunculam, ſub tuo potiſſimum nomine in manus hominum exire volui. Tu vero (ut ſpero) hoc meum ſive tuorum in me officiorum teſtimonium, ſive meæ erga te benevolentiæ ſignificationem (quæ tua eſt humanitas & in literas amor) boni conſules. Vale. Lutetiæ Pariſiorum, quinto Kalend. Auguſt. MDLIV.

ARGUMENTUM
EX LIB.
JUDICIUM
SUMPTUM.

JEphthes Galaddi filius, patre defuncto à fratribus domo pulsus est, quod negarent aquum esse, ut nothus cum legitimis filiis in hereditate paterna dividenda aquaretur. Is quum ab inopiam collecta manu latrocinio viveret, ac fortitudinis magnum specimen dedisset, primum à cognatis, deinde à reliquis Hebræis dux factus est adversus Ammonitas, qui viginti prope annorum gravissima servitute eos premebant. Profecturus igitur in expeditionem, vovit, se, si victor reverteretur, qui primus domo sua egredcretur, eum Deo sacrificaturum. Prima revertenti occurrit unica filia: eam Deo immolat.

JEPHTHES,
SIVE
VOTUM,
TRAGOEDIA.

PERSONÆ.

ANGELUS *Prologus.*
STORGE *Mater.*
IPHIS *Filia.*
CHORUS *indigenarum Puellarum.*
JEPHTHES *Imperator.*
SYMMACHUS *Amicus.*
SACERDOS.
NUNCIUS.

ANGELUS *Prologus.*

MAgni tonantis huc minister aliger,
Cœlo relicto, mittor Isaci ad Lares,
Solumq; promissum Isaci nepotibus,
Solum regendis destinatum gentibus,
Si pacta sacri intaminata fœderis
Servasset; arma sed modo quod Amonis
Expavit arcto servitutis sub jugo.
Tulitque quicquid triste, crudele, asperum,
Iratus audet victor, aut victus timet.
Hac clade fracta gens rebellis vix Deum
Agnoscere patrum cœpit, & nefarios
Mentita cultus numinis ludibria
Inspecta nosse, nota floccipendere.

Et sero quamvis, ad patrem rediit suum,
Humana sed mens nescia modum ponere
Rebus, secundis intumet successibus
Quo plura hominibus contulit bonitas Dei,
Occæcat animos altior securitas,
Vanoque fastu turgidos superbia
Stimulat inanis. Qualis in dominum furit
Equi ferocis contumax protervitas,
Imperia paulum si remissa sentiat,
Ac vix lupatis domitus, & calcaribus
Duris cruentus, redit officium, & suo
Obtemperat hero; sic populus hic pervicax,
Cervice dura, pronus in pejus; flagrum
Si conquievit paululum, novos deos
Adiçiscit, & se dedit aliis ritibus,
Ignota sacra sequitur. Atque adeo parens
Benignus animos turgidos licentia,
Bello, fameve, pestilentive aëre
Frangit, rebellem comprimens ferociam.
At rursus, animi ne cadat fiducia
Serie malorum continenter obruta,
Mittit prophetas, bellicos mittit duces,
Qui servitutis liberatos asperæ
Vinclis reducant, pristinisque ritibus
Servire cogant; arma nunc Ammonia
Vt excitavit in rebelles, ac Dei
Jussis relictis, impiis erroribus
Se mancipantes. Sed modum statuens suæ
Iræ propitius literatorem dedit;
Non è potentum quempiam numero, gravem
Turba clientum, liberisve turgidum;
Sed è paternis exulantem sedibus
Jephthen, suisque fratribus spretum, satum
Genitrice vili: ne superba gens suis
Assignet armis quod manu gestum est Dei,
Ut sciat & Ammon hactenus se viribus

Non

Non floruisse propriis, sed vindicem
Cœlestis iræ. Porro ne Jephthes quoque
Se metiatur exitu hujus prælii,
Et intumescat insolens rebus bonis
Damno obruetur protinus domestico,
Cedentque fracti contumaces spiritus.
Etenim arma in hostes perfidos quum sumeret,
Belli secundus si daretur exitus,
Quodcumque primum se obviam ferret sibi,
Promisit aris se daturam victimam.
Heu quanta moles imminet tibi mali
Miserande! quantis obruere luctibus!
Ut te propinqui credulum spes gaudii
Fallit! propago sola, quæ patriam domum
Tibi nata servat, prima patri se offeret.
Ut gratuletur prosperum armorum exitum:
Magnoque solvet fœnore, ac jugulo luet
Felicitatis misera præcox gaudium.
Atque ecce, mater tristis egreditur domo,
Quam somniorum nocte tota terruit
Tremendus horror: nataque parenti comes,
Præ se ferentes mentis ægrimoniam
Mœrore vultus, gestibus, silentio.

STORGE, *Mater.* IPHIS, *Filia.*

Heu recenti corda palpitant metu,
Mens horret, hæret vox in ipsis faucibus,
Nec ora verbis pervium præbent iter:
Nocturna sic me visa miseram territant,
Et dira turbant inquietam insomnia,
Gravibusque curis pectus urunt anxium.
At tu nitentis summe Dominator poli,
Averte in hostes luctuosum & funebre
Omen mihique placidus & gnatæ, meæ.
Quæ sola spes & familiæ solatium
Supereſt, senectæ columen unicum meæ,

IPH. Quin ominare cara mater lætius,
Vanæque causas abjice ægritudinis:
Et ista mentis turbidæ Indibria
Secura sperne, spretaque obliviscere.
ST. Utinam liceret! sed metus veluti recens,
Quoties recordor, concutit formidine
Mentem, atque imago somnii tristissimi
Oberrat animo: pectus horrificat timor.
Jam cuncta passim blanda straverat quies,
Mutumque nox induxerat silentium:
Vidi luporum concito cursu gregem
Rictu cruento, spumeo, rabido, unguibus
Sævum recurvis præcipite ferri impetu
Imbellia in pecora, vidua pastoribus.
Tum pavidi ovilis fida custodia canis
Lupos abegit: atque ad infirmum pecus
Trepidi timoris examine adhuc memoria
Denuo reversus, è sinu timidam meo
Agnam revulsam dente laniavit truci.
O sol, ô vaga lumina lunæ,
Pictaque tacito sidera mundo,
Et tu nox mihi conscia curæ
Nigris referens somnia pennis,
Si quid natæ miseræ impendet,
Si quem casum fata minantur,
Caput hoc prius in tartara miserum
Detrudite, dum spes ambiguæ
Alternantibus angunt curis
Incertæ suæ pectora cladis.
IPH. Cur misere animum crucias mater,
Luctuque tuo cumulas luctum
Publicum, & acres renovas curas?
Omine læto reducem potius
Positis quæstibus excipe patrem;
Qui, nisi vano mens augurio
Credula nimium pectora fallit,

Spoliis

Spoliis aderit clarus opimis,
Remque, & laudem, & decus æternum
Genti referens patriæque suæ.
ST. Non hunc tenorem Parca mihi vitæ dedit.
Quod tempus unquam lacrymis caruit mihi,
Ex quo parentis primum ab alvo prodii?
Primum juventa servitutem patriæ
Tristesque vidit hostici agminis minas,
Pecorumque raptus, sterile sine cultu solum,
Cædes, cruores, vastitatem, incendia,
Profana, sacra mista. Non unquam mihi
Secuta vitæ fluxit ulla portio.
Ut trudit undas unda, fluctus fluctui
Cedit sequenti, pellitur dies die,
Semper premuntur præterita novis malis:
Dolor dolori, luctui est luctus comes.
Fratrem patremque perculit belli furor,
Confecta curis mater inter funera
Cognata senuit, perduelles perfidos
Armis maritus urget. His majus nefas
Tamen veretur animus. IPH. Immodicus timor
Facile finistris adhibet auguriis fidem.
ST. Utinam secundis audiam rumoribus
Virum reversum, sospitemque exercitum,
Salva familia! IPH. Veniet haud dubie parens
Incolumis, idem bella qui suasit Deus,
Salvum reducet laude cumulatum nova.

CHORUS.

JOrdanis vitreo gurgite qui rigas
Convalles virides, pascua dividens
Fœcunda Isacidum flumine languido,
Et nunquam posita frigoribus coma
Formosum Solymæ palmiferæ nemus,
En unquam miseræ candidus afferet
Curarum vacuæ lucifer hunc diem,

Quum

Quum cernam patriam libera liberam,
Quæ nunc servitii vincula barbari
Infelix patitur. Nobilis Isaci
Sanguis degeneris fert domini jugum;
Et quos nec Phariæ rex tumidus plagæ
Urgens falciferis terruit axibus,
Nec trux purpurei fœvities freti
Undarum refluis obruit æstibus,
Nec deserta Arabum vomeris inscia,
Nec portenta hominum mole Cyclopia
Fregerunt, timidi mancipium sumus
Ammonis. Gravius flagitium est malo,
Sub turpi domino segne jugum pati.
At tu summe parens, qui mare turbidum
Componis, placidi qui maris æquora
Cauri nubiferis flatibus excitas,
Et terræ stabilis dura tremoribus
Fundamenta quatis, mobilis & poli
Sistis præcipitem quum libuit fugam,
Cladibus tandem satiate nostris
Desine irarum, propiusque fessis
Gentis afflictæ facilis bonusque
Consule rebus.
Nostra si pœnas meruit severas
Culpa, si quondam tibi separatam
Adjicis sortem, vitiis iniquus
Si pater nostris, minus obsequentes
Deseris natos, & inexpiata
Ante dilecti populi querelas
Despicis ira,
Nec tibi Syrus, neque dirus Ammon,
Nec Phari rector tumidus minacis
Experat pœnas, neque sit profano
In tuis castris gladio potestas.
Ignis armatus potius trisulci.
Tu pater dextram jaculis tremendis,

Vindicia

Vindicis flammæ face contumaces
Obruas urbes, chaos aut parentis
Devoret terræ miseros colonos,
Aut superfusis adoperta tellus
Hauriat undis.
Ne ferox hostis tumeat secundis
Insolens rebus, populusque muti
Stipitis cultor, tua qui nefando
Polluit ritu sacra, ne, quod ira
Sæviit in nos tua, vertat Ammon
In suas laudes, caræ pereſi
Thure dum placat simolacra trunci,
Teque vesano neget ore gentem
Semper addictam tibi, se premente,
Posse tueri.
Ah miser, quantos tibi risus iste
Mox dabit fletus! Breve diluendum est
Gaudium longis lacrymis. Citato
Advolat cursu levis hora, tempus,
(Vana ni vatem species inani
Spe vovet) tempus properat, vicissim
Quum gravis victor mala servitutis
Sentiet duræ. Neque enim cruorem
Usque sanctorum patiere inultum,
Nec tuas aras dabis execrandis
Pollui sacris. Utinam supremæ
Terminus vitæ mihi in hoc superſit,
Patri donec tibi sacra ritu,
Dum tibi gratum memori canamus
Pectore carmen.
Sed ecce, celeri nuncius properat gradu.
Nil fallit animus, advenit ab exercitu,
Agnosco, sic est. Scire quid ferat juvat.

NVN-

NUNTIUS, CHORUS.

NUN. Salvete veteris Abrahami filiæ,
Vereque sancti sancta progenies patris.
Isthæcne Jephthæ est imperatoris domus;
An me fefellit error ambiguum viæ?
CHO. Et ista Jephthæ domus, & hæc est filia,
Sed quam reportas spem, refer, si quid vacat.
NUN. Nempe istud ipsum missus huc sum ut nunciem;
Fusis, fugatis hostibus, victoria,
Re, laude parta, salvus est exercitus,
Hæc sumpta. CHO. Paucis plurima ut complexus es!
Audita, primum, an visa fers, edissere.
NUN. Visa, acta, vera, certa, non rumoribus
Collecta vanis affero: ut qui prælii
Pars ipse fuerim. CHO. Ut gesta res est expedi.
NUN. Vobis lubenter gaudium hoc impertior,
Aurora primum luce quum rosea polum
Perfudit, Ammon segnis impatiens moræ,
Equis virisque, bellicorum & curruum
Strepita tremendo late inundarat solum.
Jamque explicata legio peditum per suas
Stabat cohortes, ferro & ære splendida:
Turmæ curules antè curvis falcibus
Ibant minaces: fuderant se in cornua
Equites utrinque: noster autem exercitus
Campi patentis ultimos colles tenens,
Non asper armis, nec paratu bellico,
Sed corda fretus numinis fiducia,
Iræque justæ vindices animos gerens,
Ibi noster inter imperator agmina
Præcone misso, tentat absque sanguine
Finire bellum jure & æquis legibus,
Uterque populus ut vetusti finibus
Contentus agri, ab alteris injuriam
Vimque abstineret, rapta dominis redderet,

Pacemque bello, & certa dubiis præferat,
Contra superbus militum hostis copiis,
Armisque fretus, increpat ferociter
Præconem, acerbis & minis calumniam
Addit, duello se petere puro & pio
Agros vetustos, unde quondam Ammonidas
Expulerat armis, vique proles Isaci
Egressa terræ finibus Niloticæ:
Quos si tenere perstet, atque injuriam
Bello tueri præferat, quam reddere
Erepta per vim, vindices sibi deos
Non defuturos æqua postulantibus:
Sin parta per vim jure malit linquere
Solymæa gens, & sponte cedat finibus,
Quos limes Arnon & Jebocus terminant,
Qua solitudo cogit agros ultima
Jordanis usque ad lente euntis flumina,
Æquis paratos facere pacem legibus
Factamque, gentis utriusque commodo
Sancte tueri. Hæc præco postquam retulit,
Renunciare protinus Jephthes jubet,
Nec se, parentes nec suos Ammonio
Populo dedisse fraude vel vi damna: nec
Quos repetat agros nunc, fuisse finium
Ammonis unquam, sæculis quos jam tribus
Propago Jacobi absque controversia
Tenuit: nec ulla facta mentio interim est
De jure dubio, vel joco vel serio.
Nisi forte, Chamos quæ deus tenuit tuus,
Tibi jure cedent: noster autem quos Deus
Possedit agros, deseret. Non deseret:
Sed ut ante bello victor agros hostibus
Ademit, idem justus arbiter modo
Hujus secundos exitus pugnæ dabit,
Etiam secundum jus & æquum. Vt retulit
Hæc præco, rauci clangor æris æthera

Pulsat,

Pulsat, virorum clamor, armorum fragor.
Fremitus equorum, curruum stridor boat;
Cœlum remugit, fracta tellus axibus
Gemit; recussum duplicant montes sonum.
Virtute & astu quisque pro se nititur.
Ferit, feritur; pellitur, pellit; cruor
Permutat amnes; nocte sub densa polum
Pulverea nubes occulit; numero ferox
Instabat Ammon, numinis fiducia
Et causa nostris æquat animos justior.
Dum neutra cedit, urget acies utraque,
Ecce inter umbras pulveris, cadentium
Lamenta gemitusque inter, atque hortantium
Voces, refulsit nube diducta dies,
Et utrasque turmas redditus cœlo fragor
Implevit, humilis omnium mentes pavor
Consternat. ense languido torpent manus,
Gelidumque lentos frigus artus alligat.
Ibi imperator voce noster maxima
Alacrique vultu. Te, parens rerum, ducem
Tuumque sequimur angelum. Deus, Deus
Inimica flammis sternit illis agmina;
Totusque turmis fulget æther igneis.
Hæc vox utrunque posteaquam exercitum
Pervasit, amens alter in fugam ruit,
Pavido novatis instar alter viribus.
Nec his sequendi finis aut illis fugæ
Fuit, tenebris donec atra nubilis
Nobis quietem, illis latebras nox dedit.
CHO. Cur victor ergo reducit copias;
NUN. Mane, universi nondum habes belli exitum.
CHO. Forsan refectis hostis instat viribus.
NUN. Siquidem resument mortui vires novas.
Namque omne robur perfidæ gentis Deus
Uno coegit demetendum prælio.
Ergo aut perempti corporum cumulis locum

In

In quo steterunt, obtinent, aut lurida
Fusi per agros strage pascunt vultures.
Et ne resurgat denuo bellum novum,
Multos in annos dux futuri providus
Prospexit; etiam peperit & nepotibus
Seris quietem. Victor arma Ammonium
Per omne nomen celeriter circumferens,
Bis dena muris vertit oppida diruti;
Tectis perustis puberes dedit neci:
Vastavit agros, debiles tantum senes,
Pueri tenelli, & fœminæ imbelles solum,
Vacuum pererrant, patriæ & casum gemunt.

CHORUS.

O aurei dux luminis
Sol, qui recursu præpete
Vices diurnas temperas,
Et igne flammifer vago
Partiris orbi tempora,
Post lustra tandem quattuor
Jubar beatum in liberos
Fundis nepotes Isaci.
Ipauspicatos impetus
Hostis superbi dextera
Jephthæa fregit; spiritus
Ammonis acres contudit,
Et prædo præda factus est.
Nec tela Scythico profuit
Pennatæ nervo spargere,
Rapax nec axis impetus;
Minax recurvis falcibus,
Nec vis equorum, aut fortium
Densæ phalanges militum,
Premente texerunt Deo.
Jam jam discite perfidi,
Jam jam agnoscite: non lapis,

Non lignum Deus est; neque
Quod vel sculpserit artifex
Cælo dextera ferreo,
Vel plastes facili manu
Finxit, vultum hominis luto
Mentitus madido; Deus
Noster arduus ætheris
Arces incolit igneas,
Et rerum fator, & salus;
Majestate sua potens,
Nec cerni facilis, neque
Mortali docilis manu
Certam ducere imaginem,
Vecordem ille superbiam
Regum frænat, & impia
Vota, & spes nimias malum
Justis ducit ad exitum.
Ille innoxia pectora
Sævis pressa doloribus
Præsenti auxilio levat;
Et de pulvere pauperem,
Et custodem olidi gregis
Sceptra attollit ad aurea,
Pastorum diademate
Ornans tempora regio.
Hunc unum Dominum & Deum
Terræ Dædala machina,
Sub quocunque jacet die,
Agnoscat, colat, atque amet;
Et quam sol oriens novis
Subjectam radiis ferit,
Et quam sub medio die
Incendit propioribus
Flammis; quique bibit Tagum
Fulvo gurgite nobilem,
Et qui perpetua nive

Damnatis

Damnatas habitant plagas.
Eja Hebraides aureis
Comptæ colla monilibus,
Perfusa ambrosiæ coma
Suave fragret odoribus.
Eja Hebraides Indicis
Comptæ tempora gemmulis
Terram multicoloribus
Late spargite floribus.
Cessant tinnula cymbala,
Cessant nablia cum lyra
Victori Domino novum
Carmen dicere? tibiæ
Cessat multiforæ sonus?
Quis terram pede libero
plaudit? mollibus & choris.
Festo lætus & otio,
Curas diluit asperas?
Festas victima dux gregis
Aras imbuat; Arabis
Suaveolentia nubila
Ignis halet odoribus;
Et tu progenies ducis,
Magni spes generis cape
Cultus filia splendidos,
Et patrem reducem piis
Læta amplectere brachiis,
Jam jam purpureos sinus
Iphi assume, retortulum
Jam cirrum cohibe. Ferit
Aures en fremitus virûm:
Ipse est, ipse parens adest.

JEPHTHES.

REgnator orbis unus, & verus Deus,
Solumque numen propitium, pollens, potens,

Idem

Idem ſeverus ultor, & clemens pater,
Tuis tremendus, & ſeverus hoſtibus,
Tuis amicis lenis, & ſalutifer,
Iræ timendæ, ſed tamen placabilis,
Amore fervens idem & irritabilis:
Nos ſervitutis jugum preſſorum mala
Meritaſque pœnas dedimus impii impiis.
Qui te relicto rege, patrono, Deo,
Rerum parente, fonteque perenni boni,
Ad ſaxa ſtultas muta fudimus preces,
Et fana ſurdis vota lignis fecimus.
Pudet fateri: mentis æternæ capax
Homo, rationis particeps, mentis inopes
Truncos adorat, thura vivus mortuo
Præbet, ſuumque meruit artifex opus.
Ergo relicti, qui reliquimus, ſumus:
Pœnas ſubacti dedimus & fracti malis.
Quum nunc Idumeæ, nunc Palæſtinæ manus,
Nunc dirus Ammon, nunc Syrus contaminat
Hæreditatem gentis & ſortem tuæ,
Malo eruditi, & hoſtium ludibrio
Tandem coacti, vix reverſi ad te ſumus.
At tu benignus atque miſericors Deus;
Juſti furoris frena compeſcis tui.
Iram remittis, & odii obliviſceris;
Et abdicatos filios culpa ſua,
Reſtituis iterum miſericordia tua.
Defectionis ceu ſceleſtæ ſit parum
Veniam dediſſe fontibus, cumulas novis
Etiam triumphis, laudibus, victoria.
Exutus armis hoſtis, arcu languidus
Abiit remiſſo; bellici currus fugam
Totis morantur ſparſa campis funera:
Volucreſque paſcit qui ſuperbus vincula
Solymis parabat: contegit ſtrages agros,
Cruorque tumidas auget undas barbarus.

Ergo

Ergo creator orbis, & magne arbiter,
Memores libenter mente grata gratias
Agimus, habemus, supplicesque victimis,
Tuas ad aras patrio litabimus
Ritu canentes te Deum, ac patrum patrem;
Qui per rubentis gurgites tumidos freti
Nostris dedisti tutum iter majoribus,
Quum te jubente pigra moles æquoris
Posuit procellas, mobilis stupuit liquor
Cursu coacto, & vitreus cristallino
Muro pependit pontus hinc & hinc viam
Præbere jussus, fœderis memor tui,
Placidus, propitiusque accipe hæc servi tui,
Exigua quamvis vota grato pectore
Tamen profecta, debitaque nuper tibi,
Quod primum ad ædes sospiti occurret meas,
Tuas id aras imbuet grata hostia
Suo cruore, tuus beneficiis licet
Par nulla possit comparari victima.
At tu benigne memoris animi munera
Interpretaris, ut fideliter tua
Promissa solvis, vota sic reddi tibi
Fideliter gaudes, potentiam exerens
Erga rebelles; exerens clementiam
Erga timentes. Vis nec ulla est altera,
Cui terra, cœlum, pareant, & tartara.

IPHIS, JEPHTHES, SYMMACHUS, CHORUS.

IPH. Prodeo: parentis reducis ut læta ac lubens
Conspicio vultus! O mihi secundum Deum
Genitor verende, sine frui amplexu tuo.
Cur genitor à me torva vertis lumina?
JEP. Me miserum! IPH. In hostes omen hoc verum Deus,
JFPH. Utinam! sed in nos recidit. IPH. Heu quid audio!

JEPH. Miseræ parentem filiæ miserrimum;
IPH. Hei mihi, tremisco. Salvus est exercitus?
JEP. Est salvus. IPH Et tu victor? JEP. Ita se res habet.
IPH. Nulloque corpus sauciatus vulnere?
JEPH. Sic est. IPH. Quid ergo de profundo pectore
Secreta ducis ingemens suspiria?
JEPH. Id scire non est tibi opus in præsentia.
IPH. Hei mihi, quid in te misera peccavi pater?
JEPH. Nihil. sed in te misera peccavi pater;
IPH. In me profecto, quod sciam, erratum est nihil.
Nec si fuisset, id tibi molestiam
Afferre debet. Nam parentum injurias
Æquo necesse est liberi ut animo ferant.
JEPH. Sapienter, ac ut te decet, nata, loqueris
Quantoque tu sapientius loqueris, meum
Pectus recludis altiore vulnere.
IPH. Quodcunque mentem genitor exercet tuam
Omitte. Cunctis parta per te civibus
Tuo dolore gaudia haud contamines,
Tuaque amicos sine frui præsentia
JEPH. Nobis pariet absentiam hæc præsentia.
IPH. Belli pericla forte rursum te vocant.
JEPH. Discrimen armis gravius imminet domi.
IPH. Bello periclum gravius esse domi potest?
JEPH. Bello salutem repperi, perii domi.
IPH. Imo & familia salva per te & patria est.
JEPH. Est; gratiamque debeo hoc nomine Deo.
IPH. Ac nomine isto semper utinam debeas.
JEPH. Sed vereor ista ut salva persistant diu.
IPH. Quare secundæ nunc pater quum maximè
Res sunt, precari votaque decet solvere;
Non quum reflavit sortis aura mobilis,
Palpare numen precibus, in re prospera
Oblivios sacra negligentia
Deserere. Facilem quisquis incolumis Deum
Sibi demereri studuit, ubi res ingruit

Adversa

Adversa, nixus conscientiæ bonæ
Fructu, rogare nomen audet propitium
Jam sponte, vota nuncupat securius,
Et certiore spe futura concipit.
JEPH. Jam dudum id ipsum facere mecum cogito.
IPH. Quid te moratur? JEPH. Hæc relinque filia
Curanda nobis; quod puellares decet
Animos & annos, id tuæ curæ puta?
IPH Non mihi alienum est quicquid ad patrem attinet.
JEPH. Fateor, sed interim ut domi recte omnia
Sint, provide, & morem patri tuo gere.
Huc rursus ad nos post brevi revertere.
Adesse oportet te sacrificio statim.
IPH. Fiet, revertor. Heu misera, quidnam patri
Mutavit animum pristinum erga liberos?
Hoc nemo nuper fuerat indulgentior,
Nec liberorum quisquam amantior parens,
Qui nunc severus, tetricus: tristis, ferox,
Vultu minaci bellicum præ se ferens
Ad hunc tumultum, quicquid est, metuo nimis
Id assequi unum nequeo, quod propter me
Sese dolore, nullius quæ conscia
Culpæ mihi sim, qua parentem offenderim.
O fœminarum sorte vulgus aspera
Productum in auras, quas, licet culpa vacent,
Rumor malignus dente rodit invido!
Pro facto habetur quicquid ira finxerit
Servi loquacis, quod maritus suspicax
Commentus ipse est, malevola aut vicinia,
Quid suspicetur genitor, in mea manu
Non est. Remedium id arbitror tutissimum,
Intaminata conscientia frui.
SYM. Probe loquuta es digna patre filia
Victore, casta digna matre, & patria.
Humana quanvis finxerit malignitas
Crimen, repostos perspicit sensus Deus,

Illoque vincit purus animus judice.
Speranda ab illo & expetenda præmia
Vitæ peractæ patris autem injuria
Æqui ac iniqui perferenda est liberis.
Proinde patri morigera domum interim
Revise. si quid fama divulgaverit,
Hic aucupabor, persequens vestigia
Tui parentis: mox tibi indicavero.
CHOR. Quin hoc amice pergis agere Symmache?
SYM. Id diligenter fiet. CHO. At quantum potes,
Isto puellam libera trepidam metu.
Hoc poscit abs te jus amicitiæ vetus.
Quæ culta primis usque ab incunabulis
Fidei tenore semper uno perstitit:
Hoc poscit ipsa patria, quæ Jephthæ suam
Debet salutem. SYM. Quin tace, ac fidei mea
Permitte. CHO. At illud calide ut fiat vide,
Adimique cæcos penitus excutias sinus.
SYM. Ne metue, nec me poterit ille, nec volet
Celare sensus: apta novi tempora.

CHORUS.

Felix, pede fausto
Et qui pectoris imo
Cernit clausa recessu.
Idem testis & æquus
Judex cœpta secundet.
At pessime livor
Audax nectere fraudes,
Et committere ficto
Dulces crimine amicos,
Et rumore maligno
Sanctæ fœdera tædæ
Præceps solvere, caros
Qui gaudes supra patres
Contra pignora cæco

Linguæ armare veneno,
Idem testis & idem
Secreti arbiter æquus.
Te clausum tenebrosi
Antus ablat averni,
Unde has nec vaga sedes
Vnquam fama revisat
O quantum ille laborum
Tecum detrahet una:
Quam mortalia diris
Curis Pectora solvet!

SYMMACHVS, JEPHTHES.

SYM. QUuidnam repente ductor armis inclyte
Mutavit oris pristinum statum tui,
Quæ mœstitudo læta turbat gaudia?
Metus recessit, perduelles perfidi
Pœnas luerunt, parta patriæ quies.
Quum gratuletur civitas victoriam
Tibi, tuumque patria nomen laudibus
In astra tollat, cantibus festis fremens,
Qui publici auctor gaudii es, non publicæ
Felicitatis esse debes particeps?
JEPH. O grata sortis infimæ securitas!
Felice natum fidere illum existimo,
Procul tumultu qui remotus exigit
Ignotus ævum tuta per silentia,
SYM. At ego beatum potius illum duxero
Cui vera virtus peperit æternum decus.
Quem de tenebris erutum populatibus
Splendore, vulgo & se paratum à deside,
Gloria futuris merita sæclis consecrat.
At qui sopori deditus & ignaviæ est,
Et vitam inertem pecudis instar transigit,
Nil interesse opinor, an sit mortuus.
An morte vitam obscuriorem duxerit,

Quum par utrumque supprimat silentium.
Quapropter in te cuncta quum congesserit
Quæcunque amicum numen homini dare potest,
Laudes, honores, rem, decus, victoriam;
Benignitatem agnosce gratus numinis,
Nec sordidis sententiis res splendidas
Corrumpe; quum nil possit esse gratius
Deo, beneficii quam memor animus dati,
IEPH. Præclara dictu res honor, victoria,
Decus, triumphus, parta bello gloria;
At quæ videntur fronte prima suavia,
Eadem intuere propius, & intelliges
Condita fellis acri amaritudine.
Fortuna nulli sic refulsit prospera
Adversa ut illam lance non penset pari;
Tristia secundis & secunda tristibus
Vicissitudo acerba sortis temperat.
Putas beatum me, beatitudinem
Fulgore inani metiens & plausibus
Vulgi, miseriæ quem premunt certissimæ.
SYM. Quin finge fortem benevolam ex sententia
Tibi polliceri cuncta: quid supereſt adhuc
Quod concupiscas? spretus, exul, patria
Domo repulsus, inque sollitudinem
Detrusus altam, pauperis domi nus casæ
Repente veluti somnio dives, tamen
Felicitatis arbiter iniquus tuæ
Conquereris. Altam ferre si sortem nequis:
Pusillus animi es: sin nequis agnoscere
Benignitatem numinis, dignissimus
Rebus relictis pristinoque es tugurio.
Per ferrum & ignes regna mortales petunt:
Tibi nec petenti principatus contigit.
Suo cruore plurimi victoriam
Redimunt, suorum cæde, damno publico:
Quam tu incruento Marte, salvo exercitu

Incolumis ipse rettulisti, patriæ
Auctor salutis, hostium terror, inopi
De sorte dives, liber è servo; modo
Ignobilis, nunc clarus altum vertice
Pulsas olympum gloria; media modo
E plebe populi principem locum tenes.
Ad absolutam nil beatitudinem
Deest parte ab omni, præter animum muneris,
Tanti capacem, & prosperis rebus parem.
JEPH. Vt video, amice, publicus te error tenet;
At mentis oculis limpide si cerneres
Quam magna magnis sint malis obnoxia,
Tantopere quem nunc laude prosequeris statum
Rerum mearum, diceres miserrimum.
SYM. Non pene vitio semper id nostro evenit,
Et inquietæ mentis inconstantia,
Neutram ut feramus lance sortem æquabili?
Tranquillitatem pauperis laudat casæ
Dives, nec alta classico silentia
Turbata, somnos liberos insomniis,
Curis vigilias; pauper aurum, purpuram,
Servos, clientes. Apparatus regios,
Ædesque laxas fine nullo laudibus
Tollit, beatos divites solos putat.
Sed rem suopte expende utramque examine:
Sors neutra pura est omnibus molestiis.
Inopes egestas angit, opulentos metus:
Diti est voluptas, pauperi securitas,
Acerba lætis sors utrimque miscuit:
Sed illa certe existimanda est optima,
Quæ multa paucis læta condit tristibus,
Divina qualem tibi dedit clementia,
Cumulatam honore, laude, re, victoria:
Quam abnuere, stulti est: perfidi, haud agnoscere:
Nescire modice ferre, vix reor viri.
JEPH. Frustra mederi pharmacis vulgaribus

Conare noſtro vulneri: ſanabilis
Hæc plaga non eſt, intimis vitalibus
Inſedit, altè in viva penetrans viſcera:
Eoque luctus eſt acerbior meus,
Quod culpa damnum, miſeris errorem gravat:
SYM. Quin apud amicum quidquid eſt ediſſere,
Fidiſque ne vereare credere auribus.
JEPH. Ecquid memoria te ſubit voti mei?
SYM. Quod nempe ſalvo es pollicitus exercitu?
JEP. Rem loqueris ipſam, quod utinam prudentior
Voto fuiſſem nuncupando & cautior!
SYM. Quis hic ſit error, comminiſci non queo.
JEPH. Qui me meamque perditurus eſt domum,
SYM. Oblata poterit perdere omnes victima?
JEPH. Quæ ſola generis ſupererat ſpes filia.
SYM. Hanc immolabis? quæ jubet neceſſitas?
JEPH. Quod prima nobis obvia redeuntibus.
SYM. Quod tandem in hac re nata commiſit ſcelus?
JEPH. Promiſſa certam vota poſtulant fidem.
SYM. Hic ſcrupus animum ſcilicet premit tuum?
JEPH. Premit. Nec avelli antè pectori meo
Poterit, nefanda quam cruentus victima
Miſer ubi miſeros perditus perdam meos,
Illiſque juſtas ac mihi pœnas luam.
At tu coruſci rex vibrator fulminis,
Quem contremiſcunt terra, cœlum, tartarus,
Si quando juſſis obſequens prompte tuis
Gratum quod eſſet dixerimve aut fecerim,
Audi precantem, & vota dexter adjuva:
Non nunc ſuperbas poſtulo victorias
Feſtoſque plauſus redde rurſum prælia:
Crudelis in me victor Ammon irruat,
Et noxiam animam mille plagis exigat,
CHO. Heu mutatio ſubitæ ſortis!
Ut perpetua ſerie lætum
Nil mortalibus uſque relictum eſt!

JEPH.

IEPH. Aut tu trisulcis dividens cœlum igmibus,
In me scelestum parricidam & impium
Molire telum flammeo actum turbine:
Iam nunc nocentem, & si superfit amplius
Vitæ, futurum noxium in dies magis,
Detrude vivum sub profunda tartara.
SYM Non transfigenda temere res est tam gravis.
Turbata cæco dum tumultu mens furit.
Compone tete: quum quiescet impetus,
Et liber animus sana consilia audiet,
Una cum amicis cuncta statues libere
IEPH. Consilia dubiis remedium rebus ferunt.
Qui consulit, quum nullus auxilio est locus,
Addit miseriis sponte stultitiam suis.
SYM. Remedia semper integra re suppetunt.
IEPH. Nempe medicinam quū modus patitur mali.
SYM. Si sors initio res videtur ardua,
Non est quod animum protinus despondeas,
Quin consulendum censeo vel eo magis,
Quod sæpe visum est uni inexplicabile,
Expedit aliis facile. Si cedant bene
Consulta prave: te sequetur gloria:
Si male ceciderint, ut tamen culpa vacas.
Auctore magno desipere, pæne sapere est.
Quod si undiquaque claudit omnes exitus
Invicta vis, aut fatum ineluctabile,
Nec explicare consilia sese queunt,
Idem probabunt quicquid eveniet, quibus
Usus fuisti in consulendo auctoribus;
Sin ipse reliquis facinus insciis novum
Perages, rogatus qui probaturus fuit,
Eventa primus arguet, quanquam sciat
Remedia nulla, scisse vult credi tamen.
CHO. Ne commonentem recta sperne. Nam fere
Temere patrati pœnitentia est comes.

CHORVS.

QVamquam triſtia, quanquam ingrata
Referam, & luctus luctibus addam,
Stat ſententia promere cuncta
Ordine matri, miſeræ & gnatæ.
Aut conſilio forte aut precibus
Fatum avertere triſte licebit.
Subit interea communi hominum
Sorti impendere lacrymas. Primum
Quid deplorem? miſerum an patrem?
Quem ſic valida compede vinctum
Conſilii exors detinet error,
Vt ſola putet impietate
Se pietatem poſſe tueri,
Miſeræ an doleam fata puellæ,
Quam vernantem primo ætatis
Flore tenellæ ſpes ad optimas
Eductam, non hoſtica bella
Patria capta captam eripiunt:
Non dira lues cœlo immiſſa
Perimet, patrio ſed mactatu
Victima diras imbuet aras,
Et vice brutæ pecudis, jugulo
Calidam ſanguinis emovet undam,
Artus ferro trunca tenellos,
Quos nec violet barbarus hoſtis,
Nec montanæ feritas urſæ,
Crudo anderet carpere dente.
Victore feret patre miſella,
Quæ nec victore hoſte tuliſſet.
Vos hoſtilia paſſim campis
Sparſa cadavera, ſi quis vita
Venit exutos ſenſus ad artus,
Gaudete, aſpras cernite pœnas
Victorem de ſeſe exigere.

Hæc

Hæc nimirum est addita nostræ
Vitæ sors, ut tristia lætis
Vicibus subeant, tenebræ ut soli,
Ut veri aspera bruma tepenti:
Nulla est adeo pura voluptas,
Quam non retro felle dolores
Vitient. Levitas perfida sortis
Vice sæva res hominum miscet.
Sic ubi placidis sternitur undis
Æquor tacito lene sereno,
Nigram glomerans turbo procellam
Tumidos longe cumulat fluctus:
Hinc remeabilis impetus æstus,
Illinc Cauri flabra protervi,
Per freta dubiam spumea puppim
Rapiunt, nostræ hæc facies vitæ est
Inter cædes, furta tumultus,
Et graviores morte timores
Mortis, si quid læti illuxit,
Velut arentes inter stipulas
Flammæ evanida lux fugitivæ,
Celeri velox avolat aura:
Dein perpetuis nexa catenis
Longi subeunt agmina luctus.

JEPHTHES, SACERDOS.

JEP. O Sol diurnæ lucis auctor, ô patres,
O quicquid hominũ sceleris immune es, procul
Averte vultus execrandis à sacris.
Aut tu cruorem virginalem innoxium
Potura tellus hisce, patulos in specus
Sinuque vasto me vora, dum non nocens
Perire possum: quolibet me obrue loco.
Vel ipsum adire non recuso tartarum,
Modo parricida tartarum non incolam.
Quid tartarum ajo? tartarus mihi est domi,

Quo me profusis mœsta conjux lacrimis
Rogabit ore? nata quo intuebitur
Moritura vultu, colla complectens, preces
Quas admovebit voce lamentabili?
SAC. Hic ultimorum consequi luctus solet
Comos malorum, quum medentium manum
Vulnus recusat, aut peractum quum scelus
Remedia refugit. Tu miser sis an secus,
Tua repostum est in manu; integrum tibi est
Natam sacrifices necne, sive (ut verius
Dicam) integrum non est, nisi siquis miser
Sponte esse cupiat: integrum quomodo tibi est
Id perpetrare, sacra quod vetat parens
Natura? pietas cui reluctatur? Deus
Quod abominatur? Primum amare liberos
Natura nostris inseruit affectibus:
Nec nostra tantum motus iste pectora
Percellit: altum quicquid æquor permeat
Celeri natatu, quicquid alis aera
Findit, quod utero cunque cunctorum parens
Tellus creavit, sentit affectus sacros,
Nam patris hanc æterna providentia
Cœlestis animis indidit mortalium
Ad educandos utilem vim liberos,
Et continendam publicam concordiam
Orbis, recentemque sobolis propaginem
Semper novandam: quoque nomen arctius
Imprimeret istud mentibus, dici pater
Et esse voluit: nec modo exemplo sui,
Sed & ferarum, & alitum atque piscium
Patriæ probavit caritatis vinculum.
Nos, quibus (ut hominis serviamus nomini)
Peculiaris debet esse humanitas,
Longe à ferarum vincimur clementia,
Nec scelere nostras inquinare dexteras
Sat est: nefandum facinus ascribere juvat:

Cœlo:

Cœlo: cruentis victimis confingimus
Gaudere numen, quod ηο, Ægiptus Deï
Ignara patrat. Nec superstitionibus
Assyria falsis una deditissima.
Quam cæde puras nos manus est æquius
Servare, puris è parentibus satos,
Et pura caste sacra jussos numini
Offerre? nostro non litatur victimis
Deo cruentis, bubulove sanguine:
Polluta nullo corda sed contagio,
Et mens recocta veritate simplice
Illi offerenda, & casta conscientia.
JEPH. Cur ergo leges victimas sacræ imperant?
SAC. Non quod bidentis cæde gaudeat Deus,
Famemve cæsi carnibus vituli expleat:
Sed audientes esse nos monitis jubet.
JEPH. Non nuncupata vota oportet reddere!
SAC Sed nuncupare justa tantum lex jubet,
JEPH. Istud fuisset rectius ab exordio,
Id polliceri quod probant ritus patrum:
Nunc re peracta, quod semel votum est Deo,
Lex missa cœlo nos jubet dependere.
SAC. Mactare natos quæ parentes lex jubet?
JEPH. Quæ vota jussit nuncupata reddere.
SAC. Fasne est vovere quod nefas est reddere?
JEPH. Quinimo summum est, vota non solvere, nefas.
SAC. Quid si cremare jura vovisses patrum?
JEPH. Nemo ista sanus vota nuncupaverit.
SAC. Cur? nonne sacris quod repugnet legibus?
JEPH. Sic est. SAC Quid ergo, qui trucidat liberos?
JEPH. Non tam quid agitur interest, quam cur agas.
SAC. Parere jussis tibi videtur numinis?
JEPH Mactare natum jussit Abramum Deus.
SAC Qui jussit, idem quoque vetuit occidere,
JEPH. Cur ergo jussit; SAC. Ut probaretur fides
Sæclis futuris. JEP. Cur vetuit? SAC. Offendere

Vel hinc volebat, victimâ obedientiam
Magis placere JEPH. Nempe sacro numini
Parere oportet. SAC. Scilicet. JEPH. Jubet Deus
Vovere? SAC. Sane. JEPH. Et vota solvi postulat?
SAc. Sic est. JEPH. Morantes increpat, & à perfidis
Pœnas reposcit: SAC. Nihil habes hac quo tuum
Possis tueri facinus. Infandum scelus
Qui perpetrare spondet, ultro affectibus
Stultis, suisque paret ille insomniis.
Proinde voti quicquid istud est, Deum
Crudelitati define adscribere tuæ;
Nec qui sceleστos odit, & nefarios
Ritus sacratis execratur legibus,
Scelere, quod odit, posse placari putes?
Divina vox est una, simplex veritas
Sibique constans: quod semel jussit, ratum
Fixumque perstat tramite immutabili.
Nec ad siniστram dextramve paululum
Deflectere licet. Intueri unum hunc scopum
Verum est, ab una lege consilia suæ
Vitæ capessere: quando ceu facem Deus
Hanc esse jussit, quæ per incertas vias
Errore cæco tegeret instabiles gradus,
Ab hac lucerna quum procul te sentias
Flexisse temere, nunc priusquam longius,
Abducat error, in viam rursum redi.
Si stulta vota credis infandis sacris
Posse expiari, falleris, crudelitas
Ista cumulabit, non scelus tollet tuum.
Nec falsa species decipiat animum: Deus
Ut rite sacris gaudet oblatis, ita
Nefanda vota respuit. Nec abstulit
Impone, quamvis concitus studio pio,
Admovit ignem qui profanum altaribus.
Igitur amica monita ne sperne, & Deum
Placare dum vis, concitare define,

Non

Non instituto qui coli gaudet tuo,
Sed sibi probatis lege, ritu, moribus.
JEPH. Hos qui videntur sapere sæpe plurimum,
Vulgusque supra se imperitum venditant,
Plerumque veræ comperi prudentiæ
Minimum tenere: nemo negligentius
Ritus vetustos servat, & mysteria
Facit minoris: vulgus indocile ac rude
Voti tenax est, nescium fraudis, ratum
Quod pollicetur numini semel, putat;
Ut nil sit aliud sapere jam, me judice,
Quam scire velum noxiæ prætendere,
Fucumque factis pessimis inducere.
Quin potius illud cogitare erat æquius
Culpa carere quam videri innoxios,
Aut fraudulentæ cautionis tegmine
Velare mentis improbæ versutias.
Pietatis ergo quisquis æmulos volet
Suos haberi liberos, ne literis
Hos erudire studeat æquo impensius.
Nam literarum quo quis est peritior,
Huic est sacrorum cura negligentior.
SAC. At rursus audi (si vacat) vir optime,
Quam cæca fallat credulum ignorantia.
Errore vulgi qui tuetur se, nihil
(Opinor) ideo peccat excusatius.
Nec istud unquam moribus regnum malis
Permittat ille maximus rerum parens,
Ut recta plebis improbæ consensio
In prava vertat, è bono ut faciat malum,
Nec si tyrannis blandiens palpatio
Pejora laudet, recta mutans nomina,
Efficiet ut quæ visa multitudini
Honesta sunt, honesta fiant protinus.
Una est honesti forma simplex, quam neque
Vel vis tyranni, vel potentum auctoritas,

Adulterare poterit aut corrumpere.
Nunc quo quis est è plebe ferme indoctior,
Auctoritatem assumit arrogantius
Dijudicandi in rebus obscurissimis:
Et pertinaci, quod ferre ignorantiæ est.
Animo tuetur dogma susceptum semel,
Nec interim æquo expendit examine, mala
An recta sint quæ pertinaciter tenet:
Sed quum inter omnes maxime cœcutiat,
Cœcus videntes cœcitatis arguit.
Ut cui perusta febre ferveat viscera,
Amara cuncta credit, unumque autumat
Se sapere, quum despiat unus maxime:
Sic vos tenebris pectus artis nubili,
Iis imperare quæritis quibus æquum erat
Parere: quorum oportuit sententiam
Sequi, esse comites cogitis, & impingere
In saxa, firmam sponte pellentes ratem.
Religio vera est veraque pietas, Deum
Non instituto colere quod commentus es,
Tibi ipse sacris victimas non quaslibet
Mactare, sed quas missa legum cœlitus
Decreta poscunt. Et patrum mores probant.
JEP. Quodcunq; gestū est mente sincera, Deo
Gratum est, bonique dona semper consulit
Quæcunque corde sunt profecta simplice.
Nec numen aurum, sed animum dantis probat
SAC. Si, recta vitiat mentis improbitas mala
Non ideo curva stultus animus corrigit.
Nam quæ vocatis recta, simplicia, proba
Sunt vanitatis plena dementissimæ.
Nisi esse possit forte quicquam vanius
Quam ad veritatis lumen oculos claudere.
Dein cœcitatem lapsus in spontaneam,
Titulis honestis in scelere laudem petis,
Rerumque tollis omnium discrimina,

Dum

Dum iniqua jussa, fœda honesta mobilis
Penderevulgi statuis ex sententia.
Quod si potestas tanta sit sententiis
Stultorum, ut æquâ iniqua faciant protinus,
Ut sint profana sacra, jus injuria:
Cur non & illud arbitremur posse eos,
Ignes in undas, undam in ignes vertere,
Mutare lignis saxa, vitam mortuis
Revocare; motus temporum sistant citos,
Et sempiternas transferant rerum vices.
Quod si arbitraris hæc supra mortalium
Vires, & uni conditori obnoxia,
Quas ille leges prodidit semel, putà
Æque perennes ac fatas, aut amplius,
Nec ullum in illas esse jus mortalibus.
Nec qui supremus imminet mundo dies,
Edicta rumpet illius: cœlum, & solum,
Et aera, & aquas solvet ignis ultimus:
De lege vero quæ data est divinitus,
Non carpet apicem temporis longinquitas.
JEPH. Vos ista per me si libet sectamini,
Quos juvat haberi antistites prudentiæ:
Ego veritatem malo stultam & simplicem,
Quam splendidam fuco impiam sapientiam.

CHORUS.

O Isacidas matrona inter
Rarum exemplum sortis amicæ,
Quam subito te fortuna atrox
Exitio submersit, & illum
Prope tangentem sidera fastum
Obruit, atræ & more procellæ
Luctu gaudia vertit acerbo.
Heu nunquam homini sat compertum
Quid petat aut quid vitet in horas!

Quis tibi nuper non invidit
Dux fortissime; cui prope supra
Votum acciderant prospera cuncta;
Clari generis splendor, casti
Thalami, soboles digna parente,
Partaque valida gloria dextra;
Qui nunc subitæ mole ruinæ
Obrutus, ipsis es miserandus
Hostibus, ac tua vota retractans
Imples miseris astra querelis.
Nempe erroris nebula, & tetris
Ignorantia septa tenebris
Sic humanas sepelit mentes.
Nec perspicuis animi quisquam
Oculis radios cernere potis est
Veri simplicis, aut virtutis
Nudæ rectum insistere callem;
Sed veluti sub luce maligna
Per secretos nemorum anfractus
Lubricus error mille viarum
Dubio occursu ludit euntes,
Inter varios semita flexus
Nulla placet, neque displicet ulla;
Sic iter homines præter propter
Dubia incerti mente vagamur.
Hic venalem funere laurum
Otii impatiens dum sibi quærit,
Luctu alieno dura per arma
Redimit vanæ murmura famæ.
Captatores alius captans
Dulci steriles pignore lectos
Multa pensat plebe clientum.
Atque intenta fraude vicissim
Corvos ludere gaudet hiantes.
Cunarum alter murmura blanda
Tenero & balbas ore querelas.

Non mutaverit opibus Crœsi,
Aut quas divite lucidus unda
Rutilas Harmus volvit arenas.
Verum nemo tam sapienter
Vitam instituit, consilium ut non
Damnet decies ipse suum una
Forsitan hora.
Atque en prodit squalida luctu
Miseram comitans nata parentem;
Quam dissimiles, proh dolor, illis
Quæ conspicuæ nuper cunctis
Lætæque novi laude triumphi,
Pene attigerant vertice olympum,
Nuper ad invidiam usque beatæ,
Nunc exemplum nobile sortis
Variæ. sic Deus humana rotat,
Instar volucris pulveris acti
Turbine celeri mobilis auræ;
Aut hybernæ more procellæ.
Quæ violenti flamine Cauri
Obruit altos grandine montes,
Mox ubi roseo ab ortu
Fax perspicui pura diei,
Late albentes fusa per agros
Vix conspecto sole liquescit.

STORGE, JEPHTHES, IPHIS,

STORGE. O Spes Inanes, festa nuptialia
Tibi parabam nata, lucem cernere
Illam expetebam, sorte quum te prospera
Auctam viderem liberis & conjuge
Clara beatam; te senectutis meæ
Fore pollicebar columen ac solatium;
De te augurabar falsa frustra insomnia.
Nunc me insolenti sæviens ludibrio
Sortis furentis impotens immanitas

Felicitatis

Felicitatis de ſupremo cuncta vertens impetu,
Dejecit uno, cuncta vertens impetu.
O ter beatos, liberis quos hoſticus
Orbavit enſis, peſtilens aut aëris
Luces, fameſve; ſcelere quorum lacrymæ
Carent, doloremque imputare aliis queunt:
At hic in uno ſcelere ſexcenta ſcelera
Fortuna miſcet; liberorum carnifex
Parens, ſceleſta ſacra, ritu barbaro
Aræ cruentæ victimis nefariis,
Si ſancte ſacræ tantum numini
Credis probari, tolle morem barbarum;
Crudelitate ſin propitius is Deus,
Et me trucida victimam cum filia.
JEPH. Acerbitatis plus ſatis complectitur
Sors noſtra per ſe, nihil ut accedat mali.
Quamobrem omitte meque teque incendere
Nil profuturis luctu convitiis;
Nam ſæva quamvis ſit calamitas omnium,
Sors noſtra multo cæteris eſt ſævior.
Conjuncta veſtris innocentia eſt malis,
Et labe ſceleris miſeria infelix caret.
Ego nec ſceleſtus eſſe queo ni ſim miſer,
Nec calamit oſus ſceleris expers degere;
Soluſque cogor facere facinus & pati.
ST. Nempe ipſe tete ſponte cogis & volens,
JEPH Utinam iſta noſtri vota ſint arbitrii,
Promiſſa nec ſit abnegare nefarium.
ST. Sceleſta vota grata non ſunt numini,
JEPH. Fuiſſe grata teſtis eſt victoria.
ST. Quid? polliceri quod tuum non eſt potes?
JEP. Mea nata non eſt? ST Eſt ſed etiam ut ſit
Commune pignus quem ſit, uni cur patri (Mea.
Mactare, vitam mihi tueri non licet;
Quod ſi liceret liberos addicere
Parentis alterius libidini, & Impio

Dirimere

Ditimere amoris vinculum divortio,
Plus juris matri parte cederet sua;
Matri, salutis quæ sit auctor, quæ patri
Jam Sponte natam perditurо subtrahit,
Quid? nuptiales si parantur faces,
Virumque legeret filiæ suæ pater,
Non hic parentis utriusque arbitrium
Commune pariter liberis incumberet?
At hæc societas impotens, & arrogans
Est conjugalis copulæ consortium,
Servare matri non licere, perdere
Licere patri. si modo quis perdidit
Hanc quam trucidat, cujus astans funeri
Immanitatis gloriatur ambitu:
Qui claustra dum revellit animæ, dum latus
Mucrone sævo reserat, & vitalibus
Haurit morantem sub profundis spiritum,
Cupit videri, non eget solatio.
Famam aucupatur liberorum è sanguine, &
Compensat aura sanctimoniæ scelus,
Seseque jactat laude parricidii.
Tu, si parentis exuisti in liberos
Mentem, furenti percitus vecordia,
Permitte saltem matris indulgentiæ
Amare, non amare quod summum est scelus,
Servare, summum quod nefas est perdere:
Quod prodidisse sponte, parricidio
Est gravius omni; quod trucidare propria
Manu ferarum immanius truculentia est.
Si dividendum pignus esset mutui
Amoris, æqua lege non divisimus;
Ut tu uti, abuti morte vita filiæ
Possis, redundent ad genitricem modo
Luctus, dolores, lacrymæ, suspiria.
O rupe dura durior, vel robore
Prognate crudo, cotibus vel asperis

Intro

Inter ferarum lustra, nec generis tenens
Nostri nec ulla sanguinis vestigia?
Num flente nata, lacrymante conjuge,
Mœstis propinquis, liberorum carnifex
Ullum doloris indicem gemitum dedit?
Quin ad paternos nata procidis pedes?
Oratione si quid aut lacrimis potes,
Cor flecte durum, frange mentem ferream,
IPH. Miserere genitor, te per hanc rogo manum
Voti potentem, compotem victoriæ,
Per si quid unquam merita sum de te bene:
Si quando parvis comprimens te brachiis.
Onus pependi dulce de collo tuo;
Per si quid ex me tibi voluptatis fuit,
Depone mentem liberos erga trucem,
Et diritatis hujus oblivisce re;
Aut si quid in te ex parte peccatum est mea,
Profer, quod instat cunque levius perferam
Si luere pœnas jure me cognovero.
Quid ora vertis? misera quod feci nefas
Cur esse patri debeam execrabilis,
Ut contueri non queat vultus meos;
IEPH. Nil nata per te perpetratum est: hoc meum
Nefas, meum istud est scelus totum; meæ
Immerita pœnas pendis imprudentiæ,
Ego teque, meque, misera, perdidi miser
Votis nefandis. Quod utinam prudentior
Verbis fuissem, aut prælio infelicior!
Et morte honesta tot virorum fortium
Inter catervas cæsus hostili manu
Præoccupassem miseriæ portum meæ:
Ingrata nunc me vita mihi superstitem,
Luctus, reservat, semper ut videam novos.
Tibi per nefanda sacra juro, quæ Deo
Renuente vovi, per mali cumulum mei,
Ut luctuosam memoriam cladis tuæ;

Meumque dictis mollibus
Nec fas, æquum te mea fungi
Me bi anima
Hanc
Nec ulla Ieph
Est hujus, unam conjugem conjux rogo
Atque id supremum memori pariter jube.
Mortem imputare, si me amas potes mihi;
Sin oderis, tibi. Doloribus exime
Me morte, teque libera molestiis.
JEPH. Patratur una cæde sceleris plus satis
STO. O sanctitas, ô fas, & innocentia!
Peccari metuit immolator filiæ.
IPH. Omitte mater lacrymas charissima,
Omitte questus, jurgia, & convicia.
Et tu pater, quæ pectus anxium premit
Depone curam; nec meam propter necem
Ultro citroque verba commutaveris.
Quod non volentem dura te necessitas
Isthuc coegit, multa mihi faciunt fidem;
Mœstitia præsens, pristina indulgentia,
Et nullius mens criminis mihi conscia,
Cur commereri debeam mortem à patre,
Quapropter istud quicquid est, necessitas
Quod cogit, ultro non recuso perpeti.
Et quam parenti patriæque debeo
Animam, libenter reddo. & illud ultimum,
Nil postulatura genitrix posthac, rogo,
Ne quid patri causa mea succenseas,
Neu sis molesta. Mortuis siquis super
Sensus sepultis est eorum; quæ gerunt
Vivi, futurum crede manibus meis
Ut siquid aliud, id quidem gratissimum,
Si vos beatos prospereque degere
Sim certa vitam, nec parentes ad meos,
Officia vitæ mutua quibus debeo

Reddere

Reddere vicissim, & educandi solvere
Precium, senectæ infirmitatem sustinens,
Ex me redundet luctus atque acerbitas.
STO. Utinam, precari si piè & sanctè id licet,
Dominetur Ammon, pristinum ferat jugum
Judæa: quamvis serva, certe viveres,
Aut morte saltem non nefanda occumberes.
Sæviisset in nos levius insolentia
Hostis furentis quam patris victoria
Novaque fati sed miserrima vice
Servire votum est, & calamitas vincere.
O semper in nos vel favens etiamnum atrox
Fortuna, quantis gaudii usuram brevem
Luctus acerbi fœnerasti lacrymis!
IPH. Quin potius illi justa supplicia luant:
Nos, si necesse est immerentes sanguine
Aras piemus, totque cædes hostium
Pensemus una sponte gratique hostia.
JEPH. Heu nata, nunc intelligo demum miser
Quam fœda, sæva, dira designaverim,
Qui prole tali temere me orbaverim:
Sed ipse de me sponte pœnas exigam.
Te namque iniquum est dare meæ dementiæ
Pœnas, puellam innoxiam, superstite
Auctore luctus, ipse stultitiæ meæ
Supplicia pendam: nec mihi exprobrabitur
Ab invida vicinia, quod ultima
Sub spatia vitæ parricida filiæ
Mihi peperci, liberumque sanguine
Vili redemi turpis auram gloriæ.
At tu beata hac caritate in patriam
Patremque vive, cujus ætas dignior
Superesse: quamque gratiam nequit parens,
Persolvat ille, solus æqua qui potest
Pro dignitate huic indoli rependere:
IPH. Omitte genito has moras innectere,

Mei

Meumque dictis mollibus frangere animum.
Nec fas, nec æquum te mea fungi vice.
Me vota poscunt; itaque tibi animam libens
Hanc reddo patri, reddo patriæ meæ,
Nec ulla Jephtæ me redarguet dies
Non stirpe dignam. Tolle, age, abduci jube.
Devota morti, & consecrata victima
Projeci amorem lucis, omnis est mora
Molesta: mater jam vale carissima,
Et vos penates patrii, in quibus dies
Lætos peregi, spes ad amplas molliter
Educta, claris destinata nuptiis,
O fata, fata, & morte defuncti patres;
Accipite placide destinatos patriæ
Manes saluti: tuque lux novissima
Hodierna nostris haurienda oculis, vale.

CHORUS.

Laus fœminei famaque sexus,
Et generosæ gloria stirpis,
Animi nimium virgo virilis,
Licet injuria tibi fatorum
Utiliores abscidit annos,
Licet immanis feritas Parcæ
Teneri florem carpserit ævi,
Quod tibi vitæ sors dextraxit,
Fama adjiciet posthuma laudi:
Et quæ primis Phœbus ab Indis
Rutilæ tollit lumina flammæ,
Te posteritas sera loquetur.
Te, qui primi flumina Nili
Bibit, & curru qui Sarmatico
Solidum non timet ire per Istrum,
Concinet olim,
Non formidine mortis inerti
Pavidam, patriæ donasse alacrem

Natura tibi quos dedit annos.
Nostris longum tu dolor & honor
Virginibus, tibi thalami expertes
Mœsto ululatu flebile carmen
Per redeuntes recinent annos.
At vos, vestri dedecus ævi,
Animam patriæ reddere segnes,
Vos æternis tenebrarum umbris
Teget oblivio longa sepultos,
Et generis pudor, & telluris
Pondus inutile, quos & præsens
Spernit, & altera nesciet ætas.

STORGE, NUNTIUS.

STOR. HEu misera, an omnis spes salutis occidit?
Effare. NUN. Res ut inter adversas quidem
Non pessime agitur. STOR. Si quid accidit boni,
Ea blandientis sortis est crudelitas:
Venena dulci melle tetra temperat.
Quapropter ede quicquid occultas mali.
Usus dolendi longaque experientia
Induxit animo callum; ut amplius mihi
Nocere posset, nil reliquit sors sibi.
Parata certa est sed misera securitas.
NUN. Ut gesta res est ergo paucis accipe:
Quum staret aras ante tristis victima
Jam destinata virgo, purpureum decus
Per alba fudit ora virgineus pudor,
Cœtus viriles intuerier insolens,
Ut si quis Indum purpura violet ebur,
Rosasve niveis misceat cum liliis.
Sed se per ora cum pudore fuderat
Perspicua certæ juncta vis fiduciæ,
Interque flentes sola fletibus carens,
Vultu remisso constitit firma, ac sui
Secura fati, quas tenebat lacrymas.

Propinqua

Propinqua morti virgo, populus non tenet.
Alium parentis beneficium recens movet,
Et servitutis patriæ exemptum jugum.
Et solitudo familiæ clarissimæ
Alius acerbam sortis ingemuit vicem.
Longoque luctu breve redemptum gaudium,
Raroque stabilem rebus in lætis fidem.
Florem juventæ deflet ille, & siderum
Similes ocellos, æmulamque auro comam,
Supraque sexum pectoris constantiam.
Et forte solito gratiorem afflaverat
Natura honorem, ceu supremo munere
Dignata funus nobilis viraginis.
Ut jam ruentis æquor in Tartessum
Phœbi recedens esse gratior solet
Splendor, rosæque vere supremo halitus
Colorque cupidos detinet oculos magis;
Sic virgo fati stans supremo in limine,
Parata morti, nec recusans molliter,
Turpive torpens exitus formidine,
Commorat omnes, versaque in se lumina
Vulgi stupentis, traxerat miraculo,
Et triste cunctis attulit silentium.
STO. Narrare porro perge facinoris modum,
Neu parce matris auribus, nihil potes
Afferre triste, ut tristiora non sibi
Proponat animus. Cuncta jam præcepta sunt.
NUN. Animi virilis tum puella lumina
Ad clara tollens astra, concipit preces
Ex ore casto, voce non fracta malis;
Æterne rerum genitor, atq; hominum parens,
Tandem propitius gentis errori tuæ
Ignosce, & istam victimam lenis cape.
Quod si furoris exigis piaculum,
Quæcunque nostra contumax superbia
Supplicia meruit, te parentem deserens,

Utinam luatur hoc cruore! sæpius
Utinam liceret sanguinem profundere, &
Hic si parentum & civium sita est salus,
In me furoris impetum ac iræ tuæ
Per mille mortes sæpius deflectere.
At tu sacerdos quid metuis? (etenim metu
Gelido tremebat) ades, & hanc luce eximè
Animam; morantem solve corporis obicem;
Populum, parentem, meque voto libera.
Vt hæc loquuta est, ille jam dudum parens
Visus cruentus, sæviorque tigride,
Oculos amictu lacrymis madens tegit,
Seseque damnans votaque temeraria.
Fletu sacerdos obrutus vix solvere
Animæ meatus potuit, & mœsto diu
Taciturna turba torpuit silentio.
Vt vocis autem pervium patuit iter,
Non ille gemitus, esse nec qualis solet
Fremitus doloris atque lamentatio,
Sed concionis gratulantis murmure
Confusa turba, teque prædicantium
Adversa sortis inter aspræ vulnera,
Et blandientis læta dona, fœminam
Vnam beatam maxime & miserrimam.
Nam plaga quamvis alte ad ossa sederit,
Magni doloris magnum habes solatium.
STOR. Solamen ipso luctuosius malo,
Quod leniendo exasperat malum vetus,
Luctusque acerbi memoriam semper novans,
Reducta cogit vulnera recrudescere.
Quo fortiore nata tulit animo necem,
Hoc angit animum tristior meum dolor.

FINIS.

BAPTISTES,

SIVE

CALUMNIA,

TRAGOEDIA.

Auctore

GEORGIO BUCHANANO SCOTO.

GEORGIVS BUCHANANUS
JACOBO SEXTO, Scotorum Regi

S. P. D.

CUM omnes mei libelli, poſtquam tibi erudiendo ſum appoſitus, ad te familiariter accedunt, ſalutam, confabulantur, & in tua clientela umbra conqueſcunt, tum hic meus Baptiſtes pluribus de cauſis tui nominis patrocinium audentius ſibi poſcere videtur: quod meus, quanquam abortivus, tamen primus eſt fœtus, & adoleſcentes à vulgari fabularum ſcenicarum conſuetudine ad imitationem antiquitatis provocet, & ad pietatis ſtudium, quod tum ubique fere exagitabatur, animos excitare pro virili contendat. Illud autem peculiarius ad te videri poteſt ſpectare, quod tyrannorum crudelitas & cum florere maxime videntur, miſerias dilucide exponat. Quod te nunc intelligere non conducibile modo, ſed etiam neceſſarium exiſtimo; ut mature odiſſe incipias, quod tibi ſemper eſt fugiendum. Volo etiam hunc libellum apud poſteros teſtem fore, ſiquid aliquando pravis conſultoribus impulſus, vel regni licentia rectam educationem ſuperante ſecus committas, non præceptoribus, ſed tibi, qui eis recte monentibus non ſis obſecutus, id vitio vertendum eſſe. Det Dominus meliora, & quod eſt apud tuum Salluſtium, tibi benefacere ex conſuetudine in naturam vertat. Quod equidem cum multis & ſpero, & opto. Vale, Sterlino, ad Calend. Novembris, 1576.

B. A B.

BAPTISTES,
SIVE
CALUMNIA
TRAGOEDIA.

PERSONÆ

PROLOGVS.
MALCHVS, Phariſæus.
GAMALIEL, Phariſæus.
JOANNES, Baptiſta.
CHORVS, Judæorum.
HERODES, Rex.
HERODIAS, Regina.
REGINÆ, Filia.
NVNCIVS.

PROLOGVS.

VEteres poëtæ fabulantur Proteo
Quendã fuiſſe, qui ſe in omnes verteret
Formas, nec ullis contineri vinculis
Poſſet; liquentes nunc in undas dũ fluit,
Nunc flamma ſtridet, nunc ferus rugit leo,
Vires arbor, horret urſus, anguis ſibilat,
In cuncta rerum tranſiens miracula.
At ego profecto, fabulam iſtam comperi
Longe Sibyllæ veriorem oraculis.
Nam quotquod homines video, tot me Proteos
Videre vultus credo qui ſumant novos,
Seſeque vertant in figuras quaſſibet;
Subjecta quorum maxime calumniis

Fortuna semper Scenici est spectaculi.
Nam si vetustam fabulam quis proferat
Turbant molesti, tussiunt & nauseant.
At si novam quis attulit, tum protinus
Vetera requirunt, comprobant, laudant, amant.
Illiberali respuunt fastidio
Nova, & priusquam noscere queant exigunt;
Rectèque dicta interpretationibus
Vitant malignis, omnia in pejus trahunt.
Ipsique somno dediti atque ignaviæ,
Vacui laboris, invident laboribus
Aliorum, & omnem collocant operam suam
Ut deprehendant quod queant rephrehendere;
Siquis sit error, antevertunt Lyncea
Visu, notaque perlinunt censoria;
Bene dicta surdis auribus prætervolant.
Horum severa supercilia nihil moror
Tristemque vultus tetrici arrogantiam.
At si quis adsit æstimator candidus,
Qui puriores promoventi literas
Studeat benignus, & favore sublevet,
Et (quando ab omni parte cincerum nihil
Humana gignit mens) levibus erroribus
Ignoscat, illi fabulam afferimus novam,
Aut potius historiam vetustam inter polem,
Baptista quondam ut regia libidine,
Et invidorum subdolis calumniis
Oppressus, indignam innocens subiit necem.
Porro vocare fabulam veterem aut novam
Per me licebit cuique pro arbitrio suo.
Nam si vetusta est ante multa secula
Res gesta, veteres inter hæc censebitur;
Sin quod recenti memoria viget, novum
Existimemus, hæc erit prorsus nova,
Nam donec hominum genus erit, semper novæ
Fraudes novæque supperent calumniæ;

Livorque

Quod fane, ferro & igne sit crudelius.
GA. Sit ille qualem dicis, aut pejor etiam
Si vis, dare unum te tamen decet tibi,
Ut ante moneas hominem amice, & leniter.
Ne malle quisquam præcipitare te putet
Dubium salutis, dexteram quam tendere
Jam pessum eunti; plurimum interest tuam
Ad famam, ut omnes invidi etiam intelligant
Servare te omnes velle, perdere neminem,
Nisi obstinata mente qui præceps ruat.
Unum oro saltem, te priusquam longius
Abducat ira, cogita quid assequi
Hac obstinata pertinacia queas.
MA. Nempe illud, hostem ut opprimam, soles bonos,
Dubiosque firmem, & imprudentes terream,
Legesque patrias hoc cruore sanciam.
GA. Quin potius illud assequere, ut omnibus
Grassatus esse viribus tyrannidis
Credare, sanctum donec opprimeres virum.
Ratione quem non potueris convincere.
MA. Sit sanctus ille, sit gravis quantum libet,
Divinus illum spiritus non dirigit
Quando instituta prisca patrum negligit.
Et quando apud vos nil reperio præsidii,
Contra ruinam regium auxilium petam.
CHO. Rectè Gamaliel admonet, me judice;
Et tu monenti optempera. Sed consilii
Recti hostis ira mentis aciem obnubilat:
Auremque monitis obstruit salubribus.
GAM. Ille abiit ira incensus, & fastu tumens,
Ego quod licebat sedulo pro viribus
Monui furentem, spiritus nixus feros
Lenire verbis mollibus, fidum dedi
Consilium: at ille tantum abest ut gratiam
Ingratus habeat, etiam ut oderit bene
De se merentem. Vulgo ita modo vivitur,

Noſtrique cœtus vitium id eſt vel maximum,
Qui ſanctitatis plebem imagine fallimus,
Præcepta tuto liceat ut ſpernere Dei,
Contra inſtituta noſtra ſi quid audeas,
Conamur auro evertere adverſarios,
Tollere veneno ſubditiſque teſtibus
Opprimere: falſis regias rumoribus
Implemus aures: quicquid animum offenderit,
Rumore falſo ulciſcimur, & incendimus
Animum furore turbidum: & calumniis
Armamus iræ fævientis impetum.
Nullius ille nunc memor modeſtiæ
Graditur ad aulam: comminiſcetur novas
Sectas oriri, ſacra patrum deſeri,
Auctoritatem regiam ludibrio
Parere; demum quicquid illi commodum eſt,
Honeſta ſceleri nomina obtendens ſuo,
His ſi moveri ſenſerit regem parum,
Inveniet aliud fævius telum: in caput
Jurata regis clamitabit agmina,
Secreta fieri colloquia: nefarium
Facinus parari: conſilia clam concoqui;
Cœtus coire nocte: privatas opes
Per factiones impias augeſcere.
Hæc ille finget, aut atrociora, ut eſt
Animi impotens, barbaræque jugiter
Crudelitatis auctor. Hæc in regias
Stillabit aures toxica ingenii ſui.
Hoc adeo cunctis pene ſemper regibus
Commune vitium, facile delatoribus
Præbere ſeſe: quo quid eſt crudelius
Fictum, facilius creditur: vanos metus
Fingunt ſibi ipſi: mobilis famæ levem
Sequuntur auram: qui fideliter monet,
Timidus habetur languidus, torpens, hebes.
Virtutis olim vertimus jam nomina

Virtute

Virtute nulla splendidi: sed splendidis
Titulis superbi fallimus vulgus rude.
Quod ad prophetam spectat hunc, modestius
Se noster utinam gereret ordo, & cautius
Si missus huc est ille consilio Dei,
Humana poterit nulla vis obsistere:
Sin fraude tectum commiscitur nefas,
Sese ipse gladio subito confodiet suo
Interpretetur quisque pro ingenio ut lubet.
Si quis sequatur hic meam sententiam,
Cruore puras servat innocuo manus,
Nec temere sancti prodigus sit sanguinus;
Ne quæ statuimus in alios crudeliter
Exempla, recedant postea in nostrum caput.
Immanitatis non sat Herodes habet,
Ni facibus iræ subditis, accreverit
Animi furentis impotens crudelitas?

CHORUS.

QUanta mortales latebris opacis
Nox tegit mentes! quibus in tenebris
Degimus, lapsu celeri, fugacis
Tempora vitæ!
Occulit falsus pudor impudentem,
Impium celat pietatis umbra;
Turbidi, vultu simulant quieta,
Vera dolosi
Qui fuit tristi gravitate vultus,
Unicum viræ specimen modestæ;
Æstuat preceps furiis, & atrox
Fervet in iras.
Qualis Ætnæis vapor è caminis
Saxa convolvit celeri rotatu,
Qualis arentem coquit in favillam
Flamma Vesevum;
Talis hunc cætus furor ultionis

Cogit

Cogit in vatem ruere innocentem,
Vt truci nudam male veritatem
Crimine vexet.
Tu mali tanti genitrix cupido
Gloriæ, vano tumefacta fastu:
Lausque fucati specie superne
Splendida honesti;
Mentis ut regnum semel occupasti,
Fascinas blandis animos venenis,
Et relegata ratione turbas
Pectoris aulam.
Te fugit verum, pietas, pudorque,
Te fides, & quæ melioris ævi
Hospes, infames vitiis reliquit
Vltima terras.
Si quis ô frontis nebulis remotis
Artifex nudas daret intueri
Pectoris curas, penitus revelans
Abditæ cœcum penetrale mentis,
Cerneres miris variata formis
Monstra, non magno stabulare in antro
Plura quam terris ferat in remotis
Nilus, & Ganges, Libyæque sævis
Fœto portentis, latebrisque nigris
Caucasus horrens.
Non ibi tigris rabies cruentæ
Deesset, aut fulvæ feritas leænæ,
Non sitim nulla saturata strage
Dira sævorum ingluvies luporum,
Nec venenata basiliscus aura
Pestifer, longumque ferens soporem,
Aspis, & caudæ metuendus uncæ
Scorpius telo, lachrymisque fictis
Personans seram crocodilus algam,
Nec doli vulpis, Phariæque fallax
Ludus hyenæ.

Ficta

Livorque semper improbus premet probos
Vis jura vincet, fucus innocentiam.

MALCHUS & GAMALIEL, Rabini.
CHORUS.

MALCHUS.

MIsera senectus, & supremi spiritus
Propinqua meta fataque infelicia,
In hosne vitæ longioris terminum
Tribuistis usus, serviente ut patria
Polluta templa cernerem nefariè,
Profana sacra mista? Vidi impervii
Arcana fani fracta, sacrum postibus
Aurum revulsum; quicquid aut Gabinii
Cupido rapere potuit, aut Antonii
Haurire luxus, periit; ac ludibrio
Etiam Cleopatræ fuimus (infandum) gulæ.
Ac ne deesset parte ab ulla indignitas,
Rex antipatri Semiarabis pronepos
Crudele sceptrum sævus Herodes gerit.
Judæa Idumæ servit, Arabarchæ Sion,
Solyma profano, populus impio Dei.
Tot sortis inter sævientis vulnera,
In servitute quamlibet gravi tamen
Scintilla quædam dignitatis pristinæ
Adhuc supererat; Disciplinæ, & patriæ
Vel qualecunque specimen. Ipsis hostibus
Etiam verendum; ceperat victor ferox,
Et purpuratæ non minima pars curiæ
Honore leges prosequi Judaicas,
Hac recreati spe caput vix tollere
Fessi miseriis cœperamus; quum nefas
Ortum repente est, unde nullius mali
Metus imminebat. Ecce Baptistes novus
Non è profanis editus parentibus
Interque vulgus educatus exteros,

Scili

Sed gente noster, genere Levites, Deo
Primis dicatus usque ab incunabulis,
Pontificis ipse natis, ipse Pontifex
Brevi futurus, ni cupitæ gloriæ
Fructus acerbos rapere mallet quam suo
Maturam honoris legere messem in tempore,
Is ergo raris devii solos colens
Solus recessus sanctitatis tetricæ
Vulgus fefellit imperitum imagine
Hirto capillo terga opertus pellibus,
Victu ferino & id genus præstigiis
In se ora vertit omnium Plebs credere
Vatem repente redditum mundo novum,
Et jam sequacis ille vulgi exercitum
Traduxit ad se: jam relictis urbibus
Hunc populus unum suspicit, proceres colunt,
Reges verentur. Ille, stolidæ insania
Plebis superbus, alter ut Moses, nova
Dat jura; lymphis expiare crimina,
Adulterare ritibus leges novis
Audet vetustas: ut favore facilius
Vulgi fruatur, omnibus probris patres
Lacerat, secundis plebis usus auribus,
Quod si furentis insolenti audacia
Latronis hujus nemo se conatibus
Opponat, illa celebris orbi sanctitas
Brevi peribit, imo perit, imo periit.
GAM. Professionem nil temere nostram decet
Statuere: mites lenitas decet patres:
Juvenum temeritati dari venia potest:
At nulla nostram poterit excusatio
Velare culpam. Paululum da iræ locum,
Residat impetus, & dolor deserveat.
MAL. Et tu Gamaliel, hic sacrilegus quæ facit
Tua. Ut videtur, approbas sententia.
GAM O Malche, Malche, nec probo, aut damno prius

Quam

quam quale quidque sit sciam: quod vatem ad hunc
spectat, vir adeo (quantum ego audio) malus
Non est, nec odio sic premendus publico.
MAL. O sidera, ô cœlum, ô solum! Huic etiam viro
Non deest patronus, esse qui malum neget.
GAM. Qui vitia carpit, qui docet mores bonos,
Præitque primus quam indicat aliis viam,
Hunc esse mihi persuadeas malum virum?
MAL. Qui jura spernit, qui docet sectas novas
Novosque ritus, qui petit conviciis
Populi magistros, pontificibus detrahit,
Hunc esse mihi persuadeas bonum virum?
GAM. Si in nos severi & tetrici æque judices
Essemus, aliis quam sumus sæpe asperi:
Minus paterent publicis conviciis
Flagitia nostra. Blandiamur quam libet
Nobis, beati prædicemur, cœlites
Vulgo putemur, integri, casti, pii:
At nemo nostrum maximis viriis vacat.
MAL. Ut hæc Gamaliel vera sint, cum cuilibet
E plebe fas est præsuli male dicere?
Plebs siquid erret. Eam reducat in viam,
Lex ipse sibi sit: si quid autem erraverit,
Est qui scelestum cernat, & plectat Deus.
GAM. Et tibi videtur æqua lex hæc? MAL. Maximè.
GAM. Quinâ? MAL Quia propria est plebis ignorantia,
Error, temeritas, imperitia, cœcitas.
GAM. E plebe media sæpe deprehenderis
Qui principum non cesserit prudentiæ.
MAL. Quin ergo cathedra cedimus opilionibus?
GAM. Opilio Moses, opilio David fuit.
MAL. Eos erudivit cuncta spiritus Dei.
GAM. Hunc poterit idem qui erudiit illos Deus.
MAL. Nobis relictis erudiet illum Deus?
GAM. Non sceptra spectat, non parentum stemmata,
Decusve formæ, aut regias opes Deus:

Polluta nullo corda sed contagio
Crudelitatis, fraudis & libidinis.
Hoc ille templo spiritus capitur sacer.
MAL. Equidem Gamaliel, fatear ut verum, mihi
Videre pridem sacrilegam hanc sectam tua
Sententia probare. Non possum amplius
Celare tacitus, cum tuis majoribus
Indigna facias; qui tueri debeas
Auctoritatem maxime unus omnium
Nostram, repugnas maxime; idque in gratiam
Juvenis furentis; per Deum rogo, edoce
Qua spe ista tentas, aut quid hinc captas lucris
Forte ille honores, aut opes dabit tibi,
Qui dignitatem funditus nostri ordinis
Evertit omnem, nosque ad inopiam vocat.
GAM. O Malche vero procul aberras à scopo,
Nostram tueri dignitatem si putes
Nos posse fastu, viribus, superbia.
Non hæc parentes ratio nostros extulit.
MAL. Vetusta veteres, nostra nos magis decent;
Suique vivat quisque more seculi.
GAM. Quin potius omnes bona bonos semper decent.
MAL. Si quid paterni spiritus nobis foret,
GAM. Et nos paternis viveremus moribus.
MAL. Pœnas luisset morte nebulo hic, non minis.
GAM. Aliena nostro ab ordine est crudelitas.
MAL. Quicquid Deo præstatur, id sanctũ & pium est.
GAM. Morti immerentes impia est pietas dare.
MAL. Hunc immerentem cuncta qui evertit, vocas?
GAM. Si peccat ille, quin palam redarguis?
Quin lumen ingenii exeris illic tui?
Rudem peritus, doctus inductum, senex
Aggredere juvenem. Fors reduces in viam
Et tibi apud omnes comparabis gloriam.
MAL. Curanda non est ista plaga molliter,
Sed fune, ferro, & igne, vel si quid scias

Quod

Ficta crudeles pietas tyrannos,
Impios mores ſtola fimbriata
Celat; in panno tenui recondit
Nuda ſe virtus tuguri ſub umbra
Ruſtici, nec ſe titulis ſuperbis
Vendit; inſanoſque fori tumultus
Ridet, & plauſus popularis auræ,
Nec cliens magni foribus patroni
Aſſidet; vitæ tacitos beatæ
Kure ſecreto ſibi nota tantum
Exigit annos.

REGINA, HERODES.

REG. TU lentus uſque auctoritatem regiam
Labare nondum ſentis, in tuum caput
Nondum parari cæcus inſidias vides?
Nam concitator iſte vulgi, ſi alterum
Superſit annum, vincla, carcerem, cruces
Fruſtra mineris, jam ſuas circumſpicit
Vires ſuperbus, proſequentum jam grege
Obſcurat aulæ regiæ ſatellites.
HER. A turba inermi quid times periculum?
REG. Secreta ſi conventicula fieri ſinas,
A genere nullo non timendum exiſtimes.
HER. At hic ruentem ſponte populum ad ſe, docet.
REG. Magis timenda eſt fuſa late factio.
HER. Crimen refellit iſtud, hominis ſanctitas.
REG. Hoc tecta velo ſæpe flagitia latent.
HER. A purpuratis vis timenda eſt ſatrapis.
REG. Et à ſeveris fraus timenda hypocritis.
HER. Inops, inermis, unda cui ſedat ſitim,
Dat ſylva victum, terra gramineum torum,
Quem cogitare poterit, is, ſceptris dolum?
REG. Vides amiculum, & cibum & potum vides,
At quod recluſum pectore gerit, non vides.
HER. Conditio regum miſera, ſi miſeros timet.

REG.

REG. Si nil timendo præda sit, miserrima.
HER. Quid ergo tutum jam superetit regibus?
REG. omnia; quieti si quod obstat auferant.
HER. Nempe hoc tyrannus interest regi bono;
Hic servat hostes, hostis ille civium est.
REG. Utrumque durum est, & perire & perdere;
Sed si eligendum est, præstat hostem perdere.
HE. Cum non necesse est alterum, utrumque miserũ est.
REG. Tanto in tumultu nihil agendum est aspere,
Quum concitatur mobilis vulgi furor;
Leges, religio, auctoritasque principis
Contempta, plebi est infimæ ludibrio.
Cave, lenitatis falsa species avocet
Tibi mentem ab æquo; quæ videtur lenitas,
Propius tuenti summa erit crudelitas.
Dum parcis uni factiosa & perdito,
Is perditum omnes in caput quos hic tuum
Armare satagit. Finge fieri, quod fore
Tandem necesse est, concitari mobile
Ad arma vulgus, cuncta passim lugubri
Ardere bello, vasta linqui prædia,
Urbes cremari, virgines per vim rapi,
Manusque dubia conseri victoria;
Quum frena legum ruperit licentia,
Damnabis istam sero tum clementiam.
Atque ecce coram pestis & mali caput.
Hic censor ille est. Hunc roga, plura audies
Ni fallor, ab eo, fama quam vulgaverit.
Nec miror esse sceptra qui spernant tua;
Quando ipse pravos lenitate provocas.
HE. Quum multa possis, facere viribus modum
Regem bonorum est. REG. Itane, jam sceptris modum
Hic faciet? hujus regnum habendum arbitrio est?
Si regis esset animus in te. HER. Quin abis?
Mihi hæc relinque. REG. Quin abeo, ne denuo
In os, ut ante, contumelias feram

Regina,

Regina, multa quando cedit infimis,
Quæ spes fovebit æquitatis cæteros?

HERODES, JOANNES, CHORUS.

HER. JAmne abiit? abiit. Hoc agamus interim.
Non est quod id te moveat, aut novũ putes.
Si læsa mulier nobilis, dives, potens,
Regina denique gravius æquo ìrascitur.
Vel ipse testis esse poteris optimus,
Quantum saluti faverim semper tuæ.
Namque universæ plebis odium te petit,
Et ad luendas flagitat pœnas reum:
Dolentque proceres, & sacerdotes fremunt,
Atque adeo quid sit, quod querelam publicam
Intendat, edam breviter. Omnes ordines
Jaceras maledicis concionibus palam;
Vulgusque veterum decipis legum rude,
Lethale spargens dogmatis virus novi;
Et turbulentis vocibus, regni statum
Tranquillitatemque labefactas publicam;
Parere prohibes milites duci suo;
Parere populum Cæsari, vulgo nova
Dum regna spondes; liberos jugo extero
Fore polliceris, speque vana concitas;
Gentem rebellem nec finis quiescere;
Et calamitatum ceu tuliſſemus parum;
Romana demens arma rursus provocas.
Nec dubito quid sis ausus absens, quum palam
Mihi impudicas exprobraris nuptias;
Et odia populi nixus in me accendere,
Fratremque mecum prælio committere
Tentaris, in te quod erat. Ac velut parum
Scelerum patrasses, ausus omnia in omnium
Pariter salutem, bella jam cœlo paras;
Et sacra, quibus hoc hactenus regnum stetit,
Abolere tentas? Hæc populus omnis fremit;

Len-

Lentumque legum me queruntur vindicem
Patriarum at in te durius nihil tamen
A me profectum est: & modo, quicquid favor
Judicis amici & benevoli poterit dare,
Tribuetur à me liberaliter tibi.
Neque enim tyrannum genuit avidum sanguinis
Vestri pater me Assyrius, aut Ægyptius.
Et patria, & altrix, & parens eadem mihi
Vobisque terra est. Infima quoties perit
De plebe quisquam, corporis membrum mei
Toties revelli existimo: meus cruor
Mitti videtur. Facilem & æquum judicem
Herodem habebis. Si refellere cætera
Objecta poteris, quicquid in me dixeris
Olim, meosque, gratiam facio tibi,
Tu, teste populo, intelliges injuriam
Negligere propriam, persequi me publicam.
Utinam ipse reliqua diluas sic crimina,
Severitatis ut mihi nullam tua
Occasionem linquat innocentia.
CHOR. Hac perge charus esse: vives posteris
Clarus. Nec auro, nec catervis militum
Tam crede regna tuta, quam quæ charitas,
Et æquitate parta defendit fides.
JOA. Tenenda populi frena qui credit Deus,
Audire oportet multa: cuncta credere
Necesse non est, questus, invidia, favor,
Timor, dolorque sæpe vera supprimunt.
E plebe si quis aut patrum, inclementius
Me credit in se prolocutum quippiam,
Vitam necesse est arguat prius suam,
Orationem quam meam culpet, mea
Hæc ratio semper fuit, uti reprehenderem
Delicta publica publice, occulte nihil
Facio, doceone. Non latebras aucupor
Cæcas, nec homines, sed vitia redarguo.

Cum

Cum me rogarent milites, quonam modo
Servire possent pariter & regi, & Deo:
Pulsare vetui, rapere, vim facere, dolo
Circumvenire improvidos, componere
Cupidinem jussi ad modum stipendii:
Nec spem novarum prædico rerum, nisi
Quam vos prophetis ex vetustis creditis
Mecum. Nec unus interim è tot millibus,
Auctore me qui principem contempserit,
Profertur. Ista sive fama retulit,
Seu finxit ira cæca, dum præceps furit
Studio nocendi, nuda facile veritas
Per se refellet. Sacra quam pie colam,
Et instituta vetera, nullum certius
Judicum opinor, quam meorum criminum
Præclarus index quod palam non prodeat:
Clam murmuret, ubi facile sit fictus locus.
Quod te negavi posse fratris conjugem
Habere jure, id ipse tecum cogita,
Utrum placere tibi sit æquius an Deo.
Atque utinam is animus omnibus iisdem foret,
Quicumque regum sese amicitiæ dicant,
Ut vera malint proloqui ac salubria,
Quam blanda damno mox futura; quod malis
Præclusus aditus esset, & molestiis!
Ego si quid olim liberius, ac verius
Dixi, tu, ut æquum est, æquitatis vindicem,
Æqui bonique bonus, & æquus consule,
Tuæque fines hos statue potentiæ,
Mensura legum quos tibi præscripserit.
Quod jus in alios hic habes, in te Deus
Aliosque reges omnium rex obtinet.
Proinde quicquid de capite statues meo,
Statuere id ipsum credo de tuo Deum.
HE. Quum in astra venies, loquere tum cœlestia:
Terrena jura patere, dum terram coles.

JOA.

JO. Terrena vereor regna, pareo regibus;
Æterna patriam regna puto, regem colo.
HE. Res ipsa clamat, regibus quam pareas;
Parere regem qui tuis vis legibus.
JO. Si ferre leges mihi liceat, edicerem
Parere populos regibus, reges Deo.
HE. Sat litigatum est. Rursus hunc abducite,
Perplexa res est, donec cuncta certius
Comperta pateant, stat nihil decernere.
CH. Qui de tyranni oratione se autumat
Perspicere mentis posse sensus abditos,
Næ turbido se credere speculo sciat.
Utinam secundet cuncta cælestis parens!
Sed ominari metuit animus quæ timet.
HE. Fortuna regum quam misera sit, & anxia,
Nec fando poterit explicare oratio,
Nec cogitando mentis acies assequi,
Nos esse vulgus liberos solos putat,
Solos beatos, quos egestas obsidet,
Formido cruciat, misera servitus premit.
Quodcunque populus diligit, cupit, timet,
Audet fateri libere; procul metu
Fruitur modestis opibus. At nobis foris
Persona honesta est induenda, cogimur
Vultu benigno humaniter promittere,
Palam profari justa, ficto pectore
Differre bilem; supprimere odia in suum
Tempus; minari maximæ, cum maximæ
Causæ timoris anxium pectus premunt:
Spernit modestum principem plebs, asperum
Odere. Vulgo serviendum est mobili,
Et imperandum: nil meo arbitrio gero.
Hunc si prophetam perdo, populum offendero
Si servo, regno consulo parum meo.
Quid ergo agendum est? id ne dubium est? imperi
Habenda ratio est; ipse mihi sum proximus.

Si ob

Si ob sceptra populo serviendum est, stultius
Quid esse poterit. Regna quam pessum dare,
Placere vulgo dum studes? plebs gaudia,
Irasque temere sumit & temere abjicit.
Nunc stat, cruore auctoritatem regiam
Stabilire; vulgus facile post placabitur.
Si serpere malum latius præsens sino,
Remedia vincent. Ausus est videlicet
Mihi impudicas exprobrare nuptias
In os; id illi impune si permisero
Non stabit illic hominis impudentia.
Jam sceptra leges ad suas flecti volet;
Jam vincla captis induet; jam non regi
Sed regere cupiet, jura regibus dabit,
Confundet imis summa; gliscenti malo
Statim medendum est; antequam crescat recens
Flamma opprimenda est. Contumelias novas,
Veterem ferendo, provocas, injuriam.
Populo secundo si expetere pœnas queam,
Populi faventis gratiam non negligam;
Si nequeo, regno cuncta stat postponere,
Quid Malchus iste garriat de legibus,
Quas curiosas quæstiones libris
Inexplicatis jactet, id nihil mea
Referre credo, modo populis, unam hanc sciat
Legem tenendam, præter ut leges, mihi
Licere quidvis, esse legitimum putet.

CHORUS.

O Spatiosa conditor orbis
Cujus trepidant omnia nutum,
Cœlum nitidis ignibus aptum,
Tellus vario florida cultu:
Tumidum refluis æstibus æquor,
Nonne ad nostras pertulit aures
Fama prioris conscia secli.

Ævi splendida facta prioris;
Cum tu, validæ robore dextræ,
Auro atque opibus, regna superbi
Ipsa extinxti à stirpe revellens,
Illorum ut nos agro infereres;
Agro haud ense aut jaculis nostris,
Aut consilio, vique parato
Sed nos cœli favor omnipotens,
Per fera tutos agmina duxit;
Non tu rex ille Isacidarum?
Non tu gentis Deus Hebreæ?
Cujus ductu, perfida castra
Procubuimus, hoste peremto;
Non confisi robore nostro,
Sed duce & auspice te præclaras
Sæpe retulimus patriæ palmas.
Nunquid penitus deseris, olim,
Genitor, populum tibi dilectum?
Nunquid fabula fingimur hosti?
Spreta est pietas, religio jacet;
Fraus purpurea regnat in aula;
Populus, tanquam victima, sanctus
Dat pia sævæ colla securi?
Vates pereunt ense, tyranni
Nostris gaudent luctibus hostes,
Et pietatis sub prætextu,
Meriti pœnas, regna gubernant;
Meritos regnum pœna coërcet.
Exurge, tuo populo fer opem;
Exurge parens optime, & hosti
Da te talem cernere, qualem
Te viderant æquore patres
Rubro Pharios mergere currus.
Qualem vatis fatidici olim
Te puer oculis vidit apertis,
Dantem igniferis frena quadrigis,

Totis flammas spargere campis.
Te caligine pulla erroris
Humanæ qui lumina mentis
Obrutâ cæca nube recondit,
Et quæ primo sole tepescit
Tellus, & quæ mergere ponto
Cernit rutilæ lumina flammæ,
Unum agnoscat cuncta potentem.

MALCHVS, JOANNES.

MAL. SIc se profecto res habent mortalium;
Vt optionem si tibi obtulerit Deus,
Incertus erres quid recuses, quid velis;
Opes, honores, rem tibi & tuis cupis,
Quæ perdiderunt sæpe voti compotes;
Hosti imprecatis vincla, carcerem, fugam,
Quæ sæpe pariunt majorem illi gloriam,
Tibique damnum; quod adeo verum meo
Obstici periclo, exemplo ne longe petam.
Nam cum semotis mundum degens jugis,
Baptista vulgus fascinaret hic novus,
Plebisque secum credulæ traheret gregem,
Ego Pharisææ dignitatis vindicem
Me præstiti unum, cæteris cunctantibus.
Nec experiri cuncta desii prius,
Quam dura fontes vincla pectierunt manus,
Ostemque carcer publicus compescuit,
Aulamque totam criminum implevi. At nihil
Vt video, prosunt vincla, carcer, crimina.
Sic plebis animos occupavit impias
Vis dira pestis, omniumque pectora
Lethale virus perbibere, ut illius
Clades honorent, ingemant periculis,
Quacumque pergo, me execrantur, indicant
Me digito, iniquo me intuentur lumine:
Illi favetur sacrilego, qui stultitiæ

Rerum universa & ordinum discrimina,
Et excubatur ante clausum carcerem.
Nihil miserius esse nobis arbitror,
Qui nos omissis rebus aliis, commodo
Populi dicamus, quisquis illi mancipat
Se, collocatam gratiam sciat male:
Ut qui maligno semper ingenio solet
Favere pravis, optimates spernere,
Quo conferam me? quid querar primum? quibus
Potissimum iratscar? cui opem primum feram?
Pseudoprophetam populus impius colit:
Mussant Rabini: connivet rex, negligunt
Proceres: ruentes solus his humeris ego
His fulcio humeris patrios ritus, manum
Nullo admovente: publicam solus vicem
Doleo, quid igitur? deseram munus? sacra
Legesque prodam, dignitatemque ordinis?
Meque esse patiar hostibus ludibrio?
Patiar profecto. Nam quid aliud jam queam?
Feramne solus, ferre quod cuncti abnuunt?
Et me ruinæ publicæ objiciam? Deus
Sua tueatur, quando jam sic vivitur,
Ut quisque caveat sibi, ego mihi sum proximus.
Si male gero rempublicam, in meum caput
Ruina verget: qui favent nunc maxime
Stanti, jacentem calcibus primi petent.
Si bene geram rem, gratiam malè collocem,
Nihil parabo præter invidiam mihi.
Nunc Gamalielis sero consilium placet,
Nisi forte sero nemo resipiscere potest.
Malo ergo requirant hic meam constantiam,
Quam re peracta temeritatem puniant.
Quod cuique visum est sentiant: molestiis
Ego me explicabo, & gratiam resarciam
Hoc cum propheta, nec animi simplex homo
Rennet opinor. Duriorem si mihi

Se ostendet, omnes admovebo machinas,
Ne populus illum credat artibus meis
Periisse: populum si reconciliavero,
Non undequaque cesserit res pessime.
Atque ipse opinor, ipse nimirum est, vide
Qui cœtus illum sacrilegum sequitur comes.
In urbe media nos inanes interim
Inter cathedras desidemus, at libet
Audire primum quid magister hic ferat.
JOA. O magne rerum rector, auctor, arbiter:
Te quicquid aër continet laxo sinu,
Quæcumque tellus educat, quicquid suis
Fretum sub undis nutrit, agnoscit Deum,
Sentit parentem, legibus semel datis
Obsequitur ultro tramite immutabili,
Jussu tuo ver pingit arma floribus,
Fruges dat æstas, fundit autumnus merum,
Hiems pruinis vestit albicantibus
Montes, in æquor curva volvunt flumina
Moles aquarum, mare reciprocat vices,
Noctem Diana, Phœbus incendit diem,
Et inquieta lustrat orbem lampade.
Nil denique usquam est sive cœlo, seu solo,
Quod non libenter pareat regi suo,
Amet parentem, & officiis quibus potest
Inconditorem studia declaret sua.
At solus homo quem cæteris longe magis
Gaudere decuit, & obsequi jussis Dei,
Contemptor unus inter omnes maxime est:
Præcepta spernit, fræna legum rejicit:
In omne præceps facinus it: libidine
Metitur æquum: ponderat jus viribus.
MAL. Principia recte sese habent tibi hactenus.
JOA. Nec tam per orbem devias miror vago
Errore gentes, quam populum qui se Dei
Hæreditatem jactat, & convitiis

Incessit alios, impioſque clamitat;
Quum nulla, qua ſol cunque terras aſpicit,
Gens orbe toto vivat effrenatius.
MAL. Sane locutus cuncta verè es hactenus.
JOA. Nec iſta vulgi culpa tantum eſt mobilis.
Levita longe veſte fulgens candida,
Legiſque ſcriba turgidus ſcientia,
Et vos verendi ætate matura ſenes,
Obliquus error devio flexu abſtrahit;
Viduæ, orphanique cauſa veſtra ad pulpita
Succumbit, opprimitque dives pauperem;
Iniqua juxta & æqua ſunt vænalia.
MAL. Diſrumpor ira, tacitus ut hæc audiam?
JOA. At vos Rabini ſanctitate cæteros
Præſtare qui ſimulatis & ſcientia,
Et vos ſacerdotum ſacrata dignitas,
Princepsque ſacri pontifex collegii,
Decimatis omne terra quod profert holus,
Non vos anethum, menta, ruta & allium,
Vtrica non vos, aut viride fœnum fugit;
At ſi legendum, ſi docendum ſcilicet
Reſponſa vatum, & ſanctioris orbita
Monſtranda vitæ, veſtra demum auctoritas
Eſt muta, muti non latratis hîc canes,
Circumfrementes veſtra non ovilia
Lupos abigitis. Quid lupos dixi? lupi
Vos eſtis ipſi. Vos gregem deglubitis.
Vos lana veſtit, lac ſitim ſedat, famem
Caro, gregem non paſcitis, vos paſcitis.
MAL. Faceſſat hinc in maximam malam crucem
Concordia, egone patiar amplius meo
Sic inſolenter contumeliam ordini
Fieri? Deus me ſi ex olympo mitteret
Hac lege ut hæc ſint audienda, deſeram
Mandata potius iſta, quam dici audiam.
Durare nequeo ulterius: Heus tu vir bone,

Turbo

Turbæ magister unice: hæc nempe est tua
Doctrina? populum incallidum sic instruis?
JO. Si probus es, ad te haud attinent quæ dicimus.
MAL. Ad te sacerdotem attinet traducere?
JO. Bene, puto, dici, cum malis dictum est male.
MAL. Parere juvenem convenit majoribus.
JO Parere cunctos convenit magis Deo.
MAL. Te jussit igitur ista proloqui Deus?
JO. Jubet profari vera cunctos veritas.
MAL. Tacuisse vera sæpe multis profuit.
JO. Cum scelere juncta nil moramur commoda;
MAL. Scelus videtur, ni scelus dicas, tibi.
JO. Scelus videtur, tot perire millia
Spectare, possim cum reducere in viam.
MAL. Reducere? gregis nonne pastores sumus?
JO. Si res quidem eadem est pascere & deglubere.
MAL. Rerum tuarum satage, nostra desere.
JO. Vicina cum res agitur, agitur & mea.
MAL. Quis tandem es, oro, auctoritate hac præditus?
Tune ille Christus patribus promissus es?
Jo. Non sum. MAL. Propheta es ille? JO. Non sum.
MAL. Es Helias?
JO. Nec Helias sum. MAL. Si nihil es horum neque
Spes nostra Christus, nec Propheta, nec Helias.
Quinam auctor audes esse baptissiml novi?
Quem te esse tandem perferemus? indica.
JO. Vox sum in remotis montium clamans jugis,
Viam parate, facite rectas semitas
Veniente domino: cujus adventu cavæ
In plana valles explicabunt se, solo
Saxosa montes culmina æquabunt, ego
In nomen ejus abluo populos aquis,
Cui detrahendis servus etiam socculis
Indignus essem, nemo quem agnoscit, licet
Versetur inter vos, & usque obambulet.
MAL. Quos iste laqueos nectit, atque ambagibus

Eludit! istam quam tibi sic vendicas
Auctoritatem quo probas miraculo?
JOA. Possem ego vicissim te rogare etiam; tuam
Auctoritatem quo probes miraculo?
MAL. Ut contumax est! quamlibet celes, tamen
Quid in furorem te rapiat, omnes sciunt.
Nostra profecto crescere invidia cupis,
Rem comparare gloriamque incommodo
Nostro, attibusque vis potens fieri malis.
Nec decipis nos: ipse tete decipis.
Nec primus ista es fallere aggressus via,
Postremus utinam debitas pœnas luas:
Aut potius animum in melius admonitu meo
Mutes: & auctor ut fuisti errantibus,
Mutatus auctor sis revertendi in viam.
Vidi severam veste sanctimoniam
Præ se ferentes, ut facile facerent fidem
Animi modesti & simplicis, post artibus
Ubi his honores comparassent & opes,
Nudare sensim ingenia: probitatem prius
Bene simulatam propalam contemnere,
Et frœna veris moribus permittere.
Quod si hac honorum tendis ad fastigia,
Rerum imperitum fallit ignorantia:
Non isto ad altam tramite itur gloriam.
Ni me fefellit pessime non pessimus
Magister usus, & senecta usus parens,
Famæ reique consules melius tuæ,
Si tuta potius appetas quam splendida.
JOA. Si vera dico, recta facio, cur mihi
Quisquam imperare debeat silentium?
Sin falsa, doctus imperito id indica.
MAL. Horum pigebit, morte quum pœnas luos.
JOA. Isthæc minare fata formidantibus.
MAL. Si vivo, longum faxo non lætabere
Hac contumacia. Scies quid sit senes

Negli-

Negligere, scribas jurgiis proscindere;
Dictis Rabinos provocare procacibus:
Et quando amicos nos habere negligis,
Quid possit odium forte cognosces senum.

CHORUS.

Adfurta qui se comparat,
Nocturna vitat lumina:
Odit facem ficarius
Sui furoris conscium:
Puer recusat pharmaca
Condita amaro absynthio:
Abhorret à salubribus
Vulnus resectum emplastris;
Occulta cui mentis mala
Secreta rodunt pectora,
Huic est molesta veritas,
Quæ cor revelat turbidum.
At vos severi hypocritæ,
Quos fronte duros tetricæ
Lucrum juvat nefarium; ex
Errore vulgi creduli,
Quantum libet recondita
Celaveritis crimina,
Quamvis tegatur sordida
Sentina mentis impiæ,
Vos vestra conscientia
Secreta rodens arguit:
Vos clausus intra viscera
Occultus exest carnifex,
Duro flagellans verbere.
O ter beatum & amplius,
Qui purus animi ad judices
Non fit reus domesticos:
Clauso nec in præcordiis
Tortore semper vapulat.

MALCHVS, CHORVS, REGINA.

MAL. IN rege nulla certa spes est; publicam
Suamque causam prodidit pravo ambitu,
Populo placere dum studet, dum gratiæ
Venatur auram, lenitatis imagine
Me plebis iræ nixus est supponere;
Suasque voluit vindicare injurias
Meo periclo. Nempe Baptistæ necem
Vt si videret ægrius ferre populum,
Populo paratus capite confestim meo
Litare; populus sit tulisset leviter
Novæ interemptum factionis principem,
Quod se ultus esset maxima cum gloria
Credi volebat. Callide, sic exhibent
Alterna reges civium de sanguine
Spectacula sibi, & cæde ludunt mutua.
Quodcunque vulgus approbat, sibi vendicant;
A se patratum prædicant; laudi suæ
Nostri laboris arrogant industriam.
Popularis aura si favoris flexerit
Secus ac putabant & petebant, transferunt
Culpam in ministros & cruore innoxio
Animaque vili crimen avertunt suum.
Supereſt doloris sola nostri particeps
Regina, tigris orba ceu catulis furens,
Baptista thalami quod prioris fœdera
Polluta coram rege non probaverit,
Palamque vetitos lege damnarit toros
Cum uxore fratris. Flamma dum recens calet
Iræ æstuantis, turbidæ menti faces
Supponam, alamque commodis sermonibus.
Atque ecce se se in tempore offert commode.
CH. Nunc flamma flammæ, toxicum nunc toxico
Accedit; instat ultimum periclum.
MAL. Regina salve splendidum gentis decus,

B

Et sola regni digna tanti culmine.
REG. Et tu Rabine Malche: sed quid tristis es?
MA. Idem quod animum, ut arbitror, pungit tuum,
REG. Fortasse: sed tu quid sit, ede apertius.
MAL. Ecquid animo æquo fers dignitatem tuam
Sperni? per orbem sacrosanctam regii
Auctoritatem nominis vilescere?
Et sceptra vulgi subjici ludibrio?
REG. Quid ergo faciam? quod remedium sit, doce.
MAL. Iras & animis, & tuis natalibus,
Thalamisque dignas corde tandem concipe.
REG. Jamdudum id actum est; rumpor ira, lacrymo,
Objurgo, clamo: sed nec ira nec lacrymis
Promoveo quicquam; verba venti dissipant.
MAL. Si auctoritate qua decet apud conjugem
Esses, inultas sic tuas injurias
Tulisset, aut, ut verius dicam, suas?
REG. Studia ipsa populi, Malche, cernis. Forsitan
Hac rex putavit posse pœna spiritus
Acres retundi, & mitigari audaciam.
MAL. Tu si feroces spiritus coëreitos
Putes latroni huic vinculis & carcere,
Erras. Ferarum sævit acrius furor,
Quas fracta fudit cavea, quam quas devias
Sylva altæ semper educavit montibus.
Quid liberatus non aget, cujus colit
Nunc vincla populus? provocata accenditur,
Non mitigatur ira; contumeliis
Elatus animus ad furorem impellitur.
REG. Quin lenietur potius hoc beneficio;
Quod qui perierat pertinacia sua,
Sit liberatus regia clementia.
MAL. Quod tu beneficium, ille putat injuriam;
Sesque vinctum quam solutum sæpius
Ferre meminerit. REG. Asperum ingenium refers.
MAL. Id pene cunctis insitum est mortalibus:

Quod bene patraris, gratia illico perit;
Quod male patraris nullus obliviscitur.
Odere cuncti propemodum beneficia,
Quorum memoriæ juncta sunt maleficia.
Baptista quoties memor erit meriti tui,
Meminisse toties sceleris eum sui puta:
Se scelere credet non solutum, sed tuo
Animo nocentem liberum pravo ambitu:
Pœnam remissam in tempus, iram supprimi.
REG. Ingenia sæva mitigat benignitas.
MAL. Longo quod usu in pejus usque indurui,
Multo facilius fregeris quam flexeris.
REG. Quin ergo dubiam, quid sit è re, præmone.
MAL. Reddam expedita hæc facile, si credas mihi.
REG. Modo præmoneto, nulla erit per me mora.
MAL. Quærendo, agendo, providendo, haud otio
Res magnæ aguntur. REG. Si nihil promoveris
Quærendo, agendo, providendo, non magis
Præstat quiesse, quam negocium ut tibi
Frustra facessas, & aliis sis risui?
MAL. Quod sæpe vis non perficit, vincit labor,
Nec alta quercus icta subito sternitur:
Nec vertit aries bellicus primo impetu
Muros: frequenter quæ putaris perfici
Non posse, tempus expedit: quæ non potest
Plerumque ratio, expugnat importunitas.
Proinde prensa: lacrymis misce preces,
Iraque monitis, blanda dicta jurgiis:
Ambi maritum sedulo omnibus modis,
Occasiones usquequaque amplectere.
Si peragi aperte res nequit, tendas dolos.
Quod spectat ad me, certa stat sententia,
Nisi re peracta neutiquam desistere.

CHORUS

CHORUS.

TAndem livor & impiis
Accensus furiis dolor
Vires sævitiæ suæ
In vatem exeruit pium.
Illinc sæva calumnia
Diræ juncta tyrannidi,
Pugnat fraude nefaria:
Hinc innoxia veritas
Nullo fulta satellite
Spernit terrificas minas.
Tot telis petitur caput
Unum, tot pariter doli
Intentant juveni necem.
Ille ut tonsa furentibus
Ilex dura aquilonibus,
Aut rupes remeabili
Quam fluctu mare verberat,
Nullo concutitur metu.
O numen venerabile
Cunctis candida veritas!
Quam nec bellica vis metu,
Nec fraus insidiis potest
Firmo pellere de gradu.
Sola non metuis graves
Fortunæ instabilis vices;
Non obnoxia casibus
Ullis pectora robore
Armas insuperabili:
Et vitæ dominam & necis
Parcarum indomitam manum,
Nobis esse vetas gravem.
Sed cesso vatem convenire, nuntio
Ut impleam aures omnium miserrimo?
Atque ecquam ante ipsas carceris stantem fores.

Própago ſanctis ſanctior parentibus,
Et innocentiæ una priſtinæ fides,
Incolumitati, dum tempus finit, tuæ
Conſule, Rabinus Malchus intentat dolos:
Occulte inops regina conſilii furit,
Blanditur aula, rex ſuam ſententiam
Diſſimulat, alii vera muſſant dicere,
Jam tempus inſtat ultimi diſcriminis.

JOANNES, CHORUS.

QUid eſt pericli? CHO. Mortis urget terminus.
JOA. Hæc ſumma nobis imminentis eſt mali?
CHO. Quo nullum in hominem cadere poſſit amplius.
JOA. Ut vis tyranni ceſſet, ac dolus, ferat
Hanc ſponte nobis temporis longinquitas,
Pravo timendam, at innocenti optabilem.
CHO. At tu ſalutem negligas tuam licet,
Te ratio noſtri tangat, iſtos ſpiritus
Paulum remitte. Precibus animum regium
Flecte: per amicos non inexorabilem
Spero futurum. JO. Sedulo nonne hoc ago?
CHO. Utinam tibi iſtam præbeat mentem Deus.
JO. Nihil precari eſt opus, is animus jam diu eſt.
Explere properat rex meo iram ſanguine:
Nec ego recuſo; quî magis regem queam
Placare, quam quum volumus eadem & nolumus?
CHO. Bona verba. JO. Quid igitur mihi auctor es; duo
Reges utrinque facere pugnantia jubent;
Cœleſtis alter, miſericors, clemens, bonus;
Terrenus alter, impotens, ferox, malus.
Mortem minatur alter, alter me vetat
Mortem timere, pollicetur præmium
Vim non timenti; corpus alter perdere
Poteſt; at alter corpus una & ſpiritum
Torquere flamma poterit inevitabili.
Ni quum repugnent, conſule utri paream.

CHO.

CHO. Placare nunquam postea Herodem datur,
Oblata si nunc prætereat occasio;
Dei sed ira semper est placabilis.
JO. Divina quanto sævit ira lentius,
Hoc mota pœnas exigit severius:
CHO. Sic fata spernis, quæ Deus mortalibus
Timenda voluit esse? neve corporis
Animique sanctum dirimeret consortium
Oblata temere causa, vinclo mutuo
Amoris animum corporis connexuit.
JO. Non sperno mortem; at morte momentanea
Fugio perennem, quem Deus lucis mihi
Concessit usum, reddo repetenti libens.
CHO. Itane relinquis orphanos parens tuos?
JO. Nunquam orphanus erit, qui Deum credit patrem.
CHO. Nil te propinqui, nil amicorum movent
Lacrymæ, impotenti quos tyranno deseris?
JO. Non desero, sed potius ab eis deseror.
Namque institutam ab initio mundi viam
In fata curro. Nempe lege hac nascimur,
Quicumque lucis fruimur almæ munere,
Conditio cunctos una cohibet, tendimus
In mortem; eò nos singuli ducunt dies;
Mortem esse pœnam voluit improbis Deus,
Bonisque portum, terminum longæ viæ,
Ad longioris vitæ initium januam,
Quæ nos perennis splendidam ad lucis domum
Mittat renatos verius quam mortuos;
De carcere hic est exitus mortalibus,
Et ad carentem morte vitam transitus;
Hac universus præiit cœtus patrum,
Cuncti sequentur; quis ubi liquit carceres,
Non cursor animo rapitur ad metam? freto
Quis æstuoso nocte tenebrosa vagus
Portu recuset se quieto condere?
Quis exul errans per peregrini soli

Deserta tesqua, doleat in patriam cito
Sese reverti? lætus ergo tramite
Decurso ad ipsam stare metam me puto.
Jam prope peractæ liber è vitæ freto
Prospicio terram, de peregrino solo
Domum revertor, optimum primum patrem
Visurus: illum nempe patrem, qui solum
Revinxit undis: induit cœlum solo:
Regitque certas mobilis cœli vices:
Servator, auctor, rector unus omnium,
Cui cuncta vivunt viva juxta ac mortua.
Ut flamma sursum sponte volvit vortices,
Undæ deorsum perpeti lapsu ruunt,
Propriumque pergunt ire cuncta ad fomitem;
Jamdudum anhelat spiritus cœlo editus,
Rerum ad parentem lucis æternæ incolam,
Quem contueri est vita, mors non cernere.
Non si pruinis obstet horrens Caucasus,
Aër procellis, unda tempestatibus,
Tractusque nimijs invius caloribus,
Eo ire pergam? non, tot ut videam duces,
Reges, prophetas, judices pios, via
Rumpenda, vel si mille mortes obstruant?
Ergo recluso corporis de carcere,
Eo evolare spiritus liber cupit,
Quo cunctus ibit orbis serius ocyus,
Nam longa vita nil opinor aliud est,
Quam lenta duro servitus in carcere.
O mors laboris una laxamen gravis!
O mors doloris portus, & mali quies!
Notumque paucis commodum mortalibus,
Formido pravis, & bonis votum, tuo
Sinu recepta naufragum hoc corpusculum,
Et sempiternæ duc quietis in domum,
Quo non sequetur vis, dolus, calumnia.
CHOR. O te beatum hac pectoris constantia!

O nos miſellos, quos iners animi metus,
Felicitatis privat hoc conſortio!
Quando igitur ipſe quod opus eſt facto tenes,
Salve valeque ſempiternum dicimus.
Quam diſcors hominum tramite diſpari
Verſat lis animos! non metuit mori,
Qui nil commeruit; qui meruit mori,
Si vanis leviter mors crepuit minis,
Exanguis trepidat degeneri metu.
Quam mortem fugiunt gnaviter improbi,
Per flammas, per aquas, ſaxaque devia;
Tam mortis cupidi præcipitant boni
Illuſtres animas dura per omnia.
Nempe ignota malis commoda mors habet,
Et fati comes eſt vita beatior.
Nec toti morimur; ſed melior rogos
Noſtri pars avidos ſpernit, & æthera
Sublimis patrium ſcandit, & igneos
Inter cœlicolas certa animas manet
Sedes innocuas; at male conſcios
Manes exagitant ſulphureo in lacu
Crinitæ colubris Eumenides nigris,
Et jejuna avidi guttura Cerberi,
Et nunquam ſaturi copia Tantali.
Hinc formido malis; hinc bona ſpes bonis;
Et vitæ fragilis prodiga pectora
Dum vitam properant infragilem ſequi.
O Siren magicis illecebris potens,
Et fallacis amans vita fugax boni,
Tu nobis teneris blanditiis mali
Vicinum effugium claudis, & obſtruis
Portum perpetuæ pacis amabilem,
Nullus terror ubi Martius increpat,
Nec rauco reboant claſſica murmure;
Nec pirata rapax æquora territat;
Nec latro tacitum trux nemus obſidet;

Nec sceptri misera prædo cupidine
Insanus populis exitium creat:
Neo felix placido solus ut otio
Torpescat, tenues cladibus obruit:
Nec viles animas qui miserabilis
Vulgi pro titulis mutet inanibus.
Sed tranquilla quies, almaque fauſtitas,
Et simplex probitas omnia possidet,
Et ferri in tenebras indocilis dies,
Et vita alterius nescia funeris,
Et luctus queruli nescia gaudia.
O dulce hospitium corporeæ domus,
Et vitæ nimium carcer amabilis,
Jam tandem magicis exue nexibus
Mentem cœligenam, quam patriæ suæ
Oblitam gremio amplecteris ebriam
Lethes somniferæ deside toxico,
Et lætam thalami degeneris jugo:
O fallax lutei tegmen amiculi,
Vanesce in cineres rursum abiens tuos!
Ut rursus patrio reddita mens polo,
Puri se radiis luminis expleat.
Et te pestiferis morte laboribus,
Et mentem anxiferis solve molestiis.

REGINA.

PHarisæus igitur spem fefellit; rex pari
Se vanitate pariter & me prodidit.
Vulgi loquacis dum timet rumusculos,
Formido misere, nata quid rerum gerat;
Saltationis nuper in convivio
Cui rex frequenti præmium sponderat
Quodcumque peteret; illa Baptistæ caput
In lance pepigit se petituram, & feret;
Feret profecto, nisi parum notus mihi
Sit regis animus. Liber invidia, necis

In me odia populi vertet, ut reor, libens;
Et ego peracta re, libenter id feram.
Odium, ultionis gaudio; maculam lucro
Pensabo. Turpe est esse atrocem fœminam.
Turpe; nisi reges esse inultos, turpius
Foret. Sed ambo proferunt pedem domo
Rex & Puella. Quo propior est spes, metus
Hoc gravius urit: cuncta fortunet Deus.

HERODES, PUELLA, REGINA.

HER. DEliberatum quid rogares jam tibi
Satis videtur? PU. Sic satis, si quidem satis
Promissa regum certa sint, & regia.
HER. Non metue firma; testibus coram, fide
Sancita, regni posce dimidium mei,
Vel si quid animo carius regno est tuo,
Feres. Volentem nulla vis averterit.
PUEL. Istud brevi jam quale sit videbimus.
HER. Jam posce, certum est. PU. Nil opus regno tuo
Mihi est, quod æque, rege te, meum reor,
Ac si ipsa teneam. Rem facilem, & æquam peto.
HER. Non ego, sed ipsa ne feras, tibi in mora es.
PUEL. Da in hac recisum lance Baptistæ caput.
HER. Quod verbum ab ore temere tibi, virgo, excidit?
PU. Non temere. HER. Donum virgini indecens petis.
PUEL. Non indecorum est facinus hostem perdere.
HER. Hic igitur ira dignus hostis regia est?
PUEL. Is dignus ira est, scelere qui hanc meruit suo.
HER. Quod nunc remedium plebis odio reperiam?
PUEL. Parere populi est, imperare regium.
HER. Æqua imperare regium est. PUEL. Quod iniquum erat
Prius, imperando facere rex æquum potest.
HER. At imperandi lex facit regi modum.
PUEL. Si principi quod placuit est jus, jam modum
Non regibus lex, legibus sed rex facit.

HER.

HER. Pro rege fama me tyrannum perferet.
PU. At sceptra metuit. HER. Metuit: & garrit tamen.
PUEL. Compesce ferro. HER. Regna male servat metu.
PUEL. Et regna vertit facile scelerum impunitas.
HER. Securus est, quem civium servat fides.
PUEL. Necesse reges est timeri, diligi
Necesse non est. HER. Odia crudelem premunt.
PUEL. In rege vulgo lenitas contemnitur.
RE. Hæc tota, opinor, tendit huc oratio,
Promissa vana ut effluant. Nondum mihi
Regum videre nosse quæ sint munera.
Si honesta credis esse regi & turpia,
Quæ honesta vulgus credit esse & turpia,
Falleris; amici, proximi, socer, gener,
Fratres, sorores, civis, hostis, pauperum
Sunt vincla: vana regibus vocabula.
Diadema quisquis induit capiti semel,
Vulgaris omnes ponat officii gradus.
Nil arbitretur turpe, quod regi utile.
Nullum indecorum facinus esse existimet,
Suæ salutis quod facit causa. Salus
A rege populi pendet, igitur consulit
Populi saluti, quisquis in regem est pius.
Tantine sanguis hujus erit homunculi,
Ut tu diebus sollicitus ac noctibus,
Non conquiescas? deme nobis hunc metum,
Sceptris pudorem, vastitatem mœnibus,
Armis rapinas, civicum bellum omnibus.
Statuere magno oportet exemplo & novo,
Ut sacrosancta regna sint mortalibus.
Scelus patravit: scelere pessum eat suo.
Si nil patravit, conjugi pereat tuæ;
Da conjugi hostem. Conjugem si negligis,
Promissa redde filiæ rex & parens.
HER. Promissa certum est optima reddere fide:
At illa, si me consulet, sapientius

Optabit

Optabit. REG. At, si consulet me, ne sua
Consilia mutet. HER. Itane? sic ne oportuit
Jurasse temere? sic puellæ me meam
Obstringere fidem? sic salutem, regnum, opes,
Vitam, necemque fœminæ committere?
REG. Promissa regum certa firmet veritas.
HER. Quando negare non licet, quod modo licet,
Admoneo rursum, & oro ne quid sanguine,
Sexuque vestro, & regio culmine parum
Dignum patrare cogat iracundia.
REG. Hæc mitte, nostræ linque curæ cætera.
HER. De vate si quid statueritis durius,
Vestra illa culpa, vestrum erit periculum.
REG. Jam vindicata dignitas est regia,
Ne pateat ulli in posterum ludibrio:
Jam faxo populus pervicax de regibus
Loqui modeste vel malo discat suo:
Et sive reges æqua iniquave imperent,
Æquo ferenda populus animo omnia putet.

CHORUS.

DAvidis regnum, Solymæque turres,
Et locupletis Solomonis arces,
Vnde tam dirus furor in prophetas?
Sanguinis justi sitis unde sæva?
Quem decet normam pietatis esse,
Vnicum est vitæ specimen sceleste.
Furta, vis, cædes, dolus & rapinæ
Sunt tuæ tirocinium palæstræ.
Non sacerdoti pietas nefandis
Fraudibus suadet cohibere dextras.
Cultor idoli populus reliquit
Omnium rerum Dominum & parentem.
Pro Deo lignum colitur, lapisque,
His calent aræ vitulis & agnis.
Et suæ dextræ simulacra adorat

Arti-

Artifex; vitam sine lege truncum
Poscit, à muto eloquium precatur;
Pauperi dives, dominus ministro
Supplicat; ritus pereunt vetusti.
Te prophetarum cruor innocentum
Judicis magni rapit ad tribunal;
Pauperes clamant, viduæque cœlum
Quæstibus implent.
Ergo te justæ manet ultionis
Pœna non mendax, nisi fallor, augur.
Namque qui fastus premit insolentes
Arbiter cœli, maris atque terræ,
Spectat ex alto, lacrymasque plebis
Et preces tristes meminit, manuque
Vindice infandi sceleris propinquas
Exiget pœnas; quibus intumescis
Insolens victor tibi vertet arces,
Barbarus miles tua possidebit
Prædia; externo domino refundet
Vinitor fructus tuus; alta qua nunc
Surgit in cœlum Solomontis ædes,
Exterus messem faciet colonus.
Ergo dum præbet tibi pœnitendi
Numinis favor spatium, relictis
Turpiter vitæ vitiis peractæ,
Exteri ritus simulacra pelle,
Et sitim fraterni avidam cruoris,
Et famen argenti cohibe profanam.
Sed nec exactæ male pœnitebit
Te tuæ vitæ, neque sacra ab æde
Exteri ritus simulacra pelles,
Nec sitim fraterni avidam cruoris,
Nec famem argenti fugies profanam.
Ergo te pestis vitiosa carpet,
Te fames, bellum, macies, egestas
Opprimet, donec merito rependes
Sanguine pœnas.

NVNTIVS, CHORVS,

NVN. QVis indicabit ubi reperiam gentium
Comites propheræ, nuncium ut triſtem ferant?
CHO. Niſi forte properas, ſiſte pauliſper gradum,
Eloquere paucis, ſcire quid feras, juvat.
NVN. At non juvabit ſciſſe, ſcire quod cupis:
CH. Vt ut ſe habent res, ne moram invide brevem.
NUN. Sciſti puella ab rege quid petiverit?
CH. In lance vatis ſibi caput cæſum dari.
NVN. In lance vatis abſtulit cæſum caput.
CH. O facinus atrox! ille cæleſtis vigor,
Decuſque vultus morte triſti emarcuit;
Et ora nuper plena ſacro numine
Clauſit perenni dira vis ſilentio.
NVN. Quid fles? inanes mitte queſtus fundere.
CHO. Quum flenda videam & audiam, flendum negas?
NVN. Si flenda mors eſt, mortuos illi fleant
Quorum ſepultæ ſpes jacent cum corpore,
Qui poſt ſoporis terminum breviſſimi
Reditura membra non putant, & alteram
Supereſſe vitam. Mortuos miſeri fleant,
Miſeroſque tantum, neminem facere poteſt
Fortuna miſerum; ſimilis inſontem licet
Sontemque maneat terminus vitæ; tamen
Male morietur nemo, qui vixit bene;
De genere miſeros exitus ſi judices,
Miſeros putabis tot patres ſanctos, quibus
Crux, enſis, unda, flamma clauſit ſpiritum.
Nam veritatis qui ſatelles occidit
Pro religione, patriiſque legibus,
Omnibus illum proſequi bonis decet,
Votiſque vitæ poſcere ſimilem exitum.
CHOR. Vere profecto es elocutus omnia.
At nos opinio quos & errores trahunt,
Dum fata fugimus, fata ſtulti incurrimus;

Ignis

Ignis pepercit, unda mergit: aëris
Vis pestilentis æquori ereptum necat:
Bello superstes tabidus morbo periit.
Differre non vitare fata dat Deus:
Et fœneramur mortis in dies moras
Morbis, periclis, luctibus, molestiis,
Nec longa vita est aliud ac longi mali
Catena, mortis nexa ad usque terminum
Serie perenni. Nec ligati hoc vinculo
Servire miseri nos putamus: exitum
Quam servitutem potius exhorrescimus.

FINIS.

GEORGII BUCHANANI SCOTI.

FRANCISCANVS ET FRATRES.
ELEGIARVM, Liber I.
SYLVARVM, Liber I.
HENDECASYLLABON, Liber I.
EPIGRAMMATVM, Libri III.
MISCELLANEORVM, Liber I.
DE SPHÆRA, Libri V.

GEORGIUS BUCHANANUS CAROLO UTENHOVIO F. S.

Ensor meorum carminum Utenhovi, *meos*
Commendo fratres hos tibi,
Fratres quidem fraterrimos; hoc est, malos,
Crassos, ineptos, garrulos.
Tu necte, plecte, cæde, fac gemant suis
Variata terga fumibus.
Sin pectus illis non sit insanabile,
Medentis ut ferant manum,
Unus mederi poteris, artes cui suas
Indulsit unus Delius,
Sic ut profunda conditum caligine,
Ab usque lethæis vadis
Nonnum evocaris, graviter iratis suæ
Parcis retexi stamina:
Et jus Latina civitatis & togæ
Resuscitato mulseris:
Et qui latebat ante squalidus situ,
Grajisque vix notus suis,
Cultu Latino nunc superbus ambulans
Vates vetustos provocat.
Hunc suscitare qui poteris mortuum,
Fors & meos fraterculos
Sanare penitus si minus queas, tamen
A fauce mortis erues.
Nec id laboro delicato in otio
Ut suaviter curent cutem.
Satis superque est si maligne victitent,
Pannis & annis obsiti,
Lateri flagellis aridis, famelici,
Quæ vita digna est fratribus,
Diuque vivant & pœnas luant diu,
Mortemque timeant, & velint.

GEOR-

GEORGII BUCHANANI SCOTI FRANCISCANUS ET FRATRES.

Nde novus rigor in vultu? tristisque severis
Frons caperata minis, tardique modestia gressus?
Illaq; frænatæ cōstans custodia linguæ?
Quo lepor, & risus abiere, salesq; venustis?
Nec pila delectat, nec rauci in pulvere circi
Flectere corripedem, volucrem nec ducere visco,
Nec leporem canibus, nec certo comminus ictu
Figere ramosi vivacia pectora cervi?
Sæpe mihi humanæ meditanti incommoda vitæ
Pesque leves, trepidosque metus, vanosque labores,
Gaudiaque instabili semper fucata sereno,
Non secus ac navis lato jactata profundo,
Quam venti, violensque æstus, caussque magister
In diversa trahunt, tuto subducere portu
Decretum quodcumque mihi supereſſe fugacis
Tata sinent ævi, sanctisque impendere curis
Finem animæ, & stolidæ lacrymis commissa juventæ
Ablnere insani citra commercia mundi.
O sanctum, festumque diem cum cannabe cinctus,
Obrasumque caput duro velante cucullo,
Auspiciis Franciſce tuis animo insitus astris
Præcipiam ætheream terreno in corpore vitam.
Hic scopus, hæc meta, plenis huc tendere velis
Mens aver, ut stabili tandem statione potita,
Irrita fallacis fugiat ludibria mundi.
Si tibi propositum est sanctæ compendia vitæ
Carpere per virtutis iter, nucibusque relictis
Exerere immersam cœca caligine mentem, &
Ad fontes penetrare boni, tenebrisque remotis

Tollere perſpicuos animi ad cœleſtia viſus,
Vota quidem laudo & magnis congratulor auſis;
Sed ſi degeneris recti ſeduceris umbra,
Et ſequeris vanum tranſverſo tramite faſtum,
Dum tempus te reſque ſinit. Ceciniſſe receptum
Neu pigeat, temere incœptos nec flectere curſus.
Non tu finceri rectequę monentis amici
Deſpice conſilium, nec te plus obſitus annis
Error, & inſani moveant deliria vulgi,
Quam ratio ſimplex & nullis oblita fucis,
Et veri inventrix. Sed nec me oppedere cœlo
Crede, nec in Divos redivivam attollere Phlegram,
Namque ego ſum teneris ſemper veneratus ab annis
Pontifices ſanctoſque patres, quos candida virtus
Reddidit æternæ dignos in ſæcula fama.
Attamen haud quoties longo ſub ſyrmate raſum
Cerno caput, tortum funem, latumque galerum,
Atque feneſtratum ſoleas captare cothurnum,
Cernere me Paulum credo; nam veſte ſub illa
Sæpe latent ſævi truculenta mente tyranni,
Sæpe latro, lurcoque vorax, & fœdus adulter,
Et ſimulatus amor, fallaxque modeſtia vultus,
Quæ tegit innumeras ſub ovillo vellere fraudes.
Ergo cave ne te falſo ſub nomine mendax
Simplicitas fors transverſum ſeducat, & illuc,
Unde referre pedem nequeas, trahat; & puerum ei
Me quoque penè ſuis gens hæc in retia mendax
Traxerat illecebris, niſi opem mihi forte tuliſſet
Cœlitus oblata Eubuli ſapientia cani.
Et quoniam, ut video, morbo cruciaris eodem,
Sive nocens gramen, magicive potentia cantus,
Seu genii fraus forte mali tibi ſuſtulit omne
Judicium, ſævo mentem excantante veneno,
Experiar furias purgamine mentis eodem
Expugnare tibi, quo me ſine fine furentem,
Gaudentemque malis, indulgentemque furori

Eub

Fabuli eripuit divina scientia docti.
Tu modo ne dubita, monitis nec certius istis
Esse puta insanæ quod ructavere Sibyllæ.
Ergo ubi lustrali novies te asperseris unda,
Signarisque novem crucibus, totiesque meracum
Hauseris helleborum, niveo cum flore revulsum
Moly tenens, memori quæ dicam mente reconde.
Hæc licet à sanctis olim gens patribus orta,
Clara quidem niveo morum candore refulsit,
Implevitque sua venientia sæcula fama,
At nunc posteritas vera pietate relicta
Degenerem quæstum, sordesque secuta, caducas
Cogit opes, ficta & sub Religione pudendos
Occultat mores, & famæ innixa parentum
Seducit stolidum pietatis imagine vulgus.
Et ne forte tibi præstringat lumina vanus
Splendor, & attonito velut ad spectacula vultu
Suspicias sanctæ simulacra evanida vitæ,
Eja age spectemus quid sit, quod vulgus, & ipsi
Pontifices rerum Domini, summique Monarchæ
Tantum admirentur, quid raso vertice calvum
Conferat esse caput, quid longo syrmate talos
Usque tegi, soleasque æstivum admittere solem,
Et quæ prætextu latitent portenta sub illo,
Quæ monstra abscondat vestis sinuosa, quid artis
Vana superstitio, mentes ut fascinet æquas,
Est commenta, suas quam vendat callida nugas.
Principio huc omnes tanquam ad vivaria currunt,
Queis res nulla domi est, quibus est irata noverca,
Quos durus pater, aut plagosi dextra magistri
Territat, aut legum timor, aut quos dedita somno
Exercet nullis Lethæa ignavia curis:
Deinde quibus gelidus circum præcordia sanguis
Obstitit ingenio, quos sacro à fonte Camœnæ,
Quos Pallas Phœbusque fugat, quos sidere torvo
Aspicit infausto volucer Tegeaticus ortu.

Hi cum infrugiferæ ſpatium trivere juventæ
Muſarum in ſtudiis fruſtra, jam mollibus umbris
Sic fracti, nec bella pati, nec ducere remos,
Nec terram incurvo norunt ſuſpendere aratro:
Ergo famen adverſus, violentaque frigora brumæ,
Hic ſibi deſidiæ portum, atque ignobilis oti
Eſſe rati, huc properant: illis cuſtodia portæ
Creditur, aſt aliis cura eſt commiſſa culinæ,
Hic hortos fodit, hic viduas circumvenit: illi
Pinguius ingenium eſt, rus ibit, fallet agreſtûm
Vulgus hebes, pueris fragrantia poma, puellis
Amuleta dabit, tenero redimicula collo,
Donec blanditiis fabel isque adinirandis
De larvis deque empuſis, & lumine caſſis
Tandem captatum trahat in ſua retia piſcem.

Adde his, quos febris, quos vexat dira phrenefis,
Aut alius cerebri expugnator morbus; in ipſa
Morte ſiti, cum jam medicus ſpondere ſalutem
Dederit, longa ſtolidi vertigine jurant
Se, quodcumque ævi placati numinis ira
Jam deploratæ dignetur jungere vitæ,
In Franciſcano victuros eſſe cucullo.

Hic aliquis ſancta pietate Paterculus ardens
Protinus inſternit fuſcam cum cannabe veſtem,
Et caput exſcalpit cerebroſum, & ſomnia blanda
Garrit in auriculam, meritorum mille trecentos
Promittit modios, venias inculcat, olympum
Defuncto ſpondet, vivo ſpondere paratus,
Captatæ potius quam vel ſemiuncia prædæ
Una brevis pereat. Tum ſpe lactatus inani
Interea miſer ægrotus jubet optima quæque
Deferri ad Monachos, argentea vaſa, tapetas,
Molliculas veſtes; & quicquid venditur auro,
Quatenus haud illis nudos fas tangere nummos.

Verum hæc pinguiculis tenduntur retia turdis,
His cœlum venale patet; ſi Codrus & Irus

Pauper

Pauper obit, ceſſat pietas, non cymbala clangunt,
Næniæ nulla ſonat, ſerie nec candida longa
Pompa præit, nullo planguntur funera luctu.
Sed nec furigeræ minor eſt acceſſio turbæ,
Cum mens veſano inflammata cupidine vultum
Affingit ſpernentis opes, vilique paratu,
Inceſſuque gravi, & ficta probitate loquendi
Seducit ſtolidam pietatis imagine plebem.
Nec prius ille furens animi ſatiabitur ardor,
Ambitioque procax, donec cum fune cucullo
Abjecto induerit regali tempora mitra,
Et quantum fas eſt mortali accedere cœlo,
Scandat, & in terris cœleſtes tractet habenas.
Sunt quoque qui ſordes, fœdoſque hoc tegmine mores
Poſſe latere putent, miſero ut dent verba popello,
Dum vitæ infami ſpecioſum obtexere velum
Contenti, introrſus pleni ambitionis & iræ,
Invidiæ & fraudis, Chriſti prædentur ovile,
Incautum occulto vulgus fallente veneno.
Adjice præterea quos præceps alea nudat,
Quos Venus enervat, quos & potatio pernox
Ejecit patriis laribus, quos urget egeſtas,
Et quibus haud quaquam res ſunt in amore ſecundæ,
Faſtoſæque inopes excluſit limen amicæ,
Quos ſcelus infamat, tutor quos urget avarus,
Huc velut ad tutum cunctis eſt curſus aſylum.
Hoc procerum è numero creſcit generoſa propago
Funigeri gregis: hi patres, quibus ille ſuperbit
Ordo ſacer, ſeges hæc orbis moderatur habenas.
Quos metus, ira, furor, mens tarda, ignavia, crimen
Ambitio, res adverſæ, faſtidia vitæ,
Durus amor, durus pater, implacata noverca,
Et mendax virtutis amor collegit in unum.
Namque velut quondam cum res adverſa premebat,
Ad laqueum, ad præceps, ad toxica, flumina, pontes,
Atque truces gladios, caliganteſque feneſtras

Cursus erat, duram cupienti evadere sortem;
Sic modo cum sceleris pudor, aut formido severi
Judicis, aut gravior cunctis infamia pœnis
Urget, ad hunc scopulum Franciſci in syrmate funes
Cingimur, & tanquam pariter cum vertice radi
Mens etiam scelerata queat, de sacrilegis &
De parricidis, de furibus, atque cinædis.
Nos faciat cœli subitos rasura colonos.

Dira suum nunquam mutant aconita vigorem
Vimque mali, quamvis auro gemmave bibantur:
Atque asinus, quanquam Tyrio conspectus in ostro,
Semper erit tardus, lea sæva, dolosus ichneumon,
Ursa vorax, avidus vultur, bos mitis, hirundo
Garrula: sic animi non mores exuit atros
Vestis hyperboreas superans candore pruinas.

Nec simul exuviis positis Maſſyla venenum
Vipera deponit, nec tigris monte relicto
Mitior ingenio est: sic nec transcurrere montes,
Aut mare, vel populi cœtus vitare, vel atra
Veste tegi, aut nivea, coriove, aut fune recingi,
Aut mendicatum semper corrodere panem,
Turbatæ poterit mentis sedare tumultus.
Semper enim quocunque loco, quocunque recessu
Degeris, usque licet Riphææ frigora brumæ
Fugeris, aut calidam vicino sole Syenem,
Te dolus & mentis malesuada cupido sequetur,
Et vigil occultis cruciabere pectora curis.

Nec si marmoreis circumdatus undique claustris
Fugeris aspectus hominum, te sæva relinquet
Tempestas vesani animi; te conscius horror
Mentis aget vigilem, tibi diras tristia formas
Somnia nocte ferent, te insano turgida fastu
Gloria sublimem ventosis evehet alis,
Dum furit effractis tandem perrumpere clathris.

Scilicet is nuper contemptus homuncio, qui nec
Prima elementa sonis poterat distinguere certis,

Et quem nec ſtabulo purgando, olidæve popinæ
Præficeres, raſus, ſophiæque auctore cucullo
Tectus, erit ſubito doctus, ſapiens, & honeſtus,
Et gravis, & prudens; jam de balatrone modeſtus,
De lenone pudens, & de latrone ſeverus,
Et fratet ſuperûm, & cœli pene inſitus aulæ.
Frater dixit, ita eſt; fratres vetuere, Cavendum eſt.
Frater erit judex; cauſam committere non vis
Fratribus? in ſanctos quicquam cave dicere fratres.
Tantum juris habet cerebelli inſania calvi.
Et miramur adhuc ſimili ſi errore vetuſtas
Crediderit Cadmo, ſerpentis dentibus olim
Eſſe ſatos comites, vel ſi Pegaſæus Jaſon
Horruerit magicos terra prægnante tumultus,
Cum modo qui fuerat caprimulgus, treſſis agaſo,
Scurra vagus, ſubito mutatus numine mentem,
Fiat Ariſtoteles, Xenophon, Plato, Zeno, Cleanthes.
Nunc quibus hæc ſtudiis gens deſidioſa popellum
Captet, & in laqueos viduas trahat, omnia turbet,
Involvatque orbem tenebris, & mobile vulgus
Faſcinet, occulto ſenſim ſerpente veneno,
Si vacat expediam; fraudes, ludibria, furta,
Philtraque, & arcanas tibi pandere moliar artes.
Primum ubi detonſo veſano vertice caudex
Qui fuerat, ſit homo ſubitus, ceu vomere Thuſco
Erutus ille Tages, vates jam doctus in ipſo
Naſcendi articulo. Diſcit componere greſſus,
Cancellare manus, caput inclinare ſiniſtrum;
Verſus humum ſpectare, oculis defigere limis
Omnia, pallori ſimilem confingere vultum,
Sulphuris affuſo circum os, & tempora fumo;
Effugere occurſus hominum, compeſcere riſum
Siquis adeſt, coram reticere, interque precandum
Invitis oculis lacrymas ſimulare, boatu
Rancidulo templis nativum frangere cantum;
Cum bibitur, calicem digito cohibere ſiniſtro,

Conceptis verbis de somno surgere, mensam
Ponere, adire, referre, jubere, orare, salutem
Dicere, conceptis urinam reddere verbis:
Scire quibus nodis, & quot distinguere funem
Fas sit, ubi facilis pateat venatio prædæ,
Quo pueros fallas, quo tu sermone puellas
In Venerem accendas, viduas quæ retia captent,
Quo regum teneas animos, quæ munera placent
Terrarum dominos, quo vulgus mobile fuco
Decipias, quibus ægrotos in limine vitæ
Illaquees verbis & testamenta resignes.
Hæc sunt Funigeræ miranda præmia sectæ,
Vera rudimenta, & sanctæ præludia vitæ:
Hoc est, cur aliquis patriam, charosque propinquos
Abneget, & dulces obliviscatur amicos:
Cur vagus, exul, inops, erro, peregrinus & exlex
More feræ toties mutet præsepe, tot annos
Scurra procax currat, cunctos allatret, in omnes
Sævus, blandus, atrox, inimicus, amicus, ut alvus
Imperat: hæc illis lex una & regula vitæ est.
Hæc ubi jam pravi docilis præcepta juventus
Imbibit, & vitæ sese devovit inerti,
Protinus è calvo senior grege, lippus, inermis
Gingivas, tremulusque manus, rugisque verendus
Incipit arcanæ latebras evolvere sectæ,
Et sophiam abstrusam placidis recludere dictis.
O juvenes, inquit, quos torti vincula funis,
Quos tonsura eadem soleæque feneſtra recluſæ,
Par votum, vestesque pares, atque otia jungunt;
Jam mihi vix raris variantur tempora canis,
Vox fragilis, latus infirmum, gressusque labantes
Jam prope decurso spatio spectare propinquam
Fata jubent metam, jam quinquagesima messis
Sub calido semper placide transacta cucullo,
Liberat officiis vitæ. Fortuna benigna
Me tamen haud frustra longum servavit in ævum;

Nam

Nam ceu Tiresias Ithacum, Priameius heros
Magnum Anchisiaden iterumque iterumque monebat,
Quos peteret tuto portus, quo flectere cursus
Deberet, levibus fugeret quæ littora velis;
Cur ego vos, animæ nostræ pars maxima, amicis
Non monitis horter? digressum & pauca sub ipsum
Edoceam? juvat exhaustos iterare labores,
Et sulcata meis percurrere littora remis.
Principio cum vestra ætas sic mollibus umbris
Sit fracta, ut nec bella pati, nec frangere remis
Æquora, nec terram possit versare ligone,
Et fugat Aonias socors ignavia Musas,
Huc animos juvenes certatim advertite, & acri
Mente Seraphinæ mysteria discite sectæ.
Sancta quidem certis fulcitur secta columnis,
Et quibus in primis locuples confessio largo
Proventu est, gnavum non deceptura colonum,
Ut seges agricolam fallat, pulsataque tristi
Grandine vix raris spumet vindemia prelis,
Et pecus abstulerit belli furor, unica nunquam
Artifici imponit Confessio callida docto.
Hoc telo armatus noster se regibus ordo
Terribilem ostendit, solioque extrusit avito
Quos visum est, alios ad summa cacumina rerum
Extulit, & multa stabilivit cæde tribunal;
Namque ubi cunctorum sensus, secretaque mentis
Noveris, in promptu est tibi conjurata fovere
Pectora consiliis, timidumque in fœdera vulgus
Cogere, ut ignotas possint expendere vires;
Vel proceres merito de te bene prodere regi.
Ergo (vos siquidem numerandi crimina cura
Detineat) matrona locum dotissima primum
Vendicet, aut dulci assuetus danista lucello;
Proxima mercator teneat loca; tertius ordo
Nobilium est, quos aut ditat quæsita rapinis
Præda, vel innocuo manus oblita sanguine civis

Reddidit insignes; post hos, aut divitis aulæ
Assecla, aut famulus, ancilla, puella, puellus;
Sed neque lenonem, nec tu contemne latronem,
Spes modo sit lucri; qui nil quod donet habebit,
Ἐς κόρακας. Quis enim sterili committere sanus
Semen agro curet? quis inanes irriget hortos?
Hîc ubi secretam penitus demissus in aulam
Pectoris, arcanas latebras cognoveris, omnes
Tum facies rerum, tum vafrum Protea finge,
Cum tibi crediderit virgo, quod credere matri,
Quod socius socio, quod nolit nupta marito,
Tum pete securus quid vis, tum vincula captis
Injice, tunc humeris quemvis superingere fascem.
Nam semel arcanæ tibi qui penetralia mentis
Nudavit, penitusque alto sub corde repostos
Detexit sensus animi, timet, horret & odit,
Quamvis dissimulet; sed mens male conscia pallet
Ne commissa tegas male vino liber, & ira
Commotus, magnoque satis non munere cultus.
Hoc ubi fertilior præda est deprensa capistro,
Posce, jube, rape, stringe, omnem dum spongia succum
Egerat, exhaustumque penum in tua congere claustra.
Nec tamen ætatis, nec te discrimina sexus
Prætereant. Primæ quoniam lanuginis ætas
In Venerem est præceps, lucris addicta senectus,
Virgo capi facilis blandæ dulcedine linguæ,
Vana superstitio mentes exercet aniles,
Mercator dulci postponit numina lucro.
Si matrona potens, vel prædæ victima opimæ
Incidit in casses, cautus confinge petendi
Mille novas artes; caries annosa columnas
Diruerit, sacram boreas nudaverit ædem,
Claustra latus magna pandant adaperta ruina,
Desint ligna foco, nemorum si dives abundet;
Si locuples agri est, atrum corrodere panem
Finge tuos fratres, languescant pocula vappa;

Rustic

Ruſtica cortis aves, agnos, hœdoſque petulcos
Mittat; ab urbanis ſacræ pete ſtragula menſæ,
Poſce ſacras veſtes, quodque oras ambiat aurum,
Quod calicem fractum inſtauret, quod lignea pingat
Signa, quod in vitreis poſſit ſplendere feneſtris;
Dat miles prædæ partem, furtique latrones,
Mercator fulvis redimat perjuria nummis.
Et quoniam teneræ nequeunt donare puellæ
Munera, dent quod habent, quod ſecure dare poſſunt.
Quæ data non pereunt, quæ fruſtra non data perdunt.
Segnior in Venerem ſi qua eſt, accende monendo,
Pande voluptatiſque modos, formaſque latentes,
Quærendoque doce Veneris quem neſciat uſum.
Talia quærenti facilem quæ commodat aurem,
Sit licet antiquis magis illa ſevera Sabinis,
Noſſe volet, notum, quod poſſe juvare putabit.
Interdum tanquam cupias reprehendere luxum
Veſtis, & accenſum gemmis quod fulgurat aurum,
Lacteolas furtim dextra conſtringe papillas,
Inque gradum fractos digito compone capillos,
Et pede tange pedem, dextram dextra, oribus ora;
Sic, dices, rides, ſic molliter oſcula jungis;
Oſcula commiſſas inter luctantia linguas.
Sic te tractandam præbes, tractataque gaudes,
Sic pede, ſic digito, ſic tu promitteris ocello,
Hoc loqueris nutu, tali noctem abnuis ore;
Sic per inoffenſas graderis ſecura tenebras,
Sic aperis limen, ſic nullo murmure claudis.
Hæc animo memori præcepta recondite fratres;
Quæque locus, tempuſque dabunt, quæ ſexus & ætas
Permittent: hinc dives opum venit annua cura:
Speſque voluptatum, charæ ſine crimine famæ.
Quod ſiquis ſanctæ fugiat commercia ſectæ,
Sentinamque tuæ nolit mandare cloacæ,
Illius ancillas, famuloſque accerſe loquaces:
Inquire in mores, paſſim ſere crimina, in aurem

Omnibus obganni secreta piacula: quod si
Criminibus non ulla locum fortuna ministret,
Actaque sincere constet pars maxima vitæ,
Hæreticum clama nitidum prætexere fucum
Occulti sceleris maculis, tacitoque veneno.
Sic hos in laqueos trepida formidine, & illos
Credulitate trahes, vel spe, vel fraude, vel arte,
Ut captum teneas intra tua retia piscem.
Grande scelus levibus contentus plectere pœnis.
Nec precibus longis lacrymisve piacula dele
Horrida, sed nummis loculos, non pectora fraude
Exhauri, vel templa jube, vel claustra vel aras
Extruat, aut multis redimat jejunia Missis.

Hoc quoque præmoneo super omnia, corda juventæ
Infice, sopitos accende libidinis ignes:
Semina flagitii in vacuo turgentia campo
Usque fove, plenos sceleris dum reddere fructus
Possint, & latè in pingui regnare novali.
Hic ager, hæc seges est, hæc nostræ vinea sectæ.
Hunc igitur multo scelerum pinguescere cœno
Effice, & infusis hunc exaturato cloacis.
Non tam Riphææ metuenda injuria brumæ,
Atque superfuso tellus submersa profundo,
Aridaque insolitis candens fervoribus æstas,
Quam ne discussis tenebris resipiscere mundus
Incipiat, quam ne patefacto lumine veri
Inspiciat nostras plebecula stulta tenebras.

Sed jam ruricolis labor impendendus, apricos
Jam lustrare juvat campos, perque ardua montium
Ire juga, & latos indagine claudere saltus.
Sequis iô juvenes tenebris, & inertibus umbris
Post habitis, strepituque urbis, nigraque popina
Audet in aërios nemorum conscendere tractus?
Bacchatosque choris Nympharum accedere fontes?
Prataque purpurea semper renovata juventa?
O mihi si calido ferveret corpore sanguis

Integer

Integer, & validæ vires, firmataque nervis
Membra suis, quam prata libens & florea tempe
Aspicerem, & viridis captans umbracula sylvæ,
Et tremulæ leve murmur aquæ, cantusque volucrum,
Languida sepositis relevarem pectora curis!
Nunc quoniam hæc nobis invidit serior ætas
Commoda, & effœtis membris ignava voluptas,
Vestrum opus hoc juvenes, vestra hæc vindemia, laxas
Ferte plagas, laqueos innectite, tendite casses,
Arvaque funigero resonent pecorosa molosso.
Primum igitur qui rura petis, si mollia tardo
Membra labant ævo, (cum nos equitare parentis
Franciſci præcepta vetent,) aut vilis aselli,
Aut hinni ambigui, aut sterilis preme tergora mulæ:
Carpe viam pedibus juvenis, nec munera desint,
Quæ faciles capiant animos, pictæve tabellæ,
Aut scelerum veniæ, simulacrave plumbea, imago
Chartea, vel paucis venalia munera nummis.
Nam neque piscator sapiens radiantibus auro
Piscem hamis captat, nec serica retia tendit.
Sæpe & odoratis oneretur mantica pomis,
Sæpe pirum, primamque manu decerpito ficum,
Pisce etiam piscis capitur, grus capta volantes
Fallit sæpe grues, nec sperni vilia credas
Munera divitibus. Cernis quam parva feroces
Vincla feras teneant; quam parvos currat ad hamos
Mulus: virga tenet grandem viscata volucrem.
Adde, quod haud cunctis est utile retia sylvis
Tendere, nec mullus quavis capietur in unda,
Nec laqueo accipitres venatur callidus auceps,
Nec Cererem dabit omnis ager, nec Massicus humor
Aspera purpureis vestit dumeta racemis.
Dispice propterea quo tendas retia saltu,
Cui laqueos prædæ, quem fallat linea piscem.
Nec tibi sum (multis licet hoc arrideat) auctor
Ut sacra dissimulet teneram rasuta puellam,

Quæ fessa anxiferis solvat præcordia curis,
Ambigua quamvis sexum mentita figura
Decipiat multos, tamen hinc discrimina mille,
Mille manent casus: sæpe haud frustrata sagaces
Suspicio occulti pandit vestigia furti,
Sæpe etiam læsi gravis imminet ira mariti,
Persequiturque fugam, & rapta pro conjuge sævit.
Bella ciens: sacræ non illum infamia sectæ,
Non pudor, aut pietas poterit cohibere furentem;
Dedecus in vulgus profert, rumoribus iras
Expiat, in cunctas serpit nova fabula cœnas.
Aut si turgidior movit præcordia bilis,
Vel resecat ferro peccantia membra, vel arcto
Fune ligans tendit, vel terra caputque colurno
Fuste domat, sanctam haud veritus temerare coronam.
Arbitror & vobis notum, quod contigit olim
Burdegalæ; nec, si ignotum est, narrare pigebit.
Obfuit exemplum patribus, fortasse nepotes
Instruet. Eximia quidam pietate probatus
Frater erat, quo non quæstus studiosior alter,
Nec magis edoctus laqueo implicuisse tenaci
Pinguiculas viduas, stupidoque imponere vulgo.
Hic ubi jam multos prædator callidus annos
Santonicos lustrasset agros, & utrumque Garumnæ
Littus, & antiquæ felicia rura Tholosæ:
Tandem Burdegalam fatis urgentibus intrat
Cum consorte viæ, novies cui turgida pleno
Orbe diem admorat partus Lucina propinqui.
Illa rudis miles, tumidi dum crimina celat
Jam matura uteri, colluctaturque dolori;
Audet iter, longosque viæ perferre labores,
Nec timet irato sese committere ponto:
Tantus amor sacræ penitus se addicere sectæ.
Ecce autem pronum dum findit puppe Garumnam,
Fluctuat & tumidis pinus vexata procellis,
Heu bene celati patefecit damna pudoris,

Dum

Dum timor introrsus gemitusque & verba retentat,
Dum labor in veras cogit prorumpere voces,
Editus in mediis infans evagiit undis.
Pars facti novitate stupet, quodque audiit ipsa
Vix audisse putat: petulantior altera risu
Personat: ast alius tumida succensus ab ira
Jamare præcipitem monachum, & cum prole parentem,
Proturbare jubet, letoque abolere nefandum
Dedecus & monstro miseram relevare carinam,
Hinc tumidos fluctus, pontoque furente procellas,
Ventorumque minas, & apertam Numinis iram.
Si quis adest animi pius, & moderatior iræ,
Occultare cupit facinus, parcitque benignus
Errori, humanos prudens expendere lapsus,
Agnoscitque suas alieno in crimine vites.
Ergo dum trepidant discordia pectora vulgi,
Nautarumque fremit per littora rauca tumultus,
Infelix frater turbæ sese insinuans clam
Tramitibus cœcis elabitur, oraque velans
Vertice demisso peregrinas exul ad urbes
Mœstus abit, pœnasque domi, famamque sinistram
Formidans, miseramque gemens cum prole puellam,
Quam solam, atque ægram nuda liquisset in acta
Inter inhumani risum & ludibria vulgi:
Ipse ego tum validus; viridique in flore juventæ,
Nec linguæ nec vocis inops, nec flectere corda
Plebis inexpertus stolidæ rumore secundo,
Vix tamen adversæ glisscentia murmura famæ
Flectere, vix potui populi compescere voces,
Sæpe licet verbis factum execrarer amaris,
Auctorem sceleris comitem licet esse Lutheri
Jurarem sanctæ latitantem nomine sectæ.
Nec minus in terra comes est infamis Iberâ
Pusio, sed forsan minus est formidinis illic,
Quod Veneris nullo produnt commercia partu,
Sed quid opus toties sese objectare periclis,

Et non parsuræ cuiquam committere famæ,
Cum liceat tuto, liceat rumore secundo
Undique securos veneris decerpere fructus?
Neve mihi fatuas ruti sectare puellas,
Custodesque gregis calido sub sole recoctas;
Sed si qua est matrona potens, & militis uxor
Inlocuplete domo viduas exercita noctes:
Dum bello externis vir debacchatur in oris,
Interea vacuos valido tu Marte penates
Oppugna, nec blanditiis, nec parce querelis,
Nec precibus: primus si non patefecerit arcem
Impetus, haud animi timidus frangere, sed infer.
Arma audax, viduæ interdum miserere puellæ,
Ingratum nunc finge virum cum pellice noctes
Ducere, deserto dum secubat illa cubili;
Crede mihi obsepti perfringes claustra pudoris,
Atque aliquem invenies aditum, votoque frueris,
Præsertim occultos tibi cum confessio sensus
Nudet, & integrum non sit simulare pudorem.
Sic tibi per cunctos grassari impune penates
Fas erit, & geminos pariter decerpere fructus.
Namque ubi prostrati perrupit jura pudoris
Fœmina, neglecto redimet sua gaudia censu.
Pene mihi exciderat, quod primum pene monere
Debueram gnavos ruris genialis alumnos,
Vt quid quæque domus præstet, quid vir, mulierve
Quæque, sit in memores id cura referre tabellas,
Ne, nova cui fuerit provincia tradita sorti,
Annua vel redimit qui vectigalia, vel qui
Hospes ad externas, ut fit, proficiscitur urbes,
Erret inops animi, dubius cœnæque larique,
Quæ petat ignarus, quæ vitet tecta, quid inde
Speret, ubi certum faciant mendacia quæstum;
Atque ubi successor te tardum exceperit ævo
Junior, huic tabulis descriptum tradere censum
Non satis, arcanis mulierbria nomina saltem,

Pung

Punge notis, si qua est animo obfirmata rebelli,
Si qua procax, simplex, incesta, proterva, benigna,
Cuique notent mores propriis discrimina signis.
Sed me prætetitæ suavissima mentio vitæ
Longius ac volui tenuit. Pars maxima rerum
Restat adhuc sanctæ columen, caput, anchora sectæ,
Nam vaga sub certas comprendere crimina formas,
Et se prodentes animi pernoscere mores
Artis opus modicæ est, celerique addiscitur usu,
Inque peragrandis sola est industria villis.
At vero è celsæ sublimem sede cathedræ
Mille oculos in se intentos, aureisque tenere,
Et velut injectis tot circumflectere frenis
Ora hominum, & resides animos turbare tumultu,
Et molli alloquio trepidos componere motus,
Magnæ mentis opus, cui sit solertia prudens,
Ingeniumque capax, projecta audacia, promptus
Sermo, pudor nullus, firmum latus, acer in ore
Cui vigor, & vocis sonus asper, lenis, acerbus,
Ut res cunque feret; cui vultus cereus, omnes
Transire in formas docilis, mens subdola, fallax,
Et recti pravique tenax; pro tempore fingat,
Dissimulet, simulet, præsens ubi postulat usus,
Hæc quotus in turbæ quisque est tot millibus; unus
Qui præstare potest? nisi si cui forte benignus
Deucalion raro finxit præcordia saxo.
Nec tamen expectet quisquam dum rhetora fingens
Divitis eloquii prima incunabula pandam,
Et vulgata scholis passim præcepta recludam,
Tradere quæ possit trivialis cura magistri;
Vos ô Calliope precor aspirate canenti,
Majus opus moveo; sed nec per devia Tulli,
Aut Fabii longos te circumducere tractus,
Aut per Aristotelis spineta asperrima conor,
Commodius patefiet iter, qua nulla salebra
Offendat pulsata pedem, qua semita nostris

Trita rotis, noto deducet limite greſſus
Mollia clivoſi dirimens compendia prati.
Primum iter ingreſſus tenerum de fronte pudorem
Excute: nec vacuæ eſt unquam pudor utilis alvo,
Nec decet audacem niſi ficta modeſtia ſcurram.
Quod ſi naturæ vitio male firma ruborem
Frons trahit, & ſubitas confundit purpura malas,
Tum tibi vel fructus, vel Bacchi largior uſus,
Curaque & aſſiduæ meditatio garrula rixæ
Durabit ſolidum rubicunda per ora cruorem.
Nec te grammaticas opus eſt ediſcere nugas,
Et tetricis languere ſcholis, tantum elige gnomas
Priſcorum è libris paucas: tria commata Tulli,
Virgilii totidem verſus, vel carmen Horatî
Dimidium: hæc omnis ceu condimenta loquelæ
Semper habe in promptu, ſic creſcet opinio, ſurget
Hinc decus, & ſtupidi magna admiratio vulgi.
Novi ego, qui tantum ter quinque Latina teneret
Verba; ſed ingenii ſic dexteritate valebat,
Ut quocunque loco, de re quacunque parata
Semper, & ad nutum poſita in ſtatione teneret,
Ταυτ' ἀπαμβόμενος· ne te vox barbara turbet,
Aut temere erumpens lingua titubante ſolœcus:
Tot ſanctos oppone patres, myſteria ſacra,
Turpe eſt grammaticis ſubmittere colla capiſtris.
Nec mihi diſpliceat primo muliebria paſſus
Flore ævi, hinc effrons audacia naſcitur, atque
Fœmineum in morem rixandi inſana voluptas.
Cura ſit in primis tibi linguam armare veneno
Verborum, Ætna animas, animas tibi torreat Hecla,
Tartara ſulphureis volvant incendia fumis
Mixta, tibi nigris Phlegetontias unda ceraſtis
Bulliat, & miſeras lacerent cacodæmones umbras,
Donec fracta crepent longis ſub dentibus oſſa.
Nec minus horrendos purgatrix flamma vapores
Evomat, æterno niſi quod non æſtuet igne.

Sed precibus vinci queat, & luſtralibus undis
Extingui, Bullis minui, Miſſiſque levari.
Hic ager eſt dives, noſtrique colonia Papæ:
Nectaris hic fons eſt, hæc vectigalia noſtri
Ordinis, hæc fatuo tenduntur retia vulgo.
Iſta relegatos cœleſti à lumine manes
Contineat ſedes, donec mercede ſoluta
Extrahat è calida exactos fornace ſacerdos.
Is muſſet Miſſas, veniis venetur, & undis
Irrorans, magicis findat cava buſta ſuſurris:
Sed tantum dites cruciatu liberet umbras.
Iſta tibi ad populum clamanti ſylva miniſtret
Tela: nec ut deſint metuas, dum ſcripta manebunt
Virgilii, dum Lombardi rhapſodia Thuſci,
Nugæ Antonini, ſacri commenta legentur
Gregorii, vel mendici mendacia Thomæ.
Neve ruant lapſis tam ditia tecta columnis,
Quæ ſuper æternam poſita eſt Eccleſia petram,
Tu Petrum ſuper ædifica, qui claudere cœlum,
Tartaraque ſolus poſſit, nec tartara tantum
Solvere, ſed loculos fatuorum, arcæ ſed avaræ
Vincula, ſed ſtantem plenum ad præſepe juvencam.
Hæc qui ſæcrilegis auſit convellere verbis
Schiſmaticus ſit, & Hæreticus, ſit torris Avernæ
Ollæ, opifex ſcelerum, Furiarum filius. Orci
Germen, & in mentem quicquid tibi ſplendida bilis
Suggeret: huc omnes tonitrus, huc fulgura linguæ
Congere, proque focis hic depugnetur & aris.
Frigida tu Chriſti, & comitum præcepta ſeveris
Linque ſcholis: aut ſiquis adhuc antiqua requirat
Antiquarius, & veterum jejunia patrum,
Tu mihi crede tuæ ſemper memor eſto culinæ.
Et quoniam in proceres vulgus maledicta libentes
Accipit, & fandi hæc late patet area, bella,
Furta, latrocinia, & vis, fraus, injuria, cædes,
Atque ingens ſcelerum ſemper ſeſe offeret agmen:

Illic

Illic tela tuæ poteris distringere linguæ.
Res tamen hæc populo longe est gratissima, quando
Ordo sacerdotum est acri perfusus aceto,
Nec locus est alius fœcundior, ut neque in ulla
Parte magis vitæ regnante libidine terra.
Hic & crassorum licet abdomen monachorum
Attrahere, hîc luxum, cœloque minantia tecta
Pontificum, fractique malis alimenta popelli
In fumum & cinerem conversa, domestica castra
Scortorum, scelerum artifices, mollesque cynædos,
Lenones, scurras, balatrones, psallere doctos
Semiviros, gestire manu, pede plaudere terram,
Et condire novis exotica fercula succis:
Præsulis hæc sancti quando est non ultima virtus
Majorum à magna non degenerare culina.
Interea fac stet Mendicus ad ostia Christus,
Imploretque fidem vinosi antistitis algens,
Et sitiens, saniemque uno non ulcere stillans,
Nec ferat ullus opem, nisi forte canicula blanda,
Et saturo domino clementior ulcera lambat.
Hic poteris totum Bernardum effundere, manes
Ex Acheronte ciere: animæque audire querelas
Implorantis opem. Sed quid numeramus arenam
Littoris? hic nunquam mihi crede oratio deërit,
Dum Papa omnipotens Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque Pater coleatus habebit.
Ne niminm Sodomam tamen, infamemque Gomoram
Ingere, doctores ne culpa redarguat ipsos.
Hac ubi jam fueris sat debacchatus arena,
Et proceres licuit populo laniare secundo,
Collige paulatim tete, procereſque jacentes
Erige, sint sontes, & nullo à crimine puri:
Non tamen his cuivis fas obgannire, nec arcto
Solvere colla jugo, quamvis moderetur habenas
Sacrilegus Judas, Romanaque templa gubernet,
Trudat & innumeros ad pallida tartara manes,

Pri-

Privato muxire nefas; rapiatque, feratque,
Et laceret totum convulso cardine mundum;
Tu tacitus specta, dices, mundique ruentis
Vindictam permitte Deo; citiusque parentis
Invalidi jugulum ferro reclude, profana
Quam violes dextra rasi male sanus honorem
Verticis, uxorem quamvis manifestus adulter,
Et natos, natasque tuas compresserit, & te;
Sed nube, atque tace potius, nullumque recuses
Flagitium, quam traducas quos unctio sanctos
Et rasura facit, sacræque licentia Bullæ.
His ubi præceptis molles calefeceris aures,
Tum licet adjicias magnæ primordia Missæ:
Quoque sacerdotum gentem decorarit honore
Cœlitum pater; ut soli sibi fingere numen
Murmure verborum possint, tenuique farinæ
E massa generare Deum, genitumque repente
Frangere, sacrato fractum mersare falerno,
Visceraque, & carnes, cumque albis ossa medullis,
Semianimesque artus avidam demergere in alvum:
Tanta sacerdoti cum sit permissa potestas,
Quam neque purpurei possint sibi sumere reges,
Quisquis & æthereos bonus angelus incolit orbes,
Quisquis & infernas malus angelus incolit umbras,
De pane ut numen faciant, de numine ϕ ϕ.
Vnde homini fragili hæc projecta audacia, ut ausit
Christophorum vel Christivorum violare nefando
Sacrificum verbo, aut sceleratam impingere dextram?
Sic in sacrificos jaciens convitia, vulgus
Conciliare potes: sic rursum avertere læsi
Iram sacrifici poteris, cum numinis instar
Efficies sacrosanctum, atque à formidine duri
Judicis exemptum; quamvis fregisse paternum
Vicini clament jugulum, matrisque morantis
Vota Sibyllinam laqueo finisse senectam.
Nam velut ex usu est cunctis afferre timorem

Ordini-

Ordinibus, cunctos sic conciliare necesse est,
Unde vel exigui fulgebit specula lucri.
Unum illud moneo, atque iterumque iterumq; monebo,
Et tamen haud unquam monitum satis esse putabo,
Tarsensis fuge scripta senis, fuge toxica nostri
Ordinis. O primis utinam periisset in annis,
Aut mansisset adhuc hostis licet, ante renatus
Vivifica quam lympha esset, tam multa dedisset
Funera grassatus ferro, ingentique procella
Afflixisset adhuc tenerum pietatis ovile:
Plus tamen adscriptus nobis, plus factus amicus
Obfuit: & nisi Funigeri præsaga parentis
(Cornua cui nomen dederant) oracula fallant,
Tempus erit, cum Paulinis male credula scriptis
Turba sacerdotes templis expellet, & aris:
Quæque prope in terris ædes imitantur Olympum
Diruet, & cineres divorum atque ossa profundo
Merget, & immisso victricis lumine veri
Ostendet populo mysteria nostra profano.
Illa meo, siquidem ventura est, serior ævo
Hora precor veniat. Sed vos quibus imminet ingens
Tempestas, vigilare decet, cunctosque monere
Opportunè, importunè ne incauta juventus
Occulta attingat prorsus mysteria Pauli,
Neve in vulgares vesana audacia linguas
Transferat, indocto non committenda popello.
Quæ quia non penitus fas est abolere, probata
Tot serie annorum (quæ cautio proxima) saltem
Efficite ut vulgus tenebris velut abdita cœcis
Sorbonæ hæc senibus lippis tractanda relinquat:
Sed tum cum resides acuerunt pocula sensus.

Nostra licet super has sit secta extructa columnas
Præcipuę, non pauca tamen, nec parva superstant:
Sed prope jam vulgata, nec artis egentia nostræ
Nec vocis: sed quisque sibi quæ tradat, & usu
Addiscat, thalamos ceu conciliare jugales,

Aut

Aut male conjunctas causando solvere tædas,
Aut ubi deprenso rupta est concordia mœcho
Uxori à duro veniam impetrare marito.
Illa tamen patribus seges olim uberrima nostris
Fingere nocturnos lemures, manesque vagantes
Lustrali compescere aqua, magicisque susurris
Frigida nunc tota est: postquam nasuta juventus
Pectora crassorum male credula ridet avorum,
Nec credit nisi quæ scriptura teste probaris:
Conjurata licet magnis Sorbona sigillis
Figmenta affirmet. Verum melioribus annis
Hæc thalami clausas frangebat machina portas,
Hæc testamenti tabulas mutabat, & ibat
Vir peregre Romam, aut Solymam, dum tædia mœchum
Jam sibi permissi caperent lecti: ast ubi dives
Umbra oblita sui paucas in funera Missas
Legarat, potiusque suis bona linquere natis
Duxerat excedens, quam nostros ungere caules,
Non impune nefas soliti id perferre priores.
Is dolor arma dedit generosis fratribus undam
Ad Ligeris, qua dives agri, qua dives Jacchi
Ostentat longe formosa Aurelia turres.
Et nisi cauta parum pietas in fraude paranda
Inter tot vigiles Argos deprensa fuisset,
Fortus honor nostræ foret & dignatio sectæ.
Sæpe quidem nobis facimus mala multa; velut cum
Alter in alterius damnum sese ordinis armat.
Ætna novum sibi Franciscum jam finxerat, & jam
Stigmata clara pedum, & manuum confixa patebant,
Invicina dolens augescere commoda livor,
Ficta renudasset magno ludibria risu,
Hoc damno leviore. Italæ sapientia major
Illa oræ, quæ Senensis tacitè Catharinæ
Vulnera dissimulans pensat mendacia quæstu,
Barbaricumque ad sese his artibus attrahit aurum.
Sed tamen hoc ævo temere miracula fingi

Nolu-

Noluerim, nisi monticolas inter crassosque
Pastores: nec pastores jam spernere tutum est;
Quando etiam in solas migrat sapientia sylvas.
Quis rigidos Scotos gelidi sub vertice cœli
Aut animum, aut aures, oculosve habuisse putasset?
Et tamen ille catus vetularum Langius auceps,
Cum teter locus errori, & nox cœca faveret,
Non potuit celare piæ ludibria fraudis.

Campus erat late incultus, non floribus horti
Arridենt, non messe agri, non frondibus arbos,
Vix sterilis siccis vestitur arena myricis,
Et pecorum rara in solis vestigia terris:
Vicini deserta vocant. Ibi saxea subter
Antra tegunt nigras Vulcania semina cautes;
Sulphureis passim concepta incendia venis
Fumiferam volvunt nebulam, piceoque vapore
Semper anhelat humus, cœcisque incluſa cavernis
Flamma furens, dum luctando penetrare sub auras
Conatur, totis passim spiracula campis
Findit & ingenti tellurem pandit hiatu:
Teter odor, tristisque habitus facieſque locorum.
Illic sæpe animas torqueri Langius, illic
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces
Audiit, aut voluit credi audivisse frequenter,
Et vitulabundos cacodæmonas, & per arenas
Caudarum longos sinuatim ducere tractus.
Sæpe etiam infernæ, quoties jejunus adibat
Antra, sibi visus nidorem haurire culinæ.

His ubi jam vulgi stolidas rumoribus aures
Imbuerat: parat Exorcismum, circulus ingens
Ducitur, hunc intra spatio breviore minores:
In medio stabat palus, juxtaque catinus
Plenus aquæ, sed cui cineremque salemque sacerdos
Addiderat multo cum murmure, nec sine anhelis
Flatibus. Hoc postquam scena est instructa paratu,
Langius ipse pater sacro venerandus amictu

Circum

Circum omnem irrorat ſetoſi aſpergine ſceptri,
Herbaque præcipiti contortuplicata rotatu
Convolvens, cœlum ac terras adjurat & undas,
Et tremefacta imis Acherontia regna cavernis.
Et jam nox aderat ſecreti conſcia ſacri,
Jamque è vicinis populus convenerat agris,
Matres atque viri, pueri innuptæque puellæ,
Scire avidi quo tanta cadant promiſſa, niſi ille,
Conſcia ſecreti formidans lumina & aures,
Eſſe procul magna juſſiſſet voce profanos:
Quive ſacerdoti non illa luce diſerte
Cuncta ſuſurraſſet tacituram crimina in aurem:
Laica ne trepidi fugiant commercia manes,
Neve inhians prædæ vel jejunus cacodæmon
Involet, & laceret ſceleratorum unguibus artus,
Ducitur ad palum velut hoſtica ruſticus ipſe,
Picta quidem gnarus cuncta, at formidine tanta
Attonitus, quam ſi Stygia egreſſurus ab alvo
Aſpiciat nudas mandentem Cerberon umbras,
Sive animo timor à puero conceptus, aniles
Fabellæ haud modicus pueris plorantibus horror,
Sive locus fumo, & cœca caligine opacus,
Et velut infernæ terrebat imago culinæ
Cætera ſubmoto clam cuncta peracta popello:
Sed tamen audiri gemitus, voceſque minantis
Dæmonibus, mixtæque preces, nulloque rogante
Interdum reſponſa dari: nunc tollere vultus
In cœlum, nunc figere humi, nunc plangere pectus
Langius, & ſacra templum conſpergere lympha,
Donec avis lucis prænuncia ſpectra moneret
Cedere, & in veterem ſe denuo condere nidum.
Tum templo egreſſi, dicenda tacenda referre
Langius, umbrarum pœnas, flammæ rapidam vim
Luſtralis; quot carnifices cacodæmones ollas
Admoveant, verubus quot figant, fluctibus umbras
Quot merſent gelidis, quot Miſſis cuique levetur

Pœna, velut civis Stygio vixisset averno,
Ordine cuncta recenlebat: neque credula deërat
Turba homini: purgatricis rediviva favillæ
Gloria crescebat, multum indignante Luthero:
Et crevisset adhuc, nisi vel formidine captus,
Vel pretio victus, vel vino rusticus ille
Enormis comes, Exorcismi proditor ehcu,
Cuncta revelasset taciti mendacia sacri.
Ex illo fluere, & retro sublapsa referri
Spes prædæ, & nimium vivacis gloria veri
Crescere. Quapropter moneo dehinc fingite parce
Somnia, nocturnos lemures, miracula, nisors
Aut apud extremos fieri dicantur Iberos,
Americosve, aut Æthiopas, calidove sub axe,
Et caput ignotis ubi Nilus condit arenis,
Unde aderit nemo, qui testis dicta refutet.
Forsitan externos solertia fugerit hostes
Callida, sed pestem natam intra viscera, & ipsis
Hærentem venis hominum vix ulla cavebit
Cura, nisi nostros vis provida numinis olim
Respexisset avos, jamdudum Funiger ordo
Proditus à propriis misere periisset alumnis.
Si quis erit fratrum qui suasu dæmonis ausit
Efferre in vulgus mysteria condita, fraudes
Occultas, ritus nocturni arcana, negatum
Depositum, cæsas post stupra nefanda puellas,
Quicquid & extinctis frater patrare lucernis
In fratres solet imberbes, hæc prodere siquis
Audeat, extemplo scelerato sanguine pœnas
Solvat, & æterna compostus pace quiescat.
Hæc sunt, quæ nostro liceat sermone monere.
Et jam plena epulis mensarum fercula fumant,
Latrantemque fame stomachum prope verba relinquunt.
Hactenus Eubulus, cui facta nefanda perosus,
Funigerûm pœnas etiam metuebat acerbas,
Orgia non veritus populo evulgare profano.

Is mihi carminibus lustrato, & sulphure, & ovo,
Et viva rorato unda cerebrosa fugavit
Somnia de rasis, de cannabe, deque cucullis,
Inque hominum nugis ad lucra nefaria fictis,
Nulla esse ad vitam docuit momenta beatam.

GEORGII BUCHANANI SCOTI, FRATRES FRATERRIMI.

In Antonium Tomarium Abbatem.

O Fama prisci landibus sæcli tumens,
Præsens superbo despuens fastidio,
Accede, specta quid priorum temporum
Opponat ætas nostra magniloquentiæ:
Non quod Platoni, rancidove Socrati,
Sophisque falso dictitatis comparet,
Sed Christianæ puritatis unicum
Exemplar, unum specimen, unam imaginem,
Unamque vitæ corrigendæ regulam,
Unumque Christi proxime vestigia
Qui persequatur indicetque cæteris,
Vitamque vita penitus exprimat sua,
Antonium Tomarianum Antistitem.
Christi parentum nemo vidit alterum,
Nec ipsa mater novit Antoni patrem.
Vterque pastor, noster hac parte est prior:
Hic pascit herbis, ille verbis paverat.
Vt quinque panibus ille quinque millia
Saturavit, iste (ne saturitas noxia
Animæ inquinaret puritatem, ut arbitror)
Ad quinque panes quinque plebis millia
Redegit, ut siquid supersit, ut reor,
Fragmenta posset absque cophino tollere,
Vt illa vera vitis, hic verus meri
Est uter: ille verba sevit, hic viros.

Piſcator hic, piſcator ille, retia
Uterque tendit diſpari compendio,
Comprendit ille pauculos pauperculos,
At iſte clauſtra plena monachis pinguibus.
Aucupibus hic eſt atque venatoribus
Comitatus, olim ut ille piſcatoribus.
Et hic & ille crediti cum fœnore
Exactor aſper, dena utrique altera decem
Talenta, quinque quinque pariunt altera.
Quæ ſparſit alius, hic & ille colligit;
Quæ ſevit alius, hic & ille demetit.
Cum publicanis atque peccatoribus
Libenter ille cœnitare dictus eſt,
Cum publicanis atque peccatoribus
Sic ratio noſtro ſemper eſt Antonio,
Ut penè decoris immemor, lucri memor
Publicanus eſſe non recuſet, Pauperum
Secuta Chriſtum turba ſemper eſt comes,
At iſte late quam patet vicinia
Agris propinquos pauperes reddit ſuis,
Quorum caterva qua nequit pedibus ſequi,
Diris probriſque ſequitur & conviciis.
Chriſti perunxit una peccatrix caput,
Pedeſque lacrymis lavit, exterſit comis;
Iſtius humeros, colla, pectus, brachia,
Caput, pedeſque & crura, ventrem & ilia
Si ſcire cupias quot meretrices lavent,
Tergant, refoveant, induant & exuant.
Scies facilius quot capillos verticis
Ex area alba tonſor illi demetat.
Chriſtus paternam jam reviſurus domum,
Fidis tuendum comitibus gregem dedit;
At hic avernam jam reviſurus domum,
Monachis tuendum pinguibus gregem dedit.
Paſſim per agros jam cucullati patres
Ares ſequuntur, & colono pauperes

Cum

Cum prole pulso sordida, late solum
Pastore monacho paret uni Antonio;
Ut per propinqua rura grex sit unius,
Et unum ovile, & pastor unus; unica
Sed pars omissa est, unicam quam maxime
Agere decebat; Christus immerito ut luit
Sic iste merito luere pœnas debuit.
sed justa si quid vota pauperum valent,
Quos laribus inopes expulit, sontem hæ manent
Inter comantes angue torto Erynnias.

In Beleagonem.

BEleago fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida veritas fugit,
Mali susurrat nescio quid clanculum:
At fama de illo non susurrat, sed palam
Hoc universus populus affirmat, quod est
Beleago fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida veritas fugit.
Hoc igitur æquus æstimator judicet,
An mentiatur populus universus, an
Beleago fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida feritas fugit.

Imago ad peregre venientes religionis ergo.

FAre age qui terras lustras vagus Hospes & undas,
Quid petis hinc? longæ quæ tibi causa viæ?
Non Deus hic quisquam, nec imagine numen in ista est,
Nos lapis, & tantum putria ligna fumus,
Vermibus esca, cibus tineis, domus hospita blattis,
Opprobrium cœli, ludibriumque soli.
Non capiunt humiles numen cœleste penates,
Structa nec humana saxea tecta manu,
Quem mare, quem tellus, quem non capit igneus æther,
Clauditur in nullo spiritus ille loco.
Ut Christum invenias animi secreta revolve,

Aut lege fatidici quæ cecinere patres.
Aut quæ dives habet passim circumspice mundus,
Hæc vera est ædes, hoc penetrale Dei.
At quisquis picto gaudet dare basia trunco,
Crassaque pulvereo lingere saxa croco,
Dignus morte perit, qui mortua vivus adorat,
Et vitæ in fragili spem sibi ponit humo.
Si te picta juvant, cariem ne perline trunci,
Sed vera mentem simplicitate tuam.
Hac ratione domi poteris reperire, quod omnes
Erro vagus terras, sic peragrando, fugis.

Ad Pasquillum.

PRæsule de Paulo præsul doctissime vatum,
Pasquille dic quid sentias?
Nec melius paulo quidquam est antistite Paulo,
Et pejus est Paulo nihil.

Ad Elizabetham Sereniss. Angliæ Reginam
ODE.

QUamvis vetusto stemmate splendeas,
Regina, princeps optima principum,
Quacunque magnum sol per orbem
Flammiferos agitat jugales:
Quamvis feroci Marte subegeris
Hostes rebelles, & populi feros
Motus, & insanos tumultus
Lenieris, sine cæde, victrix:
Virtutis inter tot titulos tuæ, &
Laudum perennes fulget adoreas
De fauce avarorum latronum
Relligio pia vindicata.
Jam nulla saxis figimus oscula,
Nulla è sepulcris tracta cadavera
Gemmis refulgent, fascinantque
Indociles animos popelli.

Non

Non otiosæ dedita næniæ
Mendica fratrum turba rapacium
Passim vagatur, collocatque
Fœmineo insidias pudori.
Sub te licebit principe liberè
Christum fateri, ficta refellere,
Mysteriumque veritatis
Sepositò referare fuco.
Ergo salutis sollicitum tuæ
Cœleste numen pervigil excubat.
Et impiorum inauspicata
Vota facit, retegitque fraudes.
Super dracones fortis inambula,
Sævam leonum frange ferociam:
Per aspides erra, & per oras
Quas Libycus basiliscus afflat:
Cœli favor te, te pietas tua,
Te supplicantûm continuæ preces
(Prædonibus quos ex avaris
Eripis) incolumem reducent.

Pistoris & Pictoris Dialogismus.

COntendunt specimen pistor pictorque uter edat
Pulchrius, hic fuco doctior, ille foco.
Hic fecisse Deum se jactat: Rettulit ille,
Corpus ego verum; tu simulacra facis.
Dentibus assidue teritur Deus hic tuus inquit:
Corrodunt vermes, rettulit ille, tuum:
Pictor ait, multos meus integer astat in annos,
Sæpe una innumeros devorat hora tuos;
At tibi vix toto Deus unus pingitur anno,
Pistor ait, decies mille dat hora mihi.
Parcite, ait mystes, frustra contendere verbis
Nil sine me poterit vester uterque DEVS.
Et quia utrumque Deum facio, mihi servit uterque;
Namque hic mendicat, manditur ille mihi.

Ad idolorum cultorem.

MAnè, Pater noster, cum surda Idola salutans
Ingeminas, sana mente videre loqui.
Saxeus illo ipso magis es, me judice, saxo:
Quippe patrem saxum qui fateare tuum.

In eundem.

OScula, serta, rosas das & libamina saxo,
Teque pium dici, cum facis ista, cupis.
Quid tibi pro tanta majus pietate precemur,
Quam ut fias numen tu quoque quale colis?

In Hypocritam quendam.

ILle vides naso qui incedit sesquipedali,
Qui quicquid loquitur sesquipedale sonat:
Qui longo gaudet voces producere tractu,
Qui semper longo syrmate verrit humum:
Qui latus exhaustum non una sindone vestit,
Qui capiti inducit pilea plura pilis:
Rarus sermo, gravis gressus, talaris amictus,
Ut rêre, egregii sunt ea signa Sophi.
Sed cur sacrificos gaudet stipare cinædos?
Cur sapiens stolidos sic sine fine colit?
Auctio sectorum cordi est, non actio sectæ,
Donec sector erit, nempe secutor erit.

In Pium Pontificem.

VEndidit ære polum, terras in morte relinquit,
Styx superest Papæ quam colat una Pio.

In Iulium.

STare diu haud poterant, mundusque & Julius una.
Omnia perdendi tam ferus ardor erat.
Ergo ne ante diem mundi structura periret,
Ad Styga discessit Julius ante diem.

In Paulum Pontificem.

PAulus ab Hebræo scis quantum distet Iuda?
Hic cœli Dominum vendidit, ille domum.

Io

In Pontifices.

PRædicat Paulus, contemnit fœdera Clemens,
Sacrilega tractat Julius arma manu.
Et quisquam sceleris nomen formidat inane,
Auctores scelerum qui vidit esse Deos?

In Romam.

HI colles, ubi nunc vides ruinas,
Et tantum veteris cadaver urbis,
Quondam cœca LUPIS fuere lustra,
Donec per freta vectus Arcas exul,
Pani, pelleret ut LUPOS, Lycæo
LUPERCALIA festa dedicavit:
Nudos currere jussit & LUPERCOS.
Sacrum & collibus addidit LUPERCAL.
Sed vis insita, contumaxque flecti
Pervicit genius laborem & artem.
Et per sæcula longa ne perirent
Illis semina collibus LUPINA,
Tristes progenuit solum LUPINOS,
Lætos progenuit LUPOS salictum,
Et conjux LUPA Faustulo tyranni
Albani pecoris fuit magistro:
Et qui mœnia prima condidere,
Nutrivit LUPA Romulum Remumque.
Et Floralia festa sunt LUPARUM,
Et quondam in media fuit suburra
Vico urbis celeberrimo, LUPANAR,
Et quos Fabricios graves putabis,
Observa, invenies LUPOS voraces,
Et quas Sulpitias reare castas,
Observa, invenies LUPAS salaces,
Et ne posse Deos Lupis carere
Credamus, sacer est LUPUS Gradivo.
Et LUPOS mare laneos & amnis
Sub cryptam mediæ vomit suburræ.

Nec puttis ſoboles araneorum
Non cognomine nobilis LVPORVM eſt.
Totam denique, quantacumque Roma eſt,
Naſcentem, vegetam excute, & ruentem,
Nihil comperies niſi LVPERCOS,
LVPERCALE, LVPOS, LVPAS, LVPANAR.

In eandem Romam.

NOn ego Romulea miror quod paſtor in urbe
Sceptra gerat, paſtor conditor urbis erat.
Cumque LVPÆ gentis nutritus lacte ſit auctor,
Non ego Romulea miror in urbe LVPOS.
Illa meum ſuperat tantum admiratio captum,
Quomodo ſecurum ſervet ovile LVPVS.

In eandem.

ROma armis terras, ratibuſque ſubegeras undas,
Atque iidem fines orbis & urbis erant.
Vincere reſtabat cœlum, perfregit Olympum
Priſcorum pietas aurea Pontificum.
At bona poſteritas, auſis ne cedat avitis,
Tartara præcipiti tendit ad ima gradu.

Paſquillus loquitur.

ESſe putas forſan me fragmina trunca columnæ,
Vel de præcipiti ſaxa voluta jugo.
Falleris, ilie ego ſum Paſquillus in urbe Quirini
Notus, & in formas impiger ire novas.
Nunc putor inducto Cyllenius eſſe galero,
Me facit æquoreum fuſcina ſumpta Deum.
Adde mihi citharam, fiam manifeſtus Apollo,
Pampineos thirſos adde, Lyæus ero.
Pallada me clypeus, Phœben facit aureus arcus:
Da falmen, Juno dixerit eſſe Jovem.
Sum pax, ſum bellum, lis, & concordia fio:
Nunc volucris pennis, nunc fera tecta pilis.
Denique tranſiero cuncta in miracula rerum,
Sed puero Romæ non licet eſſe mihi,

Hoc

Hoc quoque ero per purpureos aliquando cinædos,
Si liceat laxas non habuisse nates.

In Dionem & Clementem.

EBria cum dubio titubans vestigia passu
Vix regit, & blæso blandulus ore sonat:
Cum lacrymis oculique madent, pectusque falerno,
Sancte festa Dion se coluisse putat;
Sic etenim suasit multos diffusus in annos
Ritus ab antiquis usque petitus avis.
At Clemens dum sancta legit monumenta parentum;
Dum populo ad cœli limina pandit iter;
Otia legitimo violat dum festa labore,
Rite diem festum se coluisse putat.
Sic etenim veterum suadent exempla parentum,
Oreque veridici prodita justa Dei.
Verum igitur laudas? quando defendit uterque,
Legibus hic, causam moribus ille suam.
Si liceat juste causas expendere, festum
Ille colens violat, hic violando colit.

Fratres Fraterrimi.

CVm Monachi fratres sint quos vel candida vestis,
Vel nigra, vel gemino mixta colore tegit;
Quanta tamen miseros agitat discordia fratres,
Quam non fraternæ fœdera pacis amant?
Non ita germanum reducem trux oderat Atreus,
Atrea visceribus non satur ille suis.
Mitius Oedipodæ soboles exarsit in iras,
Mitior indomitas incitat ira feras.
Eventu ô simili cesset fraterna simultas,
Et dirimat calvos exitus iste patres.
Dentibus & gladiis in mutua funera currant,
Ira nec extremi cesset in igne rogi.

In Pantalabum.

DIcunt Grammatici suos Cucullos,
Dicunt rhetores horridos Cucullos;

Et quisquis Latias semel Camœnas
Vel primis modo contigit labellis.
Sic olim in Satyris Cucullum Aquinas
Et durum & venetum poëta dixit.
Verum Pantalabus severus ille
Franciscanus, & horridus sophista,
Clamosæ & Sophiæ senex magister,
Dicit perpetuo suam Cucullam,
Laudat perpetuo suam Cucullam,
Per sacram quoque dejerat Cucullam,
Per sacram quoque pejerat Cucullam
Suosque edocuit Cuculliones,
Sacra spem tibi ponere in Cuculla.
Prudens id facit ille, ne quid erres,
Non lapsu temerario loqueudi,
Nec quod sic genus ille fœmininum
Ardet jam miser impotente amore,
Calvo vertice, languidoque pene;
Sed quod relligiosa res sit illi,
Cum deest fœmina masculis abuti.

In eandem.

SI quis jam tremula piger senecta,
Morbo, aut vulnere languidus recumbat,
Statim Pantalabus sagax odorem
Sentit funeris, & cadaver, ante
Quam corvique, canesque, vultureque,
Et sagacius acribus Molossis
Per vestigia certa certus ædes
Ægroti petit esuritor audax,
Pulsa conjuge, liberis, propinquis,
Ceras delet, & oblinit priores,
Natos abdicat, occinitque in aurem
Morbo desipientis, & senecta
Deliri senis, ut caput Cucullo
Obducat, moriatur in Cucullo:

Amorem

Amorem superûm sacrum Cucullum
Timorem cacodæmonum Cucullum,
Cunctì delitias poli Cucullum,
Id unum canit, urget, orat, instat,
Id unum reboat, sonat, tonatque,
Id unum tamen expedire nescit
(Negotî quod erat caput) beati
Quî fit ut moriamur in Cucullo,
Cum nemo bene vivat in Cucullo.

De Monachis S. Antonii.

DIceris Antoni Porcos pavisse subulcus
Vivus, adhuc monachos lumine cassus alis,
Ut stupor ingenii est, ventrisque abdomen utrisque,
Sorde pari gaudent, ingluvieque pari.
Nec minus hoc mutum pecus est brutumque suillo,
Nec minus insipidum, nec minus illepidum.
Cætera conveniunt, sed non levis error in uno est,
Debuit & monachis glans cibus esse tuis.

In quendam Præsulem.

CUm te Mula vehit nihilo te indoctior ipso,
Et nitet, ut par est, murice uterque pari.
Quod non te procereſque colant & vulgus adoret,
Presbyteris, clamas, nullus habetur honos.
Non tum cessat honos, præsul cum spernitur excors;
Sed cum regnat, tum male cessit honos.

In Pantalabum.

VIs te miremur, putri quod verme cucullo
Undante absumpta viscera pelle patent:
Impia quod stolido vendas mendacia vulgo,
Quod laudet nugas plebs male sana tuas;
Quod male dum cantas, quos non intelligis hymnos;
Rancida de balba sibila nare sones;
Quod tribus anticyris caput insanabile radas,
Quod bibat immundam calceus udus aquam;
Quod tunicam fluxam nodosa cannabe cingas,

Cum

Cum melius fauces ſtringeret illa tuas.
Miramur certe, ſed non cum deſide vulgo,
Sed velut Harpias, Gorgonas aut Furias.

Fratres extra mundum.

PEde, manu, lingua, fratres munda omnia fœdant,
In mundo merito ſeſe habitare negant.

In Petrum Gonellum Dominicanum.

IN vino audivit verum latitare Gonellus,
Seſquipede extento pinguis aqualiculo.
Sic ne, ait, in nugis fruſtra conſumpſimus annos,
Et tulimus tetricæ jurgia lenta ſcholæ?
Ergo vale ſterilis veri Sorbona, tuumque
Accipe diſcipulum docta taberna novum.
Ex illo ad craſſam ſcrutatur dolia fecem,
Pervigil & noctes perbibit atque dies,
Tandem conſumptis fœcunda in pocula nummis,
Hoc veri invenit: Nil ſcio, nil habeo.
Sòlandoque ſui lepidè ludibria damni,
Socrate ſe jactat non minus eſſe ſophon.

In eundem.

CUm vetus effuſo biberetur milite vinum,
Nec fore maturum ſpes foret ulla novum:
Immatura pater biberet ne vina Gonellus,
Matura Stygias morte petivit aquas.

Adventus in Galliam.

JEjuna miſeræ teſqua Luſitaniæ,
Glebæque, tantum fertiles penuriæ
Valete longum. At tu beata Gallia
Salve bonarum blanda nutrix artium,
Cœlo ſalubri, fertili frugum ſolo,
Umbroſa colles pampini molli coma,
Pecoroſa ſaltus, rigua valles fontibus,
Prati virentis picta campos floribus,
Velifera longis amnium decurſibus,
Piſcoſa ſtagnis, rivulis, lacubus, mari,

Et

Et hinc & illinc portuoso littore
Orbem receptans hospitem, atqui orbi tuas
Opes vicissim non avara impertiens,
Amœna villis, tuta muris, turribus
Superba, tectis lauta, cultu splendida,
Victu modesta, moribus non aspera,
Sermone comis, patria gentium omnium
Communis, animi fida, pace florida,
Jucunda, facilis, Marte terrifico minax,
Invicta, rebus non secundis insolens,
Nec sorte dubia fracta, cultrix numinis,
Sincera, ritum in externum non degener.
Nescit calores lenis æstas torridos,
Frangit rigores bruma flammis asperos,
Non pestilentis pallet Austri spiritu
Autumnus æquis temperatus flatibus,
Non ver solutis amnium repagulis
Inundat agros, & labores eluit.
Ni patrio te amore diligam, & colam
Dum vivo, rursus non recuso visere
Jejuna miseræ tesqua Lusitaniæ,
Glebasque tantum fertiles penuriæ.

Brasilia.

AFrica deseritur, miles mendicat egenus,
Vi sine tuta fugax oppida Maurus habet.
Accipit obscœnos Brasilia fusca colonos,
Quique prius pueros foderat, arva fodit.
Qui sua militibus tollit, dat rura cinædis.
Jure sub adverso nil bene Marte gerit.

In Colonias Brasilienses vel Sodomitas.

DEscende cœlo turbine flammeo
Armatus iras Angele vindices,
Libidinum jam notus ultor
Exitio Sodomæ impudicæ.
En rursus armis quod pereat tuis

Lustrum

Lustrum Gomorrhæ suscitat æmulum
Sirûm propago, & execrandæ
Spurcitiæ renovat palæstram.
Pars ista mundi quam sibi propriam
Sedem dicavit mollis amœnitas,
Luxusque, sub fœdis colonis
Servitium tolerat pudendum.
Abominandis arsit amoribus
Strigosus æstu, pauperie & fame,
Glandis vorator virulentum
E rhaphanis redolens odorem.
Quem, rere, ponet nequitiæ modum
Frænis libido libera? & insolens
Humanioris ferre victus
Illecebras meliore cœlo.
O Christiani infamia nominis,
O fœda labes & nota temporum,
O turpium turpisque causa, &
Exitus, & pretium laborum.
Ignota rostris verrimus æquora,
Gentes quietas sollicitavimus
Terrore belli, orbisque pacem
Miscuimus misero tumultu.
Par ferrum & ignem & mare naufragum
Secreta rerum claustra refregimus,
Ne deesset impuris cinædis
Prostibulum Veneris nefandæ.
Gens illa nullos mitis in hospites,
Et ora victu assueta nefario,
Portenta conspexit Cyclopum
Sanguinea dape fœdiora.
Nunc Scylla sævos exere nunc canes,
Nunc nunc Charybdis vortice spumeo
Convolve fluctus, & carinas
Flagitiis gravidas resorbe.
Aut hisce tellus in pavulos specus,

Æther-

Ætherve flammis perde sequacibus
Turpes colonos, Christianæ
Dedecus opprobriumque terræ.

In Antistitem quendam.

ESse Lutheranum rumor te posthume clamat:
Sed tuus Antistes te tamen esse negat.
Tam scortaris (ait) quam si vel Episcopus esses,
Et potas dubiam pervigil usque diem.
Nec memor es Christi, nisi cum jurare libebit,
Nec scis scripturæ vel breve Jota sacræ.
Nempe per hæc suevit nunquam fallentia signa
Ille vigil sanas noscere pastor oves.
Quisquam igitur dubitat, rumor ne an Episcopus erret,
Tam bene commissam qui sibi novit ovem.

In Codrum.

ILle senex civis rigidique exemplar honesti,
Codrus, heri parvo conditus est tumulo,
Sed neque funereæ præcessit næuia pompæ,
Pensilibus signis nec nituere faces:
Lurida nec pullam sumpsit cognatio vestem,
Tinnula nec mœstos æra dedere sonos:
Funera nec densæ celebrarunt agmina turbæ,
Præfica nec luctum sollicitavit anus:
Vix datus est tumulus. Codrum si rêre fuisse
Forte Lutheranum, fallere, pauper erat.

In Chrysalum.

FLava Ceres longi spes interceperat anni,
Aruerat pigro vinea tosta gelu,
Morbus oves rapuit, furto periere capellæ,
Inter opus fracti succubuere boves.
Plena domus belli subito est direpta tumultu,
Et male celatas latro refodit opes,
Ergo opibus caris cum Chrysalus esse superstes
Nollet, & in laqueum jam sua colla daret:
Occurrit laqueum nummis venire quaternis:

Erg

Ergò nos gratis nec moriemur, ait.
Ensis adest, stricto transfigere pectora ferro
Dum parat, & sumptus hic quoque adesse videt:
Tanti fossor (ait) tanti vespillo, sacerdos,
Cereus, & tanti cymbala rauca crepant;
Et precibus pretium est etiam, pretiumque sepulchro;
Ergo placet rapidis mergere corpus aquis.
Dumque cadit, certe quamvis mare, dixit, avarum est,
Attamen hic gratis, credo, jacere licet.

Somnium.

MAne sub auroram nitidæ vicinia lucis
Pallida venturo cum facit astra die;
Arctior irriguos somnus complectitur artus,
Demulcent placido languida membra sinu,
Cum mihi Franciscus nodosa cannabe cinctus,
Astitit ante torum stigmata nota gerens.
In manibus sacra vestis erat, cum fune galerus;
Palla, fenestratus calceus, hasta, liber.
Et mihi subridens, hanc protinus indue, dixit,
Et mea dehinc mundi transfuga castra subi.
Linque voluptates cum sollicitudine blandas,
Vanaque continui gaudia plena metus.
Me duce spes fragiles, & inanes despice curas;
Et superûm recto tramite limen adi.
Obstupui subita defixus imagine, donec
Vix dedit hos tandem lingua coacta sonos.
Pace, inquam, vestri liceat depromere verum
Ordinis, haud humeris convenit ista meis.
Qui feret hanc vestam, fiat servire paratus;
At mihi libertas illa paterna placet.
Qui feret hanc; ponat perfricta fronte ruborem;
At non ingenuus nos sinit ista pudor.
Qui feret hanc, fallat, palpet, pro tempore fingat:
At me simplicitas, nudaque vita juvat.
Nec me Phthiriasis, nec rancida cantio terret,

Inqu

Inque diem ignavæ vivere more feræ;
Oſtia nec circum magno mugire boatu,
Si tamen his nugis ætheris aula patet.
Pervia ſed raris ſunt cœli regna cucullis;
Vix monachis illic creditur eſſe locus.
Mentior, aut peragra ſaxo fundata vetuſto
Delubra, & titulos per ſimulacra lege;
Multus honoratis fulgebit Epiſcopus atris,
Rara cucullato ſternitur ara gregi.
Atque inter monachos erit hæc rariſſima veſtis;
Induat hanc, ſi quis gaudeat eſſe miſer,
Quod ſi tanta meæ tangit te cura ſalutis,
Vis mihi, vis animæ conſuluiſſe meæ?
Quilibet hac alius mendicet veſte ſuperbus;
At mihi da mitram, purpureamque togam.

Palinodia.

Vlſus eram nuper cœli procul aurea ſupra
Sidera Gorgoneo ſcandere vectus equo;
Qui ſecat in geminas orbem via lactea partes,
Et Jovis ad magni limina pandit iter
Vis mihi ſit mundi reſerare arcana latentis,
Fas mihi ſit vera pandere viſa fide.
Non ego Phlegræis venio ſpeculator ab armis,
Rurſus ut attonitum terreat Oſſa polum;
Nec mihi furtivæ damnarunt crimina flammæ
Viſcera Caucaſeis dilanianda feris;
Nec mea garrulitas ſacræ male conſcia menſæ
In refugo meruit flumine ferre ſitim.
Sacra fero, miranda cano, memoranda revolvo,
Ut colat æternos impia turba Deos.
Rurſus ut ingrato ſuperùm clementia mundo
Nota ſit, & quiſquis numina novit, amet.
Ergo ubi ſiderei ſteteram prope limina templi,
Explicuit fulvas regia vaſta fores.
Vix ſubito duri me judicis ante tribunal

Increpitans,

Increpitans, magno murmure, turba trahit,
Rasus erat vertex, facies irata, minaxque,
Et brevior tristi barba supercilio.
Omnibus unus erat cinctus, color omnibus unus,
Qui solet esse asinis, anseribusque feris,
Qui color in salice est, & Palladis arbore, qualem
Hospita Threicii gurgutis ales habet.
Et nisi fluxa sinus talos penderet ad imos,
Cercopithecorum penula vestis erat.
Idem cinctus erat, cultus, vultusque colorque
Judicis, & paribus frons caperata minis.
Vno aliis dispar discrimine; quod foret acri
Aut stimulo spinæ sanguinolenta manus;
Aut rigida forsan nimis oblectante puella,
Fœmineæ palmas cuspide fixus acus.
Et quassans caput; suffusus lumina flamma,
Irato tales fudit ab ore sonos;
Tune, ait, in nostro ausus blaterare sodales,
Nil veritus calvos tot violare senes?
Prodere nec populo mysteria nostra profano,
Sanctaque funereæ spernere juga togæ?
Lignipedes ridere patres sanctamque coronam,
Et mendicatos absque pudore cibos?
Quid cum fratre soror clausa sine lumine cella,
Quid tyro imberbis cum seniore gerat?
Frustra pontifices cœlo nos æqua potestas,
Frustra nos Regum sceptra verenda timent:
Si tibi fas nostræ est impune illudere sectæ,
Si plebs exemplo sollicitata tuo
Rideat; exerta comitetur sannio lingua,
Perque vias digito stulta juventa notet.
Vos, age, quid statis? scelerato auferte lacernam,
Vt vitium linguæ cætera membra luant.
Nec mora, diripiunt fratres à pectore vestes,
Sectaque nodosa cannabe terga notant,
Alternantque vices, & acerbant verbera verbis,

Verba

Verba oculis, oculos nutibus atque minis.
um feriunt, numerant ad singula verbera Divos,
Grata foret cunctis ceu mea pœna Deis.
ec mea carnifices fratres laſſant mala, quamvis
Deficerent Divi, deficeretque dies.
rdiderat rabieſque modum, plagæque figuram,
Atque unum in toto corpore vulnus erat.
alis erat, ſi vera fides, Hyeronimus olim,
Dum ſtudium ob Tulli vapulat ante Deum:
c ante direpta Satyrum videre Celenæ,
Tibia cum blandæ eſt victa canore lyræ.
primum fari licuit, meque ipſe recepi
Nudus, & in nuda ſanguinolentus humo,
lamabam, Nunc parce pater, nunc parcite fratres,
Cæde mea ſanctas conſcelerare manus.
rce pater ſic ille ſacer Seraphicus ordo
Floreat auſpiciis ſanctior uſque tuis:
mendicantum genti turba inſcia veri
Affluat, & nunquam credula deſit anus:
ſtra nec incauto pateant mendacia vulgo,
Nec videat craſſos plebs tunicata dolos:
nova ſub patribus tironum turba ſeveris,
Inveniat quæſtus ingenioſa novos:
male luſtratis manes excire ſepulcris?
Fingere ſeu tacita ſomnia nocte libet,
ligio nubes animis offundat agreſtum,
Objiciat tenebras ſancta Laverna ſuas.
uzque vident oculi ſe non vidiſſe reantur,
Deque fide facti ſit dubitare nefas.
uod ſi forte ſacra lateat ſub veſte puella,
Quæ relevet longæ tædia lenta viæ,
tenuet multa craſſum farragine corpus,
Si caro ſpiritui quando rebellis erit;
alida decipiant animos commenta profanos,
Et vetet ulterius quærere velle Timor.
& incautos pietatis imago maritos,

Et capiat faciles ſicula tenta nurus.
Sic tibi, ſi quando junges per ſtagna, lacuſque
Cum ranis ſocias alitibuſque preces,
Nulla tuum ſuperet cornix vel rana canorem,
Oreve præcipitet mobiliore ſonos.
Sive tibi pulex, fraterve pediculus obſit,
Et tenuem ſignet puſtula multa cutem,
Innocuos ungues utriuſque à ſanguine ſerves,
Non tibi cognata pollue cæde manus:
Sed tua fraterno pietas dignetur amore,
Ut ſolita eſt, vulpes carnivoroſque lupos:
Et quibus indulſit vitam pater omnibus idem,
Sive ferat tellus, ſeu ferat illa fretum,
Mortua tu comedes animalia, culpa profani
Sit populi iis vitæ corripuiſſe moras.
Quæcunque in ſacram fratrum convicia veſtem
Non verita eſt olim fundere lingua procax,
Cuncta recantabo, maledicta priora rependam
Laudibus, & fratrum nomen in aſtra feram.

Palinodia.

VObis relligio eſt ſincero aſſueſcere recto,
Relligio eſt Chriſti facta, fidemque ſequi:
Raraque ſimplicitas, & rara modeſtia vobis,
Et virtus rara eſt, & probitatis honos:
Faſtus inauditus, nullaque libidine victum
Robur, nec duro fracta labore manus:
Claſſica non placidos turbant Mavortia ſomnos,
Nil opus inſana verba locare foro;
Semina non arvo, non vitem credere ſulco,
Nec dare nubifero vela neceſſe Noto;
Sed veluti mures alieno parta labore
Carpitis, & vitam ducitis angelicam.
Vos chorus, & cantus, nitidi vos floribus horti,
Cinctaque porticibus tecta ſuperba tenent,
Quicquid ubique labor per dura pericula quærit,

Quod

Quod clam fur aufert, latro palamve rapit.
Vos penes est fructus, penes est vos usus & esus,
Ad dominos redeunt damna, pericla, dolor;
Copiaque & luxus vobis in paupere vita est,
Nil est, & superant multa, nihilque deest.
Vos pro me misero fratres orate, patremque
Flectite, pro vobis sic roget ille Deum.
Ac flectat; nos interea, quod possumus unum,
Facta recantatis splendida carminibus
Vicemus; teneræ nec furta filebo juventæ,
Addita nec manibus stigmata, nec pedibus.
Siquæ longa forent numeranti singula, ac unum
Non est fas numeris præteriisse meis.
Nunc furens male morigeri petulantia membri
Urebat patrem sævius igne pium.
Quid faceret? peteret sanctarum claustra sororum?
Claustra procul, nusquam sancta propinqua soror.
Vulgivagum peteret populo spectante lupanar?
Nequitiæ fieret proditor ipse suæ.
Loquio matres blando tentaret honestas?
Ferre nequit longas sicula tenta moras.
Ergo velut taurus crabronum cuspide fixus,
Corripuit, rabies qua stimulabat, iter.
Nudus & in gelida stratus nive membra volutat,
Et fingit globulos, petterebratque nivem,
Imponitque suo veluti collaria peni,
Et jubet optata conditione frui.
Hæc, ait, Æmilla est, hæc est generosa Corynna,
Hæc illa est longis Gellia flava comis,
Deinde alias numerat præstanti corpore Nymphas:
Nomine formosæ nulla corona caret;
Cum veluti Cossus spoliis insignis opimis,
Per fora, per vicos victor amoris ovat.
Parcite, clamabat, me parcite dicere sanctum,
Non ego sum, ceu vos creditis esse, pius.
Cum miser, & merito duro sic plector ab hoste,

Quod

Nequitiæ

Nequitiæ pœnas persoluoque meæ.
Bene coronato populus dum spectat ouantem,
Hic silet, hic risu personat, ille dolet.
At miseræ matres, nuptæ innuptæque puellæ
A lacrymis siccas non tenuere genas.
Illa quidem justis res annumeranda triumphis
Inter facta pii prodigiosa patris,
Quod quamvis asinis membrosior omnibus esset,
Et Venerem in nulla perdomuisset equa:
Tot tamen haud multis mulos genuisset in annis,
Quot nec in umbriferis Mænala celsa jugis.
Vt pater audivit sancti præconia membri,
Lætior ad laudes jam meliorque suas,
Arrisit, tremulosque abiit prurigo per artus,
Et me cum somno deseruere minæ.

GEORGII BVCHANANI SCOTI ELEGIARUM LIBER.

Quam misera sit conditio docentium literas humaniores Lutetiæ.

Te lèves nugæ, sterilesque valete Camœnæ,
Gratáque Phœbæo Castalis unda choro.
Ite, sat est: primos vobiscum absumpsimus annos,
Optime pars vitæ deperiitque meæ.
Quærite, quem capiat jejuna cantus in umbra:
Quærite qui pota carmina cantet aqua.
Dulcibus illecebris tenerum vos fallitis ævum,
Dum sequitur blandæ carmen inerme lyræ.
Debita militiæ molli langueſcit in umbra,
Et fluit ignavis tracta juventa sonis.

Ante

Ante diem curvos senium grave contrahit artus,
Imminet ante suum mors properata diem:
Ora notat pallor, macies in corpore toto est,
Et tetrico in vultu mortis imago sedet.
Otia dum captas, præceps in mille labores
Irruis, & curis angeris usque novis.
Nocte leves somnos resolutus compede fossor
Carpit, & in mediis nauta quiescit aquis:
Nocte leves somnos carpit defessus arator,
Nocte quies ventis, Ionioque mari:
Nocte tibi nigræ fuligo biberida lucernæ,
Si modo calliopes castra sequenda putes:
Et tanquam Libyco serves curvata metallo
Robora, & Herculea poma ferenda manu.
Pervigil in lucem lecta atque relecta revolves,
Et putri excutiet scripta sepulta situ.
Sæpe caput scalpes, & vivos roseris ungues,
Irata feries pulpita sæpe manu.
Hinc subitæ mortes, & spes prærepta senectæ,
Nec tibi fert Clio, nec tibi Phœbus opem.
Si caput in cubitum lassa cervice recumbat,
Et sopor exiguus lumina fessa premat:
Ecce, vigil subito quartam denuntiat horam,
Et tonitru horrifico lumina clausa quatit.
Excutit attonito somno sonus æris acuti,
Admonet & molli membra levare toro.
Vix siluit, jam quinta sonat: jam janitor urget
Cymbala, tirones ad sua signa vocans.
Mox sequitur longa metuendus veste magister,
Et humero lævo mantica terga premit.
Dextera crudeli in pueros armata flagella est:
Læva tenet magni forte Maronis opus.
Jam sedet, & longis clamoribus ilia rumpit,
Excutit implicitos ingenioque locos.
Corrigit, & delet, mutat, vigilata labore
Promit, in obscuro quæ latuere diu.

Magna, nec ingeniis ævi explorata prioris
Eruit, inventas nec sibi celat opes.
Alter abest, petiturque alter, mercede parata
Qui vocet & fictos condiat arte dolos.
Ille caret caligis: hæc rupta calceus alter
Pelle hiat: ille dolet, scribit & ille domum.
Hinc virgæ, strepitusque sonant, fletusque rigantur
Ora, inter lacrymas transigiturque dies.
Dein nos sacra vocant, dein rursus lectio, rursus
Verbera; sumendo vix datur hora cibo.
Protinus amota sequitur nova lectio mensa,
Excipit hanc rursus altera, cœna brevis;
Surgitur, in seram noctem labor improbus exit,
Ceu brevis ærumnis hora diurna foret.
Quid memorem interea fastidia mille laborum,
Quæ non ingenua mente ferenda putes?
Ecce tibi erronum plenas ex urbe phalanges,
Terraque ferratis calcibus icta tremit;
Turba ruit, stolidasque legentibus applicat aures,
Quales Phœbææ Phryx dedit ante lyræ.
Et queritur nullis onerari coir pita chartis,
Esse & Alexandrum nullo in honore suum;
Nec grávidum pleno turgescere margine librum,
Neglectumque premi vile Guidonis opus,
Curritur ad montem magno cum murmure acutum,
Aut alias ædes, sicubi Beta sapit.
Quid referam quoties defenditur acer Orestes,
Carmina vel numeris cum caruere suis?
Arcadico juveni quod læva in parte mamillæ
Nil salit, iratus clamat uterque parens;
Conqueritur nullo labentia tempora fructu,
Totque diu sumptus deperiisse suos.
Æstimat & nostros non æqua lance labores,
Temporis & nulla damna rependit ope.
Adde, quòd Aonidum pauperras semper adhærens
It comes, & castris militat ipsa suis;

Sive canas acies in Turcica bella paratas,
Sive aptas tenui mollia verba lyræ;
Sive levi captas populi spectacula socco,
Turgidus aut tragico syrmate vertis humum;
Denique quicquid agis, comes assidet improba egestas,
Sive poëma canis, sive poëma doces.
Bella gerunt urbes septem de patria Homeri;
Nulla domus vivo, patria nulla fuit.
Æger, inops patrios deplorat Tityrus agros,
Statius instantem vix fugat arte famem.
Exul hyperboreum Naso projectus ad axem,
Exilium Musis impurat ille suum.
Ipse Deus vatum vaccas pavisse Pheræas
Creditur, Æmonios & numerasse greges.
Calliope longum cælebs cur vixit in ævum?
Nempe nihil, doti quod numeraret, erat.
Interea celeri cursu delabitur ætas,
Et queritur duram tarda senecta famem,
Et dolet ignavis studiis lusisse juventam,
Jactaque in infidam semina mœret humum;
Nullaque maturis congesta viatica canis,
Nec faciles portus jam reperire ratem.
Ite igitur Musæ steriles, aliumque ministrum
Quærite; nos alio sors animusque vocat.

Maja Calenda.

Festa vocant, lætisque comes lascivia festis,
Et chorus, & choreæ blandus amicus Amor.
Indit & admissis levis indulgentia frenis,
Et levat assueto libera colla jugo.
Interea vigiles paulum secedite curæ,
Et genitor curæ dure facesse labor.
Este procul lites, & amaræ jurgia linguæ,
Mixtaque flebilibus mœsta querela sonis;
Dum renovat Majus senium revolubilis ævi,
Et teneram verno pingit honore solum;

Dum cœli juvenile decus, mundique juventa,
Per non ingratas itque reditque vices,
Inque recurrentes sine fine revertitur ortus,
Et nunquam fessis sæcula lustrat equis.
Hunc jocus, hunc tenera mensem cum matre Cupido
Vendicat: hunc risus, & sine felle sales:
Hunc hilaris Genius, Genii & germana Voluptas,
Et pellucentes Gratia picta sinus.
Ipsa suo Cypris præsens aspirat honori,
Et recreat flamma splendidiore polum:
Ipsa novos cultus, niveoque monilia collo
Induitur, Marti ceu placitura suo.
Lætus Amor, jaculis Sicula fornace recoctis,
Splendida sanguinea spicula cote terit.
Has linit ambrosia, linit illas felle sagittas,
Et renovat flamma lucidiore faces.
Cernis ut Assyrios late Dea fragret odores,
Implicet & flavas verna corona comas?
Ut manus Eois radiet stellata smaragdis,
Ut fluat in nitidos aurea palla pedes?
Lustret ut intento choreas puer improbus arcu,
Ut tenera fundat spicula certa manu?
Ut face nunc juvenes, face nunc petat ille puellas,
Asperaque invicto fœdere corda domet?
Qua Dea progreditur fragrant per compita flores,
Et media placidum frondet in urbe nemus:
Qua Deus ingreditur, festi per compita plausus,
Et vox lætitiæ testis in astra volat.
Applauditque deæ stratis mare leniter undis,
Lætaque lascivis squamea turba choris.
Applauduntque Deo pueri, innuptæque puellæ,
Quels rudis in vacuo pectore flamma calet,
Plaudit utrique Deo quicquid creat humidus aër,
Quicquid alit tellus, æquora quicquid alunt.
Rara procellosæ fugiunt in vellera nubes,
Mollior arboreis sibilat aura comis:

Puriot

rior auratis Pyroeis ſplendeſcit habenis,
Phœbus ab æquoreis purior exit aquis:
erba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor,
Luxuriat lætum læta per arva pecus.
Carcere liber equus ſpaciis laſcivit apertis,
Jactat & undantes per fera colla jubas.
Tondet ovis pratum, petulans ſalit agnus in herba,
Pro nivea taurus conjuge bella gerit.
Lupis inacceſſæ ſcandunt dumeta capellæ,
Hœdus & infirma prælia fronte movet.
Interea paſtor geniali ſtratus in umbra,
Diſcutit incomptis tædia lenta modis:
Nunc & odorata ſomnos invitat in herba,
Nunc ſtrepitum captat prætereuntis aquæ:
Intentuſque ſedet liquidas piſcator ad undas,
Dum tremulum fallax linea ſentit onus:
Forſan & eluſos quærit quibus inſtruat hamos,
Explicat aut cauta retia longa manu.
Pampinus appoſitæ complexus brachia ſylvæ,
Veſtit adoptivis robora nuda comis,
Vina nemus pingunt, meditatur vinea botros,
Proventu ſegetis dives inundat ager.
Myrtus in calathis tibi lilia Theſtyli cana
Servat, & in calathis aurea mala ſuis.
Jamque ſuis nidis Progne, Progneſque ſororem,
Et te cum nidis blanda columba tuis.
Turtur per virides ludunt examina ramos,
Et tenui ſylvas gutture mulcet avis.
Talia Chaoniæ jungunt laſciva columbæ,
Ingemit extinctum tinnula mater Ityn.
Nunc juvat ad nitidum pennas extendere ſolem,
Hæc querulam pleno convolat ore domum,
Hæc luteum ſuſpendit opus, fugit illa per auras,
Et liquidas alis ſtringere gaudet aquas.
Lætatur ager, rident ſylvæ, micat igneus axis,
Et placidum ſternit lenior aura fretum.

Hinc procul ergo abeant cruciantes pectora curæ,
Vanaque quærendæ sollicitudo rei.
Pone supercilium capulo vicina senectus,
De tetrica rigidas excute fronte minas.
Vtque novus, positò veteri squalore senectæ,
Pandit odoriferas fertilis annus opes;
Postque pruinosæ languentia frigore brumæ
Ruta novat veris floridioris honos;
Vos quoque paulisper placidos diffundite vultus:
Aspera cum duris ponite jussa minis,
Carpite dum fas est fugitivæ gaudia vitæ,
Credite vos juvenes esse, fuisse senes.
Ut sua munifico diffundit præmia vultu
Omniferos pandens copia larga sinus!
Vt vetat ignavæ reparans incommoda brumæ,
Turpia sollicitæ damna timere famis!
Pandite sepositas quas celant horrea fruges,
Parcaque congestas arca refundat opes,
Nec tenebris claudat generosum cella Lyæum,
Quem dat arenoso Vasconis uva solo;
Qui nisi depromis acri languescit aceto,
Teque monet vitæ commoditate frui.
Vos quoque turba feri pueris invisa magistri,
Qui geritis dura lenta flagella manu,
Ponite difficiles in idonea tempora vultus,
Incutiant nullos verbera secta metus.
Parcite plagosis ferulis, virgæque sonoræ,
Nec scuticæ teneras lædat habena manus.
Candida nec mœstis suffundite fletibus ora,
Nec fœdet niveam pustula rapta cutem.
Post sua Pieriis succedent otia Musis,
Largaque Castalius fœnera reddet ager.
Interea juvenes molles celebrate choreas,
Et genium festis exhilarate jocis.
Læta fugent lites, ludis concedite luctus,
Pro risa risus, crimine carmen eat.

Nec

Nec tetrici nuptas custodia dura mariti
Arceat, aut dura janua clausa sera;
Sollicitæ timidas nec matris cura puellas
Cogat in obscura delituisse domo.
Pandite lacteolas (jussit Cytherea) papillas,
Excipiant flavas lactea colla comas.
Luceat igniferis Sidonia palla pyropis,
Pulchra verecundus purpuret ora pudor.
Hæc sunt militiæ Mavortia tela potentis,
Tela triumphatis imperiosa Deis;
Tela, quibus fusis juvenilis millia turbæ
Plurima cum pereant, plura periisse petunt.
Dum choreas ætas, dum blandi gratia veris,
Libera dum festus gaudia Majus habet,
Carpe rosas, &, ni carpas, peritura ligustra,
Et vitæ credas hæc simulachra tuæ.
Horrifer ut Boreas agri genialis honorem
Exuit, ut canas fundit in arva nives;
Frondibus ut spoliat sylvas, ut floribus hortos,
Pigraque concretis flumina frenat aquis;
Sic tibi deformes mutabunt tempora cani,
Contrahet & vultus arida ruga tuos.
Pendebit laxata cutis, rubigine dentes
Squalebunt, oculos inficietque rubor.
Mellea deficiet facundæ gratia linguæ,
Imminet en vitæ frigida bruma tuæ.
Dum nos ergo sinunt fata invidiosa, senecta
Temporis utatur vere, juventa suo.

Ad Briandum Vallium, Senatorem Burdegal. pro Lena apologia.

Posse putet quisquam fieri, doctissime Valli,
In famulas Veneris durus ut esse queas?
Idem posse suos in fontes flumina labi
Credat, & adversis astra redire rotis.
Et tamen in fontes ut flumina lapsa recurrant,
Et retro aversis astra ferantur equis,

Non erit in Veneris Valli censura ministras
Aspera, nec rigidis contrahet ora minis.
Non ea rusticitas, rigor est nec tetricus illi,
Cordaque montanis asperiora feris;
Sed facilis candor doctisque exculta Camœnis
Pectora, quæ sævæ nil feritatis habent?
Quæ jocus & salibus capiat condita venustas,
Quæque juvent risus, gratia blanda, lepos.
Adde quod est levibus non impenetrabile telis
Cor tibi: sensisti tu quoque quid sit amor.
Inter & ingenuas, præstas quibus omnibus, artes,
Materiam flammis repperit ille tuis.
Cum tibi jucundo pectus premeretur amato,
Serperet in curas & nova cura tuas,
Quæ tibi mens? quæ vita animi miserande, fuisset
Tum tibi, si fidam lena negasset opem?
Olim tu quod eras, alios nunc esse putato:
Quæque tibi fuerant, iis modo grata puta.
Aut potius, juvenes ceu fis revolutus in annos,
Ante tuum hanc causam finge tribunal agi.
Finge ream lenam, juveni quod morte sub ipsa
Officii fuerit fida ministra sui:
Quod medico certam nullo spondente salutem,
Spem misero vitæ fecit, opemque tulit:
Quod natum patri, civem servaverit urbi:
Hæc age quo pœnæ nomine digna putes?
At vos majorum requiescite molliter umbræ,
Vestraque purpureo floreat urna croco,
Qui bene servati statuistis præmia civis,
Ut premeret fortes querna corona comas,
Illo debuerat mulier tam strenua nasci
Tempore, virtuti cum suus esset honos.
Clarior haud esset Latiis Laurentia fastis,
Aut Dea, quæ nuda vult meretrice coli.
At nunc invidiæ est virtus: contemptus honesti,
Neglecto recti pondere, regna tenæ.

Qui

Quæ fora tot caperent ſtatuas, ſi digna fuiſſent
Reddita virtuti dona virago tuæ?
Quæ nunc me miſerum, es rea criminis, id modo Crimen
Siſit, quo dempto vivere nemo poteſt.
Officium ſi crimen erit, ſi nocte dieque
Aſpera blandiloqua frangere corda prece;
Vincula ſi Veneri ſunt noxia, legibus arce;
Nulla dehinc ornet limina feſtus Hymen.
Ne liceat gravibus medicos accerſere morbis,
Si nullum medicos qui vocet, eſſe licet.
Sin & blanda Venus generantum ſæcla propag
Et medicam morbis addere fas ſit opem;
Poſcere ſin fas eſt, quæ fas feciſſe, rogare
Et medicum, & Venerem conciliare licet.
Quod ſi parva licet magnis componere, lenæ
Munere comperies quot placuiſſe Deos?
An ne aliud quam lena Venus, quam leno Cupido?
Quæque præeſt primis pronuba Juno toris?
Quique domas duras Domiti, & Domiduce puellæ
Ductor ad externos cum venit illa Lares?
Anne Jugativum tibi, Pilumnumque, Premamque,
Pertundam, & Subigum teque Hymenæe canam?
Cumque Libentina Manturnam, Volupiamque,
Et quæ de timida virgine nomen habet?
Sedula multorum, Valli, ſi lena deorum
Implevit partes, crimen id eſſe putas?
Dedecus eſt homini, quod numinis æquat honores;
Res erit huic pœnæ quæ dedit aſtra Deis?
Sed neque connubiis præſunt hæc numina ſolis,
Et ſine connubio eſt non inamœna Venus.
Reſpice Pieridas, Valli, tua numina, Muſas,
Virgo in virgineo vix erit ulla choro.
Orphea mulcentem ſylvas agnoſcit, & amnes
Calliope genitrix Vraniæque Linum.
Furta tegens uterus reliquas facit eſſe pudicas;
Quæ caſta eſt? ſterilis, vel ſine teſte parens.

Nec tædis super astra fides servata maritis,
Nec patrem appellas ipse Gradive Jovem.
Forte pudicitiæ sæclis fuit ampla vetustis
Gloria; sed titulo gloria sola tenus.
Quam nunc utilitas, mos, consensusque recusat
Publicus, haud falso si licet ore loqui.
Cum mare, cum tellus homines populetur, & ignis,
Tot pereant morbo, tot fera bella necent;
Cumque hominum in pejus solertia callida semper
Inveniat causas in sua fata novas;
Tun' prohibere potes Veneris commercia? lenas
Si tollis, veneris commoda quando vetas!
Tun' prohibere audes Veneris commercia, sola
Humanum poterunt quæ reparare genus?
Nam neque partheniis nunc quercubus editur Arcas,
Curetes pluvio nec geniti, imbre cadunt;
Nec gravida fratres funduntur nube bimembres,
Nec vivunt Pyrrhæ saxa animata manu;
Myrmidonas nusquam gignit formica, nec usquam
Ficta Promethæo spirat imago luto
Una quidem supereſt, supereſt ars unica, Valli,
Quæ reparat nostrum continuatque genus.
Huic quota pars restat detracto munere lenæ,
Sive torus, Veneris seu vaga furta placent?
Lena toros auget fœcunda prole maritos,
Ne serie soboles deficiente cadat.
At si legitimi serventur fœdera lecti,
Opprimet illustres quanta ruina domos?
Juppiter & Bacchus succurret munere lenæ,
Atque geret partes Mars & Apollo viri.
Gignet Alexandrum serpens, qui Persida vincat,
Perniciem Libyes Scipiademque draco:
Aut personatus juvenis sub nomine amicæ
Sacra Bonæ intrabit non temeranda Deæ.
Sed neque conjugium conjux castum expetet ullus,
Si quicquam sano in pectore mentis habet.

Quæ

Quæ casta est, tetrica est, eadem tristisque, nec octo
Diducit risu mensibus ora quater.
Oscula dat veluti pulla cum syndone mater,
Funera quæ nati luget acerba sui.
Prætereo prudens quos nox, thalamusque, torusque
Continet occultos & sine teste jocos:
Quos mihi si tollis, nec casta Lucretia conjux
Hac placeat lecto conditione meo.
At quæ furtivæ Veneris commercia novit,
Mille virum tristem leniet illa modis.
Si peregre it, plorat: redeuntem amplectitur, ulnis
Compri nit, exanimis deficit inque sinu:
Accusatque moras, & verbis oscula jungit;
Oscula dum jungit fletibus ora rigat.
Et queritur ceu lassa prior suspiria ducens,
Percursatque agili sedulitate domum.
Hæc bona si doctæ debent connubia lenæ,
Quantum illi cælebs debeat ergo torus?
Debet ei cælebs, gelido quod sidere brumæ
Non cubet occlusas frigidus ante fores;
Fabula quod non sit vulgi rumore siniſtro,
Apta quod officiis tempora liber agat.
Ipse tibi es testis, quid enim manifesta negemus,
Ars lenæ quantum commoditatis habet;
Quæ si opera quondam te destituisset amantem,
Venisset studiis heu mora quanta tuis?
Publica Burdegalæ prohibent decreta lupanar,
Judicio lenæ nec licet esse tuo.
Quid facient inopes juvenes, peregrinaque, turba?
Quid miseri rystæ, Funigerique greges?
Quid monachi reliqui? quorum tentigine nervos
Assidue vexant vina, juventa, quies?
Claudere cum precibus possint Acheronta, polumque,
Et cœli, stygias & reserare fores,
Secure ut precibus possint intendere, apud te
Illorum justas fac valuisse preces.

Adde quòd è furto proles felicius exit,
Quam cum legitimo vincula more ligant,
Nempe quod assuetæ Veneris fastidia gignit
Copia, nec gratam quod licet, esse solet.
Sensus hebes languet; torperque ignava voluptas:
Actius ardescit sæpe repulsus amor.
De Junone Jovi satus est modo Mulciber unus,
Claudus, ab Ætnæis squalidus usque rogis
Mars furto, & Pallas, Phœbus, Bacchusque, Venusque,
Etqui saxificæ Gorgonis ora tulit;
Quique tulit cœlum, quique extulit igne parentem,
Quemque suum auctorem Martia Roma vocat.
Quousque foret longe numerare molestius, undæ
Quam Libycæ fluctus si numerare velis.
Nec tamen hic metuit livor confingere crimen,
Esse ubi par merito gratia nulla potest.
Nec satis hoc visum est meritis non præmia reddi,
Sed vitii officio nomina falsa damus.
Peccet ut hic vulgus, queisque ignorantia crassa
Obsita Cimmeria pectora nube premit,
Absit ab ingenio, Valli, fœdissima labes,
Barbaries mores nec notet ista tuos.
Quod fuit officium quondam melioribus annis,
Ut vitium, crimen nequitiamque putes.
Nam neque vim vertit, nativaque nomina rerum
Ut niveas tingit cana senecta comas.
Nec si mutarit tempus cum corpore formam,
In vitium virtus degenerare potest.
Sola manet patiens ævi, securaque damni,
Nec metuit longas temporis una moras
Virtutem appellem? quid ni? quæ noxia nulli,
Eximia multis commoditate placet.
Ut tibi non profit, seris neque serviat annis,
Vtilis at nato forte erit illa tuo
Attamen haud Veneris tibi sic deferbuit ardor,
Nullaque sub docto pectore flamma calet,

Vt

eteres penitus possis abdicere amores,
Nullaque Cyprigenæ gaudia nosse deæ.
illa quoque ut capias, nimium livoris iniqui est,
Queis careas, alios velle carere bonis.
m licet acer equus senio sit fractus inerti,
Bellica cum raucæ signa dedere tubæ,
ente furit, terramque ferit pede, surrigit aures,
Robore adhuc retinens deficiente minas.
octor & emeritis Martem qui deserit armis,
Et procul à castris otia lentus agit,
ustruit exemplis juvenes, hortatibus implet,
Nec sibi calcatas obstruit ille vias.
bsit, ut invideas aliis tendentibus illuc,
Quo tibi, sed lenæ munere, facta via est.
er Charites, Musasque tuas, Valli optime, quarum
Funguntur lenæ carmina sæpe vice:
ystica per Veneris, quarum est lena una sacerdos,
Perque Cupidineas, tela timenda, faces;
er Veneris comites Bacchum risusque, salesque,
Quæque hilarent genium, gaudia læta, tuum,
el mitte innocuam, vel lenam absolve nocentem,
Si modo, quod lena est, lena sit ulla nocens.
inge tibi pariter cunctas procumbere lenas,
A quibus officium sedulitatis habes:
inge tibi pariter cunctas astare puellas,
Oreque blandiloquo talia verba queri:
ut noa damnato omnes, aut crimine solve,
Juncta etiam nostris est tua causa malis.
amna, si damnare potes, quæ noxia nulli,
Grata sua multis sedulitate fuit.
uam nemo accusat, quam nemo coarguit, idem
Quin testis culpam publicet ipse suam.
a potest mores, populo vel teste, teneri;
Legitimus quæstus nunc facit esse ream.
vitium esse putes, poteris non credere factum;
Si factum credas, ne vitium esse putes.

Ad

Ad Ptolomæum Luxium Taſſæum, & Iacobum Tevium, cum articulari morbo laboraret.

CIↃ IↃ XLIV.

O Animæ Ptolomæe meæ pars altera, tuque
Altera pars animæ, Tevi Jacobe, meæ,
Scire juvat quid agam? vivo modo, ſi modo vivit
Pondus iners, animæ corpus inane ſuæ.
Sed tamen ingratas ceu vivi ducimus auras,
Et trahit exanimem languida vita moram.
Ignea vis febris rapido ſic perfurit æſtu,
Ut minus Ætnæi ſæviat ira rogi.
Torrida concretis lapideſcunt viſcera grumis,
Et latebras renum calculus urit atrox.
Vt Cereris poſſint, ut Bacchi munera credi
Tacta Meduſæis obriguiſſe comis.
Sed tamen hæc noſtri levis eſt acceſſio morbi,
Et pars immenſi vix numeranda mali;
Humor enim cunctos late diffuſus in artus,
Qua jungunt flexus oſſibus oſſa ſuos,
Obſedit cœcas pigro mareore lacunas,
Cunctaque torpenti frigore membra ligat.
Ex humeris pendent ſine robore brachia laxa,
Nec fluidum cervix ſuſtinet ægra caput;
Genua labant, & crura tremunt, laſſique recuſant,
Tam celeres nuper, me modo ferre pedes.
Sic ego defunctus jam vivo, mihique ſuperſtes
Et vitæ amiſſo munere, fata moror.
Quodque mihi ſupereſt fugitivæ lucis, id omne
Dividit in pœnas Parca ſevera meas.
Nam dum lenta ſubit nervos pituita, caviſque
Inlatebris tabes viſcida membra coquit;
Tunc ego felicem Tityum atque Promethea clamo,
Vna quibus tantum viſcera carpat avis.
Non ita diſtentis laxantur corpora nervis,
Cum petitur dubii criminis indicium;

Non

ita vexatæ tenduntur vincula navis,
Cum Notus insano miscuit astra freto,
ubi desævit, succedit calculus: illum
Protinus enascens acrior hydra subit.
cava tinnitu demurmurat auris acuto,
Aut facit arentem febris anhela sitim:
sensim illabens lentus pulmonibus humor,
Vexatum tussi quassat utrumque latus.
Interea medicus decocti uligine ligni
Oppugnat lentam persequiturque luem.
cibus, hic potus tenuatos recreat artus,
Et cum vicina prælia morte gerit.
macie informi succum populante refugit,
Et vigor & vultu qui fuit ante color.
Squalidus obsedit faciem situs, ossaque præbent
Membra per arentem dinumeranda cutem.
Ut velut in speculo se lumina cernere nolint,
In latebras penitus retro abiere suas.
Denique vos animis talem me fingite, quales
Ad tumulos manes credit adesse timor.
Talia pinguntur miseris simulacra figuris
Terrificæ Mortis, mortiferæque Famis.
Me neque Tastæus, nec Tevius assidet, ore
Suaviloquo longum qui vetet esse diem:
Me mihi delicias blandi facit oris Alanus,
Nec lepida alludit garrulitate Petrus:
Me recreant animum doctis sermonibus ægrum,
Cætera Vasconiæ turba deserta scholæ.
Sed nec amicitiæ mihi pectora cognita certæ
In mediis hîc me deseruere malis.
Spe mihi medicas Groscollius explicat herbas,
Et spe languentem consilioque juvat:
Spe mihi Stephani solertia provida Carli
Ad mala præsentem tristia portat opem.
Numebus Aonij rarissima gloria cœtus,
Siciis vacuum non sinit ire diem.

Cæte-

Cæteraque ut cessent gelidè, pia cura sodalis
Et patris, & patriæ sustinet usque vicem.
Ista levant animum, cum tellus luce retecta est;
At cum sol vitreis præcipitatur aquis.
Ingeminant mœsto pallentes agmine curæ,
Fingit & informas somnia mille sopor.
Illa mihi vestros per cæca silentia vultus,
Oraque per tenebras conspicienda ferunt.
Alloquiisque levant animum fallacibus ægrum,
Et prohibent longas noctibus esse moras.
Sit licet hæc nimium levis, & fugitiva voluptas,
Dulce tamen caris sic quoque posse frui.
Fors & nocte istuc etiam me somnia portant,
Et staruor vestrum pallidus ante torum:
Et tenui fundens suspiria mœsta querela
Commiseror vitæ fata siniſtra meæ.
Hoc vetet illa mihi sors hactenus aspera, surda
Nec saltem hic nostras abnuat aure preces.
Et vos obscuræ suavissima pignora noctis
Somnia, pennato concita turba gradu,
Efficite absentes dolor hic ne tangat amicos,
Solus & è nostris sim miser ipse malis.
Quod si Parcarum non exorabile numen
Ruperit ante suum stamina nostra diem,
Sera mei fidos accedas fama sodales
Funeris, & longa quam; ose falle mora.
Et vos unanimes lacrymis absistite amici,
Neu gemitu manes sollicitate meos.
Si quis erit sensus supera quid agatur in aula,
Libera cum vinclis corporis umbra fugit,
Vester erit luctus nostræ quoque lugubris umbræ,
Nec mihi mors longi meta doloris erit.

Ad Franciſc. Olivarium, Francia Cancellarium, nomine Scholæ Burdegal.

SI pudor audaces sineret suus esse Camœnas,
Et qui virginibus purpurat ora metus;

Omnis

Omnis Aquitani properaret turba Lycæi
Ante tuas ſupplex mane rubente fores.
Quod tamen ingenuus fari pudor impedit illas,
Promptus & in ſexu debiliore rubor;
Una jubet, teneris tibi cognita ſcilicet annis
Pauca quidem hæc verbis nos memorare ſuis,
Pene ſuum rediit circumfluus annus ad ortum,
Et prope defeſſis Phœbus anhelat equis,
Ex quo pauperies inopes miſerabilis urget
Pieridas juveni numina nota tibi.
Si fera barbaries trepidos vaſtaret agreſtes,
Et quateret bello mœnia dirus Iber;
Publica privatas lenirent damna querelas,
Junctaque cum populi ſollicitudo metu.
Nunc mala tempeſtas belli deſæviit, urbes
Pax fovet, & pleno copia larga ſinu.
Rura quies ſecura colit, mercator inermis
Impavido rutas remige ſulcat aquas.
Cætera tranquillæ ſenſerunt commoda pacis,
Cum mala nos bellis aſperiora premant.
Quid modo ſqualentes turpi rubigine mores
Profuerit ſtudiis excoluiſſe bonis?
Quid modo barbariem juvet expugnaſſe rebellem,
Inque triumphata figere caſtra ſolo?
Si tamen incolumi Franciſco & prole, ſecundum
Te quoque poſt regum ſceptra tenente locum,
Nos tenet obſeſſos miſere crudelis egeſtas,
Nec ſinit Aoniis credere ſemen agris.
Hæc quoque non noſtræ pars eſt poſtrema querelæ,
Si tibi neglectæ deſtituamur ope.
Cum tamen ad ſummos per nos ſis vectus honores,
Ingenuo verum ſi licet ore loqui,
Quis neget inſontes tali ſub clade Camœnas,
Et non horrendi criminis eſſe reas?
Hinc, Olivari, ſaltem tibi credita cauſa eſt
Noſtra patrocinii digna favore tui;

Si mala non puris vitiemus pocula succis,
Miſtaque cum liquidis toxica demus aquis,
Non petimus velum deprenſæ obtendere culpæ,
Plectantur pœnis crimina quæque ſuis.
Aut ſi per ſteriles comites fruſtemur arenas,
Non habeat faciles noſtra querela deos.
Sed neque per ſteriles comites fruſtramur arenas,
Enecat injectum nec ſibi ſemen ager.
Conveniant quamvis Latiæ, Francæque Camœnæ,
Quaſque colit vaſto Teutonis ora ſolo.
Non ſumus indecores Latiis Franciſque Camœnis,
Quaſque colit vaſto Teutonis ora ſolo.
Sin piget, & tanti non ſunt commercia noſtra,
Et nimio ſumptu credimur eſſe graves,
Id quoque ne pigeat cito ſpem præcidere vanam,
Vulnera nec lenta noſtra fovere mora.
Hæc ubi ſpes aberit, vicinos altera Iberos,
Aut petet aurifero littora flava Tago:
Aut modo pacatos trans æquora lata Britannos,
Aut juga Sithonia ſemper operta nive.
Quælibet excipient Muſas loca; nam neque deërit
Inter inhumanos hoſpita terra Getas.
Tu modo per ſi quid juveni indulſere Camœnæ,
Cum numeris aures detinuere tuas,
Aut ope præſenti miſeras ſolare & egenas,
Aut ſaltem auxilii ſpem cito tolle tui.

Ad Aliſam è morbo pallidam & macilentam.

VEra ne te facies miſerando oſtendit Aliſa,
An ne oculo fallax decipit umbra meos?
Sed neque decipiunt oculos modus oris & artuum,
Et Charitum quales vix rear eſſe pedes,
Et tua qui ſemper ſequitur veſtigia, ſive
Diſcere vult geſtus, ſive docere decor.
Sed quota, me miſerum, pars hæc illius Aliſæ eſt,
Inter Hamadryadas quæ modo prima fuit?

Hei

Heu color, & vultus ſine ruſticitate modeſti,
Et lepor, & blandis ira proterva minis!
Heu ubi lethiferas ſpirantia lumina flammas,
Et matutinis æmula labra roſis!
An tibi Theſſalici vis pernicioſa veneni
Torret ad arcanos cerea membra focos?
Æmulus an livor te perdidit? & Venus ipſa
Indoluit formæ dicta ſecunda tuæ?
At tibi ego infelix ſenium deforme timebam,
Et cum rugoſis pallida labra genis,
Et quæcunque olim longinqui temporis ætas
Invida formoſis damna parare ſolet.
Sed tenero ſecurus eram de flore, nec unquam
Credideram tantum fata ego poſſe nefas.
Vos ô quas penes eſt vitæque neciſque poteſtas
Sortitæ nimium regna ſuperba Deæ;
Quale decus primo fraudatis flore juventæ,
Debuit hoc veſtris non licuiſſe colis.
Si vos forte juvant fletus prope buſta recentes,
Et ſemper lacrymis tincta favilla novis,
Carpite maturoſque ſenes, vetulaſque rigentes,
Sparſaque vix raris tempora cana comis.
Carpite quos inopis torquent faſtidia vitæ,
Quique velint annos præcipitare ſuos.
Parcite formoſis, breve ver dum tranſvolet ævi,
Parva mora haud parvi muneris inſtar erit,
O fera Perſephone nimium dilecta tyranno,
Quem luctus miſeri, vinclaque ſæva juvant,
Non ego te facie credo placuiſſe marito,
Sævitia captus palluit ille tua.
Tune potes virides annos fraudare juventa?
Et modo naſcentem præſecuiſſe comam?
Totque animas anima perdes crudelis in una,
Heu fruſtra votis ſæpe vocata piis!
At puto non longum lætabere, ſi modo verum eſt
Ditis inhumani pectus amore capi.

Sit licet & ferro, sit durior ære rigenti,
Asperior furiis sit licet ille suis,
Hanc semel adspiciat, feritas placata quiescet,
Atque hunc, qui vincit omnia, vincet Amor.
Tum tibi prælatam neglecta dolebis Alisam,
Et viduum flebis frigida lera torum.
Quin animum nostris frange exorata querelis,
Victuræque brevem temporis adde moram.
Quod tibi das; nobis poteris tribuisse videri,
Et lacrymas nobis, & tibi deme metum.

De Leonora Pisaridis Lunæ filia.

QValiter, ut Phrygii crepuit tinnitus aheni,
Cymbala mellificas rauca morantur apes,
Sic mea se fistit, placide & Leonora renidet,
Æra simul curva concrepuere manu.
Hoc amat, hoc sequitur, stupidis hic vultibus hæret,
Hos avida solos combibit aure sonos.
Non ferus argutas sonipes sic arrigit aures,
Et furit ut tristes concinuere tubæ;
Non ira Mœonias matres stimulante Lyæo
Thyades effusis exiliere comis;
Non ita semimares Berecynthia tibia mystas
Cogit ad insanos membra secare modos:
Vt furit auditi crepitu Leonora metalli,
Gestit & assuetis obstupefacta sonis.
Cor salit, os ridet, lætis nitet ardor ocellis,
Palpitat & trepido sanguine vena micans.
Conferat huc magicos Circe Perseïa cantus,
Conferat Æætis gramina lecta jugis.
Æs Leonora modo audierit, nec carmina vires,
Lecta nec Æætis obtinet herba jugis.
Nec tamen ære, capi nymphæ præcordia miror,
Æra movent magnos sæpe minuta deos.
Est dea, Thessalicis sed cum robet icta susurris
Luna, laboranti fert sonus æris opem.

Quid

ıid reat? an cæcis rerum contagia cauſis
Naturæ certa corpora lege trahunt?
ıro adamas, fulvo gaudet Leonora metallo.
Scilicet ingenio paret uterque ſuo.
diit Aonio ductos ubi pectine montes,
Et nemora Orpheis capta fuiſſe modis,
cithara m auratam contendit, & aurea plectra,
Aureaque Orpheæ fila fuiſſe lyræ.
Danaën pluvio felicem prædicat auro.
Aureaque hac merito judice dicta Venus.
ic licet Æacides precibus contendat Achilles,
Forma, annis, factis, nobilitate potens,
ipretium accedat, pretio concedet Achillis
Cum precibus virtus, forma, juventa, genus:
c videt, hoc audit, ſentitque, ad cætera ſurdam,
Nec credas oculos, hanc, nec habere manus.
c coram ſtatuis procumbit ad oſcula ſacris,
Lamina ni primos integat alba pedes:
ſque templorum cum turribus æra reſultant,
Tum canere ad Veneris prælia ſigna putat;
c facit ut pigros ſenio tardoſque podagra
Illa ſacerdotes impatienter amet.
ſtinet amplexu demortua membra fovere,
Molliaque ad canas oſcula ferre comas;
fluere in vultus ſpumantis fila ſalivæ,
Et gelido naſi rore madere ſinus.
ne oculis putrem ſtillantibus ebibit imbrem,
Et ſcabri dentis læta venena vorat;
igenteſque novat juvenilibus ignibus artus,
Excitat & nivea languida membra manu.
ntum in amore valet ſperati amor improbus æris,
Tot juvenum pallens vota cadaver habet
d neque carnificis dextram fugit illa cruenti,
Munera carnificis ſi modo dextra ferat.
c ſimul infremuit venis furioſa libido,
Subjicere æratæ membra recuſet equo.

At vos ô Myſtæ Veneris juſtiſſima cura,
Queis florem ætatis devovet illa ſuæ,
Hoc pro tot meritis ſaltem præſtate, ſenecta
Cum tumulo ingeſti pulveris oſſa teget,
Ænea ne querulos dent tintinnabula pulſus,
Nec trepidis manes ſollicitate ſonis,
Nam ſemel arguti murmur ſi clanxerit æris,
Umbra etiam cœlum linquet, ut æra petat.

In eandem.

ERgò mihi nunquam niſi perſonata videnda es?
Cernere nec faciem fas Leonora tuam?
Alloquor abſentem præſens? in luce ſerena
Tanquam ſint tenebræ, non videam quid amem?
Oſculer, amplectar, tractem quod cernere non eſt?
Et tecum veluti te ſine ſemper ero?
Non ego Penelopen, ſi non videatur, amabo:
Gorgona ſi videam, Gorgona forſan amem.
Illa vel Oedipodas, vel Phineas urat amicos,
Quæ faciem metuit ne tueare ſuam.
Per te, per verum, quicunque eſt ille, colorem,
Perque oculos, oculos qui rapuere meos,
Quiſquis is eſt, verum vultum permitte videri,
Te volo, perſonam nolo videre tuam,
Dummodo certus amen, quidvis patienter amabo,
Cum tegitur Virtus, creditur eſſe nefas.
Dum cutis exiguas viſcato polline mendas
Illinis, ingentes ſuſpicione facis.
Nam cum veta latent vero majora timentur,
Et mens quid paveat neſcia, cuncta pavet.
At tibi nec labris vultum deformis equinis
Æthiopum calido venit ab axe pater,
Decolor aut fuſci genuit te filia Mauri,
Candida ſed patriæ Nympha colore ſuæ.
Utque fores nigro nigra Æthiopiſſa parente,
Neu metuas nigram ne tamen ullus amet.

Gandi

Candida mens fusci pensabit damna coloris,
Quæ facie ingrata est, simplicitate placet,
Nec sapor est unus cunctis jucundus, odorque,
Nec facies oculis omnibus una placet.
Simplicitas me nuda juvat, mihi basia pura,
Servabis monachis oscula picta tuis.
Illos picta juvent, quibus est sub tegmine duro
Religio mores dissimulare suos.

De Neæra.

SErvitii juga dura & iniquum exosus amorem,
Eripui dominæ me, rapuique fugam;
Sensit amor, pedibus celerem velocius alis
Urget, &, A nobis sic fugitivus abis?
Dumque facem rotat, ut languentes colligat ignes,
Extinctam lacrymis hanc videt esse meis.
Ergo avidus pœnæ, tædæque iratus inermi
Omnia de pharetra spicula fundit humi;
Omnia me contra jaculatur, & omnia frustra,
Pectoribus quæ hærent spicula mille meis;
Cor, jecur & pulmo tot saucia facta sagittis,
Quo facerent jaculis non habuere moram.
Non tot in Actæa patuere foramina cera,
Tecta novo populo cum nova fingit apis.
Non ita pro foribus stamen trahit cet, Arachne
Hostibus alligeris præmeditante dolos.
Fervida tot telis non proficientibus ira
Fugit ad auxilium dia Neæra tuum.
Et capiti assistens te dormitante capillum
Aureolum flavæ tollit ab orbe comæ,
Et mihi ridenti (quis enim non talia vincla
Rideat) arridens brachia vinxit amor:
Luctantemque diu, sed frustra, evadere, traxit
Captivum, dominæ restituitque meæ.
Et nunc ille ferox, ipsique rebellis Amori,
Ah pudet, & solitus fortia verba loqui,

Jussa

Iussa fero stimuli patiens, nec iniquus habenis,
Et trahor iratæ præda relictus heræ.
At vos quos oculis melior Venus aspicit æquis,
Cunctaque non curus vota secundat amor:
Ne gaudete meis nec læti illudite damnis,
Quæ mea sors hodie est, cras fore vestra potest.

GEORGII BVCHANANI SCOTI SYLVÆ

Ad Carolum V. Imp. Burdegalæ hospitio publico susceptum, nomine Schola Burdegalensis,
Anno CIↃ. I. XXXIX.

Asconidis regnator aquæ generose Garumna,
Qui toties Latios fasces, totiesque curule
Fas ebur, & veteres, ingentia nomina, patres
Cæruleo excepisse sinu, non contigit unquam
Hospitii tibi major honos, licet usque vetusti
Temporis æterno series repetatur ab ævo:
Roma atavos quamvis, magnæ licet æmula Romæ
Proferat antiquos tellus Byzantia patres,
Ausoniæ regalis honos, decus orbis Iberi
Carolus, Arctoi soboles Mavortia Rheni
Vasconicam subit hospes humum, quem publica poscunt
Vota orbis, famulas cui porrigit obvius ulnas
Albula, nativi quem tentat turbidus auri
Deliciis revocare Tagus, quem jure paterno
Cærulei repetunt prima incunabula Rheni,
Cernere quem cupiunt gemino sub sole superbi.

Bur-

Barbaricis ambo exuviis hinc Ister, & illinc
Bragada Marmaricæ lentus sulcator aremæ,
Burdegalam tamen ille tuam, tua tecta Garumna
Ingens hospes init, tibi majestate remissa
Imperii decrescit apex, tectoque minori
Cæsareus succedit honos, privata subire
Culmina dignantur Latii diademata regni.
Sic Hecale Ægiden, sic te Tyrinthia proles
Ceperunt rigidi mapalia nuda Molorchi:
Sic posita quondam sceptri gravitate perustos
Jupiter Æthiopas, canamque revisere Tethyn
Gaudet, & alternis interserit otia curis.
Ergo hospes positisque minis, ventisque Garumna
Compositis, Borea non obluctante vel austro,
Tranquillus, mitisque adsis, vultuque sereno
Crispentur tremulæ Zephyris felicibus undæ;
Depositum tibi grande orbis, tibi publica vota
Spemque suam credit, rectorem gentis Iberæ
Ausoniæ dominum, Boreæ pugnacis alumnum,
Victorem Libycæ terræ, Scythiæque timorem,
Quem colit oceasus, Boreas amat, ultimus horret
Ortus, & insidi metuit solertia Mauri.
Cernis ut effractis popularia flumina claustris
Accurrant: properentque tuis se jungere Nymphæ
Fluctibus, oceanus refluit ut plenior undis
Majores convolvat aquas, cupidæque videndi
Nereides, Nereusque pater. Tritonque canorus,
Et senior Glaucus, viridisque examina Phorci
Discurrent tremula per stagna liquentia cauda?
Tu quoque magnanimûm quamvis stirps Carole avorum,
Magnanimis sis major avis, te Gallia quamvis
Obvia sollicitet, quamvis cunabula panda
Abenis, & Austriaci revocent molimina sceptri,
Burdegalæ exiguos ne dedignere penates
Hospitio sancire tuo, quæ dispare quamvis
Fortunæ splendore tuo, paruoque paratu

Te capit hospitio, studio in te forte fideli,
Atque animo regum ingentes æquaverit aulas.
At famæ si danda fides, subiere minores
Numina sæpe casas, ac non ingrata voluntas
Hospitis & magnum cepit mens grata Tonantem.
Obsequiis concede piis, concede favori
Burdegalæ, totam tibi quæ cum civibus urbem
Devovet: ut seri possint meminisse nepotes
Quæ loca tu quondam, quæ tecta impleveris ingens
Hospes, & externis veniens peregrinus ab oris,
Discere magnanimi cupiat vestigia Carli.
Si locus hic supereſt, inter si nomina tanta
Admittant tenues communia gaudia Musas,
Versibus incultis Aquitanis turba Camœnis
Dedita te studiis patronum, & pacis adorat
Auctorem, facilesque vias, facilesque recursus
Exoptat, Pylios & cum superaveris annos,
Jam tibi promissam super aurea sidera vitam.

Desiderium Ptolomæi Laurii Tossi.

USque adeo patrii sordet tibi ripa Garumnæ
Pictones ut scopulos, atque horrida tesqua frueris
Durus ames, nec te sociûm, pecorisque, larisque
Cura tenet, nec quam sociis, precorique, larique
Prætuleras, cui sæpe rosas, cui sæpe solebas
Pallida cum niveis vaccinia ferre ligustris;
Quam tu sideribus, quam tu componere soli
Ausus eras, cujus nitidis radiantia gemmis
Sola tibi purum fundebant lumina lumen.
Nunc tamen (heu nunquam constans in amore voluptas)
Tu procul hinc steriles rupes colis immemor Agrii
Vasconicique gregis, Nymphæque cblitus amatæ;
Forsitan & stupidas bona carmina perdis ad aures,
Interea nostris pastoria fistula sylvis
Muta silet, mutæ pecudes, mutæque volucres,
Nec strepit assuetо Zephyri levis aura susurro.

Noctu

Noctua successit philomelæ, & acanthidi bubo,
Styxque nocens pueris, & tristis ad omnia cornix,
Raucaque flumineæ recinunt convicia ranę.
Sic ubi fausta sedet volucris, non gutture læto
Mulcet agros, non in tractus lasciva volatu
Emicat aërios, tristi sed murmure mœstum,
Et lugubre sonans sedet in dumis desertis
Abdita, turbatis deformis & horrida pennis.
Ipse ego cum calamos mœsti solatia luctus
Sumere tentarem, crudumque levare dolorem
Carmine, vix primis admôram labra cicutis,
Sive fuit casus, seu (quod magis auguror) omen,
Et mala quæ mentem nunquam præsagia fallunt,
Flebile raucisonæ responsavere cicutæ.
Ipsæ etiam in tumidis Nymphæ Oceanitides undis,
Ipsę etiam placidis Nymphæ Dordonides antris,
Ipsi etiam montes, ipsæ etiam convalles
Auditæ longas per noctem iterare querelas.
Sed neque te tantum, quanquam te flumina lugent,
Nec tantum Nymphę, sylvę, volucresque, feræque,
Quantum te in solis solus gemit Agrius antris.
Illum ego congressusque hominum & consortia tecta
Vitantem, tacitæ per muta silentia sylvę
Dum sequor, & voces capto, & vestigia servo,
Hæc memini mœsta convicia fundere lingua;
Pictones ô scopuli, & nudis impervia saxis
Culmina, & exiguæ malè pinguia culta Grotellę,
Quæque paris raras tantum sylva horrida glandes,
Ah! quibus infames magicis in collibus herbas
Gignitis; Ææi quę vis occulta veneni
Hinc procul in vestris Ptolomæum detinet oris?
Certe ibi purpureis non lotos aquatica baccis
Quæ tenuit socios tarde redeuntis Ulysses,
Non Cereri lustratus ager, non commoda bubus
Pascua, non virides generoso palmite colles,
Qualia Vasconicæ felicia jugera glebæ,

Cæteraque ut constent, non quæ dedit ubera primâ
Hic genitrix, non quod tua primum infantia cœlum
Hausit, & infirmis pulsus vagitibus aër,
Reptatumque solum puero, non falce notata
Sylva sub hirsuto servat tua carmina libro,
Carmina nequicquam memorem spondentia mentem.
Quid tamen hoc prodest, patrii quod ripa Garumnæ
Et virides frondes, & amœnam in frondibus umbram
Prima tibi dederit, si tu non tangeris istis?
At te si capiunt inamœno robore colles,
Quodque per incultas arescit gramen arenas,
Raraque quæ canis languet vindemia saxis,
Ipse suas vites sua pinguia culta Garumna
Oderit, & nulla redimitus arundine frontem
In mare per steriles lente prorepet arenas.
Quid precor, ô sylvæ, vobis, quid saxa, quid undæ?
Quid campis precer, & pecori, pecorisque magistris,
Quos mihi quos patriæ Ptolomæus prætulit oræ?
Sylva neget glandes, & Bacchi munera colles,
Torreat arva sitis, scabies pecus, atra magistros
Pestis, & insani perimant contagia morbi,
Sospite Tastæo patriæque mihique sibique,
Immemor ut visat memores invitus amicos.
Hei mihi! quid sylvæ & campi meruere? quid undæ?
Quid pecus & pecoris quid commeruere magistri?
Hæc ego devoveam, patriis quæ prætulit arvis
Pascua Tastæus? piget, & mea vota retracto:
Rursus & iratæ linguæ maledicta recanto.
Glande nemus, fœtu pecus, uva vitis abundet,
Puraque perspicuis manet de fontibus unda.
Pabula dent campi, sylvæ pastoribus umbras,
Sub quibus arguta carmen modulentur avena,
Quæ te cunque tenet tellus, quæcunque tenebit,
Sive per æstiferas Libyę sitientis arenas
Pastor ages pecudes, Boreæ seu juncta nivali
Rura sole, Libycum Boreas riget imbribus axem.

Et

Et rigor Arctous tepido miteſcat ab Auſtro,
Et quacunque feres greſſus, tibi balſama ſudet
Quercus, mella rubis, tribuliſque legatur amomum,
Dum neque terra ferax mellis, neque dives amomo
Eſſe tibi patrio videatur amicior arvo.
Me miſerum! quid vana queror? procul ille remotis
Saltibus externos forſan ſuſpirat amores,
At vos ô venti, neque ô pulſata querelis
Aura meis toties, & amari conſcia luctus
Partem aliquam duras Ptolomæi perfer ad aures.
Ille licet ſcopulis (quod non puto) durior ipſis
Fiat, & antiqui (quod nolim) oblitus amici,
Cum tamen audierit gemitus, mœuraque rupes
Verba mei luctus, noſtro ingemet ille dolori,
Dicet &, Hic noſtræ fuit admirator avenæ,
Plura locuturo vultum ſub nube recondens
Triſtior occiduas Phœbus deſcendit in undas.

Deſiderium Lutetiæ.

O Formoſæ Amaryllidi, tuo jam ſeptima bruma
Me procul aſpectu, jam ſeptima detinet æſtas:
Sed neque ſeptima bruma nivalibus horrida nimbis,
Septima nec rapidis candens fervoribus æſtas
Extinxit vigiles noſtro ſub pectore curas.
Tu mihi mane novo carmen, dum roſcida tondet
Arva pecus, medio tu carmen ſolis in æſtu,
Et cum jam longas præceps nox porrigit umbras.
Nec mihi quæ tenebris condit nox omnia, vultus
Eſt potis occultare tuos, te nocte ſub atra
Alloquor, amplector, falſaque in imagine ſomni
Gaudia ſollicitam palpant evanida mentem.
At cum ſomnus abit, curis cum luce renatis
Tecta miſer fugio, tanquam mihi tecta doloris
Semina ſubjiciant, & ſolis mœſtus in agris,
Qua vagus error agit feror, & deſerta querelis
Antra meis, ſylvaſque & conſcia ſaxa fatigo.

Sola meos planctus Echo miserata gementi
Adgemit, & quoties suspiria pectore duco,
Hæc quoque vicino toties suspirat ab antro.
Sæpe super celsæ prærupta cacumina rupis
In mare prospiciens, spumantia cærula demens
Allotjuor; & surdis tracto irrita vota procellis.
O mare! quæque maris vitreas, Nereides, undas
Finditis, in vestros placidæ me admittite portus:
Aut hoc si nimium est, nec naufragus ire recuso,
Dummodo dilectas teneam vel naufragus oras.
O quoties dixi Zephyris properantibus illuc,
Felices pulchram visuri Amaryllida venti,
Sic neque Pyrenæ duris in cotibus alas
Atterat, & vestros non rumpant nubila cursus.
Dicite vesanos Amaryllidi Daphnidos ignes,
O quoties Euro levibus cum raderet alis
Æquora, dicebam, Felix Amaryllide vita,
Dic mihi, num memini nostri? num mutua sentit
Vulnera? num veteris vivunt vestigia flammæ?
Ille ferox contra cunco cum murmure frendens,
Avolat irato similis, mihi frigore pectus
Congelat, exanimes torpor gravis alligat artus.
Nec me pastorum recreant solamina, nec me
Fistula, Nympharumque leves per prata choreæ,
Nec quæ captipedes modulantur carmina Fanes:
Una meos sic est prædata Amarillis amores,
Et me sympana docta ciere canora Lycisca,
Et me blanda Malenis amavit, Iberides ambæ,
Ambæ florentes annis, opibusque superbæ:
Et mihi dotales centum cum matribus agnos
Ipsi promisere patres, mihi munera matres
Spondebant clam multa, meum nec munera pectus,
Nec nivei movere suis cum matribus agni,
Nec quas blanditias teneræ dixere puellæ,
Nec quas delicias teneræ fecere puellæ.
Quantum ver hyemem, pietum puer integer ævi,

Tot

Ter viduam thalamis virgo matura parentem ;
Quàm superat Durium Rhodanus, quàm Sequana Mundã,
Lenis Arar Sycorim, Ligeris formosus Iberum,
Francigenas inter Ligeris pulcherrimus amnes,
Tantum omnes vincit Nymphas Amaryllis Iberas.
Sæpe suos vultus speculata Melænis in unda
Composuit, pinxitque oculos, finxitque capillum,
Et voluit, simul & meruit formosa videri.
Sæpe mihi dixit, Animi male perdite Daphni,
Cur tibi longinquos libet insanire furores?
Et quod ames dare nostra potest tibi terra, racemos
Collige purpureos, & spes ne concipe lentas.
Sæpe choros festos me prætereunte Lycisca
Cernere dissimulans, vultuque aversa canebat,
Hæc, pedibus terram, & manibus cava tympana pulsans;
Et Nemesis gravis ira, atque irritabile numen,
Et Nemesis læsos etiam punitur amores.
Vidi ego dum leporem venator captat, echinum
Spernere, post vanos redeuntem deinde labores,
Vespere nec retulisse domum leporem, nec echinum.
Vidi ego qui mullum peteret piscator, & arctis
Retibus implicitam tincam sprevisset opimam,
Vespere nec retulisse domum mullum, neque tincam.
Vidi ego qui calamos crescentes ordine risit
Pastor arundineos, dum torno rasile buxum
Frustra amat, interea calamos quos riserat, alter
Pastor habet, fragiles contentum inflare cicutas.
Sic solet immodicos Nemesis contundere fastus.
Hæc & plura Melænis, & hæc & plura Lycisca
Cantabunt surdas frustra mihi semper ad aures.
Sed canis ante lupas, & taurus diliget ursas,
Et vulpem lepores, & amabit dama leænas,
Quàm vel tympana docta ciere canora Lycisca
Mutabit nostros vel blanda Melænis amores.
Et prius æquoribus pisces, & montibus umbræ,
Et volucres decrunt sylvis, & murmura ventis,

Quam mihi discedent formosæ Amaryllidos ignes;
Illa meum rudibus succendit pectora flammis,
Finiet illa meos moriens morientis amores.

Francisci Valesii & Mariæ Stuartæ, Regum Franciæ & Scotiæ, Epithalamium.

VNde repentino fremuerunt viscera motu?
Cur Phœbum desueta pati præcordia anhelus
Fervor agit, mutæque din Parnassidos umbræ
Turba iterum arcanis renovat Pæana sub antris?
Nuper enim, memini, squallebat marcida laurus,
Muta chelys, tristis Phœbus, citharæque repertor
Arcas, & ad surdas fundebant vota sorores:
Nunc Phœbi delubra patent, nunc Delphica rupes
Panditur, & sacro cortina remugit ab antro.
Nunc lauro meliore comas innexa sororum
Turba venit, nunc Aoniæ, non invida lymphæ
Irrigat æternos Pymplei rutis honores,
Lætaque Pieriæ revirescit gloria sylvæ.
Fallimur? an nitidæ tibi se Francisce Camœnæ
Exornant? tibi serta parant, tibi flore recenti
Templa novant? mutumque diu formidine Martis
Gaudent insolitis celebrare Helicona choreis?
Scilicet haud alius nemoris decerpere fructus
Dignior Aonii, seu quem numerare triumphos
Forte juvat patriæ, seu consecrata Camœnis
Otia, sic certe est. Hinc læto compita plausu
Cuncta fremunt, legumque exuta licentia frenos
Ludit. Hymen, Hymenæus adest, lux illa pudicis
Exoptata diu votis, lux aurea venit,
Venit. Habes tandem toties quod mente peresti,
O decus Hectoridûm juvenis, jam pone querelas,
Desine spes nimium lentas, jam desine longas
Incusare moras, dum tardum signifer annum
Torqueat, ignavos peragat dum Cynthia menses,
Stande moræ precium fers: quod si prisca tulissent

Sæ-

Sæcula, non raptos fleſſet Menelaus amores:
Et ſine vi, ſine cæde Phrygum Cytherea probatæ
Solvere Priamidæ potuiſſet præmia formæ.
Digna quidem facies, quam vel trans æquoris æſtus
Claſſe Paris rapiat, vel conjurata reposcat
Græcia, nec minus eſt animi tibi, nec minor ardor
Quam Phrygio, Grajove doci, ſi poſtulet arma
Conjugii tutela tui. Sed mitior in te
Et Venus, & teneri fuit indulgentia nati,
Qui quod ames tribuêre domi, puerilibus annis
Cœptus amor, tecum crevit, quantumque juventæ
Viribus acceſſit, tanto ſe flamma petentis
Acrius inſinuans tenerum paſcebat amorem.
Non tibi cura fuit, quæ ſæpius anxia Regum
Pectora ſollicitat, longinquæ obnoxia flammæ,
Nec metus is torſit, veri præmunctia fama
Ne vero majora ferat, dum ſecula priſca
Elevat, & primum formæ tibi ſpondet honorem:
Cera nec in varias docilis tranſire figuras
Suſpendit trepidam dubia formidine mentem,
Nec tua commiſti taciti ſuſpiria chartis,
Rumoriſque vagam timuiſti pallidus umbram,
Ipſe tibi explorator eras, formæque probator,
Et morum teſtis; nec conciliavit amorem
Hunc tibi luxuries, legum indignata teneri
Imperio, aut primis temerarius ardor ab annis;
Sed ſexu virtus, annis prudentia major,
Et decori pudor, & conjuncta modeſtia ſceptris,
Atque hæc cuncta ligans arcano Gratia nexu.
Spes igitur dubiæ lentæque faceſſite curæ,
Ipſe tuis oculis tua vota tuere, probaſque,
Speratoſque leges ſine ſollicitudine fructus,
Nullaque fallacis deluſus imagine ſomni
Irrita mendaci facies convitia nocti.
Expectatus Hymen jam junget fœdere dextras,
Mox etiam amplecti, mox & geminare licebit

Basia, mox etiam non tantum basia, sed tu
Quamlibet approperes, animo moderare, beatum
Nobiscum partire diem, tu gaudia noctis
Solus tota feres; quanquam neque gaudia noctis
Solus tota feros: & nos communiter æquum est
Lætitiam gaudere tuam, communia vota
Fecimus, & sacras pariter placavimus aras,
Miscuimusque preces, & spesque metusque tuosque
Sensimus affectus, ægre tecum hausimus una
Tædia longa morę. Superi nunc plena secundi
Gaudia cum referant, sensus pervenit ad omnes
Lætitię, mentemque ciens renovata voluptas
Crescit, & exultant trepidis præcordia fibris.
Qualis ubi Eois Phœbus caput extuli undis
Purus, & auratum non turbidus extulit axem,
Cuspide jucundæ lucis percussa renitent
Arva, micat tremulo crispatus lumine pontus,
Lenibus aspirat flabris innubilus aër,
Blanda serenati ridet clementia cœli.
At si nubi feros effuderit Æolus Austros,
Et pluviis gravidam cœlo subtexuit umbram,
Mœsta horret rerum facies, deformia lugent
Arva, tument fluctus, campis gravis incubat aër,
Torpet & obductum picea caligine cœlum.
Sic ex te populus suspensus, gaudia, curas,
Mœroresque trahit, rosea nec sola juventa
Florida, nec spatiis quæ te propioribus ætas
Insequitur, genio indulgent, vultuque soluto
Lusibus exhilarant aptos juvenilibus annos.
Hunc posita vultus gravitate severior ætas
Lætatur celebrare diem, matresque verendę
Non tacito hunc, tacitoque optat virgunculа voto.
Quid loquar humanas admittere gaudia mentes?
Ipsa parens rerum totos renovata per artus
Gestit, & in vestros penitus conspirat honores.
Aspice jam primum radiati luminis orbem

Semper

Semper inexhausto lustrantem lampade terras,
Ut niteat, blandâ ut flagrantes mitiget ignes
Temperie, ut cupido spectacula vestra tueri
Purpureo vultus maturior exerat ortu,
Serius occiduas currus demittat in undas,
Ut gelidos repetens flamma propiore triones
Contrahat æstivas angusta luce tenebras,
Ipsa etiam tellus virides renovatur amictus,
Et modo pampineas meditatur collibus umbras,
Et modo messe agros, modo pingit floribus hortos,
Horrida nec tenero cessant mansuescere fœtu
Tesqua, nec armati spina sua brachia vepres,
Nec curvare feros pomis aviaria ramos:
Inque omnes frugum facies bona copia cornu
Solvit, & omniferum beat indulgentior annum,
Pignoris hoc spondens felices omine tædas.
Fortunati ambo, & felici tempore nati,
Et thalamis juncti, vestram concordia mundi
Spem fovet, aspirat votis, indulget honori:
Atque utinam nullis unquam labe facta querelis
Conjugium hoc canos concordia servet in annos,
Et mihi ni vano fallax præcordia Phœbus
Impulit augurio, quem jungit sanguinis ortus
Et commune genus proavûm serieque perenni
Fœdus amicitiæ solidum, quem more vetusto
Sancta verendarum committunt fœdera legum,
Nulla dies unquam vestrum divellet amorem.
Vos quoque felici lucent quibus omine tædæ,
Quo studium, populique favor, quo publica regni
Vota precesque vocant, alacres accedite: tuque
Tu prior ô Reges non emerite parentes,
Hectoride juvenis tota complectere mente
Quam dedit uxorem tibi lex, natura sororem,
Parentem imperio sexus, dominamque voluntas,
Quam sociam vitæ tibi conjunxere parentes,
Et genus, & virtus, & forma, & nubilis ætas,

Et promissa fides, & qui tot vincula nectens
Firmius arctat amor totidem per vincula nexus,
Si tibi communi assensu connubia Divæ
Annuerent, Paris umbrosa quas vidit in Ida,
Permittantque tuo socias tibi jungere tædas
Arbitrio, quid jam voti licet improbus optes
Amplius? eximiæ delectat grátia formæ?
Aspice quantus honos frontis, quæ gratia blandis
Interfusa genis, quam mitis flamma decoris
Fulguret ex oculis, quam conspirarit amico
Fœdere cum tenera gravitas matura juventa,
Lenis & augusta cum majestate venustas.
Pectora nec formæ cedunt exercita curis
Palladiis, & Pierias exculta per artes
Tranquillant placidos Sophia sub judice mores.
Si series generis, longusque propaginis ordo
Quæritur: hæc una centum de stirpe nepotes
Sceptriferos numerare potest, hæc regia sola est,
Quæ bis dena suis includat sæcula fastis,
Unica vicinis toties pulsata procellis
Externi immunis domini; quodcunque vetustum
Gentibus in reliquis vel narrat fama, vel audet
Fabula, longævis vel credunt sæcula fastis,
Huc compone, novum est. Ampla si dote moveris,
Accipe dotales Mavortia pectora Scotos.
Nec tibi frugiferæ memorabo hic jugera glebæ,
Aut æris gravidos & plumbi pondere sulcos,
Et nitidos auro montes, ferroque rigentes,
Deque metalliferis manantia flumina venis:
Quæque beant alias communia commoda gentes.
Hæc vulgus miretur iners, quique omnia spernunt
Præter opes, quibus assidue sitis æris habendi
Tabifico oblinat præcordia crassa veneno:
Illa pharetratis est propria gloria Scotis,
Cingere venatu saltus, superare natando
Flumina, ferre famem, contemnere frigora & æstus:

Nec

Nec fossa & muris patriam, sed Marte tueri,
Et spreta incolumem vita defendere famam,
Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
Numen amicitiæ, mores, non munus amare.
Artibus his, totum fremerent cum bella per orbem,
Nullaque non leges tellus mutaret avitas
Externo subjecta jugo, gens una vetustis
Sedibus antiqua sub libertate resedit.
Substitit hic Gothi furor, hic gravis impetus hæsit
Saxonis, hic Cimber superato Saxone, & acri
Perdomito & Neustet Cimbro. Si volvere priscos
Non piget annales, hic & victoria fixit
Præcipitem Romana gradum: quem non gravis Austes
Reppulit, incultis non squallens Parthia campis,
Non æstu Meroë, non frigore Rhenus & Albis
Tardavit, Latium remorata est Scotia cursum:
Solaque gens mundi est cum qua non culmine montis,
Non rapidi ripis amnis, non objice sylvæ,
Non vasti spatiis campi Romana potestas,
Sed muris fossaque sui confinia regni
Munivit: gentesque alias cum pelleret armis
Sedibus, aut victas vilem servarit in usum
Servitii, hic contenta suos defendere fines
Roma securigeris prætendit mœnia Scotis:
Hic spe progressus posita, Caronis ad undam
Terminus Ausonii signat divortia regni.
Neve putes duri studiis assueta Gradivi
Pectora mansuetas non emollescere ad artes,
Hæc quoque, cum Latium quateret Mars barbarus orbe,
Sola prope expulsis fuit hospita terra Camœnis,
Hinc Sophiæ Grajæ, Sophiæ decreta Latinæ,
Doctoresque tradis formatoresque juventæ
Carolus ad Celtas traduxit: Carolus idem
Qui Francis Latios fasces, trabeamque Quirini,
Ferre dedit Francis, conjunxit fœdere Scotos,
Fœdere, quod neque Mars ferro, nec turbida possit

Solvere seditio, aut dominandi insana cupido;
Nec series ævi, nec vis ulla altera, præter
Sanctius, & vinclis fœdus propioribus arctans,
Tu licet ex illa numeres ætate triumphos,
Et conjuratum cunctis è partibus orbem
Nominis ad Franci exitium, sine milite Scoto
Nulla unquam Francis fulsit victoria castris,
Nulla unquam Hectoridas sine Scoto sanguine clades
Sævior oppressit: tulit hæc communiter omnes
Fortunæ gens una vices. Franciscque minantes
Sæpe in se vertit gladios: scit belliger Anglus,
Scit ferus hoc Batavus, testis Phaethontias unda,
Nec semel infaustis repetita Neapolis armis,
Hanc tibi dat conjux dotem, tot sæcula fidam
Conjunctamque tuis sociali fœdere gentem,
Auspicium felix thalamis concordibus, armis
Indomitos populos per tot discrimina, felix
Auspicium bellis venturæque omina palmæ.
At tu conjugio Nymphe dignata superbo
Te licet & Juno, & bellis metuenda virago,
Et Venus, & Charitum larga indulgentia certet
Muneribus decorare suis, licet ille secundus
Spe votisque hominum Francæ moderator habenæ,
Et solo genitore minor tibi Regia sceptra
Submittat, blando & dominam te prædicet ore,
Sexum agnosce tamen, dominæque immunis habenæ
Hactenus, imperio jam nunc assuesce jugali,
Disce jugum, sed cum dilecto conjuge, ferre.
Disce pati imperium, victrix patiendo futura,
Aspicis Oceanum saxa indignatus ut undis
Verberet, & cautes timida circumfremat ira:
Rupibus incursat, demolitur que procellis
Fundamenta terens, scopulisque assultat adesis:
Ast ubi se tellus molli substravit arena,
Hospitioque Deum blande invitavit amœno,
Ipse domat vires, placidusque & se minor ire

Jo-

Io thalamos gaudet non torvo turbidus ore,
Non spumis tremituque minax, sed fronte serena
Littus inofensum lambit, sensimque relabens
Arrepit facilis cerni, & ceu mollia captet
Oscula, ludentes in littore lubricat undas.
Cernis ut infirmis hedera enitatur in altum
Frondibus, & molli serpens in robora flexu
Paulatim insinuet sese, & complexibus hærens
Emicet, & mediis pariter caput inferat astris.
Flectitur obsequio rigor, obsequioque paratur,
Et retinetur amor. Neu te jactura relictæ
Sollicitet patriæ, desideriumque parentis:
Hæc quoque terra tibi patria est, hic stirpe propinqui,
Hic generis pars magna tui, multosque per annos
Fortunatorum series longissima Regum,
Unde genus ducis, rerum moderatur habenas.
Quoquo oculos vertes, quoquo vestigia flectes,
Cognatis pars nulla vacat, locus exhibet omnis
Aut generis socios, aut fastis inclyta gentis
Ostentat monumenta tuæ. Jam ut cætera mittam,
Hic te qui cunctis merito præponderat unus
Expectat longe pulcherrimus Hectoridarum,
Pene tibi stirpis communis origine frater.
Mox etiam fratrem quod vincat amore futurus,
Et matrem, & quicquid consanguinitate verendum
Lex facit, & legum quam justa valentior ulla,
Naturæ arcanos pulsans reverentia sensus.
Hic quoque, ni justis obsistent omnia votis,
Falsaque credulitas frustra spem nutrit inanem,
Filius ore patrem referens, & filia matrem
Sanguine commani vinclum communis amoris
Firmabunt, brevibusque amplexi colla lacertis
Discutient blando curarum nubila risu.
Hunc vitæ mihi fata modum concedite, donec
Juncta Caledoniæ tot sæclis Gallia genti
Officiis, pactisque, & legum compede, fratrum

Subdita

Subdita de hinc sceptris animo coalescat, & undis
Quos mare, quos vastis cœlum spatiisque solumque
Dividit, hos populum concordia nectat in unum;
Æquæva æternis cœli concordia flammis.

Deploratio status rei Gallicæ, sub mortem Francisci secundi Regis.

ODea quæ nimiis successibus invida fastus
Spesque premis timidas, si Gallia forte secundis
Non moderata animum rebus, si prodiga linguæ,
Improba si voti tua numina læserit, iræ
Pone modum, & fessis propius bona consule rebus,
Quicquid enim pœnæ meruit vel noxa vel error,
Cladibus eluimus: quos non infecimus amnes
Sanguine? naufragiis mare teximus, ossibus agros:
Oppida quot spoliata! suis viduata colonis
Rura quot incultis horrent squallentia dumis!
Pax quoque non fido vultum fucata veneno
Sævior incubuit bello: Dum thura litamus
Ignibus & superis læti instauramus honores,
Ipse gubernator fortunæ victima ad aram
Immatura suo turbavit gaudia luctu,
Concussitque una pariter labefacta ruina
Omnia: finito vix tandem eluximus anno:
Jam lacrymæ rediere novæ, cumulata feruntur
Funera funeribus, & clades clade, novoque
Vulnere crudescit prope jam coitura cicatrix.
Ipse etiam tetro Discordia fœta veneno
His majus meditata nefas de sede silentum
Evocat infernas superæ ad convexa sorores,
Inque animos odii fundens mala semina & iræ,
Et procerum mentes privata ad commoda torquens
In commune vetat socias extendere curas.
Quæ jam dedecoris, quæ damni exempla supersunt?
Quæ non pertulimus, vel mox ventura timemus?
Cladibus infestos etiam satiavimus hostes,

Invidiæ

Invidiæ arbitrio pœnas expendimus, ista
Sint satis erroris culpæve piacula nostræ:
Accipite hæc superi, fractæ, serieque malorum
Assidua afflictæ faciles succurrite genti,
Inque foros belli clades convertite Turcas.

De equo eleginn.

CÆtera rerum opifex animalia finxit ad usus
Quæq; suos: Equus ad cunctos se accommodat unus:
Plaustra trahit, fert clitellas, fert esseda, terram
Vomere proscindit, dominum fert, sive natatu
Flumina, seu fossam saltu, seu vincere cursu
Est celebras opus, aut canibus circundare saltus,
Aut molles glomerare gradus, aut flectere gyros,
Libera seu vacuis ludat lascivia campis.
Quod si bella vocent, tremulos vigor acer in artus
Ir, domino & socias vomit ore & naribus iras.
Vulneribusque offert generosum pectus, & una
Gaudia, mœrorem sumit ponitque vicissim
Cum domino: sortem sic officiosus in omnem,
Ut veteres nobis tam certo fœdere junctum
Crediderint mixta coalescere posse figura,
Inque Pelethronijs Centauros edere sylvis.

Genethliacon Iacobi Sexti Regis Scotorum.

CResce puer patriæ auspiciis felicibus orte,
Expectate puer, cui vatum oracla priorum
Aurea compositis promittunt sæcula bellis,
Tuque peregrinis toties pulsata procellis
Exere læta caput, cohibe pacalis olivæ
Pene tuo toties excisa Britannia ferro,
Fronde comam, repara flammis fœdata, ruinis
Convulsa, & pulso cole squalida tecta colono.
Pone metum, æternam spondent tibi sidera pacem.
Iam neque Saxonidæ Scotos, nec Saxona Scotus
Infestus premet, & cognato sanguine ferrum
Polluet, & miseras prædando exhauriet urbes.

Sed

Sed quibus ante feri tractabant arma Gradivi,
Jam dehinc pacatis conjungent fœdera dextris,
Vos quoque felices felici prole parentes,
Jam tenerum teneris puerum consuescite ab annis
Justitiæ, sanctumque bibat virtutis amorem
Cum lacte, & primis pietas comes addita cunis,
Conformetque animum, & pariter cum corpore crescat.
Non ita conversi puppis moderamine clavi
Flectitur, ut populi pendent à principe mores,
Non carcer, legumque minæ, torvæque secures
Sic animos terrent trepidos formidine pœnæ,
Ut veræ virtutis honos, moresque modesti
Regis, & innocui decus & reverentia sceptri
Convertunt mentes ad honesta exempla sequaces.
Sic ubi de patrio redivivus funere Phœnix
Auroræ ad populos redit, & cunabula secum
Ipse sua & cineres patris, inferiasque decoris
Fert humeris, quacunque citis adremigat alis,
Indigenæ comitantur aves, celebrantque canoro
Agmine, non illa species incognita tantum,
Aut picturatæ capiunt spectacula pennæ,
Quam pietas, pietas etiam intellecta volucrum
Sensibus: usque adeo recti Natura per omnes
Diffudit rerum vivacia semina partes.
Sic in Regem oculos populus defigit, & unum
Admirantur, amant, imitantur, seque, suosque
Ex hoc ceu speculo tentant effingere mores.
Quod non sanguinei metuenda potentia ferri
Exprimet, & nitido florentes ære phalanges,
Hoc præstabit amor, certat cum principe vulgus
Officiis, & amat cum se deprendit amari:
Et domino servit, quia non servire necesse est.
Quasque bonus princeps laxat sponte arctat habenas,
Deposcitque jugum, quod vi cogente metuque
Rejecturus erat, contra indulgentior ille
Rexque paterque suis ademit, subit ipse labores,

Quæ-

Quæque jubet primus præit, & legum aspera jussa
Sollia parendo facit, erratisque suorum
Parcere non durus, sibi inexorabilis uni.
Ille nec in cultu superet, mensaque domoque
Quem posuit natura modum, nec more ferarum
In Venerem præceps, sed certo fine pudoris
Casta colat sancti genialia fœdera lecti.
Quis bombyce ausit cultus fœdare viriles,
Si ferat indigenam majestas regia vestem?
Quis de lege tori tanquam sit dura queratur,
Cum teneat Regem? cui non temulentia turpis
Principe sub sicco? patrios quis frangere mores
Audeat, ignavoque animum corrumpere luxu,
Ipse voluptatum cum princeps frena coërcet,
Et nimium lætam vitiorum comprimat herbam?
Talem Romulidæ tranquilla pace fruentem
Sacrificum vidêre Numam, Solomonta potentem
Palmifer Euphrates: non illis lethifer ensis,
Non bellator equus firmavit regna, nec axis
Falcifer, aut densis legio conserta maniplis,
Sed pietatis amor, sed nulli noxia virtus,
Fretaque præsidio Majestas juris inermi,
At qui gemmiferos victor penetravit ad Indos
Dux Macedùm, quique Ausoniam tenuere superbo
Imperio reges, aut ferro, aut tabe veneni
Effudere animas, & cædem cæde piarunt.
Scilicet humano generi natura benigni
Nil dedit, aut tribuet moderato principe majus,
In quo vera Dei vivensque elucet imago.
Hanc seu Rex vitiis contaminet ipse pudendis,
Sive alius ferro violet, vel fraude, severas
Sacrilego Deus ipse petet de sanguine pœnas,
Contemptumque sui simulacri haud linquet inultum,
Sic Nero crudelis, sic Flavius ultimus, & qui
Imperio Siculas urbes tenuere superbo,
Effigiem fœdare Dei exitialibus ausi

Fla-

Flagitiis, ipsa periere à stirpe recisi.
Sic qui se justi macularunt sanguine Servi,
Et qui legitimos ferro flammaque petivit
Rectores patriæ Catilina nefarius, acti
In furias misero vix tandem funere vitam
Invisam posuere, ignominiaque perenni
Fœdavere suam ventura in sæcula gentem.
Hæc tenero addiscat, maturo exerceat ævo,
Et regnare potet multo se latius, oræ
Hesperiæ fuscos quam si conjunxerit Indos,
Si poterit Rex esse sui, Rex esse suorum.

GEORGII BUCHANANI SCOTI HENDECASYLLABI.

In Neæram.

Um primum mihi candidæ Neæræ
Illos sideribus pares ocellos
Ostendistis ocelluli misselli,
Illa principium fuit malorum,
Illa lux animi ruina nostri.
Sic primis radiis repente tactus
Totus intremui cohorruique,
Ut leves nemorum comæ virentum
Primis flatibus intremunt Favoni,
Et cor jam meditans ad illam abire
Per pectus trepidansque palpitansque
Jamque evadere, jamque gestiebat:
Ceu solet puer artubus tenellis
Quem nutrix gremio fovet, parentem
Affectare oculis & ore, parva
Jactans brachia; ceu solent volucres

Adhuc

Adhuc involucres volandi inani
Infirmas studio movere pennas;
Tum mens provida, virium suarum
Quippe conscia, ne locus dolosis
Esset insidiis miselli ocelli,
Vos ad pectoris excubare portas
Insomni statione jussit. At vos
Sive blanditiis dolisve capti,
Seu somno superante, sive sponte
Consensistis, herumque prodidistis,
Fugit corque animusque, me relicto
Excorde, exanimo, quod ergo fletu
Nunc satis facere arbitremini vos,
Nil est, quem lacrymis movere vultis
Non adest animusque corve; ad illam
Ite; orateque & impetrate ab illa,
Ni exoraritis, impetraritisque,
Faxo illam aspiciatis usque & usque;
Donec vos ita luce reddat orbos,
Ut me corde animoque fecit orbum.

Ad eandem.

SEu procacibus annuas ocellis,
Seu minacibus abnuas ocellis,
Juxta me miserum Neæra perdis,
Spe torques modo credula timentem,
Nunc formidine maceras dolentem,
Spes, si lumine respicis benigno,
Lentis ignibus ustulat medullas;
Timor, lumine si aspicis maligno,
Pigro frigore congelat medullas.
Sic jactor miser huc & huc timores
Spesque inter dubiæ patens procellæ;
Nec unquam vigili quieta cura
Vitæ noxve dieive mi refulsit.
O sævissime numinum Cupido,

Si insensus pariter favensque perdis,
Quis portus mihi spem feret salutis?

Ad eandem.

QVantum delitias tuas amabam,
Odi deterius duplo, ampliusque
Tuam nequitiam & procacitatem,
Postquam te propius Nexra novi.
At tu si penitus perire me vis,
Si vis perdite amem, & magis magisque
Totis artubus imbibam furorem,
Sis nequam magis, & magis proterva,
Nam quo nequior es, protervioque,
Tanto impensius uror inquieto
Ventilante odio faces amoris,
Et lentas iterum ciente flammas.
Quod si sis melior, modestiorque,
Odero minus, & minus te amabo.

Ad eandem.

RIsus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Joci, deliciæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Hinc facessite; Jam valè Nexra,
At tu mens bona, sanitas, salusque,
Continentia, castitas, pudorque,
Et modestia, veritasque simplex
Fraudes atribus intuens ocellis,
Et quisquis malesana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Adsis; adsere me mihi, impotentis
Vix tandem dominæ jugo solutum.
Frustra blanditiæ appulistis ad me,
Frustra nequitiæ venistis ad me,

Frustra

Fruſtra delitiæ obſidebitis me;
Fruſtra me illecebræ, & procacitates,
Et ſuſpiria, & oſcula, & ſuſurri,
Et quicquid maleſana corda amantum
Blandis ebria faſcinat venenis,
Fruſtra jam aggrediemini dehinc me.
Quid me mollibus implicas lacertis?
Quid procacibus intuere ocellis?
Quid fallacibus oſculis ineſcas?
Ne labris labra inepta, pectorive
Pectus confere, machinis nec iſtis
Vllus jam ſupereſt locus, nec arti;
Non ſum ſtultus ut ante. Jam Neæra
Vale, dum bona, dum pudica, nobis
Charis charior æſtimata ocellis.
At poſtquam es mala, & impudica, nobis
Vili vilior æſtimata cœno,
Eheu me miſerum; ſtatim voluta
Vnda lucida per genas ſinuſque
Inſultat tremulo fugax rotatu,
Et per turgidulas fluens papillas
Senſim gemmeus intumeſcit imber,
Molles agglomerans decenter orbes.
Ergo hæc poſſum ego lentus intueri?
Cernam ferreus ergo ſaxeuſque
Corrumpi male tam bonos ocellos?
Hæc ſi poſſum ego lentus intueri,
Poſſum & ferreus eſſe ſaxeuſque.
Quin vos mens bona, ſanitas, ſaluſque,
Continentia, caſtitas, pudorque,
Et modeſtia, veritaſque ſimplex
Fraudes acribus intuens ocellis,
Et quiſquis maleſana corda amantum
Funeſtis Deus eximis venenis,
Hinc facceſſite; vos adeſte rurſus
Riſus, blanditiæ, procacitates,

Luſus,

Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Joci, delitiæque, & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Sic me vivere, sic mori suave est.

Ad Antonium Goveanum.

SI quicquam Goveane fas mihi esset
Invidere tibive, Teviove,
Et te nostro ego Tevio inviderem,
Et nostrum tibi Tevium inviderem.
Sed cum me nihil invidere sit fas,
Vel tibi Goveane, Teviove,
Si fas est quod amor dolorque cogit,
Vobis imprecor usque & imprecabor,
Vterque ut mihi sed cito rependat
Hoc pravum ob facinus malumque pœnas;
Te mi Tevius invidere possit,
Tu possis mihi Tevium invidere.
Ambobus mihi si frui licebit,
Cœlum Diis ego non suum invidebo,
Sed sortem mihi Dii meam invidebunt.

Ad Nearam.

CVm das basia, nectaris Neæra
Das mi pocula, das dapes deorum.
Vt factus videar mihi repente
Vnus è numero Deûm, Deisve
Siquid altius est, beatiusve,
Sed nectar mihi dulce basiorum
Sic fallacibus imbuis venenis,
Vt qui nunc fueram Deus, Deisve
Si quid altius est beatiusve,
Præceps in Stygium datus barathrum
Degam Erinnyas inter, aut barathrum
Si quid sit Stygium infra Erinnyasve.

Sic

Sic ſtatim mihi cor, jecur, medullas
Et venas tacite malum pererrat:
Sic corpus mihi tabe colliqueſcit,
Ardet ignibus, æſtuat venenis:
Sic mentem mala peſtis occupavit,
Ut ſit nectare ſuavius venenum,

In Beleagonem.

JUdæum Beleago quod negas te,
Et vis teſtibus id probare magnis:
Erras, teſtibus iſta non probatur
Res (utſcis puto) mentula probatur.

In Gellium.

CUm conchis gravis æquoris Britanni,
Et rubri maris, Indicique onuſta
Incedis ſpoliis, niteſque Serum
Molli ſtamine, mille cum venenis,
Fuco, polline, lacte, purpuriſſa,
Ceruſſa, marathro, œſipo, ordeoque
Oris Gorgona nudam adulteraſti,
Orbemque ad ſpeculi diu refinxti,
Cum tectoria coaluere prima,
Cruſta cum patitur coacta ſolem:
Prodis Gellia ceu recens Promethei
In fornace recocta, flagitaſque
Ecquid tum videare; Picta belle.

Ad Gulielmum Lurium Longanum Senatorem Burdegal.

ORabam modo blandius Camœnas,
Ut dignum mihi carmen explicarent
Longani auribus, eruditione
Dignum, & judicio politiore,
Cum mi talia reddit una, ad illum
Nec tuis precibus locuſve opuſve eſt:
Nos ſic diligit, excolit fovetque,

Ut non diligat amplius Minerva.
At saltem mihi Diva carmen inquam,
Commendatior illi ut esse possim,
Qui sic diligit unice Camœnas,
Qui sic diligitur sacris Camœnis,
Concede. Illa refert, inepte tantum
Te nostri comitem chori esse dicas,
Et communibus in sacris ministrum,
Hoc illi satis est, sacris Camœnis
Qui sic diligitur, sacras Camœnas
Qui sic unice amat, colit, fovetque, ut
Probetque omnia quæ probent Camœnæ,
Probentque omnia quæ probet, Camœnæ.

Ad Theodorum Bezam.

PRæsul optime, sacra Christiana
Qui caste colis & facis, canisque,
Ad te carmina mitto nec Latino
Nec Grajo sale tincta, sed Britannis
Nata in montibus horrida sub Arcto,
Nec cœlo, neque sæculo erudito.
Quæ si judicio tuo probentur,
Ut classis modo in ultimæ referri
Possint centurias, nihil timebo
Censuram invidiæ, nihil morabor
Senatus criticei severitatem,
Nil grammaticastribus: mihi unus
Beza est curia, censor, & Quirites.

Adamas in cordis effigiem sculptus, annuloque insertus, quem Maria Scotorum Regina ad Elizabetham Anglorum Reginam misit, anno CIↃ IↃ LXIV.

NOn me materies facit superbum,
Quod ferro insuperabilis, quod igni,
Non candor macula careus, nitoris
Non lux perspicui, nec ars magistri,

Qui

Qui formam dedit hanc, datam loquaci
Circumvestiit eleganter auro:
Sed quod cor Dominæ meæ figura
Tam certa exprimo, pectore ut recluso
Cor si luminibus queat videri,
Cor non lumina certius viderent.
Sic constantia firma cordi utrique,
Sic candor macula carens, nitoris
Sic lux perspicui, nihil doli intus
Celans, omnia denique æqua præter
Unam duritiem, dein secundus
Hic gradus mihi fortis est faventis.
Talem Heroida quod videre sperem,
Qualem spes mihi nulla erat videndi,
Antiqua domina semel relicta.
O si fors mihi faxit, utriusque
Nectam ut corda adamantina catena,
Quam nec suspicio, æmulatiove,
Livorve, aut odium, aut senecta solvat.
Tam beatior omnibus lapillis,
Tam sim clarior omnibus lapillis
Tam sim carior omnibus lapilli,
Quam sum durior omnibus lapillis.

GEORGII BUCHANANI SCOTI IAMBΩN LIBER.

D. Gualtero Haddono magistro libellorum supplicum serenissimæ Angliæ Reginæ.

Frustra senectam Haddone provocas meam
Læta ad juventæ munia,
Musasque, longo desides silentio,
Arenam in antiquam vocas,
Aras choreis cum vigebat aptior,

Et lusibus decentior;
Vix me in Britannis montibus natum & solo
Inerudito & sæculo
Raræ audiebant, raræ adibant fontium
Deæ sacrorum præsides,
Nunc cum capillis sparserit canentibus
Declivis ætas tempora,
Cum pulset annus penè sexagesimus,
Animique langueat vigor,
Surdus roganti Phœbus aurem denegat,
Musæ vocantem negligunt.
Nec Phyllidis me nunc juvat flavam comam
Præferre Bacchi crinibus,
Nec in Neæræ perfidam superbiam
Sævos Jambos stringere.
Nec siquis olim stimulus ingenio additus
Animum excitabat languidum,
Sed missionem cum senecta flagitet
Justam, valetudo imperet,
Libens quiesco & acquiesco legibus
Pejoris ævi aheneis;
Tibique, cui sors liberali dextera
Opes, honores, otium,
Natura mentem vegeto adhuc in corpore
Diviniorem indulserit,
Applaudo solum quod queo, magno gradu
Parnassi ad alta culmina
Feliciore ætate eunti, & alite.
Et enthea vi pectoris.
Nam si quod olim effœta mens felicius
Nunc temere fundat, id Deæ,
Cui nostra Musa dedicata est, debeo,
Non viribus mei ingenî:
Hæc est Thalia nostra, nostri pectinis
Hæc est magistra & arbitra,
Quæ sola Phœbo digna cantat, & cani

Est digna Phœbi barbito.
Aut alia si qua barbito Phœbi parem
Nostræ Deæ æquat barbiton.
Quod si Dearum utrinque mentes copulet
Amica vis concordiæ,
Sermone qui nunc vix pedestri repo humi.
Plebeja fingens carmina,
Arcana rupis Delphicæ silentia,
Situque longo squallidos
Tripodas movebo, & masculo dicam sono
Jucunda pacis otia.
Dicam Gradivum vinculis coërcitum,
Legum coactam injuriam
Parere frenis, vim repressam & aurei
Beata sæcli commoda.
Et nostra si quid audiendum vox dabit,
Laudi Dearum serviet,
Virtute quarum Pax agros Britanniæ,
Urbes fides, fora æquitas,
Et templa pietas, impiis etroribus
Procul relegatis, colet.

In *Leonoram*.

MAtre impudica filia impudicior,
Et lena mater filiæ,
Vos me putastis esse ludumque & jocum
O scorta triobolaria,
Sacrificulorum pauperum fastidia
Relicta mendicabulis?
Vos ne videret gurgites, ne pasceret
Vir filiq usque ad ultimos
Profugit Indos; nec viæ longinquitas
Nec nota feritas gentium,
Nec beluosi rapida sævities freti
Ab instituto terruit.
Nullum periclum, nulla monstri est vastitas
Quam perpeti non maluit.

Quam vos videre duplices voragines
Famæ reique prodigas.
Externa potius arma, quam domesticam
Vult ferre turpitudinem.
Ergo solutis liberata vinculis
Libido & helluatio
Cœpere paribus arma ferre viribus,
Invicta pariter utraque
Pariter voraces, pariter insatiabiles,
Pestesque morum compares.
Nec alba sparsis saxa Sirenum ossibus
Tot perdidere naufragos.
Nec quæ Sicanas obsident angustias
Scylla & Charybdis, quot bonis
Vos exuistis, vos Conimbricæ scholæ
Scopuli, juventutis lues,
Barathrum poculi, busta famæ, opprobrium
Et dedecus viciniæ.
Qua spe superbe furitis, aut fiduciæ
Prostibula plebis infimæ?
Quas nunc egestas, mox egestatis ma
Urgebit acrior fames:
Cum pretia vestri, ætate quamvis integra,
Ventrem voraces non alant:
Cum corporis totius infamis labor
Unam gulam non expleat;
Nec compararit digna quæ saltem foret
Vili supellex fornice.
Ergo ruentem quæ retulciat domum
Neptem parentis artibus
Instruite, & aviæ, quæ brevi cadavera
Effœta quæstu vos alat.
Lucro tenello adsuescat ævo. Lubrica,
Leonora, fugiunt tempora.
Jam jam senectus verticem tinget comis
Canis, rubebut lumina.

Rugosa

Rugosa facies respuet tectoria
Hiulca sulcis grandibus,
Declivis ætas pendulas solvet genas,
Rubigo dentes atteret.
Quæ nunc misella ætatis inflexu jaces,
Inopique monacho nausea es,
Pertusa navis, & coquis, & servulis,
Ad omnium usque tædium.
Cui in tegete vili vilius quod vendere
Quam te queas; nil suppetit:
Quo nuditatem, quo famem pelles modo,
Et solis æstum, & frigora?
Cum te coquorum turba iam spernat salax,
Cum servuli fastidiant.
Nempe unde quæstum es auspicata improsperum,
Eo revertendum est tibi.
Mendica Fratrum amica mendicantium
Te adscribe rursus in gregem.

Ad eandem.

UTriusque juris carniumque & piscium
Leonora docta, dic rogo.
Quo jure sese condiit noster coquus;
Ut unus è tot millibus
Juvenum unus, inquam, placeat & sapiat tibi?
Non ille genere nobilis,
Formave gratus? aut dicax facetiis,
Cultusve doctis artibus;
Sed qui subulcus melior esset, quam coquus,
Aut nauta certe, aut bajulus.
Quod si coquus te caperet unus, id tamen
Ferrem, licet cum nausea;
Sed quod coquorum cunque per viciniam est
Insano amore deperis.
Præfers inventæ nobili obscurum coquum,
Diti anteponis pauperem;
Fœdum decoris, sordidum lautis, hero

Servum, facetis rusticum:
Ut & parentem filiæ credam tuæ
Coquum fuisse Fratribus.
Quo te veneno lixa, coquus, aquarius
Cepere? quæ juri suo
Admiscuere philtra? quæve Thessalis
Collecta sylvis gramina?
Vis hunc furorem nulla tollant pharmaca.
Nec ulla matris carmina,
Matris peritæ detrahere Lunam polo,
Diem tenebris condere,
Et è sepulcris ossa legere, & funera
Truncare vix dum frigida.
Quid hoc veneni est? cujus iram numinis
Hanc esse læsi existimem?
Nisi forte jure quidquid emerit coquus
Te jure credis vendere.

In eandem.

Miniata labra, sordidæ ereta genæ,
Hiatus oris indecens
Rictu canino, putridi dentes, pares
Mammæ caprinis utribus,
Lacinios gurturis deformitas,
Sulcique lateram pinguium,
Crassoque venter extumens abdomine,
Ego vos amavi? brachiis
Fovi, refovique, & fatigavi meis
Viscata labra basiis?
Plebi lupanar prostitutum sordidæ
Vocare amores pertuli?
O fraus, amorque, & mentis emotæ furor,
Et impotentes impetus
Quo me abstuliistis? vindices Erinnyes
Quo vapulavi crimine
Vestrum ad tribunal? non enim Cupidinis
Dolni sagittas saucius:

Sed

Sed vestra adustus, vestra adustus lampade,
Furore vestro insanii.
Ergo pudendis liberatus vinculis,
Meique juris redditus,
Sanctæ Saluti sospitatrici meæ
Et has catullas ferreas,
Monumenta duri servitii, & tabellulam
Hanc sanitatis indicem
Per eam receptæ, & memoris animi pignora
Dono, libensque dedico.

In eandem.

VIndemiales feriæ claudunt Scholas,
Juvenes penates patrios
Repetunt: per urbem solitudo: in ædibus
Mœstum silentium: fores
Rarus Cucullus obsidet tuas, sonat
Stridore raro janua.
Quid ages misella? sævientis inguinis
Pruriginem quis leniet?
Frustra angiportus, viculos, forum gravis
Lenone calatho dexteram
Perambulabis: clausa frustra ad ostia
Spectans trahes suspiria,
Cum fervor imis æstuabit artubus,
Libidinosum cum jecur
Vis ulcerabit acris, impatiens morę,
Cum flamma viva concitam
Aget per urbem: qualis altis montibus
Matres equorum agit furor
Per saxa, & aspris invium rubis nemus,
Et imbre fluctus turgidos:
Qualis per Idam mugientem adulterum
Sequuta Solis filia:
Cum te furoris vis, pudore fortior,
Leonora sic raptaverit,
Tunc ego vicissim lætus adspiciam tui:

Securus animi inſaniam,
Duræque Amori vindici ſuperbiæ
Nemeſique ſolvam victimam.

Ad Rectorem Scholæ Conimbricæ Murſam.

O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Miramur omnes hic tuam potentiam.
Beleago regni quantula eſt bellua tui,
Ut nil ſub ejus ſubditum non ſit pedes?
Nil ille manibus non avaris inquinet?
Capros, & hircos, ſuculas, oves, boves,
Et uniuerſa pecora mactat, venditat.
Volucreſque cœli vendit, & piſces maris
Quicunque ponti ſemitas perambulant:
Pepones, cucumeres, pruna, porros, & nuces,
Coſellianos quæ per hortos germinant,
Coriandra, cepas, allium, naſturtium,
Samarcianos quæ per hortos pullulant.
O Domine Rector, Rex Scolæ Conimbricæ,
Deſideramus hic tuam prudentiam.

In Beleagonem.

Huic, quem parentis colere debueras loco
Beleago, vivo ſpolia detrahere cupis,
Quod tu capellæ non facis, nili mortuæ,
Lanium ſciebant eſſe te cuncti, gradum,
Ut carnifex ſis, inde paulatim facis;
Ne quæſtus ullus non ferat lucrum tibi.
Ut carnifex ſis, artis auſpicium tuæ
Aliunde malim feceris. Viſne ut tibi
Dicam unde poſſis optime? Ut ſi etiam parum
Ex arte facias, nil tamen peccaveris;
Suſpende te ipſum, & ſi inepte id feceris,
Omnes probabunt cen foret factum optime.

In eundem.

Beleago, ut ipſe teſtis eſt, ſi quid tamen
Firmum eſt, quod ille teſtis affirmaverit

De

De gente nullam contrahit Judæ notam,
Idem libellos, lectulos, & lintea.
Scabella, scamna, stragula, & tapetia
Vendit, revendit, quin & è medio luto
Collecta scruta vendit, atque interpolat.
Iac, ova, pullos, allia, & cucurbitas
Pepones, cucumeres, brassicam, lactuculas
Positis ad omnes viculos custodiis,
Domi ut revendat carius, præoccupat.
Forique solus arbiter boarii est;
Forique solus arbiter piscarii est;
Forique solus arbiter olitorii est;
Forique solus arbiter cupedinis;
Forumque cunctis publicum magis foris
Res contrahentum conspicit semper domi.
Piscator, olitor, lanius, auceps, & coquus
Illo absque nullum contrahunt commercium,
Nec mula senia fracta; nec mulus tripes,
Nec asinus æger, nec caballus morbidus
Venum sine illo poterit ire interprete.
Cuncta unde possit confici pecunia
Vendit, revendit, præstinat, habet quæstui.
Nec ullus opifex, emtor est, aut venditor,
Merx, as, negotium, unde levis odor lucr
Spirat, quod ille non sagax præsentiat,
Non ante vortat, occupetque & devoret,
Aut si id negatur, portiunculam tamen
Prærodat aliquam, solus & magnarius
Mercator, idem solus & scrutarius.
Si quis tot artes tractat unus sordidas,
Hoc axe natus, gente nec Judæus est,
Beleago dicam hastractat artes sordidas,
Hoc axe natus, gente nec Judæus est.

In eundem.

BElleago cunctas novit artes unice,
Has præter unas quas docet.

Belleago cunctas tractat artes commode,
Has præter unas, quas docet.
Nec fœnerator alter illo doctior.
Nec caupo quisquam argutior,
Mango nec ullus morbidos peritius
Servos, equosque adulterat.
Nec in macello ponderum minutias
Sic lanius ullus exigit,
Lancem dolosam deprimitve cautius
Fractis adaugens ossibus,
Seplasianæ nec tabernæ luctio
Interpolare astutior.
Nec publicanus è propinquis quispiam
Ad omne lucrum acutior.
Et inter artes sordidas monopolium
(Nam id laudo quod librarius)
Exercet, unus & veteramentarius,
Et unus est scrutarius,
Negotiator, unus est magnarius,
Et, si Laverna faverit,
Ni fallor, unus esse volet aquarius;
Unusque latrinarius;
Sector, coactor, quadruplator, institor,
Textorque, pictorque, & coquus.
Has tractat artes ille non incommode,
Has nemque didicit, & tenet.
Quas est professus se tenere, non tenet,
Nec tractat artes, nec docet,
Nec scit docere, scire nec penitus studet,
Sed olida convictoribus
Ut ponit hirci latera pro vervecibus,
Corvosque pro caponibus,
Picasque caveæ mortuas in carcere
Pro phasianis suggerit;
Sic ille misero credit auditorio
Se facile posse imponere;

Veterum Sophorum sic novis mendaciis
Adulterare dogmata.
Cum syllogismi implicitus hœret retibus,
Nutatque, sudatque, & stupet.
Dein ceu solutum sit probe impudentia,
Quod peccat ignorantia,
Et ridet ipse, & cæteris est risui.
Cur ergo quæ nescit docet?
Quæ scit docere, non docet? mendacium,
Quod prima ei sit artium.
Adversus artis ejus ut θεσμόθετης
Nec peccet imprudentia,
Quæ nescit, illa scire profitetur palam
Se: scire, quæ scit, pernegat

E Græco Simonidis.

PRimum seorsim à fœmina mentem Deus
Creavit: illam ex hispida seris sue,
Cui cuncta cœno fœda sordido domi
Humi supplex turpiter provolvitur.
Illota & ipsa veste turpis, squalida
Pingnescit alto desidens in stercore.
Aliam è scelesta vulpe formavit Deus,
Quæ cuncta novit, nec boni quicquam aut mali
Ignorat. Hoc in genere plurimum boni
Inest, malique plurimum: ac sæpe temere
Modo huc, modo illuc flectit ira mobilis.
Alia parentem moribus refert canem,
Maledica, cuncta audire, cuncta cernere
Intenta, & acri cuncta figens lumine,
Passim errat; & si neminem conspexerit,
Oblatrat. Hanc vir nec minis compescere
Queat, nec ira turgidus si excusserit
Ei silice dentes, nec suavi blandiens
Sermone, nec si sedeat inter hospites;
Sed pertinaci jurgio incassum furit.
Hanc fabricarunt terream Dii, inutile

Onus marito, nec boni quicquam aut mali
Quæ norit: unum id docta tantum, gnaviter
Comesse, & algens bruma cum induxit nives,
Horrens, sedile propius ad focum admovet.
Nunc animum ad illam verte, quę nata est mari,
Modo læta totum gaudet ac ridet diem.
Ut hospes illam laudet intuens domi,
Nullamque juret fœminam usquam gentium
Bonis honestisque hac priorem moribus;
Alias nec ulli facilis adspici, neque
Patiens adiri propius, indomitumque furit,
Ceu fœta catulis accubans teneris canis,
Insuavis, aspera, tristis, ex æquo hostibus
Eadem atque amicis; instar instabilis freti,
Quod nunc per æstum leniter stratum jacet
Fluctu quieto, & gaudium nautis parit,
Plerumque vasto sæviens cum murmure
Attollit undas. Illius plane refert,
Quę nata ponto fœmina est, imaginem,
Ingenio, & ira, ceu fretum, mutabili.
E cinere & asina exercita molestiis
Efficta, tandem vix coacta vi & minis,
In officio erit, desidens in angulo
Noctem diemque se cibis ingurgitat,
Focumque sese propter etiam ingurgitat,
Ad Veneris autem furta amicum quemlibet
Adventitantem suscipit promiscue.
Mustela genuit aliud infelix genus,
Miserumque, formæ nulla cui sit gratia,
Nil suave, nulla illecebra, nil amabile,
Inane amoris atque mansuetudinis;
Et conjugalis negligens tori, viro
Præsente, acerbo nauseat fastidio;
Furtisque multis noxia est vicinię,
Necdum immolatis vescitur etiam sacris.
Aliam equa molli genuit exultans juba

Fugitans

Fugitans laboris & operum hæc servilium est;
Nec admovebit aut molæ manum, aut cribrum
Tollet, domo nec efferet sordes, neque
Furno assidebit, verita nec fuligine
Contaminetur. Se coacta conjugi
Simulat amicam; bis quotidie, interim
Ter abluit se, & spargit unguentis comam
Densam per humeros fusa, flore verticem
Umbrata, pulchrum cæteris spectaculum,
Miserum marito; ni tyrannus quispiam
Sit, rexve, gaudens apparatu hujusmodi.
Hæc è parente simia est; qua Jupiter
Non tribuit homini pestilentius malum.
Huic singularis oris est deformitas;
Gradiens per urbem risui est passim omnibus.
Cervice circum vix caput flectit brevi,
Depygis, arens ossèis crura artubus.
O, tale monstrum quisquis amplexu fovet,
Miserum maritum. Callet instar simiæ,
Menteque moresque omnium; nec solvere
Risu ora curat, nec studet quicquam boni
Facere; sed unum id cogitat totum diem
Secumque versat, arte qua tandem scelus
Designet aliquod maxime nefarium.
Ex ape creatæ conjugis felix vir est,
Quæ sola nulli crimini est obnoxia.
Vitamque longam & floridam facit viro,
Charoque chara consenescit conjugi,
Fœcunda pulchræ & splendidæ propaginis,
Interque cunctas fœminas spectabilem,
Decore circum gratia ambit undique
Divina; segnes nec frequentat circulos,
Ubi de Venereis fabulantur fœminæ.
Tales mulieres Jupiter longe optimas,
Et singulari præditas prudentia,
Præbet benignus & favens mortalibus.

At re-

At reliqua genera callido Jovis dolo
Creata cuncta sunt, & apud homines manent,
Has nempe pestem Jupiter gravissimam
Produxit, etiam ut ferre siquid commodi
Videantur, ipsum id sit marito commodum.
Nec integrum unquam transigit lætus diem,
Quæ cum muliere degit una; nec famem
Diram à familia contubernalem, deûmque
Hostem repellet facile. Cum vir maxime
Animo videtur lætus, aut fato Deûm,
Aut hominis ergo, tum reperta criminis
Occasione comparat se prælio.
Nam sicubi ædes uxor illas incolit,
Nunquam hospes hilare poterit illic excipi,
Quod si qua frugi existimetur maxime,
Longe supra omnes illa damnosissima est,
Nempe oscitante conjuge: at vicinia
Lætatur errore ejus, & nuptam ad suam
Animum retorquens quisque laudat propriam
Culpat alienam conjugem; cum cæteris
Nec esse parili sorte nos cognoscimus.
Nam maximum istud Jupiter genuit malum,
Vinclumque nodo strinxit insolubili,
Unde explicavit Pluto morte plurimos,
Mulieris ergo conferentes dexteras.

E Græco.

PEnes tonantem est exitus rerum Jovem,
Fili, arbitratu cuncta qui gerit suo.
At mens hominibus nulla momentaneis
Est, in diemque vivitur mortalibus,
Prout quidque numen singulis finiverit,
Divina blandis interim spes somniis
Fovet universos vana volventes, diem
Expectat iste crastinum, ille plurimas
Messes; nec ullus non sibi mortalium
Promittit hilaremque & opulentum proximum

Annum;

Amnium; sed alium tristis ante terminum
Mors occupavit; morbus alium lugibris
Extinguit; alios Martio in certamine
Domitos nigrantes Pluto mittit ad domos;
Aliis procellis æstuantis æquoris
Jactans supremum claudit unda spiritum;
Quos vita curis tristis exercet malis
Hi lacrymosa ad fata rete nexili
Solis relinquit sponte lumen. Sic mali
Immune nihil est, mille sed mortalibus
Parcæ minantur, ac inexplicabilis
Dolor, & calamitas. Si mihi tribuant fidem,
Se nullus ultro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.

GEORGII BUCHANANI SCOTI EPIGRAMMATUM LIB. I.

In Aulum.

MAm mihi promissam jubeo numerare Calenum;
Abnuit ille; Aulum consulo caussidicum.
Is mihi judicio suadet contendere: caussam
Suscipit; hac quicquam justius esse negat.
Quam mihi dum peragit decimumq; extendit in annum,
Pene decem decies jam periere minæ
Ne lis quod supereſt exhauriat æris & ævi;
Vito reum pariter caussidicumque meum.
Certum est nil posthac promittentive Caleno,

Hor tanti

Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.
Quæris utrum fugiam magis? Aulum namque Calenus
Verba dare, aut Aulus vendere verba solet.

Ad Joannem Bellaium Cardinalem.

CUm scelus admissis orbem popularet habenis,
Et premeret dirum sub pede jura nefas;
Impietas nullo volvente elementa magistro
Credebat numen nomen inane Dei.
At tibi, Bellai, pastoria credita cura
Absolvet, si fas dicere vera, Jovem.
Esse putant homines cœlo mortalia curæ,
Quod curæ videant credita sacra tuæ.

Ad Carolum Marillacum Viennæ Allobrogum Episcopum.

REbus in angustis tibi quondam exceptus amice,
Atque tuus merito tempus in omne cliens,
Jam tibi successum fortunæ gaudet amicæ,
Quam tu inopem quondam commiseratus eras.

In Posthumum.

NEscio an inspexti Narcissi, Posthume, fontem:
Hoc scio, deliras, Posthume, amore tui.
Ille tamen merito: nam quod male sanus amabat
Ante quidem id multis causa furoris erat.
At tua non paulo est major vesania, qui te,
Sed sine rivali, Posthume, solus ames.

De Codro & Cæsare.

PRO patria in strictos Codrus ruit impiger enses,
In patriam flammas Cæsar & arma tulit.
Ille suo patrias firmavit sanguine leges:
At patriæ peperit sanguine Cæsar opes.
Nemo tamen regum jactat se nomine Codri:
Cæsarem nemo non sibi nomen avet.
Quæ ratio? in promptu est: Nam qui nunc sceptra tuentur,
Illius oderunt, istius acta probant.

Ad

Ad amicum difficilem.

Dixti Selium: generis mihi semper ab annis
Carus, & illæsa perstitit ille fide.
Sic mihi tu Pyladem, & inanem mentis Orestem,
Et Samię jactas pectora fida scholæ:
Neque vocas ficti fucatum nomen amici,
Quod nec amemus idem, nec fugiamus idem.
Ergo tibi ius est nostros odisse sodales,
Nec mihi fas hostem fiet amare tuum?
Scilicet haud æqua jamdudum lege coimus,
Nec ferimus parili conditione jugum;
Cum per me tibi sint vel iniqui frena doloris
Libera, tu noster vis famuletur amor.
Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
Do; sed amicitiæ jure reposco vicem.
Odero, si jubeas, Selium tibi scilicet hôstem,
Si, mihi tu Selium, quod sit amicus, ames.

In pinum pro foribus scholarum Calend. Maji erectam.

Laurus erat Phœbo. Nunc est sacra pinea sylva;
Ambiguo geminum certat honore nemus.
Montibus in celsis sylvarum gloria pinus;
Irriguas Laurus glorię propter aquas.
Utraque perpetua est semper formosa juventa,
Et nunquam positis suscipienda comis.
Hæc formosus erat puer, hæc formosa puella;
Hæc succo, hæc sacræ frondis odore placet.
Si conferre juvat fructus, victoria certa est,
Laurus enim baccas, carmina pinus habet.

In eundem.

Credite carminibus deductas montibus ornos,
Credita Threiciam saxa sequuta chelyn.
Res nova priscorum superat miracula vatum;
Carminis illa comes sylva erat, ista parens.

In

In Codrum.

ULtimus Actæa Codrus regnavit in aula:
Rex Italo primus Cæsar in orbe fuit.
Nempe imitatores invenit dira tyrannis:
Æmulus in patriam rarus amoris erat.

E Graco.

EBibat undosum castris Germania Rhenum,
Deucalionæis æquor abundet aquis:
Non tamen æternę divina potentia Romę
Incolumi nobis Cæsare fracta cadet.
Sic Jovis aëriæ quercus radicibus hærent,
Cum Borea frondes discutiente cadant.

Ad Margaritam Valesiam Navarra Reginam.

SI qua fides famæ, super aurea sidera Juno
Magnanimo pariter cum Jove sceptra tenet.
Ingenio pollet Cyllenius, arte Minerva,
Eloquio Peitho est grata, decora Venus.
Jura Themis præbet, vigilant ad plectra Camœnæ,
Temperat hic terras, temperat alter aquas,
Omnia non ausa est uni tribuisse vetustas,
Omnibus esse parem nec rata posse Jovem.
At tu cum regni molimina tanta gubernes,
Et cedant formæ te npora prisca tuæ.
Carmine contendis Musis, atque arte Minervæ,
Eloquio dubium est; ingenione prior:
Quæque tuis paret tellus latissima sceptris,
Formidat fasces, justitiamque colit.
Jure igitur præstas homines, quando omnia præstas,
Singula quæ magni vix potuere Dei.

In Zoilum.

FRustra ego te laudo, frustra me Zoile lædis.
Nemo mihi credit, Zoile, nemo tibi.

Ad amicum quendam.

AD cœnam sese dixit tuus affore vates.
Dixit: sed vates dicere falsa solent.

Ad

Ad Ludovicum Regium.

QUum tibi Pieridum large sint dona, nec ulli
Sit datus Aoniæ purior haustus aquæ:
Tu tamen altrices vincis pietate Camœnas,
Quas inopes opera consilioque foves.
Regia de cunctis res est bene velle mereri.
Et genus erga hominum, qua licet, esse pium,
Regia res sane; sed plus quam regia res est,
Officiis hominem vincere posse deas.

Ad Leonoram.

ECquid sis formosa rogas, Leonora, frequenter;
Nec nisi jurato vis adhibere fidem.
Sic mihi nunquam Helene, sic nunquam Leda fit uxor,
Vt nec par Helene, nec tibi Leda fuit
Di simul, heroesque has, sed patienter amarunt;
Verum quisquis amat te, Leonora, furit.

Ad eandem.

QVum bene texisti sexcentis Gorgona vultus
Fraudibus, artifici sæpe reficta manu,
Pulchra tibi, speculoque tuo, Leonora, videris;
Me speculo testem, si libet, adde, licet.
Sed qua pulcra quidem facta es ratione, Megæram
Formosam fieri sic ego posse puto.

In eandem.

OMnia quod Leonora, putant te vendere, falsum est.
Nam faciem, tibi quæ cætera vendet, emis.

In Beleagonem.

GEns duplex, Beleago, tuo de stemmate certat,
Nititur & causam quæque probare suam.
Nulla tuis dictis quod sit constantia, Maurus
Indicium Libyci sanguinis esse putat.
Signa sui generis credit Judæus acumen,
Quodque tibi est lucri tam furiosus amor.
Tu Lusitano genitum te sanguine jactas;
Nec tamen hoc aliter, te nisi teste, probas.

O utinam

O utinam indiciis, aliove id teſte probares:
Aut te certa foret teſtificante fides!
Sed mihi ſi credas, teſtis potes eſſe tibi ipſi
Utilis: hac una ſed ratione potes.
Quæ tibi pro fictis vis credi, ficta negato:
Et quæ vera cupis credi, ea vera nega.

In conventum Epiſcoporum.

CUm mihi linigeræ ſpecies eſt viſa cohortis,
Majus & humano frontis honore decus:
Anxia mens dubiis pulſabat pectora curis,
Secum agitans homines: crederet anne Deos.
Sermo, oculi, vultus, geſtus, cultuſque animuſque
Omnia divini plena ſtuporis erant.
Is nitor in vultu, geſtu decor, ore venuſtas,
Vis oculis, verbis gratia, mente vigor.
Dum loca, dum comites, dū membra timillima noſtris
Adſpicio, rurſus mens negat eſſe deos.
Dum negat, affirmat, dubitat mens anxia, Phœbus
Perplxo involvit talia verba ſono:
DISSIMILES ſimileſque, vides hominique Deoque
Non Di, non homines ſunt, & utrumque vides.
Quî pote? divina, nempe hoc te dicere velle
Auguror, eſſe homines corpore, mente deos.

In amicum quendam.

UNus eras, memini, quondam de plebe; nec alto
Te minus in tota turgidus urbe fuit.
Nunc te alium credis, veteremque haud noſcis amicum:
Splendidus in Tyria quod ſpatiere toga,
Falleris: hanc & ovis, qua tu nunc veſte ſuperbis,
Ante tulit, nec adhuc eſt aliud, niſi ovis.

E Græco.

NUper Achæmenidę fuimus, nunc arva Menippi,
Ac dominis erimus præda ſubinde novis.
Hic ſua nunc credit, quondam ſua credidit ille:
At ſua Sors verè dicere ſola poteſt.

In Leonoram.

MEntitur veros facies tibi picta colores,
Et speculi mendax te tibi imago refert.
In digito annellus mentitur aëneus aurum,
Mentitur gemmam vitrea gemma probam.
Quicquid contigerit te cum mendacia discat,
Miremur linguam dicere falsa tuam?

In eandem.

LEna parens Leonora tibi est, & filia lena est,
Lena est, quæ faciem viscida creta tegit,
Et quot habet vetulas vicinia sunt tibi lenæ,
Et lena est toto fiscina nota foro.
Quam bene vix tandem tot possunt vendere lenæ,
Haud equidem mercem suspicor esse bonam.

In Midam.

SOrs tibi nominibus nocuit male grata duobus,
Quod dederit sophiæ, stultitiæque parum.
Si tibi stultitiæ plus esset, stultus haberi
Posses, si sophiæ plus foret, esse sophos.
At tu μωρόσοφος Sapiens es morio, stultus
Et sapiens, & nec morio, nec sapiens.
Nunc tamen ut Curius præsentia sæcula damnas,
Nunc stolido fingis garrulitate jocos.
At sophiam simulans per longas proderis aures:
Dissimulans sophiam, dissimulare nequis.
Unde igitur vives nulla Mida præditus arte,
Si tibi nec stulto, nec licet esse sopho?

In Nævolum.

NÆvole dum clamas, ut Stentora vincere possis,
Omnis homo est animal nocte dieque boans,
Jam tibi dilapsa est prope nonagesima messis,
Jam tremit invalido curva senecta gradu,
Vertice jam lævi vix tres hæsere capilli,
Et cernis, quantum noctua mane videt.
Semper & è gelido distillat stiria naso,

Et

Et fluit in madidos longa saliva sinus :
Nec tibi gingiva, dens unus & alter inermi est;
Nec plus rugarum simia scalpit anus.
Jam capulum spectas, jam Ditis limina pulsas,
Expectatque tuas jam Libitina faces,
Nævole si pudor est, nugarum desine tandem,
Omnis homo clamans, Nævole, nullus homo es.

Ad Neram.

QUaliter ad solem foliis morientibus arent
Candida virginea lilia secta manu.
Paulatim lento sic maceror igne Neæra,
Ut primum radii me tetigere tui.
At mihi dum roseis tractim das oscula labris,
Sentit & attactus debilis umbra tuos,
Mens redit, & vigor ignescit, velut herba resurgit,
Cum levis arentem recreat imber humum.
Ergo quando oculis pereuntem me oscula sanant,
Et mea in arbitrio vitaque morsque tuo est.
Perde, neca, ut visum est; sed dum pereo, oscula junge,
Sæpe ut sic vivam, sic volo sæpe mori.

Ad eandem.

NE fugitivum animum nostrum ad te perde, Neæra,
Seu domino dura es, sive benigna suo.
Si mihi dura manes, fugitivum at suspice nostrum :
Si facilis mihi sis, hunc facilis quoque ama.

In Leonoram.

PIcta tibi est facies, mendax est lingua, manuque
Æneus annellus, vitrea gemma nitet.
Qui tibi vel verum credet, Leonora loquenti,
Quando tui nunquam pars caret nulla dolo?

In eandem.

PVtris odor spurco stomachi qui manat ab antro
Ne lædat, laurum cum Leonora voras,
Amnigena ignigenæ facis ut jungatur Jaccho,
Et nunquam sicco sobria Nympha Deo.

Quæque

Quæque suum vivens servavit morte pudorem,
Mortua nunc per te damna pudoris habet.
Nec potuit, quamvis contectis cortice membris,
A lenocinio tuta manere tuo.
Quid tibi non credam de te Leonora licere?
Tam male cui concors conciliatur amor?

E Græco Ruf.

QUi te videt beatus est,
Beatior qui te audiet,
Qui basiat, semideus est,
Qui te potitur, est Deus.

De Neæra.

ILla mihi semper præsenti dura Neæra,
Me, quoties absum, semper abesse dolet.
Non desiderio nostri, non mœret amore,
Sed se non nostro posse dolore frui.

Ad Ponticum.

ARida torreret tibi cum præcordia febris,
Pontice, nec vitæ spes foret ulla tuæ,
Munera spondebas, cœlumque in vota fatigans
Fundebas miseras ore tremente preces,
Audit vota Deus, febrim tibi pellit, & assem
Oblatum facilis pro nebulone capit.
At tu ideo sanctus vis & Dîs carus haberi,
Teque virum credi scilicet esse pium.
Vir bonus esse potes, cujus caput asse redemptum est,
Judicioque tuo, judicioque Dei?

Præpostera Pietas.

CUm patre nil vivo tibi conveniebat; iniquis
Litibus extinxit, dissidiisque senem.
Defunctum nunc thure colis, tumulumque coronas
Floribus, & magna mole sepulcra locas.
Quamlibet his tumeas, pietas præpostera certe est,
In patre nil præter funus amare patris.

E Græco.

NEmo meas cumulet violis fragrantibus umbras
Nec mihi Pyramidum mole sepulchra locet.
Siquis amat, vivo largum se præstet amico,
Talibus officiis dum locus esse potest.
Verum ubi consumptos Lachesis mihi finiet annos,
Vel fracta incultis horreat urna rubis.

In Philliden.

PHilli omnes deamas, redamat te Philli nec ullus;
Miraris, fieri id qua ratione queat?
Nempe ideo cunctos quod ames discrimine nullo:
Hæc ratio est, cur te nullus amator amet.
Odero vis igitur cunctos? male colligis istuc.
Nec te odisse velim; sed nec amare veto.
Quidnam igitur suades ut amer? sic suadeo; Nullum
Oderis; ast unum Philli, ut ameris ama.

E Græco Philodemi, lib. septimo,

DIves eras, & amator eras; nunc pauper, amore
Et liber, præsens ô medicina, fames.
Quæ te delicias, dulcemque vocabat Adonin
Menophile nomen nunc rogat illa tuum
Qui genus? unde domo? jam te docet usus opinor,
Quod cui res deerit, nullus amicus erit.

E Græco Posidippi, seu Cratetis.

QUod vitæ ingrediaris iter? si rura labore,
Si domus est curis anxia, lite forum,
Si mare sollicitat terror, metus urget habentem
Rem peregre: ast inopem cura molesta coquit:
Sollicitudo toris genialibus adstat; es expers
Conjugis, id sævæ est degere more feræ;
Proli ærumna comes; quasi manca est orba senecta,
Robore canities, mente juventa caret.
Primum ergo optandum est non nasci; proxima vota,
Ærumnas fato præveniente mori.

Cu

Contraria sententia verisimilis, ex Metrodoro.

QVod vis vitæ iter insistas. Si rura voluptas,
Tecta quies habitet, fama decusque forum.
Rem mare suppeditat, comitatur gloria ditem,
Si peregre it, nemo conscius est impi,
Felix vita toris genialibus adstat: es expers
Conjugis, & curæ pondere liber eris.
Delitiæ patrum soboles, minus angeris orbus,
Robusta est ætas prima, secunda pia.
Commoda quum vitæ tot sint, vota utraque damna:
Non nasci, aut hausta luce, repente mori.

Ad Rogerum Aschamum Anglum, qui librum cum honorifico elogio, & sui amoris significatione misérat.

AMplector Rogere tuum vehementer amorem,
Et nimii doctum pignus amoris amo,
Nec minus est animus genitor mihi gratus amoris,
Quæque animum virtus ornat, amatque tuum:
Nec minus est gratus magni comes error amoris,
Et nimio fœtum pectus amore mei:
Et cum cuncta probem, virtutem, munus, amorem,
Et nimio cæcum pectus amore mei:
Absque errore meo vellem fas esset amare
Errorem de me dulcis amice tuum.

In Galliam.

POsse negem in varias se vertere Prothea formas?
Vertumnum vultus sumere posse novos?
Quæque pia pavit sceleratum fraude parentem.
Quique tuos petiit Deianira toros?
Cum toties juvenes vultus de pixide sumas,
Quotidie in faciem Gellia versa novam.
Posse negem è puero juvenes Jolaon in annos.
Mutari subito, Callirhoesque genus?
Æsonaque in viridem succo rediisse juventam,
Et quæ Nyseis Bacchum aluere jugis?
Nulla dies non te cum spectet mane puellam;

Nulla dies non te vespere cernat anum.

Ad Leonoram.

NUpta prius mater fuerat: dein debilis ætas
Efficit hanc lenam nunc Leonora tuam.
At meretrix quam nupta prius tu filia, matrem
Vincis, mox natæ lena futura tuæ.
Quid lenæ neptis, meretricis filia, patre
Ex monacho tantis laudibus adjiciet?
Adjicit, & primis hanc atque hanc vincit in annis,
Pene infans matris jam quoque lena suæ.
Scilicet ante annos generosi seminis arbor
Protinus in fructus luxuriare solet.

Ad Peiridem.

CArnem ut emas Peiris venalis filia prostat,
Et pretium cœnæ fit Leonora tuæ.
Crede mihi hoc facinus superat feritate Cyclopas
Et Læstrigoniæ facta cruenta gulæ.
Nam neque Cyclopum Cyclops in corpora sævit,
Antiphates socios nec laniavit atrox.
Hostis eis, tumidisve hospes ejectus ab undis,
Fluctibus aut laceræ præda fuere rates.
Tu refer te putas nihil an sit civis, an hospes,
Dumque vores, curæ est nil tibi quale vores,
Utque vores alios, truculentior ista ferarum
Sævitia est, natam posse vorare suam.

Cœna Gavini Archiepiscopi Glascuensis.

PRæsulis accubui postquam conviva Gavini,
Dis non invideo nectar & ambrosiam.
Splendida cœna, epulæ lautæ ambitione remota,
Tetrica Cecropio seria tincta sale:
Cœtus erat Musis numero par, nec sibi dispar
Doctrina, Ingenio, simplicitate, fide.
Ipse alios supra facundo prominet ore,
Quales Castalii præses Apollo chori.
Sermo erat ætherei de majestate tonantis,

Ut

Ut tulerit noſtræ conditionis onus:
Vt neque concretam divina potentia labem
Hauſerit in fragili corpore tecta hominis:
Nec licet in ſervi dominus deſcenderit artus
Naturam exuerint membra caduca ſuam.
Quiſquis adeſt dubitat ſcholane immigrarit in aulam,
An magis in mediam venerit aula ſcholam.
Jupiter Æthiopum convivia ſolus habeto,
Dum mihi concedas præſulis ore frui.

E Græco.

Liber eram, vacuo mihi cum ſub corde Neæra
Et oculis fixit ſpicula miſſa ſuis.
Deinde unum evellens ex auricomante capillum
Vertice, captivis vincla dedit manibus.
Riſi equidem, fateor, vani ludibria nexus,
Hoc laqueo facilem dum mihi ſpero fugam:
Aſt ubi tentanti ſpes irrita ceſſit, aënis
Non ſecus ac manicis implicitus, gemui.
Et modo membra pilo vinctus miſer abſtrahor uno,
Quo dominæ nutus me violentus agit.

E Græco.

Robora ſi linguæ Demoſthenis æqua fuiſſent,
Non Macedum Grajas Mars populaſſet opes.

In hominem vanum.

Dum blitea inſani compilas ſcripta Doleti,
Et blateras nullo jurgia tincta ſale,
Quicquid agunt alii præ te contemnis, & uni
Se tibi dat Phœbus, Pierideſque favent.
Solus agas recte per me licet omnia; ſed dum
Omnia te ſolo judice ſolus agas.

Ad Leonoram.

Neſcio tot mœchi tibi cum Leonora fuiſſent,
Cur monachum natæ dixeris eſſe patrem;
Ni grege de tanto, qui nocte dieque ruebant;
Nemo minus monacho forte pudendus erat.

Ad Leonem.

CVm strepis assidue fulgentibus arduus armis,
Horrida cum jaculo est dextera, & ense latus,
Cum seges impexæ tibi prominet arida barbæ,
Cum riget in tristes frons caperata minas,
Te timidum dici vulgo indignaris, & esse
Indicia hæc quenquam non metuentis ais.
Qui timet assidue, est timidus, timidus Leo es ergo:
Semper enim à nullo ne timeare, times.

Ad Julium Cæsarem Scaligerum.

DVm nunc nivalis Aquilo constringit gelu
Lapsus rapaces fluminum,
Nunc densus auster vallium declivia
Nimiis inundat imbribus,
Pedesque glacie vel vacillant lubrica,
Vel in profundo hærent luto,
Cunctos levabat spes labores unica
Doctum videndi Julium.
Hac spe ferebat pes viæ molestias
Omnes libenter, & oculis
Jam tum imputabat gaudium: lætus animus,
Bonis futuris ebrius,
Prægestiebat, jam velut voti sui
Fructu beato perfruens.
Sed lux Aginni quinta nunc agitat mihi,
Fastidiosa dum mora
Cumulat viarum incommoda, & mens anxia
Spes pendet inter & metus:
Quamvis laboris omnia ingratissimi
Sint plena, res mihi unica
Magis molesta est cæteris molestiis,
Non intueri Julium.

Ad reginam Navarræ, Margaritam Borboniam.

NObilis Ascræis facta est Pandora Camœnis,
Nobile Lemniacæ scilicet artis opus.

Et

It decor & nitidos finxit reverentia vultus,
Blandaque virgineus pinxerat ora pudor.
Addidit ingenii volucer Tegæus acumen:
Egregias artes scire Minerva dedit.
Læta Venus lætum capiti aspiravit honorem,
Adjecit lepidos mellea Suada sonos,
At bona ni spernat præsentia livor iniquus,
Et sua vix laudet sæcula lentus honos,
Non minor est doctæ tibi, Margari, gratia linguæ,
Nec minor eximio fulgurat ore decor:
Nec genitus Maja, nec Pallas amicior illi,
Quàm tibi nec Pitho, nec magis æqua Venus.
Cætera Dî pariter vobis tribuere benigni,
Plus tamen hoc æqua parte dedere tibi:
Illa novas pestes mortalibus intulit ægris,
At tibi jus fasque est cum pietate comes.

In Joannem solocognomento Majorem, ut ipse in fronte libri sui scripsit.

CUm scateat nugis solo cognomine Major,
Nec sit in immenso pagina sana libro,
Non mirum titulis quod se veracibus ornat,
Nec semper mendax fingere Creta solet.

Ad Leonoram.

ET scio te pictam, scio te Leonora voracem,
Et scio inexpletæ gurgitem avaritiæ:
Et scio te pueris carnem pro carne dedisse,
Nec tibi fumosos displicuisse coquos:
Et scio te monachis mendicis claudere limen,
Inguine nec limen tristius esse tuo:
Et plus quam vellem, plus quam me scire necesse est,
Et plus quam deceat, denique cuncta scio.
Et cum cuncta sciam videor fore sanus: at unum
Nescio, cuncta sciens, cui male sanus amem.

Nomine Henrici Kilgrai Angli ad Antonii Coccii doctissimi filiam egregie doctam, quæ postea Kilgræo nupsit.

ET decor & facies cum simplicitate venusta,
Insidiosa oculis, imperiosa animis
Et motura feras docti vox pectoris index,
Penè patem superis te facit esse deis.
Si par eximiam decoret constantia formam;
Efficiet superos hæc tibi pene pares.

Ad mortem, eidem Henrico scriptum.

SPes fallax, vanæque preces, & inania vota;
Et lachrymæ & damno læta Erycina meo,
Parcite, sopitis & me mihi reddite curis.
Sit mora tormento supplicii sque modus.
Quod si nulla ægram relevent oblivia mentem;
Nec contenta ferus vincula laxet amor:
Tu saltem miserere animæ non digna ferentis,
Mors, medicina meis una relicta malis.

Eidem scriptum.

IN me consumpsit vires fortuna maligna,
Quæque ferunt hominum fata reguntque vices.
In me consumpsit sic tela faceisque Cupido,
Ut spatium plagæ non sit inane novæ.
Quique patet miseris ad cuncta pericula portus,
Non recipit fessam mors mihi sæva ratem.
Ambiguoque viæ stanti ad confinia vitæ
Lumina mors claudit: vita manere negat.
Cogor ad hoc tantum ingratas producere luces,
Sufficiat pœnis ut mea vita novis.
Quæ mea conditio est, cui tam præposterа lex est
Fatorum, ut sit mors vivere, vita mori?

Eidem ad Dominam navigaturam.

UNde meo sperem requiem, mea vita, dolori,
Si fortuna meis non satiata malis
Perstat adhuc sævire, odiisque tenaciter urgens
Armat in exitium cuncta elementa meum?

Spes

Spes & vota ferunt rapidi per inania venti;
Vnde prius ſolita eſt flamma alimenta trahit:
Vnde rapit, raptum id ſpatiis terra invida longis
Dividit, unde animæ vita erat una meæ,
Te quoque forte etiam capient oblivia noſtri,
Certe animum hæc uret ſollicitudo meum.
Hac ego ſi merui torqueri pectora cura,
Vt metuam noſtri ne memor eſſe velis,
Non querar, aut lacrymis crudum exſaturabo dolorem;
Ne lacrymæ noſtro ſint medicina malo.
Dignus enim eſt tales pœnas expendere, quiſquis
Suſtinet à vultu vivus abeſſe tuo.

De Mellino Sangelaſio.

MEllinum patri, ſale carmina tingere juſſit,
Parceret ut famæ Muſa Catulle tuæ.

In divitem avarum.

DAs inopi dives, ſed qualia reddere poſſit,
Munera. Nonne hoc eſt dicere? Redde mihi.

De Adamante miſſo à Regina Scotiæ ad Reginam Angliæ.

HOC tibi quæ miſit cor, nil quod poſſet, habebat,
Carius eſſe ſibi, quam fuit ante tibi.
Quod ſi forte tuum ipſa remiſeris: illa putabit
Carius eſſe ſibi, quam fuit ante tibi.

E Græco.

PAuper eram juvenis, ſenio confectus inerti
Sum locuples, miſere ſorte in utraque miſer,
Quando frui poteram rebus, mihi copia deerat;
Copia nunc ſupereſt, fructus & uſus abeſt.

E Græco.

FAta ferunt, fer fata, ferent; ſin forte repugnas,
Et te ipſum crucias, nec minus illa ferent.

Aliter.

SI te fata ferent, fer fata: ferêre. Ferentes
Fata ferunt; rapiunt, ſi minus illa feras.

E Græco.

MOrs velut immineat præsentibus utere rebus:
Parce velut fati sera sit hora tui.
Vere etenim sapiens est is, qui certum adhibere
Novit avaritiæ, luxuriæque modum.

In Doletum.

CArmina quod sensu careant, mirare, Doleti?
Quando qui scripsit carmina, mente caret.

E Græco Anacreontis.

ET terra sicca potat,
Terrasque sylva, & aura
Sylvas, & æquor auras
Et sol repotat æquor,
Et luna solem. Inique
Lacessit sodalis.
Me, quod bibam libenter.

GEORGII BVCHANANI SCOTI

JUSTA & ICONES,

EPIGRAMMATUM LIBER II.

IVSTA.

Jacobo IV. Regi Scotorum.

FAma Orbem replet, mortem fors occulit: at tu
Define scrutari quod tegat ossa solũ
Si mihi dent animo non impar fata sepulchrum,
Angusta est tumulo terra Britanna meo.

Magdalen

Magdalenæ Valesiæ Reginæ Scotorum XVI. ætatis anno extinctæ.

REgia eram conjux, & Regia filia, neptis
Regia, spe & votis Regia mater eram.
Sed ne transgrederer mortalis culmen honoris,
Invida mors hic me condidit ante diem.

Eidem.

IN me certarunt totas expromere vires
Natura, & virtus, gloria, morsque suas.
Esse bonam tribuit virtus, natura decoram,
Esse brevis vitæ mors inimica dedit:
Vivida perpetuum sed gloria floret in ævum,
Vt penset vitam perpete laude brevem.

Eidem.

NAta bis octonos Valesia Magdalis annos
Hic immaturo funere rapta jacet.
Quàm rapta invitis, lacrymis miserabile vulgus
Mœstitia proceres, vir pietate probat.

Briando Vallio.

DIgnus erat Pylio canescere Vallius ævo.
Hospite si tanto digna fuisset humus.
Ergo seni, quo nil melius, nec doctius orbe
Permenso vidit sol, Deus astra dedit.

Crittoni.

CRitto suo cupiens aliquid superesse sepulcro,
Nec semel in Stygios totus abire lacus.
Omnibus appingit fastosa insignia vitris,
Nec titulis vacua est ulla fenestra novis.
O spes fluxa, brevis famæ fiducia, mendax
Gloria cum primo deperitura Noto.

Guilielmo Budæo.

GAllia quod Græca est, quod Græcia barbara non est,
Vtraque Budæo debet utrumque suo.

Eidem.

SVnt universi splendor orbis Galliæ,
Et Galliarum splendor est Lutetia:
Splendor Camœnæ sunt sacræ Lutetiæ.
Budæus ornat unus innocentia,
Splendore vitæ, literis, solertia,
Orbem, Camœnas, Galliam, Lutetiam.

Gilberto Kennedo Comiti Cassiliæ.

HIc situs est heros humilî Gilbertus in urna
Kennedus, antiquæ nobilitatis honos:
Musarum, Martisque decus, pacisque minister,
Et columen patriæ consiliumque suæ.
Occidit insidiis fallaci exceptus ab hoste,
Bis tria post vitæ lustra peracta suæ
Parce hospes lacrymis, & inanem comprime luctum,
Non misere quisquam, qui bene vixit, obit.

Jacobo Sylvio.

SYlvius hic situs est. gratis qui nil dedit unquam,
Mortuus & gratis quod legis ista, dolet.

Jacobo Fabro.

QVi studiis primus lucem intulit omnibus, artes
Eductum cunctas hæc tegit urna, Fabrum.
Heu tenebræ tantum potuere extinguere lumen?
Si non in tenebris lux tamen ista micet.

Florentio Volusseno Scoto

HIc Musis Volusene jaces carissime, ripam
Ad Rhodani, terra quam procul à patria?
Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foret altrix
Virtutum, ut cineres conderet illa tuos.

In Robertum Carmicrucium Sanctæ Crucis Abbatem.

DAt titulos, dat opes, dat Crux mihi nomina gensi,
Addictusque cruci cum patre frater erat.
Crux fuerant cunctis, mihi ne crux undique desit,
Membra mea en moriens do crucianda cruci.

In

In eundem.

Corpore cum fœdo species sit fœdior oris,
Fœdum pectus habet, fœdius ingenium.
A cruce Parca dedit nomen prætaga futuri,
Haud alia hoc dignum morte cadaver erat.

Joanni Diguallo, argumento sumpto ex Adami Otterburni Equitis clarissimis Hexametris.

Nomine Joannes, Digullus origine, flamen
Flamine natus erat, quem tegit iste lapis,
E patrio censu nec nummo ditior uno;
Scriptura primas accumulavit opes.
Sedulus hinc Petri coluit mensarius urbem,
Hinc tumor, hinc res, hinc gloria, luxus, opes.
Et velut hinc etiam traxisset stemmata gentis,
Ornatur titulis parma superba novis.

Ad Adamum Otterburnum.

Lana mea est (inquis) tua tela est, cum tibi reddo
Hæc de carminibus carmina facta tuis.
Syntheſin è propria textam si dem tibi lana,
Gloria Palladiæ non minor artis erat.
Nec minus insigni Lisippus laude feretur;
Ære licet fingat signa animosa tuo;
Tolle, ais, hinc artem, lanam mihi redde, quid autem
Ars tua materia deficiente potest;
At mihi furtivæ si reddas vellera lanæ,
Nuda tamen pretium merx fereriſta suum.
Hac vos de tabula Pictores lege colores
Tollite: Dædalia cesset in arte labor;
Nulla Tarentino liveſcat lana veneno,
Nec rubeant Tyriis vellera cocta focis.
Deſerat algentem dehinc pauper Mulciber Ætnam;
Mendicent Steropes; algeat Acmonides.
Subtrahe materiam, nihil artem posse fatemur;
Sed pretium gemmis majus ab arte venit.
At mea sedulitas fumos non colligit istos;

Si non culpabor, sat mihi laudis erit.

Francisco Belcierio supremo in Senatu Burdegal. Præsidi.

FRanciscus hic est Belcierius situs,
Virtute honores adsequutus maximos,
Princeps virorum in principum cœtu diu
Præses, notatus labe nulla, splendida
Fama, modestis opibus, ingenti omnium
Mœrore raptus ordinum, quamvis senex
Felice felix prole fato cesserit.
Quicunque transis parce lacrymis, & tibi
Quisque talem posce vitam & exitum.

Andreæ Goveano.

ALite non fausta dum rursus Iberæ
Restituis Musas, hîc Goveane jaces.
Cura tui Musis fuerit si mutua: nulla
Incolet Elysium clarior umbra nemus.

Innocentio Fontano Burdeg. Poëtæ & Causidico.

AFonte nactus nomen Innocentius,
Dieque natus innocentibus sacro,
Legatus à Republica Lutetiam
Missus, parœciæ hospes Innocentium,
Vivos reliquit Innocentibus die
Sacro. Innocentum corpus in Fano jacet,
Fontem sepultum propter Innocentum.
Vitæ peractæ propter innocentiam
Cœlum innocentes inter animus incolit.

Petro Plancio Parisiensi.

FEssus Atlantiades toties transmittere nubes,
Tænariam toties ire, redire viam:
Ante Jovem supplex stetit, & finire labores
Postulat, aut socium qui relevaret onus.
Æqua petis (ait ille) petisque in tempore, nam te
Qui juvet, aut nemo, aut Plancius unus erit.
Sæpe ego per tenebras vidi cum scanderet alpes
Concretæ gelidum findere marmor aquæ,

Vi

Vidi cum fessos cursu perverteret Euros,
Et Zephyri lentos ante volaret equos.
Non labor insomnis, non sævæ injuria brumæ,
Non sitis æstiferi cum furit ira canis:
Non salebris colles, non cœno nudante paludes,
Non scopulis torrens impediebat iter.
Quid referam ingenium, magnæque capacia curæ
Pectora, custodem depositique fidem?
Eloquiumque potens mandatis addere pondus,
Comere res tenues, promere difficiles?
Et facilem quamvis ad cætera munia mentem,
Difficilem falli muneribusque capi?
Hunc age quam primum volat ille, & mole relicta
Corporis, Eridanus qua Ligus urget aquas.
Astra, Deum plaudente choro, novus incola scandit
Plancius, & superûm jussa minister obit.
Sis felix licet, usque tuis decus, & dolor ingens,
Ultima nos donec mittet in astra dies.

Eidem.

CUra, fides, labor, ingenium, vigilantia, Planci,
Fecerunt carum civibus esse tuis.
Jam virtus, hominumque favor spondebat honores,
Et meritis regum conciliatus honor.
Sed vulgaris honos meritis minor: ergo abiisti
Illò, ubi virtuti verus habetur honos.

Henrico Borbonio summæ spei adolescenti.

BOrboniæ spes illa domus, patriæque patrisque,
Nunc patris & patriæ, Borbonidumque dolor,
Heic situs Henricus, violas adsperge viator:
Neu bona quæ fuerat vita, reare brevem.
Sat vixit, bene qui vixit, spatium brevis ævi
Ignavi numerent tempore, laude boni.

Patricio Buchanano fratri.

SI mihi privato fas indulgere dolori,
Ereptum, frater, te mihi jure fleam:

Nostra

Noſtra bonis raros cui protulit artibus ætas,
Et nivea morum ſimplicitate pares,
At ſi gratandum lætis eſt rebus amici,
Gratulor immenſis quod potiare bonis.
Omnia quippe piæ vitæ & ſinceriter actæ
Præmia ſecurus non peritura tenes.

Joanni Ranſforto Equiti Anglo.

HUnc Ranſforte tuo cineri Buchananus honorem
Dat meritum, duro cuſtos in exſilio.
Mens generoſa atavos non eſt mentita vetuſtos,
Pace, tua eſt pietas cognita; Marte, manus.
Cultus erat ſimplex, ſine luxu ſplendida menſa,
Ara Domus miſeris, arca benigna bonis.
Non libertatem fandi peregrina tyrannis,
Non animum fregit patria ſerva tuum.
Mens invicta malis feſſo de corpore ceſſit,
Impulſo exitii, ſervitiique metu.

Carolo Coſſæo Brixiaci Comiti.

CArolus hic ſitus eſt modica Coſſæus in urna,
Pyramidum dignus cui tegat oſſa labor,
Patria Brixiacum, genus alto è ſanguine Coſſi,
Nec proavûm inferior nobilitate torus.
Ingenium felix, facies gratiſſima, vicit
Nemo manu juvenem, conſilioque ſenem.
Quæcunque armiferis inimica eſt natio Francis,
Auxit eum titulis Marte coacta novis.
Cum Batavo Germanus, Iber, Ligur, Inſuber, Anglus
Laudavere fidem, ceu tremuere manum.
Quod mortale fuit, rapuit mors; fama viteſcit,
Dum domus Hectoridum regia ſceptra geret.

Alexandro Cochurno.

OMnia quæ longa indulget mortalibus ætas
Hæc tibi, Alexander, prima juventa dedit.
Cum genere & forma generoſo ſtemmate digna,
Ingenium velox, ingenuumque animum.

Succeſſi

Excoluit virtus animum, ingeniumque Camœnæ
Successu, studio, consilioque pari.
His ducibus primum peragrata Britannia, deinde
Gallia ad armiferos qua patet Helvetios
Doctus ibi linguas, quas Roma, Sion & Athenæ,
Quas cum Germano Gallia docta sonat.
Te licet in prima rapuerunt fata juventa,
Non immaturo funere raptus obis.
Omnibus officiis vitæ qui functus obivit:
Non fas est vitæ de brevitate queri.

Rogero Aschamo Anglo.

ASchamum extinctum patriæ, Grajæque Camœnæ,
Et Latiæ vera cum pietate dolent.
Principibus vixit carus, jucundus amicis,
Re modica, in mores dicere fama nequit.

Diana.

VEnatrix Regum jacet hac sub mole Diana,
Fracta annis, nec tum sponte pudica fuit.
Omnia quæ rapuit, tandem nil amplius optat:
Sed quod nunc satura est, gratia parca tibi.

Jacobo Stuarto Scot. Prouegi.

QUamvis flere nefas te cœlo, Jacobe, receptum;
Tot populis nunquam mersa fuit tanta dolor,
Nullo unquam tantum se ingessit pectore virtus,
Signa nec ostendit tam manifesta sui.
Nullo unquam impietas gravisa est funere tantum,
Nec sibi plus juris credidit esse nefas:
Et licet tanto genitrix sit Scotia luctu,
Tam genitum gaudet, quam periisse dolet.

Joanni Hamiltono fratri Andreæ Archiepiscopo.

PRostibulum plebis miseræ, lupa publica mater,
Fecit ut incerto de genitore fores.
Fix tandem inventus prolis cupidusque, & egenus
Qui te progeniem diceret esse suam
Et generis manserete notæ, mens subdola, fallax

Lin gua

Lingua, animus gaudens sanguine, dextra rapax,
Luxuries parti male pejus prodiga, fornix
Pro thalamo, nummus numinis instar erat.
Adjunxti his vitiis naturæ plurima sponte,
Dignus Hamiltona dum cupis esse domo.
Stemmate sed falso nihil à te dignius actum est,
In cruce quam laqueo quod tua colla dares.

Eidem.

CORpus Hamiltoni jacet hac antistitis urna:
Impurus lassat spiritus Eumenidas.
Prodigio tandem respirat libera tellus,
Ad stygium gaudet noxia turba lacum:
Dum totus ruit in pœnas unius Avernus,
Stat rota, nec Phlegyas flagra, faceisque timet.
Sisyphus in saxo sedet, haurit Tantalus undam,
Et Tityi, lasso vulture, fibra jacet.
Quæ multis cæso quæsita est gloria monstro,
Jure suo hanc propriam crux, laqueusque tulit,
Exitus ut justus, sic justa injusta fuerunt,
Corpore sacrilego quod caruere canes.

Joanni Juello.

REginæ geminæ pari labore,
Verum non animo pari Juelle,
Fecerunt, pietas ut esset orbi
Illustris tua. Sæviendo ferro
Et igne altera id egit, ut niteret
Virtus temporibus probata duris:
Ut aurum solet ignibus recoctum.
Justo te altera prosequens honore
Produxit patriæ in theatrum: & oris
Tot dotes, animique adhuc latentes
Ostendit populo: sed eruditis
Et plenis pietatis, entheoque
Fervore ingenii libris, nepotum
Famam in sæcula dum tuam propagas,

Illiusque

liusque odio. istiusque amore
ajorem ipsi tibi celebritatem
mæ in tempora cuncta comparasti.

Eidem.

Telle, mater quem tulit Devonia,
Nutrixque fovit erudita Oxonia,
quem Maria ferro & igne patria expulit,
irtus reduxit, Præsulem fecit parens
Elisabetha docta doctarum artium;
ulvis pusillus te sepulchri hic contegit;
quàm parva tellus nomen ingens occulit?

ICONES.

Saturnus.

AVrea sæcla olim me paupere Rege fuerunt;
Lis, vis, fraus aberant, omnia pacis erant;
t nunc justitiam mentita injuria dives,
Lis, vis, fraus, auri sæcula nuda premunt.

Juppiter.

Largus opis, nec avarus opum dum regna tenebam:
Inde mihi cœlum fama benigna dedit.
Hæc æquat virtus humili de plebe Quiritem
Regibus: hæc homines efficit una Deos.

Mars.

MAgna quod evortam Mavors sum jure vocatus,
Quam validus dextra, tam rationis inops.
Vis, furor, ira, pavor, comites sunt, & mihi testes,
Quantum consilii vis ferat orba mali.

Sol.

SOl oculus mundi, longum mortalibus annum,
Inque vicem noctes metior, atque dies.
luminis & vitæ fons, per quem fructus & usus
Utilibus, pulchris gratia rebus adest.

Venus

ALma Venus, rerum genitrix, hominumq; voluptas,
Curarum requies, publicus orbis amor.

Hi

Hi quoque qui tetricis invadunt crimina verbis,
Vultu dissimulant, dissimulant & amant.

Mercurius

QVot Protei vultus, tot sunt mihi nomina & artes:
Nulla est ingenio fraus male nota meo.
Tam catus & mendax, vafréque impostor, ut esse
Possim chemistes, augur, & astrologus.

Luna.

QVod maculas vultus alieno lumine fuco,
Muto cuncta, marem nunc peto, nunc fugio.
Quod vaga, quod nunquam constans, vis discere causam?
Fœmina sum, uxoris forsan imago tuæ.

Tempus.

SVm genitor veri, domitor livoris, operti
Index, astrorum filius atque comes.
Me sequor, & fugio mea per vestigia, nunquam
Cum sum, quotidie nascor & intereo.

Victoria.

SI tam consilio firmet victoria mentem,
Quam palpat sensus, lætitiaque capit:
Ante ferenda aliis cunctis foret unica: verum
Fortunæ raro est mens bona juncta bonæ.

Alcyone.

SOlvere quæ vitæ potuerunt stamina Parcæ,
Solvere conjugii non potuere fidem.
Alcyone unus amor Ceyx vivus fuit, idem
Alcyone Ceyx mortuus unus amor.

Helena.

VIx fieri, si sint gignentum in semine vires,
Non, Jovis & Ledæ filia, pulchra potes.
Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Et Jovis & Ledæ filia casta potes.

Eadem.

MIlle petita procis, totidem repetita carinis,
Mille poëtarum fama, laborque fui

O si nota minus, minus & formosa fuissem
Maxima matronæ est laus latuisse probæ.

Penelope.

FOrmosam, viduam, ditemque in flore juventæ
Inter tot juvenes Penelopea procos,
Qui te servatam bis denos credidit annos,
Non oculis tantum captus, opinor, erat.

Dido.

CAsta, decens generosa animi, Phœnissa peregi
Fœmina, magnanimis vix imitanda viris,
Artu sacratam, Maro, labe adspergere famam
Conaris famæ non sine labe tuæ.

Sophonisba.

VIvere post victam patriam, patremque, domumque,
Non potero dominis mancipium Ausoniis,
Morte manumittar, poteram felicius ante
Non iterum tædis conciliata novis.

Alexander Macedo.

FAmæ dira fames, sitis & vesana cruoris
Rei Macedo vitæ carnificina tuæ:
Non sine extingui potuerunt justius ullo,
Quam potando sitis, quam comedendo fames.

Idem.

MAgnus Alexander, prædo clarissimus, orbis
Exitio vivens, ludibrio moriens,
Perdere quem nequit Mars armis, Bacchus inermis
Perdidit immisto cum Stygis amne mero.
Famæ dira fames, extingui hoc fine, cruoris
Hoc fine extingui debuit atra sitis.

Laurentius Valla.

QVid celebras Marios, Curios, fortemque Camillum,
Miratrix veterum Martia Roma ducum?
Omnibus iis egit potiorem Valla triumphum:
Vnde tuus cuncta in sæcula vivet honos.

Idem

Idem.

MOnstra animi domuere sophi: quæ terra vel Orbe
Protulit, Herculea sunt superata manu.
Portenris Latium sermonem Valla levavit
Invicto expugnans pectore barbariem.

Maria Regina Scotiæ puellæ.

UT Mariam finxit natura, ars pinxit: utrumque
Rarum & sollertis summum opus artificis,
Ipsa animum sibi dum pingit, sic vicit utrumque,
Ut natura rudis, ars videatur iners.

Eadem adultæ.

NI mihi tam fœdus, tam dirus avunculus esset,
Sæcli hujus Marie fœmina prima forem.
Sed vitiis, quibus evertit Regna omnia, famam
Polluit ille suam, polluit ille meam.

Carolus Lotharingius Cardinalis.

JAm furor humanus Furias lassarat, inermes
Torpuerant angues, torpuerantque faces,
Cum te vis inimica bonis, Carle, edidit, unus
Pro furiis possis qui satis esse tribus.

Margarita Regina Navarræ.

ESse aliis videor fœlix Patre Rege, viroque,
Et nato, & proavis edita sceptrigeris.
Ast ego fœlicem, si sum, me judico, rerum
Quod Dominus famulam me velit esse suam.

Maria Regina Angliæ

SUm Marie, male grata patri, male grata marito
Cœlo invisa, meæ pestis atrox patriæ.
Nulla aberat labes: nisi quod fuit addita custos
Fida pudicitiæ forma mali, na meæ.

In Elisabet. Angliæ Reginam.

CUjus imago Deæ, facie cui lucet in una,
Temperie mixta, Juno, Minerva, Venus?
Est dea: quid dubitem? cui sic conspirat amice
Ma

Mascula vis, hilaris gratia, celsus honos;
Aut Dea si non est, Diva est quæ præsidet Anglis,
Ingenio, vultu, moribus æqua Deis.

In eandem.

QUÆ manus artificis tria sic confundit, ut uno
Gratia, Majestas, & decor ore micent?
Non pictoris opus fuit hoc, sed pectoris, unde
Divinæ in tabulam mentis imago fluit.

Ad Thomam Randolphum Anglum.

SÆpe tibi Randolphe jubes me pingere Regem,
Qualem optem, tribuat si mihi vota Deus.
Accipe. SIT primum veræ pietatis amator;
Effigiem summi se putet esse Dei.
Pacem amet; &, si res poscat, sit ad arma paratus;
Exuat in victos arma, odiumque simul,
Nolo nimis parcus, nimium sit nolo benignus;
Utraque regno æque est exitiosa lues.
Non sibi, sed populo sese putet esse creatum,
Et se communem civibus esse patrem.
Puniat invitus cum res jubet esse severum;
Publica cum poscent commoda, lenis erit.
Vivat, ut exemplar populo sit recta sequendi,
Sit vultus pravis terror, amorque bonis.
Excolat impense ingenium, corpusque modeste;
Luxuriem frenet cum ratione pudor.
Jam tacitus tecum tentas me fallere, tanquam
In tabula nostram qui mihi pingis heram.

In Syllam.

NUlla cadaveribus quod crux vacet, aut cruce campus,
Quod lacera in portis omnibus ora patent,
Quod sonat attrita feralis compede carcer,
Squalet, & humanis ossibus albet ager:
Artibus his Regem dici te Sylla severum,
Et patriæ, affectas, ut videare Pater.
Sic mihi se medicus doctum per funera jactet,

Sic

Sic fracto laudes Automedonta jugo;
Navita naufragiis celebretur: perdere cives
Sit laus egregii sæva per arma Ducis;
Perdere non populum, generosi est gloria Regis;
Pro populo Regem, est gloria vera, mori.

Amor.

QUis puer ales? Amor. Genitor quis? Blandus ocelli
Ardor. Quo natus tempore? Vere novo;
Quis locus excepit? Generosi pectoris aula.
Quæ nutrix? Primo flore juventa decens.
Quo nutrit victu? Illecebris, vultuque venusto.
Qui comites? Levitas, otia, luxus, opes.
Cur puero belli semper furiosa cupido?
Impellunt avidæ spes, trepidique metus,
Non metuit mortem? Non. Quare? Sæpe renasci,
Sæpe mori decies hunc brevis hora videt.

Chrysalus.

DIves opum, pauperque animi plus possidet auri
Chrysalus, in fulva quam vehit Hermus aqua.
Possidet inclusum sic cœci carceris umbris:
Nec procul infernis, ut reor, à tenebris,
Et decies una, vel sæpius, inspicit hora,
Et numerans miseras usque fatigat opes.
Nec satis hoc centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea claustra seris.
Custodesque canes, atque horridus ære satelles
Excubat ad clausas pervigilatque fores.
Non miser uxori, non audet credere natis;
Frigida non pictis quos habet Ara Deis.
Formidat, si vermis humo, mus exeat antro;
Si luteum Progne sub trabe figat opus.
Si trabibus laxum suspendit aranea cassem,
Esse putat nummis retia tensa suis.
Si sol remotas penetret vel Luna fenestras;
Et tenuem fudit lux inopina diem;
Oblinit extemplo rimas, ne scilicet auro

Inficia

Inficiat radios ille vel illa suos.
Nec minus obscuras formidat luce tenebras,
Et lateboras promptas ad scelus omne duces:
Ipse suam veluti furem luctatur in umbram:
Gypsatas metuunt credula corda manus:
Huc labor, huc miseri spectat velania voti,
Et trepidi semper corde micante metus,
Post inopis curas, & inania tædia vitæ,
Dives ut ad Stygias iste feratur aquas.
Atque opibus mortem ceu placaturus avaram,
Semper inops vivit, ne moriatur inops.

Joannes Sturmius.

ORa vides Sturmi, sed & hæc Germania sumit,
Hæc pietas, Latio cum libet ore loqui.
Hæc Hermes alio citius nec se putat ore
Flectere posse homines, flectere posse deos.

Idem.

ORa hæc sunt Sturmi: picturæ verba darentur
Si sua, de Phœbi pectore missa putes.
Nec falso expulsus jamdudum Phocidos antro
In Sturmi sedem pectore Phœbus habet.

Idem.

NIl refert, Sturmi hæc, an Phœbi dixeris ora:
Hoc Phœbus solet, hoc Sturmius ore loqui.

GEORGII BVCHANANI SCOTI STRENÆ, POMPÆ, VALENTINIANA EPIGRAMMATVM LIB. III.

STRENÆ.

Ad Regem Scotiæ Henricum.

IVrba frequens Jani fundit pia vota Kalendis,
Vt novus exacto faustior annus eat.

Hic, ager ut multo fementem fœnore reddat,
Poſtulat, hic pecori, proſpicit ille gregi.
Bellum miles avet, requiem mercator ab armis.
Divitias alter poſcit, & alter opes.
Sunt quibus in voto eſt ventoſi gloria vulgi;
Sunt quibus & flammis eſt caruiſſe ſatis.
Aſt ego, ne laſſem tua vanis æthera votis,
Optime Rex, opto, ſit tibi certa ſalus:
Hoc ſatis eſt unum; quoniam te ſoſpite nobis,
Succedent regno proſpera cuncta tuo.

Ad Mariam Reginam Scotiæ.

UT mihi magna tuæ fortunæ munera reddas,
Accipe fortunæ munera parva meæ.

Ad eandem.

INvida ne veterem tollant oblivia morem,
Hæc tibi pro xenio carmina pauca damus.
Sunt mala; ſed ſi vis, poterunt divina videri;
Nam nunc quod magno venditur ære, bonum eſt.

Ad diſcipulos.

MOS vetus eſt Jani dare mutua dona Kalendis,
Annus ut auſpicio proſperiore fluat.
Et mihi quæ poſſim dare tantum verba ſuperſunt,
Sed noſtrum nemo vult ſibi verba dari.
Nil dare non fas eſt, vanum eſt dare verba. Quid ergo
Reſtat? verba dari qui ſibi nolit, emat.

Ad Epiſcopum indoctum.

CArmina portanti, Præſul, tua janua clauſa eſt;
Munera portanti janua tota patet;
Præſulis ergo tenes perfecti munera ſolus;
Quippe animo cujus munera ſola placent.

Ad Mariam Scotiæ Reginam.

DO quod adeſt; opto quod abeſt tibi, dona parentum
Aurea, ſors animo ſi foret æqua meo.
Hoc leve ſi credis, paribus me ulciſcere donis;

Et

Et quod abest; opta tu mihi: da, quod adest.

Ad Jacobum Stuartum Moraviæ Comitem.

SEra Jacobe quidem sunt, parvaque munera nostra.
Hac in re vitium si quod inesse putas;
Ne sectare meam, sed contra corrige culpam.
Et cito sed larga munera redde manu.

Loquitur Adamus in cordis effigiem sculptus, quem Maria Elizabetha Angl. misit.

QVod te jampridem fruitur, videt, ac amat absens,
Hæc pignus cordis gemma, & imago mei est,
Non est candidior, non est hæc purior illo,
Quamvis dura magis, non mage firma tamen.

Ad Jacobum Moraviæ Comitem.

QUOd tibi parva damus, multi te ducere parvi,
Atque ea non hilari fumere fronte putant.
Falle malas linguas, maledicta Jacobe refuta;
Magnaque munifica dona repende manu.

Ad Elizabetham Angliæ Reginam Kalend. Januarii anno CIↃIↃ LXVIII. *Buchananus Janum alloquitur.*

JAne pater, solus partes qui versus in omnes
Quidquid habet tellus ante retroque vides:
Prospice quæ possim non dedignanda Kalendis
Saxonidum dominæ mittere dona tuis.
JAN. Me, puto, scis inopem, de Dis non ditibus unum
Et veteri tantum simplicitate rudem;
Posce deos alios, dat opes Saturnia, formam
Pulchra Venus, cultum flava Minerva animi.
BVCH. At Dea nil istis eget hæc cui dona parantur,
Juno opibus, studiis Pallas, & ore Venus.
JAN. Posce tuas Musas, sunt & sua dona Camœnis:
Parva licet, magnis non male grata Deis.
BVCH. Quæ dent Pierides tenues modo verba supersit:
Nemo, reor, sanus vult sibi verba dari.
JAN. Pacem adeas igitur, nam Pax ditissima Divûm

Commoda quæ cupiant, Crœsus & Irus habet.
BUCH. Hæc quoque Saxonidæ jam Pax dedit Heroinæ,
Atque omne in regno jus dat habere suo.
JAN. At tibi res quamvis desit, puto vota supersunt,
His opibus diti par potes esse Midæ.
BUCH. Dicis opes inopes: sed & hinc vix munera spero,
Cum videam votis vix superesse locum.
Ecquid enim huic optem, cui sors virtusque benigne
Et natura suas accumularit opes?
JAN. Cuncta licet superent, superest quod ditibus optes,
Perpetuus vitæ perstet ut ille tenor.
BUCH. Hac sequar à votis, quibus unis esse benigno
Sors mihi dat, xenium auspiciumque petam.
Sit tibi qui nunc est animus, Regina perennis,
Cæteraque haud animo deteriora tuo.
Annuit, & Janus mihi vultu arrisit utroque,
Et mea dicta ratam jussit habere fidem.

Ad Joannam Havartam.

SI nisi pro genere & meritis Havarta dabuntur
Munera, rarus erit, qui tibi dona feret.
At, si mente Dei pura, sine munere læti
Placentur, salsa vel sine thure mola:
Proxima dis etiam cur non te virgo reamur
Posse animi pura simplicitate capi?
Hoc ego spe fretus, quamvis exilia dona,
Ingenii fœtus carmina mitto mei.
Quod si rusticulum non dedignabere vatem,
Prompta erit obsequio nostra Thalia tuo.

Ad Mildredam Gulielmi Cæcilii uxorem, matronam virtute & eruditione præstantem.

MUnera quæ tibi do Jani Mildreda Kalendis,
Ditia si non sint, commoda, forsan, erunt.
Non Arabum messes, gemmasque Oriente petitas,
Sed tibi do, noster qualia reddit ager.
Quæ neque latrones possint, neque tollere fures,

Clam

Clam, nec, si cupias, perdere, perdideris.
Non tibi si donet quicquid Tagus egerit auri,
Muneribus nostris uberiora dabit.
Quod si magna putes, nullo sumptu atque labore
Maxima de simili reddere messe potes.
Parva licet credas, sunt & sua commoda parvis:
Parva quod expectet qui tibi parva dedit.
Denique qualia sint, bona, parva, exilia, magna,
Ipsa jube, arbitrii res erit ista tui.
Nec mihi, si cupias non æqua rependere, fas est,
Reddere nec melius deteriusve potes.
Nulla tamen magici latet hic insania cantus,
Nec mala fraus: animo sint procul ista meo.
Scire cupis quo tanta cadant promissa libenter,
Quodcunque optaris tu mihi, id opto tibi.

Ad eandem.

QVod Mildreda mihi carmen pretiosius auro
Miseris; ingenio gratulor usque tuo.
Atque etiam grates agerem quod miseris aurum,
Id nisi dixisses desipientis opes.
Si tamen hunc morbum tibi senseris esse molestum,
Nemo tibi medicus credo negabit opem.
At si quem scabies, rabiesve poëtica vexet,
Sanari epota vix queat Anticyra.
Quid quod & hanc rabiem gravius symptoma sequatur,
Addita pauperies vatibus usque comes.
Quod nisi vitaris pestis contagia, donis
Carmina si certes vincere nostra tuis.
Prospice ne morbum mutes, & garrula egestas
Sit tibi dum fatuas das mihi divitias.

Ad eandem.

NI Mildreda tui viri, patrisque
Moveret reverentia, haud abiret
Impune hoc facinus, meas Camœnas
Quod corrumpere nixa sis, & auro

Castas prostitutas prius puellas,
Contentas nemorum antea virentum
Umbris, frigore fontium sacrorum,
Rivi & murmure leniter strepentis;
At nunc barbarico superbientes
Luxu, & divitiis tuis priorem
Vix norunt comitem, moraque nectunt,
Et me segnius audiunt vocantem.
At tu, si sapies, dehinc cavebis
Ista me ratione provocare.
Quod ni feceris, hanc benignitatem
Pœnitentia protinus sequetur.
Sic te carminibus molestè habebo,
Sic canam tibi, & obstrepam usque & usque,
Donec percipias, nec absque damno,
Quanto carmina lætius refundat
Nostra hæc area quam tua area nummos,
Exemplumque dabo tibi, tuisque,
Ne nimis facili benignitate
Quis certare meæ loquacitati
Vicino monitus velit periclo.

Ad eandem.

VUlgus me vocat, & putat poëtam
Aula non putat, & vocat poëtam.
Nam si crederet esse me poëtam,
Avarum, puto, non putaret esse.
Aut sic crederet esse non avarum,
Non pro carminibus malis, ineptis,
Incomptis mihi reddidisset aurum.
Quid causæ rear esse cur rependat
Probo rusticulum aula carmen auro?
Aula tam sapiens, & erudita,
Nec naris, neque judicandi egena.
At at, jam videor tenere causam,
Quæ pro carmine dat malo bonum aurum,
Non dat carminis æstimationem:

Non

Non ſuum ſtudium indicat legendi,
Sed faſtidia vitat audiendi,
Nec me ſcribere. ſed monet ſilere.
Et recte monet illa, ſi poëtis
Loquendi modus eſſet, & ſilendi.

Ad Agnetam Cæcilii Filiam.

Quod tibi vis tacito voto, quod mater aperto,
Hoc tibi vis fors cito det, filia Cæcilii.

Ad Antonium Cucum equitem Anglum & filias doctiſſimas.

Cucides, Antoni ſoboles generoſa parentis,
Et ſoboles doctæ doctior ipſe parens,
Non ego Pieridas, vobis in vota benignis,
Nec precibus Clarium ſollicitabo deum.
Cucides Aonidæ mihi erunt: pater, altet Apollo,
Ingenio uires ſufficietque meo.
Inde mihi ſurget xeniorum maxima merces,
Largaque de veſtra munera fruge dabo.
Ludere me forſan perfricta fronte putetis:
Quod fieri alterius merce benignus amem.
Non ita: nam cum det deus omnibus omnia lætus
Accipit è donis munera parva ſuis.
Vos quoque germanæ Diis tot virtutibus æquæ,
Et ſtudiis docti docta propago patris,
Eſte Dei ſimiles, nec munere pandite mentem:
Muneribus pretium mens generoſa facit.

Ad Jacobum Moraviæ Comitem.

Si magis eſt, ut Chriſtus ait, donare beatum,
Quam de munifica dona referre manu:
Aſpice quam faveam tibi; ſis ut dando beatus
Non renuo fieri, te tribuente, miſer.

Ad Matthæum Levinia Comitem, Scotiæ proregem.

Cum mihi quod donem nil ſit, tibi reſque ſuperſit,
Accipe cui dones officioſus opes.

Non ego sum nimius voti: ex tanto æris acervo
Sufficient animo millia pauca meo.
Denique da quidvis, podagram modo deprecor unam:
Munus erit medicis aptius illa suis.

POMPÆ.

APOLLO ET MUSÆ EXULES.

SEdibus extorres bello, ad te fugimus, una
Musarum caste quæ pia sacra colis.
Non querimur, magna exilium mercede levatur,
Si fruimur vultu nocte dieque tuo.
Est mihi carmen Hymen, lusus convivia, cantus,
Materia ætati non aliena tuæ.
Sit procul à tragico semper tua vita cothurno:
Et mihi fas hostes sit celebrare tuos.
Digna Dea tibi sunt facies, virtusque genusque:
Concinet ergo inter te lyra nostra deos.
Sufficis æternum mihi sola in carmina, nulla est
Sangainis Heroi tam numerosa domus,
Ni dea nata fores, mihi tanta potentia fandi est,
Protinus ut faceret te mea lingua deam.
Cura mihi historia est, ut per me mortua vivant:
Stent sua virtuti præmia, pœna malis,
Cætera consequerer numeris facile omnia, tantum
Virtutes possem si numerare tuas.
Digna coli cœlo, terras cole, sydera nosse
Si juvet, hic duce me sydera nosse potes,
Metior hoc radio terras, mare, sydera: monstro
Quàm parvo humanus ludat in orbe labor.

POMPA DEORUM IN NUPTIIS MARIÆ.

Diana.

QUinque mihi fuerant Mariæ pater alme ministræ,
Et decus, & nostri gloria prima chori.

Hoc

Hoc numero comitum cœlo caput alta ferebam:
Sumque aliis nimium visa beata deis.
Nam Venus & Juno succeſſibus invida noſtris,
Unam de numero furripuere meo:
Et nunc orba cohors numero ſibi diſplicet, uno
Pleiadum languet ceu minor igne chorus.
Audeat hoc deinceps exuta licentia frenos:
Objiciar ſævis incomitata feris.

Juno.

SIT tibi venatus, mihi ſint connubia curæ:
Contenta officio ſit dea quæque ſuo.

Venus.

CEſſet amor, parirent ceſſabunt fœdera rerum:
In chaos antiquum cuncta elementa ruent.

Ceres.

SI parili cunctæ fugiant connubia voto,
Rara tui fiet Delia turba chori.

Pallas.

SI pariter fugiant omnes connubia nymphæ,
Nullus erit poſt hac virginitatis honos.

Saturnus.

SI tibi fas fuerit tædis arcere puellas,
Cur mihi fas non ſit præſecuiſſe mares?

Mars.

UNde mihi miles? Si totum tranſigat ævum
Fœmineum in ſterili virginitate genus.

Mercurius.

FRuſtra & ego doceam eloquium, liquidamq; palæſtrã,
Et celerem Eoa merce onerare ratem.

Apollo.

DElia parce metu, meaque hæc ſimul accipe dicta,
Quæ tibi veridico præſcius ore cano,
Juno vocat, Mariaſque tuas jubet eſſe maritas,

Castaque legitimi mira subire thori.
Multiplicesque tibi Marios Mariasque rependent,
Accrescetque tuis longior ordo choris.
Semper prima novæ sobolis tibi serviet ætas:
Proxima Junoni: cætera fata vetant.

Jupiter.

QUinque tibi Mariæ fuerant, sed quinque dearum
Instat erant forma, moribus, ingenio.
Quinque deûm dignæ thalamis, si jungere tædas
Mortali superos ferrea fata sinant.
At nunc florentis cum pars jucundior ævi
Toto sit in castris pene peracta tuis,
Altera militia est, atque altera castra sequenda:
Jamque viris ætas serviat apta viro.
Sic vicibus variis rerum immutabilis ordo
Permanet, & constat mutuus orbis amor.

Talthybius.

ALter Hymen lætis jam vocibus æthera pulset,
Sit Maria ut tædis altera juncta novis.
Connubio quantum sociat Venus aurea, tantum
Detrahitur numero casta Diana tuo.
Unaque jam supereſt Mariis de quinque Dianæ:
Hæc quoque jam socios respicit una thoros.
At vos quas comites dignata est candida nuper
Delia virgineis associare choris,
Sic Veneri lætæ lætam exercere juventam,
Augeat ut choreas casta Diana suas.
Proque una Marias multas donate Dianæ,
Ut Veneri sponsas fœneret illa novas.
Ut chorus alterius floreſcat uterque, vicissim
Sentiat alterius semper ut alter opem.
Sic mutant elementa vices contraria, sese
Assidue perimunt, & perimendo novant.

POS

POMPÆ EQUESTRES.

Turma Æthiopum.

FAma tuæ virtutis ad hæc nos littora traxit,
Unde venit calidi mollior aura Noti.
Fama tui reges tanto super altior omnes,
Quam tuus à nostro dissidet ore color.
Ergo ubicunque lubet devotis utere dextris,
Sive magis ratibus, sive placebit equis.
Experiare fidem bello vel pace licebit,
Serviet imperio vitaque morsque tuo.

Turma Septentrionalium Equitum.

NEc minus arctoas sparsa est tua fama per oras,
Nec minus eoas, occiduasque domos,
Quam per inaccessas Libyæ squalentis arenas,
Nec minus hoc cœlo pectora tangit honos.
Sunt animi, sunt dextræ animis servire paratæ,
Et mens imperium prompta subire tuum.
Si fortuna animis fuerit, si viribus æqua,
Officiis in te non prior ullus erit.

Neptuno missa Turma.

NYmpha inter pulchras pulcherrima Neptunias,
Nympha Caledoniæ gloria magna tuæ.
Sola opibus digna Oceani, cum murice gemmis,
Quæque arbor facta est Gorgone facta lapis.
Nos tibi cæruleis Triton submisit ab undis,
Jussit & hæc domini nomine ferre sui,
Utere Neptuno, ceu viribus est opus undæ,
Sive ratis, celeris sive erit usus equi.
Si minus hi placeant, fic cogita, in æquore natos
Assuetos solido non satis esse solo.

Equites Versicolores.

HÆC acies equitum sub versicoloribus armis,
Fortunæ faciem fulget amicta suæ.
Tu modo si faveas, etiam fortuna favebit,

Virtuti cothes est scilicet illa tuæ.

Equites qui in galeis ferebant Palladem adversus eos qui Cupidinem ferebant.

URE, sed imbelles puer, ignibus ure puellas:
Bellica belligeræ vela relinque deæ.

Alius

PAllas adest, hasta metuenda & Gorgone sæva;
Qui locus hic jaculis parve Cupido tuis?

Alius.

CÆcus amor, sapiens Pallas: temerarius illi
Impetus, huic ratio tela, manumque regit,
Exitus in dubio non est, si casus inermis
Conferat armata cum ratione manum.

POMPÆ DEORUM RUSTICORUM DONA FERENTIUM JACOBO VI. Et Mariæ matri ejus Scotorum Regibus, in cœna quæ Regis baptismæ est consecuta.

Satyri Regi.

SYlvestres tibi Satyri dona
Damus agrestia, ruris alumni
Volucres læti ruris alumnos;
Et prævertere solitos ventos
Male confisos pedibus cervos.
Ad cum veniet robur ab annis
Capies acribus ipse Molossis
Capreas; claudes retibus apros;
Disces strepitu sæpe quod urbis
Jure anteferat rura voluptas.

Nereides Reginæ matri.

VIS dura ferri marmoris
Magnesii contagio
Imbuta vertit algidam

Ad

Ad Arcton acrem cuspidem:
Cuicumque virtus imbuit
Potente vi præcordia
Te spectat unam cardini
Cuicumque cœli subjacet.
Arcana vis hæc Indico
Nos traxit hucà littore,
Ut non trahat potentius
Ferrum, silex Heraclia,
Virtutis ut propius tuæ
Claro fruamur lumine,
Et patriis munusculis
Testemur observantiam.

Naiades Regi.

NOn sic luciferi viator ortu
Gaudet, navita non serenitate,
Felix pusio nuncius tui ortus,
Nostra ut pectora mœsta recreavit.
Quare munera Naiades pusilla
Hæc damus tibi: nec tamen pusilla,
Si non munere pectus æstimetur,
Verum è pectore munus æstimetur.

Fauni Reginæ.

VIrtute, ingenio, regina, & munere formæ
Fœlicibus fœlicior Majoribus,
Conjugii fructu sed fœlicissima, cujus
Legati honorant exteri cunabula:
Iustica quem donis reverentur numina, sylvis
Satyri relictis, Najadesque fontibus.
Faunos in melius properantis pignora sæcli
Responsa ferre cœlitum rex hæc jubet;
Omnis in hunc rerum consensit machina regem,
Non sorte lectum aut lege, sed fato datum.
Non aliter quam natura novere magistra,
Monstrante nullo, apiculæ suum ducem,

Orcades Regi.

MOntana dona montium colentes
Secreta Orcades nunc damus tenellos
Catulos ferarum: firmius vigebit
Cum corpus annis; acribus Molossis
Sequeris ipse capreas fugaces,
Aprosque claudes nexibus plagarum;
Ni forte malis avios per anfractus
Nemorum, relictis capreis, Napæas
Captare capreis non minus fugaces,
Sed capreis capi minus paventes:
Cupiesque sylvarum horridos recessus
Præferre forsan oppidis superbis.

VALENTINIANA.

FEsta Valentino rediit lux; frigora langueut,
Et liquat horrentes mitior aura nives
Jam proprior propiorque novo se lumine vestit
Phœbus, & aurato purior axe micat.
Findere jam tenero meditatur cuspide terram,
Gramen & in virides luxuriare comas.
Cortice laxato gemmas jam parturit arbos;
Mitis init regnum jam Cytherea suum.
Pabula persultant lætæ pecudesque feræque,
Quisque sibi sociam jam legit ales avem.
Inde sibi dominam per sortes quærere in annum
Mansit ab antiquis mos repetitus avis;
Quisque legit dominam quam casto observet amore,
Quam nitidis sertis obsequioque colat;
Mittere cui possit blandi munuscula veris,
Pallentes violas, purpureamve rosam;
Quæque suis vicibus nascentia sufficit annus
Munera, temporibus non aliena suis.
Nos quibus & jam flos melioris decidit ævi,
Nec niteant horti, nec renoverur ager,
Serta tamen dominæ nostro ex Helicone petamus,
Frigoribus nullam deposirura comam;

Veneri castæ castum libemus honorem,
Et veteres repetat sobria Musa jocos.

Ad Mariam Flamminiam sorte Reginam.

Regia Flaminea jamdudum sceptra teneres,
Si genus aut virtus regia sceptra daret.
Det sceptra decus, dominæque potentia formæ.
Non decor aut forma est dignior ulla tua,
Studiis hominumque favent bona numina votis,
Jam tibi regna hominum vota precesque dabant.
Dea non stabilis rerum moderatur habenas,
Surda dives, cœco lumine, mentis inops,
Nec neque surda fuit, neq; cœca, aut mentis egena,
Cum tribuit dextræ sceptra tenenda tuæ;
Aut si cœca fuit, si surda, aut mentis egena
Virtutem cœcæ credo fuisse ducem.

Ad eandem.

CUncta tuo cum colla jugo det sponte juventus,
O post sceptrigeram forma secunda Deam;
Esse tamen cœcam sortem ne crede, quod ævo
Me tibi mancipium deteriore dedit.
Commendent juvenes aut forma, aut gratior ætas,
At solet in senibus certior esse fides.
Ut sua dant animos illis bona cognita, sic me
Sors tenuis dominam demeruisse jubet.
Ergo mei quanto minor est fiducia, tanto
Major erit certam cura probare fidem.

Ad eandem.

ACcipe quos fœtus tibi fertilis educat annus
Flaminia, ô ævi floscque decusque tui.
Non capiti ornatum, neque enim splendescere pulcer
Externi cultus munere vultus eget.
Sed magis ut noscas, ubi ver aspexeris anni,
Quam cedant veri tempora verna tuo.

Ad eandem.

FLoret ager, florent horti; se floribus arbor
Induit, honori cuncta serviunt tuo.

Sed

Sed tamen alterno lapsu natura recurrens
Variare poterat temporum credi vices,
Ni nostri ingenii quod jam defloruit ævum,
Sterili in senecta parturiret carmina.
Carmina naturæ non edita sponte, sed auræ
Tui favoris spiritum debentia.

Ad Mariam Betonam pridie Regalium Reginam sorte ductam.

REgno animus tibi dignus erat: tibi regia virtus;
Et poterant formam sceptra decere tuam.
Fortuna erubuit sua munera sola deesse;
Quæ tibi nunc plena dat cumulata manu.
Cumque tibi immunem dederit livoris honorem,
Non satis est tardam visa luisse moram;
Ni regina, orbis longe digniſſima sceptro,
Gauderet regno læta subesse tuo.

Ad eandem.

AN querar? an potius fortunæ munera laudem,
Quæ me Betonæ mancipat imperio?
Quò mihi forma decens hoc tempore? cum mihi nulla
Spes supereſt, quod sit mutua cura mei.
Si fortuna mihi melior, melioribus annis
In me munifica sic foret usa manu.
In cinerem subito cecidiſſem versus, eratque
Quod mihi vita brevis, pœna futura levis.
Nunc face sors lenta torret, nec dat mihi vitæ
Gaudia, nec subitam dat mihi mortis opem.
Sed seu vita manet vel mors, hoc gratulor unum,
Sub dominæ arbitrio est vitaque morsque mea.

Ad eandem.

QUæ melior meritis mihi sors Betona dedit te.
Hæc cito sed meritis det precor æqua tuis.

Ad eandem.

HOrret hyems, nec prata nitent, neque floribus horti,
Unde queam dominæ serta parare meæ.

Quique

Quisque fuit cultu Musarum fertilis hortus
Ingenii, ætatis frigore stringit hyems.
Si tamen adspiret Zephyrus Bethonidos auræ,
Hic etiam in vernas luxuriabit opes.

GEORGII BUCHANANI SCOTI

MISCELLANEORUM LIBER,

Nunc primum in lucem editus.

Ad invictissimum Franciæ Regem Henricum II. post victos Caletes.

NOn parca fati conscia, lubricæ
Non sortis axis sistere nescius,
Non siderum lapsus, sed unus
Rerum opifex moderatur orbem;
Qui terram inertem stare loco jubet,
Æquor perennes volvere vortices,
Cœlumque nunc lucem tenebris,
Nunc tenebras variare luce;
Qui temperatæ sceptra modestiæ
Dat, & protervæ fræna superbiæ;
Qui lachrymis fœdat triumphos,
Et lacrymas hilarat triumphis.
Exempla longe ne repetam: En jacet
Fractusque & exspes, quem gremio suo
Fortuna fotum, nuper omnes
Per populos tumidum ferebat.
Nec tu, secundo flamine quem super
Fœlicitatis vexerat æquora,
Henrice, virtus, nesciisti
Imbriferæ fremitum procellæ.
Sed pertinax hunc fastus adhuc premit,

Vrget-

Vrgetque pressum, & progeniem sui,
Fidocique pari tumentem
Clade pari exagitat Philippum,
Te, qui minorem te superis geris,
Culpamque fletu diluis agnitam,
Mitis parens placatus audit;
Et solitum cumulat favorem.
Redintegratæ nec tibi gratiæ
Obscura promit signa, sub algido
Nox Capricorno longa terras
Pepetuis tenebris premebat;
Rigebat auris bruma nivalibus,
Amnes acuto constiterant gelu,
Deformis horror incubabat
Jugeribus viduis colono;
At signa castris Francus ut extulit,
Ductorque Franci Guisius agminis,
Arrisit algenti sub Arcto
Temperies meliotis auræ.
Hyems retuso languida spiculo
Vim mitigavit frigoris asperi;
Siccis per Hybernum serenum
Nube cava stetit imber arvis.
Stravit quietis æquora fluctibus
Neptunus, antris condidit Æolus
Ventos, nisi Francas secundo
Flamine qui veherent carinas.
Per arva nuper squalida & ignibus
Adhuc BRITANNIA pene calentia
Cornu benigno commeatus
Copia luxurians profudit.
Idem ut reductas abdidit oppidis
Francus cohortes, mitis hyems modo
Se rursus armavit procellis,
Et positas renovavit iras.
Stant lenta pigro flumina marmore,

Canis-

Caniſque campi ſub nivibus latent;
Diverberatum ſævit æquor
Horriferis Aquilonis alis,
Ergo nec altis tuta paludibus
Tulere vires mœnia Gallicas,
Nec arcibus tutæ paludes
Præcipitem tenuere curſum.
Loræne princeps, præcipuo DEI
Favore fœlix, præcipuas DEUS
Cui tradidit partes, ſuperbos
Vt premeres domitrice dextra;
Vnius anni curriculo ſequens
Vix credet ætas prometicas tibi
Tot laureas, nec ſi per auras
Pegaſeâ veherere penna.
Ceſſere ſaltus ninguidi, & Alpium
Inſerta cœlo culmina, cum pater
Romanus oraret, propinquæ ut
Subjiceres humeros ruinæ.
Defenſa Roma, & capta Valentia,
Coacta pacem Parthenope pati,
Fama tui Seguſianus
Barbarica face liberatus.
Æquor procellis, terra paludibus,
Armis BRITANNUS, mœnia ſæculis
Invicta longis, inſolentes
Munierant animos Caletum:
Loræna virtus, ſueta per invia
Non uſitatum carpere tramitem.
Invicta devincendo, famam
Laude nova veterem refellit.
Ferox BRITANNUS viribus antehac
Galliſque ſemper cladibus imminens,
Vix ſe putat ſecurum ab hoſte
Fluctibus Oceani diremptus.
Regina, pacem neſcia perpeti

Jam

Jam ſpreta mœret fœdera: Jam Dei
Iram timet ſibi imminentem
Vindicis & furiæ flagellum.
Cives & hoſtes jam pariter ſuos
Odit pavetque, & civium & hoſtium
Hirudo communis, cruorem
Æque avide ſitiens utrumque.
Huic luce terror Martius aſſonat,
Diræque cædis mens ſibi conſcia,
Umbræque nocturnæ, quietem
Terrificis agitant figuris.
Sic læſa pœnas juſtitia expetit,
Faſtus ſuperbos ſic Nemeſis premit,
Sic mitibus juſtiſque præbet
Mitis opem Deus atque juſtus.

In Caſtitatem.

CAſtitas blandi domitrix amoris,
Caſtitas vitæ ſpecimen prioris,
Labe cum puras ſoboles colebat
Aurea terras.
Caſtitas vitæ ſpecimen futuræ,
Morte cum victa, ſociata membris
Pura mens puris, radiantis aulam
Incolet æthræ.
Vna nec certam Veneris ſagittam,
Jura nec fati metuis ſeveri,
Quippe quæ rurſus moriente major,
Morte reſurges.
Pura cum puris agites ut ævum
Angelis, quorum ſtudium ſecuta,
Colliges fructus ſocios ſecundæ
Reddita vitæ.

De amore Coſſæi & Aretes.

QUO te ſub antro, quo nemorum avio,
Æſtus levantem frigore languido

Coſſæ

Cossæus aspexit profanis
Cerni oculis, Arete, insolentem?
Tu cura es illi, seu roseo die
Arrisit ortu, seu medio die
Incandet æstu, sive cœlum
Nox tacitis operit tenebris:
Tu si vocaris per juga Caucasi,
Te belluosi, torrida solibus
Per tesqua Maurorum, per æquor
Puppibus indomitum sequetur.
Non tecta tectis, prædia prædiis,
Aurumve stratis cogere montibus,
Non certat Eoum decoris
Oceanum spoliare gemmis:
Non otiosa lentus inertia
Vitæ fugacis ver breve carpere
Somnoque jucundo molestas
Ægri animi relevare curas.
Unam irretorto lumine te videt,
Unam inquieta sollicitudine
Te spectat absentem, invocatque,
Te dominam veneratur unam.
Non ille compta molle nitens coma,
Te, nec Sabæis ambit odoribus;
Non improbis captat dolosus
Illecebris animum rebellem.
Sed luce ferri luctifica minax,
Pectusque squamis asper aheneis,
Aut spumeos frænos fatigans
Quadrupedis præeuntis Euros;
Qualis virentem Mars prope Strymona
Exercet actem quadrijugum fugam,
Seu Parthiæ cladem feroci,
Seu gelido meditatur Istro.
Nec tu labores despicis anxios,
Te nacta dignam scilicet indolem.

Nec

Nec credulum pascens amorem
Spe sterili crucias amicum.
Seu per procellis fœta nivalibus
Prærupta, & Alpes agmen agit feras,
Seu per tumentes imbre fluctus,
Seu validas labefactat arces,
Tu dux per Alpes pandis iter feras,
Amnes frementes pontibus alligas,
Tu claustra portarum revellis,
Et peragis sine cæde bella.
Quacunque justas te duce verterit
Cossæus iras, luridus anteit
Pallor, tremor, terror, pavorque
Depositis male fortis armis.
Tu dura Rheni pignora, & asperos
Lari colonos, tu Ligurem levem,
Et Cantabrum exarmas, docesque
Indocili juga ferre collo.
Quacunque amicos te duce verterit
Vultus, per agros pax nitet aurea,
Pax læta securas per urbes
Fundit opes facilemque somnum.
Hostes quietis, fraus male callida
Et vis facessunt, cana iterum fides
Terras revisit, Veritasque
Justitiæ reducis sorores:
O diva, custos pacis amabilis,
Bellique formidabilis arbitra.
Quæ jura fatorum superba
Non metuis, dominasque Parcas;
Fac ne maligni injuria temporis
Tot vestri amoris pignora deleat,
Aut obruat cœcæ sepulta
Sub tenebris taciturnitatis.

Ad Franciſcum Olivarium Franciæ Cancellarium Euchariſticon.

SI quod ſub antro Caſtalio latet
Carmen repoſtum, quod fera robora,
Quod ſaxa ducat, fluminumque
Præcipites remoretur undas;
Nunc prome ſacri Calliope chori
Regina, Olivari & memora piam
Mentem Camœnarum erga alumnos,
Et memori refer ore grates:
Qui, quanquam ab alto culmine Gallicæ
Rei gubernet munia publicæ, &
A rege permiſſas habenas
Imperio moderetur æquo,
Nec faſci iniquo ſubditus ingemit,
Nec re ſecunda turgidus intumet,
Vtraque fortuna peræque
Infragiliſque animique rectus.
Interque curæ pondera publicæ,
Martiſque vix dum compoſitas minas,
Non negligit, ceu ſe minores
Vulgi humiles tenuis querelas.
Et quanquam honoris contigit hunc gradum,
Quo celſius nil ambitio impotens
Sperare poſſit, pectoriſve
Compoſiti moderamen optet:
Olim in juventa Pieridum comes
Clarus per illas redditus, ac potens,
Agnoſcit acceptos honores
Pieridum pater, ac patronus.
Quod ſi ad Garumnæ littora Vaſconis
Abs te impetrato perfruar otio,
Liberque curis entheoque
Pieridum furiatus æſtro,
Si noſtra cultus indiga ſplendidi
Camœna, ſylvis aptior aſperis,

[Aulæ

Aulæ reformidet nitorem,
Et dociles melioris urbes.
Echo loquaci te scopulo latens,
Amnisque densa cinctus arundine,
Fonteque, Olivari, sonabunt
Et virides nemorum recessus.

In Polycrymnum.

LVsitanicus unus es mare ultra, &
Citra Algarbicus, Indicusque, Arabsque,
Persicus, Guineusque, & Africanus,
Congusque, & Manicongus, & Zalophus,
Nec tuis titulis abest superbis
Æthiops nimio perustus æstu,
Nec circum triplicem refusis orbem
Cunctarum Oceanus partes aquarum,
Nec portus, neque merx, neque insula nulla est,
Lucelli unde levis refulgeat aura
Quæ te non titulo angeat; tot ergo
Cui sunt nomina, non jure Regem,
Multis nominibus vocabo magnum?
Sed Rex nominibus tot ille magnus,
Si belli furor, aut mare æstuosum
Occludat piperarium tabernam,
Famam fœnore prandebit emptam,
Versuram faciet vel esuribit.

In Leonoram.

CUm faciem nimbo madidam Leonora viderem,
Et cerussatas arte nitere genas,
Pingere credideram soluta te scire; probavi
Ex facie doctam terque quaterque manum.
At simul aurato mihi fulserat annulus æra,
Quæque niteri digitis vitrea gemma tuis,
Non animo tantum didici te fingere; verum
Certant cum vafris æmula signa dolis.
Fictum animum, pictamque cutem, fraudesque latentes

Æs breve tam certis exprimit indiciis.
Ut tenon melius potuisset pingere Apelles,
Fingere vel fuso doctius ære Myron.

Ad Peiridem Lenam.

LEna tibi est genitrix, tu matris filia pellex,
Et tua suscipiet filia matris onus.
Cumque tibi fratrem prudens natura negasset,
In monachis fratrum tu quoque nomen amas.
Quam bene quod primis pater est tibi mortuus annis,
Ne natæ iam plus quam patet ille foret.
Exulat extremos tibi vir depulsus ad Indos,
Proque viro lixas diligis, atque cocos.
Consobrina suos tecum partitur amores,
Et tibi crissanti est Æthiopissa tribas.
Nescio quid monstri celas Leonora recluso,
Quando tibi solum monstra pudenda placent.
Impietas odisse suos est maxima, verum
Impietas sic est major amare suos.

Ad Henricum VI. Francia Regem de soluta urbis Mediomatricum obsidione.

COelo vetustas intulit Herculem,
Mirata monstris sethiferam manum:
Flammisque stellatus refulget
Saxificæ domitor Medusæ,
Si poscat æquo nuda sub arbitro
Virtus honores, impiger Hercules
Henrice concedet priores
Jure tibi volucerque Perseus.
Nam multiformi tu numerosius
Hydra, Medusa pestiferum magis
Monstrum repressisti, impetusque
Prodigii retudisti inanes.
Occasum & Arctum jam comitem trahens,
Et arma Eoæ Carolus Austriæ
Torrentis hyberni petebat

More furens populatur urbes.
Sub semimauro Cæsare, pro pudor!
Germana virtus cesserat, Italùm
Indocta libertas tyranni
Ferre jugum tacite fremebat.
Spes inquietæ blanda cupidinis
Nutrix in orbem vota retenderat,
Rerumque fastus somniabat
Imperium, male certus augur:
Tu bellicosæ dux bone Galliæ
Sperare, prompram cuncta superbiam
Compescuisti: Tu dedisti
Indomito laqueos furori,
Quis vultus illi? Qui dolor intimis
Arsit medullis? Spiritus impotens
Cum claustra spectaret Mosellæ,
Et juvenum intrepidam coronam.
Sic unda rupes sævit in obvias,
Clausus caminis ignis inæstuat,
Hyrcana sic tygris cruento
Dente suas furit in catenas.
Sed nota Marti dextra Bironii,
Murisque virtus impatiens tegi
Ut fulsit: & pulsi procella
Cornipedum tremuere campi.
Ceu nocte suetæ degeneres feræ
Vexare caulas in timidum pecus
Fortes, ad adspectum leonum
In latebras pavidæ recurrunt;
Sic ille nuper spe insatiabili
Complexus orbem, robora Galliæ
Spectare vix ausus, recurrit
Ad solitas male cautus artes.

Ad juventutem Burdegalensem.

VAsconis tellus, genitrix virorum
Fortium, blandi genitrix Lyæi,

Cui parens frugum faver, & relictis
Pallas Athenis
Telicet claris decoret triumphis
Martius belli labor, & vetusti
Nominis splendor, serieſque longum
Ducta per ævum.
Ni tamen doctas foveas Camœnas,
Et bonas artes opera fideli,
Spes tuas vano ſtudio in futuros
Porrigis annos.
Non enim moles Pariæ columnæ,
Phidiæ aut vivax ebur, aut Myronis
Æra, manſuræ poterunt ſacrare
Nomina famæ.
Obruet longos cita mors labores;
Obruet claros titulos, opeſque,
Saxa findentur vitiata ſetæ
Dente ſenectæ.
Mulciber quamvis & iniqua Juno
Verterint urbem Priami ſuperbam,
Illa Smyrnæis inimica ponſat
Fata Camœnis.
Nec ſuo mallet cineri ſuperſtes
Ilium Eois dare jura terris;
Qua patent nigros Rhodope ab nivoſa
Uſque ſub Indos.
Sola doctorum monumenta vatum
Neſciunt fati imperium ſeveri,
Sola contemnunt Phlegetonta, & Orci
Jura ſuperbi.

Marco Antonio Monlucio.

MOnluci, armatæ regentes utfræna cohorti,
Supra annos virtus, conſiliumque dedit.
Supra annos animi vis Martia perdidit auſum
Obvia fulmineo pectora ferre globo.
Quem ſuper aſtantem muros prius horruit hoſtem,

Postea defuncti vindicis ossa colit.

Calenda Majæ.

SAlvete sacris delitiis sacræ
Majæ Calendæ, lætitiæ, & mero,
Ludisque dicatæ, jocisque,
Et teneris Charitum choreis.
Salve voluptas, & nitidum decus
Anni recurrens perpetua vice,
Et flos renascentis juventæ
In senium properantis ævi.
Cum blanda veris temperies novo
Illuxit orbi, primaque sæcula
Fulsere flaventi metallo
Sponte sua sine lege justa:
Talis per omnes continuus tenor
Annos tepenti rura Favonio
Mulcebat, & nullis feraces
Seminibus recreabat agros.
Talis beatis incubat insulis
Felicis auræ prepetuus tepor,
Et nescii campis senectæ
Difficilis, querulique morbi.
Talis silentum per tacitum nemus
Levi susurrat murmure spiritus,
Lethenque juxta oblivioſam
Funereas agitat cupressos.
Forsan supremis cum Deus ignibus
Piabit orbem, lætaque sæcula
Mundo reducet, talis aura
Æthereos animos fovebit.
Salve fugacis gloria sæculi,
Salve secundâ digna dies notâ,
Salve vetustæ vitæ imago,
Et specimen venientis ævi.

Alexandro Coburno.

INgratis vexata hominum Natura querelis,
Et sterilis lassis credita visceribus,
Coburnum in lucem dedit, & rude pignus alendum
Mnemosynes natis tradidit, & sophiæ,
Sors, ubi maturis accessit robur ab annis,
Addit & dotes ambitiosa suas.
Sed sibi præferri virtutem irata doloris
Exegit pœnas vindice morte sui.
Si numeres annos, cecidit florente juventa,
Si studia & mores & benefacta, senex.

Ad Thomam Cromelium Anglum.

POrtus & afflictis statio tutissima rebus,
Et nostro miseris sola sub axe salus,
Vindice quo floret pietas rediviva parentum,
Sanctaque cum nivea simplicitate fides.
Illius haud duro munuscula suscipe vultu,
Mente tuus tota qui cupit esse cliens.
Qui vagus, exul, inops, terra jactatur & unda
Per mala quæ fallax omnia mundus habet.
Dum ferus huic sævit, veterani exercitus hostis,
Dum tonat horrificas Principis aula minas,
Dum nivibus canent impervia culmina montes,
Dum valles nimiis impediuntur aquis:
Post mala tot fessus velut Atthida stratus ad aram
Ante tuos supplex offero dona pedes,
Ingenii sterilis tenui de messe maniplos,
Quos dat non fallax, sed male cultus ager.
Si placeant, librum: si non, amplectere mentem,
Majus erit voto, si sit utrumque, meo.

Epitaphium Nicolai Baconis Procancellarii Angliæ.

HIc Nicolaum ne Baconem conditum
Existima illum tam diu Britannici
Regni secundum columen, exitium malis,
Bonis asylum; cœca quem non extulit

Ad hunc honorem fors; sed æquitas, fides,
Doctrina, pietas, unica & prudentia.
Neu morte raptum crede, qui unica brevi
Vita perennes emerit duas: agit
Vitam secundam cœlites inter animus.
Fama implet orbem, vita quæ illi tertia est.
Hac posita in ara corpus animi olim domus,
Ara dicata sempiternæ memoriæ.

Ad Henricum VIII. *Anglia Regem.*

FAmalevis (si certa fides adhibenda poëtis)
Ex humili enascens paulatim assurgit, & alto
Vertice cæruleo sese inserit ardua cœlo.
Quippe velut tenui nascens de fomite rivus
Per tacitas primum nullo cum murmure valles
Serpit, & ut patrii se sensim è margine fontis
Largius effudit. pluvios modo cölligit imbres,
Nunc lacubus sese, pigrisque paludibus auget.
At postquam spatio vires accepit & undas,
Spumeus effractis prorumpit in æquora sylvis.
Sic primo summissa metu vaga fama susurrat,
Mox vulgo insinuat se; postquam audacia crevit
Torva oculos, vultuque minax, atque ore procaci;
Certa auget dubiis, miscet mendacia veris,
Illa sed in cunctos nimium dea prodiga, facti
Infectique loquax, in te tamen invida laudis,
Parca sui, studioque animi deprensa maligno est,
Nam licet ingenti præconia fuderit ore,
Speque tui adventus animos implerit, & aures
Laudibus, inferior tanto est virtute, tuique
Dotibus ingenii, quanto se attollere vero
Altius & vano solita est splendescere fuco.
Illa quidem haud falso mentis celebravit acumen,
Ingeniumque capax, & primis semper ab annis
Pectora Cecropiæ studiis addicta Minervæ:
Nec tacuit recti memorem, sanctæque tenacem
Justitiæ mentem, miserisque in rebus egenis

Præsidium

Præsidium, pœnamque malis, nulloque favore
Ancipites inter corda inclinantia lites.
Magna (nec inficior) sunt hæc, sed summa tuarum
Non ibi consistit laudum, nec terminus hæret.
Scilicet in tanto sortis splendore secundæ
Nosse modum, quantoque supra virtutibus omnes
Omnibus emineas, tanto submissius æquo
Te gerere in cunctis, tetrico nec honore severum,
Nec fracta gravitate levem, non dire superbum,
Non tristem aspectu, vultuque horrore minacem,
Sed comem placidumque bonis, placabilis iræ,
Quique magistratus largissima fræna remittas
Sponte tua, salva quoad majestate liceret.
Hæc tua te virtus diis immortalibus æquum
Efficit, atque hominum supra fastigia tollit.

Mutuus amor.

ARmata telis dexteram,
Lævam veneno sæviat
Mors: cuncta tempus demetat
Falce: aut senecta deterat;
Non mortis hoc propinquitas
Non temporis longinquitas,
Solvet, fides quod nexuit
Intaminata vinculum.
Mors & senectus obruit
Cum Scipione Lælium,
Canam fidem non obruit,
Non pectorum constantiam.
Durabit usque posteris
Intaminata sæculis
Syncera quæ Britannidas
Nectit fides Heroidas.
Rerum supremus terminus
Vt astra terris misceat,
Regina Scota diliget
Anglam, Angla Scotam diliget

In Leonoram.

SIccine de noſtra nunquam egrediere culina,
Pinguibus & fies ſemper amica coquis?
Utque coquum coquus expellit, ſit protinus hæres,
Succeſſorque tuo ſic nova præda toro.
Jamque etiam heſternas deglubere cœptat oſellas,
Creſcit & in mores filia parva tuos.
Lingit & algentes concreto jure patellas,
Nudaque jejunę præripit oſſa cani.
Sic tener, & firmis nondum ſatis unguibus urſus
Magnanimo lambit vulnera facta patri.
Munus obire poteſt Leonora decentius iſtud,
Longævâ ſenior cana parens Hecubâ
Efferat annoſos rabies cui ſpumea rictus,
Et latrat, patulo dum cupit ore loqui:
Et ſtipis exiguę ſi ſpes acceſſit, adulat,
Nec quicquam in dura fronte pudoris habet:
Illa analecta legat, dentes illi oſſa fatigent
Cum canibus certet de dape pene canis.
Tu juvenum potius validis obnitere nervis,
Et facie, atque annis concipe digna tuis.
Filia parva aviam ſpectet, matremque & utrinque
Spem capiat vitę, conſiliumque ſuę.

Ad eandem.

VIve male, monachique tui, lixæque coquique
Mater edax, illex filia, nigra tribas:
Ne tamen interea veſtri immemor arguar eſſe,
Vos penes hoc noſtri pignus amoris erit.

In Leonoram.

MEndicis ætas monachis tibi prima dicata eſt,
Jam tibi maturę ſola culina placet.
Divinare licet, ſed non libet, & pudet, ævo
Excipies quales deteriore viros.

In Neæram.

CUm pulchram roſeus dies Neæram
Oſtendit mihi, ſic miſer furore

In-

Inquietus agor, trahor, peruror,
Ut rursus tacitas amem tenebras,
Ceu mali medicina sint tenebræ.
At cum nox tenebris opaca cœcis
Jam solis jubar aureum fugavit,
Et solis jubare aureo refulgens
Jubar splendidiusque, puriusque,
Formosam mihi sustulit Neæram,
Jam rursus tenebras malas perosus,
Pulchram cernere quæ negant Neæram,
Noctem deprecor, & diem reposco,
Quæ pulchram mihi referat Neæram,
Ceu mali mihi causa sint tenebræ,
Quis vitæ manet ordo me modusque?
Cui vota ut tribuant dei faventes,
Cum votis neque dii dabunt faventes
Ne miserrimus esse perseverem.
Hoc Venus probat, & probat Cupido
Diis votisque potentior secundis.

In Julium II. Pontificem.

GEnua cui patrem, genitricem Græcia, partum
Pontus & unda dedit, num bonus esse potes?
Fallaces Ligures, & mendax Græcia: ponto
Nulla fides. In te singula solus habes.

De Nicotiana falso nomine Medicea appellata.

DOctus ab Hesperiis rediens Nicotius oris
Nicotianam rettulit,
Nempe salutiferam cunctis languoribus herbam,
Prodesse cupidus patriæ.
At Medice Catharina κηδεμονικὴ luesque suorum
Medea sæculi sui,
Ambitione ardens, Medicæ nomine plantam
Nicotianam adulterat:
Utque bonis cives prius exuit, exuere herbæ
Honore vult Nicotium.

At vos auxilium membris qui quæritis ægris,
Abominandi nominis
A planta cohibete manus, os claudite, & aures
A peste tetra occludite.
Nectar enim virus fiet, Panacea venenum
Medicæa si vocabitur.

Ad Carolum Cossæum Britiaci Dynastam post captas Vercellas.

QUis me nivosos Alpium trans vortices
Curru volucri deferet?
Quis nube septum me remotis Pegasus
Sistet jugis Œnotriæ?
Non ut parentum laude Romam, vel sua
Virtute Venetum nobilem
Fratrisque flammis, & sororum lacrymis
Padum calentem conspicer:
Sed te beatæ lux beata, Galliæ,
Cossæe, propius ut colam?
Te mirer Ilalûm, te Pelasgûm gloriam,
Splendore fuscantem novo:
Ceu sol Dianam, ceu Diana cæteras
Obscurat astrorum faces.
Nec pectus hac mî perculit cupidine
Florentis ævi gloria,
Ceu pertinacem cum Batavum impelleres,
Sæva tremendos cuspide,
Qualis columbas spargit imbelles fuga
Ales Minister fulminis.
Sed cum decoro squallidum te pulvere
Mirata quondam est Rustinio,
Solum feroces bellicosæ Iberiæ
Parma morantem exercitus.
Tunc cum tuorum fida castrorum comes
Attonita virtus par novum
Spectavit, hinc virum, inde bellum, & horruit
Quod foverat spectaculum.

Vercl

Vercella pectus una sollicitat meum,
Vercella sola macerat,
Vercella victa Galliis dum vincitur
Felicior victricibus.
Virtute tanta comminus cui perfrui
Indulsit Affrorum favor.
Inusitato quam theatrum cœlites
Elegerint spectaculo:
Cùm te chorago pace cum placida feram
Mars copulavit dexteram;
Bellona mitis frænalegum pertulit,
Innoxioque fœdere
Vis æquitati juncta, jus licentiæ
Secura pressit compita,
Salvoque recti & improbi discrimine
Castris forum se miscuit.
Quem nuper inter arma fossarum moræ,
Celsæque pinnarum minæ,
Tot stricta tela, plumbeæque grandinis
Procella non exterruit.
Idem urbe capta fronte non tristi ferox,
Non impotens victoriæ,
Non ira & odio sævus implacabili,
Non efferatus cædibus,
Perambulavit liberas metu vias,
Ceu pace festa exercitus.
Non insolentis militis formidine
Matrona culcus exuit.
Non officina clausa merces abdidit,
Non hospes aurum credidit
Solo refosso. Non pudori filiæ
Parens, maritus conjugi
Vim expavit ullam. Subitus oppressæ sonus
Urbis, tubarum & cornuum
Clangor, virorum clamor, armorum fragor,
Vulgi insidebant auribus.

Cæsa

Cædes ob oculos, & fuga & ferrum madent
Cruore nondum frigido.
Volvebat animus quid facere victor, pati
Victus soleret: tot tamen
Inter timores vim timere te duce
Nemo sibi permiserat.
Cum tu tot animos militum, tot ensium
Sic temperares impetum:
Ceu versat animus corpus unum, & corpore
Enata ab uno brachia:
Natura genitrix tam novam discordiam
Rerum videns concordiam,
Leges stupebat non minus vinci suas,
Quam vatis olim Thracii
Ad carmen amnes stare, sylvas currere,
Cervo leonem, ovi lupum
Mirem accubare, & acribus lepusculum
Latus Molloſſis jungere.
Ego hunc triumphum, hac te decorum gloria,
Cossæe, malui cernere,
Quam spolia regum, diratarumque urbium,
Gazæque pompam barbaræ,
Victæque turbæ fletibus plaudentium
Contaminatum gaudium.
Sed quando tanto dissitis cœlo & solo
Sors invida id præcluserit,
Te prosequemur mente grata, qua licet,
Et vota nuncupabimus:
Hausturique dulcis Liberi libabimus
Heroas inter sospites,
Canetque victor pariter & victus, tuum
Hic robur, hic clementiam.

Joannis Calvini Epicedium.

SI quis erit nullos, superesse à funere manes
Qui putet, aut si forte putet sic vivit ut otium
Speret, & æternas Stygio sub gurgite pœnas,

Is me-

merito sua fata fleat, sua funera ploret
vus, & ad charos luctum transmittat amicos,
t nos, invitis quanquam sis raptus amicis
nte diem, magnis quamvis inviderit ausis
lors, te flere nefas, Calvine, & funera vanæ
ludibrio pompæ, & miseris onerare querelis.
Liber enim curis, terrenæ & pondere molis,
Astra tenes, propiusque Deo quem mente colebas
Nunc frueris, paroque vides in lumine purum
Lumen, & infusi satiatus Numinis haustum.
Exigis æternam sine sollicitudine vitam:
Quam neque dejiciunt luctus, nec tollit inani
Ebria lætitiâ spes, exanimantue timores,
Quæque animo offundit morbi contagia corpus,
Hanc ego quæ cursite lux exemit acerbis
Natalem jure appellem, quâ raptus in astra
In patriam remeas, & post fastidia dura
Exilii, mortis jam mens secura secundæ
Fortunæ imperio major, primordia longæ
Ingreditur vitæ. Nam ceu per corporis artus,
Quum subiit animus, pigræ vegetatque movetque
Molis onus, funditque agilem per membra vigorem;
Quum fugit, exanimum jacet immotumque cadaver,
Nec quicquam est luteæ nisi putris fabrica massæ:
Sic animi Deus est animus, quo si caret, atris
Obruitur tenebris, specieque illusus inani
Fallaces rectique bonique amplectitur umbras,
Ast ubi divini concepit numinis haustum,
Diffugiunt tenebræ, simulacraque vana faceffunt,
Nudaque severi facies in luce videndam
Exhibet æterna, quam nullo vespere claudit
Septa caput furvis nox importuna tenebris.
Hunc ergo in portum cœlo plaudente receptus
Tu licet in placida tranquillus pace quiescas,
Non tamen omnino potuit mors invida totum
Tollere Calvinum terris: æterna manebunt

Ingnelii monumenta tui, & livoris iniqui
Languida paulatim cum flamma resederit, omnes
Relligio qua pura nitet se fundet in oras
Fama tui: ut nuper falso te nomine Clemens,
Te Pauli duo, flagitiis & fraude gemelli,
Te Juli timuit rabies, te nobilis una
Fraterna impietate Pius: sic nominis umbram
Ingeniique tui effigiem post fata timebit
Vana superstitio: quique olim in sede Quirini
Triste furens flammaque minax ferroque tyrannus
Transtulit inferni cuncta in se mœnia regni,
Imperio Pluto, fœdis Harpyia rapinis,
Eumenis igne, Charon naulo, triplicique corona
Cerberus, immissi stupefactus lumine veri
Terrificoque tuæ dejectus fulmine linguæ
Transferet infernas in se post funera pœnas:
Inter aquas sitiens, referens revolubile saxum,
Vulturibus jecur exesus, cava dolia lymphis
Frustra implens, Ixioneum distentus in orbem.

Joanni Areskino, Comiti Mariæ Scotorum Proregi.

SIquis Areskinum memoret per bella ferocem,
Pace gravem nulli, tempore utroque pium,
Sinis opes sine fastu, animum sine fraude, carentem
Rebus in ambiguis suspicione fidem.
Si quod ob has dotes sævis jactata procellis
Fugit in illius patria fessa sinum,
Vera quidem memoret, sed non & propria: laudes
Qui pariter petet has unus & alter erit.
Illud ei proprium est, longo quod in ordine vitæ
Nil odium aut livor quod reprehendat habet.

Matthæo Stuarto Levinia Comiti, Scotorum Proregi

REgis avus, Regis pater, alto è sanguine Regum
Imperio quorum terra Britanna fuit
Matthæus: genuit Levinia, Gallia fovit,
Pulso Anglis thalamum, remoque decusque dedit.

Cui

Cepi invicta manu: famam virtute refelli,
Arma armis vici, consilioque dolos.
Gratus in ingratos, patriam justeque piequè
Cum regerem, hostili perfidia cecidi.
Chare nepos, spes una domus, meliore senectam
Attingas fato, cætera dignus avo.

Annæ Valsingamiæ Thomæ Randolphi uxori.

ANna hic Rodolphi jaceo cum prole sepulta:
Et genitrix, uno & mortua & orba die.
Et genus & facies populo sunt nota: sed uni
Sat mihi sit mores complacuisse viro:
Quos gemitu probat, & lacrymis, curaque fideli:
Nec patitur famam me moriente mori.

Ad Camillam Morelliam.

CAmilla multo me mihi carior,
Aut si quid ipso est me mihi carius,
Camilla doctorum parentum
Et patriæ decus & voluptas,
Ni Gratiæ te plus oculis ament.
Ni te Camœnæ plus oculis ameot.
Nec Gratias gratas, nec ipsas
Esse rear lepidas Camœnas.
Quæ virgo nondum nubilis: artibus
Doctis Minervam, pectine Apollinem,
Cantu Camœnas, & lepore
Vel superes Charites, vel æques.
Hos ferre fructus Vtenhovi decet
Laurum, vireto quæ teneram comam
Nutrivit, & ramos refudit,
Castalio saturata rore.

In Rusticum.

RVsticus hem cunctos cum congeminaret ad ictus,
Hyberno properans findere ligna foco:
Syllaba quid toties juvet hæc congeminata, laborem
Quærenti uxori, retulit ille, juvat.

Nempe

Nempe simul toto contentis corpore nervis.
In rimam cuneum fortius ictus agit.
Illa memor Veneris media inter gaudia, telum
Ut penetret magis, hem congeminate jubet.
Nil opus est inquit nunc hoc conamine conjunx,
Findere te sane nolo, forare volo.

E Græco Simonidis.

HOmo cum sis, nihil affere stabile;
Nec ubi videris hominem, certa
Spatia ætatis promitte: etenim
Musceæ volucris res in morem
Inconstantia rotat humanas.

Ex eodem.

UT arma fugias, fata non fugies tamen.

Ex eodem.

DE luce cassis cor memoriam non supra
Unum tenebit, si cor habeamus, diem.

Ad Henricum Scotorum Regem.

CAltha suos nusquam vultus à sole reflectit,
Illo oriente patens, illo abeunte latens:
Nos quoque pendemus de te Sol noster, ad omnes
Expositi rerum te subeunte vices.

Ad Carolum Vtenhovium.

MOrte carent superi: superis pars cætera diva est,
Saxonidas justo quæ regit imperio.
At morte ut careat mortali stirpe creata
Non dare Lysippus, Praxitelesve potest.
Musa potest fati domitrix, quæ pectora vatum
Enthea fatidico plena furore quatit:
Te manet Utenhovi decus hoc, decus hoc manet illam
Ut celebris numeris fiat aterque tuis:
Solus enim vates es tali Heroide dignus,
Hæc sola ingenio est arcadigna tuo.

Ad salutem in nuptiis Regina.

ALma salus reduci tibi Nymphæ hæc vato dedare
Quatuor ut dominæ conciliere suæ.
Jus & æternam statuas in pectore sedem:
Non alia poteris sanctius æde coli.

Hymnus in Christi ascensionem.

IO triumphe Ecclesia,
Jam victor hostium tuus
Dux, Templa scandit ætheris,
Adversa patri vulnera
It & coronam ostendere,
Qualis redit de prælio
Tabo decoro sordidus.
Demissa nubes se explicat
Sub imperatoris pedes:
Reclusa cœli janua
Invitat omnem exercitum
Vox Angelorum cantibus
Venire regem nunciat:
Æther nitescit gaudio,
Timore pallent Tartara,
Mundus stupet spectaculo
Suspensus ante incognito:
Mors victa flet, spes præmî
Levat labores militum.
Cum patre proles unica
Et ex utroque Spiritus
Adeste sic pugnantibus
Ut sint triumphi compotes.

E Græco Stobæi de brevitate vitæ.

REbus in humanis nulla est constantia certa;
Veridico vates Chius ut ore canit.
Non minus est foliis hominum gens fluxa caducis:
Pauci ubi ceperunt auribus ista suis,
Pectoribus fixere; animis namque indita quondam

Spes

Spes teneris blande credula corda fovet,
Et dum læta viret jucundo flore juventa,
Percurſant animos irrita multa leves.
Nec ſenium mortemve pavet, neque corpore ſano
Provida venturi cura doloris adeſt.
O male ſtultorum mens credula, qui brevis ævi
Tempora non norint quam fugitiva volent.
At tu præmonitus nigræ ad confinia mortis
Lætus age, & genio gratificare tuo.

Quorundam Doctorum ad GEORGIUM BUCHANANUM CARMINA

JUL. CÆS. SCALIGER. V. CL.

AD GEORGIUM BUCHANANUM.

Felix Georgi lacteæ venæ pater,
Quæ ditat immenſum mare:
Quid Barbarorum voce ſqualentes abſi
Meriſque nugis obſitum,
Inepturientem non ferendis artibus
Audire memet poſtulas?
Plectrumne Phœbo temperante, Marſyas
Tentabit ictum pollicis?
Amabilis Thalia ſi faciat modos,
Garrire pica geſtiet?
Te natum ad alta Pegaſi cacumina,
Tepente ſuſceptum ſinu
Regina ſacri magna Calliope ſoni
Liquore non noto imbuit,
Deditque palmam ferre de tot gentibus,

Lati

Latina quot colit cohors,
Puris beata voce tessellis nitor
Perstringit aures candidas:
Flexuque ducta vena dulcis aureo,
Quam sustulit, iterat sitim.
O me superbum, mole sublatum nova,
Te literatorum Deo.
Desideratum abesse se, ut scribis, doles:
Quod aliquid esse me putes;
Tu teipse contemplator, in quo cuncta sunt,
Et vota lenies tua.

IDEM
DE
G. BUCHANANI
Carminis venustate.

HEri legebam ruper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus,
Si splendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum subire luculentum ullum queat;
Intelligendum non facile doctis viris,
Nisi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum.
De me ut loquaris, ut ego de me ipso loquar,
Intelligebam primulam ut simplex puer;
At ubi vir esse, ubi esse volui intelligens,
Vocis serena luce perculsus tuæ
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam sic monere; ne petas
Me velle respondere: non enim audeo,
Hocque esse respondere, non respondeo.

IN

IN GEORGIUM BUCHANANUM THEODORI BEZÆ CARMEN.

AUdierã Gottos, & quos Septentrio quondã
Barbarus immanes ultricem in numinis iri
Effudit populos, sceleratæ mœnia Romæ,
Et quæcumque prius spoliato ex orbe sacra
Imperii tastusque sui monumenta Quirites, (tan
Partim æquasse solo, partim injecisse voraci
Consumenda rogo: ut quæ olim fastigia cœlis
Intulerat, septem attollens in nubila montes,
Nunc prostrata suis celebretur Roma ruinis.
At non ingenium solers, linguamque disertam,
Æternis quibus illa opibus tot sæcula felix
Roma olim cunctas inter caput extulit urbes,
Hæc inquam reliquis longe anteferenda trophæis,
Non equidem audieram Gottosve aliasve feroces,
Quas procul Oceanus gentes glacialis inundat,
Noscere, mirari nedum potuisse: rapaces
Barbarus ut prædæ istius dulcedine captus
Injiceret Musis ungues, quas deinde rigenti
Captivas sic diligeret coleretque sub Arcto,
Ut medias inter glacies Boreæque sonori
Pectora nata gelu, Musarum ardore calerent.
At tamen hoc factum si quis dubitaverit, idem
Vel medio lucere die Titana negarit,
Vel te virtutesque tuas ignorat ineptus,
Aonidum immortale decus, Buchanane, sororum.
Namque tibi extremæ prope nato ad littora Thules,
Os tenerum Aonides sic formavere puellæ,
Sic Grajo pariter melle illevere labella,
Pectore Romano sic implevere sonore,

Ut

Vt te Roma, licet Scotorum ad littora natum,
Æquoreas inter cautes atque horrida cete,
Tanquam urbe in media civem sibi vindicet ortum;
Inde autem magni te Mantua clara Maronis
Juret stirpe satum, at contra Verona, Catulli;
Asserat hinc Venusinus, & hinc Pelignus, & inde
Corduba te repetat, repetat quoque Bilbilis inde.
At vatem interea Buchananum Scotia jactes
Vna tuum, felix tantis natalibus una;
Macte quoque ingenii tanta virtute Georgi,
Æternum, & Latii spoliis ornatus opimis,
Invidiaque omni major Buchanane triumpha.

ANDREAS MELVINUS,

GEORGIO BUCHANANO

Præceptori suo, & Musarum parenti.

NUper te, BVCHANANE, cum viderem
Ægrum, languidulum, toro jacentem,
Et fato & capulo heu nimis propinquum;
Visus tum mihi sum videre Musas
Et fato & capulo heu nimis propinquas.
Te sensi ut meliuscule te habere,
Nec tristi vigilem toro jacere,
Verum exsurgere, munia ampla obire,
Regem visere, Regis & senatum;
Mox Musas meliuscule se habere,
Nec tristi vigiles toro jacere,
Verum exurgere, munia alta adire,
Regem visere, Regis & senatum,
Regem cœlicolum, poli senatum,
Sensi, hinc nomine pene restitutæ
Valetudinis & tuæ & sororum,

Doctæ

Doctarum BVCHANANE dux sororum:
Quæ tecum in torulo simul jacebant
Ah longum nimis, ah nimis nimisque
Ægræ, languidulę, parum loquentes:
Quę tecum in tumulo simul jacebunt
Ah brevi nimis, ah nimis nimisque
Et surdę & gelidę & nihil loquentes:
Ergo hoc nomine pene restituę
Valetudinis & tuæ & sororum,
Vt sortem tibi gratulärer istam,
Gauderem mihi gaudium renatum,
Et longum tibi comprecarer ævum
Exsors tædii & anxii laboris,
Consors gaudii & otii beati,
Inscriptum tibi carmen exaravi:
Et pingui rudis arte lineavi,
Haustum è fontibus abditis lacrisque,
Et sponte & subito calore fusum:
Non quale incolumes solent Camœnæ
Altum, grandiloquum & minus venustum;
Sed quale invalidæ queunt sorores
Deductum & tenue & minus venustum.
Hoc, inquam, tibi carmen exaravi,
Doctarum BVCHANANE dux sororum,
Incultum ut coleres, & impolitum,
Vnus qui instar es omnium polites:
Proscissum veluti colonus arvum
Exaransque, iteransque, tertiansque:
Procusum velut artifex metallum
Elimans, poliens & elaborans,
Vt versum semel, usque & usque versum,
Incudi quoque redditum remittas,
Non quale invalidæ queunt sorores
Deductum & tenue & minus venustum;
Sed quale incolumes solent Camœnæ
Altum, grandi-loquum & nimis venustum.

GEO

GEORGII BVCHANANI SCOTI
DE SPHÆRA LIB. I.

QVam variæ mundi partes, quo semina rerum
Fœdere conveniant discordia, lucis & umbræ
Tempora quis motus regat, æstum frigore mutet,
Obscuret Solis vultum Lunæque tenebris,
Pandere fert animus. Tu qui fulgentia puro
Lumine templa habitas oculis impervia nostris,
Rerum sancte parens, audacibus annue cœptis;
Dum late in populos ferimus tua facta, polique
Immensum reseramus opus; gens nescia veri
Ut resident longaque animum caligine mersum
Attollat cœlo, & flammantia mœnia mundi
Dum stupet, & vicibus remeantia tempora certis,
Auctorem agnoscat, tantam qui robore molem
Fulciat, æternis legum moderetur habenis,
Consilio innumerosque bonus conformet ad usus.
Tu mihi Timoleon magni spes maxima patris,
Nec patriæ minor, Aonii novus incola montis,
Adde gradum comes, & sacros accedere fontes,
Nymphasque choros, populoque ignota profano
Otia; nec damno nec avaræ obnoxia curæ.
Tempus erit, cum tu, veniat modo robur ab annis,
Spumantes verbis equos in pulvere belli
Torvus, & in patriam assurges non degener hastam,
Interea genitor, Ligurum seu fulminet arces,
Germanosque feros, & amantes Martis Iberos
Consiliis armisque premat, Francisve trophæis
Littora Phœbeas decoret testantia flammas.
Hoc quodcunque vides, circumque, infraque, supraq;
Volvere perpetuo labentia secula motu,

Omnia

Omnia complexum gremio longæva vetustas
Admirata decus varium, pictique nitorem
Ætheris, & puros radiati luminis orbes,
Uno appellari consensit nomine mundum.
Et quanquam moles omni sibi parte cohærens
Una sit, & nexis per mutua vincula membris
Conspiret, positaque semel rectore sub uno
Observet leges; non est tamen omnibus unum
Partibus ingenium. non vis nativa; sed orbes
Astriferi, & nitidi sublimis regia cæli,
Immunis senii, & vultu immutabilis uno
Perpetuum servat solida & sincera tenorem.
At quicquid gremio Lunæ complectitur orbis,
Permutat, variatque vices, trepidoque tumultu
Æstuat, & nunquam sentit pars ulla quietem.
Sed ruit in sese & civili vulnere semper
Aut cadit, aut perimit, alioque renascitur ore,
Rursus ut intereat. Nam pars hæc infima mundi
Quattuor includit genitalia corpora; terram,
Et tenues undas, quique undis altior aër
Incubat, & volucrem campos super aëris ignem.
Hæc sua vel levitas vel densæ pondera molis
Disposuere locis; quoniam densissima quæque
In massam coiëre, suoque impulsa deorum
Pondere, telluris medium glomerantur in orbem.
Quem circum amplexus fudit se mobilis humor,
Pulvereumque globum terræ, siccosque fluentem
In cineres vinxit; super hunc se rarior æther
Explicuit, sursumque leves onerosior ignes
Expulit, ut puri teneant confinia cæli.
Hæc ita contiguis inter se finibus hærent,
Orbis ut exterior complexibus interiorem
Ambiat, & toto circum se corpore fundat,
Aëra sic ignis, sic undam amplectitur aër,
Sic levis unda gravem premeret sub gurgite terram
Perpetuo, nisi cura Dei se attollere montes

Jussisset
Hiscere
Et mari
Scilicet
Prospic
Et terra
Vnde ar
Respice
Et quar
Qua lic
Mens e
Ergo it
Cætera
Cum li
Ample
Hospiti
Orbis e
Nam q
In med
Ima pe
Sylvar
Quà vi
Inde r
Ponde
Certio
Non t
Nam
Litto
Cardi
Non c
Lucid
Æquo
Obsta
At nu
Exeri
Evoc

Jussis

Jussisset, vallesque premi, terramque cavernis
Hiscere, & ingentes humori aperire lacunas,
Et maris irati sepsisset molibus oras.
Scilicet humano generi Pater optimus olim
Prospiciens, certis compressit finibus undas,
Et terræ faciem cœlo patefecit apertam.
Vnde animal cœleste genus, terræque colonum
Respiceret patrii flammantia mœnia cœli.
Et quanquam membris terrena mole gravatis,
Qua licet infernæ fugiens contagia labis,
Mens erecta polum levibus superevolet alis.
Ergo ita præscriptos elementa coërcita fines
Cætera conservant: sed tellus corpus in unum
Cum liquidis coit ipsa undis, ceduntque vicissim
Amplexuque fovent sese, alternisque fruuntur
Hospitiis, mixtæque unum coguntur in orbem;
Orbis enim speciem gravitas sua fecit utrique.
Nam quibus est pondus, proclivia corpora, mundi
In medium se sponte ferunt: sic humor aquarum
Ima petit, sic saxa jugis avulsa trahuntur
Sylvarum cum strage: omnes sic undique partes,
Quà vis nulla vetat, medium nituntur in orbem,
Inde rotundari libratis undique massam
Ponderibus ratio convincit: sin tibi sensus
Certior esse animo judex videatur, id ipsum
Non tibi difficile est certis cognoscere signis.
Nam si plana foret facies telluris ab Indo
Littore ad Herculeam Calpen, cum Phœbus Eoo
Cardine depromit radiatæ spicula flammæ,
Non citius Gangem, quam Gades tela diei
Lucida percuterent, & cum Sol condit Ibero
Æquore flammam, una cunctis mortalibus hora
Obsita nox tenebris fuscas offunderet alas.
At nunc paulatim tenebris aurora fugatis
Exerit Oceano placidum caput, aurea cum fax
Evocat æstiferos stratis è mollibus Indos;

Humida nox rignos per noſtra cubilia ſomnos
Fundit adhuc: Indos ubi nox involverit umbra,
Clara per Heſperios funduit ſe lumina colles,
Nempe quod in modicum tellus erecta tumorem
Tardius his, illis citius vaga lumina terris
Dividat, & clivo radios frangente ſupino
Occidat his, illis ſurgat Sol, paſſibus æquis
Quem fugit, & ſequitur cæcis nox atra tenebris.
Nec minus id Lunæ poterunt monſtrare laboret,
Cum procul à fratris radiis ferrugine vultus
Induit oppoſitæ in medio telluris ab umbra:
Nam tenebris primis nobis cum Luna laborat,
Poſt mediam Perſes æra auxiliaria noctem
Perſonat & magicos vetat exaudire ſuſurros.
Quid? quod ubi Lunæ pars altera lumine caſſa eſt,
Altera fraternis fulget pars æmula flammis,
Quà rubor infecit tenuem falcatur in arcum.
Corporis obſcuri nam mobilis umbra figuram
Exprimit, unde fluit: redduntque trigona trigonam,
Quadratam faciem quadrata, rotunda rotundam.
Ergo orbis cum ſit tellus, coëuntia Solis
Lumina clivoſæ circum latera ardua terræ
Undique conſtringunt umbram, clauſamque rotundat.
Nam ſi plana foret facies telluris ab omni
Parte ſui, nunquam tenebreſcens cornua Phœbe
Fingeret, aut faciem vaga ſumeret umbra rotundam.
Quin & Parrhaſia tellus declivis ab Arcto eſt
Uſque Noti algentem quà ſeſe exporrigit ortum.
Nam quo quiſque magis tepidos declinat ad Auſtros,
Hoc humilis Cynoſura magis ſe deprimit, ac quo
In Boream properas magis, hoc ſe Parrhaſis urſa
Altius attollit, ſimilique tenore deinceps.
Quantum terra tumens dorſo conſurgit iniquo,
Tantum ſe nobis aperitque & condit Olympi.
Nec te commoveat, quod in altos edita montes
Pars terræ aſſurgat quædam, depreſſa profundis
Vallibus hæc ſidat penitus, campoſque jacentes

Explicet, humanos dum se conformat ad usus.
Ista quidem nostris discrimina magna videntur
Esse oculis, terramque negant plane esse rotundam,
Sin conferre solum juvet ad radiantia mundi
Mœnia, & immensam, quæ continet omnia, molem:
Ille tumor terræ, quem nos miramur, inanis
Vanescit, nullumque facit penitus momentum;
Non secus ac vitreum si musca perambulet orbem,
Qui nobis penitus lævis videatur, & omni
Asperitate carens, sentit tamen illa tumorem,
Parvaque inæquali figit vestigia clivo,
Non aliter fixura nisi sulcata dehiscat
Hic rimis, illic tumulis sibi machina dispar.
Nec minus in faciem se colligit unda rotundam
Pondere pressa suo, qua per declivia terræ
Ire licet, certis potes id cognoscere signis.
Nam velut in terris, sic & sulcantibus æquor
Nunc polus assurgit, nunc se declinat, & undas
Pene subit, ponto in cumulum crescente rotundum.
Aspice cum plenis à littore concita velis
Puppis abit, sensim se subducente carina,
Linteaque & summo apparent carchesia malo,
Nec minus è navi terram spectantibus unda
In medio assurgens, cum littus condidit alta
Especula mali (quamvis ea longius absit
Quam laterum crates, & pinea tecta carinæ)
Littora tota patent. Quid? quod penetrabilis undæ
Corpus ὁμογενεῖς cum sit, pars quæque minuta
Quantulacunque tamen magno cum corpore formam,
Nomen, & ingenium ex æquo communicat, ignis
Non minus est tepida latitans scintilla favilla,
Laomedontæas quàm qui dejecerat arces:
Nec quicquã propriũ est huic, quod non vendicet æquo
Jure sibi exiguæ populatrix flamma lucernæ.
Nec laticis nomen sibi verius æquoris unda
Vendicat æstiva quàm ros glomeratus in herba.
Ergo velut tenuis se ros argenteus orbe

Lubricat, & nitidis depingit gramina gemmis,
Et quæ de madidis dependet ſtiria tectis:
Sic late effuſus ponti remeabilis humor
In cumulum aſſurgit, formamque affectat eandem.
Sed quid ego hæc longis rationum ambagibus uſque
Proſequor, & claris conor lucem addere rebus?
Cum neque qui fuſcos calidus vapor inficit Indos
Obſtet avaritiæ, nec Sol violentior arva
Æthiopum torrens, Boreæque inamabile frigus,
Omnia jam vaſti ratibus panduntur Iberis
Clauſtra orbis, rerum longis incognita ſæclis
Jam ſecreta patent, namque inſatiabile monſtrum
Orcus Avaritiam ſtygiis emiſit ab antris
Germanam Harpyis, facies inculta, ſitnque
Triſtis, hiant rictus, tetricique frons aſpera rugis,
Ora fame pallent, corpus miſerabile curæ
Attenuant, virus promptam ad perjuria linguam
Inficit, & trepidam exercent inſomnia mentem,
In vigiles ne blanda quies irrepat ocellos;
Illa olim luſtrans ficco vix fertile ſparto
Lyciadum littus, raraſque in collibus herbas
Qui legerent genus acre virûm, ſe in pectora ſenſim
Inſinuans dedit, & ſtimulis præcordia cæcis
Impulit, & reſides animos, durumque laborem,
Et male cum grata longum luctamen arena,
Et tenuem victum & tecto ſub paupere triſtem
Objicit ante oculos vitam, & ſub nocte ſopora
Mentibus illudit varias mentita figuras.
Nunc nemora Æthiopum mollique aviaria lana
Induit, & dites alio ſub ſidere monſtrat
Sylvarum exuviis Seras, nunc decolor Indus
Zinziber & piper accumulat, nunc cinnama dives
Cogit Arabs: nunc fœcundo de vulnere matris
Thus & Myrrha fluunt, perque inſcia vomeris arva
Congerit in cæcas aurum formica cavernas.
His animum illuſi formis, duraque premente
Pauperie, & magnum magni ſpondente laboris

Spe pretium: linquunt patriamque thorumque laremq;
Grandævosque patres, flentesque in limine natos,
Præcipitantque animas in aperta pericula viles
Auspice avaritia. Et quamquam furor omnibus idem,
Paulatim tamen ignoti formido coëgit
Oceani littus legere, & confidere ponto
Parcius: at postquam cum lucro audacia crevit,
Alta petunt, charaque procul tellure relicta
Velivolas verrunt rostris spumantibus undas.
Jam sordent spolia Æthiopum, pauperque Zalophus,
Guineaque & nimio Congus sub sole recoctus,
Et quicquid longis cumulaverat Africa sæclis,
Aut nondum nostris mentem labefacta venenis
Spreverat, una animos rapit India, sola profundam
India dives opum ingluviem expletura videtur,
Et votis factura modum, quà signifer annum
Circulus obliquans vicibus discriminat æquis,
Frigoribusque pares alternos temperat æstus,
Lucri dira fames penetrat, non Seres & Indi,
Et quisquis primis tepefactus flatibus Euri
Mollia laniferis carpit velamina sylvis,
Non quæ vincendo fessum terra ultima Bacchum
Vidit pampineos moderantem tigride currus,
Quæque laborifer finem dedit Herculis actis,
Et, quæ Pellæas sensit postrema sarissas,
Sufficient avidis animis: quà panditur orbis
Sub Noton Herculeæ fugiens compendia metæ,
Donec ad algentem trans Ægocerota Canopum
Ardua devexi niteant fastigia cœli,
Fregêre ignotas remis audacibus undas.
Et quicquid tenebris longa ignorantia cæcis
Obruerat, quà nec Romana aut Barbara traxit
Arma odium, bellive furor, non prodiga vitæ
Gloria, non præceps audacia, non vagus error,
Quo neque monstrorum fœcunda licentia ratum
Ausa inferre pedem est, auri scelerata cupido

Irrupit: quæ tenſve viam per devia mundi,
Dum nihil occultum, dum nil ſibi linquit inauſum,
Quod ratio longis viſa eſt extendere ſæclis,
Illa oculis hominum oſtendit, terramque fretumque
Aëraque & gremio cœli verſatile templum
Cætera complexum tumidos ſe cogere in orbes,
Et mundi effigiem per ſingula membra rotundam,
Pendentemque ſuo & libratam pondere terram
In media mediam mundi regione locatam;
Et circumfuſos cunctis è partibus orbes
Ætheris, in medium, toto procumbere niſu,
Inque globum cogi nitendo, in ſeque volutos
Nectere perpetuis redeuntia ſæcula ſæclis.

Una igitur cum ſit moles telluris & undæ,
In ſpeciem cogens ſeſe omni parte rotundam
Concavus hanc aër, qui circumvolvit, eandem
Ducat ut effigiem, ratione evincere promptum eſt.
Extima pars etiam volucri quæ cingitur igni
Ignis ab amplexu cavum finuatur in arcum:
At levitate ſua vivacis femina flammæ
Alta petunt: donec Lunæ circumfluus orbis
Arceat, inque globum cogat coaleſcere fluxam
Materiam, rurſus flammæ pars infera ſeſe
Lubricat orbe cavo, cum ſcilicet undique partes
Impellant ſeſe, & ſurſum levitate ferantur,
Poſtremæque premant, ſemperque prioribus inſint
Quàque licet, tentent puro ſe adjungere cœlo.
Sic medium fugiens mundi, ſe flammea moles
Contrahit, inque cavum inferne ſe circinat orbem.

Quatuor hæc ſimili cum ſint elementa figura
Prædita, non uno pergunt tamen incita motu
Ire; ſed hæc ſurſum levitas rapit, illa deorſum
Pondus, & hunc unum dedit iis natura meatum.
At flammarum orbis, flammiſque propinquior aër,
Quod fluat in gyrum celeri vertigine raptus,
Indicat exitiale micans fax dira cometæ,

Multæ

Multaque quæ liquidis flagrant incendia campis
Ætheris. Eoo cum nocte orientia cœli
Margine, & heſperio cum nocte immerſa profundo,
Aut Phœbi cum luce parem ſervantia curſum.
Non tamen hæc circum terras per inane rotantur
Sponte ſua, volucri ſed torta volumine raptat
Secum cuncta trahens domini violentia cœli;
Aëris at vario terræ pars proxima motu
Volvitur incertis ſemper vexata procellis.
Nam cum Sol oriens radiorum ſpicula fundit,
Humenteſque bibit rores, fumoſque volucres,
Nube polus denſa latet obrutus, humida molles
Vis abit in pluvias, aut grandine ruris honorem
Decutit, aut operit niveo ceu vellere montes,
Aut maturinis veſtit dumeta pruinis.
Attenues nebulæ & ſicci ſpiracula fumi
Cum glomerant campo ſeſe aëris, illicet Auſter
Imbrifer, aut gelida Boreas effuſus ab Arcto
Nubila volvit agens & turbine pulveris atri
Vertit humum ſicciſque furens bacchatur arenis.
Æquora nec latis latè circumſona terris
Non in ſe remeant rurſum & tumefacta redundant
Perpetuo fluxu; terra una immobilis hæret
In ſeſe incumbens, nec ſurſum limite recto,
Nec fugit in dextrum, aut lævum, ſiditve deorſum
Nec ſeſe ſua per veſtigia volvit in orbem.
Nam cum ſtelliferi ſurſum undique machina cœli
Aſſurgat, telluſque ſua gravitate deorſum
Preſſa fluat, recto quo limite cunque mearet,
Scinderet, & nitidis propius ſuccederet aſtris,
Et bene diſpoſiti turbaret fœdera mundi,
Quæ levibus ſurſum. gravibus dant ire deorſum.
Cumque ſuum tetigêre locum, ſi nulla quietem
Vis peregre infeſtet, tranquilla pace potiri.
Terra igitur nec ſponte ſua ſecedere mundi
E media regione poteſt, nec viribus ullis

In latus impelli potis est, tolliue, premiue:
Cum sit nulla usquam tantæ violentia molis,
Moliri quæ sede sua per vimque mouere
Congeriem terræ possit. Nec rursus in orbem
Se rotat, ut veterum falso pars magna sophorum
Crediderat, Samii iurata in verba magistri:
Quippe astrorum ignes spectantia lumina falli,
Quæ volucri circum torqueri turbine cœlum
Immota tellure putent: ceu littore puppis
Cum fugit, & vento radit vada salsa secundo,
Stare ratem pigroque putes hærere profundo,
Cum fugiant colles, sylvæque urbesque recedant.
Nox ita corporeos hebetat caligine sensus:
At tu chare puer nunc mecum lumina mentis
Huc intende, animoque orbem percurre sagaci,
Eque suis tenebris dimersum protrahe Verum.
Finge animo, pigris immoto corpore flammis
Stare polum, terram se circumvolvere in orbem,
Perque ter octonas umbratum & luminis horas
Claudere perpetuum sua per vestigia gyrum:
Hanc neque vim cursus celeres æquare sagittæ,
Nec poterunt alæ volucrum, nec flamina venti,
Nec quæ sulfureæ impellit violentia flammæ
Saxa, cavo incluſus quoties furit æstus aheno.
Nonne vides parva pueri crepitacula dextra
Cum quatiunt? vel cum nervo stridente sagitta
Missa volat? vel cum follis de fauce reclusus
Ventus anhelantem fovet in fornacibus ignem?
Nonne vides quanto cum murmure sibilat aër
Seque gemit fundi? si parvo igitur momento
Cum sonitu impulsus fremat atque remugiat aër,
Quem fore speramus sonitum? quæ murmura tellus,
Concita præcipitem dum se contorquet in orbem,
Totque simul sylvæ præruptaque culmina montum
Auram indignantem scindant, lacerentque, forentque.
Ergo tam celeri tellus si concit a motu

Iret in occasum, rursusque rediret in ortum.
Cuncta simul quateret secum, vastoque fragore
Templa, ædes. miserisque etiam cum civibus urbes
Opprimeret subitæ strages inopina ruinæ.
Ipsæ etiam volucres tranantes æra leni
Remigio alarum, celeri vertigine terræ
Abreptas gemerent sylvas, nidosque tenella
Cum sobole, & chara forsan cum conjuge: nec se
Auderet Zephyro solus committere turtur,
Ne procul ablatos terra fugiente Hymenæos,
Et viduum longo luctu deflere amorem.
Quid? cum prima leves ineunt certamina Persæ,
Medorum & paribus stat contra exercitus armis;
Stante polo, fugiente solo, dum missile ferrum
Aëre suspensum vacuo volat: altera telis
Occurrens pars se indueret, pars altera nunquam
Vulnera perferret, tela & vertigine terræ
Hostibus ablatis, domini vestigia propter,
Irrita concidrent. Quid cum se concita tellus
Semper in occasum torquet, si cærula ponti
Æquora lenta jacent, pigrisque immota lacunis
Interea, nonne aut terræ pars magna necesse est
Innatet æquoribus, naturæ & fœdere rupto
Unda levis rupes onerosas gurgite gestans
Non cedat, montesque altos non perforet humor
Ante quidem indocilis minimos gestare lapillos?
Aut si terra undis solida & non fracta resistat,
Quotidie partem obrueret pars humida ponti
Demersamque freto, quam Sol modo viderat, hanc nox
Squalentem informi semper spectaret arena?
Quod si terra pari contorta volumine secum
Æquora raptaret, quique æquora concita tollit
Spiritus, impulsu ablatus traheretur eodem,
Hanc neque vim contra semper labentis eodem
Æquoris, & versi violenta in flumina ponti
Navita vel verrens abiegnis æquora palmis,

Vel late expansis possit contendere velis
Præcipiti vanum cursu vincente laborem.
Quid Solem loquar aut Lunam? quid cætera cæli
Sidera, quæ peragunt non æquo tramite cursum,
Inque chori ludunt speciem & nunc lumine juncto
Mutua conspirant, spatiis nunc diffita longis
Quæque suum servant diversa lege tenorem?
Hæc si perpetua statione immota manerent,
Non procul à fratris radiis ferrugine vultum
Nunc Phœbe indueret, nunc fratrem admota subiret,
Et trepidum subitis tenebris confunderet orbem.
Nec Sol æstiferi modo torrida brachia Cancri
Scanderet, imbriferos modo declinaret ad Austros,
Nunc medio auratas cum limite versat habenas,
A tenebris paribus lucem secerneret horis.
Nec variis rerum vicibus, quæ terra pruinis
Obruta, quæ pigro torpebat frigore, lætis
Frugibus & blando florum vernaret amictu,
Et coqueret mites in apricis collibus uvas,
Nec Veneris jubar Oceano modo mane decoros
Exereret vultus, & prævia lumina, Soli
Nunc præluceret vespertinis Hymenæis,
Regia si cæli pigra atque immota maneret.
Nec levior fuit in positu telluris & undæ
Error eorundem, quia mœnia celsa Crotonis
Incoluere sophi Lacedæmoniumque Tarentum.
Quippe nihil toto naturæ in corpore claudi
Purius aut melius vivaci semine flammæ,
Omnibus unde ortus nascentibus, omnibus auctus
Progenitis, vigiliscque ciens præcordia motus,
Qui meat in lentos discusso frigore nervos,
Insinuansque animam æternam per membra caduca,
Conciliat fluxis cælestia semina rebus.
Huic igitur multo visa est dignissima sedes
Arcanum penetrale orbis, mediique recessus:
Unde adito sacro partes effundere in omnes

Se queat, ut (si fas parvis componere magna)
Quod vegetat pigros cunctis animantibus artus
Sanguinis & vitæ fons cor, de pectoris antro
Vitalem spargit per cætera membra calorem.
Proxima post ignem est illis sita terra, nec unam
Hanc statuêre tamen: sed & huic Antichthona terram
Adversam æternos circum ignem volvere gyros,
Hæc procul à vera quantum ratione recedant,
Percipe: nam gravibus cum sit vis una movendi,
Sponte sua ut fugiant cæli convexa, fluantque
In medium mundi centrum: ut terra infima sidat
Sponte sua, & media mundi statione necesse est
Aëre libratum vacuo se fingat in orbem.
Nec minus id certis facile est cognoscere signis,
Si minus à porta tellus distaret Eoa,
Quam Tarteſſiaco, qui fessos accipit axes,
Limite; jam Phœbus radiis insigne coruscis
Cum caput exereret majorem ostenderet orbem
Mane oriens, rursus ventura nocte minorem.
Sidera quid memorem? vel quæ labuntur eodem
Limite perpetuo, vel quæ non passibus æquis
Per liquidos cæli campos constanter oberrant,
Cum propiora meant, majori corporis aucta
Esse videbuntur nobis: dum longius absunt,
Pro spatii facient ostendent ratione minorem.
Quin solem observa, cœli de culmine recta
Cum ferit Æthiopas radiorum cuspide, nulla
Cum teneros fœtus defendit pampinus umbra,
Si propior terris lucis moderator eois
Tunc regeret currus, major peragranda peracta
Lucis parte foret, cœli & fastigia paucis
Mane per adversum clivum Sol scanderet horis,
Serus in occiduum spatio majore jugales
Conderet Oceanum. Contra si terra propinqua
Hesperiæ metæ, longe distaret Eoa.
Mane dui Titan scandens sublime cacumen

Ætheris, Heſperias cito præcipitaret in undas:
Tempora nec lucis (nunc ut ſolet) ætheris alti
E ſolio ſpatiis medius ſecerneret æquis.
Præterea propior ſi Sol ſeſe exerit Indis,
Quam cadit Heſperiis, umbras oriendo minores
Horis projiceret paribus, quam littora Calpes
Cum petit, in noctem quatiens declivis habenas.
Corpus enim ad lumen ſi proponatur opacum,
Tam magis obſcuras in longum porrigit umbras,
Quam magis à denſo removebis corpore lumen.
Nunc ſol æquales ſpatiis æqualibus umbras
Cum jaciat: ſpatiis terram undique deſpicit æquis,
Ex æquo occiduæ, portæque propinquus Eoæ.
Terræ orbis calidum ſed nec declivis in Auſtrum
Propendet, nec Mænaliam conſurgit in Urſam,
Sed medio inter utrumque polum diſcrimine pendet,
Circumfuſum æquo diſtinguit limite cœlum.
Nonne vides? blandi cum nuntia veris hirundo
Admonet æquales cum lucibus eſſe tenebras,
Aut cum libra dies noctesque examine juſto
Temperat, & mites fovet æſtus mitior uvas,
Mane novo ſurgens roſeo cum Phœbus Eco
Fundit in humentes radiorum ſpicula terras,
Turritæque domus armataque mœnia pinnis,
Et quæ finitimis excludit jurgia limes
Arbor agri rectos ad ſera cubilia Phœbi
Projicit umbrarum mucrones: rurſus in undas
Veſpere diſcedens ſero, cum condit anhelus
Phœbus equos, roſeos umbrarum cuſpis in ortus
Tenditur, ac cum Sol pluvios declivis in Auſtros
Ægocerota tenet, vel cum ſublimis in Arcton
Emicat, æquoreique accendit brachia Cancri;
Nunc Noton obliqua, Boream nunc appetit umbra.
Sed media mundi tellus ſtatione relicta,
Si ſe Parrhaſiam magis acclinaret ad Arcton,
Omnis in algentem ſeſe umbra extenderet Arcton.

Sin

Sin magis humentes sese inclinaret in Austros,
Omnis in humentes sese umbra extenderet Austros,
Et transversa fluens tum vespertina secaret
Porrectam Eois longe de montibus umbram.
Sed neque si tellus medio non esset in axe
Inter utrumque polum, subtracto lumine fratris
Delia telluris subita palleret ab umbra,
Diviso quoties æquali limite cœlo,
Objicit adversum radiis solaribus orbem.
Nunc age telluris quæ sit mensura, quis illam
Ambitus in gyrum remeans circundet; ab imo
Linea quæ summas mundi penetraret ad oras,
Quanta sit; & veterum quænam solertia molem
Sit dimensa animo tantam percurre sagaci,
Oblitusque humiles curas, paulum erige mentem,
Et mecum ingentes cœli spatiare per orbes.
Chaldæi proceres, sic fama est prodita, vasti
Cum campi incolerent æquor, lateque pateret
Ætheris immensi partes prospectus in omnes
In numeros primi stellas & nomina certa
Digessere, suis signantes astra figuris.
Illiciebat enim mentesque oculosque benigna
Temperies, aër tranquilla luce serenus
Semper, & æstivi facies innubila cœli.
Ergo propositi victrix industria, certis
Finibus & spatiis numerorum inclusit Olympum;
Et qui Vectorem Phryxi Libramque pererrat
Circulus, in partes divisit quatuor æquas,
Neve etiam exiguis spatiis mensura deesset,
In novies denas visum est discerpere partes
Quadrantem, & totidem partiri in fragmina gyrum,
Qui spatiis utrumque polum discriminat æquis.
Cumque foret terris homini jam notior æther,
Turpe videbatur, qui tam longinqua sagaci
Ingenio eruerat, propriam non noscere sedem:
Quin; velut patriam ipsum animo peragrasset Olympū,

Degere natalis peregrinum in carcere glebæ.
Ignotum populis ignorandumque propinquis,
Sed cum frigoribus torpens aut torrida flammis,
Aut infesta feris squalleret maxima terræ
Portio, cum monstris etiam crudelior ipsis
Barbara sævities hominum loca culta teneret,
Prodiga nec vitæ, sitis insatiabilis auri
Sævo auderet adhuc vitam committere ponto;
Ipse animus velox longum vincente laborem
Corpore, mensuram (patrii velut hospes Olympi)
In cœlo invenit terræ, nam plana jacentis
Assyriæ peragrans decies cum sena viator,
Ac bina adversam transisset millia in Ursam,
In quadrante poli quadrantem mensus aheno,
(Quem spatia extremas per lymbi sectilis oras
In novies partitus erat dena instar Olympi)
Inde per angustæ cœlum sublime dioptræ
Intuitus rimam, solito sublimius una
Parte super terras transcendere repperit Arcton,
At rediens totidem sua per vestigia retro
Millia, parte una descendere pressius Arcton
Repperit, in vetitas ceu se deflecteret undas.
Hoc aliis sæpe atque aliis tentantibus, idem
Affuit eventus; sic experientia longa
Et didicit decies sex binaque millia passum
Respondere uni cælesti e corpore parti.
Hunc igitur ratio numerum per fragmina circi,
Qui per utrumque polum productus limite recto,
Hinc atque hinc spatiis cæluna disterminat æquis,
Multiplicans, quantus terrai circulus orbem
Ambiat, invenit; cum terræ deinde rotundæ
Circuitum inventum tres dissecuisset in æquas
Particulas; inter summum telluris & imum
Quanta foret penetrans per centrum linea vidit,
Nil adeo inculti montes, nil concita ventis
Æquora, nil oculis densi impenetrabilis orbis

Obsti-

Obstiterat moles animo, quin devia rerum
Cerneret: & clara rationis lampade fretus,
Panderet infernas immissa luce tenebras.
Nec levior labor est cœlo componere terram:
Ut collata simul cum sint ratione sagaci.
Percipias rerum sit quantula portio, verbis
Quam nos magnificis in regna superba secamus,
Partimur ferro, mercamur, sanguine fuso
Dicimus exigua glebæ de parte triumphos.
Illa etenim moles per se spectata seorsim,
Magna quidem: si cum stellati tegmine cœli
Componas, puncti instar erit vel seminis, unde
Condidit innumeros senior Gargettius orbes.
Nam neque si terræ spatium vitreique profundi
Multiplices decies centena in millia passûm,
Atque iterum totidem, totidemque in millia ducas,
Mensus eris magno exiguam de corpore partem.
Nec labor & ratio poterit deprendere terræ
Circuitum astriferi quota pars aquaverit orbis:
Non magis, Oceani quam si juvet edere, quantam
Urna brevis magno capiat de gurgite partem.
Nec, nisi terra foret puncti non sectilis instar,
Dimidium cœli semper finiret horizon,
Signaque sex infra tenebris absconderet atris,
Altera sex, æquo præcidens limite cœlum,
Contemplanda oculis semper daret obvia nostris.
Nec vaga cum pleno turgescit Cynthia cornu,
Surgeret Hesperium Phœbo subeunte profundum:
Aut prono Hesperiis curru se tingeret undis
Phœbus ab Eois cum fluctibus exserit axem:
Ni collata polo moles telluris & undæ,
Pene atomi exiguæ speciemque modumque teneret.
Nec minus id geminæ poterunt ostendere stellæ,
Omnia per similes lucem faciemque modumque,
Dividit in partes hæc Taurum, hæc Scorpion æquus,
Has vigil observans castrorum ex aggere miles,

Æthe-

Aut dum nocturnas rate navita dividit undas,
Vidit ut Eois quoties caput exerit undis
Altera, sub Mauris se fluctibus altera semper
Condat, ut æquali dirimentes limite cœlum
Dimidium retegant oculis spectabile nostris,
Dimidium celent; sic ut finitor utramque
Hac atque hac medium secet uno tempore stellam.
Hîc, si luminibus spatium telluris iniquæ
Officeret, nobis cœli spectanda pateret
Pars minor; aut quotiès in opacos ardua montes
Crescit humus, si prospectus quoque crescere una,
Jam media plus parte poli de montibus altis
Cernere fas esset; tenebris occulta lateret
Pars minor; at nunc seu spectes per plana jacentis
Assyriæ nitidum cœli remeabilis orbem;
Seu super aërii montis sublime cacumen,
Dimidio cœli non plusve minusve videbis;
Et Tartessiaci cum Taurus mergitur undis,
Scorpius Eois oriens emergit ab undis,
Inque vicem semper remeantes partibus æquis
Hic premit adversos, hic fluctibus exerit ignes.
Nullum adeo montes ingestaque culmina celsis
Nubibus efficient momentum, totave terræ
Machina, cum magno si componatur Olympo.
Non magis ac radiis volitantia corpora Solis
Cum Tauri collata jugis, aut Alpibus, aut quæ
Saxa Prometheis famam meruere catenis;
Aut si componas late circumsona terræ
Æquora cum tenero, qui pingit gramina, rore.
Nunc etiam auricomum qui prospicis omnia Sole
Aspice; qui quanto major sit corpore terræ,
Post tibi perspicuis clarabimus argumentis.
Is tam mole ingens, tam claro lumine parus
Cum nitet, & nulla nubis caput occulit umbra,
Non multo apparet nobis pede longior uno.
Ergo is tantillum cum sese ostendat; in axem

Ipse suum Phœbus si te super æthera tollat,
Inque diem Phaëtonteas tibi cedat habenas,
Quantula de cœli spectanti vertice celso
Terra videretur? si cœli è vertice terra
Ulla videretur, jam quantula portio cœli
Ipse sui Sol est? Solem quoque qui vehit orbis
Quantulus est cum stelligero collatus Olympo?
Terra igitur cum sit millesima portio Solis,
Pars orbis Sol parva sui; qui continet orbis
Solem, stelligeri exilis sit portio cœli;
Stelligero tellus si componatur Olympo,
Nulla queat numeris ratio comprendere, tellus
Pars quota sit vasti, qui continet omnia, mundi.
Hæc illa est hominum sedes, hæc illa ferarum
Et volucrum domus; hoc angusto è carcere quantum
Surripit Oceani terræ circumfluus humor,
Quique per Herculeæ irrumpens divortia metæ,
Europam Libycis late sejungit ab oris?
Adde huc claustra Arabū, quæq; arctant æquora campos
Hyrcanos; huc adde lacus laxasque paludes,
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vertice, vel pigris stagnant immota lacunis.
Dumque hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mergunt,
Conditur exiguæ sub aquis pars maxima terræ,
Quod supereſt, magno velut insula parva profundo
Innatat; hæc etiam quantum vel squallet arenis?
Vel tumet in vastos sine fruge, sine arbore montes?
Vel nimis exardet flammis? vel frigore torpet?
Vel jacet humano indocilis mansuescere cultu,
Vel fœcunda malis animantum in funera succis?
O pudor! ô stolidi præceps vesania voti!
Quantula pars rerum est, in qua se gloria tollit,
Ira fremit, metus exanimat, dolor urit, egestas
Cogit opes, ferro, insidiis, flamma atque veneno
Cernitur, & trepido fervent humana tumultu?

GEOR-

DE SPHÆRA LIB. I

IAm mihi Timoleon animo majora capaci
Concipe, nec terras semper mirare jacentes
Excute degeneres circum mortalia curas,
Et mecum ingentes cæli spatiare per oras.
Nec tibi Dædaliæ temeraria vincula cerræ
Nectere opus, volucresque jugis frænare dracones.
Montibus aut structis cumulare ad sidera montes.
Author ego, audendi dux, & per trita viarum
Ante feram gressus, qua primum cœlifer Atlas
Stravit iter, quaque Herculeæ vestigia plantæ
Ire monent, nec non Scythica de rupe Prometheus,
Pendulus, & volucer Perseus, & Latmius heros,
Et Cepheus tota pariter cum gente, ferasque
Qui sectatur adhuc cœlo venator Orion.
Nonne vides ut nocte faces arx lucida cœli
Proferat, & tenebras flammarum lumine puro
Discutiat, pandatque viam, seseque tuenti
Offerat, & quantum mortalia lumina fas est
Templa Deum spectare, & cœlum immune senectæ
Obvia sese oculis dent sidera cernere nostris?
Nec tamen iis ducibus nimium confide: tenebris
Corporeis oculorum acies hebetata remotos
Non satis ad certam trutinam cæli exigit orbes,
At cognata polo simul ac mens libera frænis
Tollit humo sese, & penetrans immane coruscum,
Paulatim tardos absterså ærugine sensus,
Ferre diem docet: abscedunt caliginis umbræ
Nudaque se nobis offert natura videndam.
Quod si oculis fidas, rationis luce remota,
Corporeis: quicquid nos circum nocte dieque
Volvitur, esse unum credas improvidus orbem:
At si cœlestes flammas ratione sagaci

Ob

Obſerves, ut juncta meent nunc lumina, ut amplis
Diſſita nunc ſpatiis, liquidum per inane ferantur,
Hæc terras propiora ſecent, illa ardua mundi
Templa procul teneant: merito dubitabis, an unus
Tam variis poſſit ſedem dare motibus orbis.
Nam neque fas credi, ceu pinnis dividit undas
Squammigerum pecus, & volucris ſecat aëra pennis,
Sponte animata ſuo ſe ſidera volvere gyro.
Quicquid ſponte ſua atque animo vegetante cietur
Se vario exercet motu: nunc dextra capeſſit,
Nunc abit in lævum: modo curvo limite in orbem
Circumagitur, modo progreditur retroque recedit.
Denique quo velox animi rapit impetus omnes
Effingit ſpecies motus, facieſque, nec unum
Perpetuo ſervat certa ſub lege tenorem.
Sæpe etiam alterna requie variante laborem
Otia ſuccedunt. At ſidera paſſibus æquis
Perpetuum circa terras volvuntur in orbem,
Otia nec durum renovant alterna laborem.
Non igitur ſtellas animæ vis vivida torquet,
Quæque ſuam motu impellens ſine fine perenni
Æqualique tenore in partem ſemper eandem.
Sed neque fortuna temere impellente feruntur
Sidera: nam ſortis quæ vis temeraria volvit
Cunque, nec æquali ſpatio, nec tempore certo
Conſtantes peragunt æterna in ſæcula motus:
Sed ſæpe externis velocius incita cauſis
Deproperant curſus: ſæpe indupedita quieſcunt,
Aut fingunt lentos magno molimine gyros.
Uſque adeo juncta eſt cæcæ inconſtantia ſorti.
Præterea proprium ſtellis natura meatum
Si daret, in nullam has ageret progreſſio partem:
Quippe quibus natura dedit ſe impellere prorſum,
Apta ad nativum tribuit quoque membra meatum,
Corporis & ſpeciem, ſtellarum at corpora in orbem
Cum cogant, alios nequeunt effingere motus,

Quam

Quam se perpetuo sua per vestigia gyro
Volvere, corporibus quæ vis est una rotundis.
Esse globos porro cœlestia corpora stellas
Ostendunt Lunæ facies: quæ seu nova cœlo
Cornua complexu meditatur libera fratris,
Æmula seu Phœbi primo se vespere ponto
Exerit Eoo, seu qua secumque videndam
Dat specie, teretem se fingere tentat in orbem.
Quando igitur nec sponte sua per inane rotari
Astra, nec incertos temeraria volvere lapsus
Deprendit ratio: supereſt ut fixa per orbes
Quæque suos (veluti per tympana summa rotarum
Clavus inhæreſcit, tabula vel nodus acerna)
Perpetuo maneant, & cum se verterit orbis,
Astra suum peragant cum cœlo tracta meatum.
Et quia non uno semper per inane feruntur
Ordine, nec cœlum transcurrunt passibus æquis:
Quam foret astrorum vario discrimine motus,
Esse pares numero cum motibus ætheris orbes
Deprendit solers industria; semper ut imum
Ac propius terris Lunæ terat orbita cœlum,
Et minimum lento fluxu volvatur in orbem.
Proximus huic, parvo sed proximus intervallo
Mercurius, lætoque diem modo Lucifer astro
Præveniens, idem noctis prænuncius ignis
Hesperus, observant Solem prope passibus æquis;
Ut medius rerum Sol omnia lumine lustret,
Educet & foveat flammis, nunc celsus in Arcton
Emicet, humentes nunc se demittat in Austros;
Dumque his nunc propior, nunc illis admovet axes
Et variis varium partitur lucibus annum,
Omnibus æquales faciat cum luce tenebras.
Altior hoc Mars sanguineo rubet igne, propinquus
Juppiter huic hilarat nitidum fulgore salubri
Æthera, Saturnus liventi pallidus astro
Septimus, obscuras fuligine versat habenas.

os ſuper octavum celeri volat agmine cœlum,
ille oculis, mille igniculis ſub nocte ſopora
iſcutiens atras piceæ caliginis umbras,
e temere in tenebris erret per opaca viator,
e temere ignotis vagus errẽt navita in undis,
e vigil excubitor ſpatiis non dividat æquis
empora, ne famulas laſſent impenſius æquo
enſa manus, durum cantu fallente laborem.
os orbes tantum veteres novere: nec ultra
ſſe rati quicquam præter ſecreta Deorum
empla, ubi nec morbi, nec luctus & anxia cura
ollicitant miſeras trepida formidine mentes,
ed ſecura quies, & neſcia vita ſenectæ,
t cum pace fides habitant, quæqua ultima tellus
eſeruit noſtris vitiis offenſa nocentes.
Attamen aſſidua obſervans cœleſtia cura
umina poſteritas, cœlum non ſimplice motu
tedidit octavum celeres abſolvere gyros,
um modo Mænaliam paulatim vergere ad Arcton,
unc regredi pluvioſque magis deflectere ad Auſtros,
ed lento & ſenſum prope decipiente receſſu,
t duo vix unam tituber per ſæcula partem
gradibus novies vicenis: quippe latentis
ot gradibus mundi cardo eſt ſecretus ab Arcto.
ze, quibus indulſit cœlum majora benignum
cia, & ingenii vires maturior ætas
irmavit, quæſiſſe juvet, perque ardua montium
e juga, & quà nulla hominum veſtigia ſignat
bita, ſecretos Muſarum accedere fontes
emporaque incedant velati frondis honore
ribus intactæ antiquis: nos propter amœnum
idanum Phaëtontea repetamus in umbra
arſa per aſtriferos late miracula campos,
à Peluſiaci cura eſt progreſſa magiſtri,
otenti noviſſe polos, dum claſſica ceſſant,
c ferus Aoniis Mars invider ocia Muſis.

Oc-

Octo igitur solos veterum solertia cœlos
Noverat: & varii quot erant discrimina motus,
Æthera cœlestes totidem divisit in orbes
Nec tamen (hæc ratio quamvis monstrarit aperte)
Cessat adhuc cœcis insciti mersa tenebris,
Oblatrare palam, cœlum damnare quiete
Ausa, pigram cœleri motu convertere terram;
Cum quibus indulsit sensum natura videndi,
Quotidie cernam noctis cedentibus umbris,
Mane novo Phœbum paulatim emergere ponto,
Aut velut enatci longinquo ex æquore terræ;
Inde per adversum cœli conscendere clivum,
Donec propositi victor stetit arduus alto
Culmine, & in cunctas radiorum spicula terras
Direxit; mox æquoreas declivis in undas
Præcipitat celerem parili moderamine currum.
Donec æquos fessos Atlantide serus in unda
Abluat, & furvæ cedat sua tempora nocti.
Sic vaga rorifera consurgit Delia biga;
Sic medii sensim potitur fastigia cœli;
Sic cadit in fluctus. Hac sidera lege serena
Nocte per ætherios volvunt sua lumina campos.
Primum humili, celsa mox lampade, rursus adim
Usque solum pressa, mox ut tellure vel unda
Absorptum quærant spectantia lumina lumen.
Deinde ubi dimenso latuerunt tempore, rursus
Deproperant solitos solito moderamine cursus,
Perque vias mundi liquidas sine fine reversa
Perpetuo monstrant cœlum se volvere gyro.

Nec minus è fixis poteris cognoscere stellis,
Continuo cœlum circum se volvere flexu,
Quotidieque novos, dum circumvertitur, orbes
Claudere; conspicuo Cynosuram in vertice mundi
Aspice sublimem, junctamque Lycaonis Vrsam,
Quique sinu magno geminas complectitur Arctos,
Serpentem ingentes ingenti corpore flexus

Torquentem, & tota lucentem nocte Bootem.
Nonne vides, Cynosura breves ut colligat orbes,
Circumeatque suam lenta vertigine caudam?
Usque Helice quanto gelidis Aquilonis ab auris
Longius abscessit, tanto volet ocyus, ut se
Circumagens sulcet majoribus æthera spiris;
Laxius hæc etiam comitatur plaustra Bootes,
Et quo quæque magis septem semota trione est
Stella, magis laxos in cœlo circinat orbes;
Donec ad has ventum est quæ sero vespere ponto
Lumina demergunt, sed & hæ cœlum esse rotundum
Significant, longos flectentes luminis arcus,
Quoque polo propior quæque est, breviore recondit
Se spatio sub aquis, quo vitat longius arcton,
Hoc arcu breviore volans per cærula cœli
Cernitur, & longam indulget sibi condita noctem.
Quando igitur totis qui lucent noctibus ignes
Perficiunt orbes totos, quæ mersa profundo
Sidera se condunt, arcu sinuantur, ut orbes
Fingere conentur; certum est se volvere in orbem,
Cuncta suo motu quod torquet sidera, cœlum.
Nec mihi Democriti persuaserit acris acumen
Leucippusve, aut Cecropiis Epicurus in hortis
Secretus turbæ strepitu, nascique morique
Quotidie stellas, Phœbeos fluctibus ignes
Extingui aut udæ tactu marcescere terræ,
Eque solo rursus vel aquis emergere partu
Usque novo. Nam fortuito quæ parturit ortu
Casus, in iis nunquam manet invariabilis ordo,
Et modus & facies, numerusque & tempora partus,
Et concessa locis semper cunabula certis.
Sed neque vis tanta est brutæ telluris, & undæ,
Ut subito immensos educant luminis orbes,
Eductos perimant; nec si foret illa potestas,
Parte sui tellus vires proferret in una
Perpetuo, ut nobis progigneret India stellas

Mane,

Mane, sub æquoreis Atlas absconderet undis
Vespere? quæ tellus à Calpe separat Indos,
Luminis infelix partu viduata jaceret.
Præterea tenuem cur nunc in cornua Lunam
Surgere, nunc plenam tumido splendescere vultu
Cernimus, & certos incerti lunimis orbes
Nunc nitido monstrare die, nunc nocte sopora?
Cumque aliis semper facies maneat sua stellis,
Cur unam inconstans tenet hæc constantia Lunam?
Quid loquar Arctoo stellas in culmine mundi
Æquoris immunes? quæ vis hæc lumina servat
Semper in occiduo decorantia lumine cælum,
Cum neque contingant terras, aut humida regat
Nereos, unde queant hebetes accendere flammas?
Quid? quod & Arctophylax Ariadneæque corona
Sidera, quæ flavis nota se nocte BRITANNIS
Ostendunt, Pharia sub aquis merguntur in ora?
Ac, Rhodiis rara qui fulget luce, Canopum
Perpetua prope nocte Pharos videt, ultima tellus
Æthiopum nulla sidus condente latebra,
Spectat pervigiles prabentem noctibus ignes?
Quomodo quas Phariæ perimit contagio terræ,
Cernit inextinctas lucere BRITANNIA flammas
Aut Rhodiis eadem gignit perimitque Canopum
Hora, Pharo tarde qui condit lumen, in oris
Æthiopum nunquam è cœli statione recedit?

Esse etiam cælum nulla non parte rotundum,
Ostendunt celeres magnum per inane rotatus.
Nulla etenim molis facies diversa citatos
Tam facili lapsu potis est absolvere gyros:
Nulla capax magis est cuncta inter corpora forma
Ambitus æqualis omni quæ parte coërcet,
Quam globus: hac igitur non forma decentior ulla
(Cætera complecti quod debuit omnia) cœlo.
Hoc etiam Assyria scrutati sidera cura
Agnovere senes, quod, cum deprendere motus,

Flu-

Fluxaque momentis distinguere tempora certis
Tentarent, spatiisque Polum metirier æquis,
Nulla foret studio huic diversæ machina formæ
Apta, nisi ad speciem penitus tornata rotundam.
Quo minus id dubites, animo tibi finge supremi
Diversam cœli faciem, sive esse trigonam,
Sive æquo laternm ductu quadrare libebit.
Cumliquidi per plana Poli terrisque propinquus
Currum ageret celerem Phœbus, germanave Phœbi,
Major eis moles; atque ingens corporis auctus
Esse videretur: rursus cum flexus in alti
Angulus ablatos raperet fastigia cœli,
Contrahere angustos spatiis brevioribus ignes
Aspiceres, lucemque solo præbere malignam:
Qui nunc æquali discreti limite terris
Monstrant æquales (absint modo nubila) vultus.
Nam quod ab Eoæ Phœbus cum limine portæ
Exit mane novo, vel cum se vesperè sero
Tethyos in thalamos recipit, majore videtur
Orbe suis propius terras accendere flammis:
Non longi in causa est spatii distantia major.
Cum neque plus distet Phœbus sua spicula summo
Cum jacit è cœlo, propior nec luceat imo
Margine, mane orien, vel nocte urgente recedens,
Sed tenues fumos & mane, & vesperè terræ
Exhalant vapidæ, veram qui luminis augent
Longinqui speciem, & spectantia lumina fallunt.
Non secus ac altis quæ lucent cunque sub undis
Corpora decipiunt visus, majoraque veris
Apparent, positæ in medio quod densior undæ
Humor inoffensos nequeat transmittere visus.
Nec mihi non aliqua niti ratione videntur
Propterea mundum qui credunt esse rotundum.
Quod Pater omnipotens cum rerum prima creavit
Semina, & in varias ea jussit abire figuras,
Omnibus in rebus (quantum mortalia possunt

Æquari æternis, & non peritura caducis)
Ipse sui voluit quædam ut remaneret imago,
Atque aliqua patrem soboles ex parte referret:
Sic quæ seminibus coëuntes quattuor omnes
Finguntur species nitidi sub tegmine cœli
Quanquam mutatis pereant, redeantque figuris
Quotidie, tamen æterna se lege propagant:
Et cum morte gerit bellum natura, peremptum
Restituens simili redivivum in prole parentem.
Sic homines fragili quamvis è stirpe, perennant
Quà licet: & sobole æterni, compage caduci,
Æmula divinis peragunt sua sæcula sæclis.
Utque in iis propior divinæ stirpis imago
Luceret cælo, data mens, quæ corporis artus
Non solum vegetet tardos, sed carcere cœco
Clausa licet, pigræque coërcita pondere molis
Evolet immensi supra fastigia cœli
Cum libuit, penetretque imæ cava viscera terræ.
Non illi obstitit solidæ impenetrabile massæ
Corpus, & obscuris Acherontia regna tenebris
Obsita, non atris obsessus nubibus aër,
Infirmaque acies oculorum hebetantia Solis
Lumina, non spatio vasto semotus Olympus
In se præcipiti semper revolubilis orbe,
Omnia quin oculis peragraret pectoris: ut quæ
Abdidit, aut spatiis longis natura removit,
Educta è tenebris propiusque admota videret.
Illa igitur purum cœli cum cerneret orbem
Damnatum nulla per sæcula longa senecta,
Nobiliore ortu quam obnoxia corpora morti
Credidit esse satum, propiusque referre parentem.
Utque Dei nullis natura coërcita metis,
Principio medioque caret, nec finibus ullis
Clauditur, aut spatiis ævi, sed totus ubique est,
Integer, immensus, invisilis, incomprensus:
Sic mundi in teretem facies coit undique formam,

ndique par simili sque sui, sine fine, sine ullo
incipio, nullis per tot labentia sæcla
eterior damnis, aut auctior incrementis,
rediens in se lapsu sine fine perenni,
ec motus medium aut finem, aut exordia novit.
otus & in sese incumbens per inane profundum
on eget externis ut pendeat undique causis.
Hæc mundi forma est, seriesque æterna movendi,
emper ad occasum sese ut convertat ab ortu,
uaque abiit redeat, totiesque abiens rediensque
bservet sedem veluti non mobilis unam.
At vero quinque errones Titaniaque astra
uamvis perpetua lustrent vertigine terras,
emper & in partem quam stellifer orbis eandem
ntantur, tamen haud æquis sua passibus urgent
umina, sed lento magis itque reditque recursu,
go magis ad terram quisque inclinatur inertem,
silicet ingentes cum fingeret æthetis orbes
elituum pater, atque hominum formaret ad usus;
roxima quæ nostros incurrunt lumina visus.
tam præcipiti vertigine torta mearent,
uam gremio quæ cuncta suo suprema coërcet
achina, tam celeres spectantia lumina motus
efficerent, hebetesque oculos caligo repente
onderet, ad nullosque usus properatio motus
pta foret: paucis Phœbæa recurreret horis
t fugeret lampas, nec tempora commoda somno
ox brevis, aut præceps lux opportuna labori
videret, toties reduces cum sole tenebræ
nnia turbarent operum momenta, nec æstas
ncoqueret fruges, nec dulces pallor in uvas
rperet, & lente mitesceret acer amarot:
eba nec exiguo putrescens frigore venis
bibaret cupidis genitales æthetis imbres:
c breve ver blandos florum spiraret odores,
d properata æstas vetis spoliaret honorem:

Pelleret æstatem autumnus, dum messis in herba
Turgeret: doformis hyems infirma necaret
Semina, solliciti spem deceptura coloni.
Ergo ille ætherii clemens moderator Olympi,
Ad varios hominum dum sese accommodat usus,
Orbibus extremis celeres absolvere motus
Posse dedit, sed quos visus non sentit acumen,
Dissita tam longo spatio dum sidera spectat,
Ac dein paulatim motu intetiore repressus
Impetus, & tardo flexu quæ citima fulgent,
Lumina, quæque suos tali discrimine cursus
Deproperant, oculis ut nec spectantibus obsint,
Nec turbent nostros nimium properata labores.
Sic spatium novies ternis quod Luna diebus
Conficit, hoc una prope luce minus peragit Sol,
Assequiturque iterum germanam, iterumque relinquit,
Lunaremque suis claudit congressibus annum.
Mensibus octonis ter Mars velocior orbem
Assequitur Solis, duodenis Juppiter annis,
Circumagit flexum qualem Sol aureus unum.
Quo magis hoc animo possis comprendere, finge
Esse simul cunctos Tauri sub fronte planetas,
Molirique suos non æquo tramite gressus.
Quo lenta se quisque magis vertigine torquet,
Longius à Tauro spatio breviore recedet.
Ac citius rursum occurret ter Luna novenis
Lucibus & clara Tauro sub fronte micabit,
Quo vix perveniet longo Sol aureus anno,
Mars geminis, brumas post bis sex Juppiter, ignes
Falciferi quo bruma Dei tricesima ducet.
Quod si oculis juvet istius specimen tibi motus
Subjicere, in bibula labor est non magnus arena,
Per seriem octonos ut ducat circinus orbes,
Semper ut exterior spatiis brevioribus arctum
Ambiat internum; extremas cujusque per oras
Nominibus numeroque æqualia pone planetis

Robora

Robora curſorum, lentiſque perambulet orbem
Paſſibus internum interior, ſemperque deinceps.
Quiſque gradu paulo properet majore, ſupremus
Ambitus atque idem longiſſimus, orbis imago
Signiferi, raptim pedibus peragretur anheli
Curſoris, qui tardigrados fugiatque prematque
Anguſto lento ſignantes limite gyros.
Sic ubi veloces emiſit carcere currus
Prætor, & in magno fervent certamina circo.
Hic Veneto favet, hic Prafino, & clamore ſecundo
Quiſque ſuos animans ſtudiis ardentibus urget.
Dum teretem calidus metam circumvolat axis.
Interea ſi laſſus equus defecerit, aut ſi
Non ſatis increpuit lentis auriga flagellis,
Injecitve moram fracto rota debilis orbe.
Dum reduci curru ſperatæ præmia palmæ
Victor habet, quintum gyrum vix ultimus implet
Præteritus toties, toties prior urget & inſtat.
Nec me adeo fallit veterum ſententia multis
Credita jam ſæclis, penituſque in mentibus hærens,
Orbis ad occaſum quod ſeſe ſemper ab ortu
Torqueat extremus, motu invariabilis uno,
Ac reliquos orbes celeri vertigine ſecum
Corripiat, ſeſeque ſequi prope paſſibus æquis
Cuncta ſuis cogat famulantia legibus aſtra:
Quocunque incubuit ſeptem tamen uſque reſiſtunt
Qua licet errones, tentantque accedere ad ortum,
Illa igitur proprio motu cum ſemper ad ortum
Confugiant, pugnentque adverſos volvere gyros,
Adverſos quoque ſigniferi urgent ignibus ignes.
Inque dies paulum effugiunt, retroque recedunt.
Nec ſemper cum ſupremo veſtigia cœlo
Junctа ferunt, peraguntque ſuos æqualiter orbes;
Sed quo citerior quiſque eſt, minus impetus illum
Longinqui vincit cœli: quo quiſque recedit
Longius à terris, propiuſque admotus Olympo eſt,

Hoc magis obsequitur, violentique ætheris audit
Imperium, vique obnitens licet usque repugnet,
At lapsu sensum prope decipiente recurrit.
Sic quod tricenis spatium Saturnius annis
Regreditur cœlo contra obluctante propinquo,
Lucibus hoc ipsum peragit ter Luna novenis,
Tanto quippe minus longinquo obnoxia cœlo,
Quam magis à domino semota est imperioso.
Neve uno geminos mirere in corpore motus
Adversos, spectare jubent, cum concita remis
It ratis, aut vento radit vada salsa secundo,
Illa quidem properat, qua vis agit acta lacertis,
Aut vento impulsa, aut ablata rapacibus undis.
Interea vector per pinea texta carinæ
Ingrediens, lentoque urgens vestigia passu
Pergit in occasum dum navis currit in ortum,
Et pariter geminos fert uno in tempore motus,
Sponte sua hac properans, illac rapiente carina.
Observant exempla alii, vel musca per hastam
Cum subit adversam, vel cum subrepit in orbem
Se contra vertente rota, & vertigine rapta
Tentat in obliquum sensim succedere clivum,
Sic momenta duo contraria corpore in uno
Posse putant fieri: naturæ hoc sponte, sed illud
Vi peragi externæ debens exordia causæ.
At mihi diversos in corpore simplice motus,
Sive repugnantes, sive in contraria versos
Naturæ ingenio nemo persuaserit author:
Sive ille Assyriis cœli observator in oris,
Sive Pharon propter celsæ aut Carthaginis arces,
Seu fuerit doctis sophiæ scrutator Athenis,
Unus enim est uno simplex in corpore motus
Simplice, nec rursus credam cœlum obice cœlo,
Aut tardare suos, aut retro flectere cursus;
Nempe ea corporibus solis concessa potestas
Est, ut se impediant, aut indupedita quiescant.

Aut alio remeent, quam quo fert impetus illa
Naturæ, quibus eventis contraria conſtent
Eventa, ut flammæ gelidis, humentia ſiccis.
Atq; ibus hæc inſunt, pereunt, perimuntque viciſſim,
Et faciem immutant, minuuntque augentq; nec unquam
Inconcuſſa manent, æterna exercita pugna.
Sed cœli nulla facies vertente ſenecta
Permanet, eventis nullis obnoxia, nulli
Inſe propterea civili obnoxia bello.
Forſitan & quæras, quæ ſit ſine fine rotari
Materies cœli, nullam quæ feſſa quietem
Accipiat, nullis per tot labentia ſæcla
Deterior damnis, nullo pollentior auctu,
Solaque tot claudens fluxarum ſemina rerum
Nulla ſeneſcentis diſcrimina ſentiat ævi.
Primum corporibus non eſt vis illa quaternis,
Quæ renovant omnes genitali è ſemine fœtus:
Congreſſu vario permixta, abeuntia rurſus
Interimunt, & perpetuis exercita pugnis,
Mutant innumeras variè coëuntia formas.
Nam ſi terra forent cœleſtia templa, vel humor,
In medium rnerent mundi collapſa deorſum,
Quem ſortita unum ſunt omnia pondera motum.
Sinforet ætheriæ compages extima Sphæræ
Aurarum è levibus flabris, tenuive vapore
Ædificata ignis, rectà per inane mearet
Materies ſurſum nulloque coërcita vallo
Exterius, nullis offenſibus indupedita
Diffluereet per inane vagum, & diſperſa periret,
Et nuſquam incerta ſtatione coacta maneret,
Nunquam inteſtina ſe vi glomeraret in orbem,
Clauderet & ſolido fluitantia corpora vallo,
Et ſeſe fugiens nullo cum fine, ſequenſque
Flecteret innumeros ſua per veſtigia gyros.
Nam quæ naturæ propriæ non ſponte feruntur
Corpora, perpetuo nequeunt, æquoque tenore

Volvere se motu: at naturæ non minus ignis
Pugnat, ut in gyrum remeet, quam limite recto
Si ruat in præceps, terramque petessat inertem.
Ergo cum deorsum tellus moveatur & humor,
Sursum aër, sursum fugiat vegetabilis ignis,
Cœlum in se rediens æternos circinet orbes:
Diversam cœli vim materiamque fatendum est.

Quo minus id dubites, sic accipe; corpora cuncta
Naturalia sponte sua per seque moventur,
Permutantque locum, vis propria scilicet ollis
Intestina ciens motum. Natura vocatur.
Omne autem corpus vel simplex simplice motu
Deproperat cursum vel mixtum mobilitate
Incerta nunc huc agitur, nunc pellitur illuc
Semper, concilii quo pars violentior urget.
At duo cùm pura pollentia simplicitate
Corpora sint, vel quæ coëunt contracta rotundam
In faciem, vel quæ recto se limite tendunt;
Simplicibus totidem formas natura meandi
Corporibus tribuit: quædam volvuntur in orbem,
Et circa medium punctum indefessa recurrunt:
At centrum fugiunt alia, aut se limite recto
Præcipitant mediam properantia tangere metam,
Ni vetet & celerem sistat vis obvia cursum.
Quantū in se est igitur, cum nunquā Elementa rotundos
Efficiant gyros, corpus quintum esse necesse est
Hæc præter, quod perpetuos sinuetur in orbes
Sponte sua, tanto divinius omnibus illis,
Quanto sit formis præstantior omnibus orbis.

Quod si naturæ vi cœli cærula templa
In sese remeent semper, peragantque perennes
Circuitus, etiam pars quantulacunque revulsa
Corpore de cœli motu rapietur eodem,
Et globuli finget faciem omni ex parte rotundi,
Sic cum se nubis gravidæ profudit ab alvo
Agmen aquæ pluviæ; magnum per inane rotatæ

Sic glomerant guttæ, & qua vis fert ponderis illas,
Ima petunt, & seu frondis, viridive potitæ
Graminis hospitio pendent, coguntur in orbem,
Lubrica paulatim donec per saxa, per herbas,
Perque cavas fossas, declivi tramite, matris
Cæruleum in gremium insinuatæ sponte quiescant,
Nam cum sit cœlum, velut humor, & ignis, & aër,
Corpus ὁμοιομερὲς si quid natura benigna
Indulsit toti cœlo, communiter uni-
Cuique dedit parti, ingenio ut frueretur eodem.
Ergo, cum cœli vis sit nativa rotari
Continuo, pars nulla ejus de corpore magno
Avulsa, in terras caderet, sursumve volaret.
Sed servaret eum, sibi quem natura meatum
Primigena cessit (se circum ut volveret) horam.
Quod si nec (levibus quæ vis primæva movendi est
Addita corporibus) sursum se limite recto
Tolleret, aut (gravibus quæ vis est una) deorsum
Sideret, haud illi levitatem, aut pondus inesse
Certum est, rectivagi quæ sunt primordia cursus.
Nec procul à vera, reor, is ratione recedet,
Qui neget, aut gigni naturæ viribus astra
Posse vel affectum senio tabescere cœlum,
Aut abitu minui, cognati aut corporis auctu
Crescere: materiam nam vis contraria mutans,
Ex aliis alias mutat, reparatque figuras.
Frigida enim calor interimit, stringentia corpus
Frigora vitalem postquam pepulêre calorem
Mors subit, in tenues vanescit spiritus auras.
Aridaque uvescunt, nimium & jejunia longa
Paulatim extenuant, atque humida corpora solvunt.
Nec nasci est aliud quam formæ accessio, fingens
Materiam faciemque novans: mortemque vocamus,
Expulit assuetam cum vis contraria formam.
At neque vis motu est ulli contraria, nusquam
Eventa eventis cœli contraria certant.

Quæ varient ejus faciem mutentque, vel ævi
Dentibus attritum cogant succumbere fato.
Congeries nusquam est cognati corporis, unde
Augmina suscipiant, vel quo detracta recurrant
Corpora siderei molem attenuantia templi,
Quin & naturæ non expugnabile cælum
Viribus, æternis longa observatio sæclis
Sensibus ostendit. Quæcunque obnoxia fati
Legibus occasus vicibus mutantur & ortus,
Sensus in iis diversa notat tria tempora, vel cum
Crescendo augescunt, simul & cum tempore vires
Et molem accipiunt: vel mole & viribus aucta,
Quantum naturæ finit inviolabilis ordo,
Crescendo ad summun jam pervenêre cacumen:
Vel cum victa situ, & defecta senilibus annis,
Sponte retro redeunt, ævoque soluta fatiscunt.
Hæc data crescendi fato lex omnibus, aut quæ
Nata solo, sed fixa solo radice tenentur,
Aut quæ flexibiles animati corporis artus
Sponte movent mutantque locum, volucresque ferasque
Nataque cæruleis Neptunia monstra sub undis:
Cumque ipso quibus est major cognatio cælo,
Sæcla hominum ac certa fatorum lege tenentur,
Semper ab exiguis ut progressa incrementis
Augescant, & cum robur tetigere juventæ
Paulatim lenta vires minuente senecta
Declinent, iterumque sua in primordia cedant,
At quibus à primis rerum natalibus usque
Cura fuit cœli faciem, motumque modumque
Observare, & solertis monumenta laboris
Postera per memores vulgare in sæcula fastos,
Nullum ævi imperium sensêre in corpore cœli.
Sic iisdem spatiis eadem intervalla diremptis
Sideribus perstant, idem vultusque colorque
Et modus & numerus, facieque & partibus iisdem
Surgunt mane faces, sero & se vespere condunt,

Atque

Atque iisdem accendunt, quibus olim lumina terris,
Asservantque unum nihil immutata tenorem,
Hæc ita cum perstet rerum constantia certa,
Immutabilis, æternoque immobilis ævo:
Perstat item cælum, scabræque immune senectæ
Non damna innumeris sæclis, non augmina sentit.
Nec tamen adversis quamvis obnoxia causis
Aurea flammantis non sint palatia cœli,
Protinus orbatum credam natalibus orbem
Et sua non ulli debere exordia causæ,
Ingenitum, semperque novum, semperque vetustum,
Vique sua æterno peragentem sæcula motu.
Nam neque materiæ vis est ea, ut ipsa manere
Sic queat æternum alterius non indiga causæ;
Quicquid enim specie motus quacunque movetur,
Altera protrudit vis id violentior. Atqui
Cum nequeat series esse infinita moventum,
Quæ sese pariter fugiant fine fine premantque,
Esse aliquam primam vim naturamque necesse est,
Cætera quæ motus expers queat ipsa movere
Sponte sua, non externis obnoxia causis:
Hanc veteres, ducti rationis lumine, cœcis
Naturæ in tenebris vidêre, & corpore cassam
Deprehendêre potestatisve ævive locive
Limite conclusam nullo, excluſamve, sed omnia
Complexam, totamque in toto corpore mundi
Partibus & cunctis fusam, quæ viribus iisdem
Fulciat & moveat, vegetet, foveatque novetque
Quicquid in immensa est brutum aut vegetabile rerum
Congerie, quam nec vox fando, oculusque videndo,
Aut subtile queat complecti mentis acumen.
Sed nec magni operis moles, & semper in orbem
Motus, & æterno manans de fonte caloris
Vis vegetabilis, & rerum inviolabilis ordo
Ignorare sinit, nec gens tam barbara terris
Erat in incultis, ut non cum sidera spectet,

Fulguraque & vasto tremefactum murmure cœlum
Audiat, esse Deum credat vim scilicet illam,
Quæ regat immensam justo moderamine molem,
Et moveat nostros per tot miracula sensus,
Hanc igitur tantam vim nec rationis egentem,
Tempore nec lassam, nec fractam viribus ævi
Credere nos fas est, nec cogi viribus ullis,
Sed sponte æternos mundi convertere motus.

GEORGII BUCHANANI SCOTI
DE SPHÆRA LIB. III.

HActenus in vasto late exspatiatus Olympo
Axe vago, nusquam hospitio, nusquam
lare certo.
Collige Timoleon laxas paulisper habenas,
Ingentes campos immensiq; ætheris æqui
Circumscribe animo, & transversis mœnia mundi
Digere limitibus mecum: ut mens edita cœlo
Assuescat patriam paulatim agnoscere sedem.
Dum foliis auræ crepitant, dum molle renidens
Pratorum conspirat honos, dum dexter Apollo
Et non difficiles indulgent carmina Musæ.
Si lera præcipiti flexu revolubilis æther
Indefessa trahit secum, nocteisque diesque
Perpetuo remeans sua per vestigia gyro.
Ponderibus medius stat nullo mobilis ævo
Axis, & hinc atque hinc extremis partibus orbem
Stelliferum tangens, geminis determinat omnem
Cardinibus mundum immotis, quos Græcia dixit
Ingeniosa Polos, alter sublimis ad Arcton
Surgit, & æquoreis metuens se tingere lymphis
Conspicuum totis ostendit noctibus ignem.

Vicina-

Vicinaque sibi fecit cognomen ab Ursa.
Alter in adversa mundi regione sub undis
Conditur Oceani, nostris incognitus oris,
Antipodum late regnis illustris ab Austro
Qui madidis illinc advolvit nubila pennis,
Hi Polon Austrinum dixêre, antarcticon illi,
Quod regat inferni per marmora spumea mundi
Nocte rates sera, Arcadicæ contrarius Ursæ.
Indeter octonas à cœli vertice partes
Defugiens cyclus cœlum secat arcticus: illi
Nomen ab Arctoo quod non procul axe recedat.
Altera majori secat orbem linea gyro,
Quà Sol æquorei propior per sidera Cancri
Scandit, & æstivas in longum porrigit horas,
Et lento repetens Atlantica littora flexu,
Contrahit angustas spatio breviore tenebras.
Hanc ubi contigerit metam Phœbeius axis,
Rursus in humentes sensim delabitur Austros.
Et quia non flammis unquam propioribus Arcton
Aspicit, æstiva locus à statione vocatur
Solstitium: æstivum quoque nomen sumit ab æstu.
Circulus undecies senis à vertice mundi
Excluſus spatiis. Medii post orbita cœli
Ingenti cingitque, & dividit æthera spira,
Lanigeri pecoris justæque exordia Libræ
Percurrens ab utroque polo par distat, utrumque
Ex æquo spectat, noctes æqualibus horis
Partitur cum luce, æqua cum frigore flammam
Temperie jungens autumno & vere tepenti:
Hic hyemes nimias, nimios hic mitigat æstus,
Per ter tricenas distans à vertice partes:
Omnia quod spatiis rerum momenta prope æquis
Dividit Ausonio Æquator cognomine dictus.
Proximus à media mundi statione recedit
Solstitii hyberni gradibus ter circulus octo:
Brumalem nostris hunc appellamus in oris.

Quem Sol cum tetigit gelido Ægocerote potitus,
Et penitus pluvios sese dejecit in Austros,
Bruma riget nobis, canis adoperta pruinis
Terra latet, glacie pigra frænatur aquarum
Impetus, & nemorum Boreas populatus honorem
Spumiferos volvit pelagi cum murmure fluctus,
Et vix immensam finit lux turbida noctem.
At quibus adverso domus est sub cardine cœli,
Perpetuaque vident fulgentem nocte Canopum,
Iis vix longa brevi concedunt lumina nocti:
Et cum sol mediam cœli terit arduus arcem,
Tum male pubentes defendit pampinus uvas,
Tum pecori raræ præbent umbracula sylvæ.
Ultimus adversum est qui circuit ambitus axem,
Ignotumque polum atque oculis astra invia nostris:
Totque suo distat spatiis à cardine, quantum
Circulus Arctous glaciali distat ab Arcto:
Totque gradus fugit à brumali limite Solis,
Carcinus Arctoo quantum secedit ab orbe.
Cingitur his cœli revolubilis area spiris
Quinque, pari semper distantibus intervallo:
Unde parallelis nomen fecêre Pelasgi.
Præterea gemini cœlum cinxere Coluri,
In gemino sese scindentes vertice mundi.
Hi reliquos omnes qui signant æthera gyros
Transcurrunt, dirimuntque in partes quatuor æquas,
A nitidis Phryxi vectorem dividit alter
Piscibus, & surgens occulti à vertice mundi
Per Libram ad gelidam redit, unde occeperat, Arcton,
Alter ab Arctoo decurrens vertice Cancrum
Separat à Geminis inde inclinatur ad axis
Inferni caput, ac rursum Ægocerota pererrans
Autumno dirimit brumam, & candam ad Cynosuræ
In sese coiens, perfectum circinat orbem.

Hos, quia pars nobis semper latet abdita cœcis
Sub mundi adversi tenebris, dixêre Coluros,

Alter

Alter ab æquatis tenebris cum lucibus, alter
Cognomen gemina Phœbi à ſtatione recepit.
Hos ſuper obliquo percurrit limite cœlum,
Latum gradibus bis ſenis æthera ſignans
Signiferi, innumera flammarum luce coruſcus
Signifer, hoſpitiumque deûm, moderator & anni,
Diſpenſans ſpatiis labentia tempora certis.
Hic auro gravidas Phœbus molitur habenas:
Hic varias ponitque & ſumit Delia formas:
Hic quinque Errones, ſed certis legibus errant,
Exercentque ſuas cœlo gaudente choreas.
Nam reliqnos cœli, qui ſignant æthera, gyros
Longa hominum varios ſolertia finxit ad uſus:
Hi fugiunt aciem viſus, tantumque notari
Mente queunt ſola, tenues ſine corpore ſpiræ.
Ipſe aſper gemmis, & multo balteus auro
Invitat ſpectantum oculos, & nocte ſerena
Illuſtrat tacitum jucundo lumine mundum,
Neve oculos fugiat cupidos, ſatietve videndo,
Dum renovat mutatque vices remeabilis anni:
Nunc hanc, nunc illam terris dat cernere partem:
Et ſeu bruma diem ſpatiis brevioribus arctet,
Torrida ſeu longas æſtas exporrigat horas,
Seu ver autumnuſque æquet cum lucibus umbras,
Signa dies condit ſex & totidem tetigit nox,
Dimidiumque oculis pandit ſpectabile noſtris.
Hunc quoque qua longo præcingit limite mundum
In partes veteres ter diviſere quaternas,
Cuique ſuum nomen tribuentes, cuique figuram,
Cuique ſuos certis comprenſos finibus ignes,
Qui fingunt variis animantum corpora formis.
Primus ad Auroram circum cava tempora flexa
Cornua contorquens Aries, cœleſtia pandit
Lumina ſignorum, ductorque & janitor anni,
Aurato inſignis villo de nocte ſerena,
Ter ſex exiguis variatus corpora ſtellis.

Hæc

Has, ubi fraternis exsurgit Delia flammis
Æmula, ceu domina cedens veniente recondit,
Destituens visus, & ni vicinia claris
Luceret stellis, etiam locus ipse lateret.
Hunc (quia vel Phryxum avexit Phryxique sororem,
Cum fugerent sævæ furias fraudemque novercæ:
Vel quia per calidas Libyæ squallentis arenas
Bacchus ab Eois agmen cum duceret oris,
Jamque siti nimia nimio sub sole labantes
Deficerent artus, fessis ostenderet undas)
Juppiter in cœli media regione locavit.
Quà secat æquatrix obliquam linea Zonam.
Quique hyemes placido gelidas à vere Colurus
Separat, in partes hanc atque hanc dividit æquas.
Proxima Sidonii fulgent illustria Tauri
Sidera, quinque Hyades per frontem & cornua sparsæ
Fata gemunt fratris, fraternaque fata gementes
Irrorant tepidis sitientes imbribus agros.
Laxa etiam rutilis lucent palearia flammis
Tergaque nec genibus pedibusve illustria desunt
Sidera, nec segnis torpet sine lumine venter,
Ultima lucis egens tenues vanescit in auras
Pars: Athamanteum nisi quæ pecus ante pusillis
Ignescunt facibus, cognataque sidera jungunt.
Remur Atlantiadas extremum includere Taurum:
Fama canit septem, sed septima rara videri
Abscondit mœstos tenui caligine vultus:
Seu dolor in causa est, & adhuc lacrymabile Trojæ
Exitium deflet, faciemque Electra recondit:
Sive timor, magnum fugiens quod Oriona sese
Defendat tenebris: sive indignata cubile
Sisyphium lateat Merope, quod sola sororum
Passa sit imparibus connubia jungere tedis.
Hæ licet haud magnis illustrent æthera flammis,
Magnũ nomen habent: quod tempora commoda signent
Messibus, & sulcis semen mandare subactis.

Hoc

Hoc igitur ſpatio procumbit proplite flexo,
Taurus Agenoreus roſeum converſus ad ortum,
Ad gelidas arctos, æquantem lumina ſpiram
Noctibus effugiens: hunc Juppiter intulit aſtris
Vecturæ ſolvens pretium, quod ab Aſide terra
Incolumem Europam Cretæas vexit ad oras.
Jam mihi Ledæos concordia pectora fratres
Suſpice perſpicuis inſignes corpora ſtellis.
Verticibus ſuperant ſpiram, qua flectit habenas
Arduus Æthiopas Sol cum rapidiſſimus urit,
Nulla Syenitas cum protegit umbra colonos.
Promeruit cælum pietas, mortiſque viciſſim
Diviſæ cum fratre moræ, Ditiſque ſeveri
Alternis ſubeunda domus, data proxima ſedes
Solſtitio, liquidum quà cingens linea cælum
Præcipitis dirimit confinia veris ab æſtu:
Proximus his denſos Cancer Junonius ignes
Explicat, Herculeis auſus ſubrepere plantis
Forcipe vulnifica infeſtus, cum ſcilicet heros
Comprimeret flammis creſcentem in vulnera Lernam.
Hunc pede contritum Alcides occidit, in aſtra
Intulit occiſum implacabilis ira novercæ,
Perque caput chelaſque & duri tegmina dorſi,
Aſperſit denſas non multo lumine ſtellas.
Dein Nemees terror Lunæque horrendus alumnus
Aſpicit adverſum adverſus conſurgere Cancrum:
Hunc etiam Herculeis non æqua laboribus inter
Sidera nutrivit Juno. Tyrinthius heros
Exitium late pecori dominiſque ferentem
Immanem immanis poſtravit vulnere clavæ,
Cælum Juno dedit cæſo, magnoſque per artus
Accendit claras illuſtri lumine ſtellas.
Pone ſubit pedibus Virgo ſubjecta Bootæ,
Laminibus flagrat caput, & manus, & ſinuoſæ
Collucent tunicæ, lucet pes, lucidus alis
Ignis inardeſcit, maturis lucet ariſtis

Spica

Spica manus dextræ, nec promptum exponere nomen
Virginis est, sive illa Ceres despectat ab alto
Arva, parens legum & frugum, nataque reperta
Jam placata, avidi fortunat vota coloni:
Sive Isis longis permensa erroribus orbem,
Jam Dea sit Phariis de Graja facta juvenca:
Sive piam Liber, cum fleret fata parentis,
Imposuit cælo Erigonem; seu lucida sedem
Vendicat hic terras fugiens Astræa nocentes,
Postquam operum socium primum mactare juvencum
Impia sustinuit soboles ætatis ahenæ:
Deinde etiam versis cognata in funera dextris
Polluit innocuam natorum sanguine terram,
Æneaque in sævum mutavit sæcula ferrum.
Nec procul autumni sævus confinia signat
Scorpio, monstrum ingens, late per cærula cœli
Brachia portendens, & curvæ spicula caudæ:
Signiferi sextam meditur corpore partem,
Erigonæ propior chelarum exporrigit arcus,
Et speciem justæ meditatur fingere libræ,
Ut cum luce pares umbrarum examinet horas:
Ac magno tepidos propendens corpore in Austros
Effugit æquantem noctes cum luce Colurum.
Sidera pauca quidem rutilo splendore coruscant,
Cætera lucis egent hebeti marcentia flamma:
Juppiter astra dedit cæso decus Orione.
Nec mihi semifero Chiron indictus abibis
Corpore, nubigenûm justissime Centaurorum,
Saucia crura gemens Lernæi tabe veneni.
Iratus morti instanti, nimiumque moranti
Crudeles Parcas crudeliaque astra vocabas.
Non tulit è justo miseris senis ore querelas
Juppiter: æternumque dedit pro morte petita
Vivere, languiduliſque ornavit corpora stellis,
Cruraque & intentum cum telo in Scorpion arcum:
Jussit & autumni marcentis claudere metam,

Co

Cum gelida donec faciat divortia bruma
In tropico linquens Sol autumnum Capricorno.
Hic animi taciturna quies, sine murmure venti
Alcyone tutos præstant super æquora nidos,
Terra gelu constricta jacet, nix candida molli
Vellere torpentes operit cum frugibus agros:
Donec debilibus flammis Phœbeïus axis
Stellatum Ægocerota intrans Aquilonis ad auras
Scandere paulatim tentet, nimiumque morantem
Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
Hunc cœlo imposuit Liber, quod forte Typhœa
Cum fugerent, Diique in varias formidine formas
Mutati sese tegerent, volucrumque ferarumque,
Ipse sub hirsuti velatus tegmine Capri
Vitavit calidas hac fraude Typhoëos iras,
Incæloque sui posuit monumenta pericli,
Nonprocul inflexa lymphas effundit ab urna
Phryxpuer (Idæis tendentem retia silvis
Armiger in cælum rapuit Jovis) ignibus olli
Ardet apex, ardent humeri, & cum pectore mammæ,
Et manus, & lumbi, genuum nitet ignibus orbis,
Stellatique pedes; quà prona inflectitur urna,
Stellarum liquidis limes intermicat undis.
Hunc inter Phryxique pecus, cœlestia pingunt
Æquora squamigeri Pisces: Borealibus auris
Hic propior majorque, Noto vicinior ille,
Collucent parvis per lucida corpora stellis.
Alter ad alterius caudam se vertit, utrumque
Bis senis faculis splendescens linea jungit.
Et dirimit, veteres quem cœli dicere nodum
Consuevêre, illic quod hyems finita reducat
In sese volucrem volvendis mensibus annum,
Nectat & extremos cum Phryxæo Ariete Pisces:
Dignatos cælo Pisces, quod mater amoris
Cum fugeret sævam cum prole Typhoëos iram.
Tumque iter Euphrates hybernis imbribus auctus

Im-

Impediſſet aquis, ſcindentes flumina pinnis
Lenibus in tuta ſtatuerunt numina ripa.
Aſtra per hæc duodena regens Sol aureus axem
Partitur celerem duodenis menſibus annum,
Hunc medium ſpatiis æquis utrinque diremptum
Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
Semper agit, nuſquamque ſuo de limite flectens
Hinc atque hinc ſenas magno de corpore partes
Signiferi cernit, per quas errantia curſum
Lumina permutant: propius veſtigia Solis,
Sæpe premunt: præeuntve, aut æquis paſſibus ignes
Adjungunt famulos dextra lævaque, nec audent
Longius à domini nitidis divertere flammis.
At Phœbe, nec ſignifero contenta vagari,
Quà patet in latum, nunc celſa excurrit in Arcton,
Nunc humili curru madidos deflectit in Auſtros,
Explorans vigili terrarum devia flamma.
Dumque redit, mediam tranſverſo tramite ſpiram
Percurrens ſæpe obſcura ferrugine vultum
Ipſa tegit; ſæpe obſcura ferrugine fratrem
Induit, & ſubitis mortalia corda tenebris
Terrificat: Graji hinc fecêre Eccliptica nomen,
Sidera quod ſpira hac Titania ſemper in una
Deficiant, trepidiſque negent ſua lumina terris.
Eſt etiam occulti dirimens confinia cœli
Circulus, à noſtri qui ſemper tangitur orbis
Margine, Finitor vero cognomine dictus.
Nam quodcunque ſupra eſt tellurem viſile cœli,
Finit ab inferna ſecluſum parte, Polumque
Dividit in geminas æquali mole cavernas.
Harum ſub terris ſemper latet altera, ſemper
Altera conſpicua eſt, partes hic limes in omnes
Serpit humi, terræ extremis & ſtringitur oris.
Nec tamen immota ſeſe ſtatione coërcet,
Terrarum cœlique affixus partibus iiſdem:
Nec pariter mundo circumvolvente recurrit

Semper ad occasum, roseo fugitivus ab ortu,
Ceu reliquæ nitidum quæ pingunt æthera spiræ;
Sed nunc Parrhasiam sensim se flectit ad Arcton,
Nunc pluvios Austros, modo sese inclinat ad Eurum,
Et Zephyros fugit, aut sequitur vestigia Phœbi,
Et vespertinas Atlantis radit arenas,
Et quocunque moves gressum, tecum illa movetur,
Et fugit, & sequitur, cœlum terrasque recondens,
Ante retro condens, & quantum subtrahit una
Parte, alia reddit, cunctasque volatilis oras
Permutat, semperque novus semperque vetustus,
Finitor visus visu finitur, & omnem
Separat in geminas partes æqualiter orbem;
Si neque profectum montes vallesque profundæ
Impediant, sed camporum se libera planis
Lumina diffundant spatiis, & cuspide visus
Undique porrectum feriant nulla obice cœlum.
Hanc igitur quoties metam se fidera supra
Tollere cernuntur, stellarum credimus ortum;
Cum subeunt, oculos & præcipitata relinquunt,
Occasum appellamus; & hoc se limite claudit
Lux intempestas fugiensque sequensque tenebras.
Et quanquam numero non est comprendere certo
Tot finitores, quod cœli terminus idem
Omnibus in populis non sit, nec limes eisdem
Idem permaneat, minimo quoties momento
Mutavere locum; tamen omnes cogere visum est
Sub geminas formas; nam luces noctibus æquans
Circulus incumbens quibus est à vertice summo
Ad perpendiculum, partes is findit in æquas
Sic finitorem, ut qua jungit sectio partes
Semensis spatiis sic angulus exeat æquus,
Quattuor ut cœlum in partes discriminet æquas;
Unde fit, ut rectus recte dicatur Horizon.
Hic quibus est orbis situs, una nocte dieque
Conspiciunt totum se circumvolvere cœlum,

Et ge-

Et geminus mundi vertex declivis utrinque
Radit Horizontem, geminoque in vertice stellæ
Perspicuæ surgunt iis omni nocte caduntque,
Et tarda in vertitum demergunt lumina pontum.
At vero quando æquantis prope segmina cycli
Illinc obtusus, hinc angulus exit acutus,
Finitor sese obliquat, Polus alter in undis
Conditur Antipodum regnis illustris, & alter
Ducit inoccidua puppes per cærula flamma,
Et dirimit cœlum ac terras obliquus Horizon,
Nec totum nobis facit unquam visile cœlum.
Hos finitores sed partes semper in æquas
Innumeræ dirimunt cingentes æthera spiræ,
Perque polos ductæ, sic undique ut exeat æquus
Angulus: ut nomen, multis licet, omnibus unum
A medio posuere die: sermone vocatur
Quippe μεσημβρία & Grajo, sub culmine cœli
Linea quæ Phœbi medium discriminat orbem,
Perque caput nostrum gelidam hinc decurrit ad Arctos.
Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
Quum medius rerum minimas Sol efficit umbras,
Hanc quoque sub terris volucri cum Delius axe
Attigit, offusum chaos illætabile noctis
Involvit nobis hominumque boumque labores,
Et simul occasu, simul æquis Phœbus ob ortu
Exclusus spatiis media illic luce refulget,
Et nostro adversum radiis illuminat orbem,
Quum nobis contra nox intempesta silentes
Sternit aquas pelagi, ponunt sua murmura venti,
Perque nemus volucres, pecudesque feræque per herbas,
Perque maris magni scopulosa cubilia cete
Accipiunt mollem per languida membra soporem,
Is quibus est semper terris aut urbibus idem
Circulus, ex æquo semper dirimuntur ab ortu
Occasuque, unoque iis Sol pariter momento
Arduus è medio fulgentis culmine cœli

Indicit requiem, & sextam denunciat horam.
Ne te præteream veterum celeberrima vatum
Lactea carminibus via, lato limite cœlum
Quæ decoras, dirimisque & sera nocte refulgens,
Incurrisque oculis, toti & spectabilis orbi
Luce nites grata, quoties innubilus aër
Mittit inoffensos cœli ad palatia visus.
Et quia conspicuo facilis candore notari es,
Lactea nomen habes: vel quod (nisi fabula priscis
Patribus imposuit) de magnæ lacteus humor
Ubere Junonis fusus transversa per astra
Cæruleum infecit candenti limite cœlum,
Sunt quibus ad superos, & magni tecta tonantis
Hac iter esse placet: sunt qui jam corpore functis
Manibus hic sedem credant restare beatis,
Curarum expertes ubi, securique laborum
Perpetuum degant ceu Dii feliciter ævum.
Nec desunt Phaëtonteæ vestigia flammæ
Qui credant retinere Polum, cum devius axis
Phœbæus rectore novo prope mœnia mundi
Diruit, ætherios flamma populante penates:
Nec qui, principio rerum cum fingeret author
Partibus è variis orbem coëunte caverna]
Hinc atque hinc, cœli summis in partibus oras
Commissas, tenuisse notas, ut scilicet orbis
Hac velut extrema maneat compage cicatrix.
Aut quibus occultas rerum perquirere causas
Cura fuit, multas magno sine lumine stellas
Exiguas credunt collata luce nitorem
Cognere, sed qualem vel sera crepuscula reddunt,
Vel cum venturo pallescunt sidera Phœbo.
Hos inter quicquid spatii concluditur orbes,
In quinas secuit veterum solertia zonas,
Quarum quæ medium præcingit maxima cœlum,
Hinc spirá æquorei Caneri finitur, & illinc
Clauditur humentes Capricorni limite ad Austros,

Orbi:a

Orbita una rapidis teritur Phœbea quadrigis.
His quia carceribus semper Titanius axis
Flectitur, & radiis subjectam torret acutis
Tellurem antiqui Zonam dixére peruſtam,
At quod complexu ſpatium breviore coërcet,
Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Urſam,
Illinc adverſi amplexus faſtigia cœli
Conſpicuus tantum infernis Anctarcticus oris,
Horrentes dixere plagas, & frigore pigro
Torpentes, hebes obliqua quod cuſpide Titan
Vix tenebras denſas vincat ſplendore maligno,
Et cœca obductum lateat caligine cœlum.
Has inter mediamque duæ late æthera laxis
Amplexæ pandunt ſpatiis, moderamine leni
Frigore quod flammas hebetent, & frigora flammis.
His quoque ſuppoſitæ ſecuerunt æquora terræ
In Zonas totidem veteres. Nam circulus Urſas
Quas tenet amplexu, terras deſpectat inertes
Frigore, damnatas tenebris, tetraque ſepultas
Nocte, diem cum Sol poſt ten pora longa reduxit,
Obliquos avertit equos, humiliſque per oras
Circuit extremas declivis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus umbram.
Ergo pigra jacet ſine fruge, ſine arbore tellus,
Aut nivibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obtuta vel tetra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum veſtigia terras
Oſtendit; gelidis Boreas effuſus ab antris
Sævit; & horriferis flabris ſua regna flagellat,
Iratique maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, ſtringitque gelu Neptunia regna,
Marmoreum fundens per languida ſtagna rigorem.
Par habitus cœli atque ſoli ſub cardine mundi
Adverſo, & ſimilis concreti ignavia ponti.
Proxima poſt gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas culturæ patientes mitior aër

Efficit

ficit, hinc flammis glaciem solventibus, illinc
goribus rapidum flammæ moderantibus æstum.
tera finitima est arvis, quæ Parrhasis Arctos
spicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
lix terra virûm ingeniis, & robore, felix
ugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat usus
turæ, quæ luxuries profundere gaudet,
icquid delitiis peperit corruptior ætas,
fficit è gremio tellus fœcunda benigno.
plaga ad algentem trans Ægocerota Canopon
rcœlo, non æqua solo, prope tota refuso
gitur Oceano, late regna humida Nerei
ercent canos vano cum murmure fluctus.
qua patet magno tellus exerta profundo,
rbaries inculta tenet. non legibus urbes
ivitibus tenues æquant, non pœna coërcet
arceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
ed fera sævities alterno sanguine gaudens,
ec contenta odium fuso satiare cruore.
i laniet mandatque artus; dapibusque nefandis
xuat humanos polluto gutture mores:
uale nec informes ursi, nec Parthica Tigris,
ec leo Marmaricis patrat vastator in oris,
dibus aut ullis rabies expleta luporum,
tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
ub media porrecta die, pulsatur anhelis
olis equis, illic semper nox æqua diei
ividit æquales tenebrarum & luminis horas.
rgo quibus causas rerum quæsisse latentes
ura fuit, studioque acri perfringere claustra
bdita naturę, & venturis prodere sæclis,
lic exustas flagranti sidere terras
ediderant nullo sua viscera solvere fœtu,
d sterili squalere situ, Phœbumque propinquum
ibus epotos in cœlum haurire vapores:
nc fore nec siccis ut sese arrollat arenis

Herba, nemus nullas ramorum exporrigat umbras;
Vixque ferant rapidum sitientes dipsades æstum.
At melior cœcas naturæ expendere causas
Libra Posidonii, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, virideſque æterno gramine campos,
Nam si sub Tropico ferventi fusca Syene,
Atque ultra fuscam tellus porrecta Syenen;
Æthiopum colitur populis, moderatior oræ
Interioris ager gignet pecudesque viroſque,
Quæque virum præsens pecudumque expostulat usus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,
Quod feriat recta radiorum cuspide torrens
Illic Sol propius, lentasque retentet habenas,
Acrius infestat cuncta & violentius urit.
At medio subjecta Polo moderatior arva
Sol coquit, & quanquam radiis sublimis acutis
Figat humum, nullaque arbor se protegat umbra:
At rapidus lapsu celeri sic transvolat axis,
Ut terra afflatu nocturni frigoris algens
Concipiat modicos properantis syderis æstus.
Namque ibi perpetuo cum sit nox æqua diei,
Absentemque diem non longa crepuscula tendant,
Quo magis est tenuis, citius vim frigoris aër
Induit, & densæ subiens penetralia terræ
Viscеribus cæcis, Stygiaque in sede sepultum
Evocat ignavum supera ad convexa rigorem.
Quid? quod ubi minimas hic Phœbus contrahit ũbras,
Nudaque maturis æstas flavescit aristis,
Tum Scythicus radiis Taurus propioribus ictus
Squallentes tumulos, obsessaque culmina longis
Frigoribus, cælo ostendit, canæque propinquo
Tabescunt à Sole nives, glacieque soluta
In mare spumiferos præceps rapit impetus amnes;
Tum nebulam tenuem, & sicci spiracula fumi
Halat humus, tum Riphæis erumpit ab antris

Sudis

dificus Boreas, rupesque & saxa flagellans
ubibus aërias nudat squallentibus Alpes,
Taurum, & mediis in sertum Caucasón astris,
grantemque hyemem, & piceæ caliginis agmen
medium cogit cælum stridentibus alis,
thiopumque solo sitientes irrigat herbas,
temperat & nimios fœcundis imbribus æstus,
le ruens præceps altis de montibus unda
orrentes impellit aquas, pecudesque, feraque
illarum cum strage trahit, perque arva refusi
lle vias pandunt vasto cum murmure rivi.
os ubi cæruleum Nilus collegit in alveum
parum impatiens, late per plana jacentis
gypti diffundit aquas, genialiaque arva
ecundat Libyci felici uligine limi.
Quòque magis rapido cælum candescit ab æstu,
oc magis obscuris vestit se nubibus aër:
Quò magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
ela, minus densa cælum nigrescit ab umbra.
ec minus adversa mundi regione remotum
am Sol Ægocerota tenet, contraria regna
thiopum pluvii flabris uvescere ab Austri
redibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
abila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
uamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
a Posidonii mens; vis rationis, & author
a paucis fecêre fidem; Calaica donec
assis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
ecunda, & fuscos radiis propioribus Indos,
prendit secreta orbis, tenebrisque sepulta
uit, innumeris & rura habitata colonis
dit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
ecutit & recta subjectas cuspide terras
probanem findens ditem, Brasiliaque arva,
ra voluptati teneræ blandisque dicata

Delitiis, cornu quæ copia larga benigno
Et veris genialis honos fovet: aurea duræ
Mala ferunt sylvæ, ridet vestita colores
Terra novos, odor Ambrosius de suavibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura querelis.

GEORGII BUCHANANI SCOTI
DE SPHÆRA LIB. IV.

NUnc mihi stellarumque ortus obitusque canenti
Sis facilis, causas penitus dum prome latentes,
Cur lenta Oceanum linquant hæc, illa repente
Signa per obliquum properent ascendere cœlum:
Cur iterum falsas subeant hæc ocyus undas,
Illa trahant tardos lento molimine gressus:
Cur ubi Sol mediam cœli conscendit in arcem,
Longior hic, alibi contractior exeat umbra.
Cur Thebæa suas consumat Pyramis umbras:
Cur hic æqua dies semper cum nocte recurrat,
Vna dies & nox una illic finiat annum.
Qualiter è gremio magnę telluris in oras
Luminis herba recens tenerum cum tollit acumen,
Et cœlo sese ostendit, tum dicimus ortam:
Aut quibus indulsit melior natura moventem
Membra animam, lucem cum primum hausere, patet
Mox egressa alvo, nata atque exorta putamus;
At cum fracta malis aut fessa senilibus annis
In gremium terrę recidunt, seseque resolvunt,
Effugiuntque oculos, occasum obitumque vocamus.
Hæc ad fidereos motus sermonis egestas

Transtu

Transtulit, aptavitque vocabula: scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrisque oculis impervia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Limitis evicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus ubi repetens inferni devia mundi
Transit Horizontem, & nostris subtracta recondit
Se stella oculis, obitum dixere priores:
Ceu pereant falsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus.
Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus,
Nec modus & ratio, nam cum velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce coruscat
Occiduus latet, & languentia lumina condit,
Hunc primis vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat has vicino Sole latebras.
Inde ubi jam Phœbo se profert mane relicto
Stella iterum, & paulum Solis velocior axem
Prævenit emergens, ortum dixere Poëtæ.
Heliacum vulgus nomen fecere, quod ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu jungit sua lumina Soli
Unà oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graji dixere; Latini
Matutinum: obitus, primo cum vesperis ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Grajis
Acronychos, Latio sed vespertinus habetur.
Atque Sole novo subito exoriente recedunt
Ultima de cœli statione, & lumina Ibero
Æquore demergunt, & rursus nocte resurgunt,
Inque faces ostendunt margine cœli,
Quum Sol Hesperias præceps descendit in undas:
Cosmicum eum lapsum dicunt atque acronychum ortum,
Vespertinum ortum matutinumque receptum
Ausonii dixere senes, quique arva colentes

Spectabant cœli faciem ; qnique æquora velis
Permensi, & ducibus per spumea cœrula stellis
Junxerunt varias vaga per commercia gentes,
Et qui per memores signarunt sæcula fastos.
Nec tamen astrifero fulgentia sydera cælo
Omnibus in terris uno se tempore condunt,
Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter oris
Ostendunt spatio æquali: sed quas super urbes
Evolat Æquator luces cum noctibus æquans,
Sydera cuncta illis paribus surguntque caduntque
Momentis, paribus lucent paribusque teguntur
Condita sub terras, vel condita lumine Solis.
Nec quicquam in latis flammarum est ætheris oris,
Quod non sese illis volvendo præbeat anno.
At quibus à terra sese altius exerit Arctos,
Pervigiles totis hi cernunt noctibus ignes,
Qui sibi commissa nunquam è statione recedunt.
Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
Stella oriens, vigiles ostendit tardius ignes,
Et tanto subit Hesperias maturius undas.
Sed quibus infernis lucens Antarcticus oris
Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
Nox tegit, æternisque latent obsessa tenebris.
Nec minus & nobis tota lucentia nocte
Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
Et vix visa iterum ponto sua lumina condunt.
At quibus Assyria scrutari sydera cura
Propositum, variasque vices deprendere fati,
Non obitum stellæ unius speculantur & ortum,
Sed Signorum ortus numerant à limite cycli
Finitoris, ubi inferni liquêre recessus
Orbis, & Eoi surgentes margine cœli
Invisunt nostras alterno lumine terras.
Iidem obitum dicunt, quoties se sidus Iberum
In mare præcipitat, mundique extrema latentis
Claustra subit, seu mane novo, seu vespere sero,

Seu

In medio flagrante die, seu nocte sopora,
Cum pigra implacidas mulcent oblivia curas.
Ergo ter octonas bis sex cum signa per horas
Illustrent terras, non æquis singula surgunt
Momentis, æquisve cadunt, sed tardius illa,
Hæc spatio breviore suas ex æquore flammas
Attollunt, quamvis signis mensura sit una
Omnibus, & partes æque dirimantur in æquas.
Hos varios signorum obitus Chaldæus in orbe
Astrolabo cernens, docuit ratione sagaci
Mensura incertos certa deprendere motus.
Nam cum ter quinas partes Æquator in horas
Perpetuo attollat, totidemque sub æquoris undis
Deprimat, hunc statuit signis discordibus ortus
Esse modum, & justo meturi examine, quanto
Tardius hæc illis spatio emergantque cadantque,
Et velut appositæ motus deprendere norma.
Nam cum signa trahunt ponto surgentia secum
Exæquante cyclo justa plus parte, vocarunt
Rectum ortum: at plures quoties ex æquore partes
Signiferi emergunt, quàm spiræ æqualiter orbem
Quæ secat, ex æquoque à cardine distat utroque,
Hanc rite obliquum signorum dixeris ortum.

Supplementum libri quarti Sphæræ Georgii Buchanani, Autore Joh. Pincierο medico.

SIgnum autem recto surgens quod ab æquoris undis
Tramite conscendit loca, quà licet, ardua cœli,
Tarde oritur, lentoque gradu, spatiumque requirit
Temporis hôc majus, quò rectius exit ab undis.
Inflexum contra quod iter molitur, & orbem
Lumina sistentem molli curvamine linquens
Nititur obliqui clivum conscendere cœli,
Deproperat cursum & velocibus utitur alis:
Quòque via magis inflexa contendit in altum,
Hôc spatio exoritur signum emergitque minori.

Par ratio occasus. Nam cum labentia signa
Plus ex orbe trahunt qui luces noctibus æquat,
Quam proprio è circo, rectus perhibebitur ille
Occasus: sed Zodiaci cum mergitur arcus
Major, & æquantis cycli minor occidit, illum
Obliqui occasus voce insignire licebit.
Signum autem recto sese quod in æquora lapsu
Præcipitat, vastis metuens immergier undis,
Occasum tardat: quoque est sublimior ille
In cælo locus unde cadit, magis hoc quoque crescit
Ille metus, majore mora & subit æquora signum.
Quod vero obliquo loca per declivia flexu
Tendit in Oceanum, trepidat formidine nulla,
Et tanquam fractum leni curvamine lapsum
Sentiat, occasum properat: quo obliquior autem
Ille, sub Hesperias signum hoc cadit ocyus undas.
Hæc tamen iis aliter, queis Sphæra est recta, quibus,
Per caput atque pedes æquatrix linea currit,
Et geminus vertex in finitore quiescit,
Eveniunt: aliter quies primi cingulus orbis
Hac caput, atque pedes illac declinat, ubi alter
Extat Horizontem supra polus, alter in ima
Mundi parte latet tantum spectabilis illis,
Qui nostris adversa premunt vestigia plantis.
Namque globi in recto positu, si sectio fiat
Æquantis spiræ, & vicini signiferi æquas
Quattuor in partes: quarum par umbra diei
Incipiat binas in Libræ atque Arietis ortu:
Et totidem, adratas ubi Phœbus flectit habenas,
Cornutus Caper & metuendus forticæ Cancer:
Quadrans Zodiaci tunc cum quadrante diebus
Æquantis noctes, qui limite clausus eodem,
Temporis æquali spatio surgitque caditque.
Nec tamen hinc sequitur, quadrantum partibus æqui
Competere, ut parili spatio surgantque cadantque.
Nam qui principio properantius æthera scandit,

Par-

Præcipiti aut lapsu Mauro se littore condunt,
In fine is peragit lento molimine gressum.
Ast cujus partes primæ cunctanter in altum
Imergunt, aut Hesperiis se fluctibus abdunt,
Postremæ accelerant cursum & velocius urgent,
Quadrantes igitur bini, quies limina Libræ
Atque Athamanthëi pecoris primordia donant,
Sed principio plures ex æquore partes
Signiferi educant, quam spiræ æqualiter orbem
Quæ secat, ex æquoque à cardine distat utroque,
At tamen æquali tollunt se tempore & abdunt.
In reliquis quos Ægoceros, quos Carcinus ardens
Incipiunt, equidem anticipans æquator eundo
Signiferum circum superat, par sit tamen ille
Currenti, parilique mora clarum æthera scandunt,
Et parili occiduis merguntur tempore in undis.
Non secus ac bini, quibus est par robur eundi,
Parque pari spatio quam debent tangere meta,
Qui prior excurrit pedibus pernicibus, idem
Præverit comitem, sed tandem fessus eundo
Deficit, & tardo mutat molimine cursum:
Par iter ingrediens festinat lentius alter,
Sed propiora ferens positæ vestigia metæ
Accelerat pedibus, comitem premit, urget & instat,
Assequiturque simulque scopum hic pede tangit & ille.
Hic vero observa & memori tibi mente reconde,
Segmina Zodiaci paria, & distantia utrinque
Æquo intervallo, vel primo à stigmate Libræ,
Vel pecoris per aquas quod Phryxum vexit & Hellem,
Vel Cancri æstivi, vel brumalis Capricorni,
Surgere nominibus paribus, paribusque recondi.
Ergo se adversis radiis ferientia signa
Experiuntur idem. Nec Tauro rectior exit
Scorpius, aut Aries donat sua tempora Libræ,
Aut Astræa jubet lentos descendere Pisces,
Par Geminis Chiron, & idem quod Carcinus ardens

Humidus Ægoceros, nec plus Leo tollitur Utna.
Tertio enim duo si possunt componier uni,
Una etiam illorum est, & par mensura duorum.
Atqui aliud signum semper licet addere binis
Oppositis, cum quo pariter sic distet utrumque
Quattuor à punctorum aliquo, quæ diximus ante.
Sic Aries & justa Bilanx cum Virginis astro
Conferri possunt. Nam primo à stigmate Cancri
Dux ovium, Virgoque pudens æqualiter absunt.
Virgo eadem, & recto pendens examine Libra,
Libræ principium pariter fugiuntque premuntque.
Ergo quod Astrææ par Libra Arieique, necesse est
Esse pares etiam Libramque oviumque maritum.
In reliquis, quæ se radiis & lumine spectant
Advetsis, quadrat par demonstratio signis.

Sin æquatorem non rectus findat Horizon
In Sphæræ obliquo positu, dirimantur in arcus
Æquales geminos qui luces noctibus æquat
Circulus, & bis sex signorum argenteus ordo:
Nempe ubi se medios communi vulnere scindunt,
Qua dux lanigeri pecoris cava cornua flectit,
Et qua Libra suas demittit pendula lances.
Signifer hic medius mediusque æquator eodem
Temporis ascenduut spatio, labuntur eodem.

Attamen hos ipsos si in partes ruperis æquas,
Intentisque oculis, quo tempore quælibet harum
Ascendatve cadatve notes, nunc ocyus hujus
Tollere se partem, rursusque sub æquore mergi,
Nunc partem illius veraci lumine cernes
Namque arcus illi, quos Phryxi vector & Helles
Orditur, qui virgineo clauduntur ab astro,
Ætheris alta petunt tali certamine, cujus
Principio Oceanum citius Phœbi orbita linquat,
Tardius Æquator, sed cum jam extrema propinquant
Signi fero cunctante, volat properantius Æquans.
Contra arcus, quorum nutans examine justo

Libra

Libra caput, quorum Piſces extrema tuentur,
Sic ſurgunt, ut principio velocius Æquans
Linquat Horizontem, quam ſignifer orbis, Eorum:
Paulatim, mediaque via laxatur eunti
Signifero frænum, comiti ſtringuntur habenæ.
Signum hic Phryxæi quò diſtat ab Arietis ortu
Parte ab utraque minus, fugit hôc obliquius undas,
Et nitidi citius ſuperat faſtigia cœli.
Quò vero ad juſtæ quodvis exordia Libræ
Accedit propius, minus hôc ſe obliquat ab Indo
Littore progrediens, & ſerius æthera vincit.
Ergo via ſurgunt flexa Caper, Hydria, Piſces,
Dux ovium, Tauruſque minax, geminique puelli.
Aſt Cancer, Nemeæſque pavor, Virgoque malignæ
Deſertrix terræ, ſpecieſque bilancis, & acer
Scorpio, Centauruſque truci ſpectabilis arcu,
Conſcendunt recto cœlum ſublime meatu.
At vero recto ſcandentia limite cœlum
ſigna, petunt udas molli curvamine lymphas:
Quæque per obliquos Eoo cardine flexus
Emergunt, recto rapiuntur in æquora caſu.
Hinc ſigna adverſos in ſe vertentia vultus,
Non velut in recta pariter ſua lumina Sphæra
Promere in hoc poſitu, pariterque recondere conſtat.
Hîc quanto ſignum ſpatio conſcendit Olympum,
Tanto illi oppoſitum ſpatio deſcendit Olympo.
Quaque mora ſignum ſubit udæ Tethyos undas,
Oppoſitum hac udæ quoque Tethyos exit ab undis.
Quin ſignis æquo fugientibus intervallo
Alterutrum è punctis, queis nox aquata diei
Nomen habere dedit, metæ contingit Eoæ
Limen momentis paribus tranſire, parique
Tempore in adverſæ ſe limine condere metæ.
Confer in hac Sphæra (res hæc quoque digna notatu)
Luminis oppoſiti ſe percutientia telis
Signa iiſdem ſignis in Sphæra, cujus Horizon

Lineaque æquatrix recto se tramite findunt.
Confer: & invenies, duo respondere duobus
Juncta simul junctis, nec poscere plusve minusve
Temporis hæc illis, seu se super æquora tollant
Margine ab Eoo, medii seu culmine cœli
Præcipitata maris sub aquas labantur Iberi.
Hactenus exposuit leges mea Musa modumque,
Signa quibus scandant nitidi latera ardua cœli,
Et quibus infernum repetant labentia mundum.
Majus opus superest, discrimina lucis & umbræ
Dicere. Cur alibi nox prodeat æqua diei
Semper, at hîc toto bis tantum æquetur in anno;
Cætera, nunc atram superet lux candida noctem,
Nunc lux deficiat capiantque augmenta tenebræ.
Curque dies toto, quæ maxima gignitur anno,
Longior his, illis brevior; longissima donec
Sex vigeat menses. Quod idem contingit & umbris.
Dicam etiam æstates geminas spatio unius anni,
Et totidem brumas, solemque in vertice stantem,
Et varias Phœbi radiis splendentibus umbras,
Interdum & nullas. Populo hæc ignota profano,
Digna tamen credi. Tu luminis auctor & umbræ,
Luce tua mersas densa caligine mentes
Irradia, verumque rudi da noscere vulgo.
Sol radiis insigne caput fulgentibus auro
Cum mane æquoreis emergens exerit undis,
Protinus aufugiunt tenebræ, rebusque colores
Et formæ redeunt, & quæ contexerat umbra,
Abstuleratque oculis, nitido Sol lumine reddit.
Idem fessus equos vasto cum gurgite mergit,
Quà Tartessiacæ quatiuntur fluctibus oræ,
Nox atra obscuris tenebrarum adremigat alis,
Et nostrum involvit cæca caligine mundum.
Quare à Sole dies fluit & dependet ab illo
Tanquam individuus comes: hoc promente coruscum
Ex undis caput, illustrat lux protinus orbem;

Abscon-

Abscondente iterum, subito lux deserit orbem.
Unde diem dicunt spatium, quo Phœbus ab ortu
Fertur in occasum, nostraque in parte moratur:
Noctem autem quando nostris è finibus axem
Flammigerum abduxit, visus fugientia nostros
Regna suis radiis & claro lumine spectans.
Quin, & flammivomo Sol spargit ab axe calorem,
Quo globus inferior, quique illum amplectitur aër,
Nunc flamma majore calet, nunc frigore torpet,
Nunc æquo frigus moderamine temperat æstum.
In causa radii, queis Sol modo rectius orbem
Aspicit, oblique missa modo lampade lustrat.
Sol etenim summi quando de vertice cœli
Subjectam recta radiorum cuspide terram
Percutit, illa suo, quod densum est, corpore flammas
Excipit, & rectos recto quoque verbere sursum
Reflectit radios, quorum geminata potestas,
Atque in se rediens duplicatque augetque calorem.
Cum vero medii declinans culmen Olympi
Oblique terram lampas Titania spectat,
Terra etiam oblique radiorum tela retorquet.
Quoque retorquentur radiorum obliquius ignes,
Terra minus calet hoc, & terræ proximus aër,
Inde vices anni veniunt, adamabile veris
Tempus, & autumni mista cum frigore flamma,
Et glacialis hyems, & sicca caloribus æstas.
Insuper & Titan splendens si corpus opacum
Attingat, cujus radiis impervia massa,
Ejus ab aversa facie proficiscitur umbra,
Quæ prout Sol supera terras despectat ab arce,
Nunc nulla est, nunc dextra fluit, nunc læva, brevique
Nunc se arctat spatio, nunc longa cuspide finit,
Nam quo Sol propior, visum qui terminat, orbi,
Hoc magis in longum nigrans producitur umbra.
Idem quo rerum, quarum umbra è corpore pendet,
Verticibus propius nitidum caput admovet, umbræ

Hoc magis arctantur, summo dum culmine cœli
Stans ita colluſtret denſæ latera omnia maſſæ,
Ut penitus nullam de ſe tunc præbeat umbram:
Dicere quam malunt alii perpendicularem.
Ergo dies & nox atris obſcura tenebris,
Atque vices anni, rerumque volubilis umbra
Imperio Phœbi parent, Phœboque reguntur.
Quiſquis aves igitur docili cognoſcere mente,
Quomodo quæ dixi, quavis regione locoque
Contingant, & quam vario diſcrimine, curſum
Phœbeum intentis oculis & mente tuere.
Ille per obliquum ſignorum dirigit orbem
Fulgentes gemmiſque rotas, fulvoque metallo,
Et bis ſex menſes totidem per ſigna vagatur,
Solaremque ſuis claudens erroribus annum
Ad ſpatium redit, unde ſuum prius egerat axem,
Et quia Zodiaci ſeptem pars una triones
Aſpicit, ad madidos pars altera flectitur Auſtros,
Nunc hac, nunc illa cœli ſtatione videndum
Se præbet Titan, medium modo permeat orbem,
Sic ut ab hoc quando currens longiſſimus errat,
Vicenos quatuorque gradus vix deviet in quam-
cunque ſuas partem flectat diverſus habenas.
Ergo quibus noctes exæquans ſpira diebus
Summa poli nullo penetrat faſtigia flexu,
Perpetua in capitis relegens veſtigia puncto:
His, quia conſpicuum nunquam altius æthera ſcandit
Sol, quam ſe Stygias labens demittit in undas,
Quæ mora metitur luces, metitur & umbras:
Et lux bis ſenis, totidem nox clauditur horis,
Luce vident media bis iidem in vertice Phœbum,
Exactis citius quam menſibus effluat annus:
Nempe ſemel quando fugiens (duo ſydera) Piſces,
Phryxæi ingreditur pecoris fax aurea ſignum:
Atque iterum quando ſubit æquæ limina Libræ.
Partibus his etenim findunt ſe æquator, & ordo

Signifer,

…iter, hîc Solis vehit æquans circulus axem,
…miunt sub idem tempus degentibus illic
…ates geminæ. Nam Sol tunc rectius orbem
…rai irradiat cœli sublimis ab arce,
…enditque suas duplicato robore flammas.
…simul ignivomæ metas tetigere quadrigæ,
…beris è summo Phœbea cacumine lampas
…picit, & quia stare nequit: neque tollere currum
…ius inferiora rotas ad sydera flectit.
…c Solis statio duplex, quæ dicitur alta,
…omen habet. Quin Solstitii quoque circulus alti
…citur æquator terras habitantibus illas,
…od Sol hunc feriens cœlo sistatur in alto.
…rum Phœbus agens illac è culmine Olympi
…am spatiis æquis occasum spectat & ortum,
…entica fixa solo, sed summa cuspide in ipsum
…spiciens, nullam de longo porrigit umbram
…Corpore, quod claris colluceat undique flammis,
…At quando medio cœli declivis ab orbe,
…Vel geminas Arctos spectantia signa pererrat,
…Vel parte adversa madido vicina Canopo,
…nque rotas humiles per Cancri limen, aquosique
…Capricorni agit; quia punctum verticis illic
…Longius evitare nequit, dispergit in orbem
…bliquos radios, flammisque minoribus urit.
…Unde illis hyemem Lernæus Carcinus unam
…Cauſat, ab æquoreo proficiscitur altera Capro.
…Hinc ubi declivem Titan devexerit axem,
…Flectit equos superi versus fastigia cœli:
…Solstitium hinc duplici discrimine nascitur imum.
…Cumque suos Sol lævus equos deduxit in Austrum,
…Dextrorsum umbra cadens Boreæ spatiatur in hortis
…At dexter geminas pendentia sidera in Ursas
…Cum terit, Australes tegit umbra sinistra colonos.
Sed quorum regio spatio est subjecta quod inter
…quantem & Cancri Tropicum concluditur, illi

Non

Non secus ac reliqui, quibus est obliquior orbis
Astrigeri positus, bis tantum quolibet anno
Enumerant æquas tenebrarum & luminis horas,
Quod cyclum noctes quavis regione, diesque
Æquantem toties lampas Phœbeia tangat,
Labentem celeri pede donec compleat annum.
Augescunt luces, umbræ modo longius illis
Tempore, sed reliquo modo decrescentibus umbr
Perdurant spatium: luces à limine Capri
Augmentum capiunt, donec Sol aureus illis
Cancri in vestibulo longissima tempora donet.
Hinc ubi laxatas iterum deflexit habenas
Hirsutum Ægocerota petens, majoribus umbras
Extendit spatiis, luces brevioribus arctat:
Inprimis Capri dum vertat partibus axem,
Obruit Arctoas ubi nox amplissima terras.
Vtræque at spatio tanto majore trahuntur
Quam magis in cœlo polus Arcticus eminet alto.
Hi quoque suspiciunt media bis luce quotannis
Rectos verticibus radios immittere Phœbum.
Finge etenim spatiis æqualibus undique spiram,
Quæ fugiat Cancri Tropicum æquantemque diebus
Noctes, & recto capitum fastigia ductu
Transeat his Superi quos hac regione locarunt,
Sic effecta locis cum findat spira duobus
Zodiacum, hæc loca bis proles Hyperionis axe
Vecta suo tangit, statuitque in vertice currum,
Dum rapidis fugiens annus prætervolat alis.
Hinc duplex illis ætas emergit, & altum
Solstitium duplex: bis opaci corporis umbra
Vanescit penitus, nullaque in parte videtur.
Quin etiam geminas illic contingere brumas
Evincit ratio, cum Sol diversus ab illa
Fictitia spira, vel primis partibus errat
Multipedis Cancri, vel setigeri Capricorni;
In quibus eveniunt etiam duo Solstitia ima-

Figu

que duæ certant non æquo frigore brumæ.
e parit Cancer; facit hoc vicinia Cancri.
nius Ægoceros; nam longius ille receſſit.
quoque luciferum Cancer Junonius axem
ius extollit, minus alte corniger Hircus.
quoque cum Phœbus radiantis ſpicula flammæ
igit ex Auſtro, Boream vaga permeat umbra.
m rediens illinc ſuperato culmine cœli
Borea fulget, tepidos volat umbra per Auſtros,
dextrum mundi latus occupat, illa ſiniſtrum.
ſis autem, quibus Arctous ſic cardo levatur,
Cancri Tropicum videant in vertice ſummo
ere perpetuos ſua per veſtigia gyros,
rum, Phœbe, ſemel volucris dum labitur annus,
rediens primas Cancri velut hoſpes in oras,
perpendiculum radios demittis Olympo,
nullam denſo de corpore porrigis umbram.
nque volans Cancrum vicinaque ſigna peragras,
æſtas illis toto producitur anno,
hilarans inopem ſperata meſſe colonum.
ſemel in primis Cancer Sol ſiſtitur oris,
que iterum hirſuti fulgens in limine Capri.
nque Caprum viſit, quæque illi proxima ſigna,
abſumit hyems hominumque boumque labores,
quicquid ſudore madens collegerat æſtas.
nulla in mundum propenditur umbra ſiniſtrum,
ſummo cœli quia fornice retrahit axem
ribus, & in læva tantum modo parte vagatur.
Quas vero terras ſpatium tegit illud Olympi,
Cancri Tropicus quod terminat, Arcticus illas
calus, hæ nunquam cernunt in vertice Phœbum,
que adeo in madidos æther deflectitur Auſtros
quoties noſtrum fulgenti Cynthius orbe
rcurrit mundum, ſemper de corpore denſo
bilis umbra fluens adverſa in parte videtur.
itidem una æſtas exornat frugibus agros.

Vna

Non secus ac reliqui, quibus est obliquior orbis
Astrigeri positus, bis tantum quolibet anno
Enumerant æquas tenebrarum & luminis horas,
Quod cyclum noctes quavis regione, diesque
Æquantem toties lampas Phœbeia tangat,
Labentem celeri pede donec compleat annum.
Angescunt luces, umbræ modo longius illis
Tempore, sed reliquo modo decrescentibus umbr
Perdurant spatium: luces à limine Capri
Augmentum capiunt, donec Sol aureus illis
Cancri in vestibulo longissima tempora donet.
Hinc ubi laxatas iterum deflexit habenas
Hirsutum Ægocerota petens, majoribus umbras
Extendit spatiis, luces brevioribus arctat:
Inprimis Capri dum vertat partibus axem,
Obruit Arctoas ubi nox amplissima terras.
Vtræque at spatio tanto majore trahuntur
Quam magis in cœlo polus Arcticus eminet alto.
Hi quoque suspiciunt media bis luce quotannis
Rectos verticibus radios immittere Phœbum.
Finge etenim spatiis æqualibus undique spiram,
Quæ fugiat Cancri Tropicum æquantemque diebus
Noctes, & recto capitum fastigia ductu
Transeat his Superi quos hac regione locarunt,
Sic effecta locis cum findat spira duobus
Zodiacum, hæc loca bis proles Hyperionis axe
Vecta suo tangit, statuitque in vertice currum,
Dum rapidis fugiens annus prætervolat alis.
Hinc duplex illis æstas emergit, & altum
Solstitium duplex: bis opaci corporis umbra
Vanescit penitus, nullaque in parte videtur.
Quin etiam geminas illic contingere brumas
Evincit ratio, cum Sol diversus ab illa
Fictitia spira, vel primis partibus errat
Multipedis Cancri, vel setigeri Capricorni;
In quibus eveniunt etiam duo Solstitia ima-

que duæ certant non æquo frigore brumæ.
e parit Cancer; facit hoc vicinia Cancri.
nus Ægoceros; nam longius ille receſſit.
quoque luciferum Cancer Junonius axem
ius extollit, minus alte corniger Hircus.
quoque cum Phœbus radiantis ſpicula flammæ
git ex Auſtro, Boream vaga permeat umbra.
n rediens illinc ſuperato culmine cœli
Borea fulget, tepidos volat umbra per Auſtros,
dextrum mundi latus occupat, illa ſiniſtrum.
lis autem, quibus Arctous ſic cardo levatur,
Cancri Tropicum videant in vertice ſummo
ere perpetuos ſua per veſtigia gyros,
rum, Phœbe, ſemel volucris dum labitur annus,
ediens primas Cancri velut hoſpes in oras,
perpendiculum radios demittis Olympo,
nullam denſo de corpore porrigis umbram.
que volans Cancrum vicinaque ſigna peragras,
a æſtas illis toto producitur anno,
ilarans inopem ſperata meſſe colonum.
ſemel in primis Cancer Sol ſiſtitur oris,
que iterum hirſuti fulgens in limine Capri.
mque Caprum viſit, quæque illi proxima ſigna,
a abſumit hyems hominumque boumque labores,
quicquid ſudore madens collegerat æſtas.
nulla in mundum propenditur umbra ſiniſtrum,
ſummo cœli quia fornice retrahit axem
ebus, & in læva tantum modo parte vagatur.
Quas vero terras ſpatium tegit illud Olympi,
e Cancri Tropicus quod terminat, Arcticus illas
calus, hæ nunquam cernunt in vertice Phœbum,
que adeo in madidos æther deflectitur Auſtros
quoties noſtrum fulgenti Cynthius orbe
curris mundum, ſemper de corpore denſo
bilis umbra fluens adverſa in parte videtur.
itidem una æſtas exornat frugibus agros.

Vna

Una operit campos nivibus, ceu vellere bruma.
Æstatem Cancer, brumam Caper humidus affert.
Horum in principiis Solis bis tiftitur axis,
Per duodena means dum sydera circinat annum.
Hic locus, hæc patria est, quæ nos vitalibus auris
Edidit, hæc nobis vitæ instrumenta ministrat,
Et quicquid rerum varius desiderat usus.

Ast quibus Arctous regionibus imminet orbis,
Una coquit segetes æstas, bruma una fluentes
Stringit aquas: duplici Solis statione fruuntur.
Corpore de denso semper cadit umbra, nec unquam
Omnino nulla est. Communia gentibus ista
Finitimis: sed habent hæc propria, quæ modo dicam.
Arcticus, ut notum est, sic cyclus fingitur, ipso
Mundi ut stante polo circumducatur in orbem
Zodiaci vertex, illi qui proximus extat
Arctoa ex isto procedit spira rotam.
Ergo datum spira quibus est habitare sub illa,
Signiferi vertex semel omni luce movetur
Per capitis punctum, & cœli fastigia transit,
Quod dum fit, duodena gerit qui sydera circus
Junctus Horizonti est, & eadem sede tenetur.
Nomine sed citius, promoto cardine circi
E puncto capitis, sex signa levantur & orbe
Visuntur supero, totidem sua lumina condunt.
Parte sui nulla Cancri submergitur illic
Circulus: at contra semper latet æquore rectus
Brumalis Tropicus. Quare Titania lampas
Vestibulo è Cancri, radiorum spicula jactans,
Vicenas quatuorque diem producit in horas.
Cum vero Ægocerotis equos in limine flectit,
Obscuras horis totidem determinat umbras.

Quas autem terras hinc circulus Arcticus ambit,
Illinc ipse polus gemina notissimus Ursa
Claudit: iis Cancri tangentia sydera limen,
Ut nunquam æquoreæ tinguntur fluctibus undæ:

Sic q

quæ principio Capri vicinia jungit,
quoreæ nunquam surgunt è fluctibus undæ.
re igitur Phœbus, quæ nunquam labitur, errans
ntinua superas illustrat lampade terras:
si Zodiaci pars expers æquoris ampla est,
tangit senos, non æquat, maxima menses.
brevis, haud longo viginti & quattuor horas
superat spatio. Sic si pars æquore mersa
gna est, nox etiam spatio majore moratur;
brevis, haud multis itidem nox clauditur horis.
signa ex ordis tollit præposterus ordo,
ncitius Taurus Phryxi vectore, sed illo
surgunt citius Pisces, sed Piscibus Urna,
ta recta serie Ponto sua lumina mergunt.
ec vero adversa facie modo dicta tuentur
ra, ea inuersus condit sub fluctibus ordo.
spio enim labens Libram prævertit, & illa
ræam, Astrææ fidus cadit ante Leonem:
gitimo tamen hæc conscendunt ordine cælum.
Ast ipso Arctoo sub cardine circulus æquans
cas Horizontem sine vulnere tangit, & ejus
spitio fruitur, nec ab illo flectitur usquam.
ic sequitur, semper sex signa latere sub undis
usquam è conspicuo lucem mittentia cœlo,
totidem siccis extremi mœnia mundi
perno in gyrum flammis ambire meatu.
m Titan igitur per signa latentia currus
rigit ignitos, tenebris & nocte teguntur
rz illæ senos medio sine lumine menses.
cum supremum peragrat lustrantia mundum
gna, dies oritur nullis turbanda tenebris,
rea quàm bis ter reparavit cornua Phœbe,
u dies ergo, & nox una ibi terminat annum.
Percurri medii diversa habitacula mundi,
quid cuique solo contingat ab ætheris arce,
ndi, egressas circo, qui luminis horas

Æ quales

Æquales nocti facit ad polon Arcticon usque.
Sic licet à circo ti bi pergere, lector, eodem
Usque tuo, nostris dum cardo incognitus oris
Immineat capiti, & cœli se in vertice sistat.
Par utriusque viæ ratio est. Tu mentis acumen,
Judiciumque adhibe, nec secius omnia noscs,
Quam præsens oculis propius si admota videres.

GEORGII BUCHANANI SCOTI DE SPHÆRA LIB. V

MActe animi heroes sæclis meliori orti,
Qui primi ingenii nixi pernicibus
Perque leves vecti stellas, totque u bibus orbes
Implicitos, magni intrastis penet lia cœli.
Ausi ingens facinus, penitus penitusque repostas
Naturæ in latebris causas ratione sagaci
Detexistis: & in cœca caligine mersi,
Certa ostendistis terris vestigia veri.
Non cœca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lucri pallida tabes,
Sublimes fregere animos, quin invia rerum
Sentibus humanis mentis penetraret acumen,
Eque desim arcanis adytis, per sæcula longa
Astrorum eruere cassas interprete leges.
Ergo nec imperium vos formidabile lethi,
Nec quæ cuncta domant longis oblivia sæclis,
Sub latebrisque suis & cœca nocte coërcent.
Sed procul obscuri tenebris ab inertibus Orci,
Gloria sublimes illustri in luce reponet,
Præpetibusque vehet per postera secula pennis.

qui divitiis aut incubuere caducis,
ut Veneris facibus, cœcoque Cupidinis æstu
blati in terram divinæ semina mentis
erserunt, pecudum de more ignobilis otij
empora transmisere velut per somnia, sæclis
gnotique suis, ignorandique futuris.
Iamque ubi corporei labafacta est tabe veneni,
orpentemque bibit Lethæo è gurgite somnum
ens cognata polo, vel molli laxa remisit
rena voluptati, rebusque elata secundis
ramet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
emige jactatur fortunæ impulsa procellis,
ec videt, aut sperat placida statione quieta
imora, nec tutos à fluctu & flamine portus,
icta malis igitur, quicquid vel profuit olim,
el nocuit, putat esse Deum; si murmure cælum
crepat, elisus fulsit si nubibus ignis,
orde micans trepidat, consternaturque timore,
oricis occentus metuit, corvique volatum.
xigit has pœnas veræ ignorantia causæ,
ontemptusque Dei, & nimium sibi credulus error.
antaque se nubes animis offudit, ut, ingens
Quà fovet ingentem Nereus complexibus orbem,
ma superstitio miseras compleverit urbes:
osse deos cogi magicis parere susurris,
t Solem obduci tenebris, cantusque veneno
imonii plenæ vultum expallescere Lunæ.
ec victricis anus ne carmine tracta deorum
umina succumbant, cælumque invita relinquant,
ra crepant cunctis frustra auxiliaria terris.
Nec minor accessit pestis, scrutator Olympi
yrius taciti, cum Lunæ obscurior orbis
alluit, objectis aut Solis imago tenebris
bstraxit lucemque orbi, rebusque colorem:
ultitia vulgique, & credulitate sequaci
inat Astrologus, magna atque horrenda minatur,

Insa-

Insanamque tamen, populantemque oppida pestem
Et bella, & quicquid bellorum insania cladis
Invehit, humanis irataque numina rebus.
Quoque magis liceat grassari impune per omne
Flagitium, & laxos sceleri permittere frenos,
Asscribit cœlum sceleri, Regumque furores
Excusans fovet, atque insontibus imputat astris.
Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
Sed domini rerum, sed classe virisque potentes
Expavere duces defectum lumine Solem.
Pallentem tenebris Lunam, cœlique tumultu
Fata rati exitium trepidis portendere terris,
Demisere animos, consternatique fuerunt
Stultitiam clade ingenti patriæque ruina.
Is timor in Siculo Luna tabente profundo
Cecropias attrivit opes, educere classem
Dum pavet è portu non æquo numine ductor,
Victricem toties aciem, seque ipse, ratesque
Perdidit, & miseras hac clade afflixit Athenas,
Hæc eadem Emathium cœli ignorantia Persen
Perculit, hæc vano Paulum trepidare tumultu
Forte coegisset, si non solertia Galli
Fortibus Æneadum firmasset pectora dictis.
At tu commentis hominum cœlestia cogi
Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
Timoleon rerum occultas disquirere causas
Ne pigeat: cur Sol nitidum caligine vultum
Rarius obnubat: cur Luna recolligat ignes,
Nunc nova se carvans in cornua, nunc velut orbis
Dimidium fingens, sinuataque rursus utrinque
In faciem tumidam dorso consurgat iniquo:
Orbe dein pleno, fraternæque æmula flammæ
Æquali illustret divisum limite mundum.
Inde retro rediens totidem discrimina fingat,
Donec commissis curru cum fratris habenis,
Jam permensa Polum, parvum decircinet annum.

C

r etiam pleno cum tota recanduit orbe,
a repentinis expalleat ora tenebris;
c semper, nec tota etiam, persæpe sed una
te nitens pura, reliquam ferrugine tingit,
x redit ad sese, & defuncta labore coruscum
cis inoffensæ mortalibus exerit orbem.
Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
ctora qui solvisti, & clara in luce locasti,
gnus eras sæclis quem vivida fama futuris
crasset, meritumque polo statuisset honorem,
Cepheo, ut Cephei genero, natæque, torique
nsorti, atque aliis qui templa per aurea cœli
cte micant nitidis variati corpora stellis,
nos victuris potius committere chartis
rbaricum Xerxis fastum juvat, armaque diri
saris, & facta Emathii scelerata tyranni:
t bene promeritos de vita hominumque salute
egligimus Lethes tetra sub nocte jacentes,
on ita; nam nostræ si qua est fiducia Musæ,
ttora non Lelegum, non tantum Latmia noscent
a tuum nomen, sed quæ complectitur orbem
sque ad Pharrasiam Nereus circumsonus Arcton,
oce canent memores grata Endymiona minores:
ndymiona, suo quem Delia candida fratri
ætulit, invicta Veneris confixa sagitta,
llibus in Lelegum, qua Caria celsa profundo
minet Ægeo, pulchros dum flumina propter
scit agens tauros, juvenum pulcherrimus ipse,
ndymion teneris sensim imbibit ossibus ignem.
n illi Dryades, nec amantes prata Napææ
culsere animum, quamquam per prata Napęę
pe agerent choreas, nudatę crura, pedesque,
chiaque, & flavam per lactea colla refusę
sariem; quanquam Dryades sub fronde latentes
pe recedentem sequerentur, sæpe sequentem
fugerent visę, & cuperent fugiendo videri.

Unius

Unius in Lunæ vultu sic vultibus hærens
Spectat inexpleto fugientem lumine, spectat
Mane recedentem, & tacito sua gaudia voto
Nutrit, vota ausus nondum committere verbis.
Ut furor increvit, majorque insania morbi
Expressit veras flagranti è pectore voces,
Sæpe super Latmi frondosa cacumina pernox
Spectabatque Deam, spectansque fovebat amorem,
Et gemitu & vanis tundebat saxa querelis.
O nemora, ô fontes, & amictæ frondibus umbræ,
Antraque sævarum latebris horrenda ferarum,
Si qua latet radix aut graminis herba salubris,
Quæ levet insanos, vel tollat pectoris æstus,
Ferte salutiferum vestro medicamen alumno.
Sed neque surda meis flectuntur saxa querelis,
Nec nemora, & fontes: & nostro dea sola dolori
Auxilium tu ferre potes, dea cujus ab ore
Herba bibit sitiens rores, mare gestit, & æther
Rider, & amissa solarut damna diei.
Sed quid ego hæc demens? aut quo tam prospera
Fata meis? decus ætheriæ regina choreæ
Præferat ut cœlo terras, & sole relicto
Gaudeat ut pecoris duro placuisse magistro.
Quin morere infelix, neu credulitate dolorem
Falle tuum frustra, neu spe te decipe vana.
Vna tuum mors est quæ solvere possit amorem.
Hæc juvenis per saxa & in hospita culmina Latmi,
Et nemora & solis solus deflebat in antris,
Dum sopor invictos oculos & torpor in artus
Infusus lassum in viridi prosterneret herba.
Sed nec amor divam, nec segnior ignis edaci
Carpebat cura, nitidi de culmine cœli
Spectantem tenera teneri decus oris in herba,
Neglectamque comam per lactea colla, recentes
Colla nives, flavumque comam quæ vinceret aurum
Et nisi, cernentem ne falleret omnia fratrem,

Et ti

Et timor & pudor obstaret, dilapsa per auras
Isset in amplexus, sed nec timor & pudor ægrum
Ire fregêre animum, fratrem quin objice nubis
Falleret, oppositæque latens telluris in umbra,
Et cum vicina projecta jaceret in herba,
Et leviter roseo libaret ab ore modesta
Oscula, vota metusque & spes alternat amorque
Dum vult, dum non vult somnos turbare, cupitque
Deprendi, & metuit, nescit roget anne rogetur:
Certa rogare licet, mallet tamen ipsa rogari.
Sponte sopor lentos pueri patefecit ocellos.
Ut pudor ex illo victus concessit amori,
Non contenta polo terras præferre, per auras
Sustulit, inque sua juveni super æthera biga
Sublato, non nota homini penetralia regni
Ipsa sui spectare dedit, monuitque propinquis
Proderet ut populis, fingentes vana Sophistas
Argueret, quique astra putant Titania glebas
Nuitas, lapidesve, scaphasve, rotæve figura
Ardendo è media flammas apside vomentes:
Aut arva aëreis populis habitata, & ab igne
Conceptum nostro vitreo sub corpore lumen
Condentes, hæc Car in Latmia pascua cœlo
Additus Endymion late vicina per arva
Diffudit Lelegum, & flammis infesta Chimeræ
Pascua flaventis Lyciæ, rivisque superbam
Æoniam auriferis, mitique umbrosa Lyæo
Culta Phrygum, & molles ad durum littus Ionas,
Inde per Ægæos accepit Achaia fluctus
Transmissum studium astrorum: vix sera togatæ
Cura fuit genti cœli deprendere motus,
Et secreta deûm Ausonias vulgare per urbes.
Primus enim Gallus mites cum Pallade Musas
Castra sequi docuit, durum & mollire Gradivum,
Et jura OEnotriis cœlestia prodidit oris.
Jam cum jam castris Macedûm collata Latina

Castra minarentur, pugnæ & spes certa propinquæ
Hinc atque hinc tumidas animorum accenderet iras,
Lunaque jam toto prope cœlo fratris ab ore
Dissita sanguineum ventura nocte ruborem
In vultus fusura foret, ne visa repente
Res inopina rudes quateret terrore cohortes
Insolito, his Gallus firmavit pectora dictis.
Romulidæ magni quorum victoria pene
Imperii fines terris æquavit ab astris,
Accipite hæc, memoresque animis mea figite dicta.
Mox ubi tellurem nox atra involverit umbra,
Luna repente suum si condet turbida vultum,
(Condet enim vultum) ne vos timor uret inanis
Ceu cladem insolitis indicant numina monstris:
Namque parens mundi cum prima exordia rerum
Fingeret, æternis sic nexuit omnia causis,
Quæque suum immota servent ut lege tenorem.
Ut tenebræ luces: ut lux alterna tenebras
Excipiat cæcas, ut nunc se liquidus aër
Denseat in nubes, pluvios modo solvat in imbres,
Nunc rutilet flammis, nunc grandine verberet Alpes,
Hæc quia quotidie fieri aut plerumque videmus,
Afficiunt nulla trepidas formidine mentes.
At si deficiens contraxit Luna ruborem,
Solve tenebrosis placidum caput abdidit umbris:
Icta repentino saliunt præcordia motu.
Ora metu pallent, linguam sua verba relinquunt:
Cum tamen hæc miranda minus sint fulguris igne,
Et cœlestis aquæ & lapidosi grandinis imbre,
Ut quæ non vicibusque statis, aut ordine certo
Missa fluunt: contra Solis Lunæque labores
Lex æterna & naturæ invariabilis ordo
Alligat, èque suis promtum est, prædicere causis,
Cur; quibus in terris, quoties, quo tempore pos-
Astra suos, sumantque iterum Titania vultus,
Ac ne forte alicui falsas affingere causas

Crel-

Credat, & in rebus procul à tellure remotis
Ludere, quod crassos fugiant cœlestia sensus,
Cernite, quæ manibus tractari pene oculisque
Conspicienda patet, naturam mobilis umbræ.
Omne quod officiet luci objectuque tenebras
Efficiet, corpus vel par fateare necesse est,
Vel minus. aut majus lucentis corpore massæ
Si modus ambobus par est æqualis utrique
Umbra fluit teretem fingens sine fine columnam.
Sin angusta magis lux se breviore coarctet
Circuitu, tenui incipiens à cuspide crescit
Latior umbra, & quàm magis à fulgore recedit,
Tam magis in latum spatiosas porrigit alas.
At si forte minor mensura in corpore denso est
Quàm quod luce nitet, denso cum corpore primum
Par modus est umbræ; dein se in brevioribus arctans
Concludit spatiis, & cuspide finit acuta.
Nunc oculos animi ad cœlestia templa referte,
Quàque licet rebus conferte æterna caducis;
Namque minor magno cum tellus corpore Phœbi
Tota sit, angustum in teretis mucronis acumen
Umbra fugit, specie & sensim tenuata rotunda
Parva sui circumscribit pomœria regni.
Nam clypeus Phœbi jaciens de corpore magno
Spicula, nec numero nec fine coërcita certo,
Involvit terram radiis latera ardua cingens,
Et sensim in teretem cogunt coalescere conum
Nigrantes tenebras umbræ telluris opacæ,
Finibus & noctem angustis sic undique claudunt,
Ut nec Atlantiadem tangant fastigia summa
Umbrarum; & vacuis late palantia campis
Ætheris astra, suo variant quæ lumine mundum,
Et nunquam vigili cœli è statione recedunt.
Ergo ubi Sol toto terræque marisque diremptus
Abscedit spatio, & nostrum nox occupat orbem:
Tum si Luna micans puro nitidissima cœlo,

Ambrosiamque comam, & divinæ frontis honorem
Protulerit gaudente polo: nigrantibus umbris
Occurrens tenebris sese induit, oris honorem
Et nitidum ingrata ferrugine purpurat orbem,
Paulatim in pulchram faciem serpente veneno.
Deinde ubi sese orbem virus diffudit in omnem,
Vnde rubor primum cœpit subrepere, primum
Incipit exiguæ scintilla accendere flammæ,
Atque iterum puro totum caput induit auro.
Namque globus Lunæ, qui tot mutatur in ora,
Lucis egens propriæ languet, nisi lumine cassam
Accendat molem adversam fax ignea Phœbi,
Et velut in vitream radiorum spicula massam
Inserat, obscuramque abigat caliginis umbram.
Ergo ubi se propius Phœbeo admoverit igni
Delia, pars suprema oculis impervia nostris
Tota nitet, tota est fraternæ obnoxia flammæ.
Proxima pars languet, dein quo magis illa recedit
Fratris ab amplexu magis & magis ignea nobis
Se retegit facies, donec jam solvere currus
Cum parat, & vitream subiturus Nereos aulam
Phœbus agat lassos per iter declive jugales,
Et contra ignicomans Phœbe se tollat ab Indo
Littore tota nitens, tota auro insignis, & ore
Tota suum referens & puro lumine fratrem.
Tum vero adversi Solis referitur ab ictu,
Et lumen trahit illa oculis pars obvia nostris.
Qualiter ad solem vitrei si corporis orbem
Volveris assidue, tremulæ pars altera lucis
Icta nitet radiis, & puro accenditur igni,
Altera lucis inops pallet nigrantibus umbris:
Aspice quam primum complexu libera fratris
Vespere Luna redit, vel cum se mane recenti
Perfudit liquidis Nabathæa Doridos undis,
Et tenuem tenui cornu falcatur in arcum.
Tum si perspicui facies innubila cœli.

Admisit-

Admisitque oculos, & se dedit illa videndam,
Quæ propior Phœbo est pars, aurea lumine puro
Splendet, & exiguo meditatur cornua flexu:
Altera languet hebes, liventi pallida gyro
Area lucis inops, speculi seu vitreus umbo
Cum nequit adversi radios admittere Phœbi.
At ea cum facies Lunæ sit lumine cassæ,
Nosse, reor, promptum est, cur Sol ferrugine vultus
Induat, & subita condat sua lumina nocte;
Nam cum Luna silens flectit per inane jugales,
Inferior nitidum si forte subiverit orbem
Solis, & in terram radiorum intenta refregit
Spicula, subjecta compacti corporis umbra
Inluit obscuras subita caligine terras.
Nocte repentina oppressæ volucresque feræque
Attonitæ fugere, stupor quatit insscia veri
Corda, quod æternis credant damnata tenebris
Sæcula, se scelerum meritas expendere pœnas,
Inque chaos rupto confundi fœdere mundum,
Donec ab oppositu lampas Phœbea sororis
Libera, claravit jucundo lumine campos.
Et terram tenebris, homines formidine solvit,
Causa diu latuit, facti admiratio mansit,
Inde superstitio crevit, se in pectora vulgi
Paulatim insinuans & credula corda fatigans:
Sive deos non ausa suos deprendere fama
In coitu, atque arcana poli spectando profanos
Conscelerare oculos ceu caligantia nemo
Lumina mortalis poterat contendere contra
Luminis æterni fontem, & jubar igne coruscum:
Quod spectantum hebetes radiorum cuspide visus
Arceat, & tenebris temeraria lumina plectat.
Hic aliquis veri studio flagrantior, & cui
Vivida vis animi spem consiliumque fovebat,
Cum jubar igniferum radiis fulgoris acutis
Lumina rejiceret spectantum, seque tuendam

Visibus humanis cœlestis flamma negaret,
Forte oculos hebetet liquidam dejectus intundam,
Deprendit secreta poli, Lunæque nigrantis
Umbram, animadvertit tenebras prætexere Phœbo,
Et sibi suppositæ tenebras inducere terræ,
Hoc aliis deinde atque aliis mirantibus, alter
Punxit acu penetrans non uno vulnere chartam,
Admisitque diem per multa foramina fractum,
Oraque velatus male parva vidit in umbra,
Quid faceret magnam terris mirantibus umbram.
Multiforique aliis radios dedit area cribri
Cernere, citra ullam diviso lumine noxam.
Persea sic olim clypei fulgentis in orbe
Fama est saxificæ faciem vidisse Medusæ.
Sic in multifidos diviso gurgite rivos
Se minor Euphrates, nec jam pontisque vadique
Impatiens tumidusve hosti Babylona superbam
Prodidit, & domito induxit juga Persica collo.

Illud in his rebus forsan mirabere, fulgens
Lumine Luna notho, cum Phœbi subdita flammas
Secludat terris, cum Lunam terra vicissim
Se Phœbo objiciens spoliet fulgore corusco:
Cur quoties Phœbe cursum permensa peracto
Mense redit, properans radiis Hyperione cincto
Jungere complexus, non semper mœret ademptum
Terra diem quærens, nec opinis victa tenebris?
Deinde minutatim cum Luna recolligit orbem,
Occiduique oriens cernit vestigia Phœbi,
Cur non interjectus eis tum corpore denso
Terrai globus obscura nos ambiat umbra,
Et subita cogat sub nube rubescere Lunam?

Hic quoque cum vulgo ne te rationis egentem
Devius error agat transversum à limite recto,
Mente memor reputa, quæ Solis diximus ante
De cursu obliquo, Lunæque erratilis orbe.
Esse quidem medio in spatio, quæ linea signet

Signi-

Signiferum, Graji fecere Ecliptica nomen,
Sub qua perpetuo per signa obliqua rotatu
Delius in sese redeuntem circinat annum.
At non Luna suos agit hoc moderamine currus,
Sed modo torrentis Cancri ferit ardua spiram,
Interdum tepidos humilis declinat ad Austros,
Nunc medio secat orbe viam, perque aurea signa
Nusquam flexa legit rosei vestigia Phœbi.
Hæc igitur quoties Ecliptica linea centrum
Per medium penetrans Titania dividit astra,
Si subiit Phœbum Lunæ pallentis imago,
Tellurem obscura late caligine vestit,
Nec totam tamen, atra etenim Titanidos umbra
Paulatim Solis radiis arctata rotundam
Cogitur in faciem, & mucronem fingit acutum.
At si subjectam dirimens Ecliptica Lunam
Fecit inæquales diviso in corpore partes,
Tum quota pars Lunæ Solis subtenditur orbi,
Pars ferruginea latitat tota Solis in umbra.
Quod si signiferi cycli extremas legat oras
Delia rorifero peragrans confinia curru
Vel Cancri æstivi vel brumalis Capricorni,
Clarus abit Phœbus, nullique obnoxius umbræ
Illustrat lætas jucundo lumine terras.
Nec si plena volet toto nitidissima cœlo
Delia, terrarum subita pallescit ab umbra.
Scilicet has rerum genitor, cum fingeret orbem,
Fluxaque perpetuo vinciret sæcula nexu,
Esse vices jussit: nam cum secessit ab ima
Exclusus tellure polus, nox alta tenebris
Cuncta suis condens vacuo regnabat in orbe.
At postquam emicuit nitido jubar igne coruscum
Solis, & obscurum jucundo lumine mundum
Claravit, nox impatiens attollere vultus
Adversum auratis radiis Hyperiona cinctum.
Fugit in extremas trepido pede concita terras,

Seu pudor in causa est, & rapti injuria regni,
Sive timor, mœsta ex illo se condit in umbra
Terrarum, & quamvis spatiis pater optimus æquis
Temporis obscura lumen secrevit ab umbra
Livor adhuc stimulis animos discordibus urget,
Bella ciens, prædæque inhians, nec limite certo
Contentus vanas exercet inaniter iras.
Nam cum Phœbus equis cœlum velocibus ambit,
Ne pereat celeri radiorum cuspide fixa
Umbra fugax paribus cœlum collustrat habenis,
Cujus ab igniferis telis protecta tuetur
Regna, tenebrarumque & sceptrum noctis opacæ.
Id licet angustis hinc atque hinc finibus arcet
Imperium Phœbus, partem & sibi menstrua Lunæ
Vendicet ambitio, & fulgentia sidera certis
Incursent vicibus, tenuemque è paupere regno
Prædam aveant, non illa sui tamen immemor (etsi
Imbellem frænet populum pigrosque sopores,
Et somnos pingues, & sollicitantia mentes
Somnia vana leves, requiemque laboris iniqui
Pondere defessam, & fures nil fortiter ausos,
Et magis insidias occulta fraude timendas)
Non oblita sui tamen, aut prece supplice terram
Sollicitat matrem, cognataque flumina, densas
Ut Soli objiciant nebulas, & spicula frangant
Ignea, sideribus tenebris ut lumen opacis
Eripiant, regerantque acceptos nubibus imbres.
At cum summa tenet Phœbus fastigia cœli
Signiferi nitidum peragrans altissimus orbem,
Illa movet tardos lento molimine gressus,
Inque suis latebris venientem abscondita Lunam
Occupat, interdum cum Sol propioribus urget
Tellurem radiis, properantem ad littora Calpes
Assequitur, tenebrisque involvit, & oris honorem,
Qui mare, qui terras, qui cœli cœrula templa
Exhilarat, furvæ caligine noctis opacat.

Nec satis

Nec satis ulta suum crudelis diva dolorem
Se putat hac pœna, solem quoque pellere regno
Nititur, & quoties trans Ægocerota remotos
Invisit populos formosi Hyperionis axis,
Solvit & astrictas glaciali compede lymphas,
Liberat & nivibus montes, nemorumque comanti
Brachia fronde novat, convestit gramine campos,
Umbra super Tanaim Riphæaque culmina biga
Invehitur furva, & populus quos Arcticus ambit
Circulus, in tenebris claudit, faciemque serenam
Obscurat cœli, & longa sub nocte recondit.

Supplementum libri quinti Sphæræ Georgii Buchanani, Autore Joh. Pinciero, medico.

CUm vero armatas flammis ac luce quadrigas
Sol vehit in Borean, genteſque invisit utrique
Vicinas Ursæ glacie nivibusque rigentes,
Australinas nox atra plagas petit, atque Canopo
Ulteriora tegit tenebris nigrantibus arva.
Quin nisi forte sophos ratio specioſa fefellit,
Umbrai genitrix natæ miserata dolorem,
Continuamque fugam, Solique irata superbo,
Exhalat spissos gravido de viscere fumos.
Cogitque in nubes, quarum regionibus illis,
Quas natura polis mundi subjecit, utrinque
Tanta est crassities, tam denso corpore massa,
Ut Phœbi radios, nihili ceu tela, retundant,
Lucem excludentes eludenteſque calorem.
Ergo illis atræ tenebræ dominantur in oris
Perpetuo, & quamvis lucem præsentia Solis
Afferat, impediunt nubes, aditumque recusant.
Sed quorsum me sermo rapit? Vos illa Quirites,
Figite pectoribus memores ante omnia, Luna
Lumine subtracto (præsens ita postulat usus)
Cur nitidos tingat picea ferrugine vultus,
Cumque laborantem ventura nocte tenebris

Cernetis Lunam, ne desponde te viriles
Sed firmate animos: nihil hîc præsaga futuri
Portendit natura mali, timor omnis in hostes
Ille ruat nostros, & fortia pectora frangat.
At vos macte animis veterum de more Quiritum
Intrepida pugnate manu; Macedûmque cohortes
Et premite, & pressas ultro citroque fugate.
Haud dubiam vobis promittunt numina palmam.
Dixerat hæc Gallus, pressoque obmutuit ore.
Ipsa fidem clades Macedûm firmavit. Ab illo
Tempore Romulidæ nulla formidine fractis
Spectavere animis Lunæ Solisque labores.

FINIS.

EURIPIDIS

Poëtæ Tragici

MEDEA,

GEORGIO BUCHANANO SCOTO

INTERPRETE.

Ad Illustrissimum Principem

IOANNEM à LUCEMBURGO, IVERIACI ABBATEM GEORGII BUCHANANI

PRÆFATIO.

NON dubito pleroſque futuros, Princeps clariſſime, qui ſtatim ubi hac in manus ſumpſerint, meam admirentur impudentiam, vel potius temeritatem, quod in tanto bonorum ingeniorum proventu, id ego potiſſimum ſim auſus aggredi, quod aliorum vel pudor refugerat, vel reformidarat audacia, atque Euripidis vertendo manum admoliri non pertimuerim: præſertim quum non ignorarem hanc à pleriſque rem prius tentatam, quos Eraſmo ita ſucceſſiſſe, ut juxta ab incepto me deterrere debuerit illorum caſus, atque hujus felicitas: qui præterquam quod eadem rem venerat tot bonarum artium præſidio inſtructus, etiam ſiqua erat in hac parte novitatis gratia, eam præcupaverat. Accedit & illud, quod præter ſummam in choris obſcuritatem (qua huic ſcriptori adeo familaris eſt ut eam de induſtria ſectatus eſſe videatur) hac ipſa quondam fabula ab Ennio prius verſa fuerat, cujus non pauci verſus adhuc in veterum commentariis paſſim leguntur: quorum comparatio his noſtris, alioqui obſcuris, plurimum ſua luce officere poſſet. Ego vero, tantum abeſt ut his a ſcribendo rebus fuerim deterritus, ut in utriuſque fortunæ qualemcunque eventum non mediocre præſidium hinc fore jam animo præceperim, atque mihi ipſe quodammodo ſpoponderim. Nam tametſi plauſum a ſtudioſorum theatro hac fabula non accipiat: ſi utcunque tamen ſteterit, nec ignominioſe explodatur, nunquam æque moleſte feram, Ennii atque Eraſmi autoritate mihi tenebras effundi, quàm me poſt tam præclara nomina qualemcunque ſaltem locum tenuiſſe. Hoc vero quicquid eſt operæ, tibi, Princeps clariſſime, potiſſimum cen-

suimus dicendum, non modo ut grati saltem animi professione tuam erga me summam testarer humanitatem, aut vestra familia nobilissima splendore contra calumniantium invidiam præsidium mihi peterem, sed ut meliori spe reliquorum doctorum suffragiis me committerem, si tui judicii prærogativa subnixus essem, qui quum in omni disciplinarum genere principatum teneas, ac in hoc p ētica studio singulari quadam felicitate verseris, soles tamen (ut inquit ille) meas esse aliquid putare nugas.

ARGUMENTUM.

JAson Medea comite Corinthum profectus cum Glauca Creontis Corinthiorum regis filia nuptias paciscitur. Medea vero indicto à Creonte exilio, unius diei moram exorat. Idque beneficium ut remuneraretur, dono per filios ad Glaucam mittit vestem & coronam auream, quibus illa induta exstinguitur, Creon quoque filiæ adhærens perit. Medea quum suos interfecisset liberos, currum quem à Sole acceperat, alatis draconibus junctum conscendit, atque Athenas profugit. Ibique Ægeo Pandionis filio nubit. Pherecydes autem & Simonides ajunt, Jasonem à Medea recoctum, juvenem denuo factum. De patre vero ejus Æsone, is qui de Argonautarum reditu scripsit, ita inquit:

Atque iterum blanda fecit revirere juventa,
Æsona, subtili distringens arte senectam,
Plurima quum labris coxisset pharmaca in aureis.

Æschylus in fabula quæ Nutrices Bacchi inscribitur, ait Bacchi nutrices earumque viros, juvenes ab ea denuo factos. Staphylus autem inquit, Jasonem quodammodo à Medea peremptum. Nam quum ejus suasu sub Argus puppe obdormiret, navisque jamjam vetustate solveretur, ruina puppis oppressus periit.

Aliter per Aristophanem Grammaticum.

Medea

dea odio adversus Jasonem concepto propter nuptias
ncæ, Creontis filiæ, Glaucam, Creonta, ac suos
am liberos interemit: relictoque Jasone, Ægeo nup-
. Fabula Corinthi fingitur agi. Chorus è mulieri-
us Corinthiis. Docuit eam Pythodoro prætore circi-
octogesimam septimam Olympiadem.

PERSONÆ.

NUTRIX *Medeæ.*
PÆDAGOGUS.
MEDEA.
CHORUS *mulierum Corinthiarum.*
CREON, *Rex.*
JASON.
ÆGEUS, *Rex Athenienſium.*
NUNTIUS.
FILII *Medeæ.*

EURIPIDIS

Poëtæ Tragici

MEDEA,

GEORGIO BUCHANANO SCOTO

INTERPRETE.

NVTRIX.

Tinã Pelasgis littus Argo ad Colchis
Non transvolasset Cyaneas Symplegad
Nec strata saltu pinus olim Pelio
Occidisset: acta nec virorum fortium
Dextris, tulisset arietis spolium aure
Pelia imperante: non hera excelsam m
Medea Iolcon appulisset, Jasoni
Amore sævo pectus ægrum saucia:
Autor puellis nec trucidandi patrem
Peliam, Corinthi degeret cum liberis,
Viroque, gentis cujus exul incolit
Solum, favorem demereri sedula,
Et ipsa ubique morem Iasoni gerens:
Felicitatem quam supremam existimo,
Concors marito mulier ubi degit suo.
Nunc odia fervent, dissident charissimi,
Nuper, suorum liberorum proditor
Hæræque Iason, nuptiis regalibus
Fruitur, tyranni filiam Corinthii
Creontis arcto conjugem amplexu fovens,
At misera miseris habita ludibrio modis
Medea, pactam clamat infelix fidem,
Pignusque fidei dexteram invocat datæ:
Testesque pacti conscios facit deos,
Non ita merenti quam rependat gratiam
Fallax Iason: inedia se macerans
Jacet, doloris magnitudine obruta,

mine perenni lacrymarum liquitur,
quo mariti sensit in se injuriam,
mota vultus, mœsta terræ lumina
git: procellæ similis, aut scopulo, abmit
dis amicorum auribus solamina:
si quod subinde colla flectens candida,
creta secum expostulat, deflens patrem,
triam, penates patrios quos prodidit,
rum sequuta, cui modo contemnitur.
miseræ tandem jam suis didicit malis
quàm sit paternum suave non linquere solum.
fensa natos odit, aspectu frui
non gaudet. Illud vereor ut ne quid novi
cogitet. NAM quum patitur injuriam
lacus animus haud facile sibi temperat.
Hanc novi ego probe: trepidaque exanimor metu
Ne ferrum acutum condat in præcordia,
Ingressa furtim tectum ubi torus sternitur;
Aut ne maritum perimat ac sponsam simul.
Dein majus ipsa subeat infortunium.
Metuenda sane est, nec facile victoriam
Refert, in illam siquis odia exerceat.
At cursu omisso jam reversi liberi,
Non mente volvunt matris infaustæ mala.
PUERILIS animus gravibus haud curis patet.
PÆD. Antiquum herilis familiæ peculium,
Quid sola stabas conquerens propter fores?
Abs te relinqui sola, Medea ut ferat?
NUT. Senex minister liberorum Iasonis
MANCIPIA frugi, siquid eveneritheris,
Æque dolere suo decet ut incommodo.
Vis me doloris eo redegit, ut solo
Cœloque cogar evomere dominæ mala.
PÆD. Quid? misera nondum luctui statuit modum?
NUT. A fine tantum luctus, ô bone vir, abest,
Ubi hæc doloris sola sint primordia.

PÆD.

PÆD. O stulta (siquidem sic decet de heris loqui)
Ut nil malorum comperit recentium!
NUT. Quid istud est? ne pigeat effari senex.
PÆD. Nil, extulisse me priora pœnitet.
NUT. Amabo, me conservus haud celaveris.
Nam si necesse est, spondeo silentium.
PÆD. Sacras ad undas abeo Pyrenes, ubi
Sedere soliti sunt ad aleam senes.
Colloquia dum clam capto secreta, audio
Exigere pueros, ut Corintho cogiter
Cum matre, regni sceptra qui hic tenet Creon:
Verusne rumor hic sit, haud certo scio.
Falsum esse mallem: ac falsus ut sit comprecor.
NUT. Et hæc Jason liberis fieri sinet,
Iratus etsi dissidet cum conjuge.
PÆD. Affinitati vetus amor cedit novæ:
Nec huic amicus perstat ille familiæ.
NUT. Perimus igitur, si malum accedit malo,
Novum vetusto, donec exhaustum hoc erit.
PÆD. At tu quiesce, & comprime hæc silentio,
Nam tempus haud dum est, hoc heræ ut fiat palam.
NVT. Audite pueri, qualis in vos sit parens.
Perire nolim, dominus est enim meus:
Verum erga amicos perfidus deprenditur.
PÆD. Publica querela est ista, jamdudum ipsa scit
SIBI malle cunctos esse bene quam proximo:
Hunc jure, at alium commodo adductum suo.
Si charitati liberûm sponsam pater
Præfert Iason, nil facit certe novi.
NVT. Intro ite pueri, cuncta succedent bene,
At tu seorsum hos contine quantum potes,
Neve ad parentem propius accedere sinas.
Ira frementem nuper, oculis flammeis
Vidi minantem nescio quid istis: neque
Imponet iræ frena, donec quempiam
Feriat, in hostes potius utinam hunc impetum

Fu-

Fortuna, amicis incolumibus, transferat.
MED. Infelix ego, miseris curis
Confecta, hei mihi quomodo perii!
NUT. Hoc, hoc ipsum est, chari pueri,
Æstuat ira animus genitricis.
Turget bilis, properate cito,
Tecta subite;
Neve accedite limina propius,
Neve adieritis, sed vitate
Animumque ferum, ac triste ingenium
Mentis præcipitis, jamjam ite,
Retro abscedite celeri passu.
Nam luctus dubio procul olim
Nubes surgens subito ardebit
Majore furore; ac patrabit
Aliquid mentis vis infrenis,
Et serie stimulata malorum.
MED. Heu, heu, toleravi misera, tole-
ravi mala magnis deflenda
Luctibus. O nati scelerati
Vos male perdat miseranda parens
Cum patre, ac tota domus pereat.
NVT. Me miseram, cur natos patris
Peccato adscribis? cur illos
Odisti? hei mihi pueri misere
Metuo ne quid secus eveniat.
GRAVIS est regum fastus, & iræ
Minium memoris, qui dare leges
Sunt soliti aliis, lege soluti
Ipsi, judice me libertas
Par, & vitæ æquatio præstat,
Sequo assuescere legibus æquis.
Si non regifico splendore, at
Tuto consenuisse licebit.
Nam popularius æqui juris
Primum est nomen, & experiundo &

Usu longe præstabilius.
AT sublimia nunquam stabili
Perstant homini fixa pede diu, ac
Si quando sors læva intonuit,
Hoc ex fonte innumeræ luctus
Undæ in splendida tecta redundant.
CHO. Vocem audivi. audivi planctum
Miseræ Colchidos, animi nondum
Æstus composuit, fare age anus,
In vestibulo stans audivi
Intra atria clamorem, haud lætor
Vestræ, mulier, luctu domus,
Ac mihi minime grata geruntur.
NUT. Domus heu periit.
Deserta omnia, detinet illum
Aula tyranni, ac contabescit
Luctu in thalamis hera, amicorum
Nullo mollita animum hortatu,
MED. Heu, heu, ruat in caput hoc miserum
Fulmen ab æthere, quis mihi supereſt
Dehinc vitæ usus, vivere ut optem?
Eheu longis tristem curis
Parcæ miseram abrumpite vitam.
CHO. Audisti ô Jupiter, ô tellus,
O lux, quam vocem misera edat
Mulier? quod tandem immoderatum
Thalami desiderium cogit,
Stulra, accelerare horam fati?
Illud ne expete: quod si conjux
Connubio tuus alio fruitur,
Id ne improperes illi crimen.
Hanc tibi judex Juppiter æquus
Dirimet litem, ne te afflictes
Socium lugendo tori.
MED. O magna Themi atque Artemi sancta,
Cernitis impius in me conjux

Qui

ale patrarit facinus, sancto
ni jurejurando adstrictus?
em cum sponsa utinam simul ipsis
dibus oppressos conspiciam,
i immeritam læsere priores.
pater, ô patria à me inhoneste
rnnano deserta peremptò.
UT. Quos vocet audis, quos imploret?
emin augustam, cum Jove præses
i creditur esse sacramenti,
ec cohibere hera poterit facile
ctoris æstus,
HO. Qui fiet prodeat ut coram?
uribus ut sermonis nostri
ocem hauriat, ut, si pote fieri,
eres animi lenïat iras,
violentum ingenium ponat?
VT. Haud quaquam sedulitas nostra
eerit amicis.
HO. At abi mea tu, dominamque foras
duc atque alloquere, heus propera,
Ne designet quicquam asperius
los adversum, quos habet intus:
Gliscit enim vis sæva doloris.
VT. Effecta hæc dabo. Sed metuo ut heræ
Persuadere queam; ista labori
Gratia vestro à me referetur:
Etsi fœtæ more leænæ
Luminis acies flammea servis
Triste minetur, siquis propius
Vt compellet, tentet adire.
NIL peccarit, veterum læva ac
Præpostera qui vocet ingenia,
Qui cantus ad sacra deorum,
Ad convivia festasque epulas
Instituêre, illecebras gratas

Auri-

Auribus: at suaviloquum carmen
Nemo invenit quo sedaret
Tristes animi curas, unde
Mortes plurimaque mala erumpunt
Eversura domos, verum istis
Cantu medicari utilius erat.
Ad lautas epulas quid frustra
Ilia tendunt, copiâ ubi dapis
Præsente animum lætitia explet?
CHO. Mœsti luctus gemitus nostras
Perculit aures, clamat misera.
Illa, quam dolor edere cogit,
Voce malum compellans sponsum
Veteris desertorem thalami.
Læsa Themin Jove natam implorat,
Arbitram jurisjurandi,
Quæ illexit miseram ad solum Achivûm
Per mare sævum, Scythiæ adversum.
Per ponti immensi spumantes
Cano sale fauces angustas.
MED. Egressa tecto sum, Corinthiæ nurus,
De me querendi ne sit ulli occasio,
Plerosque novi, quod seorsim degerent,
Habitos superbos: hos frequens præsentia
Fecit molestos, alius ingressus viam
Vitæ quietæ, ignaviæ subit notam.
Quia judicandi certa veritas abest
Oculis ab hominum, qui priusquam pectoris
Norint recessus intimos, visos modo
Odere, nullis provocati injuriis,
Ergo urbis hospes moribus se accommodet,
Nec laudo civem contumax qui civibus,
Asperque agresti degit insolentia.
At enim inopinum hoc quod mihi evenit malum,
Vitam abstulit vivæ, pereo, vitæ exui
Jamdudum amorem, amore mortis percita.

In qui

quo repoſita cuncta habebam: peſſimus
ane virorum me reliquit vir meus,
IHIL Miſerius fœminis, terra, omnium
zcunque vivunt menteque vigent, edidit.
inum neceſſe eſt opibus immenſis virum
nere, ſuique accipere dominum corporis,
ccedit aliud huic malo gravius malum,
quo periclum maximum, frugi vir, an
equam: mulieri repudium infame eſt, neque
ooſſe maritum jus recuſandi eſt ſuum.
jura moreſque venientem opus eſt novos
ane ariolari: quippe quæ haud didicit domi
uali marito ſerviendum ſibi foret.
iſta recte cuncta quum curaveris,
degat unà ſponte vir patiens jugi,
eata vita eſt: ſin ſecus, præſtat mori.
Domeſticorum ſiquis offendat virum,
oras profectus ſedat ægritudinem,
taris amicis junctus aut æqualibus:
t nos neceſſe eſt unius ab arbitrio
endere, in unumque intueri: & interim
Vitam periclis nos carentem degere
Domi aſſeverant, ferre ſeſe lanceam,
inore ducti, nam ter in acie prius
Armata certem, liberos quam edam ſemel.
ed non utraſque hæc ſpectat æque oratio:
ec nam que patria tibi, hic penates patrii,
rzſidia vitæ, grata converſatio
nter ſodales; contra inops ego, patria
norris, aſpra læſa contumelia,
Conjuge ſolo advecta præda barbaro.
Non hic propinquus, mater, aut germanus eſt,
Ad quos malorum afflicta tempeſtatibus
te veluti portum recipere in tutum queam.
Tantiſper igitur impetrare abs te velim,
Dum mihi facultas aliqua ratione ſuppetet,

Quâ de marito expetere supplicium queam.
Ob quæ patravit immerenti, & plectere
Illi locatam cum parente filiam.
Sis tacita. PLENA Mulier alioqui metus,
Infirma ferrum contueri haud sustinet:
At in torum si quispiam peccaverit
Nullum cruoris pectus est sitientius.
CHO. Id fiet: etenim jure pœnas expetis
Medea, sortem nec dolere te tuam
Miror. Creonta sed video regem gradum
Ferre huc, novorum consiliorum nuntium.
CRE. Te, torva, vultu tetrico, iratam viro,
Medea, monui, regno ut extorris meo
Comitata geminis hinc abires liberis.
Vetui morari: quando decreti arbitor
Istius ego sum, non revertar hinc prius
Domum, exulem quàm finibus protulero.
MED. Hei pereo penitus undecumque miserrima,
Omnes rudentes explicant hostes mei:
Mali nec usquam commodus datur exitus.
Afflicta quamvis pessime, id quæram tamen,
Quæ causa regno me exigere cogit, Creon?
CRE. Te metuo, quorsum falsa opus prætendere?
Letale gnatæ ne exitium struas meæ.
Causæ timorem suggerunt hunc plurimæ.
Sagax es, artes gnara longe pessimas,
Graviterque tædis orba fers divortium.
Et nunc minari fama te refert malum
Sponsoque Sponsæque, & novæ nuptæ patri.
At id prius quàm fiat, antevortere
Volo cavendo, præstat autem odium tuum
Nunc ferre, sera quàm, peracto facinore,
Hanc lenitatem luere pœnitentia.
MED. Non fama primum nunc nocet Creon mihi
Miseræ, sed ante damna non semel dedit
QVICVNQVE vera præditus prudentia est,

Ne disciplinis liberos impensius
Erudiat æquo, nec sapere doceat nimis.
Nam pigra præter quæ sequuntur otia,
Obliquus urget livor illos civium.
Apud imperitos scita si sophiæ nova
Promas, ineptum rentur atque inutilem.
Atsi putêre denuo præcellere
Hos qui sophorum autoritatem vendicant,
Eris molestus, idque adeo mihi evenit.
Perita quum sim, hos urit invidentia:
His otiosa dicor: illis displicet
Diversa vitæ ratio; nec desunt quibus
Obesse videar mediocri hac sapientia.
Tu quoque vereris ne quid in te perpetrem.
Non hic mearum, ne time, rerum est status,
Reges ut à me metuere deceat, Creon.
At tu quid in me perpetrasti iniquius?
Natam elocasti cui tibi lubitum est viro:
At ego maritum prosequor odio meum.
Nec temere opinor ista gessisti, neque
Rebus secundis invideo: quin nuptias
Facite, beati vivite; latebras fugæ
Permitte tantum hîc: la sa licet, injurias
Mussabo; discam cedere melioribus.
CRE. Speciosa sunt hæc, blandaque auribus, tamen
Vereor repostum ne coquas animo malum.
Atque adeo tanto credo quàm pridem minus.
PRÆCIPITIS iræ mulierem aut etiam virum
Vites facilius quàm modestum atque tacitum,
Desine morandi fando causas nectere,
Abi; statutum est ita; nec ars ulla faciat
Isthic ut habites me perosa hostiliter.
MED. Per genua quæso, perque desponsam recens.
CRE. Ah, verba perdis, neutiquam persuaseris.
MED. Et me repelles, haud reveritus supplicem?
CRE. Equidem familiæ non meæ te præfero.

MED.

MED. O patria, subiit nunc recordatio tui.
CRE. Qua nil secundum liberos mihi charius.
MED. O amor, hominibus pestis exitiabilis.
CRE. Perinde opinor, res uti sese dabit.
MED. Quis autor horum, tu memento Jupiter.
CRE. Abscede inepta, meque curis libera.
MED. Curæ premunt me, nec egeo curis novis.
CRE. Hinc exigêre subito servili manu.
MED. Noli obtecto, sed id te sine exorem Creon.
CRE. Adhuc molesta mulier eris uti video.
MED. Abibo, non hoc ut precibus impetrem,
CRE. Quorsum igitur urges, nec meo abscedis
MED. Vnum instruendæ modo fugæ indulge diem.
Et quando curam hanc genitor abjecit, sine,
Me comminisci liberis opem ultimam.
Misereat horum: nam & tibi sunt liberi.
Parens parentis calamitatibus fave.
Nam nulla cruciat cura me exilii mei,
Sed liberorum miseriæ me macerant.
CRE. Haud impotenti mente sum & tyrannica:
Quin sæpe damno mihi meus pudor fuit.
Et nunc aperte mulier erratum meum
Prævideo, verùm vince, quod vis accipe.
Præmoneo tamen id, si morantem crastinus
Hîc te videbit Phœbus, ac natos tuos,
Actum est, periisti: fixa stat sententia.
Nunc, si necesse est, lucis unius moram
Permitto, nam nil interim patraveris
Horum, timore quæ me habent nunc anxium.
CHO. Infelix mulier, misera, malis
Miseris obnoxia, quo tandem
Te vertes? cujus amicitiam,
Cujus tectum aut terram invenies,
Portum malis?
Traxit ineluctabile fatum
In mare te Medea malorum.

ED. Male cuncta cedunt undecunque quis neget?
d ne putetis pessime hæc succedere,
onsis adhuc mihi pugna supereſt cum nouis:
gens futurus est labor cum affinibus,
redis tyranno quisse me palparier,
i subfuisset spes lucri vel spes doli?
upplex fuissem? contigissem illi manum?
t ille tanta præditus vecordia est,
t quum liceret obviam conatibus,
i me expulisset, ire, fiverit diem
nc me manere, tres ego hostes quo meos
ctabo, patrem, filiam, meum virum.
d tanta leti quum facultas suppetat,
nde inchoabo, dubia, amice fluctuo.
abdamne thalamis nuptialibus faces?
n ferro acuto rupta fodiam pectora,
greſſa furtim tectum ubi torus sternitur?
d me moratur una res; si capta sim
a tecta scandens, per dolum dum rem gero,
rempta risus exhibebo malevolis.
t usitatam præstat insistere viam,
ajus perita sum, necandi pharmacis.
ito, periesint, quod recipiet me oppidum?
uod erit asylum? fida quæ fidi hospitis
omus patebit, protegetve profugam?
isquam est, manebo paululum dum stabilia
licunde nobis præsidia sese offerent.
olis odoriar, clamque perfungar nece,
pellat hinc me sors ineluctabilis,
crone peragam facinus ipsa vel palam.
abens peribo, modo queam illos perdere.
d culmen imus præcipitis audaciæ.
Regina nobis culta semper unice
tcate triformis, artis adjutrix meæ,
juro, nostra quæ colis penetralia,
stro è dolore nemo referet gaudium.

His luctuosas atque acerbas nuptias,
Affinitatem funebrem, & meam fugam
Reddam, eja cunctis utere simul artibus
Medea, cuncta convoca consilia, age,
Aggredere facinus, nunc opus constantia,
Animoque forti, quæ feras vides, cave
Ut ne propines risui nepotibus
Te Sisyphæis, nuptisque Jasonis,
Te patre claro Soleque proavo editam.
Perita es ipsa, deinde nata fœmina.
IGNAVA quibus est mens honesta ad omnia,
Ad turpe superest facinus omne audacia.
CHO. Retro ad fontes sacra feruntur
Flumina, jus & fas vertuntur.
Hominum plena dolis consilia.
Nec pacta fides diis sat certa est,
Audiet ex hoc muliebre bene
Genus, accrescet gloria nobis.
Non jam deinceps fama finistra
Traducet fœmineum sexum.
Ex hoc mutabit Musa modos
Vatum priscorum, qui cantu
Muliebrem celebrant perfidiam.
At si cœleste melos citharæ
Nos docuisset carminis author
Phœbus, paria audisset
Progenies virûm.
Sed multa potest longior ætas
Nobis exprobare, virisque.
Ac tu patriam deseruisti
Animi vecors, vecta gemellos
Trans scopulos ponti, ac peregrinam
Habitas terram, orbata cubilis
Tædis vidui, ac misera hinc exul
Ejiciere ignominiose.
Periit reverentia jurisju-

ndi, nullus ſuper eſt Grajis
ndor, in cœlum ſed revolavit.
ibi vero nec patria domus eſt
felix, in quam ceu portum
rfugias è thalami curis.
ed regina potentior
ccupat aulam.
AS. Non nunc, ſed ante ſæpe perſpectum eſt mihi
QUAM ſit malum impotens & immedicabile
a aſpra, licitum fuerat & terra & domo
ic tibi frui, ſiquidem tuliſſes molliter
otentiorum imperia, quæ nunc exulas,
o vana verba, quæ moleſtiam mihi
inime faceſſunt: perge, uti facis, dicere,
onge virorum peſſimum eſſe Jaſonem.
at quæ in tyrannos blateraſti, ſi exules
ib hæc, recenſe pro lucro juſſam fugam.
go ſævientium molliebam principum
nimos feroces, ne exulares: at tamen
ulta eſſe pergis, prodigens convitia,
iriſque reges devovens: itaque exulas.
ec iſta amicos me movent ut deſeram.
dſum, tuiſque commodis mulier vaco,
t ne recedas hinc inops cum liberis,
genſve rerum. MULTA ſecum incommoda
erre fuga ſuevit, ſed nec indigne fero,
ec velle poſſum male tibi, etſi me oderis.
ED. O peſſime undiquaque, nam imbecillitas
convitiari me ſinit tantum mea.
e adiſti, adiſti, maximè mortalium
oſe diſque mihique cunctiſque hominibus.
ON fortitudo eſt iſta, non fiducia,
ſos amicos contueri comminus.
d morbus unus omnium graviſſimus
ditus hominibus, impudentia. Id tamen
te probe actum eſt, quod adieris: ego ut levem

Animum dolore, jurgia in te congerens:
Et tu viciſſim ſentias moleſtiam.
Et primum (ut à primis initiis ordiar)
Salutis autor tibi fui, ut Graji ſciunt
Quoſcunque tecum vexit Argo Pelias
Flammam vomentes juſſus es tauros jugo
Supponere, & letale ſulcis condere
Semen, draconem ſæpe in orbes nexilem,
Circum volutum vellus auro fulgidum, &
Sopore nunquam feſſa victum lumina
Fallere; perempto tibi dedi illo cernere
Vitale lumen; prodito patre & domo,
Applicui Iolcon te ſequuta, tibi nimis
Hic obſecundans, ac mihi parum providens
Peliam peremi morte qua nulla gravior,
Manu ſuorum liberorum, ſuſtuli
Tibi metum omnem, tu tot ob beneficia
Nos prodidiſti, prædo perfidiſſime,
Novas ſequutus nuptias, poſt liberos
De me creatos, orbus etenim ſi fores,
Veniam dediſſem conjugis cupido novæ,
Dein pejeratis diis fides fluxa; ac ſatis
Statuere nequeo quos putabas tum deos
Regnare, credas nunc quoque, an potius nova
Jus eſſe faſque traditum mortalibus,
Ut qui tibi ipſi es conſcius perjurii.
O tacta ſæpe dextera, ô ſæpe genua
Fruſtra prehenſa tibi manu infidiſſima,
Ut ſpes feſellit! age, velut amicum alloquar,
Sperantis inſtar aliquod abs te commodum.
Etenim rogando detegam ſcelus tuum.
Quo nunc revertar? ſpreta quo me conferam?
An ad penates patrios, ac patriam,
Quam te ſequuta prodidi? an potius petam
Peliæ miſellas filias? quæ me hoſpitem
Tractent benigne patris ob necem ſui?

Sic est, amicos perdidi domesticos:
Quos non decebat afficere me injuria,
Te propter, hostes universos reddidi.
Ergo beatam inter Pelasgidas nurus
Me reddidisti pro his beneficiis, virum
Sum singularem nacta fidumque misera.
Si profuga cogor hoc solo egredier, inops,
Deserta amicis, sola solis liberis
Comitata, pulchrum elogium erit sponso novo
Mendica proles exulans cum conjuge,
Cui debet, aura quod fruitur. O Juppiter
ADULTERINI indicia cur certa hominibus
Auri dedisti, sed virûm in corpore nota
Impressa nulla est unde noscantur mali?
CHO. GRAVIS ira res est, & malum insatiabile
Amici amicis conferunt quum jurgia.
JAS. Me, ut video, oportet eloquendi esse haud rudem,
Verum gubernatoris instar callidi
Effugere summa linteorum margine
Loquacitatem, mulier, istam fugilem.
Ego, beneficium quando nimium exaggeras,
Venerem salutis autumo autorem meæ,
Ducemque cursus; nec deûm aut hominum alteri
Debere ob illa sentio me gratiam.
Ingenii acumen acre suppetit tibi: at
Orationis arrogans jactantia est,
Ea quum recenses, quæ coacta feceras
Amore, duris nos ut è laboribus
Eruere posses, illa tamen examine
Librare nolo exactiore, sicubi
Profueris agnosco libens beneficium.
At, ut docebo te, incolumitate ex m
Plus quam dedisti, ad te redundat commodi.
Primum, Pelasgam, patria pro barbara,
Terram colis, ubi lex & æquitas vigent.
Nec jura cedunt gratiæ vel viribus.

Omneſque doctam te eſſe Graji intelligunt,
Famaque flores, finibus ſi in ultimis
Orbis habitares, mentio haud fieret tui.
Mihi nec aurum ſit domi aggeſtum, neque
Orphea canendo ſuavitas quæ vicerit,
Splendore ſi non ſortis hæc decoret favor.
Hæc dicta noſtris ſint ſuper laboribus,
Contentionem quando ad hanc me provocas.
At quæ exprobraſti regiis de nuptiis,
Primum reperies hic ſapere me, dein virum
Et temperantem, & tibi meiſque liberis
Fidelem amicum: ſed quieſce tu interim.
Ut me Corinthon ex Ioleo contuli.
Cumulo malorum inexplicabili obrutus,
Quid comminiſci commodum potui magis,
Quam ſi puellam regiam exul ducerem?
Non (quod tibi ægre eſt) quod torum odiſſem tuum,
Sponſæque amore ſanctius forem novæ;
Nec numero ut ulli libertam contenderem:
Sat liberorum eſt: de ſobole nihil conqueror:
Sed quod parandum plurimi eſt, ut ſplendide
Ævum exigamus, neve penuria premat.
Quippe indigentes qui fugere procul ſciam
Cunctos amicos: usque familiæ meæ
Pro dignitate, liberos educarem,
Ex teque natis gignerem fratres, pares
Quos ſimul honorum per gradus producerem,
Meamque poſtquam conſtabiliſſem domum,
Felix ut eſſem, liberis ſane tibi
Haud eſt opus aliis: mihi vero utile eſt,
Conſulere natis per futura pignora.
Num cogitaſſe videor abſurde? torus
Modo ne angat animum, haud iſtud ipſa dixeris.
AT eo mulierum crevit impotentia:
Si conjugalis ſalva ſit fides tori,
Tum cuncta recte creditis ſuccedere;

Sin hac siniſtre parte quidquam evenerit,
Quæ cara fuerant, ſunt ſtatim inimiciſſima.
At quam fuiſſet procreaſſe liberos
Aliunde melius, nec fuiſſe fœminas?
Exempta quantis vita foret hominum malis?
CHO. Hæc pulchre Jaſon perpolita oratio eſt.
At mihi videre (invita quanvis, proloquar)
Egiſſe inique, conjugem quum proderes.
MED. Quam noſtra vulgo diſſidet ſententia!
ORATIONIS qui probus erit artifex,
Factiſque iniquis, hunc reor graviſſima
Pœna eſſe dignum; nam quæ iniqua comere
Ac gloriatur lingua, non maleficio
Illo abſtinebit, ac vacua ſapientiæ eſt.
Igitur omitte ſplendidis coloribus
Tegere verum, & eloquendi viribus:
Verbo quidem uno te ſubito confecero.
Siquidem fuiſſes vir bonus, te oportuit
Non hæc amicis clam peregiſſe, at prius
Me perſuaſa nuptias facere novas,
JAS. Quin parumper mihi ſuadenti probe,
Siquidem indicaſſem nuptias, quæ nec modo
Tumidi minuere pectoris bilem potes.
MED. Non hæc movebat cauſa te, ſed barbaras
Tædas ſenectam aduſque fore putaveras
Parum decoras. JAS. Tibi velim id perſuadeas,
Non me ſequutum regiis his nuptiis
Cupidinem uxoris; ſed (uti dixi prius)
Tuæ ſaluti conſulebam, ac liberis
Meis, uti de ſtirpe fratres regia
Domui futuros præſidia progignerem,
MED. Ne mihi dolori juncta ſit felicitas;
Opeſque quæ cor triſte curis ulcerent.
JAS. Hæc vota vertes, tibique melius conſuli
Precando, ne quod utile eſt, triſte id putes:
Nec quum ſecundæ res erunt te eſſe miſeram,

MED. Illude, perfugium tibi inventum est, ego
Deserta cogor his profugere finibus.
JAS. Tibi autor ipse es, ne alteri id des crimini.
MED. Quinam? novis quod prodidi te nuptiis?
JAS. Diris tyrannos execrandis devovens.
MED. Et execratur vestra me invicem domus.
JAS. Quot his supersunt plura, quæ haud redarguor
At si qua poscis præsidia tuæ fugæ,
Nativsve, nostris ex opibus accipere, age
Profer, parato liberali dextera
Donare, nostros tesseras ad hospites
Dare, ut exulantem recipiant humaniter.
Hæc si recuses mulier, haud recte sapis.
Iram remitte: consules tibi melius.
MED. Tuis nec uti volumus hospitibus, neque
Accipere quicquam, nec dederis aliquid mihi.
NAM quæ mali dant dona, prosunt nemini.
JAS. At ego deorum sancta testor numina,
Natis paratum cuncta me dare, tibique,
Sed tu recusas optima, & ferociâ
Fugas amicos, ac malo id quidem tuo.
MED. I, sponsam amatam vise, nimium demoror
Ab ejus oculis te procul, agite, nuptias
Facite: faventes forte si respexerint
Nos dii, pigebit apparasse nuptias.
CHO. Si justo amores acrius
Humana corda vulnerent,
Virtus faceslit, deperit
Famæ decus: sed si Cypris
Gradu modesto venerit,
Nemo deorum est gratior.
Regina Cypris, aureo
Ex arcu inevitabilem
In me sagittam haud torseris
Amoris unctam nectare.
Mi grata temperantia,

Musis

Nunus deûm pulcherrimum.
Infrenis iracundia,
Lixosaque æmulatio,
Mentem mihi ne saucient,
Ulla dolentem pellice,
O sancta Cypris quæ toros
Amas carentes litibus,
Parata prompte expendere
Tecti jugalis crimina.
O patria, ô ædes meæ,
Nunquam exul, & consilii inops
Ævum moleste transigam,
Confecta miseris luctibus.
O fata, fata tollite
Ex hoc prius me lumine.
INTER molesta cuncta nil
Molestius cognovimus,
Pelli solo quam patrio.
Nec id relatu didicimus
Alterius; haud te civitas
Miseratur, aut æqualium
Quisquam gravissimis malis
Pressam. MALE pereat miser
Miserabilisque nemini,
Qui quum licet, nullo colit
Officio amicos, nec aperit
Sincera claustra pectoris.
Mihi quidem amicus nunquam erit.
ÆG. Medea salve, hoc pulchrius procœmium
Nemo habet, amicos quo salutarit suos.
MED. Salve propago providi Pandionis
Ægeu, unde in istud contulisti te solum?
ÆG. Phœbi vetustum deserens oraculum.
MED Cur umbilicum faticanum adisti soli?
ÆG. Prolis cupido consulere adegit deum.
MED. Et sobolis orbus, per deos, ævum exigis?

ÆG. Orbus, voluntas quando fic tulit deum.
MED. Cœlebsne, vinctus an jugali copula?
ÆG. Haud nuptialis fuimus experteseori.
MED. Quid tandem Apollo retulit de liberis?
ÆG. Carmen facultatem supra humani ingeni.
MED. Responsa nobis nosse num fas est dei?
ÆG. Fas est: peritæ namque mentis indiget.
MED. Quid ergo dixit? scire si fas est, refer.
ÆG. Utri eminentem solvere vetuit pedem.
MED. Nempe antequã facias quid, aut quẽ adeas loci.
ÆG. Prius paternam quàm adiero rursus domum.
MED. Tu cujus ergo ad hancce tellurem venis?
ÆG. Pittheus tyrannus quispiam est Troezenius.
MED. Pelopis (ut ajunt) filius sanctissimus.
ÆG. Communicare oraculum cum illo volo.
MED. Sane peritus talium & gnarus vir est.
ÆG. Mihique amicos inter acceptissimus.
MED. Sit auspicatum quicquid animo destinas.
ÆG. Cur corpus oculusque ita tuus contabuit?
MED. Ægeus maritus pessimus hominum est meus.
ÆG. Quid ais? aperte profer ægritudinem.
MED. Immeritam Jason afficit me injuria.
ÆG. Quinam? profare quidquid est apertius.
MED. Habet supra me conjugem domus heram.
ÆG. Nempe ausus istud facinus est fœdissimum?
MED. Sic est. Priores nunc amicos despicit.
ÆG. Amore captus, an torum exosus tuum?
MED. Ingenti amore, nec spis fidus manet.
ÆG. Valeat, malitia si modo est qua prædicas.
MED. Affinitatem concupivit regiam.
ÆG. Quis conjugem illi dederit, hoc edissere.
MED. Is qui Corinthi sceptra moderatur Creon.
ÆG. Veniam meremur, mulier, iste tuus dolor.
MED. Ad hæc & exul hoc misera pellor solo.
ÆG. A quo? recens hoc denuo narras malum.
MED. Regno exulare me Creon isto jubet.

ÆG. Sinit

ÆG. Sinit hoc Jason? nec equidem hoc facinus probo.
MED. Verbo repugnat, exigi re non vetat.
Sed te per istud oro mentum, per tua
Te genua supplex, supplices tendo manus,
Miserere, miserere mulieris miserimæ,
Nec orbam amicis, exulemque despice,
Regno domoque contubernalem excipe,
Sic efficacem sortiantur exitum
Quæ à diis petisti liberis super, ipseque
Moriare felix. Comminisci haud alteram,
Qualis reperta est sponte, potuisses viam.
Dehinc faxo ne sis sterilis, & sobole domum
Fundabo vestram, tute novi pharmacum,
ÆG. Permulta sunt cur facere tibi gratum hic velim,
Primùm deorum, liberûm dein gratia.
Quos polliceris, muneri namque huic ego
Inefficax sum totus, ita profecto habet.
Tu si Cecropium adveneris solum, hospitem
Recipere nitar, cultor ut justi unicè.
Præmoneo tantum id te mulier, ex hoc solo haud
Te duco, verum sponte si perveneris
Nostras ad ædes, tuta mecum manseris,
Nec vim time. te neutiquam dimisero.
Quin effer ipsa sponte gressum hinc, nam id velim,
Me criminandi ne sit hospitibus locus.
MED. Id fiet: at si dederis ita fore hæc fidem,
Votis abunde satis erit factum meis.
ÆG. Mihine parum credis? quid hic est scrupuli?
MED. Credo: sed odit me domus Peliæ & Creon,
Nec me ut revellant hi tuo fines solo,
Juratus ac vinctus sacramento mihi.
Verbis ligatus testibusque diis, meus
Fies amicus, nec fidem præconibus
Qui me reposcent, facile habebis. Namque ego
Infirma sum; illis regna, vires, oppida
Large supersunt, ac opes tyrannicæ.

ÆG. Probe eloquuta es mulier atque provide,
Et quando visum est sic tibi, non abnuo.
Adversus hostes hunc tuos prætendere
Potero colorem: tutiusque istud reor.
Præsidia muni, verbaque ac deos præi.
MED. Jura solum terræ, patremque mei patris
Solem, deorumque universum adjice genus.
ÆG. Quid præbiturum vel negaturum? refer.
MED. Quod non repelles exulem regno tuo:
Nec si meorum quispiam velit hostium
Educere, haud id vivus & volens sines.
ÆG. Tellurem & almum dejero Solis jubar,
Deosque cunctos, firma fore quæ postulas.
MED. Sat est, quid autem pœnæ erit si pejeres?
ÆG. Quæ pejerantes pœna consequi solet.
MED. Avibus secundis perge, cuncta recte habent.
Ego te revisam protinus ubi fecero
Quæ distinavi, & quæ volebam ubi assequar.
CHO. At te pacifer hinc Mercurius
Incolumem ad tua tecta reducat.
Quæque agitas animo perficere
Det tibi, nam generosus
Mihi vir visus es Ægeu.
MED. O Jupiter, Jovisque fas, faxque aurea
Phœbi, trophæum nunc feram illustrissimum,
Nunc rectà ad ipsam tendimus victoriam,
Spes expetendi de hoste supplicii datur.
Nam quà pericli supererat vel plurimum,
Portus repertus natus est Pandionis.
Posthac rudentem principem ligabimus,
Cursum tenentes rectà ad urbem Palladis.
Nunc cuncta prodam, mente quæ celaveram,
Ac dicta crede serio, quæ proloquar.
Mittam è ministris quempiam qui Iasonem
Accersat ad me, post ubi pervenerit,
Oratione blandiore colloquar,

Recte

...ste videri nuptias & ordine
...ptas, quibus me bene merentem prodidit:
...ec parva secum ferre dicam commoda,
...eamque natis hic licere vivere:
...on quod relinqui liberos velim meos,
...t hostium hic exponier ludibrio:
...ed ut puellam regiam perimam dolo.
...am dona sponsæ quæ ferant, natis dabo,
...ubtile peplum, cum corona nexili
...s auro: ut isthoc munere redimant fugam.
...Quod si recepta dona corpus tetigerint,
...eribit ipsa, & quisquis admorit manum;
...ic imbuentur efficaci pharmaco.
...atque hic loquendi de his mihi statuam modum;
...ed corda mœror obruit, quum cogito
...Quantum supersit perpetrandum dehinc scelus.
...Mactabo natos: nec manu quisquam mea
...os liberabit; post ubi turbavero
...Penitus Iasonis domum, vertam solum
...Profuga peremptis liberis charissimis,
...Cæde inquinata dexteram nefaria.
...Non est ferendum, fœminæ charissimæ,
...Risus ut hosti materia sim, sic eat.
...Quid enim relictum est cur juvet dehinc vivere?
...Nam nec patria, nec mihi domus, nec miseriæ
...Perfugia restant ulla, tunc insanii
...Parios penates quum reliqui, credula
...Homini Pelasgo, qui fallente numine,
...Pœnas rependet, nam nec ex me liberos
...Vivos videbit dehinc, nec è sponsa nova
...Gignet, venenis sed mala peribit malis,
...Ne nemo posthac insimulet ignaviæ,
...Aut imbecillem desidemve censeat;
...Quin contra amicis benevolam, hostibus gravem.
...Nam quisquis istis præditus erit moribus,
...Clarum perenni laude clarum transiget.

CHO. Arcana nobis quando credis pectoris,
Prodesse cupio tibi, ac tueri publicum
Mortalium jus, falque quare suadeo
Ne tam nefando scelere te contamines.
MED. Hæc fixa perstant, ac tibi ignoscí potest
Isthæc loquenti, quæ pari haud premeris malo.
CHO. Mactare sobolem mulier audebis tuam?
MED. Id nempe conjux maxime indigne ferret.
CHO. Et tu miseriis maximis cumulaberis.
MED. Sic eat, inanis omnis est oratio,
Ab instituto quæ refrenet: verum age,
Opera fideli semper utimur tua
Ad cuncta, tectam quæ fidem desiderant.
Adduc maritum, at ne revela regibus
Consilia nostra, si sapis & es fœmina.
CHO. Cecropidæ quondam felices,
Et sancta deum soboles
Arva invicta ac sacra colentes,
Aurea quos sapientia pascit
Lucida puræ per spatia Æthræ
Traducentes molliter ævum.
Vbi castas quondam Pieridas
Fama novem peperisse
Narrat flavam Harmonien.
Vbi pulchriflui flumina propter
Cephisi Venerem ajunt fessam
Mollibus exhalando flabris,
Et blandum spirantibus auris
Campos afflavisse beatos,
Dum nectit purpuream roseo ac
Sua veolenti è flore coronam
Ambrosiæ comæ:
In quam, ut referunt comites sophiæ,
Misit amores, omnigenæ esseni
Vt virtutis opitulatores.
Quinam sacrorum fluviorum

Vrbs,

s, & cunctis hospita tellus
venientem accipiet, sobolis
ecranda cæde cruentam?
in expende hîc inter amicos
antum aggrediare nefas, animum
fer ad tristia funera prolis.
e, per genua oramus pariter
nctæ, ne progeniem perimas.
de hæc cruda audacia cordi?
nde hæc cœca temeritas? natis
empe inferre manum pote propriis?
uinam immunes fletibus oculos
natorum funere habebis?
uum procumbet soboles supplex
ter cædem, miseranda animi
nguine poteris tingere dextram?
AS. Advenio jussus, quamlibet succenseas,
ic tibi deesse nolui: sed expedi
quid requiras modo novæ ex nobis rei.
ED. Jason, oro, quicquid in te dixerim
nosce, nostra si quid iracundia
sperius egit, te remittere id decet
neficiorum memoriæ communium.
an que ipsa mecum sola dum ratiocinor,
eme reprendi: misera, cur insanio?
nsensa cur sum recta consulentibus?
ostis tyrannis sum, viroque qui facit
uod utilissimum est mihi, sociam tori
um rege natam ducit, ac natis meis
ratres creabit. Non furoris impetum
renare par est? quid fero, quum præbeant
ii cuncta abunde? non mihi sunt liberi?
rbos amicis video nos & exules.
æc mente volvens, quanta vis insaniæ
e tenuit, iramque immerentem intelligo.
uin laudo nunc te, providumque judico,

Qui

Qui tam potentem affinitatem adjunxerit:
Ego ſtulta certe, conſilî quæ particeps
Iſtius eſſe, quæ miniſtra debui
Aſtare lecto conjugis novæ, atque ei
Gratum quod eſſet, facere; verum nos ſumus
Non dico peſtis quanta, certe fœminæ.
Sed te malorum non decet fieri æmulum,
Et ſtulta ſtultis dicta dictis reddere,
Inſaniebam, fateor, ante: cedo nunc.
Conſultius deliberavi, ô liberi,
O liberi, huc accedite, exite huc, domo
Prodite, complectamini, alloquamini
Cum matre patrem: priſtinum deponite
Odium in amicos cum parente priſtinos.
Jam fœdus ictum eſt, ira ceſſit: dexteram
Prehendite, hei mihi ſubit animum mali
Memoria tecti. O liberi, an ſuperſtites
Exporrigetis dexteras charas diu?
Hei miſera, lactymis nuper obſita & metu
Odium paternum tempus ubi jam leniit,
Rigare fletu cogor ora denuo.
CHO. Et noſtra liquidis ora flexibus madent,
Præſente majus ne quod accidat nefas.
JAS. Hæc laudo mulier: illa nec graviter fero,
PAR eſt profecto fœmina uti ſuccenſeat
Novas marito contrahenti nuptias.
At ſaniora conſilia tuus animus
Admiſit: ipſáque admonente tempore
Fideliorem percipis ſententiam:
Quod eſſe munus fœminæ arbitror probæ,
Nec oſcitanter, filii chariſſimi,
Veſtræ ſalutis inita ratio eſt à patre,
Siquidem faventes habeat inceptis deos,
Nam ſpero terræ vos adhuc Corinthiæ
Olim futuros principes cum fratribus.
Sed creſcite modo: cætera expediet pater,

Divum

Dirumque quisquis nos benignus aspicit.
Tinam ex ephebis exeuntes vos prope
Ideam institutos, superioresque hostibus.
Sed cur tenellas uda lacrymis genas
Mœres retrorsum flexa vultus candidos?
Nec hæc libenter auribus verba imbibis?
MED. Nil, liberorum memoria animum perculit.
JAS. Bono animo es, istis ego probe prospexero.
MED. Fiet, tibi parebo, verum fœmina
Sum, NATVS autem sexus hic ad lacrymas.
JAS. Cur tantopere vero ingemiscis pignora?
MED. Ea nempe peperi, quum precarer prospere
Natis, me subibat tacita commiseratio,
An certa sint hæc vota. Sed qua gratia
Hac te vocavi, ex parte dictum: cætera
Ego in memoriam suggeram, quum regibus
Visum sit isto me relegare è solo,
Id esse video commodissimum mihi,
Principibus ut ne sim impedimento & tibi
Hic commorando: quippe quum infensa videar
Multæ, exulatum propero, verum liberi
Reducari patria possint manu,
Aliqua Creontem ne jubeat esse exules:
JAS. Certum experiri, at nescio an persuasero.
MED. At tu jubeto sponsa genitorem ut roget,
Hinc exulatum ne releget liberos.
JAS. Fiet, & opinor impetraturam, nisi
Cæterarum discrepabit moribus.
MED. Et ego laboris hujus adjutrix ero.
Nam dona mittam pulchrius quibus nihil
Hunc inter homines est, sat id scio: peplum
Tenue ferentes filios, & aureum
Orbem coronæ. Sed ministrorum illico
Aliquem necesse est ferre mundum hunc muliebrem,
Felicitare non fruetur simplice,
Sed mille sane commodis cumulabitur

Te nacta

Te nacta thalamo conjugem, virum optimum
Adepta cultus quos patris mei pater
Phœbus, ferendos posteris dedit suis.
Hæc capite manibus dona nuptialia
Nati, ac beatæ ferte sponsæ regiæ,
Non respuenda capiet utique munera.
JAS. Cur ipsa tete stulta spolias his? putas
Vllis egere regiam peplis domum,
Aurove? serva, nec dederis hæc, sat scio,
Alicujus esse si putabit me prius,
Auro maritum sponsa longe præferet.
MED. Omitte, flecti muneribus ajunt deos.
ORATIONE qualibet potentiva
Apud homines aurum est, fovet felicior
Illam aura sortis, cuncta fortunat deus.
Illi, puella regnat, ego fugam haud modo
Auro, sed anima, liberûm redimam lubens,
At vos propinquas filii ingressi domos,
Novam parentis conjugem, dominam meam,
Orate, deprecamini ne vertere
Solum necesse sit, offerentes in manum
Hæc dona: multum namque nostra id interest,
Illius isthæc munera accipi manu.
Ite, & peracta re probe ex sententia,
Matri referte nuntium qualem capit.
CHO. Nulla dehinc superest spes puerum
Victuros, ad cædem properant.
Sponsa coronam fulvam accipiet,
Misera accipiet miserum exitum,
Flavæque comæ dirum ornatum
Acceptum, capiti imponet.
Gratia pepli, & nitor ambrosius
Auro tempora cingere coget,
Sponsa ornabitur orco.
Tales cadet in laqueos,
Misero & fato defungetur:

c mortis patet exitus usquam.
vero, ô miser, ô felix
onse, affinis dum vis regum
e, calamitatem imprudens
cersis natis, ac sponsæ
erum exitium. O miseranda parens
rorum, tua lugeo fata,
æ thalamos geniales propter,
icia prives pignora vitâ.
ostibi vir linquens, injuste
ptæ thalamo alterius fruitur
ED. Natis remissum est ô heraexilium tuis,
pina munus in manum accepit lubens,
inquilla pueris cuncta sunt illinc tuis.
D Hei. PÆD. Quid gemiscis, cuncta quum felicitor
lant? quid ora vertis illuc candida?
um nec audis mente læta nuntium?
ED. Æ, æ.
ED. Hæc cum relatis nuntiis haud congruunt.
ED. Væ denuo, væ. PÆD. Num fefellit opinio
a me, malumque nuntium invitus fero?
ED. Quæ nuntiata, nuntiata, haud culpo te.
ED. Dejecta vultus ergo quid flectu mades?
ED. Huc multa cogunt, ô senex, namque & dei
impulere, & stultitia simul mea.
ED. Animo bono es, per liberos potentiæ
hæc prioris magna supereſt portio
ED. Alios quidem prius misera deducam ego.
ED. Non sola natis segregaris CALAMITAS
hæc ferenda est tibi, genita quum sis homo.
ED. Id fiet: at tu protinus in ædes abi,
tisque solitum præpara diarium.
parta vobis civitas, ô filii,
, domusque, quam solatis me sine,
parente sempiternùm, at exulem
apiet alia terra, fructus antequam

Capiam

Capiam expetitos, quam beatos videro,
Lectos priusquam nuptialesque thalamos,
Sponsasque vobis præparem ac tollam facem.
O jam siniſtram contumaciam meam!
Fruſtra educavi filii vos, pertuli
Fruſtra labores, anxia incaſſum fui,
Fruſtra dolores paſſa ſum puerperii.
O ſpes inanes ſæpe de vobis meas,
Fore vos ſenectæ præſidia noſtræ, & manu
Veſtra ſepulchro mortuam me contegi:
Quæ prima ferme vota ſunt mortalibus.
Extincta nunc eſt dulcis expectatio
Nam mœſta, vobis orba vitam tranſigam,
Et luctuoſa, nec deinceps cernere
Vobis parentem ſuavibus oculis licet
Adinſtitutum tranſeuntibus novum.
Eheu quid in me reſpicitis, ô filii
Riſu renidentes mihi noviſſimo?
Hei miſera, quid agam? mulieres, mihi defit
Cor intuendo blanda lumina liberûm.
Nequeo, priora conſilia valeant, ſolum
Mecum relinquent: quid? dolore dum patrem
Afficio, duplo gravius accerſam malum
Mihi ipſa? minime, conſilia valeant, mihi
Quid contigit cur torpeam? ludibrio
Me patiar eſſe meis, inukis hoſtibus?
Audenda ſunt hæc Sed meæ eſt ignaviæ
Hoc crimen: animo molliora ſuggero
Verba, introite, ſiquis eſt cui non licet
His intereſſe ſacris, ipſe viderit:
Meam profecto dexteram non polluam,
Ah facinus anime ne iſtud admittas cave:
Ipſos omitte, miſera parce liberis.
Fugæ levamen exulantes una erunt
Noſtræ: per atræ noctis ultores deos
Non ſic abibit, ut meorum ego hoſtium

Natos relinquam obnoxios libidini.
Vitare mortem non queunt, quo nos trahit
Fatum, sequamur: sortiantur terminum
Hinc lucis, unde ceperint primordium.
Peracta sunt hæc, fixa stat sententia,
Nunc nemo reddet irritam jam vertice
Hæret corona: sponsa peplis regia
Petit involuta: sat scio, ingrediar iter
Miserrimum jam, miserius etiam meos
Missura natos per iter alloqui libet.
Date, date matri dexteram, amplectamini
Nati parentem. O mihi manus charissima, ô
Charissimum os! O forma, grataque facies!
Felicitatem, sed ibi, vobis comprecor:
Nam quicquid hic supererat, abstulit pater.
O molle corpus, graraque amplexatio,
Blandumque spirans suavis oris halitus,
Abite, abite, contueri non queo
Vos jam, malorum cedo magnitudini,
Videoque quantum perpetrabitur nefas.
SED pessimorum facinorum genitor furor
Ratione major me retrorsum distrahit.
CHO. Mecum sæpe exactius
Sum conata expendere, ac
Subtili librare examine,
Num deceat disquirere fœminas
De rebus subtilibus anxie.
NEC nobis Musarum aliena
Sunt commercia. Sunt sapientiæ
Corda capacia, non tamen omnibus:
Sed rara inter copia fœminas
Indulget studiis sapientiæ,
Illud vero ausim contendere,
His cum longe actum felicius,
Quibus ævum penitus transigere
Contigit orbis sobolis,

Quam

Quam quibus numerosa propago
Sorte data: orbi quod inexperti
Ignorent, an dulce, an amarum
Sit genuisse: anxietatibus
Vacui innumeris vivant; soboles
Queis numerosa est, anxia curis
Degunt miseræ tempora vitæ,
Primum ut honeste educent, vitæ-
que necessaria subsidia parent.
Deinde accedit ad alias curas
Illud, sintne futuri (incertum)
Male compositis moribus, an boni.
Id quoque postremum mortalium
Nulli non grave proloquor, etsi
Cætera vitæ commoda suppetant,
Et pubentes jam perveniat
Corpus ad annos, moribus optimis
Exculto ingenio, dea inutilis
Tum si illa incumbat Mors, dulces
Ac mittat sub tartara liberos:
Quî fuit utile, pignora propter
Hunc adjectum à diis mortalibus
Intolerandum luctus cumulum?
MED. Jamdudum, amicæ, operior exitum rei,
Fortuna quo se vertat illic, præstolans.
Atqui è ministris cerno quendam Jasonis
Gressus ferentem ad nos anhelo spiritu,
Mali videtur fore recentis nuntius.
NUNT. O perpetratrix facinoris nefarii
Medea, fuge, fuge, classe seu cita licet,
Seu vecta curru corripe celerem fugam.
MED. Quæ digna causa cogit ad properam fugam?
NUNT. Regia puella modo periit atque genitor
Creon, venenis illiti pariter tuis.
MED. Gratum attulisti nuntium, deinceps meos
Inter benevolos ac amantes nostri eris.

NUNT.

UNT. Quid? mente sana mulier es? an desipis?
omum tyranni funditus quum verteris,
dite gaudes, nec facinus istud paves?
ED. Non deest ad ista quod queam rependere.
d ne gravêre tantulum nobis moræ
re, pereundi donec explices modum.
m morte functos si sciam miserrima,
mulabis animum gaudio duplice meum.
VNT. Vt gemina proles cum patre advenit tua,
conjugalis attigit limen domus,
muli, dolori quibus erat tuus dolor,
audemus, aures omnium cito pervolat
mor, maritum teque pacto fœdere
onsopiisse pristinam discordiam.
c tangere manus, ille flavum verticem
lcere pueris, ipse quoque præ gaudio
eros gynæceum usque lætus prosequor.
bera colenda quæ tui nobis loco
cessit, antequam puerulos viderat,
ultu renidenti intuens Iasonem
erebat: at post mœsta tristis lumina
bscondit, ora retro flectens candida,
uippe puerorum graviter adventum ferens.
dleniebat molliter puellulæ
us Iason, differendo talibus:
dversum amicos ne fueris aspera, animum
ompone, rursus flecte vultus, ac puta
os esse amicos, quos maritus diligit.
t dona suscipe, & patrem exora tuum,
ine ne releget pignora, meam in gratiam.
t illa mundum ut vidit, haud viro amplius
egare quicquam sustinuit, ac antequam
ectis abesset genitor & nati procul,
mata peplis ipsa versicoloribus,
ollem corona pressit aurea comam,
se nitentis ante specli splendidum

Æquor

Æquor refingens; ac renidens suaviter,
Spectabat umbram corporis inanimem sui.
Dein sese sublevans è regia,
Per tecta graditur læta donis, molliter
Eburna terræ collocans vestigia,
Et collo fixo sæpe spectans lumine.
At triste post hæc incidit spectaculum;
Colore mutato subitus iterum tremor
Obliqua membra vexat; ac ægre throno
Præoccupato potuit efficere ne humi
Prolapsa rueret, tum pedissequa quædam anus
Iram esse Panos, aut deum cujuspiam
Rata ejulavit lugubre, ante candidis
Nam tincta spumis ora vidit, & oculis
Circumrotari pupulas, & sanguinis
Inane corpus; ejulatum flebilem
Dein excipit ploratus, alia ipsum ad patrem
Festinat, alia calamitatem conjugis
Novum ad maritum currit ut recenseat.
Tota in tumultus versa varios regia
Strepebat, & jam cursoraccelerans gradum
Lassus citatum ad terminum pervenerat.
Hæc muta, clauso quæ jacebat lumine,
Suspiria trahens graviter, expergiscitur.
Misera gerebat cum duplice bellum malo.
Nam quæ premebat verticem auro tortili
Corona, mirum, flammeam scaturiginem
Voracis ignis evomebat, at pepli
Tenues tuorum liberorum munera
Niveum exedebant corpus, & miseræ cutem.
Porro illa surgens è throno comam igneam
Rotat, huc & illuc usta jactans tempora,
Quærens coronam excutere; at insolubilis
Aurum tenebat nexus; & quoties comam
Quatiebat, ignis sæviebat acrius
Duplo, mali tum victa magnitudine

Geni-

Cecidit, parenti cognitu tantum suo
Facilis: nec oculis forma constabat sua.
Decor nec oris, vertice è summo cruor
Stillabat igne mixtus, avulsa ossibus
Caro venenis per genas tacitis fluit,
Ceu tæda lentis læsa sudat lacrymis.
Res dira visu, terror omnes occupat,
Tangere cadaver nemo ut ausit, scilicet
Magistra sors adversa nos erudierat.
Ignarus autem genitor infelix mali,
Ut tecta primum contigit, cadaveri
Infusus ingemuit, & ulnis comprimens,
Atque osculatus, solvit ora talibus:
O nata misera, quis deorum perdidit
Sic morte fœda te? quis orbavit senem
Capulo propinquum, tristeque silicernium?
Vtinam liceret nata tecum commori:
Vt lacrymis & luctibus fecit modum,
Senile corpus allevare dum cupit,
Peplis adhæsit tenuibus, uti laureis
Ramis adhæret hedera; tum certaminis
Horrenda facies oritur: ille tollere
Genua experitur, illa contra nititur.
Si vim parabat, viva vellens viscera
Sodabat ossa, deinde sensim languit.
Vigente vita spiritum tandem miser
Efflavit, impar invalescenti malo.
Jam juncta genitor nataque cadavera jacent,
Dignum profecto lacrymis spectaculum.
Certe quid opus oratione? senties
Tuæ expetitæ jam vicissitudinem.
NAUD primitus nunc esse res mortalium
Umbras fugaces credo, nec dubitaverim
Eos qui videntur sapere, verborum aucupes
Et curiosos, asseverare omnium
Ne esse habendos optimo stultissimos,

Certe beatus nullus est mortalium.
Ut affluunt res, ille fortunatior
Illo putetur, haud beatus sit tamen.
CHO. Jure, ut videtur, plurimum hodie congerit
Deus malorum in Jasonem, infortunii
Tui miserum est. ô Creontis filia
Misella, thalamis quæ procul ab Jasonis
Ad tecta ditis functa fato duceris.
MED. Certum est. amicæ fœminæ, celerime
Natis peremptis hoc solo discedere.
Nec otiose desidendo dexteræ
Infestiori date necandos filios,
Mori necesse est liberos penitus meos.
Quando id necesse est, nos trucidemus utique
Qui progenuimus, verum age animæ, accingere,
Ecquid moramur dira patrare scelera,
Et quæ necesse est perpetrare? age ô manus
Mea misera ensem cape, cape, ac ad carceres
Progredere vitæ tristis, ac ne desice:
Nec subeat animum liberorum memoria
Quos edidisti, ô chara, & obliviscere
Fuisse natos breviculum hunc diem tuos.
Post deinde luge: nam tametsi occideris,
Chari fuerunt: mulier autem misera ego.
CHO. O terra lucidumque
Phœbi jubar, videte,
Aspicite pestilentem
Hanc fœminam, & cruentam,
Manum trucem priusquam
In liberos verterit,
Qui de tua stirpe aurea
Ducunt originem.
Quàm metuo, deûm
Ne imbuat hominum sanguis dextram:
At tu cœligenæ moderator
Lucis, cohibe, reprime, Furiam

Pelle cruentam & miseram tectis
E feralibus, incassum labor
Deperit ob natos susceptus.
Pignora frustra chara genueras,
O Symplegadum inhospita saxa,
Quæ deseruisti, angustas fauces:
Misera unde tibi furor hic animi?
Unde atrox cædes cumulatur?
QVISQVIS consanguinea terram
Imbuerit cæde, ac macularit
Sanguine dextram, vindicta comes
Vrget sæva, ac dii mala plurima
Hinc domibus cœlitus immittunt.
PVER. Quid agam? parentis quomodo hei fugiã manus?
ALTER. Ignoro frater chare: perimus utique.
CHO. Audis, puerorum audis vocem,
O misera, ô infelix mulier,
Tectum ingrediar, pignora rapiam è
Cæde nefanda.
PVER. Per ô deorum numen opitulamini
Dum licet, in ipsis penè retibus sumus.
CHO. Misera aut ferrum, aut silicem gestas
Pectore, quæ propria mactabis
Dextra pignora quæ peperisti,
Unam sæcula memorant, unam
Eo, quam fœdasse cruore
Qui recensent pignoris charam manum,
Nec sponte, diro sed furore percitam,
Insanientem Juno quum miseram domo
Exegit; oblita cæde natorum impia
Periit peremptis liberis mortis comes,
Progressa littus ultra, in æquor decidens.
Quid sceleris jam restat inausum?
FOEMINEI thalami curæ
Omni auxiferæ, quanta è vobis
Fœmines torquet lerna malorum!

JAS. Quæ ſtatis haſce propter ædes fœminæ,
Eſt ne intus autor facinoris nefarii
Medea, ſeſe an abripuit aliò fuga?
Tellure ſeſe ni recondat obrutam,
Pennave liquidas ætheris findat plagas,
Domui rependet capta pœnas regiæ.
Anſe, interempta ſtirpe regum, credidit
Impune tectis hiſce poſſe evadere?
Nec illius me cura, ſed ſobolis coquit.
Namque illa pœnas ſolvet his quos læſerat.
Sed libet orum huc venio vitæ ut conſulam,
Ne ſcelera matris vindicantes impiæ
Genere propinqui adverſus illos ſæviant.
CHO. Neſcis malorum quò redactus ſis miſer
Jaſon, alias iſta nunquam diceres:
JAS. Quid eſt? an etiam me interimere cogitat?
CHO. Cæſi occiderunt liberi matris manu.
JAS. Hei mihi, quid ais? ut me jugulaſti fœmina
CHO. Ut luce caſſis cogita de liberis.
JAS. Ubi eos peremit? intus an foris? refer.
CHO. Foribus recluſis funera intuebere.
JAS. Auferte vectes, tollite hinc repagula
Statim miniſtri, ſcelus ut aſpiciam duplex,
Illos peremptos, hanc, uti pœnam exigam.
MED. Quid fruſtra in iſtas arietas pulſans fores,
Cæſoſque, meque cædis autorem petens? ſt.
Laborem omitte hunc, meque, ſi qua in re eſt
Affare: manibus haud licebit tangere.
Talem parentis Sol pater currum mihi,
Quo me tuerer è manu hoſtili, dedit.
JAS. O dira, diis ô mulier immortalibus
Exoſa, mihique, & omnibus mortalibus:
Quæ ſuſtinebas liberorum pectori
Inſerere ferrum mater, orbum & perdere
Me! & his patratis intueri ſuſtines
Solem ſolumque, facinus auſa peſſimum?

ale peri, ego resipisco nunc, insanii
unc cum paternis ædibus te barbaro
rajas ad urbes è solo advexi, malum
estemque, patris proditricem, & patriæ
æ te educavit, supplicia de me expetunt
celerum tuorum, vindices Erinnyes.
am fratre cæso, sanguinis socio, ratem
ecum decoram ingressa es Argo Peliam.
nc orsa es: inde conjugali copula
ihi juncta, de me sustulisti liberos,
ensa tædis quos peremisti novis:
uod Graja nulla perpetrasset fœmina,
uibus ego spretis prætuli thalamos tuos,
ffinitate pestilente me illigans
æ leænæ, haud fœminæ: quæ pectore
yllæ cruentos ferreo vincis canes.
ed nulla mentem commovent opprobria,
a impudenti obduruisti audacia.
reas, cruenta liberorum carnifex.
gere superest mihi meum infortunium,
ui nec recenti perfruar connubio,
ec quos creavi & educavi liberos,
m morte raptos, alloqui vivos licet.
ED. Quam multa contra suppetunt quæ red lerem,
oon utrinque testis esset Juppiter
uam debuisti ac retulisti gratiam.
retiisne nostris nuptiis tu molliter
tam perageres, mihique miseræ illuderes?
egiaque virgo & qui dedit nuptum hanc, Creon,
mpune an unquam me expulissent hoc solo?
ir leænam me voca, aut Scyllam (ut lubet)
uscum obsidentem littus; ut par est, tuum
imum vicissim perculi molestiis.
AS. Angeris & ipsa, & es malorum particeps.
ED. Modo ne dolentem irrideas, juvat dolos.
AS. O matre nati filii nefaria!

MED. O filii, ut vos perdidit scelus patris!
JAS Non hos peremit nostra certe dextera.
MED. Sed culpa, lectumque injugalem injuria;
JAS. Torumne propter ausa es illos perdere?
MED. An hunc dolorem mulieri reris levem?
JAS. Si qua est modestia; tu undequaque es pessima.
MED. Illi occiderunt, hoc habet te pessime.
JAS. Capiti imminebant vindices umbræ tuo.
MED. Diis primus autor notus est injuriæ.
JAS. Diis nota mens est execrabilis tua.
MED. Mihi es molestus, & odiosa oratio.
JAS. Et tua vicissim mihi, sed hac molestia
Facile carebis. MED. quomodo? id namque unice
Cupio. JAS. Remitte flenda mihi cadavera,
Ac sepelienda. MED. Minime, eos namque hac mane
Junonis alto sepeliam sanctæ sacro,
Sepulchra ne forte hostis insolentia
Violet superbus, Sisyphique posteris
Cædis nefandæ sacra dabo piamina,
Festaque dicabo in posterum solennia.
At ipsa Erechthei propero ad urbem, ubi Ægeo
Jungar marito, filio Pandionis.
Tu vero, ut æquum est te, peribis pessime,
Argus reliquiis tempora effractus tua,
Finem nefastum sentiens thalami mei.
JAS. At te cruentæ filiorum Erinnyes
Perdant, & ultrix justitia cædis feræ.
MED. Ecquis deorum te audiet vel dæmonum,
Perjure, fallax, hospitumque proditor?
JAS. Ah ah nefanda liberorum carnifex.
MED. Proficiscere domum, conde tumulo conjugē
JAS. Natis orbus geminis abeo.
MED. Nondum luges, senum expecta.
JAS. O charissima pignora. MED. Matri
Chara profecto, patri minime.
JAS. Tamen extinxti. MED. Te ut cruciarem,

JAS.

IAS. Heu me miſerum, tangere chara
Cupio natorum ora meorum.
MED. Nunc alloqueris, nunc amplecti
Optas, dudum quos repulisti.
IAS. Per ô deorum numen id tribue mihi,
Ut molle corpus liberûm tangam manu.
MED. Minime, incaſſum verba profundis.
IAS. Juppiter hocne, ut ſpernimur, audis,
Quæque ſceleſta patraverit in me
Ea, natorum cæde cruenta?
Quod licet unum, fleo, vociferor,
Teſteſque deos advoco, natos
Quod me attingere manibus prohibes
Abs te occiſos, quod mihi tollis
Meris arbitrium, quos utinam
Nunquam ego genuiſſem, abs te ut cæſos
Revere cogerer ipſe ſuperſtes.
CHO. DISPENSAT mortalia cuncta
Cælo Juppiter, inopina dei
Plurima peragunt, ſpes eventu
Caudant ſæpe ſuo; quæ credas,
Fieri haud poſſe, expediet deus, ut
Nemem hæc nunc ſortita eſt fabula.

FINIS.

EURIPIDIS

Poëtæ Tragici

ALCESTIS.

GEORGIO BUCHANANO SCOTO

INTERPRETE.

Ad Illustrissimam Principem

D. MARGARITAM HENRICI SECUNDI,

Francorum Regis Sororem,

IN ALCESTIN PRÆFATIO.

ALCESTIN *Euripidis ante aliquot annos à me Latinam factam, ad te potissimum, Margarita principum optima, censui mittendam. Nec id ea modo causa feci, qua cæteri fere solent, qui hoc tempore in scribendo aliquid aut possunt aut audent: ut videlicet hac prærogativa freti, aliorum judicia minus reformident, & autoritate nominis tui adversus calumniantium malignitatem se tueantur; sed quod hujus fabulæ lectionem tibi multis de causis non ingratam fore sperabam. Est enim orationis genere leni & æquabili, & quod Euripidis proprium est, suavi: parricidii vero & nefarii, & reliquorum quibus alia Tragœdia plena sunt scelerum, nulla prorsus hic mentio, vestigium omnino nullum. Contra vero conjugalis amoris, pietatis, humanitatis, & eorum officiorum adeo plena sunt omnia, ut non verear hanc fabulam comparare cum libris eorum philosophorum, qui ex professo virtutis præcepta tradiderunt ac nescio an etiam præferre debeam. Actio enim rerum sermone & spiritu pene animata acrius quàm nuda præcepta sensus impellit, & facilius in animos influit & illabitur, atque ubi illapsa fuerit, firmius hæret, & quasi radices agit. Quod si quis minus ad te pertinere credat ista, quod eò jam in omni virtutis genere sis progressa, ut non sis alienis exemplis confirmanda, sed tuis tuo exemplo ad virtutem provoces, fallitur vehementer, neque id quidem judicio: præcepta enim officiorum, & rerum præclare gestarum memoria, aliis fortassis utilima erunt, qui discunt, ut velut ad normam suos mores eò dirigant: illis ante jucundissima esse debent, qui jam perfuncti discendi & imi-*

imitandi laboribus, sub aliena persona suas laudes citra omnem adulationis suspitionem legunt, habet enim haec fabula, quantum ego quidem judicare possum, earum virtutum quas in te non minus libenter agnoscimus, quam in Alceste legentes miramur, adeo expressam imaginem, ut quoties eam in manus sumas, toties tuarum tibi virtutum in mentem veniat necesse sit: eam quum laudari audies, de tuis moribus judicium fieri existimes. Eam igitur ad tenuit dixi mittimus. Quod si audacius à me factum videatur, eam tu potissimum culpam praestes oportet: qui me tua auctoritate ad scribendum impulisti, & in arenam prodeuntem omni favoris genere prosequeris, & foves. Vale.

ARGUMENTUM.

QUum jam moriturus esset Admetus, Apollo à Parcis impetravit ei, ut quantum vixisset, alterum tantum viveret, si alium daret qui pro se moreretur. Parens autem uterque quum hanc pro filio moriendi conditionem recusasset, Alcestis uxor se obtulit. Paucos vero post dies quum ea incidisset calamitas, Hercules advenit. Is edoctus ab uno ministrorum quæ Alcestidi contigerant, ad sepulchrum profectus, Mortem abegit; mulierem veste obnubit; atque Admetum orat ut eam à se acceptam servet. Affirmabat enim sibi, quum luctæ vicisset, eam præmio datam. Id quum abnueret Admetus, detectam ei, quam lugebat, ostendit uxorem.

PERSONÆ.

APOLLO.
THANATOS.
CHORUS.
SEMICHORION.
ANCILLA *Alcest.*
ALCESTIS.
SERVUS.
ADMETUS.
EUMELUS.
HERCULES.
PHERES.

EURI-

EURIPIDIS
Poëtæ Tragici
ALCESTIS,
GEORGIO BVCHANANO SCOTO *INTERPRETE.*

APOLLO.

Tecta chara regis Admeti, in quibus
Convictor esse pertuli servis Deus.
Huc me coegit filium Æsculapium
Flammis trisulcis quò perennit Jupiter,
Ego impotenti sævus ira fulminis
Fabros Cyclopas perimo: pœnas ut darem,
Mortalis esse me viri servum patet
Voluit. Profectus igitur huc, pecus hospitis
Pavi, domumque præstiti incolumem hactenus,
Vt sancta sancto quæ Pheretis filio
Pareret: ipsum liberavi è faucibus
Leti imminentis, præoccupans Parcas dolo.
Namque annuerunt mihi deæ ut subducerem
Admetum ab orco, & funus in præsentia
Aliud loco ejus Manibus supponerem:
Quumque ambiisset ille amicos, omnium
Expertus animos, patris ac matris senis
Quæ peperit ipsum, nemo præter conjugem
Inventus unam est, sponte quæ prior mori
Voluit, nec alma luce postea frui.
Ea bajulatur nunc maritus inter domi
Frigente sensim corpore: hæc etenim dies
Decreta fato est, morte vitam ut exuat.
Sed funus hîc ne polluat me, desero
Charos penates. Mortuorum sed prope
Thanatos sacerdos advenit, sub tartara
Rapturus illam. Tempori vero huc adest,

Hunc præstitutum mortis obſervans diem.
TH. Ha, ha, ha, ha,
Quid tibi tandem hic Phœbe negotii?
Quid oberras hæc limina propter?
Iterum injurius es diis ſtygiis,
Quorum aboles ac tollis honores.
Non ſat erat tibi, morti Admeti
Injeciſſe moram arte doloſa
Circumventis Parcis? Iterum
Arcitenentem cur modo dextram
Armatus ades Peliæ obſervans
Natam, quæ pro conjuge charo eſt
Pollicita mori?
AP. Bono animo, æquum juſque faſque poſcimus.
TH. Quorſum igitur arcu, juſta ſi petis, eſt opus?
AP. Hæc arma ſemper ferre conſuetum eſt mihi.
TH. Opemque ferre præter æquum his ædibus?
AP. Hominis amici mihi dolori eſt calamitas.
TH. Etiam hoc ſecundo fraudor abs te funere?
AP. Atqui nec illud abſtuli invito tibi.
TH. Cur vivit ergo, nec apud inferos agit?
AP. Sponſæ redemptus morte, quam tu nunc petis.
TH. Et quam ſilentes mortuam ad manes agam.
AP. Perge, aufer: etenim neſcio an perſuaſero.
TH. Mi? munus ipſum cujus eſt occidere.
AP. Minime: morantes morte ſed tollere ſenes.
TH. Quo verba ſpectent & voluntas tua, ſcio.
AP. Alceſtidi ergo non licet ſenio frui.
TH. Non licet, honores, Phœbe, nos etiam juvant.
AP. Nil præter animam poteris unam tollere.
TH Ex morte juvenum majus accedet decus.
AP. At vetula moriens ditius tumulabitur.
TH. Lex hæc rem habentes, Phœbe, ſolos reſpicit.
AP. Quid? tu ſophiſtes inſciis nobis eras.
TH. Res ampla quibus eſt, redimerent mortis moras.
AP. Non ergo viſum eſt tibi facere gratum hic mihi?

TH.

H. Minime, ipse morum non meorum ignarus es.
P. Quos nec deorum nec hominum ullus diligit.
H. Haud cuncta poteris præter æquum consequi.
P. At reprimetur ista sæva immanitas
uamlibet acerba: talis accedet domum
heretis hospes imperante Eurystheo,
hrace ab nivosa quadrijugos abducere:
ceptus hospes ille in Admeti domum,
tollet istam fœminam tibi, neque
hanc à me inibis gratiam; & quum ingratiis
adem peregeris, odio esse haud desines.
H. Ut multa dicas, nil tamen profeceris.
ec mulier orci pallidam viset domum.
operoque ad ipsam, ut ense delibem comam.
mnatus ille Manibus deis erit,
icunque ferrum hoc verticem libaverit.
HO. Quæ pro foribus taciturna quies?
ir conticuit domus Admeti?
EM. Nullus adest qui narret amicus
lugenda est filia Peliæ
cestis ceu mortua, an aura
itur supera, quæ optima longe
hique & cunctis fœmina visa est
conjugem fuisse?
EM. Auditne quisquam lacrymarum aut planctuum
num per ædes, flentium aut suspiria?
EM. Minime; sed neque famulùm quisquam
d vestibulum est, utinam ô Pœan,
miliaror in hac clade adsis,
que salutifer aspiciare.
EM. Nec tacita domus defuncta esset
mina; nec clam condita tumulo est.
EM. Vnde? haud video quid te recreet.
EM. Tamne probam clam populo Admetus
njugem humasset funere vili?
EM. Nec ante portas conspicor

Fontanæ aquæ lavacra, ceu
Ad mortuorum januas
Assuevit: aut propter fores
Abscissa coma est posita in luctu
Quæ funereo cæditur, usquam,
Neque virgineum perstrepit agmen.
SEM. Atqui hæc fuerat præscripta dies,
Qua tenebrosum viseret orcum.
SEM. Quorsum hæc memoras?
SEM. Pupugisti cor, pupugisti animum.
CHO. Quum bonos Parcæ rapiunt severæ,
Qui bonus vixit teneris ab annis,
Jure eos luget. Neque enim Chimæræ
Arva si remis adeas, vel æstu
Semper arentes Garamantum arenas,
Templaque Ammonis, miseræ prece umbras
Faucibus tetri rapies ab orci.
Mors gradu tristis properat citato:
Nec focos juxta video deorum,
Quem sacerdotum precibus fatigem,
Si modo argutis oculis decorus
Filius Phœbi hac frueretur aura,
Illa desertis Stygiis tenebris,
Noctis & portis Acheronte ab ipso
Viva rediret.
Namque defunctos revocabat orco,
Antequam telo trifido timendus
Juppiter sævos jaculatus ignes,
Perculit illum.
Nulla spes vitæ reliqua est, peregit
Cuncta rex; omnes pecudum cruentis
Stragibus divûm cumulantur aræ,
Nec mali est usquam fuga certa certi.
Sed uda lacrymis quæpiam egreditur domo
Ancilla. Miserum me, quid afferet novi?
Veniam meretur luctus hic, si quisquam huic

Accidit

ecidit acerbum. Scire at illud gestio,
ta fruatur mulier, an jam perierit.
ANC. Vivam vocare, & mortuam pariter licet.
CHO. Quî poterit idem vivus esse & mortuus?
ANC. Vix ducit ægra spiritum ad thalami fores.
CHO. Uxore quali qualis orbabere miser?
ANC. Jam conjuge orbus dominus istud sentiet.
CHO. Nec spes salutis ulla restat amplius?
ANC. Fati prementis instat illi terminus.
CHO. Ergo apparantur justa rite funeri?
ANC. Mundus paratus est, quem humo condat simul.
CHO. Præstante sese conjuge orbatum sciat,
ab orbe cœli nulla qua melior fuit.
ANC. Quid ni? quis aliter sentiat? quî fœmina
Potuisset ulla facere gloriosius,
Eumque amorem prodere manifestius
Erga maritum, quam suam si impenderit
Vitam illi? at ista cuncta novit civitas.
At obstupesces, si modo audies domi
Quæ perpetrarit; destinatum quum diem
Adesse sensit, lauta vivo flumine
Corpus decorum, cedrino ex armario
Effert amictum, compta deinde splendide
Mundo superbo constitit domesticam
Vestam ante, tales ora solvens in preces:
O dea, ego tristes abeo ad umbrarum domos:
Tibi advoluta te precor novissimum,
Orbos tuere liberos: huic conjugem
Charam, maritum filiæ da splendidum.
Nec, velut acerbo rapta mater funere est,
Præcipitet illos Parca præcox, sed sua in
Patria beati transigant, ac suaviter
Jucunda vitæ spatia, cunctas regiæ
Accessit aras, supplicavit, singulas
Festa corona myrteæ cinxit comæ:
Nec ora fletu madida, nec suspirio

Indice doloris vis nec instantis mali
Vultus decori pristinam carpsit decus.
At conjugalem ut attigit thalamum ac torum,
Lacrymis profusis solvit ora talibus:
O lecte, ubi mihi morte quem redimo mea
Solvit pudorem virginalem vir, vale.
Nec te quidem odi, me tametsi extinxeris,
Nam dum recuso conjugem & te prodere,
Morior. At alia te tenebit fœmina
Non castior, fortasse fortunatior.
Tum devoluta exosculatur lectulum,
Totumque inundat lacrymarum flumine.
Vbi tandem abunde fletuum profuderat,
Revoluta strato ex ædibus se proripit,
Ac sæpe thalamo egressa rediit denuo,
Supraque lectum denuo incubuit, peplos
Flebant tenentes liberi: Illa amplexibus
Modo hunc, modo illam comprimebat, scilicet
Moritura jamjam: flebili tota domo,
Famuli tumultu fata lugebant heræ.
At illa dextram singulis dedit, neque
Quisquam inter omnes adeo contemptus fuit,
Quem affata non sit mutuis sermonibus.
Atque ista turbant nunc domum Admeti mala,
Quæ morte poterat fugere: mortem dum fugit,
Nunc sempiternum sibi dolorem accersit.
CHO. His ingemiscit igitur Admetus malis,
Quem fata nupta dividunt ab optima.
ANC. Luget profecto, conjugem charam tenens
Vlnis, roganique morte ne se deserat,
Absurda poscens, quæque fieri non queant,
Tabescit illa, & languidam manus onus
Projecta inertis debilem etsi spiritum
Vix fessa ducat, intueri solem avet,
Almæque lucis ultimo aspectu frui,
Visura nunquam splendidum posthac jubar,

Sol

Sed abeo, teque adesse nuntiavero.
Nec semper omnes regibus cives favent,
Nec rebus adsunt turbidis alacriter:
At tu vetustus amicus es meis heris.
CHO O dii, quæ fuga superest cladis?
Quæ fuga sortis, quæ im ninet aulæ?
Scitne aliquis? laceremne comam?
Pullone tegam cõrpus amictu?
ANC. Certa res est, certa amici:
Sed precemur numina.
Nam potestas est deorum,
Visque longe maxima.
O Apollo sancte, cladis
Scitum hujus inveni:
Affer, affer remedium nunc,
Ut prius commentus es.
Nunc ades salutifer:
Pelle fatum lugubre.
Ditis implacabilis
Pectus atrox mitiga.
CHO. Heu, heu, væ, væ,
Nate, nate Pheretis Admete, ô miser,
Qua clade premêris orbus ista conjuge?
Pateris ferro rem fugiendam,
Et graviori clade piandam,
Quam si laquei de trabe celsa
Pereti nectas vincula collo.
Non enim charam modo, at
Conjugem charissimam
Hac morientem luce videbis.
Sed jam maritus ipse progreditur domo,
Pherea tellus ingemisce, illacryma.
Optima longe fœmina morbo
Contabescens Ditis ad umbras
Ibo cava rapitur viscera terræ.
Nunquam thalamos plus lætitiæ

Quam

Quàm tristitiæ ferre fatebor:
Partim id veteris casibus ævi
Doctus, partim hac clade recenti
Regis, quem longe optima conjux
Morte relinquens, non sinet unquam
Dehinc vitalem vivere vitam.
A L C. O Sol, luxque diurna,
Cœlestesque rotatæ
Celere turbine nubes!
A D. Me, teque miseros afficit duos, tuo
Nil promerentes morte dignum cælitus.
A L C. O tellus, ô atria, thalami
O geniales patriæ Iolci!
A D. Sustolle teipsam ò misera, neu me deseras,
Sed flecte precibus omnium dominos deos.
A L C. Biscalmam video, video ratem,
Atque umbrarum portitor hærens
Conto accersit me propere Charon.
Age festina, quæ causa moræ?
Præsto cætera cuncta: moraris
Nos sola, gradu celeri propera.
A D. Heu navigationem acerbam istam mihi
Memoras: malorum quanta nos moles premit?
A L C. Eripit, eripit quidam tibi me
(Nonne vides) ad tecta silentum.
Fronte subnigra lumina Pluto intentat celer huc. Quid facis? aufer.
Quod miserabilis iter insisto?
A D. Acerbum amicis, ac mihi, atque liberis,
Queis luctus hic est proprius, miserrimum.
A L C. Jam demitte, demitte me.
Genua labant, jam deponite me.
Oculos densæ condunt tenebræ.
Pueri, ô pueri, jam vestra parens
Nulla est, nulla est jam vestra parens.
Valete nati, & lumen almum cernite,

AD.

AD. Hei mihi! tristis vox ferit aures,
Ac morte mihi durior omni.
Ne me desere, ne per superos
Tolera: nam te lumine cassa
Vivere acerbum est; pendet ab una
Te mea mors, ac vita; ita nobis
Tui amor penitus fixus inhæret.
ALC. Admete, cernis quo in loco res sint meæ.
Quæ sentit animus, ante mortem proloqui
Volo, salutem prætuli meæ tuam,
Per fata lucem quum liceret cernere:
Morior, fuisset quum integrum haud pro te mori;
Sed mihi maritum, quem luberet Thessalum
Eligere, sedes & beatas regio
Incolere luxu; abs te revulsa vivere
Renui orphanis cum liberis, vitæ meæ
Minime peperci ætate quamvis integra;
Quum qui genuerat te pater, quæque peperit
Te prodidisset mater, auras linquere
Quibus decorum jam per ætatem foret,
Et glorioſa morte vitam filio
Suo redimere, quippe quibus unicus eras,
Nec spem relictam procreandi liberos,
Te functo, haberent. Viveremus tu, ac ego,
Nec tu doleres solitudinem tori
Vidui, nec orbos educares liberos.
Sed hæc deorum quando quispiam gradu
Hoc ire voluit, sic eant; at gratiam
Hanc tu referto, quam peto, haud meritis parem:
(NAM par rependi pretium animæ nullum potest)
Sed quam ipse justam dixeris; quum diligas
Æque atque ego istos (si sapis) pueros, meæ
Domini face isti sint domus; nec liberis
Induc novercam fœminam minus probam
Parente, natis quæ manum impingat meis,
Tuisque, livor tristis ubi stimulos ciet.

AD. Utique

Utique cave istud faxis oro, prioribus
Inimica natis quum noverca inducitur,
Nihilo cruenta vipera est clementior,
In patre magnum filius præsidium habet,
Sermone cum quo mutuo possit frui.
Tu nata vero quomodo educaberis
In virginali ætate honeste? quam tuo
Nuptam parenti sors dabit, quæ nec nota
Te fœdet ulla, nec tuas ipso in aditu
Florentis ævi nuptias contaminet?
Neque elocabit mater unquam te, neque in
Dolore partus assidens solabitur,
Ubi nil parentis charitate est suavius.
Mori necesse est me: timori nec malum
Cras istud, aut in tertium est mensis diem:
Jamjam inter umbras luce cassas censeor.
Valete, læti vivite: at tu vir potes
Te gloriari conjugem nactum optimam,
Et vos, parentis optimæ vos filios.
CHO. Bono animo es, hujus polliceri hoc nomine
Ego nil verebor, mente ni prorsus caret.
ADM. Ne metue, fient ista, fient. Nam mea
Viva ut fuisti sola, sola mortua
Dicêre conjux: nec tuo ulla me loco
Suum vocabit sponsa Thessalis virum:
Quanvis superbos generis enumeret avos,
Formæ decore quamlibet præfulgeat.
Sat liberorum est, liceat istis modo frui
Deos precamur, quando te frui haud licet.
Nec finietur luctus hic spatio annuo,
Sed omne in ævum, quod supererit dehinc mihi,
Lugebo. Matrem, quæ peperit, odio, ac patrem
Habebo, amici quando verbo, non re erant.
Tibi ego salutem debeo, quæ pro mea
Anima dedisti quod homini est charissimum.
Non jure, tali quando privor conjuge,

Dum

Dura inter ævum transigam suspiria,
Nec cœtus aut æqualium convivia
Post me juvabunt: nec coronæ floreæ,
Cantusve dulces: nostra nec citharam manus
Dehinc tanget unquam, nec Libyssæ ad tibiæ
Sonos canoros animus oblectabitur:
Nam cuncta vitæ tu abstulisti gaudia.
Quin & periti dextera artificis tua
In lecto imago ficta collocabitur.
Amplectar illam manibus, illi procidens
Tuum vocabo nomen, ulnis conjugem
Charam tenere, non tenens, fingam tamen;
Est ea voluptas frigida; at molestiam
Animi levabit, umbra me per somnia
Utinam reversa oblectet. ETIAM lutida
Sub nocte amicos suave vultus cernere,
Quocunque sese in tempore offerent. Mihi
Si lingua adesset Orphei, & blandum melos
Furvæ canendo pectus ut Proserpinæ,
Duri vel Orci flecterem, ac reducerem
Te, promptus irem; centiceps nec me canis,
Nec qui silentes portitor manes vehit,
Prohiberet, almum viva per me denuo
Donec videres lumen. Illic mortua
Nunc præstolare, donec illuc mortuum
Me fata mittent, ac domum ambobus para
Unà ut habitemus. Nam sepulchro corpora
Uno imperabo collocari, & conseri
Lateri latus te propter extensum meum;
Nec ipsa mors me poterit abs te avellere
Quæ sola nobis usque fida inventa sis,
CHO. Mœrore digna est, itaque luctus particeps
Hujus ero, amicum velut amico convenit.
ALC. Ipsa hæc loquentem, filii, audistis patrem,
Nullam deinceps spondet aliam conjugem
Sibi fore, nec me luce cassam negliget.

ADM.

A D M. Nunc asseveroid, atque perfectum dabo
A L C. Cape pignus horum de mea pueros manu.
A D. Accipio charum pignus è chara manu.
A L C. His tu puellis mater esto meo loco.
A D. Te morte rapta cogit id necessitas.
A L C. Intereo, nati, par fuit quum vivere.
A D. Quænam futura est vita mihi superstiti?
A L C. Te mitigabit temporis longinquitas,
Qui periit autem, impostetum jam fit nihil.
A D. Duc, duc me aũ orcum per deos tecum simul.
A L C. In morte nostra sat superque cladis est.
A D. Sors sæva, quali viduor abs te conjuge?
A L C. At at, tenebræ jamjam oboriuntur oculis.
A D. Perii profecto, si modo abs te deseror.
A L C. Nil me putaris jam, velut nusquam forem.
A D. Attolle vultus, liberos ne deseras.
A L C. Non sponte certe; sed valete, liberi.
A D. Oculos ad illos tolle, & aspice.
A L C. Sum nulla posthac. A D. Quid agis? ita me deseris?
A L C. Valeto. A D. Miseris heu pereo miser modis!
C H O. Periit, nec usquam est uxor Admeti amplius.
R U M. Hei mihi misero periit mater.
O pater, adiit manes; neque jam
Dulci fruitur lumine solis.
Me deseruit, me orbum infelix,
Languidulos cerne oculos, rigidas
Cerne manus, ô genitrix audi,
Audi genitrix, ego te appello;
Tua proclivis ad oscula pullus.
A D. Nil audientem, nil videntem affare; ego,
Vosque ambo sæva clade perculsi sumus.
E Y M. Puer, ô genitor, matre orbatus,
Solus deseror; ô me miseris
Pressum ærumnis, teque sororem,
Quam premit eadem sors! ô genitor,
Infrugiferos, infrugiferos

Thalamos

Thalamos nactus es; haud tetigisti
Hac cum conjuge clauſtra ſenectæ;
Prius erepta eſt, te pereunte
Genitrix, pariter domus everſa eſt.
CHO. Admete, clades has neceſſe eſt perpeti
Nec primus es, nec ultimus mortalium
Uxore viduatus proba. Atque id cogita
Nos univerſos eſſe morti obnoxios.
AD. Scio, nec iſta me repente perculit
Ærumna; pridem præſcius malo premor.
Sed efferendæ funus huic parabitur.
Adeſte, & alternante planctu lugubri
Date juſta. Diti dicite implacabili
Pæana. Sceptris Theſſalum quiſquis meis
Paret, mulieris hujus ergo publice
Lugere jubeo raſili tonſos coma,
Pulloque amictu. Quadrijugoſque jungite
Currus; ſuperbam ſonipedum è collo jubam
Tondete ferro; tibiæ nuſquam ſonus
Strepat per urbem, vel ſuavilloquæ lyræ,
Bis luna ſenos donec orbes impleat;
Nam neque cadaver hoc ſepeliam charius
Ullum, nec in me paribus officiis, neque
Honoribus eam proſequi dignis queam,
Quæ me redemit ſola morte vicaria.
CHO. O Peliæ mihi nata, vale,
Quæ orci habitas fine ſole domos,
At ſciat arbiter hoc Stygius
Nigricomans deus, atque ſenex
Portitor exanimem populum
Qui vehit, & ſubigit reſidens
Puppe ratem celerem, mulier
Optima longe Acherontis aquas.
Optima fœmina trans vehitur
Rate biſcalma.
Pientidum tu carmen alumnis

Decantabere diu, montigena
Te testudine septem nervis
Resonante canent, ac fine cithara
Memores repetent carmine laudes,
Quum redeuntis circulus anni
Mensem Spartæ Carneium iterat,
Lunaque pernox vere benigno
Pleno pernitet orbe decora.
Inque beatis divitis agri
Decantabere semper Athenis.
Tales mors tua sufficit hymnos
Vatibus, ô revocare liceret
Si te superas rursus ad auras
E tenebrosis sedibus Orci,
E Cocyti fluctibus, alno
E fluminea, quæ vehit umbras,
Tu fœminei gloria sexus,
Sola reperta es, conjugis Orco
Quæ mutata anima animam eriperes.
Terra levis tibi sit super ossa.
Quod si tædis vir tuus aliis
Captus erit, mihi jure invisus,
Natisque tuis deget, quando
Nec tua mater, nec qui genuit
Te senior pater, abdere vellent
Pro nato sua corpora terra,
Nec servarint, etsi seris
Candida sparsi tempora canis.
At tu primo in flore juventæ
Juvenis redimens fata mariti
Deseris auras, ô mihi talem
Vitæ sociam dii date sponsam,
Quæ jucundum transigat ævum
Mecum: at vitæ cognita paucis
Est mortalibus ista voluptas.

HER. Ciues Pherææm qui colitis urbem, an domi
Ad

Admetus, CHO. Intus est Pheretis filius.
At quæ te ad urbem causa adegit Thessalam,
Hospes Pheræas advenires ut domos?
HER. Obeo laborem Eurystheo Tirynthio.
CHO. Quo tendis? error quis vagabundum trahit.
HER. Diomedis ut Thracis quadrigas huc agam.
CHO. Qui poteris? hospes an vetus fortasse tibi est?
HER. Minime nec unquam Bistonum attigi solum.
CHO. Potiare ut illis, ferro opportet cernere.
HER. Sed nec labores refugere, ut velim, licet.
CHO. Cæso redibis rege, vel cæsus cades.
HER. Discrimen istud non adeo nunc primitus.
CHO. Quid promovebis, dominum ubi deviceris?
HER. Captos tyranno tradam equos Tirynthio.
CHO. Frænare captos alter haud facilis labor.
HER. An forte flammas evomunt è naribus?
CHO. Avidis virorum membra laniant dentibus.
HER. Memoras ferarum, non æquorum pabulum.
CHO. Præsepe tabo fordidum intuebere.
HER. Quo patre jactat educator se editum.
CHO. Marte, & opulentam frenat armis Thraciam.
HER. Fatis laborem debitum agnosco meis,
Per aspra semper quæ petunt sublimia.
Cum Marte natis optimum fuerat manum
Non contulisse, primitus Lycaone,
Nec deinde Cygno: tertius pœnas hic mihi
Cum domino equisque exhauriendus est labor.
Mortalium sed nullus intuebitur
Fortis paventem dexteram Alcmenæ serum.
CHO. Atqui ipse dominus hujus Admetus foli
Hæc tecta linquens dirigit recta gradum.
HER. Jove nate salve, Perſei clarum genus.
CHO. Admete salve, rector inclyte Thessalum.
HER. Utinam. Benevolum te mihi certo scio.
CHO. Tonsura vero quid sibi hæc vult lugubris?
HER. Hodie cadaver efferendum est hujus mihi.

HER. Avertat istud sors malum à natis tuis.
AD. Vivunt creati liberi de me domi.
HER. Maturus annis forte genitor occidit?
AD. Et ille superat atque mater, Hercules.
HER. An igitur uxor periit Alcestis tua?
AD. De uxore nobis sermo sese offert duplex.
HER. Fatone functam dicis, an superat adhuc?
AD. Obiit, nec obiit: meque luctu conficit.
HER. Perplexus es, juxta atque pridem intelligo.
AD. Fatine nosti quæ premat necessitas?
HER. Pollicita mortem nempe pro te occumbere.
AD. Si pepigit istud, quomodo hanc vivam putas?
HER. Lugendo clades interim ne prævenit.
AD. Cui mors propinqua est, jam perisse illum puto;
Qui periit autem, jure nusquam dixeris.
HER. Non esse & esse discrepant longissime.
AD. Sic tibi videtur, Hercules, aliter mihi.
HER. Quid ergo luges? quisnam amicorum occidit?
AD. Mulier, Mulieris mentio facta est modo.
HER. Aliena, vobis an propinqua sanguine?
AD. Aliena, quamvis juncta necessitudine.
HER. Quinam ergo vitam finiit domi tuæ?
AD. Hic educata est orba patre mortuo.
HER. Vtinam dolore comperissem liberum!
AD. Expecto quorsum tendat ista oratio.
HER. Alterius hospes hospitis domum petam.
AD. Bona verba, facinus istud avertat Deus.
HER. Ingrata lugenti hospitis præsentia est.
AD. Ingredere tu ædes, mortui sint mortui.
HER. Hospiti epulari turpe funesta in domo.
AD. Ducam seorsum te hospitum ad cœnacula.
HER. Sine abire, inibis gratiam à me maximam.
AD. Minime, nec alios hospes accedes Lares.
Heus tu, præito, reclude posticum ædium.
Jube atrienses apparare largiter
Hospitibus epulas, Limen autem claudite,

Quod medium ab aula separat cœnacula,
Non est decorum luctus ut convivio
Obstrepat, & aures hospitum offendat dolor.
CHO. Admete quid agis? tanta quum te calamitas
Premat, recipies hospites? ita desipis?
AD. Atqui domo illum si expulissem, & mœnibus
Hospitii egentem, an id probares? neutiquam.
Minus hospitalis, non minus miser forem.
Ad calamitates illud etiam accederet,
Ut hospitum hostis mea vocaretur domus.
Nunc hospitem illum habebo rursus optimum,
Siticulosum quando ad Argos venero.
CHO. Cur ergo amicus siquidem is est, uti tu ais,
Hunc esse passus nescium ærumnæ es tuæ?
AD. Siquidem ille nostrum scisset infortunium,
Nunquam subisset atrium domus meæ.
At facere stulte me ille sorsan rebitur,
Nec hæc probabit. Mea sed aula haud hospites
Huc ventitantes scit repellere turpiter.
CHO. O viri hospita liberi
Semper atria, quæ incola
Se dignatus Apollo
Est Phœbus citharæ sciens,
Nec deum puduit domus
Hujus lanigeros greges
Curvis pascere vallibus:
Pastoralia carmina
Et per prata virentia
Blanda pangere fistula.
Quid & versicolorum
Lyncum turba suavibus
Emollita modis, gregi
Junxit intrepido latus.
Armentumqne leonum
Venit fulvi comantum
Ex Othry nemoroso.

Ad tuæ ſtreptium lyræ
Applauſit maculoſus
Dictorum himnuleûm chorus,
Pernici pede deſerens
Abietum alticomum nemus,
Docto carmine concitus.
Ergo tu pecoris domum
Fertiliſſimam colis
Limpidum propter lacum
Bœbiæ, arvi & jugera:
Et patentibus ſoli
Terminos convallibus,
Quà jubar ſolis cadens
Nube currus induit,
Ad moloſſos pertinet:
Et freta Ægei maris,
Æſtuoſa & littora
Celſâm ad uſque Pelion,
Nunc apertis ædibus
Humidis fletu genis
Hoſpitem recipit tamen,
Conjugis modo mortuæ
Flens adhuc funus recens.
Nam pudori pronus eſt
Candor ingenuus, neque
Ulla pars ſapientiæ
Abeſt, quum probitas adeſt.
Et mentem bona ſpes habet,
Succeſſura homini pio
Omnia recte.

A D. Cives Phæri qui hîc adeſtis ſedulo,
Famuli cadaver rite compoſitum ad rogum
Sublime portant, ac ſepulchri ad aggerem.
At vos ſupremam prodeuntem jam viam
De more defunctam ultimùm alloquamini.

CHO. Atqui ſenili cerno genitorem gradu

Hunc se ferentem, conjugi & mundum tuæ
Portare famulos manibus donaria.
PHER. Mœroris adsum particeps, fili, tui,
Proba & pudica sane es orbus conjuge;
Sed ista quamvis dura perpessu, tamen
Fatas necesse est. Accipe hunc mundum, ac humi
Unà reconde. Honore corpus prosequi
Illius æquum est, quæ prior pro te mori
Sustinuit; ac ne sobolis orbus degerem
Tristem senectam, & luctuosam te sine,
Perfecit una; cæteriscque fœminis
Tam illustre facinus ausa peperit gloriam.
O sospitatrix filii, quæ mortuos
Nos suscitasti, jam vale. Ac manes tibi
Placidos bonosque sub Acheronte imo precor.
TALES hominibus utiles tedas reor,
Aut vincla nunquam nosse conjugalia.
AD. Nec has rogatu nostro ad inferias ades.
Præsens amicùm nec mihi in numero es, neque
Hunc induetur illa mundum, aut indiga
Rerum tuarum sepelietur. Tum æquius
Dolere fuerat, fata quum me tollerent.
An qui stetisti tum eminus, quique alteram
Senex puellam siveris pro te mori,
Illacrymabis funeri huic? Nec mihi pater
Verus fuisti, nec peperit ea me parens,
Falso parentem quæ meam se dictitat;
Sed stirpe servili editum in lucem tua
Me admovit uxor uberi furtim sinu;
Ut tu quis esses prodidit periculum.
Nam nec patrem te existimo vere meum;
Aut si es, pavore nemo te mortalium
Superat inerti, qui supremo in limine
Vitæ senecta, languidus nec volueris,
Nec fueris ausus emori pro filio.
Sed has mulierem hanc exteram in se sumere

Partes tuliſtis, quam genitricem & patrem
Solam vocare jure poſſum æquiſſimo.
At te facinoris tam decori gloria
Ingens manebat, filium ſuperſtitem
Sic morte genitor liberaviſſes tua,
Quum poſſet ævi reliquus haud longus tibi
Reſtare curſus. Quod ſuperat temporis,
Mecum iſta vivo viva conſeneſceret,
Tædis nec orbus maceraret luctibus.
At tu, beata vita quicquid parturit
Fructus, tuliſti: ſceptra qui florentibus
Tenueris annis, neque regni filium
Hæredem habueris, orbus ut ne liberis
Vacuam alienis diſſipandam linqueres
Domum. Nec illud dixeris, te à filio
Prodi, ſenectam quod tuam contempſerit,
Ut qui reveritus ſemper unus maxime
Te ſim. Rependis gratiam hanc contra mihi
Cum matre genitor, ſed nec alios liberos
Dehinc gignere potes, qui ſenectutem tuam
Alant & ornent. Neque enim humabere hac mano
Etenim quod ad te pertinet, ſum mortuus
Jamdudum. At alium ſi ſalutis vindicem
Sum nactus, atque invenor ejus munere
Hoc lumen almum, me illius natum puto,
Viceſque ſenii hujus edocendi debeo.
VANE profecto poſtulant ſenes mori,
Et de ſenecta longiore expoſtulant,
Si mors propinquet, nemo jam cupit mori,
Nemo ſenectam queritur amplius gravem.
CHO. Abſque his malorum jam ſat eſt. Quieſcite.
Nec tu paternam nate bilem exaſpera.
PHER. O nate, probris quem laceſſis arrogans?
Venaliumne de grege, aut Lydum, aut Phryga,
An Theſſalum me Theſſalo neſcis patre,
Planeque ſtirpe generis ingenni ſatum?

Nimis

Nimis insolenter contumeliosus es:
Et verba juvenis in patrem petulantia
Jactas. At istic haud procax gratis eris.
Dominus familiæ te edidi ut fores meæ:
Deinde educavi non prior ut extingueret.
Nec hanc habemus traditam à majoribus
Legem, ut parentes morte servent liberos.
Nec Grajus hic mos. Sive felix, seu miser,
Tibi natus unus es. Cuncta ego officia patris
Tibi cumulate præstiti: late imperas
Populis, & agri fusa late jugera
Quæ mihi reliquit genitor, hæc linquam tibi.
Qua fraudo te in re? quamve facio injuriam?
Ne morere pro alio, nec ego pro te. Cernere
Tibi dulce lucem est, dulce patri itidem puta.
Nam reputo mecum, quot manendum seculis
Sit inter umbras, quam brevibus angustiis
Sint clausa vitæ spatia, sed blandula tamen.
At tu recusas impudenter emori,
Ultraque fato destinatum terminum
Vxore cæsa vivis: ac redarguis
Dein me pavoris, fœmina, timidissime,
Inferior ipse, quæ tuam juvenis vicem
Formose functa periit. At enim callide
Rationem inisti qua perenne viveres,
Sit quamque nactus conjugem sis, ne mori
Pro te recuset, persuadere potueris.
Dein ipse timidus imperis convitiis,
Qui facere renuant hæc, amicos; heus tace
Tecumque reputa, vita ceu dulcis tibi est,
Dulcem esse cunctis. Si ingeras opprobria,
Haud falsa rursum & plura forsan audies.
CHO. Jam sit malorum superiorum accessio
Senex, omitte exasperare filium.
AD. Ceu me loquuto cuncta pro me; veritas
Si audita te urit, abstinendum injuria.

PHE. Pro te fuisset gravius erratum mori.
AD. Nil ergo refert juvenis obeat an senex?
PHE. Una anima oportet, non duabus vivere.
AD. Quin vive, secla donec ante eas Jovis.
PHE. Sic immerentes hem parentes devoves?
AD. Te nempe vitæ longioris amor tenet.
PHE. At pro te opinor hoc cadaver efferunt.
AD. Quod te pavoris arguit timidissime.
PHE Pro me periisse hanc haud opinor dixeris.
AD. Utinam aliquando tibi opus opera sit mea.
PHE. Sæpe esto conjux, efferas ut plurimas.
AD. Tibi hoc pudendum, qui te recusaris mori.
PHE. Suave lumen hoc, suave cernere.
AD. Ignavus animi es, nec viri quicquam tenes.
PHE. Non funus effers lætus ac ridens senis.
AD. Vtcunque moriere, moriere inglorius.
PHE. Audire male post fata non curæ est mihi.
AD. Ohe senectus plena ut impudentiæ est!
PHE. Haud impudens hæc, illa sed stolida fuit.
AD. Abi, atque humare me cadaver hoc sine.
PHE. Abeo, ipse humabis, quippe qui ipse occideris.
At tu propinquis conjugis pœnas dabis.
Posthac Acastum nemo censebit virum,
Germanæ inultam si ferat tacitus necem.
AD. Nunc apage tuque & uxor orbi liberûm
Vivente nato: digni ut estis, carpite
Miseram senectam, nec eadem mecum domus
Vos capiet. Ite. Patrium præconio
Siquidem liceret tibi larem interdicere,
Nihil moratus hunc tibi interdicerem.
At nos (ferendum quippe præsens est malum)
Eamus ignem mortuæ supponere.
CHO. Fortibus ô miserabilis ausis,
O generosa, atque optima longe
Salve. Sit tibi bonus ac placidus
Atlantiades, Plutoque facilis,

Te

Te suscipiat, si qua bonorum
Illic præmia, cum Persephone
Vitæ fructus carpe bene actæ.
SER. Plerosque memini plurimarum gentium
Domoque & epulis hic ab Admeto hospites
Olim receptos: hospite isto at nequior
Se in hos Penates nullus unquam contulit.
Funeste primum tecta non exhorruit
Intrare, luctu squalidum cernens herum.
Dein fortuitos apparatus insolens
Non consulebat, clade perspecta, boni.
Siquid deesset, immodeste clamitans,
Id flagitabat. Cymbium & manibus capax
Tollens, meraco ingurgitat se sanguine
Nigræ parentis, usque dum affusa undique
Calfecit artus flamma, vino exæstuans:
Deinde impeditus fronde myrtea comam,
Agreste latrat; dissonos licet sonos
Audire pariter. Ille securus animi
In clade nostra cantitat: nos autem heram
Lacrymis profusis flemus optimam, haud tamen
Spectante, fletu commadescimus, hospite,
Quando ita voluntas fert herilis. Interim
Ego peregrinum hunc excipio dapibus domi,
Furem scelestum & impium sicarium.
Effertur illa, funeri nec prodii
Comes, manuve nuda planxi pectora,
Dominamve luxi, quæ parens fuerat mihi
Servisque cunctis, quæ mariti mollibus
Frangebat iras vocibus, mille & malis
Nos eruebat. Itaque jure hunc odero,
Qui tecta subiit in calamitate, hospitem.
SER. Heus tu, severum cur tuere ac tetricum?
AUD esse torvo erga hospites vultu decet
Herum, sed animo excipere læto comiter.
Si domino amicum suscipis supercili

Severitate tristi & ore turbido,
Intentus animum cladis in luctum exteræ.
Accede propius huc, uti sapientior
Reddare. Nosti lege qua mortalia
Natura genuit? haud opinor: unde enim
Id nosse posses servus? at de me accipe:
MORI necesse est omnibus mortalibus:
Nec ullus hominum novit an sit crastinæ
Visurus ortum lucis, etenim lubrica
Fortuna cæcas temperat rerum vices,
Quæ nec doceri aut arte comprendi queant.
Hæc doctus ex me, genium age exhilara. Bibe.
Quodcunque vitæ singuli afferunt dies,
Id crede nostrum: sortis esse cætera.
Præterea hominibus cælitum suavissimam
Longe Dionem colo: benigna etenim dea est,
Hæc alia omitte, & mihi monenti obtempera:
Siquidem videntur vera quæ tibi consulo.
Atque adeo, opinor, exolutus his malis,
Comamque vinctus flore nobiscum bibes
Istius inanis libet ægritudinis.
Nec dubito quin si prolnat semel scyphus
Inversus hic te, ex vultuoso & tetrico
Effinget alium. Quando mortales sumus,
Ex usu opinor sapere nos mortalia:
Nam tetricorum & tristium ærumna potius
Quam vita, vita me putanda est judice.
SER. Hæc scimus. Atqui familiæ præsens status
Nihil habet aptum risui & conviviis.
HER. Mulieris obitum ne exteræ supra modum
Defle; familiæ quando salvi sunt heri.
SER. Salvi? fugit te quanta clades nos premit?
HER. Nisi forte dominus me fefellerit tuus.
SER. Nimis ille, nimis est hospitalis omnibus.
HER. Minime; nec ad eum funus externum attinet.
SER. Nimis hoc profecto familiare funus est.

HER.

HER. Fors me malorum quippiam celaverit.
SER. Perge esse lætus; nos heri tangant mala.
HER. Hic sermo luctus exteræ haud exordium est.
SER. Nec tibi epulanti mœstitudinem afferam.
HER. Injuriam tuli haud ferendam ab hospite.
SER. Alieno adisti hanc, hospes, aulam in tempore:
Nam luctuosa cuncta cernis, rasile
Caput & amictum lugubrem. HER. Num liberûm
Decessit aliquis, an gravis senio pater?
SER. Extincta conjux, hospes, Admeti occidit.
HER. Quid ais? deinde me recepit hospitem?
SER. Suis pudebat te repellere ab ædibus.
HER. O quali es orbus, ô misertime, conjuge.
SER. Quæ clade eadem pariter omnes perdidit.
HER. Quin sentiebam id uda cernens lumina,
Tristemque vultum rasilemque verticem.
Tamen exterum illi funus esse credidi;
Ac vi coactus hanc subivi januam;
Atque in statu illo turbido rerum bibi,
Et hospitalis hominis assedi in domo
Conviva demens flore vinctus tempora;
Sed culpa, qui non indicaveris, tua est,
Ærumna tanta quum familiæ incumberet.
Sed ubinam humatur? quà profectus reperiam,
SER. Lariss æ ad alta nobilis quà mœnia,
Recta itur, urbis ante portam protinus
Tumulum videbis artifice factum manu.
HER. O anime, corque exercitum molestiis!
Ostende qualem Electrionis filia
Alcmena sobolem procrearit te Jovi,
Subtrahere fato fœminam extinctam est opus,
Suosque rursus ad penates ducere
Alcestin, Admeto ut rependam gratiam.
Ibo, & nigrantis squalido ferrugine
Stolæ tyranno manium insidias dabo.
Atque illum opinor deprehendam ad aggerem

Tumuli bibentem victimarum sanguinem.
Quod si è latebris clanculum irruens eum
Prendam, & lacertis strinxero circundatis,
Utcunque latera vertet, eripiet mihi
Hunc nemo, donec conjugem Admeti auferam,
Sin occupantem hæc præda me fefellerit,
Nec ad cruoris adsit haustus, infernum
Reges adibo & regna solis nescia,
Poscamque, nec non impetraturum reor
Alcestin, ut eam conjugi tradam in manum,
Qui me recepit hospitem, nec reppulit,
Quamvis acerbo sauciatus vulnere,
Animo sed alto id me reveritus abdidit.
Quis Thessalùm est in hospites benignior,
Grajùmve? certe sordido non dixerit,
Generosus animi quum sit, beneficium datum.
A D. Heu mœstum aditum, tristem aspectum
Vidui tecti! Quo feror? ubi sum?
Quid loquar? aut quid taceam?
Quî peream? ô me misero fato
Genitum! functos morte beatos
Duco, his gratulor, hos amo, cum illis
Degere dehinc libet, haud libet auras
Cernere superas, haud juvat almæ
Dehinc vestigia figere terræ.
Obside tali despoliatum
Mars me sævo pignerat Orco.
C H O. Subi, subi tenebras
Tecti, subi, tulisti
Digna lacrymis: tulisti
Calamitatem lugubrem.
Conditos nil lacrymæ
Conjugis manes juvant:
A D. Hoc, hoc verbo vulnera renovas.
QUÆ magis homini est aspra calamitas
Quam spoliari conjuge fidâ?
Utinam tedæ thalamique exors Utinam

Socia haud ulli tecta habitassem!
Lectos vacuos conjuge, & orbam
Sobolis vitam duco beatam.
Unam in vitam impendere curas,
Est moderati sarcina luctus:
At languentia pignora morbo, &
Deformati funere thalami,
Intoleranda est cumulus luctus:
Præsertim, quum conjugis orbam &
Sobolis liceat ducere vitam.
CHO. Sors, sors ineluctabilis
Premit, nec ullus lacrymis
Modus est. Acerba fers, tamen
Perfer: etenim nec conjuge
Tu primus orbus es; alios
Mortalium alia calamitas
Dolore sævo conficit.
AD. Longi ô luctus, ô amicorum
Desideria luce carentum!
Cur vetuisti me præcipitem
Tristeſepulchri mittere in antrum,
Etcum conjuge fida pariter
Tumuli unius mole recondi?
Accepissem geminas pro una
Animas Pluto, transque fretassent
Duo fidissima pectora pariter Stygias undas.
CHO. Mihi vir quidam sanguine junctus
Puerum amisit lacrymis dignum,
Jam generis spem, moderate
Tamen ærumnam hanc pertulit, etsi
Rebus sobolis vertice cano
Et præcipiti languidus ævo.
AD. O mutati facies tecti!
Quinam ingrediar, quinam habitabo
Tristis fatis; hei mihi quantum
Distat ab illa domus hæc, olim
Quam Peliacæ lu mine tedæ,

Et festis ululatam hymenæis
Ingrediebar dexteræ inhærens
Charæ conjugis, ac multisono
Convivarum strepitu à tergo
Qui beatos dicerent
Meque & illam mortuam.
Quippe utrosque nobiles,
Et utrinque ex optimis
Editos majoribus
Conjugali vinculo
Copulatos; at modo
Nuptialis carminis
Luctus occupat locum:
Proque candidis peplis
Pulla vestis ad toros
Me reducit cœlibes.
CHO. Mali inexperto tibi fortunæ
Dolor hic cursum rupit amicæ.
At servasti vitam animamque:
Mortua conjux liquit amantem.
Quæ nova mentem turbat imago?
Multos conjuge mors orbavit,
Solvens socii fœdera lecti.
A D. Etsi aliter aliis visum, amici, conjugis
Feliciorem duco quam sortem meam:
Erepta namque plurimis molestiis,
Cum laude summa, triste nihil dehinc sentiet.
At ego, periisse quem fuerat æquum, meo
Fato superstes vitam agam illætabilem:
Quod adeo jam nunc sentio. Nam quî domum
Subire potero hanc? quem alloquar? cujus fruar
Sermone? mentem quo domi oblectem? gradum
Quò vertam? ubique solitudo in ædibus,
Mœrore mentem conficit, quam conjugis
Vacuum cubile cerno, quum vacuam throni
Sedem relictam, & squalidam situ solum.

Circaque

Circaque genua procidentes liberi
Deflent, parentem lacrymantes; servi hera
Sese queruntur destitutos optima.
Atque is domi rerum est status mihi. At foris
Me Thessalorum nuptiæ, me fœminis
Cœtus frequentes enecabunt, different
Dolore miserum uxoris æquales meæ:
Quas quo intuebor ore? Tum siquis male
Animatus in me est, solvet ora talibus;
En quem cupido fœda vitæ detinet
Metusque mortis, qui redemit conjugis
Se morte ab Orco ignavus; ac vir postea
Sibi videtur. Tum parentes proprios
Infensus odit, ipse non ausus mori.
Hic rumor inter improbos me differet.
Ecquam ergo vita mihi voluptatem feret,
Quem fama lacerat, & calamitas obruit?
CHO. EGO ignota profano
Per compendia vulgo
Musarum comes ivi;
Et sermonibus aurem
Doctis applicui meam
Non raro; at remedii genus
Nondum ullum reperi, cui
Cedat dura necessitas.
Hanc contra medicamina
Docti nec dedit Orphei
Thressis in tabulis manus;
Nec cum Asclepiadis pater
Phœbus pharmaca proderet,
Et mortalibus ægris
Morbo membra levarent,
Hanc adversus opem tulit.
Solas hujus ad aras
Non est ire deæ, neque
Ad simulachra, nec ulla

Est placabilis hostia.
O diva, ô violentior
Ad me ne solito veni.
Nam tu consiliis comes
Quicquid Juppiter annuit,
Certum ducis ad exitum:
Tu dextra facili domas
Duri robora ferri.
Nec fastum tibi mentis
Infrænem cohibet pudor.
Et dextræ infragili suæ
Vinclo te implicuit dea.
Perfer. Nam neque fato
Functos æthereas trabes
Flendo rursus ad auras.
Mors etiam notha pignora
Divûm falce metit sua.
Dum nobiscum erat omnibus
Chara, & mortua chara erit.
Tu lecti tibi comparem
Supra omnes generosam es
Sortitus. Neque conjugis
Bustum ullus numeret tuæ
Inter funereas specus,
Aggere quæ tumuli premunt
Vita functa cadavera:
Divinis sed honoribus
Æquet relligio hospitum
Manes. Atque aliquis via
Flectens dixerit olim;
Hæc moriendo viri sui
Vitam sponte redemit:
Nunc auget numerum deûm.
Salve ô sancta, ope sospita
Nos præsens. Ita votis
Illam atque omnibus bonis

Longûm

Longum posteritas colet.
Sed vita fallunt me, nisi Alcmena satus,
Admete, ad ædes dirigit gressum tuas.
ADM. Admete, amicos libere eloqui decet,
Nec in recessu pectoris silentio
Abdere quod ægre est, amici haberes me ut loco
Dignus videbar; clade quum in tua adforem:
At tu propinquo conjugis jam funere
Non indicato, me recepisti hospitem,
Ceu cura premeret te doloris exteri.
Ac ego coronis tempora evinctus, deis
Libavi apud te in lugubri lætus domo.
Irascor equidem, irascor hac injuria
Affectus abs te, sed tuis jam luctibus
Acerbitatis nolo quicquam apponere.
Causamque cur huc sum reversus, denuo
Narrabo; mulierem interim hanc serva mihi,
Dum rege cæso Bistonum huc redux agam
Thraces quadrijugos. Sin quod absit, accidat,
(Nam me ut reducant sospitem precor deos)
Hanc dono, dicoque familiæ ancillam tuæ,
Quæ parta nobis est labore maximo.
Proposita namque publico in certamine
Labore digna deprehendi præmia,
Unde hæc reporto victor; è certamine
Leviore munus erant equi victoribus.
Majora sed qui vicerant, ut cæstibus
Luctave fortes, dona referebant bonum
Armenta: post hæc ultimo fœmina loco.
Quamque incidissem forte, turpe sum ratus
Tam laude pariter præmium contemnere.
Vel (ut ante dixi) fœminam curæ tuæ
Commendo, quam non prædo per vim sustuli,
Sed comparata in maximis laboribus
Illuco, fors factum ipse post laudaveris.
ADM. Quod clam te habuerim calamitatem conjugis,

Ne

Ne interpretere contumeliæ, Hercules,
Ilergo factum, haud quod finistre sentiam
De te. Dolori sed dolorem adjeceras,
Alterius ædes si subisses hospitis:
Nam fiere clades sat mihi fuerat meas.
Sed hanc puellam, si pote, obsecro jube
Asservet alias Thessalum, quem non pari
Sors calamitate perculit; multi hospites
Tibi sunt Pherei. Memoriam cladis meæ
Renovare omitte, non potero siccis domi
Oculis tueri hanc, volneri vulnus novum
Ne appone: satis est cladium, quod nunc premis.
Qua parte poterit ædium servarier
Castè puella? vestis adolescentulam,
Cultusque loquitur: an virûm in commercio?
Quî poterit inter assidnò juvenes agens
Castam tueri se; nec in promptu, Hercules,
Regere juventam est: ac mihi cura est tui.
Functæne fato conjugis thalamo hanc alam,
Et quî in cubili collocabo hanc illius?
Offensionem hic metuo duplicem: & civium
Ne crimineter quispiam me, & optime
De me merentis proditorem conjugis
Dicat puellæ alterius amplexu frui;
Sponsamque vereor mortuam, cujus mihi
Esse sacrosanctam memoriam merito decet.
Me multa circumspicere par. O fœmina
Quæcunque tandem es, es profecto Alcestidi
Modo & statura corporis simillima.
Me miserum ab oculis per deos procul meis
Apage mulierem hanc, neve perdas perditum.
Namque intueri conjugem videor meam,
Quum intueor istam, pectus horror obsidet;
Fontes ab oculis lacrymarum profluunt:
Nunc calamitatis hujus, heu miser, miser,
Acerbitatem luctuosam sentio.

CHO

CHO. LAUDARE sortem non equidem possum tuã:
Tamen ferendum, quisquis es, quod dant Dei.
HER. Si mihi potestas esset hæc divinitus
Concessa, ab umbris conjugem ut reducerem,
Eamque possem tibi referre gratiam.
AD. Scio referres promptus: at cuinam hoc datum?
Nec luce cassis luce post frui licet.
HER. Perfer modeste, neve te afflictes nimis.
AD. Lenire verbis facile, quod durum est pati.
HER. Quid promovebis, perpetim si lugeas?
AD. Scio, dolendi sed voluptas me hoc rapit.
HER. Extinctam amare, lacrymandi occasio est.
AD. Etiam miserius quam loquor me perdidit.
HER. Uxore es orbus optima, quis id neget?
AD. Nullo ut fruatur pectus hoc post gaudio.
HER. Tempus levabit, quod recens nunc est malum.
AD. Tempus profecto, si mori tempus vocas.
HER. Te mitigabit uxor, ac teda nova.
AD. An, quid ais? ex te haud istud expectaveram.
HER. Expers jugalis exiges vitam tori?
AD. Nulla accubabit mulier unquam huic pectori.
HER. Prodesse reris posse te sic mortuæ?
AD. Ubi ubi sit, illam honore semper prosequar.
HER. Hæc laudo sane, laudo sed stulte facis.
AD. Sponsum nec ulla me vocabit fœmina.
HER. Quin conjugem ergo laudo nimirum fidem.
AD. Si negligam etiam mortuam, peream male.
HER. Nunc recipe tecto hanc stirpe nobili satam.
AD. Per qui creavit te Jovem istud deprecor.
HER. Hoc si recusas, perperam tibi consulis.
AD. Hoc ni recuso, macerabor luctibus.
HER. Obsequere, & hujus non pigebit gratiæ.
AD. Vtinam haud tulisses præmium hoc certaminis.
HER. Et mecum es hujus particeps victoriæ.
AD. Probe es loquutus, sed revedat fœmina.
HER. Siquidem est necesse; at num necesse sit, vide.

CHO

AD.

AD. Neceſſe; niſi ob id forte tu ſuccenſeas.
HER. Non temere id à te tantopere contenderem.
AD. Age, vince; quanvis grata minime poſtules.
HER. Factum probabis poſtea; pare modo.
AD. Si quidem hanc ſubire tecta oportet, ducite.
HER. Servis mulierem hanc neutiquam commiſero.
AD. Quin ipſe in ædes ducito illam ſi lubet.
HER. Tibi profecto mulierem tradam in manum.
AD. Ego haud tetigero, tecta ſubeunti patent.
HER. Tuæ ſtat uni dexteræ hanc concredere.
AD. Coactus iſtud atque nolens perpetro.
HER. Protende promptus dexteram, tange hoſpitem.
AD. Protendo veluti Gorgonis ſectum ad caput.
HER. Teneſne; AD. Sane teneo. HER. Serva jam, & Jove
Natum fatebere generoſum olim hoſpitem,
Ipſam intuere, ſimilis uxori an tuæ
Sit, ac beatus luctum jam deſine.
AD. O dii boni, ô miraculum inopinum ac novum!
Oculis profecto conjugem intueor meam:
Aut me deorum quiſpiam ludibrio
Recreat, inani corda lactans gaudio.
HER. Non ita; ſed ipſam conjugem cernis tuam.
AD. Ne larva ab umbris miſſa ſit, circumſpice.
HER. Cave eſſe credas hoſpitem tuum magum.
AD. Sed quam ſepelii, conjugem intueor meam?
HER. Sic. At fidem tu, & jure, ſorti non habes.
AD. Tango alloquorque conjugem ut vivam meam?
HER. Alloquere, votis quicquid optabas, habes.
AD. O corpus, ocule ô conjugis chariſſimæ!
Spem præter habeo te, videre poſtea
Quam non putaram poſſe me. HER. Ne dubita; habes.
Modo ne deorum quiſpiam invideat tibi.
AD. O clara ſoboles maximi Jovis, utinam
Beatus ævum tranſigas, ac ſoſpitem
Te ſervet idem, qui creavit, Juppiter!

Nam me jacentem solus erexti ; è Styge
Quonam reduxti ad lumen hanc rursus modo ?
HER. Depræliatus cum tyranno Manium.
AD. Ubi nactus illum prælio congressus es ?
HER. Propter sepulchri dexteram injeci aggerem.
AD. Quid muta tandem perseverat fœmina ?
HER. Nondum tibi fas ejus alloquio frui,
Diis antequam sese expiarit manibus,
Terrisque lucem tertia ostendat dies.
Duc conjugem intro jam tuam, ac in posterum
Admete, justi cultor, atque in hospites
Pius esse persta. Vale. Ego Stheneli filio
Abeo imperatum mihi laborem ut exequar.
AD. Mane, ac penates, & dapes adi sacras.
HER. Id fiet aliàs, nunc celeritate est opus.
AD. Dii rem secundent, teque reddant sospitem.
Edico cunctis civibus regni mei,
Ob res secundas ut choris indulgeant,
Et victimarum sanguine aras imbuant.
Mutata vitæ in melius est facies modo.
Felicitatem nec tego ingratus meam.
CHO. Fortuna vices lubrica versat
Varias docilis sumere formas.
Inopina dei plurima peragunt,
Non succedunt quæ fore speras ;
Quæ fore nemo posse putaret,
Sæpe expediunt numina. Qualem
Hæc sortita est fabula finem.

FINIS.

TYPO-

TYPOGRAPHUS

Lectori Benevolo S.

HAbes, amice lector, *Georgii Buchanan Poëmata, quæ supersunt, omnia nunc primum in unum collecta. Editio enim Edinburgensis, quæ omnium quas vidi novissima est, Miscellaneorum librum sola habet; & tamen nec Medeam, nec Alcestin habet. Cum autem ... divissem multa variis in editionibus variè legi, nonnulla etiam corrupta videri, ad opem viri cujusdam docti confugi, qui quanquam erat occupatissimus, tamen pro suo in rem litterariam amore, horis subcisivis, varias lectiones collatas inter se variis exemplaribus notavit, & conjecturas quasdam suas addidit; In libris de Sphæra emendandis plurimum operæ posuit, cum quod in iis multa essent vindice digna, tum quod ad eam haberet adjumenta; utpote præter exemplaria typis impressa (in quibus Edinburgense facile primas tenet) optimum manuscriptum à Doctiss. viro Gul. Geddeo nactus, quod ejus frater Joan. Geddeus dictante ipso Buchanano ... exaraverat. Quæ in editione Edinburgensi ex authoris autographo emendata sunt, manuscriptum pene omnia confirmat, quædam etiam in melius mutat. & 22 versibus in ... libri quinti auctius est, quos licet ipsi operi adjiciendos non censuerit, tamen post varias lectiones tuo judicio subjecit.* Vale.

IN FRANCISCANUM ET FRATRES:

PAg. 339. v. 26, 27. Vana superstitio mentes ut fascinet ægras. Est commenta. *Lego*, sit commenta, *quamvis reclamantibus libris*. Pag. 353. v. 29. Præcepta recludam. *al.* revolvam. Pag. 366 v. 25. Laudam perennes fulget adoreas. *editio Edinb.* & sempiternas fulget adoreas. Pag. 367. v. 33. Et quia utrumque Deum facio *Edinb.* sacrum reddo. Pag. 373. vers. 25. Vndante absumpta viscera, &c. *sic lego, quotquot vidi editiones habent* absumpto, *sed nullo, ut mihi videtur, sensu*. Pag. 375. v. 24. Vi sine tuta fugax, &c. *Omnes editiones præter unam Basileensem habent*. Vt sine. *Sed male*. Pag. ead. v. 26. Quique prius pueros foderat. *Basil.* fœde vixerat.

In librum Elegiarum.

Pag. 386. v. 31. Conqueritur nullo, &c. *in editione Edinb. additum est hoc distichon*; quin etiam in libros nati consumpta talenta Supputat, & damnum flagitiumque vocat. Pag. 389. vers. 35. Ridet ager, rident sylvæ. *Edinb.* frondent sylvæ. Pag. 390. v. 17. Pandite sepositas quas celant horrea fruges. *Edinb.* servant. *Sed melius* celant. Pag. 396. v. 12. Quemque suum auctorem Martia Roma vocat. *al.* colit. Pag. 397. v. 28. Juncta etiam nostris est tua causa malis. *Basil.* culpa. Pag. 397. v. 33. Populo vel teste tueri. *al.* populo quoque teste. Pag 401. v. 33. Quis neget insontes, &c. *Videtur legendum*, quis putet. Pag. 407. v. 13. Vt languentes colligat ignes. *al.* & languentes colligit.

In

In Sylvas.

Pag. 410. verſ. 26. Cujus nitidis radiantia gemmis *al.* flammis. v. 29. Colis immemor agrii. *al.* agri. ſ[illegible] *melius* Agrii. *nam Agrius poſt nominatur.* P. 411. v. [illegible] Sic ubi fauſta ſedet. *lego conjunctim* ſicubi, *quanquam alia omnes editiones habent* ſic ubi. P. 426. v. 16. Aurora ad populos redit. *Edinb.* Memphin ab Aurora pe[illegible] p. 427. v. 20. Conſerta maniplis. *al.* conſerta. pag. [illegible] v. 24. 25. Tenuere ſuperbo imperio. *al.* cruento imperio. *hujus genethliaci fini addendi ſunt ex editione Edinb.* [illegible] *verſus ſequentes.*

Si poterit Rex eſſe ſui; dum firmior artus
Vis reget atque animum puerilia murmura dulces
Interea Charites, atque eluctantia verba
Component, Muſiſque dabunt rude pectus alendum.
Inde notas dicet, per quas abſentibus abſens
Quid juvet aut doleat charis exponat amicis:
Quæ dirimant verum à falſo diſcrimina certa.
Quæ quibus aut pugnent, aut non invita ſequantur,
Quod genus eloquii flammatas leniat iras,
Quod reſides acuat; quæ vis regat ætheris orbes,
An ſponte æternos volvat natura meatus;
Tum de Socraticis ſeſe cognoſcere chartis
Incipiet, ſi Socraticæ modo pandere chartæ
Vera queant: mox cæligenis ſe firmior ætas
Conformet Muſis, dignoſcere ſacra profanis
Apta quid interſint; ſumet præcepta rebelles
Hinc domitura animos; & bello & pace regendi
Imperii, veram ſacris de fontibus artem
Diſcet. Ad hanc omnes normam ſi ſedulus actus
Finxerit, in patrias fœlix ſuccedet habenas.

In Hendecasyllabos.

Pag. 431, v. 32. Fraudes acribus intuens venenis. *Legendum* ocellis. *miror hoc mendum in omnes editiones irrepsisse. Edinb. post habet* ex imis ocellis, *pro* ex imis venenis. Pag. 432, vers. 22, & 23. Cum das basia, nectaris Neæra, das mî pocula, dapes Deorum. *Legendum* das mî pocula, das dapes Deorum, *in editione Basil. alioqui claudicabit versus. Edinb. habet* cum das basia, Ambrosiæ Neæra das mî pabula, nectarisque succos. *Sed ista lectio prioris versus repugnat legibus hendecasyllaborum.*

In Epigrammatum librum I.

Pag. 450, vers. 12. Tibi quondam exceptus amice, *al.* tibi, Carole, cultus amice. Pag. 452, v. 10. Cum Borea frondes discutiente cadant, *alii* fluant. Pag. 458, vers. 15, 16. Amore es liber, *al.* & liber. Pag. 460, vers. 2. Nupta prius mater fuerat, *al.* prius mater meretrix.

In Epigramm. librum II.

Pag. 472, v. 16. Impulso exitii servitiique metu, *al.* jam pulso. Pag. 478, v. 16. Qui satur esse tribus, *al.* satis. Pag. 480, v. 10. Vultuque venusto, *al.* modesto. 481, v. 1. Inficiat radios, *al.* intingat.

In Epigram. librum III.

Pag. 482, vers. 8. Optime rex opto, *al.* Unum opto id, princeps. Pag. 484, vers. 18. Si nisi pro genere. Nisi *pro* nonnisi, *quod mihi videtur durum, quamquam non caret exemplis.*

In Miscellanea.

Pag. 510, vers. 7. Hac posita in ara corpus. *Videtur legendum* hac positum in ara. vers. 34. Sanctæque tenacem justitiæ mentem. *procul dubio sic legendum, non ut editione Edinburg.* Sanctæque tenorem.

In librum I. de Sphæra.

Pag. 527, vers. 15. Innumerosque bonus &c. *al.* nostrosque bonus. vers. 24. Ligurum seu fulminet arces. *Edinb.* sine fulminet arces, *& postea* Francisque *pro* Francisve. Pag. 528, vers. 16. Sed ruit in sese, *al.* Nam ruit in sese. Pag. 529, vers. 14. Cum liquidis coit ipsa undis. *Edinb.* Cum. l. coiit undis. vers. 19. Sic humor aquarum. *Edinb.* aquai. vers. 24. Ponderibus ratio convincit. *Edinb.* pervincit. Pag. 530, vers. 18. Usque Noti algentem, &c. *Hic Noti ortum algentem vocat, & tamen sequenti versu* Austrum *sive Notum* tepidum, *secutus sententiam Macrob. cap. 5. lib. 2. in somnium Scipionis. Sed rectius Arist. cap. 5. lib. 2. Meteorolog. Notum non à polo antarctico, sed à Zona torrida originem ducere tradit.* vers. 36. Pars terræ assurgat. *Edinb.* Pars mundi. *Sed minus recte.* Pag. 531, v. 28. Corpus ὁμοιομερὲς. *al.* ὁμοιογενὲς. vers. 29. Quantulacunque tamen. *Edinb.* Quantumcunque. *Male. puto mendum esse Typographicum.* Pag. 532, vers. 10. Omnia jam vastis ratibus panduntur Iberis. *al.* Omnia jam resti quin & pandantur. vers. 22. Qui legerent genus acre. *al.* quæ legeret genus acre. vers. 23. Insinuans dedit, &c. *Edinb.* Induit & stimulis agitans præcordia cœcis Impulit. Pag. 533, vers. 10. Pauperque Zalophus. *al.* Cæsophus. vers. 29. Ardua devexi nitent, &c. *Edinb.* avia devexi. Pag. 534. vers. 3. Nisa est extundere, *al.* visa est extundere, *al.* visa est ostendere. vers. 15. Cogunt

sese omni parte rotundam. *Edinb.* sese cogens unde rotundam. Pag. 536, vers. 25. Nonne vides parva &c. *Hunc versum & 10. sequentes debemus editioni Edinb.* Pag. 537, vers. 1. Iret in occasum, rursusque rediret in ortum. *Imo contra qui terram ajunt stante cœlo moveri, necesse habent dicere eam ab occasu in ortum ire, indeque in occasum redire, cum cœlum videatur moveri ab ortu in occasum: nam cum ripa in occasum ferri videtur, navis fertur in ortum. Vide Copernicum.* vers. 34. Hanc neque vim contra semper labentis eodem. *Sine hoc versu, qui tamen in sola Edinb. editione reperitur, esset in hoc loco hiatus manifestus.* Pag. 538, vers. 3, & 4. Quid cætera cœli sydera. *Edinb.* quid cærula cœli Cætera quæ peragunt non æquo sydera cursu. *Hæc facerent quidem adversus eos, qui omnes cœli orbes stare dicerent, sed non faciunt contra Copernicum, qui solum orbem stellarum fixarum immobilem ponit.* vers. 4. Statione immota manerent. *al.* unita manerent. *Sed male.* vers. 33. Cœlestia semina rebus. *al.* flammis. Pag. 439, vers. 17. Radiis insigne coruscis. *al.* illustre. vers. 24. Dum longius absunt. *al.* sin longius absunt. vers. 25. Pro sparil faciem &c. *In editione Edinb. sequuntur continuo hi duo versus,*

At nunc à terra pariter distantia ab omni
Parte, pari semper dant se spectanda figura.

Quos omittendos putavi: dubium enim dictura videtur pari figura, *pro* pari magnitudine, Pag. 540, vers. 32. Terram undique despicit æquis, *al.* cœlum undique respicit æquis. *male. Edinb.* terram undique diffugit, *quod tolerari potest; nos legendum putamus* despicit. Pag. 541, vers. 3. Et transversa fluens &c. *Hic versus & sequens desiderantur in quibusdam exemplaribus.* vers. 14. Sit dimensa animo tantam. *Edinb.* animo attentus. v. 14. Cœli spatiare per orbes. *al.* oras, vers. 16. Visum est discerpere. *forte legendum* dispescere. vers. 30. Longum

vincente laborem. *Edinb.* renuente. Pag. 542, vers. 9. Parte super terras transcendere. *al.* super cœlos, *sed male.* vers. 19. Quantus terrai circulus. *al.* terrarum. vers. 30. Tres dissecuisset in æquas Particulas. *bene utitur numero rotundo ad vitandam scrupulosam* λεπτολογίαν. Nam diametri ratio ad circumferentiam minor est quam 7 ad 21, & major quam 7 ad 22. Pag. 543. v. 3. In partes hæc Taurum, hæc Scorpion æquas. *in omnibus editionibus præter Edinb. legitur* Cancrum, *pessime: cum Scorpio non Cancer sed Taurus oppositus sit. (aterum quod dicit hic stellas signa sua dividere media, non est verum loquendo accuratè. Nam oculus Tauri in 4. gradu Tauri, & cor Scorpii in 4. Scorpii situm est.* Pag. 544. v. 10. Pars minor; aut quoties &c. *quinto post versu iterum habet* pars minor. *Omnia interjecta in quibusdam exemplaribus desiderantur.* vers. 18. Taurus mergitur undis, *alii* mergit in undis. Pag. 545, vers. 4, & 5. Sic cœli è vertice terra Ulla videretur. *Hæc in omnibus editionibus præter Edinb. desiderantur.* vers. 8. Stellig. tellus si comp. Olympo. *Edinb. addidit & hunc versum*, aut qui stelligero nitet altior orbis olympo. *Sed non videtur necessarius. Nam nihil hactenus dictum est de orbe qui supra aplanem.* vers. 11. Terra igitur cum sit multesima. *Optime male & contra dogmata astronomorum* millesima. *Nam terra solis pars est 166. aut circiter.* vers. 26. Hæc etiam quantum vel squallet arenis. *Edinb.* huic etiam *& post pro* indocilis *habet* indocile ah. *Sed male: Nam sequitur* vel fœcunda malis; *esset scribendum* fœcundum malis, *si supra*, huic, & indocile. vers. 32. Gloria tollit, *alii* jactat, *& post pro* scilicet *scribendum putavi* cernitur; *ferro, insidiis, veneno cernitur, id est decernitur, dimicatur.*

In Librum II. de Sphæra.

Pag. 546. v. 5. Dædaliæ temeraria vincula ceræ *al.* cuta.

curæ. *Sed male.* v. 11. Nec non Scythica de rupe. *Edinb.* nec jam. v. 24. Mens libera frænis. *Sic melius quam* curis, *ut in aliis edit.* Pag. 547, v. 16. Variante laborem. *al.* labori. v. 24. Sortis quæ vis temeraria volvit cunque. *male in quibusdam edition.* cuncta *pro* cunque. v. 31. præterea proprium. *sic manuscript.* & *Edit. in aliis* pronum, & *versu sequente* mediam, & *versu tertio* sursum, & veniant *pro* coëant: *in qua lectione nihil sani*, Pag. 54[illegible] v. 5, 6. Libera fratris, æmula seu Phœbi. *Hæc inter. punctio ex manuscript. probatur; al. ponitur comma ante* fratris. v 18. Quam foret astrorum vario discrimine motus. *Hunc versum addidi ex manuscript. & Edinb. edit.* v. 33, 34. Sanguineo rubet igne, propinquus Jupiter huic. *al.* sanguineo rubet igne cruentus; & *versu* [illegible] hinc *pro* huic. Pag. 549, v. 1. Hos super octavum &c. *Manuscript. & Edinb.* hæc super. Pag. 550, v. 29. Monstrat cœlum se volvere gyro. *Manuscript* mundum. Pag. 551, v. 3. Circumeatque suam. *sic Edinb. sed manuscript.* circundet, *ut & alii libri.* v. 8. Septem semota [illegible]rione; *sic lego, quamvis omnes libri quos viderim habeant* [illegible]rioni. v. 24. Secretus turbæ strepitu; *manuscript.* securus. Pag. 552, v. 13, 14. Aut humida regna Nereos. *quidam libri*, neque regna profundi Nereos. v. 25. Pharo tarde qui condit lumen. *Lego* qui, *quamvis Edinb. & manuscript. habeant* quæ: *Nam de Canopo loquitur.* v. 35. Hoc etiam Assyria. *sic Edinb & manuscript. al.* assidua; *Forte legendum* Assyrii. Pag. 553, v. 20. Suis prop. terras accendere flammis. *Edinb. habet:* suas, terris, flammas. v. 24. Vel nocte urgente recedens. *al.* vel cum se vespere condit. v. 25. sed tenues fumos & mane. *al.* sed fumos & mane novos & vespere. Pag 555, v. 21. vertigine torta mearent. *manuscript.* tota. v. 32. Mitesceret acer amaror. *sic manuscript. sed Edinb.* acris amaror. Pag. 556, v. 9. Paulatim motu interiore. *manuscript.* meta interiore. v. 13. Nec turbent nostros *&c. al.* nec turbent hominum. v. 14. Sic spatium novies tetnis &c.

In hoc & sex sequentibus versibus est nodus insanabile, quem non notabunt Arithmeticæ & Astronomiæ imperiti. v. 25. Mars geminis, brumas &c. *sic multo melius quam in aliis edit.* Mars geminis brumis, post bis sex Jupiter æstus, Alteferum quo bruma Deum tricesima ducet. v. 33, 35. Arctum ambiat. *al. arcum.* Pag. 557, vers. 17. tantque accedere ad ortum; *sic lego cum Puncto & aliis, quanquam Edinb. & manuscript. habent,* recedere ab ortu; *sic infra lego* ad ortum confugiant, *non* ab ortu defugiant: *Hoc enim postulat sententia Astronomica quam narrat.* Pag. 558. v. 14. Pet pinea texta carinæ. *Manuscript. & Edinb. al.* tecta. v. 24, 25. Naturæ hæc sponte, sed illud Vi peragi externæ debens exordia causæ. *sic lego, quanquam sine authoritate codicum. Edinb.* hoc sponte, sed illud Vi per. ext. debentem exord. *Mss.* hunc sponte sed illum, *& postea* debentem. *Ed.* hunc & illum *non respondent antecedenti* momenta. P. 559. v. 29. Aurarum è levibus flabris. *sic lego cum Mss. in edit. Ed. & aliis deest præpositio* è. v. 27, 28. Nullo coërcita vallo Exterius. *sic Mss. sed Edinb. & alii habent,* externis nullis offensibus. v. 35. Naturæ propriæ non sponte, *alii* natura non impellente. v. ult. Perpetuo nequeunt æquoque tenore. *Pinc.* æquique tenoris volubi se motu. Pag. 560, vers. 15. Semper, concilii quo pax violentior. *sic Mss. non legendum* consilii *ut in libris editis. Nam hic concilium significat coitum vel concretionem corporum simplicium, ut sæpe apud Lucretium.* v. 16. At dum cum pura &c. *pro hoc versu & duobus seq. sunt in editis aliis quinque hi.* Duplicia ast pura cum prædita simplicitate Corpora fiunt, vel quæ nullis obnoxia damnis Constituunt cœli firmis compagibus aulam, Vel variis vicibus varias subeuntia formas Noctivagæ Phœbi gremio comprensa tenentur. *Quos vellem retineri, si non obstaret consensus Mss. cum Edinb: Nam sensus melior esset; in altera lectione* duo, *id est, duplicia.* v. 26, Efficiunt gyros. *Pinc.* in gyros currant. Pag. 561, vers. 3. Perque

ras fossis, *alii* valles. v. 30. Aridaque uvescunt, ni-
nium &c. *Pinc.* Aridaque humor alit sitis & jejunia.
35. At neque vis motu est ulli &c. *Pinc.* vis cœli.
versu seq. cœli pugnantia, *pro* contraria. Pag. 562,
35. Facieque & partibus iisdem. *Mſc. & Edinb.* Fa-
iesque è partibus iisdem. *alia edit.* faciesque & partibus.
ad sensum loci postulat ut legatur facieque &c. Pag 563,
9. protinus orbatum &c. *duos seq. versus dispositi ut*
sunt in Mſc. Nam in Edinb. & aliis legitur ingenitum
&c. *& tertio versu* & sua non &c. v. 13, 14. Manere sic
queat, *alii* movere se queat; *forte melius.* v. 32. Sed
nec magni operis moles, & semper &c. *alii* Nec
semper. vers. 34. Rerum inviolabilis ordo. *Mſc.* inva-
riabilis.

In Librum III. de Sphæra.

Pag. 564. vers. 6. Ut mens edita cœlo. sic *Mſc. alii*
ut mens. v. 11. Sidera præcipiti flexu. *sic Edinb. sed Mſc.*
flexu, *male*; *alii* cursu. v. 16, 17. Determinat omnem
cardinibus mundum, *alii* determinat illic. Pag. 565,
v. 22. Circulus undecies senis. *Mſc. & Edinburg. habent*
Circulus hic decies septem est: *sed prior lectio melior, ut*
erant Astronomia periti. vide infra qua dicit de tropico Ca-
pricorni, qui pari intervallo distat ab æquatore. Pag. 566,
v. 14. Ultimus adversum est qui circuit, *alii* adver-
versum circumvenit. v. 19. Carcinus arctoo. *Pinc.* Ar-
ctoo æstivus. v. 27. A nitidis Phryxi vectorem, *alii*
Nalidis Phryxi. P. 567. v. 1. Signifer innumera flamma-
rum luce coruscus. *hic versus additus est ex Mſc. & Edinb.*
v. 14, Hi fugiunt aciem visus, &c. *Mſc. & Edinb.*
Ut fugerent aciem visus tantumque notare mente q.
Le sine c. spiras. v. 18. Illustrat tacitum jucundo lumine;
Mſc. sidere. v. 34. Lumina signorum, ductorque &c.
alii limina, *quod magis probo.* Pag. 568, v. 13. Quique
hyemes placido gelidas à vere Colurus separat. *Non*
satis

satis accurata numeratio, nam Arietis prima stella distat fere 27 grad à Coluro aquinoctiorum. v. 25. Remur Atlantiadas &c. *Pinc.* Hic, Atlantiadas. v. 33. Passa sit imparibus. *Pinc.* Jussa sit. *& in marg.* ausa sit. Pag. 569, v. 16. Præcipitis dirimit confinia veris ab æstu. *bene, id est, finem veris ab æstate dirimit. Pinc. & alii* præcipiti, *male.* Pag. 571, v. 21. Et manus & lumbi, *alii* venter. v. 23. Stellarum liquidis limes intermicat undis. *Pinc.* stellarum liquidis series internatat undis. *meo judicio bene.* v. 27. Collucent parvis per lucida corpora. *Pinc.* lævia corpora, *ob squamas nimirum,* Euphrates hybernis imbribus. *Pinc.* fluctibus. Pag. 572, vers. 33. Stringitur oris, *alii* cingitur Pag. 573 vers. 2. Quæ pingunt æthera spiræ, *alii* cingunt. v. 33. Quatuor ut cœlum in partes discriminet æquas. *deest hic versus in quibusdam edit.* Pag. 574, v. 9. ducit inoccidua. *sic lego, non divisim* in occidua, *quanquam sic Msc. & omnes editiones.* Pag. 575, v. 1. Indicit requiem, & sextam &c. *Msc.* inducit. Innubilus aër. *sic lego, non ut in Msc.* innubilis; *alii* penetrabilis. Pag. 528, v. 18. Nullaque arbor se protegat umbra. *sic Msc. alii* Ut vix ulla arbor &c. Pag. 579, vers. 35. Tapabronem find, ditem, *alii* mediam.

In librum IV. de Sphæra.

Pag. 580, vers. 14. Tum dicimus ortam. *Msc. & Pinc.* ortum. Pag. 581, vers. 10. Quæ fug. nostros. *quadam edit. habent & hos tres versus;* Aut ibi mane novo redeunt, pontoque videntur Exertare faces, subito ceu nata decore. Cum retegunt vultus, stellarum hunc dicimus ortum. *sed non sunt in Msc.* Pag. 583, vers. 19. Exæquante cyclo, *alii* æquantis cycli.

In librum V. de Sphæra.

Pag. 601, vers. 20. Flammas apside vomentes, *alii* umbone

umbone vomentes. vers. 23. Hæc Car in Latmia pascua cœlo. *sic lego ex Mſc. nam* Endymion è Caria erat. *Edinb. cur, male. alii* mox, *nihilo melius.* P. 604, v. 2. Promlerit gaudente polo &c. *hic versus & sequens desiderantur in quibusdam edit.* Pag. 606, v. 11. Clypei fulgen- in orbe. *Mſc. habet* ore. Pag. 609, vers. 11. Obtentat cœli, & longa &c. *sequuntur in Mſc.* 22. *hi versus ab authore non expoliti, nec præcedentibus satis respondentes. Nam, ut alios in aliis nævos præteream, Lunæ tribuunt non suas, sed noctis & umbræ technas.*

Talibus aggreditur Phœbeum Cynthia regnum:
Et conjuratis picea caligine tetris
Imperat, in longam producant nubila noctem.
Ast ille intrepido nullos habitura triumphos
Nubila præteriens vultu, sibi temperat iras
Præcipites. Et nostra soror nos pellere mundo
Tentat? Et admissas furtivi luminis umbras
Objiciunt nobis expulsa lampade terræ?
Illa meos quondam blandis amplexa lacertis
Accepit radios: nostri quoque numinis usu
Clara per aëreos fudit sua lumina campos.
Sed quid ego insanas? neque enim livescere fas est.
Illa ferat Scythicas Tanai de rupe tenebras.
Nos Agasimbæas pugnantia spicula flammas.
Illa Syenitas: nos Persica regna colemus.
Si placet imbelles hominum conjungere turmas,
Est quoque pars nobis media telluris. Opacas
Conspergat tenebras: Subita redimemus ab umbra
Pallentem infracto victores lumine terram.
Sin lubet æquales imæ telluris habenas
Versari ter quina unam per tempora partem
Transeat, ut solitos lustret telluris honores.

FINIS.